WIADOMOŚCI
ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

1933

ROCZNIK SIÓDMY

Cena rocznika 15 zł.

WILNO

Redakcja i Administracja: Wilno, z-k Bernardyński Nr. 6 m. 1

Drukarnia Archidiecezjalna w Wilnie, ul. Metropolitalna Nr. 1

Drukowano za zezwoleniem Władzy Duchownej.

Spis rzeczy.

Dział urzędowy.

Zarządzenia Stolicy Apostolskiej.

Zarządzenia Ordynarjatu Arcybiskupiego.

Zarządzenia prawno-państwowe.

Dział nieurzędowy.

Kronika kościelna i religijna.

I. Kronika archidiecezjalna.

II. Stolica Apostolska.

III. Kronika krajowa.

IV. Kronika zagraniczna.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Rok VII Wilno, dn. 10 stycznia 1933 r. Nr. 1

WIADOMOŚCI
ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA:
Rocznie 15 zł.
Półrocznie 8 zł.
Nr. pojed. 80 gr.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1
Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418
Chrześcijański Bank Spółdzielczy
na Antokolu w Wilnie.

OGŁOSZENIA:
1/1 strona 48 zł.
1/2 strony 24 zł.
1/4 strony 12 zł.
1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

TREŚĆ ZESZYTU.

Kurs dla prelegentów, instruktorów i lotnych katechetów w Wilnie

od 17 stycznia do 17 marca 1933 r.

Kurs urządza Stow. Misyj Wewnętrznych.
Kurs potrwa dwa miesiące.
Uczęstnicy po przesłuchaniu całego kursu otrzymają specjalne dyplomy.

Kurs obejmuje kwestje z Pisma Świętego, Teologji Dogmatycznej, Apologetyki, Teologji Moralnej, Historji Kościoła, Ascetyki, Akcji społecznej i katolickiej, Herezjoznawstwa, Sekciarstwa, Metodyki nauczania i akcji i t. p.

Wykładowcami są księża oraz świeccy profesorowie Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie i specjalnie zaproszeni prelegenci.

Wykłady odbywają się codziennie w godzinach wieczorowych (od 5 popołudniu), z wyjątkiem świąt i niedziel, w lokalu Seminarjum Teologicznego U. S. B. *(Uniwersytecka 7)*.

Rok VII | Wilno, dn. 10 stycznia 1933 r. | Nr. 1

WIADOMOŚCI
ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA:

Rocznie 15 zł.
Półrocznie 8 zł.
Nr. pojed. 80 gr.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:

Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1

Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418
Chrześcijański Bank Spółdzielczy
na Antokolu w Wilnie.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

DZIAŁ URZĘDOWY.

ZARZĄDZENIA STOLICY APOSTOLSKIEJ.

Przekazanie kościoła św. Antoniego na Eskwilinie katolikom słowiańskiego obrządku.

Motu proprio *Nostra animarum* z dn. 28 października 1932 r. Ojciec św. przekazał katolikom obrządku słowiańskiego kościół św. Antoniego pust. na Ekswilinie, dotąd nieczynny i obrócony na cele świeckie, a obecnie kosztem samego Ojca św. odrestaurowany. Kościół ten pozostać ma pod jurysdykcją kard. Wikarego Rzymu i pod zarządem Komisji dla spraw Rosji. W tym kościele w każdy piątek ma być odprawiane specjalne nabożeństwo według starego obrządku słowiańskiego pod nazwą „Najsłodszego Jezusa“ z dodaniem wezwania Najśw. Maryi Panny i świętych Patronów Mikołaja cudotwórcy i Teresy od Dzieciątka Jezus. Toż samo nabożeństwo w sposób uroczystszy winno być odprawiane w pierwszy piątek każdego miesiąca; w piątek zaś po drugiej niedzieli po Świątkach również w sposób uroczystszy winno być odprawione to nabożeństwo, aby ten, który jest *cichy i pokornego Serca,* doprowadził do jedności z Kościołem narody Rosji i obdarzył je pokojem, weselem duchowem i pomyślnością doczesną. Nakazuje również Ojciec św., aby przy tym kościele zostało założone stowarzyszenie „Apostolstwa Modlitwy“, którego zadaniem będzie, pomiędzy innemi, ekspiacja za zbrodnie i ekscesy „bezbożników walczących“. D. 17 maja każdego roku w tym kościele winna się odbywać uroczystość św. Teresy od Dzieciątka Jezus, jako patronki drugorzędnej kościoła.

(*Acta Ap. Sedis,* t. 24, str. 353).

Indulgentia plenaria recitationi Divini Officii coram SS-mo Sacramento adnexa extenditur.

Decretum.

Quo magis, praesertim in clero, numerus et pietas augeatur adoratorum Sacramenti mirabilis quod Christus Dominus, transiturus de hoc mundo ad Patrem, tamquam Passionis suae memoriale perpetuum et de sua contristatis absentia solatium singulare reliquit, S-mus Dominus Noster Pius divina Providentia Pp. XI, in Audientia die 21 mensis Octobris anni currentis infrascripto Cardinali Poenitentiario Maiori impertita, peculiarem gratiam iam in alia simili Audientia diei 17 Octobris 1930 benigne concessam (cfr. *Acta Apostolicae Sedis,* vol. XXII, p. 493), ita extendere dignatus est ut qui in Sacris constituti divinum Officium in alias preces commutatum rite obtinuerint, indulgentiam plenariam, si preces eiusmodi coram SS-mo Sacramento sive publicae adorationi exposito, sive in tabernaculo adservato devote recitaverint, suetis conditionibus, et ipsi lucrari valeant. Praesenti in perpetuum valituro absque ulla Brevis expeditione et contrariis quibuscumque minime obstantibus.

Datum Romae, ex aedibus Sacrae Poenitentiariae, die 7 Novembris 1932 a.

L. Card. Lauri, Poenitentiarius Maior.

L. S. I. Teodori, *Secretarius.*

(*Acta Apostolicae Sedis,* t. 24, str. 411).

ZARZĄDZENIA ORDYNARJATU ARCYBISKUPIEGO.

Zarządzenie J. E. Ks. Biskupa Polowego w sprawie nabożeństw i funkcyj religijnych.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, dn. 16. X. 1932 r. № 9317.

Niniejszem Kurja podaje do wiadomości PPWW. Duchowieństwa zarządzenie J. E. Księdza Biskupa Polowego w sprawie nabożeństw i funkcyj religijnych w kościołach wojskowych nast. treści:

„Statut duszpasterstwa wojskowego, nadany przez Stolicę Apostolską dn. 27. II. 1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 124 r. 1926 p. 714), ustala w szeregu artykułów zakres uprawnień juryzdykcyjnych kapelanów wojskowych. Uprawnienia proboszczowskie, określone Statutem, rozciągają się wyłącznie na osoby wojskowe, wyraźnie wymienione w art. 9 Statutu. Statut zarazem wskazuje w art. 15,

że funkcje religijne w ramach uprawnień juryzdykcyjnych kapelan wojskowy sprawuje w kościele wojskowym lub cywilnym po uzyskaniu uprzednio zgody miejscowego Ordynarjusza.

„Opierając się na powyżej wyłożonych zasadach, wyjaśniam, że kapelan wojskowy, posiadający uprawnienia proboszczowskie, winien w myśl can. 467 § 1 odprawiać nabożeństwa i administrować sakramenta św. wiernym, ilekroć tego prawnie (legitme) zażądają. Ma tu zastosowanie art. 9 Statutu, wskazujący, które osoby wojskowe podlegają kompetencji duszpasterstwa wojskowego.

„Odnośnie nabożeństw i funkcyj duchownych, o które proszą instytucje i osoby cywilne, to mogą być one odprawiane w kościołach wojskowych jedynie pod warunkiem uprzedniego uzyskania zezwolenia władz kościelnych, jakiemi są Ordynarjusz na terenie diecezji, proboszcz na terenie parafji, prefekt odnośnie swej szkoły, kapelan zakładu, czy instytucji, gdzie sprawuje pieczę duchowną i t. d., gdyż w przeciwnym razie kapelan naraziłby się na cenzury kościelne. Podobnie kapelan wojskowy musi posiadać uprzednie zezwolenie miejscowej władzy duchownej, jeśliby miał spełniać jakie funkcje liturgiczne w kościele lub kaplicy cywilnej, względnie na terytorjum niewojskowem.

Bp. Polowy † *St. Gall*".

Ks. J. Ostrejko
w/z Kancl. Kurji.

Spełnienie Votum Narodowego.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA.
Wilno, dn. 2. XII. 1932 r. Nr. 9.946/L.

Kurja usilnie poleca PPWW. Duchowieństwu sprawę budowy kościoła Opatrzności Bożej w Warszawie, jako spłacenie długu Bogu Wszechmogącemu za Konstytucję 3 Maja, za odzyskaną niepodległość i *Cud nad Wisłą*. Powyższe dzieło prowadzi „Federacja Spełnienia Votum Narodowego" *(Warszawa, ul. Miodowa 19, m. 18)*, która wzywa wszystkich do zapisania się na członków. Członkowie dożywotni płacą 100 zł. jednorazowo, zwyczajni — i popierający 4 zł. rocznie. „Federacja" również przyjmuje wszelkie ofiary i składki pieniężne, które można przesyłać bezpośrednio lub na P. K. O. (konto czekowe Nr. 16.160. Federacja Spełnienia Votum Narodowego Budowa Kościoła Opatrzności Bożej. Warszawa).

Ks. J. Ostrejko
w/z. Kancl. Kurji.

Tydzień Propagandy Trzeźwości.

ARCYBISKUP-METROPOLITA WILEŃSKI
Wilno, dn. 22. XII. 1932 r. № 10.530.

Z okazji Tygodnia Propagandy Trzeźwości polecam Wielebnym Rządcom kościołów:

1) aby w święto Matki Boskiej Gromnicznej lub w poprzednią niedzielę wygłosili stosowną naukę o konieczności i błogich skutkach trzeźwości;

2) aby z okazji odpustu bractwa wstrzemięźliwości zarządzili wspólną Komunję św. dla członków, odnowili z nimi przyrzeczenie brackie, przyjęli uroczyście nowych członków i w miarę możności odbyli walne zebranie bractwa;

3) aby w miarę uznania i możności urządzili kolektę na propagandę trzeźwości. Sumę zebraną należy przesłać niezwłocznie do Kurji;

4) aby w miarę możności postarali się w miesiącu lutym o wykłady lub kazania stanowe o alkoholiźmie na zebraniach Żywego Różańca.

Mimo kryzysu akcja przeciwalkoholowa nie straciła, niestety, na aktualności jeszcze w wielu parafjach naszej archidiecezji. Materjałem pomocniczym służy Składnica Abstynencka w Poznaniu, (Al. Marcinkowskiego 26). Szczególnie gorąco polecam abonament *Świtu* (4 zł. rocznie) oraz *Przyjaciela Trzeźwości* (75 gr. rocznie).

† *R. Jałbrzykowski* Arcb.

Kurs kwalifikacyjny dla wychowawczyń.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno. dn. 27.XII. 1932 r. № 10.574.

Niniejszem podaje się do wiadomości, że, za zgodą P. Ministra Opieki Społecznej, Katolicka Szkoła Społeczna w Poznaniu rozpoczyna w dniu 18 stycznia 1933 r. czwarty z rzędu Kurs Kwalifikacyjny dla wychowawczyń kościelnych względnie katolickich zakładów wychowawczych. Zgłoszenia na ten Kurs należy nadsyłać do Dyrekcji Szkoły *(Poznań, ul. Podgórna 12 b)* oraz wpisowe w wysokości 5 zł. P-ne Duchowieństwo zechce łaskawie zwrócić uwagę na ten Kurs katolickich zakładów wychowawczych.

Ks. J. Ostrejko.
w/z. Kancl. Kurji.

Dekret o nowem rozgraniczeniu par. Troki i Landwarów.

ROMUALDUS JAŁBRZYKOWSKI

Dei et Sanctae Sedis Apostolicae gratia

ARCHIEPISCOPUS - METROPOLITA VILNENSIS

S. Th. M.

In perpetuam rei memoriam.

Gregis Nobis commisi saluti instantes eiusque animarum malis mederi cupientes attenta locorum conditione auditis, quorum interest, col. *Karaciszki* hucusque pertinentem ad parochiam in Troki cum suis incolis et familiis a praedicta parochia auctoritate Nostra ordinaria ad tramitem Codicis J. C. (c. 1427) separamus et ad ecclesiam parochialem in Landwarów decanatus Trocensis adscriptam esse declaramus et statuimus.

In quorum etc.

Datum ex aedibus Curiae Metropolitanae Vilnensis. Vilno, die 31 mensis Decembris 1932 a. N. 10629.

A. Sawicki,
Curiae Cancellarius.

(L. S.)

† *Romualdus*
Archiepiscopus Metropolita.

Uroczystości Papieskie.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA

Referat Szkolny.

Wilno, dn. 31 grudnia 1932 r. Nr. 676.

IIEE. Księża Biskupi Polski wydali zarządzenie, aby jak w latach poprzednich tak i w roku następnym rocznicę obioru i koronacji Papieża Piusa XI obchodzić uroczyście. Cześć bowiem okazana z tej racji Ojcu św. będzie objawem naszej wdzięczności dla Namiestnika Chrystusowego za Jego niestrudzone prace oraz naszego gorącego do Niego przywiązania.

W niedzielę, dn. 12 lutego 1933, lub w innym dogodniejszym dniu, PW. XX. Proboszczowie, Rektorzy kościołów i Prefekci szkół pouczą wiernych o pracach pasterskich Ojca św. i o Jego zabiegach, aby wiara św. wzmacniała się w całym świecie, a po sumie odmówią wobec wystawionego Najśw. Sakramentu Litanję do N. Serca Jezusowego na intencję Papieża. Po południu zaś tego dnia w czasie dla wiernych dogodnym we wszystkich parafjach odbędzie się, staraniem Akcji Katolickiej, uroczysta Akademja papieska.

Ks. L. Żebrowski,
Radca Kurji.

RUCH PERSONALNY.

Na mocy zarządzenia JE. Księdza Arcybiskupa-Metropolity Wileńskiego w składzie osobistym Duchowieństwa zaszły nast. zmiany:

Ks. Piotr Toczyłowski, wik. w Holszanach, przeniesiony na wik. do Parafjanowa, dnia 30.XII. 1932 roku Nr. 10.619.

X. A. Sawicki,
Kancl. Kurji.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

PRZEMÓWIENIE OJCA ŚWIĘTEGO
do Kolegjum Kardynałów w dniu wigilijnym 1932 r.[1])

Pragniemy przedewszystkiem odwzajemnić się Świętemu Kolegjum za życzenia, jakie Nam przed chwilą w jego i swojem własnem imieniu złożył dostojny jego uczuć wyraziciel. Czynimy to tem serdeczniej, że w skierowanych do Nas słowach brzmiało tyle umiłowania i przywiązania, tyle uczyniono w nich szlachetnych i dobrych wspomnień i aluzyj, a w dodatku tak niezwykle żywym i głębokim jest współudział Świętego Kolegjum w Naszych troskach, Naszych bólach, Naszych pociechach, i wreszcie — że cenimy sobie bardzo nieustanną jego pomoc w modłach, wiedzy i jego tak czynnej — jak to wiemy — współpracy przy rządach Kościołem Bożym.

Wspominając Nasze bóle, nie możemy nie podkreślić conajmniej tych, których trwanie i uciążliwość stanowiły i stanowią troski najboleśniejsze ze względu na przesmutne i okropne warunki, powstałe dla wiary świętej, wiernych i hierarchji w Hiszpanji, Meksyku i Rosji. Niemniej dotkliwym jest ból, wywołany przez przedłużające się trwanie takich trudności i nieufności, tylu nieporozumień i rozbieżności między ludami i państwami, nie wyłączając okropności wojny i walk domowych, oraz wskutek wynikającego stąd dalszego trwania — jeśli nie zaostrzania się — powszechnego kryzysu finansowego i gospodarczego, nie mającego precedensu w dziejach. Z pośród tych trosk najbardziej i najboleśniej odczuwa się cierpienie klas biednych i pracujących, a więc tem samem najbardziej potrzebujących i najbardziej zasługujących na pomoc ze strony sprawiedliwości społecznej i miłosierdzia chrześcijańskiego.

Wymieniliśmy także Nasze pociechy, a dobry Bóg udzielił ich Nam tak obficie i tak wielkie, że żadne Nasze słowo nie

[1]) Według przekładu K. A. P-ej.

potrafiłoby wyrazić wdzięczności Boskiej dobroci i tym wszystkim, którzy tej dobroci stali się zdolni być szlachetnem narzędziem. Aby wymienić rzeczy tylko najważniejsze, wspomnimy jedynie triumfalny kongres Eucharystyczny w Dublinie, cudowny wprost rozwój Misyj i Dzieł Misyjnych mimo niesłychanych trudności światowych, niemniej cudowne rozszerzanie się po wszystkich krajach Europy i świata tej formy pomocy Apostolstwa hierarchji, jaką jest Akcja Katolicka. Dodać musimy, podziwiając to i wszystkim do podziwu przedstawiając, przykłady bohaterskiej wierności i wytrwałości, często nawet prawdziwego męczeństwa, ze strony Biskupów i kapłanów, zakonników i zakonnic, a także zwykłych wiernych w krajach już wyżej wspomnianych: wspaniałe karty, które Kościół Boży już włączył do najbardziej chwalebnych i budujących kart swojej historji. Winniśmy także dodać pociechę z chwili ostatniej, dającą nadzieję pokoju zupełnego i trwałego — świąteczne zawieszenie broni chociaż na krótko — w walce między dwoma drogiemi ludami chrześcijańskiemi.

Wymieniwszy ze Świętem Kolegjum życzenia, jakiemi Nas natchnęło święto godów i nowego roku, z radością korzystamy z cudownego aparatu Marconiego, stojącego do Naszej dyspozycji, aby zwrócić się wprost z żywem słowem do wszystkich Czcigodnych Braci z Episkopatu, wszystkich kapłanów, zakonników i zakonnic, zwłaszcza tych, którzy na Misjach prowadzą dalej apostolskie dzieło ewangelizacji, do wszystkich wiernych, neofitów, katechumenów, dobrych katechetów, do wszystkich razem i każdego z osobna z Naszemi Ojcowskiemi życzeniami. Niech to będzie życzeniem radości i wytrwania w służbie świętej, życzeniem wszelkiej pomocy i pożytecznej współpracy w trudnem dziele, życzeniem coraz obfitszych plonów chwały Bożej i zbawienia dusz, zasługi i uświęcenia, o co My zawsze błagamy i błagać będziemy Boga; niech idą także życzenia Nasze do wszystkich ludów, a przez wszystkie ludy niech płynie do Boga nieustanna Nasza modlitwa: życzenie i błaganie o pokój i zachowanie porządku, wzajemnego zaufania w przyjaznych stosunkach, największej szczodrobliwości w pomocy, gdzie największa jest potrzeba, dostatecznej i popłatnej pracy, mniej ciężkich i mniej niepewnych ogólnych warunków życia.

Jednak nietylko dla przekazania tych życzeń zapragnęliśmy, by postawiono Nam do dyspozycji wspaniały aparat. Zachowaliśmy inne jeszcze poselstwo do wszystkich Naszych drogich dzieci w Chrystusie, a nawet do całej ludzkości, dla której zbawienia Jezus Chrystus, „Redemptor mundi“, przelał swą boską Krew, jako

okup za to zbawienie, otwierając źródła łaski, aby w nich wszyscy ugasili pragnienie i znaleźli żywot i obfitość żywota.

Na to, właśnie, nieocenione dzieło ludzkiego odkupienia, dokonane przez Jezusa Chrystusa, zwracamy uwagę wszystkich odkupionych. Jest to raczej nie jedno dzieło, lecz zespół dzieł boskich, najbardziej cudowny, gdy się patrzy nań także z jego ośrodkowego i kulminacyjnego punktu. Przypomnijmy sobie i pomyślmy chwilę: Ostatnia Wieczerza i ustanowienie św. Eucharystji, pierwsza Komunja św. i kapłańskie święcenia Apostołów; męka, ukrzyżowanie i śmierć Jezusa; Marja pod krzyżem ustanowiona Matką ludzi; zmartwychwstanie Chrystusa, warunek i obietnica zmartwychwstania naszego; powierzenie Apostołom mocy odpuszczania grzechów; udzielenie prymatu Piotrowi; wstąpienie Chrystusa na niebiosa; zesłanie Ducha Św.; triumfalne rozpoczęcie posłannictwa apostolskiego. Dla tych wszystkich faktów, od których rozpoczęło się istotnie odrodzenie świata, to życie i ta kultura chrześcijańska, której dojrzałe spożywamy owoce, przyszły rok tysięczny dziewięćsetny trzydziesty trzeci, według powszechnej opinji ogółu wiernych, utożsamiających poprostu rok trzydziesty trzeci zwykłej ery z rokiem śmierci Jezusa Chrystusa, uważany jest i wskazywany — mieliśmy na to dowody z różnych stron — za rok jubileuszowy 1900-lecia. Nauka wprawdzie nie utrzymuje, by mogła stwierdzić to kategorycznie; według jednak tej nauki (samiśmy bardzo pilnie przestudjowali trudne to zagadnienie, zapytywaliśmy kompetentnych specjalistów), rok trzydziesty trzeci albo rok trzydziesty są datami, co do których argumenty zebrane przedstawiają największe prawdopodobieństwo, jeżeli nie absolutną pewność. Ponieważ dla roku trzydziestego czwartego istnieje tylko bardzo słabe prawdopodobieństwo (chociaż podtrzymywane wielkiemi imionami Bellarmina, świętego i Doktora Kościoła, oraz wielkiego Baronjusza, ojca historji Kościoła), dla ludzi odkupionych dziś żyjących pozostaje zasadniczo zbliżający się rok 1933 do obchodu jubileuszu śmierci Pana naszego i związanego z nią szeregu dzieł boskich, które ją uwieńczyły.

Do tej uroczystości wzywamy w tej chwili wszystkich odkupionych Krwią Jezusa Chrystusa, Krwią, którą Kościół katolicki i tylko on zachowuje w sposób nieskażony i nienaruszony, wraz z temi wszystkiemi owocami łaski i życia nadprzyrodzonego, które począwszy od pierwszych dni rozwijały się i dojrzewały poprzez wieki aż do naszych czasów, wraz z boską obietnicą wiekuistej obfitości. Jaka rocznica jest wspanialsza? Jakie dobro-

dziejstwa większe od tych, które ona sprowadziła? Jaki obchód jubileuszowy jest bardziej obowiązujący? Szczególniej obowiązujący dla nas i dla naszych czasów, kiedy obchodzenie rocznic stało się jakgdyby modą i wskutek tego rozszerzyło się w sposób nieunikniony na osobistości i wydarzenia, których godność i wielkość może być poważnie kwestjonowana. A czyż nasza uroczystość jest mniej obowiązująca z powodu niepewności roku? Niepewność wszakże roku w niczem nie zmniejsza całej pewności i całej nieskończonej wielkości dobrodziejstw, otrzymanych przez nas wszystkich. Jeżeli ludzie w roku 2033, dzięki nowym wynalazkom i nowym badaniom, zdobędą pewność co do jednego z omawianych lat, to będą musieli spełnić swój obowiązek; my winniśmy zadość uczynić naszemu.

Słuszny i dobroczynny obchód, a przeto przez bardzo wielu upragniony. Nie małą już będzie korzyścią, że świat przestanie słuchać wyłącznie, albo prawie wyłącznie, o konfliktach i sprzecznościach, o nieufności i braku zaufania, o uzbrojeniach i rozbrojeniu, o odszkodowaniach i reperacjach, o długach i ich spłatach, o odroczeniach i niewypłacalności, o interesach gospodarczych i finansowych, o nędzy jednostek i nędzy społecznej; że będzie słyszał nietylko o tych rzeczach, ale także o wzniosłych sprawach ducha i o potężnym nakazie powrotu do życia duchowego, do spraw tego życia, powrotu do uznania godności ich i szacowności we Krwi i łasce Chrystusowej, do braterstwa wszystkich ludzi, przez tę Krew w sposób boski przypieczętowanego, do zbawczej misji Kościoła wśród ludzkości, do tych wszystkich innych świętych myśli i natchnień, jakie nie mogą nie wyłonić się z boskich dzieł, które będą przedmiotem owego obchodu, o ile zwróci się na nie uwagę.

Aby zaś obchody nasze nie składały się tylko z aktów przemijających i wszystkie dusze, najbardziej nawet roztargnione i pracą pochłonięte, znalazły czas i sposób skorzystania z nich w niezbędnej rozciągłości, rozporządzamy, aby te obchody odbywały się w ciągu całego roku, który obecnie ogłaszamy za rok świętego jubileuszu, *Rok Święty*, i aby te uroczystości miały również możliwie największą wartość modłów i ekspiacji, pojednania i świętych odpustów, poprawy życia i obfitego uświęcenia.

Wszystko to jest konieczne szczególnie w naszych czasach wśród tylu zawikłań, wobec takiego zapomnienia o wieczności, wśród pogaństwa, przenikającego do życia, wśród pogoni za życiem i światowością oraz pieniądzem, który jest nadużywany jako środek do jednego i drugiej.

W końcu, by z jednej strony uwzględnić chociaż niewielką możliwość daty roku trzydziestego czwartego, a z drugiej, by dać niezbędny czas Episkopatowi, duchowieństwu i wiernym do odpowiednich i koniecznych przygotowań, zarządzamy także, by ogłoszenie roku świętego Jubileuszu nastąpiło w dniu 2-im kwietnia 1933 r., w niedzielę Męki Pańskiej, z tem że będzie on trwał do drugiego kwietnia 1934 r., t. j. do drugiego święta Wielkiej Nocy.

Troską Naszą będzie zarządzić w początkach nowego roku ogłoszenie odpowiednich dokumentów i wskazówek.

Oby Bóg dobry zechciał błogosławić świętym zamierzeniom Naszym i wszystkie dzieci wielkiej rodziny przez Niego Nam powierzonej, jak My błogosławimy w Imię Jego obecnym i nieobecnym, bliskim i dalekim!

Sprawa wymiaru podatków.

Utarło się prawie ogólne przekonanie, że kto jest księdzem, zwłaszcza proboszczem, ten bezwarunkowo jest bogatym człowiekiem. Rzeczywistość jednak mówi co innego.

Odbija się to bardzo ujemnie zwłaszcza przy wymiarze podatków dochodowych przez Urzędy Skarbowe, ponieważ prawdopodobnie i tam panuje to samo przekonanie. Wprawdzie po dekanatach istnieją tak zwane komisje weryfikacyjne, które mają określać wysokość dochodów poszczególnych proboszczów; lecz z ich głosem i danemi nie liczy się żadna komisja szacunkowa, jak miałem niejednokrotnie okazję to stwierdzić osobiście.

Mojem zdaniem, taki stan rzeczy jest wielce szkodliwym, szczególnie dla niektórych jednostek, i należałoby prosić J. E. NPW. Księdza Arcybiskupa, żeby na najbliższej konferencji Episkopatu Polskiego raczył poruszyć tę sprawę, oraz wpłynąć na odnośne czynniki decydujące, aby przy każdej komisji szacunkowej, gdy chodzi o wymiar podatku dochodowego, był również jako członek tej komisji i delegat duchowieństwa katolickiego, jak są tam delegaci od innych sfer i stanów. *Ks. St. Węckiewicz.*

Ś. p. ks. Zygmunt Sztafiński.

Dn. 28 grudnia 1932 r. zmarł w domu rodzinnym w Dąbrowie, pow. sokólskiego, ks. Zygmunt Sztafiński, ostatnio wikarjusz w Parafjanowie.

Ś. p. ks. Z. Sztafiński urodził się dn. 29 kwietnia 1894 r. w Dąbrowie, na kapłana wyświęcony został dn. 25 maja 1919 r.

i natychmiast otrzymał wikarjat w Sokółce; wkrótce zostaje przeniesiony do Borun, stamtąd na zastępcę proboszcza do Ławaryszek. Po krótkim pobycie na wikarjacie w Lipniszkach, w roku 1924 zostaje proboszczem w Daukszyszkach, w roku zaś 1928 został przeniesiony do nowoerygowanej parafji w Olanach. Na tych dwu ostatnich placówkach przyczynia się znacznie do organizacji nowych parafij i wzniesienia potrzebnych budynków.

Przeżycia wojenne a zwłaszcza czasy podwójnej inwazji bolszewickiej bardzo ujemnie wpłynęły na stan zdrowia i usposobienie ś. p. ks. Sztafińskiego i niezawodnie przyczyniły się do śmierci w młodym wieku.

Po wyjeździe z Olan krótko przebywa na wikarjatach w Lacku, Zdzięciole, Dobrzyniewie, a od 31 sierpnia 1931 roku w Parafjanowie.

Requiescat in pace.

KRONIKA KOŚCIELNA I RELIGIJNA.

I. Kronika archidiecezjalna.

Święta w Wilnie. — Przeszłe Święta Bożego Narodzenia nie miały w tym roku tej tradycyjnej okazałości, jaka się zwykle łączyła z celebrą pontyfikalną w Bazylice wobec licznych zastępów wiernych, którzy zazwyczaj gromadnie przychodzili *na Pasterkę.* W tym roku, wobec trwających dotąd robót konserwacyjnych w Bazylice, *Pasterka,* o północy celebrowana przez JE. Księdza Arcybiskupa-Metropolitę, odbyła się w kość. św. Jana w obecności licznie zgromadzonego ludu. Uroczyste nieszpory z wystawieniem Najśw. Sakram. na zakończenie roku odbyły się również w kościele św. Jana; po nich rozpoczęła się nieustanna adoracja Najśw. Sakramentu, a o północy ze starego na nowy rok odbyła się uroczysta Msza św., celebrowana przez JE. Księdza Arcybiskupa - Metropolitę w tymże kościele.

Nieustanna adoracja Najśw. Sakramentu. — Nowa Rubrycela znowu nam przyniosła porządek adoracyj N. Sakr. w poszczególnych kościołach na terenie całej archidiecezji. W parafjach wiejskich, o ile się dało zauważyć, z większą ścisłością zachowywane są przy niej podane w Rubryceli przepisy, niż w Wilnie, a zwłaszcza ten: „Satagant A. R. Parochi, ut ad statutam diem adorationis sacerdotes vicini invitentur, ne pro Christefidelium confessionibus excipiendis copia confessariorum desit“: we wszystkich niemal kościołach przeważniej deest copia confessariorum i wskutek tego nie wszyscy mogą przystąpić do Spowiedzi św. Na ten szczegół należałoby zwrócić większą uwagę.

Kapłani-jubilaci. — W roku 1933 *pięćdziesięciolecie kapłaństwa* obchodzi ks. Antoni Szymelun, prob. w Rotnicy, *dwudziestopięciolecie* zaś — księża: Jerzy Andrukonis—prob. w Goniądzu, Józef Bielawski — pref. w Podbrodziu, Józef Chlewiński — prob w Gieranonach, Franciszek Cybulski—prob. w Radoszkowiczach, Józef Cy-

rankiewicz — prob. w Przewałce, Antoni Giedgowd — prob. w Dziewieniszkach, dr. Stanisław Hałko — dyr. gimnaz. w Białymstoku, Henryk Harasimowicz — pref. gimnaz. w Wilnie, Edmund Jankianiec — prob. w Wesołusze, Józef Kartanowicz — prob. w Jałówce, Józef Kropiwnicki — prob. w Krzywiczach, dr. Witold Kuźmicki — prob. w Zabłudowie, Jan Matulewicz — prob. w Holszanach, Stanisław Micewicz — prob. w Dubiczach, Ignacy Montwiłł — prob. w Plusach. Jan Moroz — prob. w Różańce, kan. Adam Sawicki — Kancl. Kurji, szambel. Jerzy Sienkiewicz — kap. wojsk. w Toruniu, Henryk Sobolewski — prob. w Usnarzu i Jerzy Żamejć — dziekan w Brasławiu. — Wszystkim Czcigodnym Jubilatom Redakcja *Wiadom. Archid. Wil* składa na tem miejscu życzenia wszelkich łask Bożych do dalszej pracy kapłańskiej — ad multos annos.

Żniwo śmierci w szeregach kapłańskich archid. wil. — W roku 1932 zmarli: Ks. Wincenty Sidorski, ks. Jan Domaszewicz, ks. Maciej Józefowicz, ks. Antoni Audycki, ks. Paweł Grzybowski, ks. Konstanty Teżyk, ks. Jan Chotkowski, ks. Ignacy Rosołowski, ks. Józef Szymkunas, ks. Zenon Worotyniec, ks. Aleksander Dulko i ks. Zygmunt Sztafiński.

Requiescant in pace!

Akcja charytatywna na terenie Wilna i Grodna. — Na podstawie rocznego sprawozdania Konferencyj męskich św. Wincentego à Paulo, istniejących w Wilnie i Grodnie w ogólnej liczbie jedenastu, ustalić się dają następujące cyfry, chlubnie świadczące o ich działalności charytatywnej. Przy ogólnej liczbie 476 członków czynnych i wspierających zaopiekowano się 400 rodzinami, 816 pojedyńczemi osobami dorosłemi i 888 dziećmi, udzielając wsparcia bądź stałego, bądź doraźnego. Na zapomogi wydano 17.262 zł. 12 gr., zebranych z drobnych ofiar, nie licząc datków w naturze, których wartość w przeszacowaniu na pieniądze sięga znacznej sumy.

II. Kronika krajowa.

List pasterski o Unji. — JE. Ks. Biskup Podlaski ogłosił list pasterski do duchowieństwa i wiernych, poświęcony całkowicie sprawie akcji unijnej zwłaszcza na terenie Podlasia, tak zasłużonego dla sprawy Unji.

Zjazd redaktorów tygodników katolickich. — W d. 15 grudnia 1932 r. odbył się w siedzibie Katolickiej Agencji Prasowej w Warszawie zjazd redaktorów tygodników katolickich. Referaty wygłosili JE. Ks. Biskup St. Adamski: „O zadaniach prasy katolickiej w dobie obecnej“ i „O współpracy tygodników diecezjalnych przy tworzeniu jednolicie kierowanej opinji katolickiej“, oraz ks. dyrektor Z. Kaczyński: „Współpraca prasy katolickiej z Katolicką Agencją Prasową“. Po referatach wywiązała się dyskusja, w czasie której podkreślono konieczność konsolidacji prasy katolickiej i dalszego jej rozwoju, oraz walki z czynnikami rozkładu. W zjeździe wzięło udział 29 redaktorów.

Statut dla dziekanów. — JEm. Ks. Kardynał Prymas, Dr. August Hlond, ogłosił ostatnio Statut dla dziekanów archidiecezyj gnieźnieńskiej i poznańskiej, zastosowany do przepisów obecnego prawa kanonicznego.

Statut Seminarjum Duchownego w Pelplinie. — JE. Ks. Dr. Stanisław Okoniewski, Biskup Chełmiński, stosownie do przepisów prawa kanonicznego, ogłosił nowy Statut dla seminarjum dechownego w Pelplinie. W nowym Statucie wskazuje Ksiądz Biskup na zadanie seminarjum duchownego, mówi o obowiązkach kleryków, o przyjęciu kandydatów do stanu duchownego, o studjach, wychowaniu i życiu duchownem, o regulaminie

wewnętrznym, o władzach seminaryjnych i t. d.

Jubileusze Katedry Lubelskiej (1832—1932).—Kościół po-jezuicki pod wezwaniem św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty w Lublinie w roku ubiegłym obchodził 350-lecie swego istnienia i 100-lecie od podniesienia go do godności kościoła katedralnego i parafjalnego.

Promocja doktorska na Uniwersytecie lubelskim. — D. 11 grudnia rz., w niedzielę, odbyła się uroczysta promocja doktorska na wydziale teologicznym i prawa kanonicznego. Promowani zostali ks. Aleksander Plater-Zyberk — doktor teologji, i księża: Stanisław Krynicki, Wincenty Łapkiewicz i Czesław Ochnicki — doktorowie prawa kanonicznego.

Seminarjum Zagraniczne. — W uroczystość Niepok. Pocz. N. Maryi P. J. Em. Ks. Kard. Dr. Hlond dokonał ceremonji obłóczyn alumnów seminarjum zagranicznego. Uroczystość odbyła się w Potulicach, należących do fundacji, uczynionej na rzecz Seminarjum przez ś. p. hr. Anielę Potulicką. Pierwszy zastęp alumnów, przyszłych kapłanów dla wychodźtwa naszego, przyjmował suknię zakonną.

III. Kronika zagraniczna.

Ojciec św. o konieczności prasy katolickiej. — W czasie przyjęcia przedstawicieli włoskiego ugrupowania akademickiego, które w programie swoim szczególny nacisk położyło na rozwój prasy katolickiej, Ojciec św. stwierdził nieodzowną konieczność budzenia zainteresowania katolików w kierunku popierania i finansowania prasy katolickiej. Pochwalając myśl włączenia tej akcji do zakresu działalności inteligencji, należącej do Akcji Katolickiej, Papież stwierdził, że dzienniki katolickie posiadają zbyt małą liczbę prenumeratorów, zwłaszcza prenumeratorów opłacających abonament. Za każdym razem, gdy prasa zwraca się do Ojca św. po błogosławieństwo, Papież chętnie je udziela, szczególnie pamiętając o prenumeratorach czasopism katolickich. Kończąc, Ojciec św. wskazał na ogrom pola pracy apostolskiej dobrej prasy i wezwał wszystkich biorących udział w Akcji katolickiej do czynnej i wydajnej pracy na tem polu.

Sukces wyborczy katolików w Belgji. — Należycie uświadomiona ludność katolicka Belgji w ostatnich wyborach osiągnęła znaczny sukces; jest to zresztą skutek mądrej polityki przywódców ugrupowań katolickich i jasnego programu stronnictw. Liberali i socjaliści belgijscy odgrażają się pozbawieniem pomocy państwowej dla szkół katolickich. Katolicy bez różnicy — czy to są Walonowie, czy Flamandczycy, stanowią obecnie jednolity front i dla tego mniej są straszne pogróżki wrogów.

Prześladowanie Kościoła w Hiszpanji. — Prześladowanie Kościoła, prowadzone „wprawną“ ręką masonerji, trwa nadal. Ludzie przezorni, niekoniecznie nawet przyjaźni Kościołowi, taki stan uważają za wysoce anormalny a nawet niemądry. Zaciekłość jednak sekciarska wrogów tego nie rozumie i dalej brnie z występku w występek. Nuncjusz apostolski w Hiszpanji, Mgr. Tedeschini, złożył na ręce hiszpańskiego ministra spraw zagranicznych protest z powodu aktów świętokradztwa i wandalizmu, jakie od maja 1931 r. dzieją się w Hiszpanji w stosunku do świątyń i instytucyj religijnych.

Sprawozdanie Papieskich Dzieł Misyjnych. — Ostatni zeszyt *Akt Papieskich Dzieł Misyjnych* podaje, iż wpływy za ostatni rok wyniosły 63.133.274 liry i w porownaniu z poprzednim okresem sprawozdawczym wykazały spadek w sumie 3.073.546 lir. Papieskie Dzieło św. Piotra, ma-

jące za zadanie troskę o duchowieństwo tubylczego pochodzenia, po swej ostatniej reorganizacji, wprowadzone zostało do jedenastu krajów, ofiary i składki zebrane przezeń w ostatnim roku wyniosły 13.474.523 liry.

Biuro informacyjne dla pielgrzymek na Watykanie. — Na terenie Città del Vaticano utworzone zostało biuro o charakterze międzynarodowym, przeznaczone specjalnie dla udzielania informacyj pielgrzymkom, udającym się do Ziemi Świętej, Rzymu, Lourdes i innych miejsc świętych.

Stosunki wyznaniowe w Berlinie. — Według ostatnich danych statystycznych, Berlin posiada 400 tysięcy katolików. Parafij katolickich liczy obecnie stolica Rzeszy 72, w których posługi religijne sprawuje ogółem 223 księży. Liczba protestantów dosięga w Berlinie 3 miljonów. Posiadają oni 183 świątynie i 67 kaplic. Gmina żydowska Berlina liczy 172 tysiące członków i 41 synagog.

Kościół w Litwie. — Według *Elenchusu* na r. 1932, w całej Litwie z Kłajpedą jest katolików 1.775.598, a księży 908. Z zakonów pracują oo. Bernardyni, pp. Benedyktynki, Zgrom. zak. SS. św. Kazimierza, św. Katarzyny, Jezuici, SS. św. Krzyża, Marjanie, SS. Ubogich Niepok. Pocz. N. M. P., Elżbietanki, Kapucyni i SS. Franciszkanki.

Akcja na rzecz powrotu do Kościoła katolickiego w Anglji. — Anglikańsko - protestancka *„Church Times"* uskarża się na aktywność t. zw. ruchu oksfordzkiego, którego przywódcy wydali niedawno odezwę w sprawie przywrócenia jedności kościelnej z Rzymem. W Leinster ułożono jakoby listę, zawierającą nazwiska 900 osób, które wypowiedziały się przeciwko „niekatolickiemu" biskupowi i zgłosiły gotowość zaprzysiężenia wierności biskupowi rzymsko-katolickiemu. Z wielu miejsc donoszą o budowie kaplic kierunku anglo-katolickiego, o wzmagającym się kulcie Świętych. Wspomniane pismo zestawia doniesienie z całego szeregu biskupstw anglikańskich i dodaje, że ruch nawróceniowy staje się coraz bardziej niepokojący, tem bardziej że niema środka, któryby mógł zapobiec grożącym anglikanizmowi stratom.

Katolicy w Hiszpanji. — W ciągu czterech ostatnich miesięcy dobrowolne składki na rzecz dziennika katolickiego w Madrycie *El Debate*, który z powodu długotrwałego zawieszenia poniósł wielkie straty, wyniosły więcej niż 800.000 pesetów. Liczba prenumeratorów tego pisma w samym tylko listopadzie roku zeszłego wzrosła o 17.000.

Przygotowania Argentyny do Kongresu Eucharystycznego. — Chociaż prawie pełne dwa lata nas dzielą od najbliższego Międzynarodowego Kongresu Eucharystycznego, który odbędzie się w Buenos Aires w październiku 1934 roku, w Argentynie już rozpoczęto przygotowania do jego organizacji. Nowy arcybiskup Buenos Aires, Mgr. Santiago Luigi Cobelli, wydał w tej sprawie oficjalny dekret, wzywający do uświetnienia zapowiedzianego obchodu, a jeden z najwybitniejszych pisarzy argentyńskich, Cullen, profesor prawa na uniwersytecie w Buenos Aires i były minister Oświecenia Publicznego, rozpoczął serję wykładów przygotowawczych w Lidze kobiet katolickich.

Schronisko i szpital św. Bernarda w górach Tybetu. — Niedawno zapadła ostateczna decyzja w sprawie wybudowania schroniska i szpitala św. Bernarda na jednej z przełęczy Tybetu, położonej na wysokości 4.000 m. nad poziomem morza i dostępnej dla ludzi w ciągu całego roku. W połowie stycznia wyjeżdżają w tym celu do Tybetu trzej zakonnicy.

LISTA SKŁADEK NA RATUNEK BAZYLIKI WILEŃSKIEJ.

(1).

Zgodnie z pismem Ks. Dziekana w Głębokiem do Kurji Metrop. z dnia 23.XII 1932 r. Nr. 2043, wpłynęły z dekanatu archidiecezjalnego ofiary: Głębokie zł. 100, Udział 85, Mosarz 55, Czerniewicze 3.44 gr., Łużki 70, Zadoroże 20.70 gr., Prozoroki 50, Bobrowszczyzna 15, Konstantynów 40.55 gr., Zalesie 5, *razem 444 zł. 69 gr.*

J. E. Ksiądz Arcybiskup-Metropolita 2,242 zł., J. E. Ksiądz Biskup K. M. Michalkiewicz 953,64, Księża Prałaci: J. Hanusowicz 390,63, J. Sadowski 390,63, A. Sawicki 218,96, Fr. Wołodźko 390,63, J. Uszyłło 433,63. Księża Kanonicy: K. Lubianiec 399,63, L. Chalecki 354,96, L. Żebrowski 438,27, St. Maciejewicz 433.63, A. Sawicki 355,60, A. Cichoński 433,63. Księża Kurjalni: J. Poniatowski 150, J. Ostrejko 186,56, J. Ellert 250, St. Czyżewski 125. Księża Prefosorowie: P. Kraujalis 123,68, Wł. Suszyński 79,50, M. Sopoćko 123,68, W. Urmanowicz 81,96, J. Marcinowski 14,64, J. Krassowski 164,80; *razem 8.726.66.* Ks. Antoni Oscilowicz 348. Księża Prefekci: Alchimowicz Józef 35, Araszkiewicz Władysław 120, Baranowski Stanisław 65, Byliński Stanisław 29,95, Czerniawski Józef 26, Dobrowolski Stefan 48, Dubrowka Nikodem 67,40, Jaroszko Adolf 95, Kisiel Władysław 70, Kowalczuk Józef 85, Kozak Jan 130, Legus Wincenty 30, Lewicki Zygmunt 76, Łaban Wincenty 45,40, Marcinowski Józef 52, Mosiewicz Roman 24, Potocki Władysław 46,20, Sieklucki Jan 150, Sieluk Stanisław 100, Korcik Antoni 66; *razem zł. 1.361. gr. 15.*

J. E. Ksiądz Arcybiskup - Metropolita 550 zł, J. E. Ksiądz Biskup Michalkiewicz 689,23, Ś. p. Ks. Biskup Bandurski 100, Pietraszewski Jan 22; Falkowski Kazimierz 10, Żuchowicz Karol 21,75, Ruciński Roman 20, Prezes Okręgowego Urz. Ziemskiego 9,67; Bosiacki Bogusław 8, Prezes Sądu Apelacyjnego 11, Szwykowski Ludwik 50, Maculewicz Ludwik 113,55, Wysocki Aleksander 50, Nieć Adam 50, Meysztowicz Aleksander 20, Hr. Plater Marjan 504, Świątecki Kazimierz 500, Szmidt Władysław 5, Niżyński Kazimierz 150, Komendant Wojewódzki P.P. 2,80, Korolec Józef 146, Strumiłło Marjan 100, Banel S. 5, Borkowski A. 5, Barbaro A. 16, Bohdanowicz Mieczysław 15, Bohdanowicz Ignacy 10, Augustowski 29,20, Chróścicki 5, Apteka Miejska 7,50, Jurkowski i Romecki 5, Dyrektor Banku Rzemieślniczego 8,60, Bibljoteka i Czytelnia Im. Zana 30, Bibl. Państw. Im. Wróblewskich 55 gr. Bibl. A. Żukowskiej 3, Bibljoteka Miejska 15, Czytelnia Miejska 2, Bibl. Publ. U. S. B. 7 Burhardt Stefan 5, Zakł. Chemiczny „Cel" 20, Mieszkowski Jan 5,50, Zagrodzki Bronisław 10, Wincza Józef 130,50, Wisłocki Stanisław 1, Walicki Franciszek 20, Sokołowski Gabryel 5, Przesiecki Michał 5, Michalewicz Mieczysław 18,50, Lebecki Józef 4, Łukażewicz Jeremi 5, Łakaszewicz Zenon 20,20 Markiewicz Wilhelm 7,20, Knaur Bolesław 36,15, Związek Okręgowy Inwalidów 75, Instytut Nauk Handl.-Gosp. 43,50, Hryniewicz Franciszek 13,35, Hoppen M. 1, Grams i Świątkowski 15, Gimnazjum Im. E. Orzeszkowej 14, Gimnazjum SS. Nazaretanek 90, Gimnazjum Im. Czartoryskiego 16, Gimnazjum OO. Jezuitów 40, Gimnazjum Im. Kr. Zygmunta Augusta 16,90, Gimnazjum Im. Słowackiego 11 Gimnazjum Im. J. Lelewela 7,50, Gimnazjum Im. Czackiego 22, Giecewicz Juljan 2, Dziedziak Adam 5, Drukarnia Państwowa 6, Drukarnia Archidiecezjalna 20, Pikiel Leonard 26, Umiastowska Marja 45,50, Bejnarowicz Klemens 4, Biszewski Edward 8,50, Borysowicz Tomasz, 5, Bujalski Władysław-Anzelm 5 Kamieński F. Warszawa 37, Dowbor-Markiewicz Władysław 50, Bądzyński Wacław 5, Małkowicz-Sutocki Bolesław 15, Kulikowska Anna 20, Halicki Sta-

nisław 5, Jasiński Wacław 7, Kontrym Konstanty 6,30, Klinika Chorób Dziecięcych U. S. B. 8, Swierzyński F. 100, Swida Michał 10, Szmurło Jan 3, Sułkowski Leon 3, Pietkiewicz Józef 5, Narkiewicz Adolf 5, Moszyńska Józefa 22,70, Jabłkowscy Bracia 61, Knapik Ludwik 11,30, Kalita i Zabłocki 5, Glattman Juljan 9,75, Downarowicz Antoni 2,50, Dudo Michał 20, Żebrowski Wacław 5, Zawadzki Zygmunt 13,65, Tymiński Józef 3, Ks. Krassowski 68,28, Ks. Zawadzki S. 63, Ks. Zawadzki T. 6, Malecki Stanisław 30, Malecki Jan 38, Łastowski Józef 5. Wolański Adam 30, Siedlecka Burbo Marja 12, Rouba-Błażejewiczowa Marja 2, Dowgiałło Józef 1, Strzałko Władysław 14, Niementowiczówna Helena 10, F. — „Papier“ 160,60, Ostrowski Wincenty 3,80, Nowicki J. 5, Przyłuski Józef 5, Rejdel Ludwik 31, T-wo „Ruch“ 10, Seminarjum Nauczycielskie 10, Sztrall K. 5, Sztrall K. 35, Szpital Sawicz 19,80, Szpital Dziecięcy SS. Miłosierdzia na Antokolu 6,35, Szkoła Żeńska Zawodowa 10,25, Szkoła Męska Handlowa 4, „Tektura“ Sp. Akc. 100, Wysocki Jan 6,10, Wodziński T. 5,65, Zjednoczenie Kolejowców Polskich 25, Zdrojewska Zofja 35, Zawadzki Romuald 5, Restauracja „Zacisze“ 20, Związek Strzelecki 3, Związek Spółdzielni Polskich 5, Związek Zawodowych literatów Polskich 10, Urząd Celny 25,45, Archiwum Państwowe 10, Ajencja Celna Kolei Państw. 3, Naczelnik Oddz. Ruchu St. kol. 9,25, Naczelnik Oddz. Mechan. P. K. P. 5,40, Naczelnik Oddz. Drogowego P. K. P. 13, 50, Dyrekcja Dróg Wodnych 4, Dyrekcja K. P. Wydział Ruchu 19,50, Dyrekcja Lasów Państw. Wydz Finan. 29,35, Dyrekcja Lasów Państw. Dział Osob. 17,10, Leśnictwo Nowowilejskie 4,70, Okr. Dyr. Rob. Publ. Wydział Samochodowy 20,70, Urząd Skarbowy I 3, Izba Skarbowa Wydz. IV 16,32, Urząd Skarbowy IV 6, Naczelnik Rachuby Kuratorjum Okr. Szkolnego 12, Wydział Ogólny Kuratorjum Okr. Szk. 5, Inspektorzy Szkolni na m. Wilno i Powiat 15,30, Biuro Adresowo Meldunkowe m. Wilna 20, Magistrat m. Wilna — Sekcja Nieruch. 10, Magistrat m. Wilna — Wydz. Podatkowy 15,50, Biuro Statystyczne 4,30, Ośrodek Zdrowia 10,50, Fabryka Wyrob. Tytuniowych 23, Dyrekcja Poczt i Tel. Wydz. Rachunk. 12, 20, Dyrekcja Poczt i Tel. Wydz. Telegraficzny 7, Małochleb J. 1, Państwowe Kursy Nauczycielskie 4,69, Okręgowy Inspektorat Pracy 36,50, Zarząd Techniczny Telegr. i Tel. 2,70, Ajencja Pocztowo-Telegr. Porubanek 6,75, Urząd Pocztowo-Telegr. Nr. 11, 3,20 Urząd Pocztowo-Telegr. Nr. 7, 1,50, Kierownik Telefonów Urzędu Poczt.-Tel. 30.52, Urząd Pocztowo-Telegr. Oddz. Techniczny 6,30, Inspektor Pracy 63 i 64 Obwodów. 4,25, Prezes Sądu Apelacyjnego 15, Prokurator Sądu Okręgowego 11,75, Sąd Okr. V. Prezes II Wydz. Cyw. Odwoł. 25,15, Naczelnik Sądu Grodzkiego 14,67, Wileński Urząd Wojewódzki Wydz. Samorz. 5, Więzienie Stefańskie 37,50. Więzienie Łukiszki 8,40, Urząd Probierczy 22,50, Urząd Okr. Ziemski Wydz. Meljoracji 2,60, Okr. Ziemski. Wydz. Urz. Roln. 26, Okr. Urz. Ziemski. Wydz. Administracyjny 15,20, Miejscowy Urząd. Miar 6,30, Stacja Oceny Nasion U.S.B. 10,51, Zakład Chemji Rolnej U. S. B. 7, Zakład Fizjologji U. S. B. 23, Zakład Fizyki U. S. B. 16,10, Sławiński Kazimierz Prof. U. S. B. 10, Zakład Botaniczny U. S. B. 10, Obserwatorjum Astronom. U. S. B. 8,50, Wydział Lekarski U. S. B. 10, Kwestor U. S. B. 20,32, Państwowa Szkoła Rzemiosł Budowlan. 3,50, Państwowa Szkoła Przem. Handlowa Im. Dmochowskiej 10, Akademja Umiejętności. Kraków 20,60, Arct Karol. Kraków 2, Artwiński Eugenjusz. Kraków 3, Bank Polski. Kraków 10.

Drukowano za zezwoleniem J. E. Księdza Arcybiskupa - Metropolity.

Redaktor i Wydawca KS. LEON ŻEBROWSKI, Kan. Kapit. Metropol.

DRUKARNIA ARCHIDIECEZJALNA W WILNIE.

Uwagi z okazji Tygodnia Propagandy Trzeźwości.

Fatalne stosunki gospodarcze mają niewątpliwie ten skutek dodatni, że wielu sumienniejszych obywateli, do niedawna przyjaciół kieliszka, odmawia sobie przyjemności kosztownych, biorąc wzgląd na potrzeby rodziny. Lekkomyślnych jest jednakże jeszcze wielu, zwłaszcza wśród młodzieży. Jestto tem groźniejsze, jeśli się zważy, że zaglądanie do kieliszka wypacza charakter i sprzyja rozpuście. Naogół w społeczeństwie głęboko jeszcze są zakorzenione przestarzałe poglądy o urojonem dobroczynnem działaniu napojów alkoholowych. Wogóle odnosi się wrażenie, iż mimo długoletniej pracy organizacyj przeciwalkoholowych ogół lekceważy to zagadnienie, nie zna i znać nie chce prawdy o tem, jak zgubne bywają skutki zamiłowania do kieliszka dla pijących, dla życia rodzinnego i dla życia zbiorowego. Zazwyczaj myśli się tylko o zdrowiu ciała, które atoli daje sobie dość szybko radę z przykremi następstwami używania napojów alkoholowych. Natomiast mało baczy się na to, że alkohol częściej używany, osłabia wolę ludzką; jak każde uleganie zachciankom, pozbawia alkohol pijącego niepostrzeżenie tego stopnia doskonałości, jaki już zdobył w walce z swemi skłonnościami i zachciankami. Znane zaś są przykre tragedje rodzinne, zachodzące niestety we wszystkich stanach i zawodach, a wynikające na tle wzrastającego stopniowo i nieomal nieustannie nałogu alkoholowego.

To też czas wielki prawdzie zajrzeć w oczy, aby sprostać trudnościom obecnego przesilenia gospodarczego. Inaczej coraz częstsze będą objawy oddawania się w niewolę kapitału obcego, zazwyczaj żydowskiego. Taka już jest nieubłagana logika życia, że trzeźwi biorą górę nad zwolennikami beztroskiego wypróżniania kieliszków.

Dobrze się stało, że „Tydzień Propagandy Trzeźwości" przypomina społeczeństwu doniosłe znaczenie sprawy trzeźwości przez hasło: Przez trzeźwość do odrodzenia.

„Katolik wobec sprawy alkoholizmu".

Oto najnowsze dzieło, wydane w przededniu Tygodnia Propagandy Trzeźwości (1—8. II.) staraniem Składnicy Abstynenckiej w Poznaniu (Al. Marcinkowskiego 26). Autor, prof. *A. Seelieb* z Zakopanego podał w przejrzysty sposób to wszystko, co jest naukowo pewne oraz co przemawia za dobrowolną abstynencją katolików. Dzieło — posiada wartość trwałą i zasadniczą i wypełnia w literaturze przeciwalkoholowej lukę, którą już dawno odczuwano. Niewątpliwie sprawi ono, iż wśród katolików idea dobrowolnej abstynencji zapuści głębokie korzenie zwłaszcza obecnie, jako akt pokuty wynagradzającej i czynnej miłości bliźniego; młodzież zaś nasza skorzysta ze sposobności, by wyrzekając się trunków, hartować swą wolę i ćwiczyć się w odważnem wyznawaniu pięknych idei. Cena 30 groszy.

Modlitwa o odwrócenie bezbożnictwa.

Troska o wzbierającą pod wpływem bolszewizmu bezbożność pobudziła zagranicą całe szeregi gorliwych dusz do rozpoczęcia krucjaty modlitw o zażegnanie tego niebezpieczeństwa przez codzienne odmawianie krótkiego, przez Władze Kościelne zatwierdzonego, wezwania. Wezwanie to z odpowiednim obrazkiem, wydane zostało świeżo w polskim języku przez xx. Jezuitów w Krakowie. Cena jest niesłychanie niska, bo 50 gr. za setkę obrazków, a w razie zamówienia najmniej tysiąca, Wydawnictwo pokrywa i koszta przesyłki. Poleca się do rozdawania wiernym.

Kraków, ul. Kopernika 26. Wydawn. xx. Jezuitów.

Polska Narodowa Pielgrzymka do Ziemi Św. i Egiptu.

W końcu lutego 1933 roku wyruszy z Polski Narodowa Pielgrzymka do Palestyny i Egiptu. Protektorat i duchowne kierownictwo objął J. E. ks. Bisk. Kubina. Cel pielgrzymki jest zarówno religijny, jak naukowy i turystyczny. Pozazwiedzeniem miejsc, związanych z życiem Chrystusa Pana, jak: Jerozolimy Betleem, Betanji, Jerycha, Nazaretu, Jeziora Galilejskiego, Tyberjady, do programu pielgrzymki włączono zwiedzenie Morza Martwego, brzegów Jordanu Beyrutu, Konstantynopola, (nowej i starej części) Kaira (Nil, Piramidy i Sfinks, w Gizeh, Muzeum z wykopaliskami grobu Tut-anch-Amona.), Memphisa i Sakkary, Aleksandrji, Kanału Sueskiego, Aten (Akropolis, Więzienie Sokratesa, Stadjon) i Bukaresztu. Wycieczka potrwa blisko 5 tygodni: od 24 lutego do 28 marca 1933 r., w tem tydzień przejazdu wśród prześlicznych wysp po Morzu Śródziemnem. Koszty wyniosą 1750 zł. Zgłoszenia jak najwcześniejsze kierować pod adresem: Liga Katolicka w Katowicach, ul. Marsz. Piłsudskiego 58. Tel. 13-30. Przy zgłoszeniu należy wpłacić pierwszą ratę w kwocie 300 zł. Na odpowiedzi listowne należy załączyć znaczek pocztowy.

„Dni przeciwgruźliczne".

Od dnia 1 grudnia 1932 r. do dnia 10 stycznia 1933 r. trwają tak zwane „Dni przeciwgruźliczne", których zadaniem jest uświadomienie społeczeństwa o potrzebie walki z tak strasznym wrogiem ludzkości, jakim jest gruźlica, i gromadzenie funduszu na tę walkę przez sprzedawanie nalepek przeciwgruźlicznych. — PW. Duchowieństwo zechce gorliwie tę akcję poprzeć.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Rok VII | Wilno, dn. 25 stycznia 1933 r. | Nr. 2

WIADOMOŚCI
ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA:	REDAKCJA I ADMINISTRACJA:	OGŁOSZENIA:
Rocznie 15 zł.	Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1	1/1 strona 48 zł.
Półrocznie 8 zł.	Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418	1/2 strony 24 zł.
Nr. pojed. 80 gr.	Chrześcijański Bank Spółdzielczy na Antokolu w Wilnie.	1/4 strony 12 zł.
		1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

TREŚĆ ZESZYTU.

Rok VII Wilno, dn. 25 stycznia 1933 r. Nr. 2

WIADOMOŚCI ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA: Rocznie 15 zł. Półrocznie 8 zł. Nr. pojed. 80 gr.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1
Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418 Chrześcijański Bank Spółdzielczy na Antokolu w Wilnie.

OGŁOSZENIA: 1/1 strona 48 zł. 1/2 strony 24 zł. 1/4 strony 12 zł. 1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

DZIAŁ URZĘDOWY.

ZARZĄDZENIA STOLICY APOSTOLSKIEJ.

List Ojca św. do Księży Kardynałów polskich [1]).

UKOCHANYM SYNOM NASZYM

Aleksandrowi tytułu św. Augustyna św. Rzymskiego Kościoła Kardynałowi Prezbiterowi Kakowskiemu, Arcyb. Warszawskiemu, Augustowi tytułu Najśw. Maryi Panny Pokoju św. Rzymskiego Kościoła Kardynałowi Hlondowi, Arcybiskupowi Gnieźnieńskiemu i Poznańskiemu.

PIUS XI PAPIEŻ.

Ukochani Synowie Nasi,
pozdrowienie i błogosławieństwo apostolskie.

Z wielkiem zadowoleniem i radością dowiedzieliśmy się, że gorliwy Episkopat Polski na niedawno odbytej konferencji jednomyślnie uchwalił, żeby uroczyście był obchodzony tydzień, poświęcony zjednoczeniu ze Stolicą Piotrową chrześcijan, oderwanych od jedności. Wszystkie bowiem sposoby i usiłowania ludzi dobrej woli, które do tego celu zmierzają, ten przedewszystkiem będą miały skutek, że z jednej strony katolicy polscy jaśniej i głębiej zrozumieją swój specjalny obowiązek do współdziałania, każdy według własnych sił, w zjednoczeniu jaknajwiększej liczby braci; z drugiej strony — sami bracia błądzący odczują, jak usilnie jest pożądany przez katolików ich powrót do jednej

[1]) Według K. A. P-wej.

owczarni, z jaką radością będą przyjęci, jeżeli do miłującej Matki Kościoła powrócą, która zawsze ich kocha i zawsze za nimi do Boga się modli. Te wysiłki i pobożne modły do Boga tem żarliwiej i tem usilniej będą w roku bieżącym zanoszone z uwagi na to, że w okresie uroczystości jubileuszowych jednocześnie przesławnem dziełem Odkupiciela będzie rozważane ustanowienie na najmocniejszym fundamencie — Piotrze Kościoła, który jako mistyczne Ciało Chrystusa, jak mówi św. Paweł, nie może być rozdzielony. My zaś razem z wami, wzniósłszy modły do Boga, wszystkie wasze poczynania, które mają się przyczynić do pojednania braci, z ojcowską życzliwością popieramy; oprócz tego, pragnąc dać nowy dowód Naszej troski względem synów Kościoła wschodniego, załączone przy niniejszem pieniądze wam przesyłamy w tym celu, abyście uchodźcom ze Wschodu, pozostającym w nędzy, bez różnicy narodowości i wyznania, przychodzili z pomocą, wyrażając przytem ubolewanie, że w obecnych ciężkich czasach nie możemy więcej ofiarować. Zresztą nie wątpimy, że i Biskupi i zacny lud wierny, wszyscy w miarę możności zechcą przyjść z pomocą z całą szczodrobliwością swym braciom w tych rzeczach, które są im konieczne. Wiemy zaiste, w jak trudnych ekonomicznie warunkach, zresztą jak i cały świat, znajdują się Polacy, a także nie tajną jest dla Nas rzeczą, że wielu z nich znajduje się w najbardziej opłakanem położeniu, a niektórzy nawet do ostatniej nędzy są doprowadzeni, podobnież jak i uchodźcy ze Wschodu; wiemy jednak także, że miłość tak jest gorliwa, iż ze wzrostem potrzeb i sama wzrasta, tak jest przemyślna i szczodrobliwa, że potrzebę biednego i sposób pomocy biedniejszemu bratu potrafi znaleźć. Jednocześnie z temi życzeniami i usiłowaniami naszemi usilnie zachęcamy Synów, od ojcowskiego domu oderwanych, ażeby czemprędzej znaleźli na łonie Kościoła pokój i zbawienie, Boga zaś Wszechmogącego, który umysły i serca ludzkie łaską swą skutecznie porusza, najusilniej błagamy, ażeby zajaśniał radosny dzień, w którymby się dokonała jedność i zgoda wyznawców Wiary chrześcijańskiej. Tymczasem, jako zadatek tego zbawiennego pojednania i dowód Naszej szczególnej miłości, udzielamy apostolskiego błogosławieństwa Wam, ukochani Synowie Nasi, i wszystkim innym Biskupom Polski, oraz wszystkim wiernym, a specjalnie tym, którzy przyczynią się wysiłkiem i pracą do uświetnienia tego uroczystego tygodnia.

Dan w Rzymie, u świętego Piotra, 6 stycznia, w dzień Objawienia Pańskiego, roku Pańskiego 1933, pontyfikatu Naszego 11.

Pius Papież XI.

ZARZĄDZENIA ORDYNARJATU ARCYBISKUPIEGO.

Zbiórka na Fundusz Szkolnictwa Polskiego Zagranicą.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Referat Szkolny.
Wilno, dn. 21 stycznia 1933 r. Nr. 24.

Kurja Metropolitalna Wileńska, zgodnie z wolą J. E. Księdza Arcybiskupa - Metropolity, usilnie poleca PPWW. Duchowieństwu archidiecezji popieranie akcji Komitetu Wojewódzkiego i jego oddziałów w poszczególnych powiatach i gminach w sprawie „Zbiórki na Fundusz Szkolnictwa Polskiego Zagranicą".

Zbiórka dla zasilenia najpilniejszych potrzeb szeregu szkół polskich zagranicą odbędzie się w czasie od 31 stycznia do 10 lutego 1933 r. na terenie całej Rzeczypospolitej; ludność katolicka archidiecezji winna wedle możności wziąć w niej udział.

Ks. L. Żebrowski,
Radca Kurji.

Chrześcijańskie Związki Zawodowe.

ARCYBISKUP-METROPOLITA WILEŃSKI
Wilno, dn. 25. I. 1933 r. № 11.088.

Jego Ekscelencja Ksiądz Arcybiskup - Metropolita gorąco poleca W. Duchowieństwu m. Wilna i całej archidiecezji sprawę, poruszoną w nast. odezwie Centrali Chrześc. Zw. Zaw. w Wilnie:

Do PWielebnego Duchowieństwa.

Chrześcijańskie Związki Zawodowe: malarzy, stolarzy, cieśli, murarzy, betoniarzy, garncarzy, ślusarzy, mechaników, koncesjonowanych elektromonterów, wobec strasznego bezrobocia, zwracają się do PWielebnego Duchowieństwa z prośbą o łaskawe zlecanie robót swoim członkom.

Za uczciwość i fachowe wykonanie prac, o ile roboty zlecane będą za pośrednictwem Centrali (ul. Metropolitalna 1), pomienione Związki dają gwarancję.

Łagodzenie w ten sposób bezrobocia umożliwi byt w tak ciężkich czasach robotnikowi chrześcijańskiemu.

Centrala Chrześcijańskich Związków Zawodowych w Wilnie

(—) Wł. Ostrowski. (—) Ks. Mgr. A. Mościcki. (—) Adw. M. Engiel.

Ks. J. Ostrejko.
w/z. Kancl. Kurji.

RUCH PERSONALNY.

Pismem z dn. 13 stycznia 1933 r. N. 10.883, J. E. Ks. Arcybiskup-Metropolita zamianował ks. dr. Jana Kozaka, prefekta Gimnazjum SS. Nazaretanek w Wilnie, Moderatorem Archidiecezjalnym Sodalicyj Mar. uczenic szkół średnich w archidiecezji wileńskiej.

Ks. J. Ostrejko
w/z. Kancl. Kurji.

ZARZĄDZENIA PRAWNO-PAŃSTWOWE.

Ustawa z dnia 17 marca 1932 r.

o składkach na rzecz Kościoła katolickiego.

(Dz. U. R. P. Nr. 35, roku 1932, poz. 358).

Art. 1. Dla pokrycia wydatków na potrzeby kościelne parafji służyć mogą, jako środek pomocniczy składki, przewidziane w ustawie niniejszej.

Art. 2. Składki są: a) zwyczajne i b) nadzwyczajne i mogą być wymierzane i pobierane niezależnie jedna od drugiej.

Art. 3. Do opłacania składek zwyczajnych są obowiązani:

a) katolicy tego samego obrządku, zamieszkali w obrębie parafji, o ile opłacają przynajmniej jeden z podatków, wyszczególnionych w art. 4 pkt. 1,

b) katolicy tego samego obrządku bez względu na ich miejsce zamieszkania, o ile posiadają w okręgu parafji nieruchomość albo przedsiębiorstwo przemysłowe, lub handlowe, względnie wykonywują zajęcie przemysłowe i opłacają z tego tytułu przynajmniej jeden z podatków, wyszczególnionych w art. 4 pkt. 2.

Art. 4. Podstawę obliczenia składek zwyczajnych w okręgu parafji stanowią:

1) Dla osób wymienionych w art. 3 lit. a):

a) państwowy podatek dochodowy oraz

b) państwowe podatki: gruntowy bez oddzielnego dodatku i degresji; podatek od nieruchomości w gminach miejskich i niektórych budynków w gminach wiejskich, oraz przemysłowy, pobierany w formie świadectw przemysłowych.

2) Dla osób wymienionych w art. 3 lit. b): państwowe podatki: gruntowy bez oddzielnego dodatku i degresji i podatek od nieruchomości w gminach miejskich i niektórych budynków w gminach wiejskich, oraz przemysłowy, pobierany w formie świadectw przemysłowych, przypadające od położonych w parafji gruntów i nieruchomości budynkowych albo też od wykonywania w parafji przedsiębiorstw lub zajęć przemysłowych.

Podstawę obliczenia stanowi wymiar wyżej wspomnianych podatków za rok, poprzedzający rok poboru składek kościelnych.

Podatek dochodowy, wymierzony od dochodu z uposażeń służbowych emerytur i zaopatrzeń osób, należących do parafij wojskowych, nie stanowi podstawy obliczenia składek kościelnych na rzecz parafij niewojskowych.

Art. 5. Składka zwyczajna winna być oznaczona w formie procentowego dodatku do podstawy obliczenia.

Wszelkie zwolnienia od podatków, wyszczególnionych w art. 4, przysługujące bądź pewnym osobom, bądź pewnym przedmiotom na mocy ustaw

podatkowych, jak również zmiany w wymiarze podatków, stanowiących podstawę obliczenia składek, mają analogiczne zastosowanie do tych składek.

Art. 6. Dla uchwalenia składek zwyczajnych zgromadzenie parafjalne, składające się z osób, opłacających w parafji składki w myśl art. 3, wybiera przedstawicielstwo w ilości od 6 do 15 członków oraz tyluż zastępców z tem, że parafje, liczące do 1000 parafjan, wybierają 6 członków, parafje od 1000 do do 5000 parafjan — członków 12, a parafje ponad 5000 wybierają 15 członków.

W parafjach, mających patrona, zobowiązanego do szczegółowych świadczeń wobec kościoła, liczba członków przedstawicielstwa zwiększa się o osobę patrona lub jego zastępcę. Patron lub jego zastępca muszą odpowiadać warunkom art. 13 niniejszej ustawy.

Do przedstawicielstwa należy miejscowy proboszcz lub jego urzędowy zastępca.

Przedstawicielstwo wybiera ze swego grona przewodniczącego, jego zastępcę, sekretarza i skarbnika.

Regulamin wyboru przedstawicielstwa określa rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Zgromadzenie parafjalne zwołuje na wniosek miejscowej rady parafjalnej, utworzonej zgodnie z prawem kanonicznem, miejscowy duszpasterz, który z urzędu na tem zgromadzeniu przewodniczy.

O terminie zgromadzenia parafjalnego duszpasterz obwieszcza z podaniem porządku dziennego zgromadzenia na dwa tygodnie przed terminem zapomocą dwukrotnego ogłoszenia podczas nabożeństwa głównego w niedzielę lub w dni świąteczne z ambony, zapomocą wywieszenia zawiadomienia na drzwiach kościelnych, oraz ewentualnie zapomocą dwukrotnego w odstępach tygodniowych ogłoszenia w miejscowem czasopiśmie.

Art. 7. Zwyczajne składki nie mogą przewyższać rocznie 5% podstawy obliczenia, mogą być uchwalone na okresy nie dłuższe niż 5 lat i przeznaczone są na zasilenie funduszów, któremi rozporządza rada parafjalna.

Nałożenie składki zwyczajnej wyższej od przewidzianej w poprzednim ustępie może mieć miejsce w wypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, i w razie stwierdzenia konieczności, wymaga zatwierdzenia, na wniosek Ordynarjusza, wojewódzkiej władzy administracji ogólnej w porozumieniu z izbą skarbową.

Rada parafjalna zawiadamia pisemnie każdą z osób, wymienionych w art. 3, o wysokości składki i o terminie jej płatności, oraz przeprowadza pobranie składki.

Nie uiszczone w terminie składki ściągają przymusowo na wniosek rady parafjalnej zarządy gmin w trybie, przewidzianym w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1929 r. o postępowaniu przymusowem w administracji (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 342).

Art. 8. Składkami zwyczajnemi zarządza rada parafjalna.

Art. 9. Do składek nadzwyczajnych stosują się analogiczne postanowienia art. 3, 4 i 5 z tem, że składki te użyte być mogą tylko na wydatki, związane z budową, przebudową i konserwacją świątyń oraz innych budynków kościelnych, jak również na wydatki, związane z założeniem, urządzeniem i rozszerzeniem cmentarzy grzebalnych, gdy zwyczajne, przeznaczone dla tych celów, dochody kościelne okażą się nie wystarczające.

Składkę nadzwyczajną uchwala przedstawicielstwo, powołane zgodnie z art. 6 ustawy niniejszej.

Składki nadzwyczajne mogą być tylko jednorazowe, przyczem pobranie ich może być rozłożone na szereg lat.

Od obowiązku uiszczenia składki nadzwyczajnej zwolniony jest patron oraz inne osoby, obowiązane na mocy szczegółowych przepisów do specjalnych stałych świadczeń na rzecz parafji, o ile udział patronacki lub roczna wartość tych świadczeń przewyższa kwotę składki, przypadającej w danym roku od wspomnianych osób; w przeciwnym razie osoby te obowiązane są do uiszczania nadwyżki.

Udział patronacki wynosi ustaloną przez przepisy prawne część składki nadzwyczajnej.

Art. 10. Rada parafjalna, przedkładając przedstawicielstwu wniosek o uchwalenie składki nadzwyczajnej, obowiązana jest:

a) przedstawić umotywowaną potrzebę wydatków i cele, na które ma być użyta składka.
b) określić na podstawie przedstawionego kosztorysu wysokość projektowanej składki i ilości lat, w ciągu których składka ma być pobrana.

Art. 11. Do wykonania uchwały przedstawicielstwa o nałożeniu składki nadzwyczajnej powołany jest komitet wykonawczy.

Komitet wykonawczy składa się nie mniej niż z 3 i nie więcej niż z 6 członków, tyluż zastępców oraz z miejscowego duszpasterza.

$^1/_3$ członków komitetu mianuje właściwy Ordynarjusz, $^2/_3$ członków wybiera przedstawicielstwo ze swego grona na okres trwania uchwalonych prac. Członkowie komitetu wykonawczego wybierają ze swego grona przewodniczącego, jego zastępcę, skarbnika i sekretarza.

Komitet wykonawczy układa budżet i plan robót, które mają być wykonane i których koszty mają być pokryte z uchwalonej składki nadzwyczajnej. Komitet wykonawczy przedstawia projekt budżetu i planu robót Ordynarjuszowi, który zwraca się do właściwych władz państwowych o ich zatwierdzenie i czuwa nad ich wykonaniem.

Przewidziane roboty komitet wykonawczy może przeprowadzić we własnym zarządzie lub zlecić ich wykonanie osobie trzeciej.

Komitet wykonawczy jest upoważniony do uskutecznienia wydatków jedynie na te cele, które zostały uchwalone przez przedstawicielstwo, oraz do zarządzania jedynie temi sumami, które wpływają ze składki nadzwyczajnej, jako też ewentualnie przekazanem przez radę parafjalną na te cele.

Za zezwoleniem izby skarbowej w porozumieniu z wojewódzką władzą administracji ogólnej, wydanem na wniosek właściwego Ordynarjusza, komitet wykonawczy może w wyjątkowych wypadkach zaciągać pożyczki do wysokości $^3/_4$ uchwalonej składki nadzwyczajnej.

Działalność komitetu wykonawczego powinna być zgodna z ust. 2 i 3 art. XIV Konkordatu pomiędzy Stolicą Apostolską a Rzecząpospolitą Polską, podpisanego w Rzymie dnia 10 lutego 1925 r. (Dz. U. R. P. Nr. 72, poz. 501) oraz wskazówkami prawa kanonicznego co do przepisów liturgicznych i sztuki kościelnej.

Art. 12. Przedstawicielstwo wybierane jest przez równe, tajne i bezpośrednie głosowanie. Prawo wybierania zależne jest od następujących warunków:

a) obywatelstwo polskie,

b) przynależność do Kościoła katolickiego i danego obrządku,
c) 24 lat ukończonych,
d) opłacanie podatków w myśl art. 3.

Na czas postępowania upadłościowego, utraty praw obywatelskich, ubezwłasnowolenia i kary więziennej prawo wybierania ulega zawieszeniu.

Przy wyborach rozstrzyga zwykła większość głosów, w razie równości głosów rozstrzyga los, który z kandydatów jest wybrany.

Art. 13. Członkiem przedstawicielstwa i komitetu wykonawczego tak z nominacji jak z wyboru może być każda osoba, posiadająca prawo wybierania, ukończonych 30 lat i korzystająca w pełni z praw cywilnych.

Prawo wybieralności nie przysługuje osobie, znanej z bezrządu co do majątku lub ze złych obyczajów.

Mandat członka, względnie jego zastępcy, wygasa w razie utraty jednego z warunków, wymienionych w ust. 1.

Art. 14. Do kompetencji przedstawicielstwa w sprawie nałożenia składki nadzwyczajnej należy:

a) uchwalanie zgodnie z art. 9 ust. 1 celów lub robót, na które składka nadzwyczajna ma być pobrana,
b) uchwalenie wysokości składki nadzwyczajnej,
c) określanie ilości lat, w ciągu których składka ma być pobrana,
d) wybór $^2/_3$ komitetu wykonawczego.

Uchwały przedstawicielstwa umieszczane być winny w protokóle, który po podpisaniu przez przewodniczącego i sekretarza przekazuje się komitetowi wykonawczemu.

Art. 15. Składa nadzwyczajna może być pobrana w ratach rocznych. Uchwały przedstawicielstwa i komitetu wykonawczego o składce nadzwyczajnej wymagają zatwierdzenia, na wniosek Ordynarjusza, wojewódzkiej władzy administracji ogólnej w porozumieniu z izbą skarbową.

Nowa składka może być nałożona po spłaceniu składki poprzedniej.

Składkę nadzwyczajną pobiera komitet wykonawczy, który zawiadamia pisemnie każdą z osób, wymienionych w art. 3, o wysokości składki i o terminie jej płatności oraz przeprowadza pobranie składki. Nie uiszczone w terminie składki ściągają przymusowo na wniosek komitetu wykonawczego zarządy gmin w trybie, przewidzianym w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu przymusowem w administracji (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 342).

Art. 16. Postępowanie szczegółowe przy układaniu spisu członków zgromadzenia parafjalnego przy wymiarze i poborze składek, przy zatwierdzaniu uchwał w sprawie nałożenia składki nadzwyczajnej, przy ustalaniu planu robót i wydatków oraz właściwość władz państwowych określa rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrami Skarbu i Spraw Wewnętrznych. Zasady tego rozporządzenia będą uzgodnione z właściwą władzą duchowną.

Art. 17. Ustawa niniejsza uchyla wszystkie dotychczasowe przepisy, dotyczące pobierania podatków, względnie składek kościelnych, z wyjątkiem przepisów, określających wymiar udziału patrona (datku patronackiego), które do czasu nowego układu, przewidzianego w art. XXI Konkordatu, pozostają w mocy.

Sprawy, wszczęte na podstawie uchwał reprezentacyj gminnych i dozorów kościelnych w województwach poznańskiem, pomorskiem oraz na podsta-

wie uchwał konkurencyjnych w województwach krakowskiem, lwowskiem, tarnopolskiem i stanisławowskiem powinny być zakończone w ciągu jednego roku od chwili wejścia w życie ustawy niniejszej zgodnie z przepisami prawnemi, które obowiązywały w tych województwach przed wejściem w życie ustawy niniejszej.

Sprawy, nie zakończone w tym czasie, będą powierzone komitetom wykonawczym, przewidzianym w ustawie niniejszej.

Art. 18. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w porozumieniu z Ministrami Spraw Wewnętrznych i Skarbu.

Art. 19. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1934 r. i obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej z wyjątkiem województwa śląskiego.

Prezydent Rzeczypospolitej: *I. Mościcki.*

Prezes Rady Ministrów: *A. Prystor.*
Kierownik Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego: *B. Żongołłowicz.*
Minister Spraw Wewnętrznych: *Bronisław Pieracki.*
Minister Skarbu: *Jan Piłsudski.*

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

Jak pracować w bractwach trzeźwości.

Bractwa trzeźwości opierają się na idei umiarkowania, żądając abstynencji tylko od napojów mocnych, jednak mogą tworzyć oddziały, czyli sekcje całkowitych abstynentów.

Zadaniem bractwa jest troska o trzeźwość w parafji za pomocą środków przyrodzonych i nadprzyrodzonych.

Rozwój bractwa zależy głównie od sprężystego kierownictwa. Bractwem kieruje, jako moderator, miejscowy proboszcz lub z jego polecenia inny kapłan. Oprócz tego wybierają członkowie co rok na walnem zebraniu ze swego grona czterech starszych do pomocy moderatorowi. Jeden ze starszych jest zastępcą moderatora i może nosić nazwę prezesa, drugi jest sekretarzem i bibljotekarzem, trzeci — skarbnikiem, a czwarty kieruje działem abstynenckim. Do tych członków zarządu dochodzi kierownik, lepiej kierowniczka, oddziału dzieci, który musi być całkowicie abstynenckim.

Ci czterej, albo pięciu, stanowią zarząd bractwa. Na członków zarządu należy wybierać ludzi, mających zrozumienie i dużo gorliwości do sprawy trzeźwości narodu, nadto powinni oni posiadać zdolności do kierowania organizacją. Muszą to być ludzie wzorowi, którzy bractwu świecić będą własnym przykładem,

na ich barkach bowiem spoczywa odpowiedzialność za losy i rozwój całego bractwa. Zarząd jest głową każdej organizacji, i od tej głowy zależy, czy pójdziemy naprzód, czy też będziemy się cofali.

Zarząd jest głową bractwa, a źrenicą tej głowy powinien być prezes. Skończyły się te czasy, kiedy za prezesa i zarząd wszystko robił moderator. Kapłani mają dziś coraz więcej pracy, nie można więc wszystkiego na ich barki składać. Kapłan się nie rozerwie i dlatego tam, gdzie zarząd nie pracuje, bractwo mizernie wegetuje, a z czasem i zupełnie upada.

Jest rzeczą bardzo pożądaną, aby prezesem był całkowity abstynent. Podziała to bardzo dodatnio na dorosłych i młodzież bracką. Prezes obmyśla plan pracy i przedstawia go na posiedzeniach zarządowych. Prezes — to wódz i ojciec całej gromady niepijących. Jako wódz obmyśla plany, poleca wykonanie i dopilnowuje, aby zostały dobrze wykonane; on bowiem odpowiada za działalność całego zarządu. Jako ojciec kocha swe stowarzyszenie i pracuje dlań ochoczo. On zwołuje posiedzenia zarządowe, zebrania plenarne i walne. Przybywa na te zebrania z przygotowanym porządkiem dziennym i przewodniczy na nich. Członkom wyraża uznanie i pochwały, nigdy zaś nie gani ich szorstko, ani publicznie. Nie zraża się doznanemi przykrościami, bo mu wyższy cel przyświeca. Prezes reprezentuje bractwo nazewnątrz za zgodą każdorazową moderatora, biorąc udział w uroczystościach i obchodach innych organizacyj.

Sekretarz powinien być w stałym kontakcie z prezesem. Najważnjejszą jego czynnością jest spisywanie protokułów z wszelkich zebrań. Od sekretarza również zależy, by umiejętną reklamą przyciągać członków i gości na zebrania i wszelkie imprezy bractwa. Sekretarz dalej prowadzi listę członków. On załatwia wszelką korespondencję, którą wraz z prezesem podpisuje.

W każdem bractwie powinna znajdować się choć skromna bibljoteczka treści przeciwalkoholowej. Wypożyczać z niej można książki członkom i sympatykom. Sekretarz więc, jako bibljotekarz, starać się powinien o powiększenie bibljoteki przez zbieranie dobrowolnych datków za wypożyczanie książek. Następnie prowadzi katalog i dokładny rejestr wypożyczających.

Wydawaćby się mogło, że skarbnik w bractwie jest zbyteczny, bo w myśl statutu nie obowiązują członków żadne składki. Trudno sobie jednak wyobrazić organizację, któraby istniała, nie mając środków pieniężnych na najkonieczniejsze potrzeby. Otóż

tutaj skarbnik ma wdzięczne pole do pracy. Może zbierać dobrowolne datki na pokrycie kosztów sali, światła, kancelarji podczas zebrań plenarnych i uroczystości brackich. Datki te mogą być stosunkowo znaczne, o ile zarząd postara się o jaknajpiękniejsze urozmaicenia. Pozatem nikt nie poskąpi grosza na Msze św. za zmarłych członków, oraz na przedpłatę „Przyjaciela Trzeźwości“.

Kierownik oddziału abstynenckiego łączy wszystkich, którzy złożyli przyrzeczenie zupełnej abstynencji. Należy tutaj i młodzież pozaszkolna, która może tworzyć swoją własną sekcję w tym oddziale. Powinien on pracę w oddziale poważnie traktować, dążąc przedewszystkiem do pogłębienia znajomości sprawy alkoholizmu wśród członków. Zebrania oddziału abstynenckiego odbywają się osobno; pozatem członkowie oddziału są obecni na każdem zebraniu całego bractwa.

Kierowniczką oddziału dzieci powinna być osoba, umiejąca z dziećmi się obchodzić, i oczywiście abstynentka. Urządza ona z dziećmi zebrania i pogadanki, oraz zabawy, wycieczki, przedstawienia, występy z deklamacjami i innemi popisami na zebraniach plenarnych całego bractwa.

Jeżeli chcemy zapewnić ciągłość pracy, powinniśmy wybierać zastępców i dawać im sposobność, aby mogli dorywczo sprawować rozmaite urzędy i tą drogą zaprawiać ich do pracy organizacyjnej.

Według statutu zarząd zbiera się conajmniej 4 razy do roku, lecz lepiej jest zbierać się częściej, bo od posiedzeń zarządu zależy cała praca i rozwój organizacji.

Duchowym przywódcą bractwa jest moderator, który zatwierdza każdorazowy zarząd i wszystkie uchwały. Moderator może przewodniczyć na zebraniach w razie nieobecności prezesa lub na jego prośbę i winien być informowany przez zarząd o wszelkiej działalności zarządu i bractwa.

Do czego ma zmierzać działalność bractwa?

1) Bractwo stara się o pozyskanie jaknajwiększej ilości członków, a szczególniej troszczy się o pozyskanie młodzieży. Statut wymaga od członków niżej 18 lat życia zupełnej abstynencji. Dzieci mogą być przyjęte do bractwa po 1-ej Komunji św. Tylko tam bractwa będą miały zapewniony byt i rozwój, gdzie będzie zwrócona należyta uwaga na wczesne pozyskanie dzieci i młodzieży.

2) Zadaniem bractwa jest uświadamiać członków i całą parafję o alkoholizmie słowem i drukiem.

W kwestji alkoholizmu panują w społeczeństwie naszem

zapatrywania kompletnie fałszywe, zacofane, niezgodne z etyką katolicką, ani ze zdobyczami wiedzy. Bardzo mało mamy ludzi, którzy kwestję alkoholizmu znają i którzy mogliby występować przed szerszem forum, celem szerzenia idei abstynenckiej. Lecz w każdem bractwie może znaleźć się kilku, którzy okażą do tej sprawy większe zainteresowanie. Niechajby ci przynajmniej korzystali z kursów przeciwalkoholicznych, niechby zgromadzali się częściej w celu pogłębienia swych wiadomości i przygotowania na ten temat odczytów dla innych organizacyj. Poza odczytami szerzyć propagandę drukiem za pomocą ulotek, plakatów, obrazów, przeźroczy. Dla czynnych bractw w tym kierunku, może przyjść z pomocą finansową Koło Księży Abstynentów.

3) Bractwo, według statutu, zwalcza zwyczaje pijackie. Dlatego każdy pojedyńczy członek bractwa powinien uważać sobie za punkt honoru tam, gdzie sposobność ku temu się nadarzy, występować taktownie, lecz stanowczo przeciw zwyczajom pijackim, a osobliwie przeciwko zmuszaniu do picia.

4) Bractwo ma czuwać nad przestrzeganiem ustawy przeciwalkoholowej i dbać o wykorzystanie wszelkich przepisów prawnych, zwalczających alkoholizm. Powinno bractwo wyrabiać opinję publiczną w kierunku nieprzychylnym dla szynkarzy. Na wypadek stwierdzenia nadużyć ustawy, mogłoby bractwo udzielić osobom, które wchodzą w grę, a więc przeważnie szynkarzom, upomnień, a po trzykrotnem złamaniu ustawy, podać władzom do ukarania.

5) Koroną prac bractwa będzie założenie gospody bezalkoholowej. W takiej gospodzie powinny być napoje bezalkoholowe, jak moszcze, limoniady, kwas, wody stołowe i gazowe, mleko, herbata, kawa. W gospodzie takiej powinna być wzorowa czystość, potrawy smaczne, zdrowe i tanie, a wtenczas i wielu nieabstynentów stanie się jej stałą klientelą.

Pracując społecznie, bractwo nie powinno zapominać, że jest organizacją kościelną. Dlatego urządza wspólną Komunję św. 3 razy w roku: 2 lutego, 15 sierpnia i 8 grudnia; dnia 3 lutego urządzi nabożeństwo za zmarłych członków.

Bractwo poza „Świtem“ dla zarządu, powinno prenumerować „Przyjaciela Trzeźwości“ dla członków. „Świt“ kosztuje kwartalnie 1 zł., a „Prz. Trz.“ rocznie 75 gr. Zamawiać w Poznaniu, ul. Marcinkowskiego 26.

Weźmy się szczerze do pracy w bractwach, a w wielu wypadkach będą mogły one zastąpić i akcję katolicką, gdzie ona słabo idzie. *X. J. Matulewicz.*

KRONIKA KOŚCIELNA I RELIGIJNA.

I. Kronika archidiecezjalna.

Kapłańska adoracja Najśw. Sakramentu. — Pierwsza kapłańska adoracja Najśw. Sakramentu w roku 1933 odbędzie się dn. 2 lutego, o godz. 7 wiecz., jak zwykle, w kościele św. Jerzego.

„Środy" u Arcypasterza. — „Środy" w styczniu br. były poświęcone omawianiu poszczególnych kwestyj, stosownie do wygłoszonych przez prelegentów referatów, jak np. śpiew gregorjański, kolędy, zagadnienie związane z Akcją Katolicką i t. p. Zazwyczaj frekwencja księży bywa dość liczna.

Remont Bazyliki. — Prace nad umocnieniem portyku Bazyliki zbliżają się ku końcowi. W dniu 22 bm. odbyła się próba wyników kontrolnego odwiercania rdzenia jednego z pali betonowych, założonych pod portykiem Bazyliki. Dokonano wiercenia do głębokości 6,33 mtr. Wydobyty rdzeń pala wykazuje, że beton we wszystkich przekrojach jest jednolity i odpowiedniej jakości, co daje całkowitą gwarancję mocy i trwałości. Wobec tego komisja techniczna uznała wyniki próby za zupełnie zadawalniające. Niestety, roboty te mogą ulec wstrzymaniu, o ile nie będą napływały składki, stanowiące jedyny „fundusz" na ratowanie Bazyliki. O te składki, jak wiadomo, obecnie bardzo trudno. W dodatku wroga akcja niektórych organów prasy wileńskiej które, występując przeciw Arcypasterzowi naszemu, wyraźnie nawołują do zaprzestania składek na rzecz remontu Bazyliki. Intencje tego rodzaju prasy są zrozumiałe: sparaliżowanie akcji ratunkowej i wywołanie przez to zamętu w życiu religijnem i stosunkach kościelnych w archidiecezji. Trudno bowiem przypuścić, żeby piszący w tych dziennikach nie zrozumieli tego, że ani Arcybiskup-Metropolita wileński, ani Kapituła, chociażby się wyrzekli całkowicie i dotacyj i pozostałości dawnych dóbr kościelnych, czego nie mają prawa uczynić, nie mogą uratować jeszcze dotąd zagrożonego poważnie gmachu świątyni. Wszelkie tedy podburzanie opinji w związku z remontem Bazyliki ma jeden wyraźny cel — wbijanie klina pomiędzy władzę duchowną a społeczeństwo katolickie i przygotowywanie w ten sposób gruntu do wymarzonego ideału walki z Kościołem. Nie inny też cel ma wzniecona wrzawa przez te również organy w sprawie rzekomo zagrożonych gobelinów, którym dotychczas jeszcze nic nie zagraża, prócz chyba opieki niepowołanych czynników. Że i ta wrzawa zmierza do jednego celu, dowodzi liczny udział w niej niekatolików lub odstępców od Kościoła, jak również zaprojektowana akcja zbiórki na rzecz wykupu gobelinów; nie pytano nawet, czy jedyny prawny ich właściciel — kapituła metropolitalna, chce je sprzedać. Mamy nadzieję, że te wybryki nie osiągną tego, do czego zmierzają, mogą jednak znacznie utrudnić ratowanie Bazyliki, przynajmniej tak długo, dopóki opinja się nie zorjentuje. Inicjatorzy wrogiej akcji mogą się pocieszyć: osiągnęli narazie to, co zamierzali. Bazylika jeszcze długo będzie zamknięta.

Walne zgromadzenie Związku kapłanów „Unitas" archid. wileńkiej. — D. 18 stycznia r. b. odbyło się Walne Zgromadzenie Związku Kapłanów archid. wil. „Unitas". W Zgromadzeniu wzięli udział przedstawiciele wszystkich niemal dekanatów archid., z małemi wyjątkami. Szczegółowsze sprawozdanie będziemy mogli podać dopiero po otrzymaniu

protokółu od prezydjum Zgromadzenia.

Kurs Misyjny w Wilnie.—W dn. 17-go b. m. został otwarty w Wilnie kurs misyjny dla prelegentów, instruktorów i lotnych katechetów, urządzony staraniem „Stowarzyszenia dla Misyj Wewnętrznych w archidjecezji wileńskiej". Kurs obejmuje 81 prelekcyj, wyczerpujących całokształt zagadnień religijnych i społecznych, potrzebnych dla wiadomości prelegentów, instruktorów i katechetów. Kurs trwać będzie do dn. 17. III br. Wykłady odbywają się w gmachu U.S.B. i zgromadzają wyjątkowo liczny zastęp stałych i przygodnych słuchaczy. Wszystkie prelekcje, pomimo popularności, stoją pod każdym względem na bardzo wysokim poziomie.

Akademja misyjna w Grodnie. – Ostatniemi czasy akademicy grodzieńscy, zrzeszeni w swych kołach misyjnych, zorganizowali w teatrze miejskim akademję misyjną. Sala teatru była szczelnie wypełniona; jest to dowodem zrozumienia idei misyjnej przez miejscowe społeczeństwo katolickie. Po słowie wstępnem, w którem mówca podkreślił, że dziś akademicy przychodzą do starszego społeczeństwa, aby okazać swe przywiązanie do wiary Chrystusowej, orkiestra 76 pp. odegrała hymny — papieski i narodowy. Potem jedna z akademiczek wygłosiła referat p. t.: *Cel i znaczenie akcji misyjnej*. W dalszym ciągu programu wykonano dwie melodeklamacje misyjne, a następnie odbyło się wyświetlenie przezroczy z życia i pracy polskich księży misjonarzy w Chinach.

Zgon pierwszego prezesa Archidiecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej w Wilnie. — D. 16 stycznia rb. zmarł w Wilnie Stanisław Białas, b. dyrektor Banku Polskiego w Wilnie. członek i prezes wielu instytucyj społecznych, filantropijnych, kulturalnych i gospodarczych, człowiek o głębokich przekonaniach katolickich i niezmordowany pracownik na gruncie społecznym i religijnym. Kondukt zwłok z kość. św. Jakóba na cmentarz św. Piotra na Antokolu w dn. 19 stycznia stał się prawdziwą manifestacją katolickiego Wilna. W kondukcie wzięły udział liczne poczty sztandarowe, przedstawiciele różnych instytucyj i wielkie tłumy publiczności. Bezpośrednio po pogrzebie w sali Tow. Chrześc. Domu Ludowego odbyła się akademja, poświęcona uczczeniu zmarłego.

Requiescat in pace.

II. Kronika krajowa.

Święto rodziny.—W niedzielę po Trzech Królach zwyczajem dorocznym odbyły się na terenie archidiecezyj gnieźnieńskiej i poznańskiej obchody, poświęcone odrodzeniu i wzmocnieniu węzłów życia rodzinnego. Po uroczystych nabożeństwach w kościołach odbyły się po parafjach akademje, na których wygłoszono odczyty o znaczeniu rodziny z punktu widzenia religijnego, społecznego i państwowego. W Poznaniu uroczystości wypadły niezwykle imponująco. Sala olbrzymia teatru „Słońce" wypełniła się po brzegi publicznością. W akademji wziął udział JEm. Ks. Kardynał Prymas Augus Hlond, który przy tej okazji wygłosił przemówienie, charakteryzujące współczesny kryzys moralny, przeżywany przez społeczeństwo, który musi odbijać się szkodliwie i na życiu rodzinnem.

Bratnia pomoc duchowieństwa diecezji włocławskiej. — JE. Ks. Biskup Radoński dekretem powołał do życia nową instytucję kościelną pod nazwą: „Bratnia Pomoc Duchowieństwa Rzymsko-Katolickiego Diecezji Włocławskiej". Celem Bratniej Pomocy w pierwszym rzędzie jest udzielanie zapomóg na leczenie kapłanom diecezji, pozbawionym środ-

ków; w drugim rzędzie, o ile ci są całkiem zaopatrzeni, uczestniczenie w wydatkach na leczenie, ponoszonych przez członków oraz tworzenie i utrzymywanie własnych lecznic i zakładów wypoczynkowych.

Jubileusz beatyfikacji bł. Jana z Dukli. — W roku bieżącym przypada 200-letnia rocznica beatyfikacji bł. Jana z Dukli, którego relikwje spoczywają w kościele OO. Bernardynów we Lwowie. Z tego powodu główne uroczystości jubileuszowe odbędą się w lipcu br. Dnia 17 stycznia nastąpiło otwarcie roku jubileuszowego uroczystą sumą o godz. 10 z kazaniem.

Budowa „Marianum". — Sodalicyjna młodzież akademicka w porozumieniu ze starszem społeczeństwem przystąpiła do budowy Akademickiego Domu p. n. „Marianum", który ma zapewnić studentom wyższych uczelni lwowskich kulturalne pomieszczenie, naukowy Instytut Maryologiczny, aulę i salę na pomieszczenie wszystkich oddziałów działalności sodalicyjnej, kaplicę dla młodzieży

Tematy na miesięczne konferencje duchowieństwa w diecezji łomżyńskiej. — JE. Ks. Biskup wyznaczył na konferencje duchowieństwa w r. 1933 nast. tematy: styczeń: *Ustawa z dnia 17 marca 1932 r. o chowaniu zmarłych,* luty: *Symbolizm nabożeństw wielkotygodniowych,* marzec: *Jak ująć naukę z ambony o liturgji Mszy św.*, kwiecień: *De absolutione danda, differenda, neganda,* maj: *De impedimentis voti et mixtae religionis,* czerwiec: *Jak ująć naukę z ambony o chrzcie pod względem historycznym i liturgicznym,* październik: *Ustawa z d. 17 marca 1932 r. o składkach kościelnych,* listopad: *De ratione agendi cum occasionariis cum consuetudinariis, recidivis,* grudzień: *O obowiązku słuchania Mszy św., kto jest obowiązany i sposób obecności.*

Tydzień Propagandy Trzeźwości. — Staraniem Polskiej Ligi Przeciwalkoholowej w Poznaniu odbędzie się w dniach od 1 do 8. II. 1933 r. pod hasłem: „Przez trzeźwość do odrodzenia" Tydzień Propagandy Trzeźwości.

III. Kronika zagraniczna.

Rok Święty. — W dniu 6 stycznia r. b. Ojciec św. Pius XI ogłosił bullę, zapowiadającą Jubileusz. Bulla odczytaną została dn. 15 stycznia w przedsionku bazyliki św. Piotra, jak również w innych bazylikach. Zapowiedziane są nadto trzy inne bulle, dotyczące Roku Świętego i sposobu korzystania z łask duchownych w Rzymie i poza Rzymem. W dniu 13 stycznia r. b. ukonstytuował się Centralny Komitet Roku Świętego z J. Em. kard. Marchetti-Selvagiani, wikar. Rzymu, jako prezesem, na czele. Oficjalny biuletyn włoskiej Akcji Katolickiej poświęca ostatnio obszerny artykuł Roku Świętemu, ogłoszonemu przez Ojca św., i wyraża nadzieję, że hasłem jego będzie rozwiązanie tych międzynarodowych problemów, od których zależy pokój. Oznajmiając dalej, że Akcja katolicka wszystkich narodów pragnie odpowiedzieć na wezwanie papieskie jaknajwiększym wysiłkiem ku uświetnieniu Roku Jubileuszowego, przypomina, że przedmiotem obchodów jest uczczenie tych boskich wydarzeń, które stały się źródłem cywilizacji chrześcijańskiej. Wyraża przeto pragnienie, by Jubileusz mógł zasłużyć na miano „Jubileuszu Cywilizacji" a zaszczytna ta nazwa pozyskaną może być tylko wtedy, gdy ludy chrześcijańskie potrafią w ciągu Roku Świętego przyczynić się do odnowienia tego życia gospodarczego i tej solidarności świeckiej, które są przedmiotem studjów i rozważań wszystkich rządów świeckich.

LISTA SKŁADEK NA RATUNEK BAZYLIKI WILEŃSKIEJ.

(2).

Barll Władysław, Kraków 1,50, ks. prał. Łucjan Chalecki, jako prefekt Wilno 730, Bartosiewicz Ludwik, Kraków 2, Bigoszowa W., Kraków 10. Szpital Bonifratrów, Kraków 37,70, Brachel Walerjan, Kraków 5, Budkiewicz Jan Kraków 2, Bujwid Odon, Kraków 9, Burtan Stanisław, Kraków 5, „Cmielów" Fabryka Porcelany, Kraków 5, Danek Kazimierz, Kraków 5, Czapliński Juljan, Kraków 2, Muzeum Im. Adama Ks. Czartoryskiego, Kraków 5,50, Dąbrowski Marjan, Kraków 24,50, Dembiński Adam, Kraków, 5, Dobija Kazimierz, Kraków 20, Dom Profesorów Uniw. Jagiell., Kraków 6,50, Dorawski Józef, Kraków 25, Drukarnia Kolejowa, Kraków 11,65, Dyrektor Dróg Wodnych, Kraków 7,50, Dyrektor Elektrowni Miejskiej, Kraków 20, Emilewicz Józef, Kraków 2, Gimnazjum IV, Kraków 21, Goetel Walery, Kraków 5, Górski Stanisław, Kraków 2, Grosse Juljusz, Kraków 10, Gutkowski Stanisław, Kraków 1, Habuda Michał, Kraków 5, Herget Stanisław, Kraków 12, Hoesick Ferdynand, Kraków 25, Hotel Narodowy, Kraków 2, Kalczyński Teodor, Kraków 5, Kaplicki Mieczysław, Kraków 19,50, Komornicki Stefan, Kraków 6, Kozłowski Marjan, Kraków, 2, Kostanecki K., Kraków 40, Krokiewicz Antoni, Kraków 10, „Kryształ", Kraków 5, Kusionowicz Marcin, Kraków 5, Ilustrowany Kurjer Codzienny, Kraków 10, Pozniak Stanisław, Kraków 1, Dyrekcja Kolei Państwowych, Ambulatorjum Lekarskie, Kraków 5, Dyrekcja Kolei Państwowych, Wydz. Handlowo-Taryfowy, Kraków 6,02, Kełkiewicz Zdzisław, Kraków, 17,81, Hurtownia Tytuniowa Inwalidów Wojennych, Kraków 5, Prezes Izby Przemysłowo-Handlowej, Kraków, 20, Izba Skarbowa, Kraków, 11,45, Izba Skarbowa, Wydz. Emerytur i Rent, Kraków 8,20, Kierownictwo Budowy mostu na Wiśle, Kraków 10, Ojcowie Dominikanie, Kraków 10, Ojcowie Kapucyni, Kraków 7, Ojcowie Karmelici Bosi, Kraków 10, Ojcowie Paulini, Kraków 5, Ojcowie Reformaci, Kraków 17,40, Kanonicy Regularni, Kraków 1,20, Ks. Misjonarze, Kraków 5. P.P. Franciszkanki przy Kość. św. Andrzeja, Kraków 3, S. S. Matki Bożego Miłosierdzia, Kraków 2, Kwiecińska Jadwiga, Kraków 8,45, Macharski Leopold, Kraków 19,60, Macharski Franciszek, Kraków 10, Małaszyński Piotr, Kraków 4,50, Mańkowska Antonina, Kraków 5, Mańkowski Antoni, Kraków 10, Mączyński Maciej, Kraków 2, Mączyński Franciszek, Kraków 25, Natanson Henryk, Kraków 28, Dyrektor Muzeum i Domu Matejki, Kraków 3, Miejski Urząd Poboru Nr. 22 i 23, Kraków 3, Miejski Urząd Poboru Nr. 20 i 21, Kraków 10, Michalski i Wexner, Kraków 2, Maciąg Adam, Kraków 5, Kumer Augustyn, Kraków 10, Krawczyński Marjan, Kraków 1, Nowicki Józef, Kraków 4, Nowak Jan, Kraków 4,50, Nowicki Zygmunt, Kraków 1, Ocetkiewicz Ludwik, Kraków 10, Ostoja-Ostaszewscy hr. Adam i Marja, Kraków 3, Ostrowski-Bełza Kazimierz, Kraków 20, Ostrowski Jan, Kraków 1, Otorowski Władysław, Kraków 5, Pacanowski J., Kraków 10, Palonek Józef, Kraków 1, Pannenko Eust, Kraków 2, Państwowe Seminarjum Męskie, Kraków 28, Prażmowski-Belina Władysław, Kraków 20, Palaczek-Kornecki Tadeusz, Kraków 10, Urząd Radjotelegraficzny Stacji Odbiorczej, Kraków 3,30, Urząd Radjotelegraficzny Stacji Nadawczej, Kraków 2,20, Naczelnik Urzędu Pocztowego, Podgórze-Płaszów, Kraków 1, Naczelnik Urzędu Pocztowego Nr. 2, Kraków 6, Urząd Pocztowy Oddział Nadawczy Nr. 1, Kraków 1,60, Urząd Pocztowy — Oddział Listowy Nr. 1, Kraków 30,80, Naczelnik Urzędu Pocztowego Nr. 1, Kraków 7, Urząd Pocztowy, Oddział Pakietowy Nr. 1, Kraków 7,20, Naczelnik Dyrekcji Poczt i Tel., Kraków 3,90, Dyrekcja Poczt i Tel. Oddz. Samochodów, Kraków, 5,

Urząd Telegraficzny. Oddział Rachunków Tel. i Telegr., Kraków 5, Urząd Telegraficzny — Oddział Telegr., Kraków 7,10, Dyrekcja Poczt i Telegrafów, Oddział Osobowy, Kraków 6,50, Różnowska Marja, Kraków 2, Potocki hr. Franciszek, Kraków 10, Ronka Eugenjusz, Kraków 5, Kierownik Wydz. Karn. Sądu Okr., Kraków 2, Prezes Sądu Okręgowego, Kraków 18,10, Prezes Sądu Apelacyjnego, Kraków 9,45, Sarnecki Mieczysław, Kraków 1, Piasecki A., Kraków 10, Peroś Jan, Kraków 5, Pelz Rudolf, Kraków 2, Sroka W., Kraków 2, S. S. Najśw. Rodziny z Nazaretu w Krakowie 10, Semkowicz Władysław, Kraków 20, Sąd Rozjemczy dla Zkł. Ubezp. od Wypadków, Kraków 12, Chemiczna Pracownia Miejska Magistratu m. Krakowa 4, Magistrat m. Krakowa — Administrator Ekonomatu, Kraków 2,50, Magistrat m. Krakowa Wydział I Kraków 5, Magazyny Zw. Ekon. Kółek Roln., Kraków 8, Magazyny Towarowe Kolei Państw., Kraków 6, Miejska Straż Pożarna m. Krakowa 32,25, Magistrat m. Krakowa Komisarjat Obwodu IV dla dzieln. XXI, 3 zł., Magistrat m. Krakowa — Urząd Ewidencji Kontroli ruchu ludności 8,80, Magistrat m. Krakowa Miejski Urząd Opłat i Podatków Pośr. 14,85, Nitsch Kazimierz, Kraków 12, Sawicki-Stella, Kraków 5, Rothe Antoni, Kraków 16,10, Prokuratorja Gen. Rzeczyp. Polskiej, Kraków 7,45, Prauss Marja, Kraków 3, Mussil Tadeusz, Kraków 8, Miejska Kolej Elektryczna, Kraków 10, Ślęzak Adam, Kraków 5, Akademicka Sodalicja Maryańska, Kraków 6, Stachiewicz Piotr, Kraków 5, Stowarzyszenie św. Zyty, Kraków 15, Stryjeński Tadeusz, Kraków 5, Związek Strzelecki, Kraków 12, Syska Stanisław, Kraków 5, Szkoła Sztuk Zdobniczych i Przemysłu Artystycznego, Kraków 2,50, Szydłowski Tadeusz, Kraków 10, Uniwer. Jagiel. Dziekan Wydz. Praw., Kraków 19, Kwestor Uniwer. Jagiel., Kraków 100, Uniwer. Jagiel. Kier. Zakł. Chem. Kraków 9, Uniwer. Jagiel. Kier. Zakł. Mineralogicznego, Kraków 6,50. Tarnowski Hr. Zdzisław, Kraków 5, Tesarzowa Walentyna, Kraków 2, T-wo Urzęd. Miejskich, Kraków 20, Wilczyński Ludwik, Kraków 2, Walicki Tadeusz, Kraków 7, Wasilewicz Feliks Kraków 34,70, Państw. Kier. Odnow. Zamku Wawel, Kraków 11, Wojew. Zakład Szkol. dla Inwal. Wojen., Kraków 2, Urząd Wojew. Nacz. Bez. Publ. Kraków 11,50, Urząd Wojew. Wydz. Przem. i Handlu, Kraków 1,80, XX. Zmartwychstańcy, Kraków 5, Zgromadzenie S. S. Sercanek, Kraków 10,40, Zieleniewska Jadwiga, Kraków 30, T-wo Strzeleckie, Kraków 25, Związek Legjonistów, Kraków 10, Zgliński L., Kraków 1, Abraham Władysław, Lwów 20, Adamiak J. S., Lwów 2, Akademja Medycyny Weter., Lwów 23, Błądziński H., Lwów 10, Pilewski J., Lwów 5, Zygmuntowicz I., Lwów 22, Arend Rudolf, Lwów 5, Baczewska Stefanja, Lwów 2, Baczyńska Marja, Lwów 2, Bank Gospodarstwa Krajowego, Lwów 500, Bank Polski, Lwów, 46,10 Ryż Jan, Przemyśl 5, Bardecki Stanisław, Lwów 8, Bernacki Ludwik, Lwów 5, Baworowski Hr. Michał, Lwów 20, Baworowski Hr. Michał, Lwów 15, Biuro Pośrednictwa Polińskiej H. Lwów 20,20, Bilik Mikołaj, Lwów 16, Biesiadeccy Wł. St. Lwów 9, Bielski Jan, Lwów 10, Biedrzycki Emil, Lwów 15, Bartosiński Jan, Lwów 0,50, Bartel Kazimierz, Lwów 2, Brzozowski Jan, Lwów 2, Brezdeniowa Ewa, Lwów 1, Bystrzonowski Włodzimierz, Lwów 5, Bruchnalski Gustaw, Dr., Lwów 1,50, Cegielski H. Lwów 2, Centralna Kasa Spółek Rolniczych, Lwów 10, Chrząszcz Szymon, Lwów 15, Chwalibowski Jerzy, Lwów 5, Cieszyńska Marja, Lwów 1 zł.

Drukowano za zezwoleniem J. E. Księdza Arcybiskupa - Metropolity.

Redaktor i Wydawca KS. LEON ŻEBROWSKI, Kan. Kapit. Metropol.

DRUKARNIA ARCHIDIECEZJALNA W WILNIE.

Pomóżcie nieszczęśliwym ociemniałym.

Powołując się na zarządzenie Kurji Metropolitalnej Wileńskiej z dn. 29. I. 1930 r. Nr. 548 w sprawie zbiórki na rzecz ociemniałych, Zarząd Kuratorjum nad Ociemniałymi w Wilnie, za wiedzą i zgodą J. E. Ks. Arcybiskupa - Metropolity, prosi P.Wielebnych XX. Proboszczów o łaskawe zachęcenie parafjan do składki i urządzenie kwesty w kościele w niedzielę zapustną (26. II. r. b.), kiedy się czyta ustęp z Ewangelji o cudownem uleczeniu ślepego od urodzenia, oraz o łaskawe przesłanie zebranych ofiar na konto Kuratorjum P. K. O. nr. 81.144.

O ile w parafji są dzieci ociemniałe, prosimy wpłynąć na rodziców lub opiekunów, aby skierowywali je do naszej instytucji **(Wilno, ul. Antokolska nr. 24);** otrzymają tam one wychowanie i naukę fachową, nauczą się rzemiosła praktycznego; łatwiejsze i milsze będzie ich dalsze życie. Zupełnie biedne dzieci utrzymujemy całkowicie bezpłatnie.

Cel Towarzystwa naszego wzniosły, mówi sam za siebie i ze wszechmiar zasługuje na poparcie.

Ze względu na kryzys, jaki przeżywa obecnie wraz z innemi instytucjami i nasze Towarzystwo Opieki nad Ociemniałymi, Zarząd Kuratorjum jest głęboko przeświadczony, iż Wielebne Duchowieństwo nie odmówi swej skutecznej pomocy w tej zbożnej sprawie.

Dopomóżcie nieszczęśliwym ociemniałym.

Zarząd Kuratorjum nad Ociemniałymi w Wilnie.

Poszukiwanie Rodziców.

Panienka niewiadomego imienia i nazwiska, której gorącym pragnieniem jest odnalezienie rodziców swoich, niniejszem zwraca się do PW. Duchowieństwa wszystkich parafij w Wilnie i do Redakcyj pism z uprzejmą prośbą o podanie do wiadomości, ew. umieszczenie w prasie, prośby o udzielenie jakichkolwiekbądź wskazówek co do jej rodziców pod adresem: **Warszawa, Nowogródzka 48, m. 9. I. Chodecki** i pod: **E. Niewiadomskiej, Wspólna 20, m. 4, Warszawa.**

Rodzice panienki tej mieszkali w Wilnie na pierwszem piętrze z balkonem, zajmowali czteropokojowe mieszkanie, z których jeden pokoik odnajmowali. Matka była szczupła, brunetka, wzrostu wysokiego. Ojciec szatyn, wzrostu średniego, trochę utykał na nogę, chodził z teczką skórzaną.

Przed wojną Rodzice panienkę tę oddali w latach dziecięcych na krótki czas na wychowanie do Pani Żydowicz, następnie pamięta, że chodziła do szkółki freblowskiej za Ostrąbramą w bocznej ulicy przy targu. Przypomina sobie p. Bogucką, zamożną osobę, która bywała u jej rodziców i że ją nazywała ciocią.

Podczas wojny wywieziono ją wraz ze wszystkiemi dziećmi z freblowskiej szkoły do Wilna do internatu, skąd następnie wywieziono ją na wieś pod Wilnem do internatu pod nazwą „Kinderheim" — ochrona dla dzieci bezdomnych, skąd znowuż wywieziono ją ze wszystkiemi dziećmi do Wilna, gdzie przez krótki czas chowała się w internacie Opieki nad dziećmi, potem wyjechała do Pruszkowa pod Warszawą, gdzie się wychowywała do lat 18. Obecnie panienka ta liczy sobie lat 22. Nazywają ją Elizą Elzą Niewiadomską, ponieważ właściwego imienia i nazwiska swego nie pamięta.

Z NOWOŚCI WYDAWNICZYCH.

Ważna pomoc w pracy społecznej. — Nawet doświadczonemu pracownikowi społecznemu trudno jest z powodzi różnych, często wrogich Kościołowi, wydawnictw wyłowić materjał, nadający się bez zastrzeżeń do celów oświatowych. Konieczne są dokładne i fachowe wskazówki, co dana książka, czasopismo lub druk zawierają i czy rzeczywiście spełnią zadanie, do jakiego chcemy je przeznaczyć.

Rolę takiego przewodnika — informatora spełniać obecnie będzie „Książnica Społeczna". Przez wskazywanie i omawianie tylko wartościowych książek, czasopim i druków odda ona niewątpliwie wielkie usługi pracownikom społecznym, tak tym, którzy pracują w SMP., jak i innym.

„Książnica Społeczna" wychodzi cztery razy na rok w miesiącach: styczniu, marcu, maju i październiku. Prenumerata roczna 80 groszy. Redakcja i administracja: S. A. „Ostoja", Poznań, Pocztowa 15. P. K. O. 202.768.

Prawo przeciw pornografji. — Pod tym tytułem wyszła broszura, wydana przez S. A. „Ostoję" (Poznań, Pocztowa 15). Cena 45 gr. Autor, p. Władysław Oleksy, zebrał w niej najważniejsze przepisy prawne, zatwierdzone przez konwencje międzynarodowe i polskie ustawodawstwo.

Z obecnego zalewu pornografji widać, że nie wyzyskaliśmy dotychczas przysługujących nam praw do zabezpieczenia naszego społeczeństwa, a zwłaszcza młodzieży, przeciw zgubnym wpływom pornografji.

Broszura ta odda nieocenione usługi naszym pracownikom społecznym i duszpasterzom, przez przypomnienie tych ustępów prawodawstwa, na których oprzeć oni mogą skuteczną akcję zwalczania pornografji na terenie swego działania.

„Ostoja" wydała również *cztery wykłady* o zwalczaniu pornografji i popieraniu dobrej prasy. Wyszły one w świeżo zapoczątkowanem wydawnictwie *Żywe Słowo*, którego pierwsze n-ry noszą następujące tytuły:

Nr. 1. Felicja Żurowska: *O czystość w prasie i widowiskach.*

Nr. 2. Felicja Żurowska: *Potęga i znaczenie prasy.*

Nr. 3. Cz. Wolniewiczówna: *Walka z demoralizacją.*

Nr. 4. X. A. Marcinowski: *10 przykazań apostoła dobrej prasy.*

Żywe Słowo wychodzi stale, przynosząc materjały do wykładów, pogadanek i dyskusyj na aktualne tematy. Jest to duża pomoc dla prelegentów i kierowników organizacyj A. K., z której korzystać będą zapewne skwapliwie. Cena każdego n-ru *Żywego Słowa* 15 gr.

Emil Rewerowski—**Królowa Jadwiga-Polska Joanna d'Arc.** Warszawa. Kronika rodzinna. — Autor tej ciekawej pracy omawia w niej doniosłą sprawę beatyfikacji, a następ. kanonizacji Królowej Jadwigi. Kwestję tę jeszcze przed wojną poruszył ś. p. bp. Bandurski i był jej gorącym rzecznikiem. Wielka wojna i wypadki z nią związane, wstrzymały podjętą akcję, którą dziś z zapałem podnosi p. Rewerowski, Miejmy nadzieję. że ta szlachetna inicjatywa zostanie wreszcie uwieńczona pomyślnym wynikiem. Do osiągnięcia tegu celu, możemy się przyczynić wszyscy przez rozpowszechnianie pracy p. Rewerowskiego, mającej wyłącznie za zadanie jaknajwiększe rozszerzenie kultu Królowej Jadwigi.

Ks. Nikodemowicz. **Śpiewniczek** — wydany w formie książeczki do nabożeństwa. Śpiewniczek zawiera w sobie wszystkie śpiewy roku kościelnego, ułożone z nutami na jeden i dwa głosy; oprócz tego są w nim i najpotrzebniejsze modlitwy dla młodzieży. Oprawny w płótno barwne z pięknym napisem, wysyła się na żądanie po 85 groszy. (Przemyśl, ul. Katedralna 5).

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Rok VII Wilno, dn. 10 i 25 lutego 1933 r. Nr. 3—4

WIADOMOŚCI
ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA:

Rocznie 15 zł.
Półrocznie 8 zł.
Nr. pojed. 80 gr.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1
Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418
Chrześcijański Bank Spółdzielczy
na Antokolu w Wilnie.

OGŁOSZENIA:
1/1 strona 48 zł.
1/2 strony 24 zł.
1/4 strony 12 zł.
1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

TREŚĆ ZESZYTU.

Liga obrony powietrznej i przeciwgazowej.

Komitety wojewódzkie L.O.P.P. intensywnie prowadzą pracę, mającą na względzie zabezpieczenie życia i mienia obywateli Państwa. Zostały już wykonane poważne w tym kierunku prace. Obecnie Komitety przystępują do wypełnienia dalszego stadjum tych prac, polegającego na systematycznem szkoleniu społeczeństwa w dziedzinie obrony przed napadem lotniczym i gazowym, niosącym zagładę ludzi i rzeczy.

Sprawa ta ma doniosłe znaczenie dla ogółu ludności i dlatego JE. NPW. Ksiądz Arcybiskup-Metropolita jest przekonany, że PW.Duchowieństwo archid. wileńskiej w pracy, zamierzającej do dobra parafjan, chętnie będzie brało udział.

Odnośne Komitety, jak np. Nowogródzki, Komitet Wojewódzki L.O.P.P., prześle PWKs. Proboszczom odpowiednio dobrany materjał naukowy, z którego będą mogli czerpać potrzebne wiadomości do przemówień, pogadanek i t. p. — w pracy uświadamiającej i zachęcającej ludność do zainteresowania się wysiłkami L.O.P.P. Państwa, zmierzającemi do obrony jej życia i mienia.

Wilno, dn. 16. II. 1933 r. Nr. 11.454. *Kurja Metropolitalna Wileńska.*

Rok VII Wilno, dn. 10 i 25 lutego 1933 r. Nr. 3—4

WIADOMOŚCI
ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE
DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA:	REDAKCJA I ADMINISTRACJA:	OGŁOSZENIA:
Rocznie 15 zł.	Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1	1/1 strona 48 zł.
Półrocznie 8 zł.	Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418	1/2 strony 24 zł.
Nr. pojed. 80 gr.	Chrześcijański Bank Spółdzielczy	1/4 strony 12 zł.
	na Antokolu w Wilnie.	1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

DZIAŁ URZĘDOWY.

ZARZĄDZENIA STOLICY APOSTOLSKIEJ.

Ogłoszenie nadzwyczajnego Lata Miłościwego oraz powszechnego Wielkiego Jubileuszu z powodu dziewiętnastego stulecia od dokonanego Odkupienia rodzaju ludzkiego [1]).

PIUS XI PAPIEŻ

BISKUP, SŁUGA SŁUG BOŻYCH.

POZDROWIENIE I BŁOGOSŁAWIEŃSTWO APOSTOLSKIE
WSZYSTKIM WIERNYM,
DO KTÓRYCH WIADOMOŚCI DOJDZIE LIST NINIEJSZY.

Pośpieszamy z spełnieniem obietnicy danej niedawno, w wilję Bożego Narodzenia, nietylko prześwietnemu gronu Purpuratów i ich towarzyszom, którzy przybyli do Nas z życzeniami, lecz także całemu światu katolickiemu, ogłaszając nadzwyczajne Lato Miłościwe oraz Powszechny Wielki Jubileusz w chwili, gdy dobiega końca dziewiętnaste stulecie od dokonanego odkupienia ludzkiego.

A chociaż właściwa data odkupienia nie jest przez historję ściśle ustalona, jednak sam fakt odkupienia, a raczej ówczesny splot nadzwyczajnych wydarzeń tak jest ważny i tak doniosły, że nie godzi się pominąć go milczeniem. Niech zatem pod wpływem tego uszczęśliwiającego zdarzenia ludzie oderwą choćby na chwilę myśli swoje od spraw doczesnych i przemijających, które nimi obecnie tak okrutnie miotają, do spraw niebieskich i wiecznych, i niech od obecnego położenia niepewnego i przygnębiającego

---

[1]) W tłumaczeniu J. E. Ks. Biskupa Dr. Okoniewskiego.

podniosą umysł do owej szczęśliwości, do której nas Chrystus Pan powołał, wylewając krew swoją i wyświadczając nam niezliczone i przeróżne dobrodziejstwa. Niech się powstrzymają od zgiełku życia codziennego i „rozważą w sercu swojem“ w tym właśnie roku pamiątkowym, jak wielce Zbawiciel nas ukochał i jakiem usiłowaniem nas wyswobodził z niewoli grzechu, a tak rozgorzeją naprawdę wzmożoną miłością, i jakby konieczność jakaś przynagli ich do wzajemnego umiłowania Miłującego.

Ku pożytkowi powszechnemu pragniemy tu choćby krótko przypomnieć szereg dobrodziejstw Bożych, z których wyłoniła się także prawdziwa cywilizacja, którą się posługujemy i którą się chlubimy. A więc—ustanowienie Najświętszej Eucharystji podczas wieczerzy Pańskiej i udzielenie jej poszczególnym Apostołom, obdarzonym godnością kapłańską słowy: „To czyńcie na moją pamiątkę“ [1]); męka Jezusa Chrystusa, Jego ukrzyżowanie i śmierć dla zbawienia ludzkiego; mianowanie Maryi Dziewicy pod krzyżem Syna Matką wszystkich ludzi; następnie przedziwne Jezusa Chrystusa zmartwychwstanie, które i naszego zmartwychwstania jest warunkiem i niechybną rękojmią; władza odpuszczania grzechów niebawem przezeń udzielona Apostołom; tudzież rzeczywisty prymat, Piotrowi i następcom jego dany i zatwierdzony; wkońcu Wniebowstąpienie Pańskie, Zstąpienie Ducha Św. oraz opowiadanie po raz pierwszy przez Apostołów Ewangelji w sposób cudowny i triumfalny. Cóż może być, drodzy synowie, bardziej świętego, cóż bardziej godnego, aby je pamiątkową obchodzić uroczystością? Z tych bowiem przedziwnych wydarzeń dziejowych i darów Bożych, któremi zakończył się ziemski żywot Jezusa Chrystusa, wypływa dla nas życie, które jest życiem prawdziwem, oraz rodzi się na długie wieki nowy porządek dla całej społeczności ludzkiej.

Te więc wydarzenia rozważajmy całą duszą i czcijmy je miłością gorącą w ciągu roku pokutnego. Pobudzajmy się do żarliwej modlitwy, do pokuty za przewinienia swoje, obmyślając modłami i uczynkami pokutnemi nietylko własne zbawienie wieczne, ale i zbawienie całej ludzkości, zwiedzionej tylu błędami, skłóconej tylu niesnaskami i waśniami, znękanej takiem brzemieniem trosk, zagrożonej tylu niebezpieczeństwami.

Oby Bóg w miłosierdziu swem sprawił, aby to Miłościwe Lato, które niebawem rozpoczniemy, przywróciło duszom pokój, Kościołowi należytą wszędzie wolność, a narodom wszystkim zgodę i prawdziwą pomyślność!

---

[1]) Łuk. 22. 19; 1 Kor. 11. 24.

Ponieważ Jubileusz rozpocznie się od przyszłych uroczystości Wielkanocnych i na Wielkanoc również wygaśnie, uważamy za rzecz słuszną, aby Biskupi zachęcili diecezjan swoich do oczyszczenia się w sakramencie Pokuty i pokrzepienia się chlebem eucharystycznym nietylko w czasie wielkanocnym, dla zadośćuczynienia przepisom Kościoła, lecz najczęściej i najstaranniej przez całe Miłościwe Lato; aby pozatem w Wielki Piątek z usilniejszą żarliwością rozważali Mękę Pańską. Niech to będzie szczególny a naprawdę nie najmniejszej wagi owoc tej uroczystości.

Ponieważ zaś odpustu zupełnego, którego niebawem udzielimy, w ciągu tego roku pokutnego dostąpić można będzie tylko w Rzymie, pragniemy gorąco, abyście, synowie ukochani, przybywali jak najliczniej jako pątnicy do Miasta wiecznego; do tego Miasta, które jest jakby ośrodkiem wiary katolickiej a siedzibą i stolicą Namiestnika Jezusa Chrystusa. Tu bowiem można uczcić prześwietne Męki Pańskiej Pamiątki, na które nikt z wierzących nie może spojrzeć, aby nie odczuć gorętszej miłości ku Bogu i nowej zachęty do życia doskonalszego. Tu przechowuje się, jak wiadmo, ów stół, na którym, według podania, Pan Nasz Jezus Chrystus, konsekrował Chleb Anielski i zdziwionym uczniom podał Siebie, ukrytego pod zasłonami Eucharystycznemi. Tu wkońcu, drodzy synowie, wspólnego macie Ojca, który życzliwem czeka was sercem i pragnie uprosić błogosławieństwo Boże na was, na wasze sprawy i wasze poczynania.

Nadto byłoby rzeczą odpowiednią, aby w ciągu tego roku odbywały się częstsze pielgrzymki pobożne do świętych miejsc w Palestynie. Niechże tam wierni zwiedzą i z wielkiem nabożeństwem uczczą samą widownię tych świętych wydarzeń, których jubileusz obchodzimy.

Pragniemy również, aby te misjsca, gdzie się przechowują osobliwe pamiątki Męki Pańskiej, w okresie roku jubileuszowego otoczone były szczególnem nabożeństwem.

Ciesząc się nadzieją obfitych owych owoców, które w duszy już teraz przeżywamy i w pokornej prośbie polecamy Ojcu miłosierdzia, za zgodą czcigodnych Braci Naszych, Kardynałów św. Kościoła Rzymskiego, mocą Boga Wszechmogącego, świętych Apostołów Piotra i Pawła oraz własną, ku zbawieniu dusz i pożytkowi Kościoła katolickiego, zapowiadamy niniejszym Listem Apostolskim i ogłaszamy uroczyście, chcąc, aby go przyjęto jako zapowiedziany i ogłoszony, Nadzwyczajny Jubileusz Powszechny w Mieście Wiecznem, rozpoczynający się z dniem 2 kwietnia r. b. i trwający aż do 2 kwietnia roku 1934, w myśl kanonu 923.

Wszystkim zatem wiernym obojga płci, którzy po spowiedzi i Komunji św. nawiedzą trzykrotnie, już to w jednym i tym samym dniu, już też w różne dni, w jakiejkolwiek kolejności, Bazyliki — Laterańską św. Jana, Watykańską św. Piotra, św. Pawła na drodze do Ostji i św. Maryi Większej na Eskwilinie i pomodlą się na Naszą intencję, udzielamy i przyznajemy miłościwie w Panu w ciągu tego Lata Miłościwego odpustu zupełnego całej kary, którą za grzechy swoje ponosić winni, jeśli poprzednio otrzymali odpuszczenie i przebaczenie popełnionych przez siebie grzechów. W sprawie nawiedzania Bazylik zauważyć należy, że wierni, wyszedłszy co dopiero z Bazyliki, mogą do niej powrócić raz i drugi, celem drugiego i trzeciego jej nawiedzenia. Ustanawiamy to w tym zamiarze, aby ułatwić wypełnienie warunków.

Jaka zaś jest w ogólności intencja Papieży, wiecie dobrze, drodzy synowie; jaka natomiast jest w obecnym wypadku specjalnym, wyłożyliśmy dość obszernie już poprzednio.

Poza tem postanawiamy, aby wierni niniejszego odpustu jubileuszowego dostąpić mogli czy dla siebie, czy też dla zmarłych tyle razy, ile razy wypełnią przepisane warunki.

Aby modły, które podczas wspomnianych nawiedzeń odmawiać się będą, umysły wiernych goręcej zachęcały i zagrzewały do rozpamiętywania Odkupienia Bożego a szczególnie Męki Pańskiej, postanawiamy i nakazujemy co następuje: oprócz tych modlitw, które każdy samorzutnie według własnej pobożności zaniesie do Boga, należy przed ołtarzem Najśw. Sakramentu zmówić pięć razy *„Ojcze nasz, Zdrowaś* i *Chwała Ojcu“* a nadto raz na Naszą intencję; następnie zmówić należy przed wyobrażeniem Jezusa ukrzyżowanego trzykrotnie wyznanie wiary *„Wierzę w Boga“* i raz modlitewkę: *„Uwielbiamy Cię, Chryste, i błogosławimy Tobie“* i t. d., albo inną podobną; następnie należy udać się do Bogarodzicy Dziewicy i rozważając jej boleści, odmówić tam siedem razy pozdrowienie Anielskie *„Zdrowaś Marya“*, załączając raz uwielbienie: *„Spraw to, Matko święta“* i t. d., albo inne podobne; wkońcu zbliżyć się należy do Konfesji i odmówić jeszcze raz wyznanie wiary katolickiej zwykłą formułą, wymienioną powyżej. Ustanowione tu warunki, konieczne do dostąpienia zupełnego odpustu jubileuszowego, ograniczamy dla tych, którzy wskutek choroby albo innej jakiejś słusznej przeszkody w Mieście Wiecznem lub wskutek niemożliwości wyjazdu albo zaskoczeni śmiercią nie zdołali określonej liczby nawiedzeń dopełnić, a nawet nie zaczęli ich jeszcze wypełniać, w ten sposób, że pod warunkiem spowiedzi i Komunji korzystać mogą z odpustu jubileuszowego tak samo, jak

gdyby cztery wyżej wymienione Bazyliki rzeczywiście nawiedzili.

W końcu zachęcamy was, ukochani synowie, czy zamieszkujecie w Rzymie, czy też jako pielgrzymi przybędziecie w Panu, byście nie pomijając tak korzystnej sposobności z najgłębszą czcią odwiedzali przesławną kaplicę św. Relikwij, znajdującą się w Sessorjańskiej Bazylice św. Krzyża, oraz, żebyście wśród modłów i rozpamiętywań, wedle zwyczaju, przesunęli się przez Schody Święte.

Aby zaś list ten Nasz doszedł łatwiej do wiadomości wszystkich wiernych, zarządzamy, by odbitkom jego nawet drukowanym, jeśli będą podpisane własnoręcznie przez jakiegokolwiek notarjusza publicznego i zaopatrzone w pieczęć jakiegoś dostojnika kościelnego, dano taką samą wiarę, jakąby się dało temu Listowi, gdyby został przedłożony lub okazany.

Nikomu więc z ludzi nie wolno niniejszego pisma, zawierającego Nasze zapowiedzenie, obwieszczenie, udarowanie i zarządzenie umniejszać, tem mniej zuchwale je zwalczać. Gdyby się kto na to odważył, niech wie, że ściągnie na siebie gniew Boga Wszechmogącego i św. Apostołów Piotra i Pawła.

Dan w Rzymie, u św. Piotra, dnia 6 stycznia, w uroczystość Trzech Króli, r. 1933, jedenastego Naszego Pontyfikatu.

E. Kard. Pacelli, Sekr. Stanu *Fr. A. Kard. Frühwirth,* Kancl. św. K. Rz.
P. Kard. Gasparri, Św. K. Rz. Kamerlengo
Józef Wilpert, Dziekan Kol. Prot. Apost.
(Acta Ap. Sedis, t. 25, str. 5). *Dominik Jorio,* Prot. Apost.

ZARZĄDZENIA ORDYNARJATU ARCYBISKUPIEGO.

List Pasterski w sprawie unijnej.

ROMUALD JAŁBRZYKOWSKI
z Bożego zmiłowania i Stolicy Apostolskiej łaski
ARCYBISKUP-METROPOLITA WILEŃSKI
S. T. M.

Wielebnemu Duchowieństwu i Ukochanym w Chrystusie Diecezjanom pozdrowienie w Panu.

Podczas wizytacyj pasterskich wielokrotnie dawałem wyjaśnienia ukochanym w Chrystusie Panu mym Diecezjanom o jedności Kościoła św., o potrzebie pracy w tym kierunku; odpowiadałem na zarzuty, skierowane przeciwko pracy unijnej, wskazywałem na ich niewłaściwość, bezpodstawność i szkodliwość. Byłem przekonany, że wytrwała praca unijna w duchu zaleceń Chrystusowych oraz czas, ten najlepszy lekarz na różne niedomagania, reszty dokonają, a wszelkie nieporozumienia i uprzedzenia w krótkim czasie ustaną, realizacja jedności

Kościoła Chrystusowego na naszych Kresach Wschodnich tem pomyślniej i bez przeszkód rozwijać się będzie. Z tego też powodu dotychczas nie dawałem żadnej odpowiedzi na memorjał, doręczony mi w maju r. u., a skierowany przeciwko WW. OO. Jezuitom i ich pracy unijnej. Obecnie widzę, że zbyt optymistycznie się zapatrywałem; widzę, że trzeba dołożyć wiele pracy przygotowawczej na niwie unijnej, trzeba tę rolę gorliwie uprawiać, polewać przez szczere a gorliwe modły do Dawcy wszelkiego dobra o rosę łaski niebieskiej i z ufnością liczyć na to, że sam Bóg da wzrost pożądany posiewowi dokonanemu.

W ostatnich tygodniach wznowiły się ataki przeciwko pracy unijnej w obrządku wschodnio-słowiańskim, a pośrednio z tego powodu i przeciwko Stolicy Apostolskiej. Sprawa ta tem przykrzejsza, że ataki te ukazały się i w niektórych organach prasy wileńskiej, że jednym z uczestników jest poważny ze wszech miar i zasłużony obywatel-ziemianin, katolik i szczery a gorący patrjota, który wystąpił z artykułem „Tertius gaudens".

Obowiązany jestem dać świadectwo prawdzie.

Zarzuty te wprawdzie skierowane są bezpośrednio przeciwko krzewicielom pracy unijnej, a głównie przeciwko WW. OO. Jezuitom z Albertyna, pośrednio jednak godzą one w samą ideę unji religijnej i w Stolicę Apostolską. Dlatego, najdelikatniej nawet się wyrażając, nazwać je należy wysoce niewłaściwemi: wyraźne życzenie i nakaz Chrystusa, „aby wszyscy byli jedno... aby była jedna owczarnia i jeden pasterz" (Jan 10.16). — Kościół św. katolicki nie może temu się sprzeniewierzać, spełnia tę misję, ułatwia, uznając pewne różnice w obrządkach religijnych, domagając się jedności w rzeczach zasadniczych.

Bezpodstawnie stawi się zarzut, że propagowanie wschodnio-słowiańskiego obrządku utrudnia prawosławnym przyjmowanie katolicyzmu w obrządku łacińskim. Ależ pod tym względem każdy ma zupełną swobodę; może wybierać obrządek, który mu więcej trafia do przekonania, może przyjmować obrządek łaciński, i to wielu czyni. Kościół św. nikomu swych zasad nie narzuca przemocą i gwałtem, gdyż duch nauki Chrystusowej, to duch miłości, jedynie godna, stała i trwała ostoja.

Bezpodstawny też jest zarzut rusyfikacji przez wschodnio-słowiański obrządek, a zarzut tem więcej krzywdzący, że stawi się szerzycieli tej pracy narówni z Murawjowym, Żylińskim, Sęczykowskim i z ich haniebną a przewrotną działalnością. Możliwe są pewne pomyłki i nietakty tego lub innego misjonarza lub zwolennika obrządku wschodnio-słowiańskiego — to rzecz

ludzka i zrozumiała; ale to nie daje prawa do potępiania samej sprawy. Kościół kieruje się i musi się kierować jedynie duchem umiłowania nauki Chrystusowej, musi być zawsze wolny od wszelkich względów politycznych czy partyjnych, nikomu nie może narzucać obcego języka, nikogo nie chce wynarodawiać, ale zaleca zawsze głosić prawdy religijne w tej mowie, jakiej używa miejscowa ludność, wśród której apostołuje i w jakiej chce słyszeć głoszone nauki: do Polaków mówi po polsku, do Litwinów po litewsku, do Włochów po włosku. A więc jeżeli mieszkańcy powiatu słonimskiego lub innych okolic życzą sobie, aby do nich przemawiano w cerkwiach unickich po rosyjsku, kapłani nie mogą im narzucać innej mowy, polskiej czy białoruskiej, a jeżeliby znów życzyli sobie mowy polskiej, nikt nie będzie narzucać im rosyjskiej.

Będąc biskupem, nie przestałem być polakiem. Z całą też świadomością odpowiedzialności za każde słowo ośmielam się oświadczyć, i jako biskup i jako polak, że praca unijna nie jest szkodliwa ani dla Państwa Polskiego, ani dla Kościoła św.; natomiast zwalczanie tej pracy jest wielce szkodliwe nietylko pod względem religijnym, czyli dla Kościoła św., lecz i pod względem społecznym, czyli dla Rzeczypospolitej.

Wśród dwunastu apostołów znalazł się Judasz zdrajca, trafiali się tacy „Judasze“ nieraz w dziejach Kościoła; przyznajemy to szczerze; ale bynajmniej fakta takie nie dowodzą, żeby to było winą Kościoła samego, albo żeby szkodziło świętości nauki Chrystusowej. Nie przeczę, że i do zwolenników Unji Kościelnej mógł lub może się ktoś przyłączyć z prawosławia obłudnie i z przewrotnemi zamiarami, ale bynajmniej to nie obniża wartości idei unijnej. Napewno wszystkie chwasty prędzej czy później dadzą się poznać i będą wypielone lub przesiane. Dla Polski znów niewątpliwie pożyteczniej, gdy jej obywatele, Rosjanie czy Białorusini, obecnie prawosławni, będą ściślej zjednoczeni i zespoleni duchowo i religijnie z ogółem społeczeństwa, gdy będą się zwracać swemi myślami nie na wschód, do Moskwy, ale raczej do Rzymu, do stolicy Chrześcijaństwa.

Nie świadczą też źle o pracy unijnej zapędy sekciarzy hodurowców, jak ostrzega artykuł „Tertius gaudens“, ale raczej są jaskrawym dowodem szkodliwości zwalczania pracy unijnej. Wszak ów sekciarski pseudo-arcybiskup nie zwraca się do zwolenników unji i pracy unijnej, ale do przeciwników jej i wskutek ich wystąpień. Czyż nie należy tu zastosować wiele znaczącej zasady Chrystusowej: „Z owoców ich poznacie je“?

A więc nie należy zwalczać szerzenia unji religijnej, ale wszelkiemi godziwemi środkami. w miarę sił i możności raczej należy ją popierać. Dobry i wzorowy polak katolik nie może być w szeregach przeciwników idei unijnej, idei Chrystusowej.

Ukochani w Chrystusie Diecezjanie, w doniosłej jedności Kościoła i pracy unijnej trzymajcie się wiernie zasady św. Pawła ap.: „To w sobie czujcie, co i w Chrystusie Jezusie" (Filip. 2. 5), a będziecie i dobrymi synami, córkami Matki Kościoła św. i dzielnymi oraz pożytecznymi obywatelami Kraju.

Wilno, 11. II. 1933 r.

† *R. Jałbrzykowski*
arcybiskup wileński.

Ps. Wielebni Księża Proboszczowie i Rektorzy kościołów raczą odczytać z ambon powyższe pismo w niedzielę I, ew. II lub III Postu Wielkiego.

† *Romuald,* abp.

Strzelanie nad grobem.

ARCYBISKUP - METROPOLITA WILEŃSKI.
Wilno, dn. 15 lutego 1933 r.

Niniejszem podaję do wiadomości PW. Duchowieństwa decyzję Św. Kongr. Soboru, daną JE. Księdzu Biskupowi Łomżyńskiemu, w sprawie strzelania nad grobem, wraz z dodatkowem wyjaśnieniem:

„Sacra Congregatio Concilii Romae.

Episcopus Łomżensis petit humillime responsionem ad dubia sequentia:

Quaedam associationes laicales occasione sepulturae suorum membrorum funeribus cum armis (sclopetis) adesse student e quibus postea super tumulum ignem dando strepitum faciunt.

Can. 1211 praescribit ut Ordinarii locorum, parochi ac superiores, ad quos spectat, caveant, ne in coemeteriis epitaphia, laudationes funebres ornatusque monumentorum quidquam prae se ferant a catholica religione ac pietate absonum.

Dictus Ordinarius quaerit:

1-o utrum liceat tolerare in translatione cadaverum fidelium ad tumulandum participationem laicorum cum armis (sclopetis) an non,

2-o si tolerare liceat, utrum a dando ignem e sclopetis in coemeteriis fidelium abstinere se debeant,

3-o utrum laudationes funebres etiam cantilenas comprehendant.

Łomżae, d. 6 augusti 1932.

† *Stanislaus Łukomski*
Episcopus Łomżensis

„SACRA CONGREGAZIONE DEL CONCILLO
Roma die 11 Januarii 1933, N. 261/33.

Exc-me ac Rev-me Domine.

Se referens ad litteras Excellentiae Tuae Rev. mae diei 6 augusti proxime elapsi relate ad consuetudines in ista Dioecesi vigentes occasione funerum, haec Sacra Congregatio, omnibus perpensis, censet praedictas consuetudines sustineri haud posse, cum sint a pietate et Ecclesiae spiritu penitus absonae.

Curet igitur Excellentia Vestra ut praescriptiones Can. 1211 Iuris Canonici etiam in ista Dioecesi fideliter adimpleantur.

Interim eo quo par est obsequio me profiteor.

Excellentiae Tuae uti Fratrem
(—) *J. Card. Sarafini*
praefectum

Exc-mo ac Rev-mo Domino D-no
Stanislao Kostka Łukomski
Episcopo Łomżensi. Łomża.

„Przy tej sposobności zwracam uwagę na art. 14 ustawy z d. 17 marca 1932 r. o chowaniu zmarłych i stwierdzaniu przyczyny zgonu (Rozporz. Kurji Łomżyńskiej Nr. 6 z d. 1 czerwca 1932 r. str. 106), zawierający sankcje karne przeciwko osobom, usiłującym wykonać na cmentarzu, wbrew wyraźnemu zakazowi jego zarządu, czynności, sprzeciwiające się w sposób widoczny charakterowi cmentarza. – Łomża, d. 11/2. 1933. — † *Stanisław Bp.*".

† *R. Jałbrzykowski*, arcyb.

Poszukiwanie zaginionego.

SĄD ARCYBISKUPI I METROPOLITALNY WILEŃSKI
Wilno, dn. 18 lutego 1933 r. № 477.

Sąd Arcybiskupi Ryski, z oskarżenia Zofji Kulińskiej, z domu Rakuls, parafji vilakańskiej, archid. ryskiej, poszukuje *Franciszka Kulińskiego*, męża Zofji, zam. rzekomo we wsi Zaścianek, w pobliżu Nowej Wilejki—o dwie stacje od Wilna, w nieznanej temuż Sądowi parafji, w charakterze pozwanego. — Sąd Arcybiskupi i Metropolitalny Wileński niniejszem poleca PWXX. Proboszczom dekanatów: wileńskiego, kalwaryjskiego, turgielskiego, worniańskiego, święciańskiego, oszmiańskiego i bieniakońskiego zarządzić według powyższych danych poszukiwanie rzeczonego Fr. Kulińskiego przez ogłoszenie z ambony i urzędy gminne i o wyniku powiadomić tut. Sąd Arcyb. i Metropol.

X. dr. J. Ellert
Notarjusz.

X. L. Chalecki v. Ofic.

RUCH PERSONALNY.

Na mocy zarządzenia JE. Księdza Arcybiskupa-Metropolity Wileńskiego w składzie osobistym Duchowieństwa zaszły nast. zmiany:

Ks. Zygmunt Żejdis, prob. w Dokszycach, na prob. do Przyjaźni, dn. 21.II.33 r. Nr. 10952.

Ks. Adam Zaremba, prob. w Przyjaźni, na prob. do Łyngmian, dn. 21.II.33 r. Nr. 10953.

Ks. Józef Woźny, prob. kościoła Przem. Pańsk. w Jałówce, na prob. do Dokszyc, dn. 21.II.32 r. Nr. 11602.

Ks. Jan Ejsymont, prob. w Małorycie diec. pińskiej, na prob. kośc. Przemien. Pańsk. w Jałówce, dn. 21.II.33 r. Nr. 10603.

Ks. Jerzy Żamejć, prob. w Brasławiu, na prob. do Knyszyna, dn. 21.II.33 r. Nr. 11604 i dziekana knyszyńskiego, dn. 21.II.33 r. Nr. 11605.

Ks. Mieczysław Akrejć, prob. w Knyszynie, na prob. do Brasławia 21.II.33 r. Nr. 11606 i dziekana brasławskiego dn. 21.II.33 r. Nr. 11607.

Ks. Franciszek Bobnis, wik. kośc. św. Jakóba w Wilnie, na wik. do kośc. św. Piotra i Pawła Ap. w Wilnie, dn. 25.II. 33 r. Nr. 11762.

Ks. Antoniemu Trzeciakowi, Pijarowi w Szczuczynie, zakazano spełniać wszelkie czynności kapłańskie na terenie archid. wileńskiej.

X. A. Sawicki,
Kancl. Kurji.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

Współczesna bezbożność[1]).

Bezbożność jest tak samo stara, jak wiara w Boga, jak błąd jest współczesny prawdzie, której zaprzecza. Zmienia jednak nieraz swą postać. Obecnie przeżywamy jej nową fazę. Mówi o niej w dzienniku angielskim *The Universe* z dn. 2. XII. 22 jeden z pisarzy katolickich, Hilary Belloc, nazywając ją *nowym ateizmem*. Określenie to pochodzi z ostatniej Encykliki papieskiej.

Jakim jest właściwie ten nowy ateizm? Czem różni się od dawnych prądów bezbożniczych? Hilary Belloc poważnie a równocześnie sarkastycznie i dowcipnie odpowiada na te pytania. Zdaniem jego, zasadniczą różnicą pomiędzy ateizmem dawnym a dzisiejszym jest kompletny brak w tym ostatnim strony rozumowej i logicznej, jaka charakteryzowała wszelkie wywody dawnej epoki.

„Współczesny brak inteligencji zaznacza się specjalnie, pisze Belloc, w atakach tych wszystkich, którzy napastują religię, odmawiając prawdziwości i rzeczowości wszelkim naukom Kościoła katolickiego. Ma się stale do czynienia z ludźmi, którzy nie umieją przemyśleć do końca problemów, na rozwiązanie których się porywają. Większość z pośród nich poprostu oświadcza,

[1]) Według *Kat. Ag. Pr.*

że nie ma zaufania do rozumu i dlatego nie chce się nim posługiwać. Większość ta nie uważa nawet za potrzebne wytłumaczyć nam, dlaczego właściwie tak zaniedbuje i pogardza rozumem.

„Wskutek takiego ustosunkowania się do spraw, mających swe źródło w intelekcie, rzecz oczywista, nie może być mowy o inteligentnem rozumowaniu. Ludzie ci zazwyczaj są niezmiernie elokwentni, jeśli chodzi o ich uczucia, są również przekonani o prawdziwości tego, czego bronią; jednakowoż ich staranne omijanie rzeczowych dowodów, jak i konkluzyj, będących owocem rozsądnego myślenia, uderza każdego w oczy przy każdej najmniejszej z nimi dyspucie, lub polemice. Zaprzeczanie istnienia rzeczy nadprzyrodzonych, w ujęciu dzisiejszych bezbożników, można nazwać poprostu — ateizmem półinteligentów, którzy nie są w stanie wytłumaczyć, dlaczego właściwie trzymają się swych teoryj...

„Ten nowy atak na religję jest niezmiernie ciekawem zjawiskiem, które mimowoli nasuwa każdemu myślącemu katolikowi pytania: w jaki sposób zwalczać ten nowy rodzaj ateizmu? jak się zabrać do przeciwnika, który nie życzy sobie używać mózgu w swem myśleniu? jak mamy dyskutować o metafizycznych kwestjach z człowiekiem, który nam poprostu oświadcza, iż metafizyka go męczy? Takie ustosunkowanie się do najważniejszych zagadnień życiowych można przyrównać do stanowiska, jakie zająłby kapitan statku, zagrożony, z powodu braku przyborów nawigacyjnych, rozbiciem swego okrętu, gdyby oświadczył mimo całej grozy położenia, że busole, mapy i wszystkie te historje go męczą“.

Charakteryzując szczegółowo ateistów dzisiejszych, Belloc w sposób trafny i głęboki, ujmuje całą bezpodstawność ich napaści na religję. „Słyszy się nieraz twierdzenie, że wiedza współczesna, zwłaszcza zaś nauki przyrodnicze, jak fizyka i chemja, burzą całkowicie to wszystko, co stanowi w Kościele niewzruszone dogmaty wiary. Kiedy się osobę, która to twierdzi prosi o poinformowanie bardziej dokładne, które to, mianowicie, odkrycie jest sprzeczne z nauką Kościoła i z którym dogmatem wiary, albo się nie otrzymuje żadnej odpowiedzi, albo słyszy się zdanie, które rzekomo ma być zasadą chrześcijańską, a co w rzeczywistości wcale nią nie jest. Pomimo całej trudności naszego zadania, trudności, która polega głównie na tem, że mamy do czynienia z półinteligentami, a nie z ludźmi, których mózg pracuje składnie i logicznie, musimy rozpocząć energiczną kam-

panję dla zwalczania ich, albowiem ten pochód głupoty poczyna poważnie zagrażać całej kulturze europejskiej, ogarniając coraz szersze masy. Dzisiejsza sytuacja przedstawia się całkiem inaczej, aniżeli kilka wieków wstecz, kiedy to Kościół walczył z herezjami. Dziś nawet najbardziej niebezpieczna z pośród ówczesnych herezyj, kalwinizm, straciła całkiem na znaczeniu. Kultura chrześcijańska ma obecnie przed sobą innego przeciwnika, którego nie należy lekceważyć: przeciwnikiem tym jest nowy ateizm, oparty o brak inteligencji i wykształcenia". Ten ateizm tem niebezpieczniejszy jest, że łatwo przekracza granice barbarji, czego dowodem są nowoczesne ruchy antyreligijne.

KRONIKA KOŚCIELNA I RELIGIJNA.

I. Kronika archidiecezjalna.

Uroczystości papieskie. — Główne uroczystości papieskie, z powodu rocznicy obioru i koronacji Ojca św. Piusa XI, odbyły się w Wilnie w dn. 12 lutego. Uroczystą Mszę św. w kościele św. Jana odprawił J. E. Ks. Arcybiskup-Metropolita Wileński. Kazanie okolicznościowe wygłosił ks. kan. Leon Żebrowski. Na nabożeństwo przybyli przedstawiciele władz państwowych, uniwersytetu i samorządu, zrzeszenia i instytucje społeczne, dobroczynne i kulturalne o charakterze katolickim oraz liczny zastęp wiernych. O godz. 1 odbyła się uroczysta akademja w sali U. S. B. ku czci Ojca św., na której przemawiali pp.: dyr. Niżyński i prof. U.S.B. Bossowski. Urozmaicony program wokalno-myzykalny dopełnił całości obchodu. Salę wypełniły liczne rzesze uczestników. — Po większych miastach i miasteczkach archidiecezji odbyły się podobne uroczystości ku uczczeniu rocznicy papieskiej. — W dn. 19 lutego, staraniem księży prefektów, odbyła się akademja ku czci Ojca św. dla młodzieży szkół średnich m. Wilna.

Imieniny Arcypasterza. — Dn. 7 lutego r. b. Arcypasterz obchodził dzień swego patrona. W wigilję Duchowieństwo m. Wilna składało Arcypasterzowi życzenia, przyczem przemówienia wygłosili J. E. Ks. Biskup-Sufragan i ks. kan. Jan Adamowicz, dziekan m. Wilna. W sam dzień imienin odbyło się o godz. 10 uroczyste nabożeństwo w kośc. św. Jana, które odprawił J. E. Ks. Biskup-Sufragan.

Sprostowanie. — Ks. Jan Moroz, prob. w Różance, 25-lecie kapłaństwa obchodzi dopiero w roku 1934, nie zaś w r. b., jak to podaliśmy w Nr. 1 *Wiad. Archid.*

Bratnia Pomoc Alumnów Sem. Metrop. — Zarząd Bratniej Pomocy Alumnów Seminarjum Duchownego w Wilnie składa najserdeczniejsze „Bóg zapłać" za nadesłane składki lub ofiary, i według zwyczaju powiadamia swych Dobrodziejów o otrzymaniu ofiar niżej podanym spisem: ks. kan. Abramowicz Adam, ks. kan. Adamowicz Jan, ks. prob. Błażejewicz Piotr, ks. pref. Brudnias Franciszek, ks. prob. Butkiewicz Zenon, ks. kan. Chodyko Aleksander, ks. kan. Chomski Leopold, ks. kan. Cichoński Antoni, ks. prob. Ciechanowski Edward, ks. prof. dr. Ellert Jan, ks. Frydrykiewicz Adolf, ks. prob. Gajlewicz Antoni, ks. dziek. dr. Gaj-

lusz Dominik, ks. Goj Jan, ks. prob. Hajkowicz Ferdynand, ks. prał. Hanusowicz Jan, ks. pref. Hermanowski Antoni, ks. pref. Hrynkiewicz Franciszek, ks. prob. Hryniewski Leon, ks. prob. Ingielewicz Józef, ks. Jankowski Czesław, ks. dziek. dr. Jaroszewicz Albin, ks. prob. Jaskiel Antoni, ks. prob. Kaźarnowicz Jan, ks. pref. Kisiel Władysław, ks. prob. Klimm Stanisław, ks. prob. Kluk Ludwik, ks. prob. Korycki Jan, ks. prob. Kropiwnicki Józef, ks. prob. Krasodomski Bolesław, ks. prob. Kuderewski Stanisław, ks. kan. Kuryłłowicz Antoni, ks. prob. Liksza Klemens, ks. prob. Łaban Wincenty, ks. Ławcewicz Leon, ks. kan. Majewski Michał, ks. prob. Malinowski Jan, ks. prob. Małynicz-Malicki Mieczysław, ks. dziek. Marcinkiewicz Józef, ks. prob. Matulis Władysław, ks. dziek. Michniewicz Michał, ks. Mirowski Edmund, ks. prof. Mirynowski Kazimierz, ks. prob. Moczulski Adolf, ks. prob. Montwiłł Ignacy, ks. prob. Moroz Jan, ks. prob. Murawski Władysław, ks. prob. Pieściuk Franciszek, ks. prob. Pietkiewicz Edmund, ks. prob. Piotrowicz Franciszek, ks. Popiół Łukasz, ks. pref. Pukianiec Leonard, ks. Obrembski Józef, ks. Olszewski Hieronim, ks. prof. Ostrejko Jan, ks. prob. Oziewicz Henryk, ks. dziek. Ratyński Franciszek, ks. dziek. Rodziewicz Leonard, ks. prob. Romanowski Szczepan, ks. pref. Rotkiewicz Alfons, ks. pref. Rudziński Jan, ks. prob. Rutkowski Antoni, ks. prob. Sarosiek Maksymiljan, ks. prob. Sarosiek Witold, ks. prob. Sidorowicz Otton, ks. pref. Sieklucki Jan, ks. dziek. Sielewicz Jan, ks. Skarżyński Jan, ks. Stefanowicz Stanisław, ks. Sztejn Czesław, ks. prob. Szołkowski Józef, ks. prob. Szydagis Mateusz, ks. prob. Szyroki Stanisław, ks. Szulborski Jan, ks. dziek. Śnieżko-Błocki Adolf, ks. prob. Świll Antoni, ks. prof. dr. Urmanowicz Walenty, ks. pref. Wojciechowski Adam, ks. prob. Zacharzewski Kazimierz, ks. prob. Zapaśnik Stefan, ks. pref. Zawadzki Józef, ks. dziek. Żamejć Jerzy, ks. prob. Żarnowski Piotr, WP. Szydłowska Marja.

Zarząd.

II. Kronika krajowa.

Listy pasterskie N.PW. Episkopatu Polski. — Z okazji Wielkiego Postu JE. Ksiądz Biskup Łomżyński ogłosił List pasterski w sprawie podrywania dobrych obyczajów i moralności i szerzenia zgorszenia. JE. Ks. Biskup Włocławski — o Intronizacji N. Serca Jezusowego, JE. Ksiądz Biskup Chełmiński — o występnej działalności sekty badaczy pisma św., JE. Ksiądz Arcyb.-Metropol. Krakowski — o potrzebie czynu katolickiego.

Nominacje Biskupów Polskich.— *Osservatore Romano* z dn. 8 bm. ogłasza nominację JE. Ks. Dr. Franciszka Lisowskiego, sufragana lwowskiego, na biskupa-ordynarjusza tarnowskiego. Jednocześnie Ojciec św. zamianował JE. Ks. Dr. Leona Wałęgę, b. biskupa tarnowskiego, arcybiskupem tytularnym Ossirinco — Ojciec św. zamianował również JE. Ks. Stanisława Galla, Biskupa Polowego, arcybiskupem tytul. Karpathos, ks. Prałata Józefa Gawlinę, prob. w Królewskiej Hucie, biskupem tytul. Mariamme i biskupem polowym polskim.

III. Kronika zagraniczna.

Uroczystości w święto Wielkiejnocy na Watykanie. — W czasie obchodu świąt Wielkiejnocy w r. b. odnowione zostaną nie stosowane od roku 1870 uroczystości. Ojciec św., odprawi mianowicie w bazylice watykańskiej pontyfikalną Mszę św. poczem w otoczeniu kardynałów i dworu uda się do loggii zewnętrznej bazyliki, skąd udzieli ludowi błogosławieństwa. Wieczorem fronton bazyliki, kopuła i kolumnady będą wspaniale iluminowane.

Zgon Kard. Frühwirth'a. — D. 9 lutego rb. zmarł Kard. Andrzej Frühwirth, Kanclerz św. Kościoła Rzymskiego, w wieku lat 88.

Związek bezbożników wzywa do walki z Rokiem Świętym. — Centralny zarząd międzynarodowego związku stowarzyszeń bezbożniczych rzucił hasło zwalczania przy pomocy wszelkich środków Roku Świętego, ogłoszonego przez Stolicę Apostolską. Wszelkie organizacje wolnomyślicielskie obowiązane są zarządzać manifestacje, w celu osłabienia wpływów Kościoła katolickiego a przedewszytkiem zachwiania wiary religijnej w masach katolickich. Walce tej ma towarzyszyć propaganda prasowa.

Episkopat katolicki o konieczności reformy ekonomicznej. — Na jednem z zebrań, zorganizowanych przez wielkie towarzystwo niemieckie „Volksverein für das katholische Deutschland", przemawiał biskup Rottenburga, JE. ks. dr. Sproll, na temat „Kościół a polityka". Poruszając kwestję reformy ekonomicznej, prelegent zaznaczył, że jakkolwiek Kościół ceni tradycję, to jednak wcale nie chce być czynnikiem ratunku dla spróchniałego systemu. Okoliczności, ktore stworzyły kapitalizm, nie mogły utrzymać się na dłuższą metę. Fakt, że istnieje zbyt wielu nadmiernie biednych a z drugiej strony tylko garstka nadmiernie bogatych, jest najlepszym dowodem, iż dobra ziemskie źle są podzielone. W dążeniu do reformy stosunków, która jednak nie powinna być rewolucyjną, katolicy mają wyraźne wskazania w encyklikach „Rerum novarum" i „Quadragesimo anno".

500-lecie Wydziału Teologicznego w Lowanjum. — Fakultet teologiczny w Lowanjum obchodził niedawno 500-lecie swego istnienia. Jest on o siedm lat młodszym od innych wydziałów tej uczelni, erygowanych w r. 1425 przez Papieża Marcina V, i zawdzięcza swój byt Eugenjuszowi IV, który chciał uzupełnić i wykończyć dzieło poprzednika. Z okazji jubileuszu w wielkiej auli uniwersytetu odbyła się podniosła uroczystość, w której wzięli udział kardynał Van Roey, nuncjusz apostolski Mgr. Micara, biskupi belgijscy oraz przedstawiciele władz państwowych i komunalnych.

Ofiarność katolików amerykańskich. — Kardynał Mundelein (Chicago) oświadczył, że w jego diecezji złożono na ubogich w ostatnich 15 latach 10.000.000 dolarów za pośrednictwem organizacyj katolickich charytatywnych.

1400-lecie śmierci św. Remigjusza, apostoła Francji. — W d. 22 stycznia rb. Reims obchodziło uroczyście 1400-letnią rocznicę śmierci św. Remigjusza, Biskupa, dzięki któremu przyjął chrzest król Franków Klodoweusz. Ojciec św. z tej okazji przesłał specjalne pismo na ręce JE. Ks. Suhard'a, arcyb. Reims. W uroczystościach kościelnych wziął udział Nuncjusz apostolski z całym Episkopatem Francji oraz przedstawiciele władz cywilnych, różnych organizacyj i towarzystw.

Ludność katolicka Białogrodu. — Obecna stolica państwa jugosłowiańskiego przed wojną światową liczyła zaledwie kilkuset katolików. Obecnie ma ich przeszło 40.000. Białogród posiada pięć kościołów paraf., szereg klasztorów, znaczną liczbę stowarzyszeń i związków katol. W całej Jugosławji jest obecnie około sześciu miljonów katolików. — Obecnie rząd nieprzyjaźnie ustosunkowuje się do Kościoła katolickiego.

Rok 1932 w Angji w świetle statystyki katolickiej. — Ogłoszone z końcem ub. roku dane statystyczne stwierdzają powolny, lecz stały, rozwój. katolicyzmu w Wielkiej Brytanji W roku przeszłym nawróciło się 12.019 osób, czyli o 40 więcej niż w r. 1931.

LISTA SKŁADEK NA RATUNEK BAZYLIKI WILEŃSKIEJ.

(3).

Czyk Grzegorz, Lwów 28 zł. 20 gr. Danielec Ferdynand, Lwów 1. Dąbrowski Aleksander, Lwów 3. Pow. Zarząd Drogowy, Lwów 25.30. Dębicka Aniela, Lwów 1. Dom Profesorów Uniwersytetu Jana Kazimierza, Lwów 30. Państwowa Składnica Drzewa, Lwów 4. Wydz. Osobowy Dyrekcji Lasów Państwowych, Lwów 20,50. Dyrektor Lasów Państwowych, Lwów 1. Duczylińska Stanisława, Lwów 6. Dyrekcja Robót Publicznych Oddz. Wodny, Lwów 3. Dzułyński Witold, Lwów 2. Elektrownia Kolejowa, Lwów 15. Elektryczne Zakłady Miejskie, Lwów 40,20. Filipowicz, Lwów 15. Forowicz Jan, Lwów 85. Furgałła Jan, Lwów 1,35. Fundacja Hr. Skarbka Stanisława, Lwów 10. Obwodowy Fundusz Bezrobocia, Lwów 9,55. Gabryszewska Helena, Lwów 2. Gajl Józef, Lwów 20. Gruca Adam, Lwów 2. Grekowa Marja, Lwów 2. Grek Jan, Lwów 5. Gubrynowicz Baron Ad. L., Lwów 10. Habela Stanisław, Lwów 37,50. Halban Henryk, Lwów 3. Holicki Franciszek, Lwów 1. Hołub Stanisław, Lwów 1. Barll Władysław, Kraków 1,50. Ks. prał. Lucjan Chalecki, jako prefekt 730. Pracownicy Drukarni Archidiecezjalnej 14,50. Restauracja „Zacisze“ 50. A. Bogusławska 1. P. E. Rutkowska 9,95. P. Strumiłło 100. P. S. Chmielewski 50. P. E. Ancro 10. Redakcja „Słowo“ 250,25. Lecznica św. Józefa 17. P. Steckiewiczowa 14,95. P. Łopaciński 9 95. Pracownicy Więzienia „Stefańskiego“ 34,45. P. Pieślak 25. P. Z. Reuttowa 5. P. J. Łopacińska 50. Lokator z „Betanji“ 56,46. P. K. Oświecimska 10. SS. Dominikanki 50. P. Guzakowski 3. P. Pieśniakowiczówna 5. P. Z. Rusiecka 10. III Zakon Eysymonty 3,25. PP. Honesti 40. X. J. Mickun 444,75. PP. Filipowiczówna 10. PP. Cybulscy 3. X. Prał. Poskrobko 100. P. Wanda Romerowa 25. X. Dziekan z Sieradza 42,45. Pracownicy Więzienia Stefańskiego 37,50. P. A. Snipas 10. P. Weroksówna 2,50. P. M. Lesiecka 25. P. T. Laszczewski 5. Polskie Radjo 300. PP. Raczyńscy 10. P. A. Aleksandrowicz 10. P. J. Kiernik 2. NN. 5. P. Arz 5. P. Sołtan 5. P. Malewska 15. Pielgrzymka z Żyrmun 10,55. Koło Krajoznawcze Gim. Nazaretanek 152. „Kurjer Poznański“ 9,95. P. H. Piotrowska 10. P. B. Zalutyński 100. P. Hurynowiczówna 5. P. K. Kamiński z Grodna 5. P. Oświecimska 9,95. Zrzeszenia Pracowników Banku Polskiego 45. XX. Rekolektanci z Częstochowy 349.80. P. E. Malewska i St. Olko z Nałęczowa 4. P. Filipowska z Poznania 10,50. *Do Kasy p. Dyr. Józefa Korolca wpłynęło od księży:* Ks. Mańkowski — Rymszany 206,10. Ks. Paczkowski — Olkowicze 9. Ks. prob. Kość. św. Antoniego — Jałówka 115. Ks. Gajlewicz — Różanka 180. Ks. prob. z Żytomli 100. Ks. Sienkiewicz Gudohaje. Ks. E. Ledziński ze Smołwy 63,26. *Ofiary przekazane przez P. K. O. bez list składek:* Mańczak Aleksander, Sosnowiec 20. Wieczorek Edward, Warszawa 2. Słomczyńscy Basia i Zbyszek, Włocławek 20. Wojniczowie Adamostwo, Łuck 5. Liber Stanisław, Warszawa 4,45. Niewiarowski Bolesław, Warszawa 20. Klauzner J., Warszawa 10. Hiller Wł. Grodziec, 5. Horek E., Poczta Okrzeja 0.75. Stańkowski B., Bóbrka 2. Gradzik H., Łódź 100. Jarosiński A., Warszawa 10, Ks. Paszkiewicz M., Oszmiana 51,10. Czech St., Sosnowiec 3. Szonikowska Zofja, Głębów 2. Skupieńscy Zofja i Ludwik, Warszawa 2. Przewodniczący Konf. Ref., Pempowo-Gostyn 6,60. Gałęziewicz Józef, Poznań 4. Ilustrowany Kurjer Codzienny, Kraków 56. Ziemliński Sylwestr, Krobja 10. Bezimiennie, Warszawa 2. Bezimiennie, Łęczyca 10. Stobińska, Lwów 3. Sodalicja Pań, Katowice 120. Milczarski Józef, Koźmin 2. Głuchowska Marjanna, Proboszczowice 2. Głuchowski M. Proboszczowice 2. Stańkowski i Kołyszko, Wilno 50. Zrzeszenie Pracowników Banku Polsk.. Białystok 68,50. NN., Warszawa 5. Zawodowy Zw.

Pracowników Ubezpieczeń Społecznych, Inowracław 43,10. Kiersnowski Marjan, Bydgoszcz 15. Kozaczewska Marja, Lwów 10. *Ofiary złożone na bazylikę od dnia 6 września 1932 r. do kasy p. Dyr. Korolca Józefa*: Z kwest ulicznych 196,19. Dr. H. Czarkociski, Warszawa 10. O. i M. Reskiewiczów, Warszawa 10. Za inhalatory „Mens“, ofiara 26. Z kwest ulicznych 369,21. P. Staniszewska 5. X. Mańkowski, Rymszany 35,43. X. Paczkowski, Olkowicze 9, Surpicki, Żyrmuny 15,50. M. i F. Winnickich, St. Dubro 5, Miejski Szpital, Częstochowa 19. Bokszczański 15. Zarz. Państw. Szkoły Rolnej Biełgoraj 10,63. X. Kan. Piotrowski Siedlce 3. X. Gajlewicz, Różanka Pacowska 100. Prob. z Żydomli 100. M. Z. z Kuźniar 2. St. Wietrzykowski 5. X. Mańkowski, Rymszany 174,67. Kom. Gł. P. P., Warszawa 50. Przepałkowska, Wilejka 5. Wilkoszowie Teofilowie, Bobowo 2. X. Gajlewicz 80. J. Piętkiewiczowa, Chełmno 4. F. i H. Sobol, Warszawa 18. Zebrane przez X. Tyczkowskiego 1.498,41. K. Korzeniowski z Koluszek 3. Józefa Stwarzyńska 15, X. Sienkiewicz, Gudohaje 50. P. Marja Wieśniakowska 4. Ledziński 163,26. Rodzina Fr. Koniewskiego 15. Mgr. Umiastowska 300. P. Staniszewska 10. Kurja Metropolitalna 5.000. X. Cyraski 536. X. Bp. Michalkiewicz 348,05. D-H. Januszewicz 100. X. Bp. Michalkiewicz 20. J. Majdis 15. NN. 10. P. K. Dąbrowska 10. T. Borczyk 55. M. Leśkiewiczowa, oblig. 97. Komitet Powodzian 8.000. Wpłacono przez p. Dobrzańską 850,74. Oddział Tow. Krajoznawczego, Wilno 105,95. Koło Pań Rat. Baz. Wileńskiej 18. X. E. Pietkiewicz, Wielkie Eysymonty 264.74. X. B. Łozowski, Dzisna 20. X. pr. dr. S. Janowski, Biała-Waka 175,90. X. dz. P. Piekarski, Żuprany 672. X. K. Zacharzewski, Ławaryszki 450. X. A. Śnieżko, Wilejka Pow. 704,17. X. kan. A. Cichoński, Wilno 470,38. X. Węckiewicz, Mickuny 92,70. X. J. Tomaszewicz, Jęczmieniszki 153,48. X. prob. Anioni Żemło, Kościeniewicze 100. X. A. Ostrowski prob. Niewodnicki 340. X. L. Iwańczyk, Kluszczany 270,75. X. H. Bojaruniec, Lida 564,53. X. W. Grabowski, Mejszagoła 500. X. prob. L. Bałoban, Hermanowicze 300. X. L. Chomski, Dąbrowa k-Grodna 540. X. B. Krasodomski, Iszczołna 200. X. Nowicki prob. Ilja 65. X. Sielewicz, Worniany 218,96. X. St. Szyroki, Janów k-Sokółki 300. X. E. Szapel, Dolistów 250. Kurja Metropolitalna Wileńska 7.014. X. A. Bokszczanin, Sokółka 1.000. X. Romanowski, Szemetowszczyzna 89,47. X. K. Liksza, Bystrzyca 83. X. J. Sieluk 37,75. X. M. Akreję, Knyszyn 650. X. J. Bobicz, Iwje k-Lidy 100. X. Butkiewicz, Dukszty k-Turmont 100. Komitet Ratow. Bazyl. Wil., Druja 746,57. X. Hanusowski, Iwje k-Lidy 41. X. J. Chomski, Wiszniew k-Świra 132,55. X. Sarosiek, Suchowola 150. X. A. Sokołowski, Miory 200. X. T. Pryszmont 117,30. X. A. Chodyko, Białystok 600. X. J. Tutinas, Pielasa 100. X. A. Jaroszewicz, Wołkowysk 268,68. X. A. Tymiński w Osiecku k-W. p. Ciechocinek 2. X. Mossakowski, par. Daukszyszki 9,90. X. J. Janiszewski, Kieszkowo p. Żnin 10. X. Z. Miłkowski, Szarkowszczyzna 300. X. Skardyński, Opsa 16,20. X. Mikołajun, Białystok 90,10. X. Kuźmicki, Zabłudów 7,35. X. Cholawo, Nowy-Dwór k-Lidy 5. X. Łozowski, Mońki 301,92. X. Andrukonis, Goniądz 466,81. X. Sobolewski, Usnarz 10,60. X. Mackiewicz, Nowy-Pohost 150. X. Oleszczuk, Krypno 200. X. Łoszakiewicz, Konstantynów Święc. 125. X. Ostaniewicz, Łużki 150. X. B. Janowicz 10. X. Dronicz, Żodziszki 30. X. Butkiewicz, Wilno 689,51. X. Janczaruk, Nowy Dwór k-Grod. 25. X. Krzywicki, Graużyszki 320. X. Zaeharzewski, Opsa 294,27. Gimnazjum IV, Lwów 4,20. Gimnazjum V, Lwów 7. Gimnazjum VII, Lwów 6,51. Gimnazjum IX, Lwów 10. Państw. Gimn. Żeńskie im. Kr. Jadwigi, Lwów 36,50.

Drukowano za zezwoleniem J. E. Księdza Arcybiskupa - Metropolity.

Redaktor i Wydawca KS. LEON ŻEBROWSKI, Kan. Kapit. Metropol.

DRUKARNIA ARCHIDIECEZJALNA W WILNIE.

Z wydawnictw ostatniej doby.

Ks. R. Jałbrzykowski Arcybiskup. **„Bóg jest miłość“** (1 Jan 4. 16), czyli Przewodnia myśl w życiu duchownem. Wilno 1933 r. Str. 279.

Prasa polska już podała wyczerpujące recenzje książki Dostojnego Autora. Recenzje te, pisane przez fachowców, gruntownie i objektywnie, przyznały tej książce poczesne miejsce w literaturze teologiczno-ascetycznej, jak co do treści, tak i co do formy, języka i stylu. Dlatego tej sprawy w niniejszej notatce nie poruszamy. Zwracamy jedynie uwagę na praktyczną stronę książki. Księża proboszczowie, kaznodzieje, kierownicy zrzeszeń religijnych wszelkiego typu znajdą w niej dobrze przemyślany i dostępnie przedstawiony materjał do nauk i przemówień, jak również mogą ją zalecać z wielkim pożytkiem na czytania przy zgromadzeniach Stowarzyszeń kościelnych.

Do nabycia we wszystkich księgarniach w Wilnie.

F. P. **Co to jest Marjawityzm.** — Wilno 1933, str. 19. Broszura, omawiająca błędy Marjawizmu ze znawstwem i dowcipem, nadaje się do czytelni ludowych.

Nabożeństwo do Przenajśw. Męki Pana naszego Jezusa Chrystusa — na czas Wielkiego Postu. Str. 63, Wilno 1932 r. Sekretarjat prasowy (ul. Zamkowa 8).

Miłościwe Lato, ogłoszone przez Ojca św., i czas Wielkiego Postu zwraca naszą uwagę na Krzyż Zbawiciela. Dajmy ludowi w modlitwach i pieśniach dostęp do tego źródła łaski. Powyższa książka w *Gorzkich Żalach* i *Drodze Krzyżowej*, z wykazem przywiązanych odpustów, daje, właśnie, to, czego trzeba do wykorzystania skarbów Najdroższej Męki Zbawiciela Pana.

Ks. Dr. Mikołaj Gihr. **Ofiara Mszy Świętej,** wykład dogmatyczny, liturgiczny i ascetyczny dla Duchowieństwa i świeckich. — Str. 763. — Przełożył z niemieckiego ks. Adam Kuleszo. — Skład Główny: Księgarnia św. Wojciecha — Poznań — Warszawa — Wilno — Lublin.

Świeżo ukazało się w przekładzie polskim dzieło znakomitego liturgisty niemieckiego ks. Mikołaja Gihra: *Das Heilige Messopfer.* O wielkiej wartości książki może świadczyć chociażby ta okoliczność, że doczekała się ona 19 wydań w języku niemieckim, rozchodząc się w 35 tysiącach egzemplarzy w kraju autora, oraz to, że została przełożona na wiele innych języków. Krytyka niemiecka dała jej naczelne miejsce wśród dzieł liturgicznych bogatej literatury niemieckiej. Dzieło to, roztrząsając szczegółowo stronę dogmatyczno-liturgiczną Przen. Ofiary Ołtarza, uwzględnia jednocześnie w sposób bardzo wyczerpujący wykład historyczny obrzędów mszalnych.

Jakkolwiek autor opiera się na podstawach ściśle naukowych, unika jednak zbyt zawiłych i drobiazgowych dociekań teologicznych, uwzględnia zaś i podkreśla — obok jasnego i wyczerpującego wykładu dogmatyczno-liturgicznego — cele ascetyczne i praktyczne. Język chociaż naukowy, nie jest suchy i monotonny: bije z niego tętno życia, promienieje piękno i jasność, bo autor — to głęboko wierzący, wysoce wykształcony i subtelnie myślący i czujący kapłan katolicki; stara się on działać nietylko na umysł, lecz na uczucie i wolę czytelnika, by ten nietylko poznał, lecz również umiłował owo „misterium tremendum“, które czy to sam sprawuje, czy tylko w niem uczestniczy. Można przeto śmiało powiedzieć, że dzieło, tak napisane, zawiera ogromne bogactwo myśli, nadających się do wykorzystania w najpopularniejszych naukach dla ludu i dziatwy szkolnej, zarówno na ambonie, jak i w stowarzyszeniach.

Nie trzeba dowodzić pożytku, jaki osiągnie czytający tę książkę kapłan: jej głęboka treść niezawodnie obudzi w nim żywą wiarę i gorące przejęcie się wielką tajemnicą ołtarza, codziennie przezeń sprawowaną.

Wykład Mszy św. Gihra winien się znaleźć nietylko w bibljotece każdego kapłana, ale także musi mieć dostęp do szerokich warstw inteligencji świeckiej. Rozpowszechnianie tej książki wśród świeckich byłoby nader wdzięcznem zadaniem apostolstwa drukowanego słowa. Niech dzieło Gihra, jak najbardziej szerzone i czytane, będzie chociaż małym przyczynkiem do poznania, czem jest Msza św., a tem samem — do gorliwego pełnienia przykazania kościelnego, które nakazuje jej słuchać w niedziele i święta. Niech coraz głębsze zrozumienie Ofiary Mszy św. przywróci jej ten ogromny wpływ, jaki wywierała na życie duchowe społeczeństw w czasach dawniejszych.

W przekładzie polskim dzieło nic nie straciło na wartości. Język przekładu jest poprawny, myśl autora oddaje jasno i zrozumiale, chociaż nie niewolniczo. Kwestja terminologji teologiczno-liturgicznej, nastręczająca nieraz wiele trudności, jak w oryginale tak i w tłumaczeniu, została dość szczęśliwie rozwiązana.

Treść: I-a część dogmatyczno-ascetyczna: O ofierze w ogólności, Krwawa ofiara krzyża. Niekrwawa ofiara ołtarza.

II-a część liturgiczno-ascetyczna: Przygotowanie do ofiary Mszy św. Obrzędy ofiary Mszy św. Nabożeństwo przygotowawcze. Właściwy obrzęd ofiary. Ofiarowanie. Konsekracja. Komunja.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Rok VII Wilno, dn. 10 marca 1933 r. Nr. 5

WIADOMOŚCI ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA:
Rocznie 15 zł.
Półrocznie 8 zł.
Nr. pojed. 80 gr.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1
Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418
Chrześcijański Bank Spółdzielczy
na Antokolu w Wilnie.

OGŁOSZENIA
1/1 strona 48 zł.
1/2 strony 24 zł.
1/4 strony 12 zł.
1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

TREŚĆ ZESZYTU.

Rok VII Wilno, dn. 10 marca 1933 r. Nr. 5

WIADOMOŚCI
ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE
DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA:
Rocznie 15 zł.
Półrocznie 8 zł.
Nr. pojed. 80 gr.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1
Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418
Chrześcijański Bank Spółdzielczy
na Antokolu w Wilnie.

OGŁOSZENIA
1/1 strona 48 zł.
1/2 strony 24 zł.
1/4 strony 12 zł.
1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

DZIAŁ URZĘDOWY.

ZARZĄDZENIA STOLICY APOSTOLSKIEJ.

Konstytucje Apostolskie, dotyczące Jubileuszu Powszechnego.

Oprócz bulli *Quod nuper*, ogłaszającej jubileusz powszechny, Ojciec św. w dniu 30 stycznia r. b. wydał trzy inne Konstytucje Apostolskie, które określają warunki uzyskania łask jubileuszowych.

I. W pierwszej, zaczynającej się od słów: *Nullo non tempore*, Ojciec św., zachęciwszy ponownie wszystkich wiernych na całej ziemi do udania do Rzymu dla korzystania z dobrodziejstw nadzwyczajnych Roku Świętego, dla uczczenia grobu Księcia Apostołów i relikwij męczenników, przypomina zarządzenia swoich poprzedników, którzy, począwszy od Sykstusa IV, w r. 1473, postanawiali, że w ciągu lat jubileuszowych wszystkie odpusty, udzielane poza Rzymem, mają być zawieszone. Tę praktykę przyjął także Ojciec św., dopuszczając jednak pewne wyjątki. Te wyjątki dotyczą odpustów następujących:

1. Odpusty, które można uzyskać *in articulo mortis*.

2. Odpust, przywiązany do odmawiania *Angelus Domini*, albo stosownie do czasu liturgicznego *Regina coeli*, albo do odmawiania pięciu *Ave Maria*, jeżeli ani pierwsza ani druga z modlitw nie może być odmówiona.

3. Odpusty, udzielone za nawiedzenie Najśw. Sakramentu w czasie *40-godzinnego nabożeństwa*.

4. Odpusty, udzielone tym, co towarzyszą Najświętszemu Sakramentowi, niesionemu do chorych, albo co przy takiej sposobności wysyłają kogoś, aby niósł pochodnię lub świecę woskową przy tych pobożnych pochodach.

5. Odpust *toties quoties*, przywiązany do odwiedzin kaplicy Porcjunkuli NMP. Anielskiej w Asyżu.

6. Odpusty, przywiązane do miejsc świętych w Palestynie, które mogą uzyskać odwiedzający pobożnie te święte miejsca w ciągu roku jubileuszowego.

7. Udzielony w ostatnim czasie przez Papieża odpust zupełny, który może uzyskać, ale tylko raz jeden, kto w ciągu roku — od 11 lutego 1933 do 11 lutego 1934 — nawiedzi pobożnie grotę w Lourdes, ponieważ na ten rok przypada 75-ta rocznica objawień cudownych Najśw. Panny Maryi.

8. Odpusty, których zwykli udzielać kardynałowie św. Kościoła, nuncjusze apostolscy, arcybiskupi i biskupi, opaci i prałaci *nullius*, wikarjusze i prefekci apostolscy w pontyfikaljach, czy to przy benedykcji, czy też w innej formie używanej przez nich.

Ta sama bulla przyznaje dalej spowiednikom w Palestynie i w Lourdes niektóre władze nadzwyczajne na przeciąg roku jubileuszowego, ale mniejsze od przyznanych penitencjarzom i spowiednikom w Rzymie.

II. W drugiej bulli, zaczynającej się od słów *Indicto a Nobis*, Ojciec św. udziela największych władz penitencjarzom i spowiednikom w Rzymie. Powierza najpierw kardynałowi penitencjarzowi większemu nominację także dla bazyliki św. Pawła pewnej liczby penitencjarzy, jakich mają stale trzy inne bazyliki patrjarchalne św. Piotra, św. Jana i św. Maryi Większa. Ten sam kardynał penitencjarz będzie mógł mianować penitencjarzy dla innych kościołów głównych w Rzymie, w szczególności dla kościołów narodowych różnych języków, które są w Rzymie.

Wszyscy ci penitencjarze będą mieli, oprócz innych władz zwyczajnych, władzę rozgrzeszania od różnych grzechów zastrzeżonych i od cenzur kościelnych, z wyjątkiem tylko niektórych występków cięższych. Nadto będą mieli możność zmniejszania liczby odwiedzin, przepisanych dla bazylik większych lub zmieniania ich na odwiedziny innych kościołów.

III. W trzeciej bulli, zaczynającej się od słów *Qui umbratilem*, Ojciec św. Pius XI przyznaje możność uzyskania odpustu jubileuszowego — poza Rzymem, w ich miejscu pobytu — zakonnikom i zakonnicom, żyjącym pod klauzurą, którzy nie mogą z powodu słusznej i stałej przeszkody przybyć do Rzymu.

Za należących do pierwszej z tych grup uważa się oprócz tych, co złożyli śluby, zakonników i zakonnice żyjących pod klauzurą, także nowicjuszów, wychowanków i wychowanki.

Do powstrzymywanych przez słuszną i stałą przeszkodę są zaliczeni: jeńcy wojenni, uwięzieni, skazani na wygnanie i wywiezieni; przełożeni domów karnych i więzień — nietylko zakonnicy ale i świeccy; chorzy i pielęgniarze. robotnicy, którzy muszą codziennie na chleb zarabiać, i ci, którzy przekroczyli 70-ty rok życia.

Dla uzyskania jednak jubileuszu są oni, naturalnie, zobowiązani do spowiedzi i Komunji i mają otrzymać od spowiednika, który jako wybrany do tego celu będzie miał władze specjalne, zamianę i redukcję praktyk, przywiązanych do jubileuszu.

Do wszystkich zaś, którzy nie mogą odbyć podróży do Rzymu, zwraca się Ojciec św. z wezwaniem, żeby ofiarowali Panu swoje trudy i cierpienia dla uzyskania obfitych owoców życia duchowego dla całego Kościoła i żeby modlili się według intencyj papieża, t. j. w szczególności o rozszerzenie wiary prawdziwej, o wytępienie herezyj, o zgodę między rządzącymi, o pokój dla całej społeczności ludzkiej.

(*Acta Ap. Sedis*, t. 25, str. 10 — 22).

ZARZĄDZENIA ORDYNARJATU ARCYBISKUPIEGO.

Żywot błog. Jana Sarkandra M.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, dn. 11. X. 1932 r. № 9.202

Wobec wprowadzenia Oficjum i Mszy św. bł. Jana Sarkandra M. i rozszerzenia czci jego na całą Polskę, Kurja, zgodnie z życzeniem JE. Księdza Arcybiskupa-Metropolity, poleca żywot tego bł. Męczennika pod tyt.: *Niezłomny Rycerz Chrystusowy*, napisany przez ks. Teodora Czaputę (Cieszyn 1932 r., str. 58).

Ks. J. Ostrejko
w/z. Kancl. Kurji.

Biuro filmowe.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA.
Wilno, dn. 3. XII. 1932 r. Nr. 10.184.

Kurja Metropolitalna podaje do wiadomości, iż Generalny Sekretarjat Ligi Katolickiej w Katowicach (ul. Marszałka Piłsudskiego 58) otworzył Biuro filmowe, którego zadaniem będzie wypożyczanie filmów o treści religijnej na dogodnych warunkach i po cenach b. przystępnych wszystkim księżom Proboszczom, którzy zechcą się zainteresować problemem szerzenia myśli reli-

gijnej przez kino. Problem ten należycie już potrafiło ocenić duchowieństwo na Zachodzie, które wszelkiemi siłami dąży do rozpowszechniania filmów o myśli przewodniej katolickiej.

Ks. J. Ostrejko
w/z. Kancl. Kurji.

W sprawie Dzieła św. Piotra Apostoła dla duchowieństwa tubylczego.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, dn. 7. II. 1933 r. № 11297/L.

Kurja podaje do wiadomości pismo J. Em. Ks. Kard. Sekretarza Stanu do J. E. Ks. Arcyb. Salotti'ego z dn. 20. I. 1933 r. nast. treści:

„Ekscelencjo! Przesyłając niniejsze, staję się tłumaczem uczuć Jego Świątobliwości, któremu wysoce spodobał się okólnik Waszej Najprzewielebniejszej Ekscelencji, przesłany Dyrektorom Krajowym i diecezjalnym Papieskiego Dzieła św. Piotra Apostoła.

„Jego Świątobliwości jest myśl podana w okólniku bardzo droga, albowiem wskazuje ona na działalność wspomnianego opatrznościowego Dzieła, które pragnie dać to, czego się spodziewa praca misjonarzy, aby pomiędzy narodami, mającemi się do prawdziwej wiary nawrócić, wzbudzić powołania kapłańskie, przez co ma się dla misyj własnych przygotować robotników ewangelicznych.

„Taka rzecz odpowiada pożyteczności dzieła misyjnego jako też istocie Kościoła katolickiego, mającego się rozszerzać po całym świecie i umiejącego zastosować się do zwyczajów i temperamentu każdego narodu, nie tracąc nic z swej całości i jedności, lecz umiejącego w każdym narodzie wynaleźć i użyźnić istniejące siły, aby przez nie dojść do nadprzyrodzonego podboju Królestwa niebieskiego i do pogłębienia doczesnego praw ziemskich.

„Jego Świątobliwość spogląda jednak na seminarja dla duchowieństwa rodzimego, stawiane w krajach misyjnych przez wspomniane dzieło, jako na sprawy pełne nadziei dla przyszłości Kościoła w tych okolicach, i nie może nie być wdzięcznym za tyle synowskiego przywiązania, okazanego Jego wysokiemu urzędowi Pasterza całego świata, przez ofiary oraz jakiebądź inne pomoce, płynące na dobro tych seminarjów.

„Życzenia swe, jakie w tak trudnych ekonomicznie i moralnie warunkach czasów obecnych Ojciec św. wyraża, są tem gorętsze, lecz niemniej pełne nadziei, że dobrzy ludzie przez ich pobożność i miłosierdzie pośpieszą hojnemi i nowemi środkami temu świętemu poczynaniu z pomocą.

„Jak tym sprawom z pewnością towarzyszyć będą błogosławieństwa i dary niebieskie, tak też Ojciec święty z całego serca udziela Swego błogosławieństwa apostolskiego Waszej Ekscelencji i wszystkim współpracownikom i dobrodziejom Papieskiego Dzieła św. Piotra Apostoła.

„Z zapewnieniem szczerego i wysokiego szacunku pozostaję Waszej Najprzewielebniejszej Ekscelencji sługą".

Ks. J. Ostrejko
w/z Kancl. Kurji.

Eugenjusz Kard. Pacelli
Sekretarz Stanu Jego Świątobliwości".

Organ Katolickich Związków Polek.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, dn. 21.II. 1933 r. № 11.328/L.

Kurja usilnie poleca Miesięcznik Zjednoczenia Katolickich Związków Polek pod tytułem *Zjednoczenie* (Poznań, Al. Marcinkowskiego 22. Cena rocznie 6 zł., pojed. numer 75 gr.).

Ks. J. Ostrejko
w/z Kancl. Kurji,

Mianowanie Prezesa Akcji Katolickiej.

ARCYBISKUP-METROPOLITA WILEŃSKI
Wilno, dn. 4 marca 1933 r. № 11.844.

Do JWP. Dyrektora Kazimierza Niżyńskiego
w Wilnie.

Niniejszem, stosownie do punktu 6 Regulaminu Archidiecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej w Wilnie, mianujemy Jaśnie Wielmożnego Pana Dyrektora Prezesem wymienionego Instytutu.

X. A. Sawicki,
Kancl. Kurji.

M. P.

† R. Jałbrzykowski
Arcybiskup-Metropolita.

W sprawie ratowania Bazyliki.

ARCYBISKUP - METROPOLITA WILEŃSKI.
Wilno, dn. 10 marca 1933 r.

Wielebnemu Duchowieństwu archidiecezji wileńskiej
pozdrowienie w Panu.

Praca nad ratowaniem Bazyliki Wileńskiej posuwa się naprzód. Już zabezpieczono od ruiny fronton katedry, czyli tak zwany portyk. Na dotychczasowe roboty Komitet Wykonawczy Ratowania Bazyliki Wileńskiej wydał 300.268 zł. 40 gr. Szczegółowy wykaz wydatków niebawem się ukaże, gdy Komisja Rewizyjna ukończy swą pracę.

Na pokrycie wydatkowanych sum wpłynęło:

1. od W. Duchowieństwa	51.000 zł.
2. składki od parafjan i ofiary od diecezjan . .	123.000 „
3. zapomoga od Władz Państwowych	4.000 „
4. zapomoga od Banku Polskiego	15.000 „
5. z Komitetu Powodzian	33.000 „
6. ofiary nadesłane z poza archidiecezji	108.500 „
Razem	334.500 zł.

Wiele parafij uiściło składkę, na nie wyznaczoną, niektóre nawet z naddatkiem. Inne przysłały tylko część składki, sądzę, że one też zbiorą i nadeślą.

Wszystkim Czcigodnym Ofiarodawcom wyrażam serdeczne podziękowanie.

Zdaniem PP. Inżynierów-Architektów, do całkowitego przeprowadzenia robót ratowniczych potrzeba jeszcze około 700.000 zł. W tym celu Władze Państwowe udzieliły łaskawie pozwolenia na urządzenie 2 kwietnia na obszarze całej Polski dnia zbiórki ofiar na ratowanie Bazyliki Wileńskiej. Myśl ta znalazła uznanie i poparcie zarówno Najdostojniejszego Episkopatu jak i WW. PP. Wojewodów. Zorganizowane specjalnie do tej sprawy Komitety parafjalne, względnie gminne, w tym dniu wszędzie przeprowadzą kwestę. Ze wszech miar słuszną jest rzeczą, abyśmy na terenie archidiecezji wileńskiej swemi datkami tem chętniej poparli zbiórki dokonywane 2 kwietnia przez Komitety Gminne.

Raczą WW. Ks. Ks. Proboszczowie i Rektorzy kościołów dn. 26 marca rb. uprzedzić o tem parafjan i zachęcić ich do ofiar oraz przeprowadzić 2 kwietnia br. zbiórki na tacę po kościołach. Zebrane składki w ciągu tygodnia należy odesłać do Kurji Metropolitalnej, względnie wprost do Komitetu Ratowania Bazyliki.

† R. Jałbrzykowski
Arcybiskup-Metropolita Wileński.

RUCH PERSONALNY.

Na mocy zarządzenia JE. Księdza Arcybiskupa-Metropolity w składzie osobistym duchowieństwa zaszły nast. zmiany:

Ks. Bolesław Serafin, prob. w Żołudku, przen. na prob. do Suchowoli, dn. 8. III. 1933 r. № 11.880.

Ks. Maksymiljan Sarosiek M. T., prob. w Suchowoli, przen. na prob. do Żołudka, dn. 8. III. 1933 r. № 11.881.

X. A. Sawicki,
Kancl. Kurji.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

Przemówienie

ks. kan. Karola Lubiańca na pogrzebie ś. p. Jana Sadowskiego, prałata-dziekana Kapit. Metr. Wil., w kościele św. Jana w Wilnie dnia 7-go marca 1933 r.

(Zamiast nekrologu).

„Potykaniem dobrem potykałem się, zawodum dokonał, wiarym dochował“.

(2. Tym. 4. 7).

Wpośród siebie mamy w tej chwili świeżo zastygłe zwłoki ś. p. prałata Jana Sadowskiego [1]).

Grzebiemy dziś sławnego bojownika o sprawę Pańską w Wilnie.

Ś. p. prałat Jan Sadowski przyszedł na świat w połowie 1860-go roku, niemal więc w przededniu powstania styczniowego. Urodził się w Smorgoniach, powiatu oszmiańskiego, gdzie zaraz po powstaniu jedyny kościół katolicki wzięty został przemocą na cerkiew prawosławną. Lata swe młodzieńcze spędzał Janek Sadowski w okresie, kiedy w powiatach oszmiańskim i wilejskim szalał osławiony Chowański, wytaczając po wioskach i miasteczkach beczki wódki, napędzając ludność do pijaństwa, a potem, wykrzykując: „Jeden jest Bóg, jeden cesarz, jedna wiara prawosławna“, urzędnikom swym nakazywał wszystkich dobrze podchmielonych lub całkiem pijanych zapisywać na prawosławje.

Do Seminarjum Duchownego w Wilnie ś. p. ks. Jan wstąpił 1877-go roku, więc zaledwie 14 lat po powstaniu. Były to czasy generał-gubernatora Albedyńskiego i kuratora okręgu naukowego Siergijewskiego w Wilnie, czasy okrutnego prześladowania wszystkiego, co katolickie i co polskie, i to wszędzie: w szkole, w urzędach, w gminach, w sklepach, na ulicy, gdyż ponalepiane zarządzenia głosiły: „Polska mowa jest wzbroniona“, słowem, wszędzie.

O uszy kleryka Jana Sadowskiego wciąż się obijały wieści hiobowe, że ten lub inny kapłan w diecezji został zaaresztowany i osadzony w więzieniu, lub w głąb Rosji czy na Sybir wywieziony, że ten lub inny kościół został na cerkiew zamieniony, że ten lub inny klasztor katolicki wzięty został na monastyr prawo-

---

[1]) Zmarł ks. Sadowski 1 marca, pogrzebany dn. 7 marca na Rosie.

sławny, a zakonnicy rozpędzeni, lub zagranicę wywiezieni. Już wtedy się doskonale młody kleryk, pełen żywej wiary, orjentował, jak dalece zagrożoną jest diecezja wileńska i wiara katolicka na Wileńszczyźnie, kiedy u steru rządów diecezjalnych stała smutnej pamięci trójka, złożona z Żylińskiego, Niemekszy i Tupalskiego, a cała ta trójka ślepem była narzędziem w sprawach Kościoła Murawjowych, Potapowych, Albedyńskich. Ile wtedy w duszy swojej przeżywał młody kleryk Sadowski wstrząśnień moralnych i jak jeszcze wtedy on się gotował do pracy apostolskiej w przyszłości, jeden tylko Pan Bóg wiedział, a przyszłość dopiero wykazała, jaki w osobie tego kleryka kształtował się bojownik o sprawę Bożą.

Akademję Duchowną w Petersburgu, ze stopniem magistra teologji, ukończył ś. p. ks. Jan Sadowski w 1884 r. i wyświęconym został na kapłana przez B-pa Hryniewickiego w Wilnie. Pierwsze tedy swe kroki na niwie Chrystusowej stawiał młody kapłan pod najwyższem kierownictwem Biskupa - Męczennika, ś. p. Karola Hryniewickiego, a do walki o nietykalność Kościoła św. zaprawiał się znakomitemi listami apologetycznemi, listami o stylu iście tertuljańskim, ś. p. księdza Majewskiego, podówczas w walce z rządem rosyjskim w sprawie rosyjskich rytuałów, czyli „trebników", po całej diecezji kursującemi.

Pracował ś. p. ks. Sadowski najprzód w Brześciu, potem w Wilnie, dalej na probostwie w Ławaryszkach, skąd na żądanie władz rządowych usunięto go, pozbawiono probostwa, dlatego też pracował na wikarjacie, przy kościele św. Ducha w Wilnie.

Stąd, właśnie, ś. p. Biskup Zwierowicz powołał ks. Sadowskiego na stanowisko kanclerza swojej kurji i najbliższego swojego doradcy. I tu ś. p. prałat Sadowski rozwinął szeroką i wielce zbawienną działalność nad ratowaniem zagrożonej na Wileńszczyźnie wiary katolickiej i nad podniesieniem uświadomienia katolickiego w kraju.

W tym czasie rząd rosyjski pozakładał w naszym kraju przy każdej cerkwi szkoły cerkiewne. Zadaniem tych szkół było sprawosławienie i zruszczenie dziatwy katolickiej. Tam duchowny prawosławny prowadził wykłady religji prawosławnej, jego żona i córki uczyły dziatwę robót wszelkich i śpiewu cerkiewnego. Dziatwa katolicka była obowiązana uczęszczać do tych szkół, a w niedziele i święta bywać w cerkwi na prawosławnem nabożeństwie. Takie było zarządzenie synodu. Młode pokolenia katolickie skazane były tą drogą na sprawosławienie i zruszczenie.

Ale w groźnej tej sytuacji dobrze się orjentował kanclerz kurji, ks. Sadowski. Bolał nad tem i w duszy układał sposoby ratunku. Ś. p. biskup Zwierowicz, po długiem a poważnem naradzaniu się ze swym kanclerzem, ogłasza w lutym 1902 r. historycznej doniosłości okólnik do duchowieństwa całej diecezji, w którym nakazuje rodzicom katolickim wycofać swe dzieci ze szkół cerkiewnych i to pod karą odmówienia rozgrzeszenia.

I rząd rosyjski i duchowieństwo prawosławne stanęły bezradne wobec takiego zarządzenia. Szkoły wkrótce zaświeciły pustkami, a wiele z nich, dla braku uczęszczającej dziatwy, musiały ulec likwidacji. Żony i córki popów utraciły intratne posady. Wszystko to się pomściło na B-pie Zwierowiczu i kanclerzu Sadowskim. B-pa Zwierowicza wywieziono w głąb Rosji, a na ks. Sadowskiego spadła groźna niełaska sfer rządowych: zażądano usunięcia ks. Sadowskiego z kurji.

Za ks. Biskupa Roppa ks. Sadowski, jeszcze będąc na stanowisku kanclerza kurji, a umiejętnie operując paragrafami prawodawstwa rosyjskiego, z którem był dobrze obeznany, potrafił dopomóc dziesiątkom i dziesiątkom tysięcy prawosławnych wrócić na łono Kościoła katolickiego. Tego już rząd rosyjski znieść nie mógł i wystąpił z kategorycznem żądaniem usunięcia ks. Sadowskiego z kancelarji biskupiej. Władze diecezjalne skierowały ks. Sadowskiego do Petersburga w charakterze delegata swojego do Kolegjum katolickiego.

Rząd rosyjski pocieszał siebie, że w ten sposób ks. Sadowski skazany został na bezczynność. Mylił się bardzo. Bo ks. Sadowski nie przestał dbać o dobro Kościoła i walczyć z rządem o jego niezależność, a wielką znajomością prawodawstwa rosyjskiego ks. Sadowski potrafił wyświadczyć Kościołowi wielkie usługi.

Zabawił ks. Sadowski w Petersburgu od 1908-go do 1918-go roku. W końcu tego dziesięciulecia danem mu było brać żywy udział w organizowaniu spraw Kościoła w odradzającej się Rosji za księcia Lwowa, zaraz po zdetronizowaniu Mikołaja II-go. Niestety, wkrótce bolszewicy przekreślili wszystko, a ś. p. prałat Sadowski wrócił do Wilna. Narazie zajmował tu stanowisko Oficjała; ale 10-ciu letni pobyt w klimacie północnym i wszystkie bardzo ciężkie przeżycia mocno podkopały jego zdrowie: nerwy coraz bardziej słabły, organizm coraz bardziej bezwładniał. Umysł jednak ś. p. prałat Sadowski do ostatniej chwili zachował zdrowy i jasny, pamięć dobrą i głęboki, zdrowy sąd.

Charakter ś. p. prałata Sadowskiego zawsze się odznaczał wielką prawością i prostolinijnością, oraz piękną kapłańską szlachetnością. Przez wszystkich był lubiany i szczerze poważany, a komu chodziło o głęboką i rozumną poradę w kwestjach nieraz bardzo zawiłych, śpieszył do prałata Sadowskiego. Chyba nikt nie doznał zawodu.

To też obecnie wszyscy odczuwają głęboki żal i śpieszą z okazaniem tego, czy to osobiście bardzo licznie biorąc udział w obecnem żałobnem nabożeństwie, czy też listownie na ręce Kapituły śpieszą to wyrazić. J. E. Ks. Arcybiskup Ropp, pisząc w smutnej tej sprawie do Kapituły i do zbolałej osieroconej siostry zmarłego, między innemi powiada: „W osobie ks. prałata Sadowskiego tracę obecnie jednego z najbliższych moich przyjaciół, który nietylko moim był współpracownikiem, ale i ofiarą był prześladowania rosyjskiego. Kiedy bowiem na mnie spadły gromy prześladowania, to i prałat Sadowski chlubnie je znosił“.

Z ks. Sadowskim schodzi z widowni życia kościelnego w archidiecezji wileńskiej żywy pomnik przeżyć z najgorszych czasów prześladowania Kościoła i polskości pod zaborem rosyjskim. Odchodząc do wieczności, śmiało prałat Sadowski powtórzyć może za św. Pawłem: *„Potykaniem dobrem potykałem się, zawodum dokonał, wiarym dochował“.*

My zaś głębokim żalem przejęci, w dogmacie świętych obcowanie ufność dla siebie czerpiąc, do niego wołać możemy: Dzielny rycerzu Chrystusowy, kochany nasz księże Prałacie, jak wytrwale i zwycięsko wojowałeś o dobro wiary i Kościoła wobec zamachów rządu rosyjskiego, tak dziś wyjednaj nam łaskę wytrwania w tej świętej wierze i mężnej walce o niepodległość Kościoła wobec zamachów powojennych w Polsce niepodległej, a my do tronu Bożego zanosimy korne błagania za Tobą: *Wieczne odpocznienie racz mu dać, Panie, a światłość wiekuista niech mu świeci po wszystkie wieki.* Amen.

Dzień zbiórki na ratowanie
Bazyliki Wileńskiej
2 kwietnia 1933 r.

KRONIKA KOŚCIELNA I RELIGIJNA.

I. Kronika archidiecezjalna.

Rekolekcje parafjalne w Wilnie. — We wszystkich kościołach parafjalnych m. Wilna w r. b. rekolekcje prowadzi osobiście JE. Najprzewielebniejszy Ksiądz Arcybiskup-Metropolita. Nauki rekolekcyjne Arcypasterz głosi zrana i wieczorem, a wieczorami do późna słucha spowiedzi.

„Unitas". — Na ostatniem posiedzeniu Zarządu Zw. Kapłanów „Unitas", wobec rezygnacji dotychczasowego prezesa, ks. kan. Tadeusza Zawadzkiego, na prezesa został wybrany ks. kan. Adam Kuleszo. Obecnie więc skład Zarządu jest następujący: prezes ks. kan. Adam Kuleszo, zastępca ks. kan. Tadeusz Zawadzki, skarbnik ks. kan. Józef Songin, członek Zarządu ks. radca Stanisław Nawrocki i sekretarz ks. kan. Leon Żebrowski.

Dzieło Matki Boskiej Powołań w Wilnie. — W niedzielę, dn. 29 stycznia br., odbyło się zebranie ogólne członków Dzieła Matki Boskiej Powołań o charakterze informacyjnym. Dzieło Matki Boskiej Powołań ma na celu jednoczenie modlitw, wysiłków i ofiar poszczególnych osób, które, rozumiejąc świętość stanu duchownego oraz wielką potrzebę kapłanów, zakonników i misjonarzy, pragną przyczynić się do zwiększenia ich liczby i uświęcenia duchowieństwa. W szczególności organizacja ta ma na celu okazywanie pomocy w wychowaniu i kształceniu niezamożnej młodzieży męskiej, pragnącej się poświęcić służbie Bożej w stanie kapłańskim lub zakonnym. Na zebraniu powyższem uchwalono ożywienie pracy w myśl zatwierdzonego przez odnośne władze Statutu, a więc odbywanie zebrań miesięcznych, nabożeństw wspólnych, zjednywanie członków i t. p. Do zrzeszenia należy około 100 członków. Informacyj udziela Sekretarjat Dzieła (Wilno, ul. Zarzecze 16).

Głos rzemieślników wileńskich w sprawie ratowania Bazyliki. — Związek Cechów w Wilnie na miesięcznem zebraniu delegatów w dn. 6 lutego 1933 roku, po dłuższych naradach nad sprawą zdobycia środków na ratowanie Bazyliki, pomny na tradycje katolickiego i polskiego rzemiosła m. Wilna, które wiązały katolickiego rzemieślnika z Wiarą św. katolicką i Jej Najdostojniejszymi Pasterzami, oraz umiłowaniem piękna naszego miasta i jego zabytków stwierdza, że: 1. Jedynym rzeczowym i najlepszym sposobem ratowania Bazyliki jest wspólny, gromadny wysiłek wszystkich warstw i stanów, całego społeczeństwa do gromadzenia funduszów w drodze składek ofiar choćby najdalej idących. 2. Obowiązkiem wszystkich rzemieślników m. Wilna, tak jak obowiązkiem całego społeczeństwa — jest najwyższa ofiarność, dlatego Związek Cechów m. Wilna wzywa wszystkich swych członków do składania ofiar i ze swej strony zapoczątkowuje listę składek, na którą już zebrano 145 zł. i przekazano Komitetowi Ratowania Bazyliki. — Jednocześnie Związek Cechów w Wilnie prosi wszystkie organizacje społeczne, by też zechciały sprawę ratowania Bazyliki ująć w sposób rzeczowy — gromadzenia funduszów.

Wileńskie T-wo Męskie św. Wincentego à Paulo. — Według sprawozdania z roku 1932, Wileńskie T-wo Męskie św. Wincentego à Paulo liczyło 10 konferencyj w Wilnie i 1 konferencję w Grodnie, zrzeszających 124 członków czynnych. W roku sprawozdawczym odbyto 509 zebrań tygodniowych, wspierano 400 rodzin, składających się z 1699 osób.

Ofiarność członków, mimo ciężkiego kryzysu, nie zmniejszyła się, złożono bowiem do woreczka 3.383 zł. 01 gr. i ogólny przychód wyniósł 18.085 zł. 22 gr., rozchód zaś 17.626 zł. 12 gr. Nadto 6 osób umieszczono w szpitalach, 8 osób w przytułkach, 27 dzieci w ochronkach, 43 dzieci wysłano na kolonje letnie, 12 ochrzczono, rozdano 105 pożytecznych książek, uporządkowano 2 małżeństwa dzikie, opłacono koszta 12 pogrzebów, rozdano 315 ubrań, 140 par obuwia i 229 sztuk bielizny.

Akademja ku czci św. Tomasza z Akwinu. — Dn. 7 marca rb. Koło Studentów Teologów U. S. B. urządziło uroczystą akademję w gmachu Seminarjum Metropolitalnego. Na akademję złożyły sie: odczyt ks. prof. dr. Władysława Suszyńskiego p. t. *Stosunek rozumu do wiary według św. Tomasza*, oraz śpiewy chóru Seminarjum Metropol. Jednocześnie był to obchód 10-lecia istnienia Koła Teologów, na którym podano sprawozdanie z tego okresu czasu.

„Zjednoczenie Katolickie". — Od początku roku bieżącego wychodzi w Białymstoku gazeta tygodniowa pod tytułem *Zjednoczenie Katolickie*. Wydawcą gazety jest ks. kan. Aleksander Chodyko, dziekan białostocki, redaktorem zaś p. Kazimierz Jędrychowski. Cena pisma rocznie 5 zł. Adres: Białystok, ul. Kościelna 3.

II. Kronika krajowa.

Jeszcze z listów pasterskich i odezw Episkopatu Polskiego. — J. E. Ks. Arcybiskup - Metropolita Lwowski swój wielkopostny List pasterski poświęcił Kościołowi, wychodząc ze słów swego wielkiego poprzednika, arcyb. Bilczewskiego: „Ponieważ cała religja Chrystusowa streszcza się w Kościele i przez Kościół staje się jakby widzialną i dotykalną, więc w pierwszym rzędzie trzeba nam ten Kościół poznać". — JE. Ksiądz Biskup Płocki poświęca swój List pasterski sprawie rekolekcyj. — JE. Ks. Biskup Sandomierski w swym Liście porusza doniosłe zagadnienie dzisiejszego ciężkiego kryzysu, który jest nietylko kryzysem gospodarczym, ale przedewszystkiem wielkiem załamaniem się duchowem dzisiejszego społeczeństwa. — JE. Ks. Biskup Łódzki wydał List pasterski do księży profesorów, w którym kreśli zadania wychowawców młodzieży w okresie Wielkiego Postu. — JE. Ks. Biskup Włocławski, opierając się na liście Ojca św. do JEm.Kard. Wikarjusza Rzymu, wydał zarządzenie, aby w całej diecezji dnia 6 kwietnia o godzinie 11 w nocy, lub wcześniej, byle po zachodzie słońca, urządzono *godzinę świętą* na uczczenie 1900-rocznicy Zbawienia rodzaju ludzkiego. Ojciec św. tegoż dnia wieczorem będzie brał udział w *godzinie świętej* w bazylice watykańskiej.

Koło Kaznodziejskie w Lublinie. — W roku 1931 JE. Ks. Biskup Marjan Fulman powołał do życia pożyteczną organizację — Koło Księży Kaznodziejów diecezji lubelskiej. Celem Koła jest niesienie pomocy duszpasterskiej księżom proboszczom przez misje, rekolekcje i kazania. By praca systematyczniej była ujęta i z większym pożytkiem prowadzona, JE. Ks. Biskup zwołał do Lublina w dn. 7 lutego zebranie członków, na którem ostatecznie przyjęto statut, omówiono program i porządek tegorocznych rekolekcyj, ułożono zespoły kaznodziejskie i wyznaczono terminy pracy. Do Koła Kaznodziejskiego należy 64 kapłanów.

Powołanie do życia „Towarzystwa Teologicznego". — Z inicjatywy wybitniejszych kapłanów krakowskich zostało powołane do życia na terenie Krakowa „Towarzystwo Teologiczne", poświęcone pogłębianiu wiedzy teologicznej. Towa-

rzystwo wspomniane ma swą siedzibę w lokalu „Nauk. Inst. Katol." przy ul. Pijarskiej. Pierwsze zebranie organizacyjne odbyło się 17 lutego br.

Zjazd Związku Zakładów Teologicznych w Polsce. W dn. 19-21 kwietnia 1933 roku odbędzie się w Wilnie VII. Zjazd Związku Zakładów Teologicznych w Polsce im. św. Jana Kantego. Zjazd odbędzie się pod protektoratem J. E. Księdza Arcybiskupa Romualda Jałbrzykowskiego, Metropolity Wileńskiego.

Pielgrzymka inteligencji i akademików do Rzymu. — Związek Polskiej inteligencji Katolickiej oraz Stowarzyszenie Młodzieży Akademickiej Katolickiej „Odrodzenie", z racji ogłoszenia Roku Świętego przez Papieża Piusa XI, urządza pielgrzymkę do Rzymu w okresie świąt Wielkiejnocy. W pielgrzymce mogą brać udział: a) studenci i studentki Wyższych Uczelni, b) członkowie Związku P. I. K., c) osoby posiadające wyższe wykształcenie i ich rodziny. Koszty całej pielgrzymki wynosić będą dla studentów w granicach 300-330 zł., dla osób pozostałych 420-450 zł. Informacyj zasięgać można w biurze Związku Polskiej Inteligencji Katolickiej, *ul. Senatorska 31.* Termin wyjazdu pielgrzymki: 10 kwietnia. Pielgrzymka trwać będzie 14 dni.

Rekolekcje zamknięte dla robotników. — Zarząd Związku Katolickich Stowarzyszeń Robotników Polskich archidiecezyj gnieźnieńskiej i poznańskiej urządził pierwsze dwie serje rekolekcyj zamkniętych dla członków Stowarzyszeń Robotniczych, przeważnie prezesów lub innych członków zarządowych, na św. Górze pod Gostyniem Wlkp. W rekolekcjach uczestniczyło razem 79 robotników. Na zapowiedziane nowe serje tego rodzaju rekolekcyj zapisała się znaczna liczba osób ze sfer robotniczych. Rekolektanci stają się potem sami apostołami ćwiczeń duchownych.

III. Kronika zagraniczna.

Powszechna adoracja N. Sakramentu w dn. 6 kwietnia rb. — Ojciec św. wystosował do J. Em. Kardynała Wikarjusza Rzymu, list, w którym daje wyraz pragnieniu, by pierwszy czwartek Roku Jubileuszowego był poświęcony uroczystemu wspomnieniu pierwszego kroku Zbawiciela na okrutnej drodze Męki. W tym celu kardynał wikarjusz zarządzi tego dnia we wszystkich kościołach rzymskich *godzinę świętą* przed wystawionym Najśw. Sakramentem. Celem poparcia swych słów zachęty własnym przykładem i połączenia modlitw wspólnego Ojca z modlitwami dzieci, Papież postanowił udać się wieczorem tego dnia do bazyliki watykańskiej, gdzie będzie osobiście uczestniczył w adoracji *godziny świętej.* Namiestnik Chrystusowy ufa, że wszyscy bracia Jego w Episkopacie pójdą za Jego przykładem, zachęcając swych wiernych do zjednoczenia się z Rzymem w drogiem i nieodzownem uczczeniu pamięci gorzkiej Męki, którą Serce Jezusowe raczyło podjąć dla zbawienia rodzaju ludzkiego. Między innemi Ojciec św. pisze: „W ten sposób Rok Święty rozpocznie się modlitwą ekspiacyjną, wznoszącą się ku niebu ze wszystkich okolic ziemi".

Ojciec św. o znaczeniu majątku kościelnego. — Ojciec św. przyjął na specjalnej audjencji 200 księży z wszystkich diecezyj włoskich, którzy przebywali w Rzymie na kursie prawniczym z zakresu administracji majątkiem kościelnym. W dłuższem przemówieniu Papież zaznaczył m. in., że majątek duchowny, który nie służy w jakikolwiek sposób czci Bożej i sprawie zbawienia dusz, traci wszelką wartość. Już w r. 1897 w czasie swoich własnych studjów nad prawem kanonicznem Papież stawiał

sobie pytanie, dlaczego dobra kościelne chronione są przy pomocy specjalnych gwarancyj i z większą troskliwością, niż wszelkie osobiste prawa i przywileje. Przyczyną jest to, że te ostatnie same się bronią. Żaden majątek kościelny nie może być porównany nawet z jednym jedynym aktem wiary lub miłości chrześcijańskiej. Jest on jednak konieczny tam, gdzie życie duchowne styka się z materjalnem, ale tylko w tym celu, by to drugie podporządkować pierwszemu.

Zbiorowy list pasterski Episkopatu niemieckiego. — Zebrani w Fuldzie biskupi wszystkich diecezyj niemieckich wystosowali do katolików orędzie, w którem, stwierdziwszy, iż wybory mają niezwykle wielkie znaczenie nietylko z przyczyn politycznych lecz i ze względu na stosunki religijno-moralne, wzywają ogół ludności katolickiej do spełnienia obowiązku wyborczego i piszą: „Wybierajcie posłów, których charakter i wypróbowane stanowisko dają gwarancję, że będą występowali w obronie pokoju i pomyślności społecznej narodu, w obronie szkół wyznaniowych, religji chrześcijańskiej i Kościoła katolickiego. Strzeżcie się agitatorów i partyj, które nie są godnemi zaufania ludu katolickiego. Uświadomienie swoje opierajcie na informacjach wiarogodnych dzienników katolickich... To jest upomnienie biskupów waszych, którzy nie chcą wnosić do sanktuarjum Kościoła walki partyjno-politycznej, ale nie mogą przejść bez słowa ostrzeżenia obok wypadków, mających tak doniosłe znaczenie dla Ojczyzny i Kościoła“.

Walka z Kościołem katolickim w Jugosławji. — Rządowe czynniki jugosłowiańskie, mszcząc się za zbiorowy list pasterski biskupów katolickich przeciwko wolnomularskiemu „Sokołowi“, usiłują zmobilizować przeciwko Kościołowi prawosławną część społeczeństwa. Ostatnio minister bez teki Kramer wygłosił na zebraniu publicznem w Lubljanie przemówienie, w którem wystąpił z protestem przeciw „wrogim wobec państwa knowaniom klerykalnej partji słoweńskiej i duchowieństwa chorwackiego oraz słoweńskiego“. Zebranie naturalnie uchwaliło rezolucję, domagającą się od rządu zastosowania energicznych środków przeciw „burzycielom jedności narodowej“. Arcybiskup Zagrzebia, JE. Ks. Bauer, ogłosił list pasterski, w którym bierze w obronę duchowieństwo katolickie, zastrzega się przeciwko insynuacjom, że chciał spowodować interwencję włoską, i dodaje, że sam przyjmuje odpowiedzialność za orędzie, „zgodne z duchem religji chrześcijańskiej i prawdziwym interesem królestwa“. Arcyb. Bauer zaznacza, że kampanja protestów przeciwko wspomnianemu listowi pasterskiemu nie ma nic innego na celu, jak tylko przygotowanie opinji publicznej do wygnania ojców jezuitów z Jugosłowji.

Modły o jedność religijną. — Od dn. 18 do 25 stycznia rb. w bazylice N. Serca Jezusow. na Montmartre w Paryżu odbywały się uroczyste nabożeństwa na ubłaganie Boga o jedność świata chrześcijańskiego.

Zjazd duchowieństwa polskiego, pracującego wśród wychodźców we Francji. — W dd. 13—17 lutego r. b. odbył się w Mours-Nointel pod Persan-Beaumont zjazd księży polskich, pracujących wśród wychodźców we Francji, poświęcony sprawom duszpasterstwa, oświaty i organizacyj społecznych. Zjazd wydał odezwę do wychodźców polskich we Francji, wzywającą do zjednoczenia wszystkich, by trwać przy sztandarze Chrystusowym i skutecznie oprzeć się bezbożności i złym obyczajom.

LISTA SKŁADEK NA RATUNEK BAZYLIKI WILEŃSKIEJ.

(4).

Głód Jan, Lwów 2. Ilnicki Jan, Lwów 1. Związek Inwalidów Wojennych Rp. Lwów 5. Dom Inwalidów Wojennych, Lwów. 10. Iwanejko Franciszek, Lwów 2. Izba Kontroli Państ. Okr. Lwowskiego, Lwów 13,71. Izba Skarbowa Archiwum Map. Katastralnych, Lwów 17.80. Urząd Skarbowy Pod. i Opł. Skarbow. III, Lwów 10. Urząd Skarbowy Pod. i Opł. Skarbow. IV, 7. Jakubowski Leonard, Lwów 1. Jakubowski Bronisław, Lwów 25. Jakóbczyński Marjan, Lwów 18,05. Jahl Maksymiljan, Lwów 34,50. Jackowski Piotr, Lwów 5. Jackowski Antoni, Lwów 3,50. Jankowski Antoni, Lwów 2. Jankowski Czesław, Lwów 2. Janowicz Włodzimierz, Lwów 0,50. Janowski Bronisław, Lwów 2. Jarymowicz Emanuel, Lwów 10. Jarkasch-Koch Bar. Michałowa, Lwów 10. Kamieniobrodzki Kazimierz, Lwów 1. Kamieński Edmund, Lwów 2. Kamieński Edmund, Lwów 3. Kamieński Franciszek, Lwów 1. Karaś Władysław, Lwów 13 Karczewski Witold, Lwów 9,10. Karczmarski Fr. Lwów 10. Karpuszko Adam, Lwów 45. Miejska Komunalna Kasa Oszcz. Oddz. I. Lwów 8. Kauczyńska Marja, Lwów 5, Kazimirowicz Adolf, Lwów 10. Kielanowski Bolesław, Lwów 13. Kiełczewska Leonja, Lwów 3. Kierow. Naucz. Przebud. Państw. Zakł. Zdr., Lwów 5. OO. Dominikanie, Lwów 10. SS. Nazaretanki, Lwów 6. Komisarz Rządowy Synd. Przem. Naft., Lwów 10. Komisarjat Straży Granicznej, Lwów 3.45. Kaniewicz A. i Syn, Lwów 3. Konopacki Stanisław, Lwów 5. Kotula Rudolf, Lwów 2. Kowalewski Konrad, Lwów 10. Kozłowski Edward, Lwów 2. Kozłowski Stanisław, Lwów 2. Krassowski St., Lwów 24.75. Królikowski Poraj Antoni, Lwów 40. Krykiewicz Marjan, Lwów 2. Krykiewicz Zygmunt, Lwów 2. Książnica Atlas, Lwów 41. Księgarnia T-wa Szkoł. Ludowej, Lwów 2. Kurator Lwowskiego Okręgu Szkolnego, Lwów 28,25. Kurator. Lwowskiego Okr. Szkol. Wyd. Książ., Lwów 10. Kuryłło Adam, Lwów 20. Legeżyński Stanisław, Lwów 22,50. Lewandowski K. Lwów 1. Lewicki Mikołaj, Lwów 3. Librewski Władysław, Lwów 10. Liptay Maksymiljan, Lwów 10. Litwinowicz Józef, Lwów 5. Lupiński Stefan, Lwów 10. Łoziński August, Lwów 5. Łuczkiewicz Włodzimierz, Lwów 2. Łukasiewiczowa Róża, Lwów 2. Madeyski Jan, Lwów 2. Magistrat m. Lwowa Laboratorjum Chemiczne 20. Miejska Izba Obrachunkowa Oddział I Lwów 10. Miejska Izba Obrachunkowa Oddział IV, Lwów 7,50. Komisarjat Dzielnicowy IV Magistratu M. Lwowa 10,50. Komisarjat Dzielnicowy VI Magistratu M. Lwowa 9,35. Marguard Antoni, Lwów 5. Marski Jerzy, Lwów 10. Martula Rudolf, Lwów 1. Maślanka Marcin, Lwów 10. Michalska Karolina, Lwów 1. Mikuli Henryk Lwów 5. Mokrzycki Stanisław, Lwów 2. Morawiecki Józef, Lwów 2. Mozołowscy Włodzimierzowstwo, Lwów 5. Morozowska Wanda, Lwów 0,50. Miller Czesław, Lwów 12. Nechay Adolf, Lwów 2,50. Niezabitowski Stanisław, Lwów 10. Nozowicz Andrzej, Lwów 5. Nowak Józef, Lwów 5· Nowak Karol, Lwów 12. Nowosiadły Michał, Lwów 4,50. Prezes Okręg. Urzędu Ziemskiego, Lwów 14.50. Olański Stanisław, Lwów 3. Olech M., Lwów 10. „Orbis“, Lwów 34. Orzechowski Franciszek, Lwów 30. Osuchowski Józef, Lwów 15.50. Ottawowa Helena, Lwów 3. Paszek Kazimierz, Lwów 4. Patronat Spółdzielni Rolniczej, Lwów 12,50. Paulo Kazimierz, Lwów 5,50. Pazdro Zdzisław, Lwów 2. Pęcakowski Józef, Lwów 4.50. Peszyńska E., Lwów 5. Pilcer Władysław, Lwów 26.50. Płoński Stanisław, Lwów 5. Popowicz Jan, Lwów 20. Potworowski Tadeusz, Lwów 5. Poźniak Zygmunt, Lwów 5. Próchnicki Zdzisław, Lwów 3. Skorodecki Ferdynad, Lwów 2. „Ruch“, Lwów 10. Ruczajówna Janina, Lwów 5. Rużycki Juljan, Lwów 1. Rzepka Henryk, Lwów 3. Sahanek Piotr, Lwów 5. Sanatorjum D-ra

Światkowskiego, Lwów 5. Prezes Sądu Apelacyjnego, Lwów 43. Starkiewicz Antoni, Lwów 5. Sekretarz Sądu Apelacyjnego, Lwów 11,65. Schmidt J., Lwów 5. Szmidt Stanisław, Lwów 4.70. Senyszyn Roman, Lwów 2. Sieradzki Włodzimierz, Lwów 2. Skaza Stanisław, Lwów 5. Sochadzki Eugenjusz, Lwów 2. Sokola Dzielnica Małopolska, Lwów 10,70. „Sokół-Macierz“, Lwów 5. Prof. Wontorek, Lwów 10. Prof. Łukasiewicz, Lwów 5. Skórkowski Tadeusz, Lwów 2. Skomorowski Mikołaj, Lwów 27.50. Sołtys Antoni, Lwów 5. Sołtysik Antoni Lwów 11. Sośniak Tadeusz, Lwów 46.60. Państwowy Monopol Spirtusowy, Lwów 31,15. Spółdzielnia Wojskowa O.K.VI, 6. Stesłowicz Władysław, Lwów 5. Strzelecka Marja, Lwów 7. Wydział Mechaniczny Politechniki Lwowskiej 17,50 Sekretarz Politechniki Lwowskiej 8,90. Rektor Politechniki Lwowskiej 10. Srokowski Karol, Lwów 12. Szczupłakiewicz St. Lwów 6. Szkoła Elektro-Mechaniczna im. Staszica, Lwów 35. Szkoła Mechaników Lotniczych L. O. P. P., Lwów 9.80. Państwowa Szkoła Przemysłowa, Lwów 8,50. Państwowa Szkoła Zawodowa Żeńska, Lwów 21. Szkoła Męska im. M. Konopnickiej, Lwów 13. Szkoła powszechna Męska im. Zimorowicz, Lwów 6,74. Szkoła Powszechna żeńska im. Żółkiewskiego, Lwów 7. Szkoła Powszechna żeńska im. Św. Magdaleny, Lwów 14. Szkoła Powszechna Żeńska im. Kl. Tańskiej, Lwów 5. Sztaba Roman, Lwów 10. Szumski Jan, Lwów 2. Szybalski Stefan, Lwów 5. Szydelsk Sz. Lwów 5. Szymański Br., Lwów 5. Szymonowicz St. Lwów 7. Śmiałek Wincenty, Lwów 5. Rektor Uniwersytetu Jana Kazimierza, Lwów 10. Uniwersytet Jana Kazimierza U. J. K. Dyr. Kan. Lwów 2. U. J. K. Dziekan Wydź. Teolog., Lwów 58. U.J.K. Dziekan Wydź. Prawniczego, Lwów 27. U.J.K. Dyrektor Bibljoteki, Lwow 21,50. U. J. K. Instytut Chemiczny, Lwów 4. „Unja Strażacka“ Lwów 10,50. Urbański Tadeusz, Lwów 5. Tomanek F., Lwów 10. T-wo Ochrony Młodzieży, Lwów 2,50. Tyrowicz Ludwik, Lwów 2. Państwowy Magazyn Wyrobów Tytuniowych, Lwów 28. Wacnik Cyprjan, Lwów 19,10. Walkowski Tadeusz, Lwów 14. Walków Karol, Lwów 4. Wejgel Bolesław, Lwów 3,50. Wodny Zarząd Państwowy, Lwów 4,95. Witkiewicz Roman, Lwów 10. Wiktor Bronisław, Lwów 5. Więzienie Karno-Śledcze, Lwów 11,60. Wieleżyński Ludwik, Lwów 5. Węgrzynowski, Lwów 1. Akademja Medycyny Weterynaryjnej, Lwów 10,30. Wójcikówna Jadwiga, Lwów 2, Wychera Jan, Lwów 9,20. Wydział Samorządowy, Lwów 12,90. Wydział Samorządowy Biuro Fundacyjne, Lwów 25. Wysoczański B. Lwów 7. Zakład Ciemnych, Lwów 5. Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Lwów 3. Zakład pod Wezwaniem św. Teresy, Lwów 6,70. Zakład Ubezpieczeń od Wypadków, Lwów 10. Zaleski Eugenjusz, Lwów 1. Zalewski Władysław, Lwów 1. Zarząd Domu Czynsz. Zakł. Ubez. od Wypad., Lwów 17,90. „Zdrój“, Lwów 5. Zgórski J. Lwów 15. Zrzeszenie Pracow. Państw. Banku Rolnego, Lwów 28,25. Związek Adwokatów Polskich, Lwów 11. Związek Obrony Kresów Zachodnich, Lwów 10. Związek Obywatelskiej Pracy Kobiet, Lwów 5,50. Związek Oficerów Rezerwy, Lwów 10. Związek Stow. Zarob. i Gospod., Lwów 10. Związek Zawod. Farmac. Paracow. R. P., Lwów 6,50. Zygmuntowicz Zygmunt Lwów 1. Ks. Aborowicz Nikodem, Butrymańce 5. Ks. Baranowski Władysław, Małe-Soleczniki 13,10. Ks. Bielawski Józef, Podbrodzie 45. Ks. Borsuk Wincenty, Bienica 17. Ks. Bujnowski Wincenty, Belmont 10,20. Ks. Chodyko Stanisław, Kozłowicze 24. Ks. Ciechanowski Edward, Hniezno 18. Ks. Dauksza Zenon, Rymszany 23. Ks. Dowgwiłło Józef, Białowieża 1.

Drukowano za zezwoleniem J. E. Księdza Arcybiskupa - Metropolity.

Redaktor i Wydawca KS. LEON ŻEBROWSKI, Kan. Kapit. Metropol.

DRUKARNIA ARCHIDIECEZJALNA W WILNIE.

Z PIŚMIENNICTWA.

Ks. dr. Franciszek Trochu. **Proboszcz z Ars.** Święty Jan-Marja Vianney 1786-1859. Na podstawie aktów procesu kanonizacyjnego i niewydanych dokumentów. Z francuskiego przełożył *Ks. dr. Piotr Mańkowski*, Arcybiskup Enejski. Wydawnictwo Salezjańskie, 1932 rok. Str. 548.

Nakładem J. Em. Ks. Kardynała Hlonda, Prymasa Polski, wyszedł żywot św. Jana-Marji Vianney'a, proboszcza z Ars, napisany krytycznie w języku francuskim przez ks. Fr. Trochu, a spolszczony przez JE. Ks. Arcyb. Piotra Mańkowskiego.

Dzieło naprawdę piękne, żywo uwypuklające postać św. Proboszcza oraz całokształt jego apostolskiej działalności. Kapłani znajdą tu nieporównany wzór dobrego pasterza w duchu ewangelicznym oraz niewyczerpane tematy do rozmyślań.

J. Em. Ks. Kardynał Hlond, udzielając aprobaty książki, wyraża życzenie, by „postać św. Jana-Marji Vianney'a, tak plastycznie oddana przez autora, a tak dobrze przyswojona polskiej literaturze hagjograficznej przez dostojnego Tłumacza, wskazywała całemu duchowieństwu polskiemu żywe źródło apostolstwa, tryskające bardzo wysoko, bo na szczytach doskonałości".

Cena książki, obejmującej 548 str. dużego formatu, w stosunku do jej rozmiarów, jest minimalna — *zł. 8.50* na lepszym, — *zł. 7 50* na pośredniejszym papierze, włącznie z przesyłką.

Dochód ze sprzedaży dzieła jest przeznaczony na ubogą młodzież, dążącą do stanu duchownego.

Książka jest do nabycia w Administracji Wydawnictw Salezjańskich *Warszawa, ul. ks. Siemca 6.*

Homo Dei. Organ Ligi Świętości Kapłańskiej. Tuchów (Kr) Klasztor OO. Redemptorystów. Prenumerata roczna 2 zł., dla kleryków 1 zł.

Niedawno zaczęło wychodzić w Tuchowie pismo (dwumiesięcznik), poświęcone najważniejszej sprawie, bo sprawie uświęcenia kapłana, by się stał prawdziwym *Homo Dei.* Pismo winno się znaleźć u każdego kapłana katolickiego.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Rok VII **Wilno, dn. 25 marca 1933 r.** **Nr. 6**

WIADOMOŚCI
ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE
DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA:
Rocznie 15 zł.
Półrocznie 8 zł.
Nr. pojed. 80 gr.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1
Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418
Chrześcijański Bank Spółdzielczy
na Antokolu w Wilnie.

OGŁOSZENIA
1/1 strona 48 zł.
1/2 strony 24 zł.
1/4 strony 12 zł.
1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

TREŚĆ ZESZYTU.

Rok VII Wilno, dn. 25 marca 1933 r. Nr. 6

WIADOMOŚCI
ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE
DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA: Rocznie 15 zł. Półrocznie 8 zł. Nr. pojed. 80 gr.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1. Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418 Chrześcijański Bank Spółdzielczy na Antokolu w Wilnie.

OGŁOSZENIA: 1/1 strona 48 zł. 1/2 strony 24 zł. 1/4 strony 12 zł. 1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

DZIAŁ URZĘDOWY.

ZARZĄDZENIA STOLICY APOSTOLSKIEJ.

Decretum. Damnatur liber Ernesti Buonaiuti.

Feria IV, die 25 Januarii 1933.

In generali consessu Supremae Sacrae Congregationis Sancti Officii, E-mi ac Rev-mi Domini Cardinales rebus fidei et morum tutandis praepositi damnarunt atque in Indicem librorum prohibitorum inserendum mandarunt librum qui inscribitur: Ernesto Buonaiuti *La Chiesa Romana,* Milano, Gilardi e Noto, 1933.

Et sequenti Feria V, die 26 eiusdem mensis et anni, Ss-mus D. N. D. Pius divina Providentia Pp. XI, in solita audientia R. P. D. Adsessori Sancti Officii impertita, relatam sibi E-morum Patrum resolutionem approbavit, confirmavit et publicandam iussit.

Datum Romae, ex aedibus Sancti Officii, die 27 Januarii 1933.

A. Subrizi,

Supremae S. Congr. S. Officii Notarius.

(*Acta Ap. Sedis,* t. 25, str. 37).

Sprawa kanonizacyjna.

W dn. 8 stycznia 1933 roku Św. Kongr. Obrzęd. ogłosiła Dekret, uznający, iż można bezpiecznie (tuto) przystąpić do uroczystej kanonizacji bł. Andrzeja-Huberta Fournet'a, kapłana świeckiego, nazwanego we Francji „parochorum decus et ornamentum", zmarłego w 1834 roku.

(*Acta Apostolicae Sedis,* t. 25, str. 41).

ZARZĄDZENIA ORDYNARJATU ARCYBISKUPIEGO.

List pasterski z powodu Nadzw. Jubileuszu Powszechnego.

ROMUALD JAŁBRZYKOWSKI
z Bożego zmiłowania i Stolicy Apostolskiej łaski
ARCYBISKUP-METROPOLITA WILEŃSKI.
S. T. M.

Wielebnemu Duchowieństwu
i ukochanym w Chrystusie Diecezjanom
pozdrowienie w Panu.

Jego Świątobliwość Pius XI Papież pismem „Quod nuper“ z dn. 6 stycznia r. b. ogłosił Nadzwyczajne Lato Miłościwe oraz Powszechny Wielki Jubileusz z powodu 1900 rocznicy od dokonanego Odkupienia Rodzaju Ludzkiego. Pragnie Ojciec św., abyśmy starali się podnieść umysły nasze od spraw znikomych, doczesnych do wiecznych i abyśmy za wielką miłość Zbawiciela Pana ku nam rozpalili serca nasze wzmożoną miłością ku Niemu. Przypomina Ojciec św. ten przedziwny splot tajemnic i dobrodziejstw wielkiego dzieła Odkupienia, a mianowicie: ustanowienie Najświętszej Eucharystji i kapłaństwa, mękę Jezusa Chrystusa i śmierć na krzyżu dla zbawienia ludzkiego, mianowanie N.Maryi P. Matką wszystkich ludzi, przedziwne Jezusa Chrystusa Zmartwychwstanie, ustanowienie prymatu nadanego św. Piotrowi i jego następcom, wreszcie Wniebowstąpienie i Zesłanie Ducha Św. Zaleca też nam wszystkim, abyśmy się modlili i pokutowali za siebie i za drugich, abyśmy korzystali z łask sakramentalnych spowiedzi i Komunji św. nietylko w czasie Wielkanocnym, ale jak najczęściej w ciągu roku, abyśmy w Wielki Piątek z usilniejszą żarliwością rozważali Mękę Pańską, byśmy w miarę możności odbyli pielgrzymkę do stolicy chrześcijaństwa, do Rzymu, a nawet do świętych miejsc w Palestynie, aby wreszcie szczególniejszą czcią były otoczone te miejsca, gdzie się przechowują osobliwe pamiątki Męki Pańskiej. W ten sposób obchodzone Nadzwyczajne to Miłościwe Lato przyczyni się do przywrócenia pokoju do dusz jednostek, ożywi wiarę, wzmocni nadzieję wiecznego szczęścia, rozpłomieni miłość ku P. Bogu, może też przynieść Kościołowi św. należytą wszędzie wolność, a narodom wszystkim zgodę i prawdziwą pomyślność.

Ten Jubileusz Nadzwyczajny rozpoczyna się 2 kwietnia r. b. i trwać będzie do 2 kwietnia 1934 r.

Wszystkim wiernym obojga płci, którzy po odbyciu spowiedzi i przyjęciu Komunji św. nawiedzą trzykrotnie jużto w jednym

dniu, jużto w różne dni w jakiejkolwiek kolejności Bazyliki: Lateraneńską, Watykańską św. Piotra, św. Pawła na drodze do Ostji i Maryi Większej na Eskwilinie, i tam pomodlą się w intencji Ojca św. (po sześć *Ojcze nasz, Zdrowaś Marya* i *Chwała Ojcu* i t. d.), Jego Świątobliwość udziela odpustu zupełnego całej kary. Odpustu tego można dostąpić tylekroć, ilekroć dopełni się przepisanych warunków.

Ukochani Diecezjanie! Niewątpliwie wszyscybyście pragnęli korzystać z łask tego Nadzwyczajnego Miłościwego Lata, ale nie dla wszystkich to będzie dostępne w całej pełni, gdyż z Jubileuszu tego można korzystać tylko w Rzymie, a na odbycie tak dalekiej i kosztownej podróży niewielu będzie mogło się zdobyć w obecnych czasach. Poza Rzymem mogą korzystać z łask jubileuszowych, pozostając we własnym kraju, tylko nast. osoby:

1. Wszystkie zakonnice klauzurowe i wszystkie te osoby, które z jakiegokolwiek słusznego powodu zamieszkują w klasztorze.

2. Wszystkie siostry zakonne, składające śluby uroczyste czy proste, należące do jakiegokolwiek Zgromadzenia Zakonnego, oraz ich nowicjuszki, próbantki i wychowanice internistki.

3. Pobożne niewiasty i tercjarki, mieszkające wspólnie za zgodą władzy kościelnej.

4. Dziewczynki i kobiety, mieszkające w ochronkach lub przytułkach.

5. Anachoreci i pustelnicy, jak Kameduli, Trapiści, Kartuzi.

6. Wierni obojga płci, pozostający w więzieniu, na wygnaniu lub w domach poprawczych.

7. Wszyscy chorzy i słabego zdrowia, nie mogący odbyć pielgrzymki do Rzymu, usługujący chorym w szpitalach, dozorcy zatrudnieni w domach poprawczych, robotnicy z codziennej pracy zarobkowej żyjący i wreszcie starsi wiekiem obojga płci, którzy przekroczyli 70 rok życia.

Wymienione osoby mogą dostąpić łask jubileuszowych tylekroć, ilekroć spełnią zwykłe przepisane warunki: spowiedź, Komunja św., modlitwa w intencji Ojca św.

Zamiast nawiedzeń bazylik rzymskich, w myśl upoważnienia Konstytucji Apostolskiej z dnia 30 stycznia r. b., wyznaczam pięciokrotne nawiedziny kościoła parafjalnego, względnie własnego, z odmówieniem za każdym razem w intencji Ojca św. po 6 *Ojcze nasz, Zdrowaś* i t. d. W myśl też powyższej Konstytucji, udzielam aprobowanym w naszej archidiecezji spowiednikom władzy rozgrzeszania od wypadków rezerwowanych Ordynarjuszowi.

Gdy nie wszyscy możemy bezpośrednio i w całej pełni korzystać z łask tego Jubileuszu Nadzwyczajnego, wszyscy powinniśmy w nim uczestniczyć i możemy zeń korzystać pośrednio i przynajmniej częściowo, wszyscy powinniśmy dołożyć wszelkich starań, aby łącząc się myślą z życzeniami Ojca św., w roku tym jubileuszowym podnieść się duchowo, pogłębić w sobie życie duchowne i znajomość zasad wiary św.

Weźmy więc jaknajliczniej udział, w myśl zachęty Ojca św., w nabożeństwie przebłagalnem „Godziny świętej", które się odbędzie przed wystawionym w monstrancji Najświętszym Sakramentem we wszystkich kościołach parafjalnych we czwartek, 6 kwietnia, który przypuszczalnie jest rocznicą ustanowienia Najświętszego Sakramentu, w miastach i miasteczkach o godz. 18-ej, a w kościołach wiejskich — o godz. 17-ej. Wielebni Księża Proboszczowie uprzedzą o tem parafjan 2. IV. r. b., w niedz. Męki Pańskiej. Nabożeństwo to odbędzie się według przyjętego u nas porządku nabożeństwa adoracyjnego z odpowiednią okolicznościową przemową kapłana.

Postarajmy się też jak najliczniej uczestniczyć w tym roku w nabożeństwie w Wielki Piątek, jako 1900 rocznicę Odkupienia ludzkiego, z usilniejszą żarliwością rozważając Mękę Pańską. Wielebni Księża Proboszczowie ułatwią to Wiernym przez wygłoszenie odpowiednich nauk okolicznościowych. Wskazaną też ze wszechmiar jest rzeczą, abyśmy także z jak największą gorliwością obchodzili uroczystości Zmartwychwstania Pańskiego, Wniebowstąpienia, Zesłania Ducha Świętego, przystępując do Sakramentów świętych i w miarę sił i możności przykładając się czynnie do ich uświetnienia. To bezwzględnie podniesie nas duchowo, spotęguje miłość naszą ku Chrystusowi Panu.

Należy też starać się w tem Lecie Miłościwem o pogłębienie znajomości zasad religijnych.

Pragnę, Ukochani w Chrystusie Diecezjanie, zwrócić waszą uwagę na doniosłe znaczenie prasy w życiu naszem obecnem, na znaczenie dobrej książki, dobrej gazety.

Prasa jest jedną z największych potęg obecnego świata, najsilniej i najskuteczniej oddziaływa na ustrój duchowy społeczeństwa. Tak się zapatrywali już oddawna ludzie wielkiego umysłu. Napoleon nazwał prasę jednem z największych mocarstw. Alban Stolc nazwał prasę polem bitwy, na którem się rozgrywają walki pomiędzy niebem i ziemią; a niedawno zmarły pisarz francuski Pierre L'Eremite nie zawahał się nazwać prasę wszechpotęgą świata. „Gdyby mi wypadło oddać mój krzyż biskupi,

ozdoby kościoła i moje meble, aby utrzymać istnienie czasopisma, uczyniłbym to chętnie", mówił Pius X, jeszcze jako kardynał i arcybiskup wenecki. Charakterystyczna i słuszna ze wszechmiar ocena wartości czasopisma katolickiego.

Znaczenie prasy coraz więcej się wzmaga i odbija się jaskrawo w nastrojach społecznych, w obyczajach i t. d. Gazeta staje się obecnie nietylko przeglądem społecznym wydarzeń życia codziennego, ale jednocześnie urabia opinję publiczną, jest dyktatorem w świecie duchowym, radjostacją nadawczą, ale o tyle tylko dobrą i pożyteczną, o ile zasady tego czasopisma są dobre, wyraźne i chrześcijańskie.

Tak oceniają prasę i dobrze to rozumieją rozmaici wrogowie Kościoła św.; starają się oni nawet podstępnie wykorzystywać ją do swych przewrotnych i niecnych zamiarów, starają się naukę Chrystusową zwalczać bronią prasy złej i bezbożnej, a trzeba im to przyznać, dążą do celu z wielką zaciekłością i nie żałują na to ani pracy, ani pieniędzy.

Niestety, społeczeństwo nasze katolickie jeszcze naogół nie docenia prasy, odnosi się do niej jużto obojętnie, jużto, nawet może bezwiednie, podtrzymuje złą, szkodliwą prasę i złe piśmiennictwo przez prenumeratę i wydawanie na nie pieniędzy.

Ukochani w Chrystusie Diecezjanie! Nie możemy tego lekceważyć. Na przyszłość tak być nie powinno: nie możemy być obojętni na szerzenie się zła, a tem bardziej nie możemy dopomagać do zła, to niedopuszczalne. Być katolikiem a kupować lub prenumerować pisma bezbożne, pornograficzne, antykatolickie, lub takież książki, to sprawy wręcz sprzeczne ze sobą. Wroga nie powinniśmy dopuszczać do domu swego, ani się z nim poufalić, boć słusznie stare przysłowie mówi: „Kto z kim przestaje, takim sam zostaje". Bronimy się do upadłego, gdy kto nastaje na nasze życie, na nasze zdrowie lub wolność, a czyż możemy pozwolić, aby nas zabijano na duszy i zatruwano jadem zepsucia moralnego i bezbożności? Powinniśmy natychmiast zerwać z wszelkiem złem, przewrotnem i bezbożnem pismiennictwem i jego zarazą. Postanówmy to uczynić teraz, niezwłocznie, w tem nadzwyczajnem Lecie Miłościwem, w 1900 rocznicę dzieła Odkupienia na dowód wdzięczności naszej i wierności Chrystusowi Panu. Szczerze postanówmy popierać jak najusilniej tylko piśmiennictwo dobre i jak najenergiczniej używać prasy w obronie ideałów naszych religijnych, w obronie zasad nauki Chrystusowej, w obronie dobra i prawdy.

Prasę złą, bezbożną można zwalczać skutecznie jedynie przez prasę dobrą, przejętą duchem i zasadami nauki Chrystu-

sowej. Niech dobra prasa dla dobrej sprawy będzie artylerją naszą duchową, arsenałem obronnym i ogniskiem energicznej propagandy. Tak zalecają wielcy myśliciele Lacordaire, Dupanloup, L. Veuillot, Ojciec św. Pius XI. Słusznie i bez przesady powiedziano, że nie mniejszą ma wartość pod względem duchowym zorganizowanie i utrwalenie dobrego dziennika katolickiego, niż zabudowanie wspaniałej świątyni lub klasztoru. Wiele się dokonywa obecnie na polu religijnem i w dziedzinie dobroczynności chrześcijańskiej — buduje się świątynie, zakłada się ochronki i przytułki, różne stowarzyszenia i organizacje religijne. Wszystko to dobre niewątpliwie. Ale gdy zaniedbamy popierania i rozszerzenia prasy katolickiej, wszystkiemu zagraża poważne niebezpieczeństwo: kościoły opustoszeją, stowarzyszenia i organizacje będą rozwiązane, a instytucje dobroczynne przejdą pod inne, obce i wrogie nam, wpływy, bo nie będą miały obrony. Dlatego to Jego Świątobliwość Pius XI Papież tak usilnie zaleca, aby każdy świadom swego posłannictwa katolik był apostołem nietylko w sprawach wydawnictwa dziennika, ale także w szerzeniu jego lektury, w szerzeniu prasy i pismiennictwa dobrego (Por. *Przemówienie do kierownika włoskiej A. K.* dn. 23.XII 1932 r.).

Przed 1900 laty płakał Chrystus Pan nad miastem Jeruzalem i nad pogrążonymi w zaślepieniu duchowem jego mieszkańcami, przepowiadał im smutny los: „Gdybyś i ty poznało i w ten dzień twój, co ku pokojowi twemu! A teraz zkryte jest od oczów twoich. Albowiem przyjdą na ciebie dni, i otoczą cię nieprzyjaciele twoi wałem, i oblegą cię, i ścisną cię zewsząd, i na ziemię cię obalą i synów twoich, którzy w tobie są; a nie zostawią w tobie kamienia na kamieniu, dlatego iżeś nie poznało czasu nawiedzenia twego“ (Łuk. 19. 42 — 44). Wkrótce, bo w 35 lat, ta przepowiednia ziściła się w całej pełni.

To proroctwo smutne powinno być ostrzeżeniem dla naszego społeczeństwa katolickiego, które lekceważy wroga wewnętrznego: złą, przewrotną i bezbożną prasę, wroga silnie uzbrojonego w przewrotność, bezczelność i kłamstwo, wroga silnego materjalnie, bo otrzymującego zasiłki obfite od rozmaitych międzynarodówek, z któremi pozostaje w ścisłej łączni i według ich wskazówek działa.

A więc, dopóki nie zapóźno, poznajmy tego groźnego wroga. wystąpmy śmiało do wytrwałej i, da Bóg, skutecznej z nim walki. Na pamiątkę obecnego Nadzwyczajnego Jubileuszu 1900-lecia Odkupienia i na dowód naszej miłości i wierności ku Chrystusowi, postanówmy:

1. popierać jak najusilniej wszelkiemi godziwemi sposobami piśmiennictwo szczerze katolickie,

2. zwalczać prasę złą, przewrotną i bezbożną oraz pornograficzną, czyli hołdującą rozpuście i wyuzdaniu zmysłowemu — nigdy takich pism nie kupować, ani prenumerować,

3. szerzyć w społeczeństwie uświadomienie o potrzebie dobrej katolickiej i o niebezpieczeństwie złej, bezbożnej, pornograficznej prasy,

4. śmiało występować w obronie Kościoła i wiary św.

Oby każda rodzina katolicka w naszej archidiecezji wileńskiej szczerze chciała i mogła się zdobyć w tym Roku Jubileuszowym na stałą prenumeratę choć jednego czasopisma katolickiego! byłoby to z wielkim naszym pożytkiem religijnym i złożyłoby prawdziwie miły hołd Chrystusowi-Królowi.

Dla tem skuteczniejszego przeprowadzenia tej sprawy, zarządzamy, aby we wszystkich parafjach naszej archidiecezji wileńskiej w tym roku, w jedną z dowolnie obranych niedziel, w porze wiosennej lub letniej, był urządzony „Dzień Prasy Katolickiej" z odpowiedniemi odczytami, pogadankami i pokazami.

Dla zaznaczenia niezwykłej doniosłości tej sprawy, udzielam WW. Ks. Ks. Proboszczom pozwolenia na nabożeństwo w tym dniu z wystawieniem Najśw. Sakramentu.

Mam niezłomną w Bogu nadzieję, że myśl ta znajdzie chętny oddźwięk nietylko wśród Duchowieństwa, ale też wśród ogółu ukochanych w Chrystusie Diecezjan, i przy gorliwym współudziale Archidiecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej oraz parafjalnych jego Zarządów, będzie doprowadzona do pomyślnego skutku i wyda obfity plon ku większej chwale Bożej i pożytkowi dusz naszych.

† *Romuald,* arcybiskup wileński.

Wilno, w dniu Zwiastowania N. M. P., 25. III. 1933 roku.

P. S. Pismo powyższe raczą W. W. Ks. Ks. Proboszczowie i Rektorzy kościołów odczytać Wiernym w Niedzielę Męki Pańskiej, 2 kwietnia r. b.

W sprawie „Dzieł" misyjnych.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA

Wilno, dn. 25.II. 1933 r. № 11.712/L.

Na skutek odezwy Prezydjum Papieskiego Dzieła Rozkrzewiania Wiary do PWKs. Dyrektorów diecezjalnych z pocz. roku bieżącego, Kurja, zgodnie z wolą JE. Księdza Arcybiskupa-Metro-

polity, najusilniej poleca WKsiężom Dyrektorom miejscowym Dzieł misyjnych, by zechcieli dołożyć wszelkich starań, w kierunku zwiększenia na swych placówkach kół Papieskiego Dzieła Rozkrzewiania Wiary i Pap. Dzieła św. Piotra Ap. i ożywienia ich działalności. Konieczna jest obecnie większa pomoc misjom, jak moralna tak i materjalna, z jednej strony bowiem przechodzą one ciężki kryzys materjalny, z drugiej zaś otwierają się nowe pola dla ich pracy.

Ks. J. Ostrejko
w z. Kancl. Kurji.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

Na nowych szlakach duszpasterstwa wiejskiego.

(1)

Divinorum divinissimum cooperari in salute animarum.

Dusza — to życie boskości człowieczego rodu. Walka o to, by tego życia nikt nie zabijał, nikt nie znieprawiał, jest najważniejszem zadaniem sług Kościoła.

Stanowisko Kościoła tam tylko jest silne, gdzie żyje w kulturze dusza katolicka.

Kultura duszy jest duszą wszelkiej wogóle kultury.

Katolicka dusza zbuduje państwo katolickie. Gdy dusza się załamie, rozsypie się w gruzy i więź państwowa. Kulturę duszy można osiągnąć jedynie przez pastoryzację.

Odradzają się i przekształcają na nowo wszystkie metody duszpasterskie. Powstał i kwitnie ruch katechetyczny, liturgiczny, misyjny, stowarzyszeniowy...

Wszędzie widać torowanie nowych dróg. Ulepszenia idą i sięgają już takich dziedzin, jak „duszpasterstwo domowe“, „duszpasterstwo dla chorych“, „świecki apostolat“...

Pogłębia się zrozumienie potrzeb nowoczesnego człowieka i aktualnej chwili. Nic słuszniejszego!

Zawielka jest bowiem rozpiętość między pocztowym dyliżansem z opoki Fredrowskiej, a najnowszym modelem samolotu R. W. D., aby nie próbować śmiałego odnowienia metod pracy pasterskiej nad kulturą duszy współczesnej.

Każdy zresztą wiek ogląda się za nowemi drogami duszpasterzowania, tworząc wielkie etapy myśli pastorologicznej.

Święci: Paweł, Ambroży, Grzegorz Wielki, Bernard z Clairvaux, Grzegorz VII, Karol Baromeusz tę samą treść bez kurczo-

wego trzymania się starej formy pragną unowocześnić dla wiernych swego wieku, *ut adveniat regnum Christi...*

U nas — za czasów Księstwa Warszawskiego — słynny redemptorysta, św. Klemens Dworzaczek (Hofbauer) domagał się n. p. „głoszenia Ewangelji w sposób *zupełnie* nowoczesny“.

Nie wszyscy jednak mają odwagę proroka, ks. Piotra Skargi, który wszak musiał się mocno tłumaczyć wobec jenerała zakonu, gdy przez współczesnych sobie naszych rodaków został oskarżony o nowatorstwo w głoszonych naukach o *częstej* Komunji św.

Nie przerażały też trudności *nowatorstwa* ks. biskupa Ottokara Prohaskę, jak nie zraziły Kettelera i nie zrażają współcześnie z nami żyjących księży: Fahsela w Berlinie, Mädera w Zurychu, Pierre l'Ermite w Paryżu albo Tóth'a w Budapeszcie.

Nieodżałowanej pamięci kanonik krakowski, Jan Korzonkiewicz, poznański — ks. Józef Prądzyński, arcypasterz częstochowski — biskup Kubina, śląski — Adamski, warszawski prałat Godlewski, senjor pastorologów polskich, — mąż vere ecclesiasticus — arcybiskup Nowowiejski z Płocka, sandomierski biskup Jasiński, autor „Wzmacniajcie się w Panu“, albo znowu i ten niestrudzony dziś Wielki Kanclerz Uniwersytetu Katolickiego w Lublinie, biskup Fulman, który już przed laty 27 puścił prawdziwy „traktor Forda“ na ugorujące, czy wprost zachwaszczone łany duszpasterskie w postaci miesięcznika: „Wiadomości Pasterrkie“ — to luźne tylko kartki z historji najnowszych pionierskich wysiłków szukania dróg dla nowoczesnego pasterzowania, któremu patronuje najtęższy i najdzielniejszy Prymas Polski, Ks. Dr. Augustyn Hlond, pracowity salezjanin — w purpurze kardynalskiej.

Obecnie już i mniej odważny nowator może śmielej, pod tak wytrawnym kierunkiem Hetmana i Wodzów, stawiać kroki na drodze trudów Akcji Katolickiej.

Dzięki Bogu minęły już te czasy, kiedy księży Fulmanów i Godlewskich na palcach jednej ręki wyliczyć można było. Dziś trzeba się będzie komuś zdobyć na zebranie materjałów do *monografji działaczy-duszpasterzy*, na wzór podobnej pracy z dziedziny „ruchu robotniczego“ ks. d-ra Wóycickiego, czy „pracy społeczno-charytatywnej“ ks. biskupa Kubickiego. — Byłoby to bardzo pożyteczne *Vade mecum* dla zbliżenia się, ułatwienia korespondowania wzajemnego, policzenia i zszeregowania według działów ulubionych terenów pracy.

Zjazdy, organizowane w ostatnich latach na tem tle i pokrewnych, a może nawet wogóle zjazdy nasze katolickie mają jedną, wielką słabą stronę, o której cicho w prasie. Aby nie czy-

nić dygresji dla założonego w tytule tematu, powiem ogólnikowo: W Katowicach czy Krakowie, w Poznaniu, czy Radomiu — wszędy, na kursach i kongresach zawsze oni, ci sami — mówcy i prelegenci!

Nie znamy się, niewiele o sobie wiemy. Zawiele szablonu, zamało świeżego narybku, więc?...

Życie za słabo pulsuje, choć „burza huczy w koło nas“...

Niezbędny jest dzisiaj jednolity *wspólny* front, aby maszerować razem i atakować zgodnie.

Tedy już kończę ogólnikową dygresję apelem do bardziej celowego stykania się z sobą rozproszkowanych i ukrytych sił. Niech wstaną, niech je ręka władna zbudzi i do czynu nakłoni, bo przyszły czasy w Polsce dla ludzi mocnych.

Poza brakiem jednolitego frontu wśród nas uderza boleśnie *ignorowanie intelektu* obok prawie że atrofji zainteresowań zagadnieniami, któremi dziś żyje społeczeństwo.

Obniża to bardzo pracę duszpasterską i społeczną.

Nie wiem, komu zaimponuje dziś kapłan, którego całe myślenie nastawione jest na intensywną gospodarkę rolną, nic w rezultatach kredkowo-ołówkowych niedającą, gdy tenże kapłan nie wykaże się ani stowarzyszeniem, ani bractwem rozumnie przez się postawionem, ani bibljoteką własną i wypożyczalnią parafjalną.

A przecież bibljoteka duszpasterza to nowoczesna zbrojownia, z której mamy czerpać broń.

Spytajmy nawiasem, ilu nas posiada dziś i czyta ogromną już literaturę społeczną i duszpasterską.

Z zamkniętemi, co gorsza, oczyma aż nazbyt często przechodzą konfratrzy około kolegów, i religijnie i społeczno-organizacyjnie bardzo nieraz wybitnych. A w każdym dekanacie znalazłyby się takie nader cenne jednostki.

Piszący te słowa czuje żywszy obieg krwi w sobie, gdy myślą przebiega piękne postacie tych wielu z rodu „nieznanego proboszcza“, co „po załatwieniu kościoła“ ślęczą nad książką, robią notaty, korzystają z nich na ambonie, budzą opinję, nakazują dla rewerendy szacunek w kołach rodzimych australczyków...

Tylko apodyktycznie - katechizmowo nastrojony ksiądz nie zwraca uwagi na to, jakby to nowemi i ulepszonemi metodami pracy utrzymać współczesnego człowieka przy wierze ojców.

Wiejski proboszcz (o nim już aż do końca tych wywodów myśleć będę), który nie chce być wyłącznie muzealnym, szczątkowym zabytkiem, ale chce z żywymi naprzód iść, nie będzie patrzył obojętnym wzrokiem na ten splot różnorodnych zagadnień, jakie dziś poruszają świat, i ten bez Boga, i nasz katolicki.

Pomijam dziedziny fachowe: filozofję, teologję, historję Kościoła, dogmatów, religji. Chodzi mi o duszpasterskie regjony. A więc zakres prawny, teologja moralna i pastorologja.

Kwestje — powagi, przysięgi, władzy, polityki, reformy rolnej i własności, kwestje — kultury ciała, rekordy sportowe, moda, to znowu — rozległe zagadnienia konkordatowe, organizacja szkoły, sprawy wyznaniowe... Ileż to wszystko wymaga rozjaśnień, określeń, norm!

To sprawy, które należy poruszać ze względu na owocność tematu i jego znaczenie dla pogłębienia wiary i ożywienia etyki, sprawy żywotne dla religji i życia, dla Kościoła i społeczeństwa.

(C. d. n.) *X. Ignacy Cyraski.*

Ś. p. ks. Stanisław Bułło

Prob. w Oranach.

Dn. 21 marca rb. zmarł w Oranach proboszcz miejscowy, ks. Stanisław Bułło. Śmierć zastała go przy pracy, bo zszedł z tego świata po dość krótkiej chorobie.

Ś. p. ks. St. Bułło urodził się 17 lutego 1878 roku w pow. poniewieskim, na Litwie, nauki teologiczne pobierał w Seminarjum duchownem w Kownie, na kapłana został wyświęcony dn. 8 stycznia 1901 roku, był wikarjuszem w Bausku, Mitawie, Windawie. Wojna zastaje go w Rydze. Jako kapłan archid. mohylowskiej. Przeszedł do archidiecezji wileńskiej w roku 1922 i został naznaczony na wikarjat do Dołhinowa, przechodzi potem na takież stanowisko do Słobódki a w roku 1924 zostaje proboszczem w Mieżanach, skąd dn. 12 kwietnia 1929 roku został przeniesiony na probostwo do Zamosza, a dn. 1 lipca 1929 r. do Oran.

Będąc proboszczem w parafjach niedawno zorganizowanych lub będących w stanie organizacyjnym, ś. p. ks. St. Bułło z poświęceniem pracował nad budową kościołów i zabudowań plebańskich, nie zaniedbując pracy duszpasterskiej.

Requiem aeternam dona ei, Domine!

X. A. N.

KRONIKA KOŚCIELNA I RELIGIJNA.

I. Kronika archidiecezjalna.

Przygotowania do „Dnia Ratowania Bazyliki“. — Główny Komitet Ratowania Bazyliki Wileńskiej intensywnie przygotowuje się do „Dnia Ratowania Bazylki“. Ten „Dzień„ wypada w niedzielę Męki Pańskiej, dn. 2 kwietnia. Episkopat całej Polski oraz Władze państwowe i samorządowe

ustosunkowały się do projektu b. życzliwie, a w niektórych dzielnicach kraju, jak np. w Poznaniu, za inicjatywą i pod protektoratem J. Em. Księdza Kardynała - Prymasa, powstały specjalne Komitety Ratowania Bazyliki. Wojewódzki Komitet Wileński wydał na ten „Dzień“ odezwy i specjalną broszurę pod tytułem *Bazylika Wileńska* z licznemi ilustracjami. Spodziewać się należy, że „Dzień“, przy pomocy Bożej, wyda pożądany skutek. Archidiecezja wileńska ma obowiązek na pierwszem miejscu zdobyć się na największy wysiłek i ofiarę, bo Bazylika to jej kościół macierzysty. Trzeba pamiętać, że kosztorys pozostałych najniezbędniejszych robót wynosi 800.000 zł., a przy wykonaniu znacznie koszta się podniosą, jak to zazwyczaj bywa; w trakcie bowiem robót, zwłaszcza tego rodzaju, zachodzą nieraz nieprzewidziane wydatki.

Zakończenie Kursu Katechetów w Wilnie. — Dn. 17 marca r. b., w gmachu U. S. B. w Wilnie odbyło się, w obecności JE. Księdza Arcybiskupa Metropolity, zakończenie dwumiesięcznego Kursu dla prelegentów, instruktorów i lotnych katechetów, zorganizowanego przez „Stowarzyszenie dla Misyj Wewnętrznych w archidiecezji wileńskiej“. Na Kurs złożyło się 83 wykłady z zakresu Pisma św., dogmatyki, apologetyki, teologji moralnej, prawa, socjologji ze specjalnem uwzględnieniem Akcji Katolickiej. Herezje, sekciarstwo i tajne stowarzyszenia, oraz metody walki z niemi zostały szczegółowo przedstawione w szeregu wykładów. Zastęp wykładowców składał się przeważnie z profesorów U. S. B., księży i świeckich, oraz specjalistów i działaczy misyjnych miejscowych i pozawileńskich. Kurs wzbudził wielkie zainteresowanie. Zapisało się 220 słuchaczy, dorywczo zaś uczęszczało znacznie więcej. Z pośród uczestników Kursu około 90 osób zgłosiło się do stałej pracy misyjnej.

Ferje świąteczne Sądu Arcybiskupiego i Metropolitalnego. — Zgodnie ze stat. 586 Synodu Archid. Wil., Sąd Arcybiskupi i Metropolitalny Wileński będzie nieczynny od dn. 12 do 23 kwietnia włącznie

Zgon przełożonego Misji Wsch. w Albertynie. — Dnia 23 marca rb. zmarł w Albertynie ks. Włodzimierz Piątkiewicz z Towarzystwa Jezusowego, przełożony Misji Wschodniej w Albertynie, jeden z najbardziej zasłużonych pracowników unijnych. Ś. p. ks. Piątkiewicz urodził się w Małopolsce. Do zakonu Jezuitów wstąpił w roku 1880. Po ukończeniu studjów wykładał teologję w domach zakonnych, oraz był współpracownikiem *Przeglądu Powszechnego*. W ciągu szeregu lat sprawował urząd substytuta przy generale OO. Jezuitów, poczem powrócił do kraju i tu kolejno był przełożonym domów w Krakowie i Lwowie, a następnie prowincjałem. Od r. 1925 ojciec Piątkiewicz pracował na niezwykle trudnym posterunku w Albertynie, jako przełożony Misji nad zjednoczeniem Kościoła. Ś. p. ks. Piątkiewicz jest autorem kilku b. poważnych studjów teologicznych.

II. Stolica Apostolska.

Nowi kardynałowie. — Na Konsystorzu w dn. 13 marca rb. Ojciec św. zamianował sześciu nowych kardynałów, a mianowicie: ks. arcyb. *Fumasoni - Biondi*, ostat. Sekretarza Propag. (ur. 1872 r.), ks. arcyb. *Dolci* deleg. apost. w Rumunji (ur. 1867 r.), ks. arcyb. *Dalla Costa*, arcyb. Florencji (ur. 1872 r.), ks. arcyb. *Fossati*. arcyb. Turynu (ur. 1876), ks. arcyb. *Innitzer'a*, arcyb. wiedeńskiego (ur. 1876 r.), i ks. arcyb. *Villeneuv'a*, arcyb. Quebecu (ur. 1878). W dn. 16 marca

r. b. Ojciec św. doręczył nowym kardynałom oznak ich godności.

Alokucja Ojca św. na Konsystorzu. — Na Konsystorzu w dn. 14 marca rb. Ojciec św. wygłosił dość długą alokucję, w której zwrócił szczególniejszą uwagę na wydane przez się encykliki „Casti connubii“ i „Quadragesimo anno“ oraz na konstyt. „Deus Scientiarum Dominus“; następnie poruszył szereg radosnych wypadków z życia Kościoła, jak np. Kongres eucharystyczny w Dublinie i 75-tą rocznicę objawienia się M. Boskiej w Lourdes, tudzież niezwykły rozwój misyj i wielką liczbę nawróceń heretyków i schyzmatyków. Wysławił Ojciec św. szczególnie gorącą działalność misyjną i współpracę z hierarchją Akcji Katolickiej przy pozyskiwaniu dusz, zagrożonych ruiną moralną i materjalną, oraz wysiłki Konferencyj św. Wincentego à Paulo. Przechodząc następnie do wydarzeń smutnych, Ojciec św. przedstawił krytyczne położenie międzynarodowe, wzrost wzajemnej nieufności między narodami i nadmiernie wybujały nacjonalizm. „W starym i nowym świecie, mówił Papież, wciąż jeszcze słychać szczęk broni bratobójczej, a z ziemi, krwią nasyconej i spustoszonej, podnosi się ku niebu głos krwi bratniej“. Ubolewał dalej Ojciec św. nad przewlekłym kryzysem gospodarczym, pociągającym za sobą bezrobocie miljonów robotników, wskazał na niebezpieczeństwa, grożące porządkowi społecznemu i religijnemu, których przykładów dostarcza Rosja, Hiszpanja, Meksyk i ostatnie wypadki w pewnych krajach Europy środkowej. Walka z Bogiem jest zdaniem Ojca św. przyczyną katastrof wojennych i gospodarczych i grozi cywilizacji chrześcijańskiej. Kościół walki tej się nie obawia, albowiem polega na obietnicy boskiej; myśląc jednak o dobru dusz, ostrzega przed propagandą bezbożniczą i sekciarską, która stara się przedostać nawet do Rzymu. Aby Rok Święty był rokiem pacyfikacji i odrodzenia, trzeba prosić Boga o oświecenie umysłów a nadewszystko o zgodę na wszystkich konferencjach i rokowaniach, jakie, właśnie, w ciągu obecnego Roku Świętego będą się odbywały, w celu odbudowy ekonomicznej i porządku światowego, tudzież rozbrojenia zarówno materjalnego jak i moralnego, wreszcie w sprawie długów wojennych. O wstawiennictwo w tem wszystkiem należy prosić tych błogosławionych i świętych, których procesy kanonizacyjne i beatyfikacyjne zakończone zostaną w Roku Świętym.

„Godzina Święta“ w Bazylice watykańskiej. — W zapowiedzianej *Godzinie Świętej* na dzień 6 kwietnia rb., w której wezmie też udział Ojciec św., w Bazylice watykańskiej wygłoszą odpowiednie kazania II. Em. Kard. Pacelli i Serafini.

III. Kronika krajowa.

List Pasterski J. Em. Kardynała-Prymasa Polski. — Ostatni List Pasterski J. Em. Ks. Kard.-Prymasa Dr. Augusta Hlonda omawia życie parafjalne; list ten zasługuje na pilne przestudjowanie, jak również na to, by z treścią jego zaznajomić wiernych.

Rekolekcje akademickie w Warszawie. — Dnia 12 marca rb. zakończyła się pierwsza serja rekolekcyj ogólnoakademickich w Warszawie, prowadzonych przez ks. Rektora Edwarda Szwejnica. W czasie każdej konferencji wielki kościół św. Anny był zapełniony po brzegi. Do Stołu Pańskiego w dniu 12-ym marca przystąpiło w samym kościele akademickim przeszło 4.000 osób.

Konsekracja Biskupa Polowego. — W niedzielę, dn. 19 marca rb., odbyła się w Królewskiej Hucie uroczystość konsekracji biskupiej nowomia-

nowanemu biskupowi tyt. marjammitańskiemu i b-wi polowemu, JE. ks. Józefowi Gawlinie, dotychczasowemu proboszczowi parafji św. Barbary. Miasto przybrało odświętny wygląd, domy przyozdobiono sztandarami i zielenią, kościół parafjalny przez całą noc był iluminowany. Udział w uroczystościach wzięły wszystkie organizacje, zarówno polskie, jak i niemieckie, szkoły, związki powstańców, górnicy w paradnych strojach i liczne oddziały wojska. Sakry udzielił J. Em. Ks. Kard. Hlond, przy udziale HEE. Księży Biskupów Tymienieckiego i Adamskiego.

Pożyteczne zarządzenie Księdza Biskupa Podlaskiego. — JE. Ks. Biskup Podlaski, z okazji Roku Świętego i dla upamiętnienia jego, zachęca wiernych do naprawiania i oczyszczania krzyżów w miastach, po wsiach, po cmentarzach i przydrożnych oraz do budowania nowych.

Instytut dla przeszkolenia przystępujących do Kościoła. — JE Ks. Biskup Łucki, na mocy upoważnienia udzielonego przez JE. Ks. Nuncjusza Apostolskiego w Polsce, erygował ostatnio przy Seminarjum Duchownem w Łucku *Institutum Reformationis Ecclesiasticae*, dla przeszkolenia przystępujących do jedności z Kościołem katolickim duchownych prawosławnych. Rektorem rzeczonego Instytutu mianował Ks. Biskup ks. kan. Jagłowskiego, polecając jednocześnie opracowanie programów naukowych, regulaminu wewnętrznego wyznaczenie profesorów, ustalenie budżetu i wydanie zarządzeń co do adaptacji pomieszczeń, przeznaczonych dla Instytutu, oraz utworzenia kaplicy wschodniego obrządku.

Konferencja duchowień. łódzkiego. — W dniu 12 marca b. r. o godz. 7 wiecz. w Kurji Bisk. w Łodzi pod przew. JE. Ks. Biskupa Ordynarjusza odbyła się konferencja duchowieństwa łódzkiego, na której został wygłoszony referat przez ks. prof. dr. K. Skoczylasa. Po referacie wywiązała się bardzo ożywiona dyskusja, która przeciągnęła się dość długo. Z dyskusji uwidoczniła się potrzeba takich zebrań; to też Ks. Biskup zapowiedział, że na przyszłość takie konferencje odbywać się będą częściej.

IV. Kronika zagraniczna.

Uzdrowienia cudowne w Lourdes w roku 1932. — Według oficjalnego sprawozdania biura lekarskiego w Lourdes, t. zw. „Biuro Sprawdzeń lekarskich", którego zadaniem jest kontrolowanie cudownych uzdrowień, za rok 1932 poświęciło się badaniom nad temi uzdrowieniami 864 lekarzy. Międzynarodowe Stowarzyszenie Lekarzy w Lourdes rozszerzyło się znacznie za rok ubiegły, przybyło mu bowiem 200 nowych członków z 20 rozmaitych narodowości. Obecnie ilość członków wynosi 1.685 osób. W roku 1932 Stowarzyszenie to uznało oficjalnie, jako spowodowane siłą wyższą, czyli cudowne, sześć uzdrowień

Pokutne procesje. — W ostatnich czasach w Holandji, a także w zachodnich Niemczech, coraz bardziej rozpowszechnia się zwyczaj odbywania w czasie postu wyłącznie męskich nocnych procesyj pokutnych. Późnym wieczorem ze wszystkich stron miasta oraz bliższych i dalszych okolic suną milczące grupy mężczyzn, łącząc się ze sobą w jeden wielki pochód wielotysięcznego nieraz tłumu, w skupionem milczeniu kroczących mężczyzn wszelkich stanów i wieku. Nad ranem wszystko idzie do kościoła.

Zgon Biskupa Zerr'a. — Dn. 15 grudnia 1930 r. zmarł Ks. Biskup Antoni Zerr, bisk. tytul. Salony, b. Biskup saratowski, czyli tyraspolski, w wieku lat 83, biskupstwa 49.

LISTA SKŁADEK NA RATUNEK BAZYLIKI WILEŃSKIEJ.

(5).

Ks. Drahel Henryk, Rudniki 7.40. Ks. Dulko Aleksander, Bujwidze 20.26. Ks. Dubrowka Nikodem, Świr 35.00. Ks. Dziemian Józef, Słobódka 11.00. Ks. Gajlewicz Antoni, Mikielewszczyzna 17.00. Ks. Gryganiewicz Ignacy, Kuźnica 15.00. Ks. Hajkowicz Ferdynad, Roś 16.50. Ks. Helmer Bolesław, Byteń 18.10. Ks. Hermanowicz Bolesław, Wielka-Brzostowica 12.50. Ks. Ingielewicz Józef, Borodzienicze 9.85. Ks. Iwańczyk Longin, Kluszczany 2.50. Ks. Jancewicz M., Bielica 5.00. Ks. Jankianiec Edmunt, Wesołucha 10 00. Ks. Janowski Seweryn, Biała-Waka 11.00. Ks. dr. Jaroszewicz Albin, Wołkowysk 109.70. Ks. Kaliński Tomasz, Narewka 4.30. Ks. Kartanowicz Józef, Jałówka 21.50. Ks. Krasodomski Bolesław, Iszczołna 59.95, Ks. Krysztopanis Benedykt, Hoduciszki 37.10. Ks. Kurpis-Garbowski Władysław, Soły 15.30. Ks. Kuźnicki Witold, Zabłudów 72.25. Ks. Lewkowicz Jan, Sidra 11.25. Ks. Liksza Klemens, Bystrzyca 4.30. Ks Ławrynowicz Władysław, Repla 5.87. Ks. Łozowski Bolesław, Dzisna 30.50. Ks. Mackiewicz Kazimierz, Nowy-Pohost 7.50. Ks. Małachowski Sylwester, Dzisna 2.00. Ks. Matulewicz Jan, Holszany 17.22. Ks. Micewicz Stanisław, Dubicze 2.05. Ks. Miszkinis Wincenty, Strunojcie 25.70. Ks. Miszkinis Wincenty, Łyngmiany 19.60. Ks. Mańtużyk Antoni, Gierwiaty 20.00. Ks. Nowicki Władysław, Ilja 25.00. Ks. Pietkiewicz Edmund, W.-Esymonty 6.70. Ks. Piotrowicz Franciszek, Wojstom 38.05. Ks. Pogorzelski Władysław, Słonim 11.50. Ks. Paszkiewicz Mieczysław, Oszmiana 60.00. Ks. Przybiński Jan, Mosty 9.00. Ks. Rosołowski Ignacy, Słonim 65.25. Ks. Rudzis Michał, Koleśniki 9 17. Ks. Sarosiek Witold, Kundzin 42.55. Ks. Siekierko Wacław, Święciany 12.00. Ks. Sielewicz Jan-Władysław, Worniany 55.00. Ks. Sobolewski Józef, Krupa 3.00. Ks. Stalewski Kazimierz, Juchnowiec 54.75. Ks. Szydagis Mateusz, Surwiliszki 3.00. Ks. Tutinas Jan, Pielassa 5.00. Ks. Wieliczko Michał Żydomla 12.70. Ks. Wojniusz Henryk, Kiemieliszki 10.45. Ks. Woronowicz Stanisław, Borodzienicze 8.80. Ks. Woźny Józef, Jałówka 5.00. Ks. Zacharzewski Kazimierz, Ławaryszki 70.26. Ks. Żebrowski Tomasz, Sobotniki 99.00. Adamczewski Bolesław, Poznań 2.00. „Agra", Poznań 20.00. Aleksandrowcz, Poznań 8.00. Drecki Konrad, Poznań 2.00. Sawicki Stefan, Poznań 10.00. Bank Cukrownictwa, Poznań 100.00. Bank Polski, Poznań 10.00. Berłowski Stanisław, Poznań 5.00. Berent i Plewiński, Poznań 2.00. Berkan Stanisław, Poznań 5.00. Bibljoteka Raczyńskich, Poznań 5.00. Bibljoteka Uniwersytecka, Poznań 3.00. Biuro Mieszkaniowe, Poznań 11.00. Biuro Samorządowe, Poznań 33.50. Borkowski Leonard, Poznań 1.05. Browar Kobyle Pole, Poznań 12.00. Smólski Seweryn, Poznań 20.00. Cholewiński Jerzy, Poznań 13.00. Czepczyński J., Poznań 10.00. Chmielowska Marja, Poznań 11.00. Chrzanowskie A. Z., Poznań 2.00. Cichocki Stefan, Poznań 10.00. Ciosański Stefan, Poznań 10.00. Weber Mieczysław, Poznań 2.00. Cygański I Semma, Poznań 5.00. Czartoryska Księżna Marja Zdzisławowa, Poznań 10.00. Delibger Stanisław, Poznań 6.40. Domagalski i Spółka, Poznań 2.00. Draheim Józef, Poznań 6.50. Maćkowiak M., Poznań 3.50., Duralski Franciszek, Poznań 35.00. Dyrekcja Ceł, Poznań 2.72, 7.50, 5.50, 5.70. Ogród Botaniczny, Poznań 5.00. Dzięboswki Kazimierz, Poznań 3.00. Dziubalski Jan, Poznań 5.60. Dżugay Janusz, Poznań 26.00. Ejmer Alfred, Poznań 5.20. Witkowski i Hartinger, Poznań 10.00. Elżbietanki S.S., Poznań 5.00. Falkiewicz, Poznań 10 00. Ks. Forecki Fr., Poznań 3.00, Franboli, Poznań 2.50 O.O. Franciszkanie, Poznań 5.00. Frąckowiak W., Poznań 3.00. Gadebusch J., Poznań 2.50. Gałęzowski Józef, Poznań 2.00. Gimnazjum Wielkopolskie, Poznań 11.70, Goebel Józef, Poznań 5.50. Goplana, Poznań 10.00, Głyda Alojzy, Poznań 20.00. Głowacki Józef, Poznań, 7.40. Gruszczyńska Weronika, Poznań 3.00,

Gruszczyński Kazimierz, Poznań 5.00. Hałas Henryk, Poznań 10.00. Hryniewicki Stanisław, Poznań 1.00. Inspektor Szkolny, Poznań 9.50. Izba Skarbowa, Poznań 38.30. Izba Rzemieślnicza, Poznań 10.00. Kaczmarek Roman, Poznań 10.00. Karge Ed., Poznań 5.00. Karbowski A., Poznań 5.00. Katolicki Zw. Abstynentów, Poznań 3.00. Katolickie T-wo Ochr. Kobiet, Poznań 3.50. Kukas Wacław, Poznań 14.00. Klęskowa Zofja, Poznań 7.00. Klinge Jan, Poznań 2.00. Kilarski Jan, Poznań 12.25. Kępiński Marjan, Poznań 1.00. Knopiński Ignacy, Poznań 5.00. Kolbiszewski Fr., Poznań 10.00. Kołtonowicz Władysław, Poznań 5.00. Komunalna Kasa Oszczędności, Poznań 20.00. Kontorowicz Władysław, Poznań 5.00. Kopecki Henryk, Poznań 2.00. Kopeć Bronisław, Poznań 3.00. Kredyt. Spółdzielnia, Poznań 4.00. Kujawa Tomasz, Poznań 15.00. Kurator Pozn. Okr. Szk., Poznań 18.25, 10.00, Katuszewicz A., Poznań 3.00. Landkowski Stanisław, 10.00. Lecznica S.S. Elżbietanek, Poznań 20.00. Lewandowski Wacław, Poznań 2.00. Lubiniecki H., Poznań 2.00. Luziński Mieczysław, Poznań 2.00. Łabendziński Franciszek, Poznań 1.00. Łoziński P., Poznań 2.00. Łużyński Edward, Poznań 5.00. Machalla Alfons, Poznań 10.00. Magistrat m. Poznania, Poznań 10.00, 5.50. 4.00, 4.50. Malczewski Jan, Poznań 11.60. Marecki Tadeusz, Poznań 4.00. Marro Leopoldyna, Poznań 14.50. Michałowski Lucjan, Poznań 10.00. Milkuszyc Witold, Poznań 5.00. Ks. Misiołek Leon, Poznań 9.50. Moellenbrock Edmund, Poznań 4.00. Morawski-Dzierżykraj Zbigniew, Poznań 2.50. Muszyński St. Poznań 10.00. O.O. Oblaci, Poznań 10.00. Ogińska Ks. Marja, Poznań 50.00. Okręgowy Urząd Ubezpieczeń, Poznań 9.50. Okręgowy Urząd Ziemski, Poznań 70.20. Paetz Wincenty, Poznań 4.00. Państw. Szk. Handlowa, Poznań 2.82. Państwowa Szk. Ogrodnictwa, Poznań 2.50. Państw. Szk. Szt. Zdobniczej, Poznań 3.00. Państw. Urząd Meljoracyjny, Poznań 10.00. Piechowski Juljan, Poznań 5.00. Pielgrzym T-wo P. W. Matki Boskiej, Poznań 100.00. Prezydjalny Sekretarjat Dyr. P. T., Poznań 20.50. Ks. Mańkowski Piotr, Poznań 34.25. Urz. Poczt. Telegraf., Poznań 1.80, 2.00, 3.65, 6.60, 4.65, Urz. Telegaficzny, Poznań 60.00. Rotnicki A., Poznań 3.00. Rożmarynowicz J., Poznań 25.00. Sąd Powiatowy, Poznań 17.85. Sławski Jan, Poznań 20.00. Przw. Wydz. Pow., Poznań 100.00. Stawarz Władysław, Poznań 2.00. Stemachowski Bronisław, Poznań 5.00. Swoboda Czesław, Poznań 2.00. Szulc W., Poznań 15.00. Szulc Florjan, Poznań 20..0. Szuberla J., Poznań 5.00. Szk. Wydz. Żeńska IV., Poznań 6.89. Szk. Wydz. Żeńska II. Poznań 16.45. Szk. Rzemieśl. Przemysłowa, Poznań 22.00. T-wo Ubezpieczeń „Polonja", Poznań 5.00. Trawczyński Stanisław, Poznań 15.00. Szyperski Czesław, Poznań 5.00. Ślusarek Klemens, Poznań 2.50. Uniw. Poznański Rektor 86.50. Uniw. Poznanski 16.00, 5.00, 1.00, 2.00. Urząd Skarb. Akcyz. i Mon. Państw., Poznań 18.00. Wierzbicki Józef, 1.00. Wojciechowski Łucjan, Poznań 10.00. Wolffowa Adela. Poznań 12.00, Woźniak Franciszek, Poznań 10.00. Wrzosek Adam, Poznań 5.00. Zabłocki Maksymiljan, Poznań 10.00. Zakrzewski Stanisław, Poznań 5.00. Załęski Czesław, Poznań 2.00. Zarz. Zw. Bractw. Wstrzemięźliw., Poznań 2.00. Zarząd Zw. Kapłanów „Unitas", Poznań 200.00. Związek Rob. Rolnych i Leśnych, Poznań 11.00. Związek Spółdz. Spożyw. „Społem", Poznań 4.00. „Sokół", Poznań 5.00. Żarnowski Wacław, Poznań 10.00. Zółtowski Antoni, Poznań 25.00. Ajencja Celna P. K. P., Toruń 3.00, Siwiec E., Toruń 4.50. Boczar Bolesław, Toruń 6.00. Hoffman Alfons, Toruń 13.00. Kuczyński Leon, Toruń 2.00. Kurator Pom. Okr. Szk., Toruń 20.00. Kier. Mostu Drog przez Wisłę, Toruń 80.00. Łącki Wincenty, Toruń 20.00. Maćkowiak Wacław, Toruń 1.00.

Drukowano za zezwoleniem J. E. Księdza Arcybiskupa - Metropolity.

Redaktor i Wydawca KS. LEON ŻEBROWSKI, Kan. Kapit. Metropol.

DRUKARNIA ARCHIDIECEZJALNA W WILNIE.

Kurs dla sióstr parafjalnych w Poznaniu.

Mając na uwadze wielką potrzebę wykwalifikowanych sił w parafjalnej akcji dobroczynnej, Katolicka Szkoła Społeczna przystępuje do zorganizowania kursu, drugiego z rzędu, dla sióstr parafjalnych. Kurs ten przeznaczony jest dla osób, szczególnie zaś sióstr zakonnych, które pracują w parafjalnej akcji dobroczynnej, i ma je zapoznać zarówno z odnośnem ustawodawstwem społecznem, jak i z metodami nowoczesnej akcji charytatywnej. Program kursu przewiduje poza wykładami praktykę w odpowiednich instytucjach i wizytacje szeregu instytucyj społecznych.

Kurs rozpocznie się w czwartek, dnia 4 maja 1933 r., o godz. 16, a kończy się w piątek, dn. 2 czerwca 1933 r. Opłata za kurs wynosi 60 zł. Pozatem uczestniczki ponoszą koszty ew. wyjazdów. Zgłoszenia należy nadsyłać pod adresem Dyrekcji Katolickiej Szkoły Społecznej, Poznań, Podgórna 12b do dnia 20 kwietnia. Do zgłoszenia dołączyć należy krótki, własnoręcznie napisany życiorys kandydatki. Liczba miejsc na kursie ograniczona. Pierwszeństwo w przyjęciu na kurs mają takie kandydatki, które już pracują lub pracowały w akcji charytatywnej. Ponadto będzie się uwzględniało kolejność zgłoszeń.

Z pismiennictwa.

Bibljoteka Społeczna Kaźimiry Berkanówny dla prasy, organizacyj i uczelni. — I tom: **„Tak mi ciężko"**. Rozmowy na czasie. — 80 stron. — 28 rozdziałów. — Cena 1,50 zł. (wyczerpane) i 1,65 zł. (egz. usterkowe). Rozdziały m. in.: Nie mam pracy. Jeść mi się chce. Bez dachu nad głową. Rozbite małżeństwo i t. d.
II tom: **Ty i ludzie.** O kulturze współżycia. — 88 stron. — 24 rozdziały. Cena 1,50 zł. Rozdziały m. in.: „Mam ludzi dość". Ty u siebie. Ty i dom. I ulica. I przedsiębiorstwa. I rozrywki. I zbłąkany. I Ojczyzna. I innowierca. I obcokrajowiec. I przyjaciel. i t. d. Dalsze tomy w przygotowaniu.

Autorka wysyła broszury za poprzedniem nadesłaniem należytości czekiem P. K. O. 202.404 na odpowiedzialność nabywcy. Na przesyłkę dołączać od tomu 25 gr. Inne zamówienia oraz reklamacje zostają bez odpowiedzi. Adres autorki: Poznań, Matejki 53. Dla towarzystw ofiaruje autorka każdy jedenasty egzemplarz wraz z przesyłką bezpłatnie. Skład główny **Księgarna św. Wojciecha.** Nakład broszur jest ograniczony. Każdorazowy zwrot kosztów umożliwia dalszy ciąg wydawnictwa.

Zdaniem krytyków materjały Bibljoteki Społecznej nadają się dla artykułów i wykładów. Dla rozszerzenia tematu każdy rozdział zaopatrzony jest w dopisy literatury społecznej.

Polecajmy Bibljotekę Społeczną Kaźimiry Berkanówny na zebraniach, zjazdach, wystawach, rekolekcjach, a szczególnie w prasie i dla wszelkich bibljotek, w kraju i wśród rodaków zagranicą.

Ks. Piotr Sosnowski. **Nasza Królowa,** czytania majowe, str. 157. Nakł. Drukarni i Księgarni Sp. z o. o. w Pelplinie.

Miła to naprawdę niespodzianka dla duszpasterzy. Po nauce wstępnej rozwija autor w 31 czytaniach jakby 4 główne tematy: Życie Maryi, pobódki do jej czci, sposoby tejże, cnoty Maryi, jako wzór dla nas. Wszystkie nauki są treściwe, starannie opracowane, praktycznie ujęte i niezbyt długie. Napisane są stylem barwnym, żywym i porywającym. Po każdej nauce następuje korzystnie dobrany przykład. Zauważyliśmy kilka nowych z lat ostatnich. Autorowi należy się szczere uznanie za trud podjęty. Nie wątpimy, że jego czytania majowe również przychylnego doznają przyjęcia, jak jego praca poprzednia p. t. *Królowa Korony Polskiej.* Szatę zewnętrzną upiększa oryginalna winieta, wykonana przez ks. Prof. Kolczyka.

Ks. dr. Ruchniewicz.

Ks. Dr. Jan Kornobis. **Marja wspomożeniem w niedoli czasów obecnych,** czytania na miesiąc maj. Str. 168.

ROZWÓJ CHRZEŚCIJAŃSKIEGO BANKU SPÓŁDZIELCZEGO w Wilnie na Antokolu z siedzibą ul. Zamkowa 18

w cyfrach porównawczych.

Rok	Ilość członków	Udziały	Fundusz zapas. własny	Wydane pożyczki	Wkłady i rach. bież.	Wykorz. kredyty w innych Bankach	Czysty zysk
		Z	Ł	O T	Y	C	H
1924	71	1.460	267	6.705	3.349	1.955	246
1925	143	3.541	2.001	8.610	6.570	1.835	—
1926	166	5.202	2.770	17.209	9.249	4.430	—
1927	218	8.370	4.777	27.208	15.869	2.700	—
1928	267	13.395	5.112	45.468	17.412	14.840	—
1929	365	33.348	5.718	135.930	55.640	52.050	—
1930	654	76.783	12.253	348.701	177.331	93.150	5.428
1931	871	107.368	23.435	451.536	239.156	96.500	6.561
1932	1.024	134.515	30.698	618.830	366.592	96.100	11.598

RACHUNEK BILANSU

Stan czynny *w dniu 31 grudnia 1932 r.* *Stan bierny*

Stan czynny		Zł. i gr.
1. Kasa		3.819,61
2. Lokaty		13.782,86
3. Pożyczki:		
a) wekslowe	594.666,65	
b) zaległe (protesty i in.)	24.163,70	618.830,35
4. Papiery wartośc.		1.846,—
5. Ruchomości		4.472,76
6. Wydatki zwrotne		1.043,15
7. Sumy przechodnie		575,12
Suma		644.319,85
8. Inkaso w portfelu i u korespond.		175,—
Razem		644.494,85

Stan bierny		Zł. i gr.
1. Udziały		134.514,96
2. Fundusze:		
a) zasobowy	27.997,12	
b) bud. własnego domu	2.701,18	30.898,30
3. Wkłady:		
a) terminowe	278.154,40	
b) bezterminowe	88.437,85	366.592,25
4. Redyskonto		96.100,—
5. Ubezpieczenia w P. K. O.		1.031,66
6. Fundusz Zapomog. Kasa Pogrzeb.		3.784,65
Czysty zysk		11.598,03
Suma		644.319,85
7. Różni za inkaso		175,—
Razem		644.494,85

PROJEKT PODZIAŁU CZYSTEGO ZYSKU:

Na fundusz zasobowy (§ 28 Statutu) 10%	1.159 zł.	80 gr.
Na dywidendę od udziałów w wysokości 8%	9.122 „	30 „
Na cele kulturalne i społeczne	315 „	93 „
Na fundusz zasobowy dodatkowy	1.000	—
Razem	11.598 zł.	03 gr.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Rok VII | Wilno, dn. 10 kwietnia 1933 r. | Nr. 7

WIADOMOŚCI
ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE
DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA:	REDAKCJA I ADMINISTRACJA:	OGŁOSZENIA
Rocznie 15 zł.	Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1	1/1 strona 48 zł.
Półrocznie 8 zł.	Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418	1/2 strony 24 zł.
Nr. pojed. 80 gr.	Chrześcijański Bank Spółdzielczy na Antokolu w Wilnie.	1/4 strony 12 zł.
		1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

TREŚĆ ZESZYTU.

Rok VII Wilno, dn. 10 kwietnia 1933 r. Nr. 7

WIADOMOŚCI
ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE
DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA:
Rocznie 15 zł.
Półrocznie 8 zł.
Nr. pojed. 80 gr.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1
Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418
Chrześcijański Bank Spółdzielczy
na Antokolu w Wilnie.

OGŁOSZENIA
1/1 strona 48 zł.
1/2 strony 24 zł.
1/4 strony 12 zł.
1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

DZIAŁ URZĘDOWY.

ZARZĄDZENIA STOLICY APOSTOLSKIEJ.

Odpusty „Stacyj Rzymskich", nadane kościołom w Medjolanie.

Ojciec św. Pius XI Listem Apostolskim *Sacrae Poenitentiariae Apostolicae* z dn. 31 sierpnia 1932 r., na prośbę Ks. Arcybiskupa Medjolańskiego, nadał licznym kościołom w Medjolanie odpusty „Stacyj Rzymskich", czyli tak zwane odpusty kościołów stacjonalnych w Rzymie, jak to się zaznacza we Mszale na początku formularza Mszy [1]). List Apostolski podaje wykaz kościołów i dzień, w który można uzyskać odpust „Stacyj Rzymskich" [2]).

(*Acta Ap. Sedis*, t. 25, str. 32).

Dubium de Missis celebrandis in honorem Sancti Fundatoris vel Sanctae Fundatricis cuiuslibet Congregationis.

Sacrae Rituum Congregationi, pro opportuna solutione sequens dubium propositum fuit, nimirum:

„An Missae de Sancto Fundatore vel de Sancta Fundatrice cuiuslibet Congregationis vel Instituti, quae ad divinum Officium recitandum non tenentur, iisdem gaudeant privilegiis liturgicis ac Missae aliorum Sanctorum, qui ab aliqua Congregatione, ad officium recitandum obstricta, recoluntur sub ritu duplici primae

[1]) Np. *Statio ad S. Joannem in Laterano* w Niedzielę Palmową, lub *Statio ad S. Petrum* w Poniedz. Wielkan. (*Przyp. Red.*)

[2]) Wykaz i sposób pozyskania odpustów podaje *Raccolta* n. 312 (*Przyp. Red.*)

classis cum octava communi, ad mentem novarum Rubricarum Breviarii Romani".

Et Sacra eadem Congregatio, audito specialis Commissionis suffragio, reque mature perpensa, rescribendum censuit: *Affirmative.*

Atque ita rescripsit et declaravit, die 23 Decembris 1932.

(L. S.) C. Card. Laurenti, *Prefectus.*

A Carinci, *Secretarius.*

(*Acta Apostolicae Sedis*, t. 25, str. 41).

Sprawy kanonizacyjne i beatyfikacyjne.

Dn. 6 grudnia 1932 r. odbyło się posiedzenie przedwstępne *(antepreparatoria)* Kongr. Obrzęd. w sprawie stwierdzenia cudów do kanonizacji *bł. Marji-Bernardy (Bernadetty) Soubirous.* — D. 24 stycznia rb. odbyło się *specjalne* posiedzenie Kongr. Obrzęd. w sprawie procesu nad sprawdzeniem cudów do kanonizacji *bł. Jana Bosco.* — D. 31 stycznia rb. odbyło się w obecności Ojca św. posiedzenie w sprawie cudów do beatyfikacji *Wiel. Sługi Bożej Gemmy Galgani.* — D. 7 marca rb. odbyło się przedwstępne *(antepreparatoria)* posiedzenie w sprawie cudów do beatyfikacji *Wieleb. Sługi Bożego Kontarda Ferrini'ego,* prof. Prawa Rzymskiego na uniw. medjolańskim i pawijskim.

(Acta Ap. Sedis, t. 25, str. 51—52).

ZARZĄDZENIA ORDYNARJATU ARCYBISKUPIEGO.

Rekolekcje dla kapłanów w Dziedzicach.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno. dn. 27. III. 1933 r. № 12.003/L.

Kurja Metropolitalna niniejszem podaje do wiadomości PWW. Duchowieństwa rozkład rekolekcyj dla kapłanów w r. 1933 w Domu Rekolekcyjnym OO. Jezuitów *(Dziedzice — Śląsk).*

Seria I: pocz. dn. 19 czerwca, zak. 23 czerwca; *seria II:* pocz. 3. VII, zak. 7. VII; *seria III:* pocz. 31. VII, zak. 4. VIII; *seria IV: dla księży prefektów,* pocz. 7. VIII, zak. 11. VIII; *serja V:* pocz. 28. VIII, zak. 1. IX; *serja VI:* pocz. 25. IX, zak. 29. IX; *serja VII:* pocz. 16. X, zak. 20. X; *serja VIII:* pocz. 6. XI, zak. 10. XI; *serja IX:* pocz. 20. XI, zak. 24. XI; *serja X:* pocz. 11. XII, zak. 15. XII.

Początek ćwiczeń duch. zawsze o godz. 19, zakończenie rano we wskazane w rozkładzie dni.

Zgłoszenia, które należy przesyłać zawczasu, przyjmuje WKs. Superjor OO. Jezuitów w Dziedzicach.

Ks. J. Ostreyko
w/z Kancl. Kurji.

Zbiórka na „Dar Narodowy" dn. 3 maja r. b.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA.

Wilno, dn. 27. III. 1933 r. Nr. 12.112.

Kurja Metropolitalna niniejszem powiadamia, iż J. E. Ksiądz Arcybiskup-Metropolita usilnie poleca PWW. Duchowieństwu akcję Komitetu Głównego Obchodu 3-go Maja i zbiórki na „Dar Narodowy" na prace oświatowe Polskiej Macierzy Szkolnej, jako sprawę zasługującą na gorące poparcie całego społeczeństwa katolickiego.

PW. Duchowieństwo poparcie to może okazać przez odprawienie w dniu Święta Narodowego, 3-go Maja, uroczystego nabożeństwa z odpowiedniem — w duchu kościelnym — kazaniem, przez współudział, w miarę możności, w Powiatowych, Miejskich i Lokalnych Komitetach oraz przez zachęcenie ludności do składania ofiar na „Dar Narodowy".

Ks. J. Ostreyko
w/z. Kancl. Kurji.

Nowe rozgraniczenie parafij Kobylnik i Szemetowszczyzna.

ROMUALDUS JAŁBRZYKOWSKI
Dei et Sanctae Sedis Apostolicae gratia
ARCHIEPISCOPUS - METROPOLITA VILNENSIS
S. Th. M.

In perpetuam rei memoriam.

Gregis Nobis commissi saluti instantes eiusque animarum malis mederi cupientes attenta locorum conditione auditis, quorum interest, coloniam „Romanowo" hucusque pertinentem ad parochiam in Kobylnik et vicum „Karabany" hucusque pertinentem ad parochiam in Kobylnik cum suis incolis et familiis a praedicta parochia auctoritate Nostra ordinaria ad tramitem Codicis J. C. (c. 1427) separamus et ad ecclesiam parochialem in Szemetowszczyzna decanatus Swirensis adscripta esse declaramus et statuimus.

In quorum etc.

Datum ex aedibus Curiae Metropolitanae Vilnensis.

Vilno, die 5 mensis Aprilis a. 1933 N. 6381.

J. Ostreyko
Pro Curiae Cancellario.

(L. S.)

† Romualdus
Archiepiscopus-Metropolita.

ZARZĄDZENIA PRAWNO-PAŃSTWOWE.

Sprawozdania i wyciągi z ksiąg metrykalnych, dotyczęce wypadków urodzeń, ślubów i zgonów oraz opłaty za sporządzanie tych wyciągów.

URZĄD WOJEWÓDZKI WILEŃSKI
Wydział Administracyjny
Wilno, dnia 23 marca 1933 r. L. AP-II 10/5/33 r.

Do Kurji Metropolitalnej w Wilnie.

W myśl art. 1 i 2 Rozp. Prezydenta R. P. z dn. 1. II. 1927 r. o statystyce ruchu naturalnego ludności (D. U. R. P. N. 10 poz. 76), osoby, prowadzące akty stanu cywilnego, względnie księgi metrykalne, obowiązane są z faktów ślubów, urodzeń i zgonów, zarejestrowanych przez nie w aktach stanu cywilnego, względnie w księgach metrykalnych, przesyłać co kwartał właściwej władzy administracyjnej I instancji (Starostwo powiatowe) sprawozdania indywidualne według formularzy, ustalonych Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 12. V. 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr. 50 poz. 450) ze zmianami późniejszemi, wprowadzonemi Rozporządzeniem tegoż Ministra z dn. 20.V. 1932 r. (Dz. U.R.P. Nr. 57 poz. 549).

Sprawozdania, sporządzone na tych formularzach, winny być przesyłane do Starostw powiatowych za I kwartał najpóźniej do 15 kwietnia, za II do 15 lipca, za III do 15 października i za IV do 15 stycznia.

W miastach, posiadających własne Biura Statystyczne, sprawozdania winny być przysyłane do tych Biur co tydzień (na terenie województwa wileńskiego tylko m. Wilno posiada Biuro Statystyczne); sprawozdania jednak należy nadsyłać do Biura Statystycznego Magistratu m. Wilna co miesiąc.

Poza wskazanemi czynnościami, prowadzący księgi metrykalne mają za zadanie, w myśl art. 3 Rozp. Prezydenta R. P. z dn. 16. III. 1928 r. o ewidencji i kontroli ruchu ludności (Dz. Ust. R. P. Nr. 32 poz. 309) oraz § 37 Rozp. Min. Spr. Wewn. z dn. 16. X. 1930 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 84 poz. 653), przesyłać w ciągu pierwszych 15 dni stycznia, kwietnia, lipca i października każdego roku do gminy zamieszkania — wyciągi z aktów stanu cywilnego względnie ksiąg metrykalnych, dotyczące każdego indywidualnego wypadku urodzenia, zgonu tudzież zawarcia związku małżeńskiego, zarejestrowanego w tych aktach, względnie w księgach w ciągu poprzedniego kwartału.

Jakkolwiek powyższe przepisy wyraźnie określają zadania osób, prowadzących księgi stanu cywilnego (księgi metrykalne), zdarzały się jednak dość częste wypadki niestosowania się do nich wielu proboszczów, w szczególności zaś bardzo często zdarzają się wypadki przekraczania wskazanych terminów.

Nadmienia się, że sprawozdania kwartalne, przesyłane do Starostw (ew. Biur Statystycznych), przeznaczone są dla celów Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie, wyciągi zaś z ksiąg metrykalnych, przesyłane co kwartał urzędom gminnym, służą jako dokumenty podstawowe do prowadzenia ksiąg ludności. Wszelkie załamania w nadsyłaniu wspomnianych wyciągów ujemnie wpływają na prowadzenie tych ksiąg. Tymczasem księgi te, o ile chodzi o ich znaczenie organizacyjne dla gmin, są podstawowym czynnikiem przy wszelkich poczynaniach gmin, skutkiem tego brak dobrze prowadzonych ksiąg ludności powoduje trudności dla gospodarki gminnej. Taki stan rzeczy, odbijając się ujemnie na interesach Państwa i gminy i przysparzając szkód ludności, wymaga bezwzględnie rychłej i gruntownej naprawy.

To też Urząd Wojewódzki Wileński prosi uprzejmie Kurję o wydanie stosownego zarządzenia, by proboszczowie parafij, prowadzący księgi metrykalne, bezwzględnie przestrzegali ustawowo przewidzianych terminów przy sporządzaniu i wysyłaniu jak kwartalnych sprawozdań do Starostw (miesięcznych sprawozdań do Biura Statystycznego przy Magistracie m. Wilna), tak też i wyciągów metrykalnych dla gmin.

Wobec podnoszonej częstokroć kwestji opłat za sporządzanie wspomnianych wyciągów metrykalnych przez niektórych proboszczów i zaszłych wypadków uzależnienia udzielenia wyciągów metrykalnych od uprzedniego uiszczenia przez gminę opłat tytułem zwrotu kosztów kancelaryjnych i innych — Urząd Wojewódzki zaznacza, że w myśl Ustawy z dn. 15. III. 1932 r. w sprawie zmiany Rozporządzenia Prezydenta R. P. o ewidencji i kontroli ruchu ludności (Dz. U. R. P. Nr. 38 poz. 390 ex 1932 r. p. 4 ust. 3), wyciągi z ksiąg metrykalnych, sporządzane w okresach ustawowo przewidzianych dla celów ewidencji i kontroli ruchu ludności na zasadzie art. 3 Rozp. Prezydenta R. P. z dn. 16. III. 1928 r. (Dz. Ust. R. P. Nr. 32 poz. 309 ex 1928 r.) i § 37 Rozp. Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 16. X. 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 84 poz. 653 ex 1930 r.) winny być udzielane gminom bezpłatnie, czyli że całkowite koszty ich sporządzenia i dostarczenia ponoszą urzędy parafjalne, natomiast wyciągi z ksiąg metrykalnych, sporządzone w indywidualnych wypadkach na żądanie gmin, względnie organów upoważnionych do prowadzenia ewidencji i kontroli ruchu ludności dla użytku ksiąg ludności, wydawane mają być za zwrotem kosztów druków.

Za Wojewodę *M. Pawlikowski*, Naczelnik Wydziału.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

Victimae Paschali laudes immolent Christiani...

Znowu wesołe *Alleluja,* jak przed laty—jak w roku ubiegłym, rozbrzmiewa w naszych kościołach i po domach, które żyją — zawsze żywą tradycją chrześcijańską.

A przyczyną tego?... Lud Chrystusowy składa pochwalne hołdy *Victimae Paschali*—Barankowi Wielkanocnemu, który swe życie złożył za zbawienie ludu swego.

W tym roku te *laudes* — te hołdy pochwalne — tem żywsze być muszą. Ojciec Chrześcijaństwa wezwał świat cały do świętowania Wielkiego Jubileuszu — *Miłościwego Lata* — 1900-nej rocznicy tego, gdy Syn Boży Wcielony, jako Baranek ofiarny, oddał swe życie na ołtarzu Krzyża za rodzaj ludzki —

Agnus redemit oves:
Christus innocens Patri
Reconciliavit peccatores.

Starły się dwie potęgi:

Mors et vita duello
Conflixere mirando.

Na pozór zwycięża śmierć. Zwycięstwo jednak zostaje po stronie życia:

Dux vitae mortuus,
Regnat vivus.

Cóż widzi człowiek?

Sepulchrum Christi viventis:
Et gloriam vidi resurgentis.

Oto nowe źródło wesela — 1900-tna rocznica cudu nad cudy — powstania zmartwych Boga-Człowieka.

Chrystus ... Swą mocą zmartwychwstał,
Pieczęci z grobu nie ruszał.

* * *

Do obchodu tych wielkich rocznic — Śmierci i Zmartwychwstania Chrystusa Jezusa — wzywa nas Ojciec Chrześcijaństwa w swem orędziu Apostolskiem, a zew Jego ma to na celu: „Niech ... ludzie oderwą choćby na chwilęmyśli swoje od spraw doczesnych i przemijających, które nimi obecnie tak okrutnie miotają, do spraw niebieskich i wiecznych, i niech od obecnego niepewnego i przygnębiającego stanu podniosą umysł do owej wiecznej szczęśliwości, do której nas Chrystus Pan powołał, wylewając krew swoją i wyświadczając nam niezliczone i przeróżne dobrodziejstwa“.

Tego podniesienia duchowego z nizin ku wyżynom wszystkim dziś trzeba, a nam, kapłanom, którzy postawieni jesteśmy

pro hominibus ... in iis, que sunt ad Deum,

przedewszystkiem.

Ojciec św. przez to Lato Miłościwe pragnie osiągnąć „duszom pokój, Kościołowi należytą wszędzie wolność, a narodom wszystkim zgodę i prawdziwą pomyślność“.

Niech Święta Wielkanocne, które nadchodzą — niech Jezus, tryumfujący w nich, Swą łaską i zmiłowaniem skieruje nas ku Sobie, a przez to osiągniemy „duszom pokój“, Jego Królestwo zajaśnieje blaskiem, a to przyniesie „narodom wszystkim zgodę i prawdziwą pomyślność“.

Niech to będzie wynikiem tych hołdów pochwalnych, które w tym czasie *Victimae Paschali* składa lud Chrystusowy.

REDAKCJA.

Na nowych szlakach duszpasterstwa wiejskiego.

(c. d.) (2)

Ani Uniwersytet w programach swoich, ani Seminarjum nie uwzględniają w dostatecznej mierze tych problemów, jakie człowiek nowoczesny wysuwa na front. Widać to najdokuczliwiej z tytułów prac magisterskich czy doktorskich, które najczęściej nie mają nic wspólnego z przyszłym terenem i zakresem pracy.

W dodatku nie czyni się przeważnie różnicy między metodami pracy na wsi z pasterzowaniem miejskiem. Wprawdzie i tu i tam jednakie „Oremus“ i jednakie: „ego te absolvo“... Ale praca tu i tam, na jeden ład, bez specyfikacji bardzo się mści, tak jak wogóle szkodzi myślenie dawnemi kategorjami na temat: „sicut erat in principio“...

Dziś każdy naród stara się gromadzić po miastach większą, cenniejszą energję mózgową i ekonomiczną. Tego dawniej nie było, aby i mózg i serce i sakiewka lokowały się w miastach głównie. Owóż prowincja, zubożała pod temi trzema względami, winna być zasilana raz w raz wydatnie w jednostki, zbywające i tworzące inteligentny miejski proletarjat.

Idąc raz w Wilnie ulicą, zauważyłem na jednym domu 7 tabliczek z nazwiskami 5 lekarzy i 2 adwokatów. A na prowincji analfabeci felczerzy leczą „letkie“, jeśli ktoś „choruje tifem“... i co drugi dom w miasteczku, to obok knajpy „biuro porad“...

Nie zawadzi to porównanie i dla naszych stosunków. Trzeba inaczej spojrzeć na pracę duszpasterską, bo nasze jak „za króla Ćwieczka” tamuje rozpęd, niweczy rozpoczęte prace, zniechęca i kapłanów i społeczeństwo. Apoligetyką z „Guilois'a“, czy „Gaume'a“ już się dziś nie przegada zagadnień. Robotnik folwarczny, zarówno jak i chłop oświecony, mniej patrzą na dogmaty, gdy im robotniczo-włościańska prasa zdążyła już wmówić, że przedewszystkiem Kościół jest puklerzem kapitału, wrogiem demokracji, że dlatego choćby winni się pilnie przypatrywać duchowieństwu i t. p.

Zacznijmy więc omawiać prace nowoczesnego duszpasterstwa.

I. *Całoroczna kolenda.* — Rzecz stara na nową modłę. Dla nas, wilnian, stara, bo już na początku XVII wieku synod biskupa Benedykta Wojny mówi o odwiedzaniu tego i owego z parafjan dla pouczenia o najważniejszych prawdach wiary. Rzecz nowa, o ile prowadzić ją cały rok. Kolenda karnawałowa, robiona na „łapu capu“, z uwzględnieniem in primis pecuniae, „fabricae

ecclesiae paroecialis", to rodzona siostra „tłoki wielkanocnej". Pożytek jednaki: ujmuje kłopotu i prędko spycha ciężar z bark naszych.

Znam moje i znają mnie moje. Żadna kartoteka nie zastąpi całorocznej kolendy, czyli stałych nawiedzań. Kartoteka — tylko ułatwi nam takie kolendowanie.

Jak prowadzić całoroczną kolendę?

Jadę do chorego. Nim wsiądę na wóz, pierwej zapisuję w kancelarji, kto, skąd, na co chory? Informatorowi-furmanowi mówię, że wstąpię po załatwieniu chorego do „Dzienisów Michała i Zygmnuta i do Andrzejewskiej po Rafale", bo tam podobno z jej synem bieda. Już okolendowałem trzy domy; a po powrocie odnotuję to w księdze.

Na czwartek, 16 marca, mam egzekwje z domu „Szłapików". Zamówiłem u nich konie, bo będę znowu w ich wsi u 4 gospodarzy.

A przed sianokosami — we wtorek na 11 rano 18 czerwca — wyznaczam kolendę we wsi Jodkiewicze. Jest tam gospodarz, mający piękny czysty majdan. Tam się urządzi zebranie wioskowe. Przywitali mnie u wjazdu do wsi chlebem i solą, i z pieśnią pobożną wędrujemy na ów majdan. Tu prezentacja i klasyfikacja. Po mojej lewicy stają matki z drobiazgiem w wieku przedszkolnym. Za matkami „kawalerja". Po prawicy ojcowie i córki.

„Dziecko za rękę, matkę za serce", więc od dziatwy — początek. Znak krzyża, paciorki, rozmowa, pytanie: „Z kim mówisz, Stefek, paciorek"? Bardzo często taki Stefek wypali wprost: „Z niskim nie mówia" — dobra okazja do rozmowy z matkami i rodzicami. Po godzinie niema już na placu matek i dzieci. Niech idą do „obrządków" i zabiorą z sobą zbyt ciekawy drobiazg.

Teraz panny, ustawione w półkole mówią „Wierzę w Boga", każda kolejno nowy artykuł. Szczegółowe wyjaśnienie, przy którym najłacniej zrozumieć rozgarnięcie umysłowe i znajomość wiary. Na suflerów biorę chłopców. Ciągła uwaga i skupienie. Poszła i młodzież do chat.

Z pozostałymi mężczyznami najprzód sprawy gromadzkie, prowadzone tak, że ani się obejrzą, jak siedzą już w III przykazaniu Boskim i I i II kościelnem.

Jeśli to wieś szkolna, porządek takiż z tą odmianą, że idziemy najpierw z pieśnią do szkoły, a stamtąd wracam na majdan.

Po rozprawie z mężczyznami nawiedzam obłożnie chorych w ich mieszkaniach.

Na zakończenie przyjmuję poczęstunek: chleb razowy, masło,

zsiadłe mleko z utłuczonemi kartoflami. Obrazek godny pióra Reymonta. Proboszcz, kilka statecznych gospodyń i leciwsze chłopy zasiadają razem. A nawet znajdzie się i śpiewka o tej „kalinie z liściem szerokim“ i harmonja i ze dwa oberki. A w tym czasie z gospodarzami czas pomówić o nowych organach i zaległych ratach.

Wierzajcie, konfratrzy, dobra taka kolenda i po niej nie będziecie tak zgnębieni i zmęczeni, jak to najczęściej „przy kolendzie” bywa. (C. d. n.)

Ks. Ign. Cyraski.

Ś. p. Ks. Anatol Nowak

Biskup Przemyski [1]).

W Przemyślu zmarł dnia 5 kwietnia r.b. Ks. Dr. Anatol Nowak, Biskup przemyski, w 71 roku życia, 48 kapłaństwa a 33 biskupstwa. Zmarły Biskup ujrzał światło dzienne w diecezji przemyskiej w dniu 12 października 1862 r. Nauki gimnazjalne odbył w Rzeszowie i Przemyślu, teologiczne w Krakowie i tamże przyjął święcenia kapłańskie dnia 15 lipca 1885 roku.

W roku 1896 wszedł do kapituły katedralnej krakowskiej. Niedługo potem, w dniu 17 grudnia 1900 r. mianował go Ojciec św. Leon XIII biskupem tytularnym irenopolitańskim i sufraganem krakowskim. Sakrę biskupią przyjął z rąk śp. kardynała Puzyny w dniu 30 grudnia 1900 r. Jako biskup sufragan krakowski, jednocześnie aż do roku 1912 spełniał obowiązki rektora Seminarjum Duchownego.

W czasie długoletniej swej pracy w Krakowie zjednał sobie swojemi przymiotami głęboką cześć i gorącą miłość wśród duchowieństwa. Po śmierci śp. kardynała Puzyny w r. 1911, zarządzał diecezją w charakterze wikarjusza kapitulnego.

Na opróżnioną po zgonie śp. biskupa Pelczara stolicę biskupią przemyską przeniósł go Ojciec św. Pius XI bullą z dnia 30 września 1924 r. Rządy w tej diecezji objął w dniu 23 listopada 1924 r. i zarządzał nią przez 8 lat.

Za swych rządów ś. p. Ks. Biskup rozbudował gmach Kurji biskupiej, zarządził wzorową organizację archiwum diecezjalnego, ufundował w Przemyślu osobny dom dla sług katolickich, rozszerzył ich schronisko i zbudował okazałą salę na zebrania dla stowarzyszeń katolickich. Administrację dóbr biskupich ulepszył. W lasach

[1]) Według *K. A. P.*

biskupich pod Brzozowem wystawił cały kompleks wspaniałych gmachów zdroju leczniczego dla duchowieństwa, który również służy alumnom Seminarjum za miejsce wypoczynku wakacyjnego, a z powodu skutecznych wód leczniczych, ściąga kuracjuszy także świeckich, nietylko z diecezji, ale z całej Polski.

Prawo diecezjalne, wymagające dostosowania do nowego Kodeksu i aktualnych potrzeb, mądremi ustawami w wielu kierunkach uporządkował i uzupełnił. Rozwój Akcji katolickiej i Stowarzyszeń młodzieży gorliwie propagował. Zbawiennemi zarządzeniami i hojnemi ze swej strony ofiarami podniósł poziom studjów teologicznych oraz splendor nabożeństw liturgicznych w katedrze.

Zmarłego Arcypasterza cechowały wybitne zalety duchowe: świętość życia, głęboka pobożność, apostolski zapał, niezwykła pracowitość, szczodra ofiarność dla ubogich i na cele społeczne, serdeczne umiłowanie dziatwy i młodzieży kształcącej się. Wrodzona pogoda ducha jednała mu serca wszystkich, którzy się z nim zetknęli.

Ś. p. Ks. Piotr Mańkowski

Arcyb. tytul. Aenejski, b. Biskup Kamieńca Podolskiego.

Dnia 8 kwietnia rb., w drodze powrotnej z pogrzebu ś. p. Biskupa Nowaka, na st. Sądowa Wiśnia pomiędzy Lwowem a Przemyślem, zmarł Ks. Piotr Mańkowski, Arcyb. tytul. Aenejski. Ś. p. Ks. Arcyb. Piotr Mańkowski ur. na Podolu 1866 r., na kapłana wyśw. w r. 1900, przez dłuższy czas pracował przy katedrze w Żytomierzu i w Kurji Biskupiej, oraz w szkołach. W r. 1918 został prekonizowany na Biskupa w Kamieńcu Podol. Po odejściu Kamieńca do Rosji pracował na probostwie w archid. lwowskiej. Wprowadzony do kapituły łuckiej, jako prałat-archidiakon, stale mieszkał we Włodzimierzu Wołyńskim, kierując Seminarjum Mniejszem.

Ś. p. Arcyb. Mańkowski zostawił kilka cennych książek. Umiłowanym rodzajem piśmiennictwa jego była ascetyka kapłańska. Każdy z nas zna trzy cykle rozmyślań dla kapłanów: *Tu es Petrus, Ecce Mater tua* i *Vas electionis*. Przełożył też z języka francuskiego ks. Tanquerey'a *Zarys Teologji ascetycznej i mistycznej,* a ostatnio Ks. Trochu *Proboszcz z Ars.*

Zwłoki zmarłego Księcia Kościoła złożono w katedrze łuckiej dn. 11 kwietnia.

Pismo J. E. Księdza Nuncjusza do J. E. Ks. Arcybiskupa-Metropolity Wileńskiego z okazji „Dnia Ratowania Bazyliki Wileńskiej".

Ekscelencjo,

Ze wzruszającem współzawodnictwem miłości braterskiej ze strony Władz kościelnych i państwowych, jak również ze strony organizacyj społecznych i kulturalnych, cała Polska gotuje się na dzień 2-go kwietnia do zbiorowego wysiłku na rzecz jednego z najdroższych dla Narodu pomników — Bazyliki Katedralnej Wileńskiej.

Ta monumentalna świątynia nie powinna ulec niszczącemu działaniu czasu i żywiołów. Obowiązkiem jest naszym zabezpieczyć ją przed grożącą ruiną, by jak dotąd, była ostoją wiary i kultury na wschodnich rubieżach. Wiary — ponieważ jest symbolem zwycięstwa chrześcijaństwa nad pogaństwem, kultury — ponieważ zawiera w sobie pełne miłości wysiłki licznych pokoleń i dzieła całego szeregu artystów, podjęte w celu wzbogacenia stolicy Wileńszczyzny świątynią, godną Boga żywego, który kieruje losami ludzi i państwa.

Przejęty do głębi tą myślą, którą podzielam z całym narodem polskim, pragnę dać wyraz serdecznych uczuć, jakie Ojciec św., mój Najwyższy Zwierzchnik, żywi dla prastarej Katedry Wileńskiej. Przyłączam się jak najchętniej do chwalebnej inicjatywy, przesyłając poza skromną ofiarą[1] *ze strony Nuncjatury, całkowite me uznanie oraz błogosławieństwo Boże i Namiestnika Chrystusowego na ziemi dla tych wszystkich, którzy w miarę sił przyczynią się swoją ofiarą do poparcia tego zbożnego dzieła.*

Życząc pełnego powodzenia dla zbiórki na cel tak chwalebny i święty, składam Waszej Ekscelencji wyrazy mego najgłębszego szacunku czci i miłości braterskiej Waszej Arcypasterskiej Mości najoddańszy w Chrystusie Panu

† Fr. Marmaggi.

Warszawa, w uroczystość Zwiastowania N. M. P. 1933 r.

KRONIKA KOŚCIELNA I RELIGIJNA.

I. Kronika archidiecezjalna.

Rekolekcje parafjalne. — Dn. 6 kwietnia rb. ogólna Komunja w kośc. św. Teresy przy Ostrej Bramie zakończyła serję rekolekcyj w kościołach parafjalnych m. Wilna. We wszystkich kościołach nauki rekolekcyjne głosił JE. Ksiądz Arcybiskup-Metropolita, jak również słuchał spo-

[1]) J. E. Ks. Nuncjusz nadesłał 1000 zł. *Przyp. Red.*

wiedzi rekolektantów nieraz do późnej nocy. Frekwencja wiernych była bardzo liczna. W każdym kościele po skończeniu rekolekcyj Arcypasterz udzielał Sakramentu Bierzmowania, przeważnie dziatwie szkolnej.

„Dzień Ratowania Bazyliki". — Dn. 2 kwietnia rb. odbyła się w całej archidiecezji, jak również po całej Polsce zbiórka na ratowanie Bazyliki. W Wilnie, poza zbiórką uliczną, odbyła się także zbiórka we wszystkich kościołach. Uroczyste nabożeństwo z okazji „Dnia" zostało odprawione w kośc. św. Teresy. Sumę celebrował ks. kan. Antoni Cichoński, kazanie wygłosił ks. kan. Leon Żebrowski. Nabożeństwo było transmitowane na całą Polskę. Wyniki zbiórki w Wilnie i archidiecezji dotąd są nieznane.

Wieczór Maryański. — Dn. 25 marca rb. odbył się w Wilnie, w Małej Sali Miejskiej, uroczysty wieczór Maryański, poświęcony 75-ej rocznicy objawienia się Niepokalanie Poczętej Maryi Panny bł. Marji - Bernardzie Soubirous w grocie Massabielskiej nad rzeką Gave w Lourdes. Wieczór urządziły Sodalicje Maryańskie, z inicjatywy Męskiej Sodalicji Panów. Zagaił wieczór ks. kan. Żebrowski, moderator Sodalicji Maryańskiej Panów. Odczyt n. t. „Niepokalane Poczęcie Najśw. Maryi Panny" wygłosił ks. prof. dr. Władysław Suszyński. Referat n. t. „Błogosławiona Bernadetta" wygłosiła jedna z sodalisek-akademiczek, z sodalicji akademików p. Mgr. Władysław Ziemczonek wygłosił referat n. t. „Lourdes". Część muzykalno-wokalna uroczystego wieczoru została wypełniona przez występy sodaliski prof. Konserw. Wandy hr. Halka-Ledóchowskiej (skrzypce) oraz śpiewy solowe. Dochód z wieczoru został przez organizatorów przeznaczony na cele ubogiej młodzieży m. Wilna.

„Godzina Święta". — Na głos Ojca św. i wezwanie Arcypasterza, we wszystkich kościołach parafjalnych m. Wilna o godz. 6 wiecz. odbyła się „Godzina Święta" na uczczenie modlitwy Chrystusa Pana w Ogrodzie Oliwnym i początku okresu męczeńskiego Jego życia. Kościoły przeważnie były przepełnione. Znać, że lud wierny zrozumiał głos swoich Najwyższych Pasterzy.

Seminarjum Metropolitalne. — Od dn. 29 marca do 1 kwietnia rb. odbyły się w Seminarjum Metropolitalnem Wileńskiem doroczne rekolekcje pod kierunkiem ojca duchownego, ks. dr. Walentego Urmanowicza. — Ferje wielkanocne alumnów będą trwały od 11 kwietnia do 1 maja.

Święcenia kapłańskie. — J. E. Ksiądz Arcybiskup-Metropolita ostatniemi czasy udzielał święceń kapłańskich alumnom Semin. Metropol. Wileńskiego. W dn. 31 marca, 1 i 2 kwietnia rb. została udzielona tonsura i mniejsze święcenia 33 alumnom; 1 kwietnia — subdjakonat, a 2 kwietnia diakonat. Na diakonów zostali wyświęceni: Wacław Bekisz, Franciszek Bilsza, Kazimierz Cyganek, Stanisław Eliasz, Władysław Filipek, Bolesław Jaskólski, Leon Kaczkowski, Władysław Kaszczyc, Jan Licenowicz, Józef Malinowski, Lucjan Mroczkowski, Wojciech Sereda, Stefan Sieczka, Jan Trochim, Piotr Wasiucionek, Ryszard Werbel, Stanisław Zdanowicz, Aleksander - Emil Zonn i Czesław Kulikowski.

Wilno ku czci Królowej Jadwigi. — Dn. 30 kwietnia odbędą się w Wilnie uroczystości ku czci Królowej Jadwigi, będące dalszem ogniwem w akcji, zmierzającej do wszczęcia procesu beatyfikacyjnego świątobliwej Królowej. W godzinach rannych odbędzie się nabożeństwo w Ostrej Bramie, które odprawi JE. Ksiądz Arcybiskup - Metropolita, poczem odbędzie się akademja w sali Teatru Polskiego.

II. Stolica Apostolska.

Głos działacza protestanckiego o Papieżu. — Znany działacz protestancki, J. Holmes, wygłosił w ratuszu newyorskim przemówienie, w którem w bardzo gorących słowach wyraża się o Papieżu. „W dzisiejszych czasach, mówił, nie istnieją bardziej szlachetne nawoływania o pokój i harmonję międzynarodową od Encyklik Ojca świętego. Obecny Papież, Pius XI, jest jednym z najznakomitszych mężów stanu, jakich dziś posiada świat. Jest on najgorliwszym i najbardziej nieustraszonym bojownikiem o sprawiedliwość".

Inauguracja „Roku Świętego".— Dn. 1 kwietnia r. b. o godz. 10 odbyło się uroczyste otwarcie tak zw. „Wrót Swiętych" i jednocześnie inauguracja Wielkiego Jubileuszu. Ceremonji otwarcia w Bazylice św. Piotra na Watykanie dokonał osobiście Ojciec św. wobec kardynałów i licznego zastępu duchowieństwa i wiernych. — Dn. 7 kwietnia r. b. Ojciec św. w asystencji 16 kardynałów i wielu inn. dokonał pierwszego jubileuszowego nawiedzenia Bazyliki św. Piotra.

Ks. Biskup Słoskan u Ojca św. — Ojciec św. udzielił prywatnej audjencji administratorowi apostolskiemu archid. mohylewskiej, JE. Ks. Bolesławowi Słoskanowi, tytularnemu biskupowi Cillio, który niedawno przybył z Rosji po długich tam katuszach więziennych.

Medal „Roku Świętego". Centralny Komitet „Roku Świętego" przygotował dla upamiętnienia Jubileuszu medal pamiątkowy. Medal, przedstawiający z jednej strony krzyż w promieniach, z napisem „Crux ave spes unica", a z drugiej strony wizerunek Piusa XI, wybity został w dwuch wielkościach: większy ze złota, srebra i bronzu, mniejszy — z metalu posrebrzanego.

Kolegjum kardynalskie w obecnym czasie. — Po Konsystorzu z dn. 13 marca rb. ilość członków Kolegjum kardynalskiego wzrosła do 58. Trzydziestu z pośród kardynałów jest narodowości włoskiej, na 28 zaś pozostałych jest 6 Francuzów, 2 Polaków, 4 Niemców, 1 Austrjak i 4 Amerykanów ze Stanów Zjednoczonych Am. Półn.

III. Kronika krajowa.

„Unja Apostolska". — Archid. warszawska w r. b. obchodzi 25-lecie założenia Stow. kapłanów p. n. „Unja Apostolska". Z tej okazji J. Em. Ks. Kard. Kakowski wydał list pasterski, w którym, omawiając doniosłe znaczenie „Unji", zachęca „duchowieństwo archidiecezjalne, aby chętnie zaciągało się pod jej sztandar i gorliwie pracowało nad własnem uświęceniem, pomnąc na to, że w dzisiejszych ciężkich i przełomowych czasach największą dla Kościoła i społeczeństw katolickich pociechą i mocą jest świętość serc i dusz kapłańskich".

Administrator diecezji przemyskiej. — Kapituła katedralna przemyska na zebraniu swem obrała na Wikarjusza kapitulnego JE. Ks. Biskupa Bardę, zarząd zaś sprawami dóbr diecezji powierzyła ks. prałatowi Tomace.

Akademja na rozpoczęcie „Roku Świętego". — W dn. 2 kwietnia rb., na rozpoczęcie roku jubileuszowego Kraków urządził akademję pod hasłem: „Hołd dla Zbawiciela i cześć dla Papieża, jako widzialnej Głowy Kościoła".

Rocznica śmierci ś. p. Ks. Biskupa Łozińskiego. — Dn. 26 marca rb. Pińsk obchodził pierwszą rocznicę śmierci ś. p. B-pa Łozińskiego. W dniu tym w katedrze JE. Ks. Biskup Piński odprawił żałobne nabożeństwo za duszę zmarłego; w nast. zaś niedzielę w sali teatralnej odbyła

się akademja, na którą złożyły się: przemówienia okolicznościowe, śpiewy i deklamacje. Pamięć o zmarłym wśród wiernych trwa i stale wzrasta; grób jego jest licznie odwiedzany.

IV. Kronika zagraniczna.

Międzynarodowa unja katolickich związków kobiecych. — Kierowniczki poszczególnych sekcyj międzynarodowej unji katolickich związków kobiecych odbyły w Utrechcie zjazd, celem przygotowania najbliższego międzynarodowego kongresu unji. Obradom przewodniczyła pani Steenberghe-Engeringh. Kongresy tej wielkiej organizacji kobiecej odbywają się co cztery lata. Stosując się do życzeń, nadesłanych prawie ze wszystkich krajów świata, kongres ten postanowiono odbyć w Rzymie przed zakończeniem roku jubileuszowego. Przygotowawcze prace kongresowe wyznaczone zostały na Wielki Tydzień 1934 r., a oficjalne posiedzenia kongresu — na tydzień wielkanocny tegoż roku.

Przeciwko uznaniu Sowietów przez Amerykę. — Na niedawno odbytem w Bostonie wielkiem zebraniu Ligi amerykańskich kobiet katolickich powzięto uchwałę zbierania podpisów pod petycją, skierowaną do rządu amerykańskiego w sprawie zaniechania zamierzeń uznania de jure rządów sowieckich w Rosji. Uchwałę tę poprzedziło przemówienie o. Johna I. Corrigana T. J., który przedstawił zebranym, że uznanie Sowietów byłoby zbrodnią przeciw ludowi amerykańskiemu, obrazą myśli religijnej i niewątpliwą krzywdą dla robotnika amerykańskiego.

Pierwszy dzień „Roku Świętego" w Rzymie. — W pierwszym dniu „Roku Świętego" bazylikę św. Piotra odwiedziło zgórą 300 tysięcy osób. Dzień ten był również pierwszym dniem zbiorowych audjencyj, udzielanych pielgrzymom, przybyłym do Rzymu. Na trzech audjencjach przyjętych było około 6 tysięcy osób. Na każdej z tych audjencyj Ojciec św. wygłaszał przemówienia o znaczeniu Jubileuszu.

Prześladowania katolików w Meksyku. — Z Meksyku dochodzą wieści o nowych prześladowaniach katolików. Aresztowano księdza Betancart przy udzielaniu nauki religji 300 dzieciom. Podobny los spotkał księdza Urdanivia, który, opierając się na obowiązujących przepisach, przeciw aresztowi temu protestował. Uwięziono również wiele dzieci, które próbowały stanąć w obronie swego katechety. W San Christobal Ecatepec policja uwięziła chorego w łóżku leżącego księdza Huidobro pod zarzutem brania udziału w nabożeństwie, choć nie należał do duchownych zarejestrowanych. Akcją prześladowczą kierują komuniści. Dziwnie — jakoś nikt nie wnosi protestów dyplomatycznych, nie ogłasza bojkotu towarów meksykańskich...

Katedra Akcji Katolickiej. — Społeczeństwo katolickie w Dublinie powzięło zamiar zorganizowania specjalnej katedry Akcji Katolickiej. Przystąpiono już do zbierania funduszów na ten cel. Ostatnio urządzono wielki koncert, w czasie którego członek kapituły dublińskiej, ks. Byrne, wygłosił gorąco oklaskiwany odczyt, zaznaczając m. in., że Akcja Katolicka jest energicznym, świadomym swych celów czynem, który pod kierownictwem hierarchji kościelnej dąży do urzeczywistnienia Królestwa Chrystusowego na ziemi.

Międzynarodowy kongres prasy katolickiej. — W okresie Zielonych Świątek w r. b. w Rzymie odbędzie się wielki zjazd redaktorów pism katolickich. Ostatni międzynarodowy zjazd prasy katolickiej odbył się w Brukseli 1930 r.

LISTA SKŁADEK NA RATUNEK BAZYLIKI WILEŃSKIEJ.

(6).

Górski Cz., Toruń 17.28. Państw. Gimn. Klasyczne i Human., Toruń 6.00. Państw. Magazyn Wyr. tytuń., Toruń 6.50. Parzybok Sylwester, Toruń 10.00. Szymański Edmund, Toruń 1.00. Ks. Proboszcz Par. Podgórz, Toruń 5.00. Wojciechowski Jan, Toruń 7.50. Wojew. Kom. B. B. W. R., Toruń 34.30. Związek Kol. Prac. Drogowych, Toruń 2.00. Polska Ag. Telegraf., Toruń 8.00. Pomorskie Stow. Ubezpieczeń, Toruń 21.91. Radomski Cz., Toruń 2.00. Rupczyński Stanisław 1.00 Sąd Apelacyjny Prezes, Toruń 2.00. Sąd Powiatowy, Toruń 8.00. Szk. Handl. Izby Przem. Handl., Toruń 11.00. Bereta Józef, Bydgoszcz 2,00. Bisiel, Bydgoszcz 5.00, Borowski Józef, Bydgoszcz 38,00. Both Florjan, Bydgoszcz 3.00. Brzeski A., Bydgoszcz 8.00. Celewicz Michał, Bydgoszcz 5.00. Dąbrowski Gracjan, Bydgoszcz 1.00. Drukarnia Polska, Bydgoszcz 11.00. Fronckiewicz Stanisław, Bydgoszcz 20.00 Gałecki Generał, Bydgoszcz 3.00. Gayczak Tadeusz, Bydgoszcz 23.00. „Gazeta Bydgoska", Bydgoszcz 14.00. Gimnazjum Matymatyczno-Przyr., Budgoszcz 8.65. Gimnazjum Żeńskie T. S. N, W., Bydgoszcz 42.20. Grabowski Łucjan, Bydgoszcz 1.50. Hoppe M., Bydgoszcz 5.00. Instytut Nauk. Gosp. Wiejskiego, Bydgoszcz 7.20. Klikowicz J., Bydgoszcz 5.00. Kuta W., Bydgoszcz 1.00. Łukowski, Bydgoszcz 33.10 Majewska J., Bydgoszcz 5.00. Miedziszewski M., Bydgoszcz 7.00. Nowacki Fr., Bydgoszcz 2.00. Nowak T., Bydgoszcz 3.00. Okoniewski Stefan. Bydgoszcz 5.00. Państwowa Fabryka Wyrobów Tytoniowych, Bydgoszcz 12.40. Państw. Inspekcja Dróg Wodnych, Bydgoszcz 14.18. Państw. Zakłady Przemysł. Zboż., Bydgoszcz 1.50. „Polmin", Bydgoszcz 2.00. Dyr. Poczt i Teleg. Budow. i Kons. Tel., Bydgoszcz 6.00. Dyr. Poczt i Tel. Oddział Księgowości, Bydgoszcz 10.00. Urząd Telegraficzny Naczel., Bydgoszcz 8.500. Urząd Telegraf. Kierow. Telegraf., Bydgoszcz 1.50. Dyrekcja Poczt i Tel. Warszt. Mech., Bydgoszcz 3.10. Urząd Pocztowy Bydgoszcz I 6.00. Urząd Pocztowy Bydgoszcz II 4.50. Izba Kontroli Rachunk. Poczt i Telegr. Bydgoszcz 77.05. Rejewska M., Bydgoszcz 5.00. Robakowski Kazimierz, Bydgoszcz 10.00. Rybarczyk Albin, Bydgoszcz 1.00. Rzymkowski Zefiryn, Bydgoszcz 5.00. Prezes Sądu Okręgowego, Bydgoszcz 2.00. Sielużycki Dr., Bydgoszcz 5.50. Szymczak J., Bydgoszcz 2.00. Theme Marja, Bydgoszcz 2.00. T-wo Okręg. Oszczęd., Bydgoszcz 5.00. Urząd Opłat Stęplowych, Bydgoszcz 10.00. Zarząd Budowy Kolei Państw. Herby-Inowrocław i Bydgoszcz-Gdynia 115.00. Zjednoczenie Kolejowców Polskich, Bydgoszcz 3.00. Żółkiewicz A., Bydgoszcz 5.00. Bażańscy Bracia, Grudziądz 7.00. Handzelewicz Józef, Grudziądz 10.00. Inspektor Szkolny, Grudziądz 18.45. Izba Przemysłowo-Handlowa Prezes, Grudziądz 5.00. Izba Skarbowa Prezes, Grudziądz 15.00. Marchlewicz Jan, Grudziądz 6.00. Państw. Szkoła Budowy Maszyn, Grudziądz 3.90, Państw. Gimnazjum Żeńskie, Grudziądz 9.50. Płotast Adam, Grudziądz 2.00. Prezes Sądu Okręgowego, Grudziądz 2.00. Naczelnik Sądu Grodzkiego, Grudziądz 4.00. Spychała Bazyli, Grudziądz 3.00. Stow. Dozoru Kotłów, Grudziądz 8.00. Urząd Skarbowy Podat. i Opł. Skar. na m. Grudziądz 9.00. Urząd Wykupu Tytoniu, Grudziądz 30.51. Adalberg S., Warszawa 7.00. Adamczewski Mieczysław, Warszawa 2.00. Adamczewski Władysław, Warszawa 5.00. Administracja Słupów Ogłoszeniowych, Warszawa 5.00. Bądzyński S., Warszawa 70.00. Ahrends Marja, Warszawa 10.00. Albrycht Wacław, Warszawa 16.80. „Ameryka", Warszawa 8.00. Andrzejczyk Adam, Warszawa 3.00. Andrzejczyk Wacław, Warszawa 55.00. Andrzejewski Seweryn, Warszawa 5.00. Antkowski Wacław, Warszawa 10.00. Homeopatyczna Apteka Centralna, Warszawa 10.00. Apteka Homeopatyczna T-wa Zwol. Hom., Warszawa 5.00. Araszkiewicz Włodzimierz, Warszawa 5.50. Ks. Archutowski Roman, Warszawa 10.00.

Artlitewicz Ziemowit, Warszawa 2.00. Armiński Gerard, Warszawa 5.00. Arnd Zbigniew, Warszawa 16.00. Arnold Kazimierz, Warszawa 25.00. Aulich Arnold, Warszawa 58.50. Axamitowski Stanisław, Warszawa 6.00. Bank Polski, Piotrków 23.00. Bank Powiatowy, Piotrków 20.00. Bank Związku Spółek Zarobkowych, Piotrków 16.95. Byczkowski Antoni, Piotrków 10.00. Elektrownia Miejska, Piotrków 20.50. Gimnazjum Żeńskie, Piotrków 15.00. Górzyński Teodor, Piotrków 10.00. Inspektor Szkolny Piotrków 4.00. Kasa Chorych, Piotrków 2.00. Nadleśnictwo w Mieszczanach, Piotrków 10.50. Nowakowski Wacław, Piotrków 25.00. Okręgowy Urząd Ziemski, Piotrków 8.00. Okręgowy Urząd Ziemski Wydz. Urządzeń Ziem., Piotrków 10.00. Okręgowy Urząd Ziemski Wydz. Meljoracyjny, Piotrków 3.50. Państwowy Monopol Spirytusowy, Piotrków 12.00. Piotrkowskie Stow. Rolniczo-Handlowe 1.00. Prezes Sądu Okręgowego, Piotrków 8.50. Szkoła Powszechna im. Sienkiewicza, Piotrków 2.20. Szpital św. Trójcy, Piotrków 16.75. Urząd Miar, Piotrków 1.00. Urząd Pocztowo-Telegraficzny, Piotrków 3.00. Urząd Skarbowy Podatków i Opłat Stemplowych, Piotrków 5.00. Włościańska Spółdzielnia Rol. Handl., Piotrków 5.00. Bank Polski, Gniezno 26.00. Bank Pożyczkowy, Gniezno, 25.00. Cukrownia w Gnieźnie 20.00. Gnieźnieńska Kolej Powiatowa 12.70. Graczyk Walenty, Gniezno 2.00. Jagodziński Mieczysław, Gniezno 10.00. Kasprowicz Bolesław, Gniezno 10.00. Komunalna Kasa Oszczędności m. Gniezna 10.00. Komunalna Kasa Oszczędności pow. Gnieźnieńskiego 21.00, Lebiedzińska, Gniezno 1.00, Kwiatkowski Stanisław, Gniezno 10.00. Kasa Chorych, Gniezno 10.20. Sąd Grodzki, Gniezno 9.10. Urząd Pocztowo-Telegraficzny, Gniezno 9.30. Wójt Obwodu, Gniezno 10.00. Kasa Spółdzielcza Przemysłowców Łomżyń., Ostrołęka 1.00. Elektrownia, Chojnice 10.50. Komunalna Kasa Oszczędności, Chojnice 4.50. Państwowe Gimn. Męskie, Chojnice 8.05. Powiatowa Kasa Chorych, Chojnice 23.50. Prokurator Sądu Okręgowego, Chojnice 3.00. Rudnik Jan, Chojnice 3.00. Prezes Sądu Okręgowego, Chojnice 5.50. Bank Polski, Łomża 8.50. Burzyński, Łomża 2.00. Inspektorat Straży Granicznej, Łomża 6.70. Jałbrzykowski, Łomża 7.00, Maciejewski Zdzisław, Łomża 8.50. Milewski Józef, Łomża 5.00. Państwowe Męskie Semin. Nauczycielskie, Łomża 18.00, Państwowa Szkoła Miernicza, Łomża 15.00. Prokurator Sądu Okręgowego, Łomża 13.00. Prezes Sądu Okręgowego, Łomża 28.00. Seminarjum Duchowne, Łomża 76.00. Urząd Gminy Drozdowo, Łomża 2.50. Związek Młodzieży Polskiej, Łomża 2.00. Gimnazjum Żeńskie, Ciechanów 24.85. Inspektor Szkolny, Ciechanów 20.30. Kołakowski Piotr, Ciechanów 16.40. Nadleśnictwo Bardonki, Ciechanów 42.35. Państwowy Monopol Spirytusowy, Ciechanów 3.40. Kurzycki Henryk, Ciechanów 1.00. Radzymiński Władysław, Ciechanów 5.00. Roszko Bolesław, Ciechanów 10.00. Czarliński L., Chełmża 1.00. Inspektor Szkolny, Chełmża 17.40. Sąd Grodzki, Chełmża 3.50. Waligóra Władysław, Chełmża 23.50. Bank Polski, Inowrocław 119.00. Chrzanowski, Inowrocław 9.00 Hauke-Bosak, Inowrocław 30.35. Inspekcja Pracy 55 Obwodu, Inowrocław 5.00. Jełowicki Stefan, Inowrocław 8.85. Kasa Skarbowa, Inowrocław 3.10. Komarnicki Jan, Inowrocław 5.00. Wydział Zdrow. Publ. Magistratu m. Inowrocławia 1.50. Państwowa Żupa Solna, Inowrocław 11.70. „Rolnik" Inowrocław 4,30. Sąd Powiatowy, Inowrocław 9.00. Starosta Powiatowy, Inowrocław 50.00. Urząd Pocztowo-Telegraficzny, Inowrocław II 4.70. Ustasiak, Inowrocław 1.00. Uzdrojowisko Ubezpieczalni Krajowej, Inowrocław 1.00. Wernicki Jan, Inowrocław 15.00. Wiśniewska Ada, Inowrocław 3.00. Wojdyłło Adam, Inowrocław 10.00. Nadleśnictwo Suwalskie, Suwałki 18.25.

Drukowano za zezwoleniem J. E. Księdza Arcybiskupa - Metropolity.

Redaktor i Wydawca KS. LEON ŻEBROWSKI, Kan. Kapit. Metropol.

DRUKARNIA ARCHIDIECEZJALNA W WILNIE.

Z pismiennictwa.

„Czytanki Żywego Różańca" w praktycznem zastosowaniu. — Do nabycia u ks. Fr. Nowakowskiego. Włocławek.

Stowarzyszenia i Zgromadzenia. Zbiór obowiązujących w Polsce przepisów prawnych.

Teatr dla młodzieży żeńskiej. Ela Oleska: *Wstęga Królowej.* Zofja Głosówna: *Za wieczną prawdę.* Irgo: *Pierwsza nagroda.*

Bibljoteka wieczornicowa. F. Ż.: *Królowo Korony Polskiej*, wyd. II, rozszerzone.

Zofja Rodowicz-Iwanicka. — **Zgaszony błękit.** Nakładem Kat. Tow. Wydawniczego „Kronika Rodzinna". Warszawa.

Autorka w sposób plastyczny, choć pełen umiaru, przedstawiła obraz klęskowych następstw, wynikających dla dzieci z faktu rozejścia się rodziców. Tym sposobem dziś szeroko dyskutowana sprawa rozwodowa znalazła w powieści p. Iwanickiej wymowną ilustrację od strony zbyt mało może branej pod uwagę, bo od strony interesów moralnych i materjalnych dzieci, dla których rozbicie rodziny przez rozwód staje się zazwyczaj katastrofą życiową. Aktualna treść i estetyczna szata zewnętrzna — wszystko to składa się na interesującą całość, która niewątpliwie znajdzie dobre przyjęcie wśród szerokich kół społeczeństwa.

Ks. Stanisław Podolski T. J. — **O życie nienarodzonych.** Kraków, 1933 Wydawnictwo Księży Jezuitów. Str. 128. Cena egz. brosz. 1 zł.

Sprawa zabijania życia, kiełkującego w łonie matki, jest dziś jednem z doniosłych zagadnień moralnych i społecznych, sięga głęboko w stosunki rodzinne, zdrowotne, ludnościowe i gospodarcze. Liczba sztucznych poronień idzie dziś rok rocznie w miljony, a przecież każdy taki zabieg — to zabicie życia ludzkiego, a dla kobiety szkoda nieunikniona na zdrowiu, niekiedy ciężka, a nawet kończąca się zejściem śmiertelnem. Walka z tą klęską jest zaś dlatego szczególnie utrudniona, że przerywanie ciąży dla pewnych określonych wskazań znajduje, niestety, poparcie także u wielu lekarzy i prawników, a osoby i instytucje, ciągnące stąd zyski i nie liczące się nieraz z żadnemi zasadami, wyzyskują tę okoliczność i rozwijają żywą propagandę za niekaralnością, a właściwie za swobodą sztucznych poronień.

Zadaniem niniejszej broszury jest zapoznanie czytelników z całokształtem tego zagadnienia, zwłaszcza tych jego stron, które w życiu główną odgrywają rolę, lub publicznie najwięcej są wysuwane. Autor rozbiera więc obszernie lekarską stronę zagadnienia, uwzględniając wyniki najnowszych badań i doświadczeń. Przy prawniczej uwzględnia bliżej najnowsze ustawodawstwo polskie. Przy etycznej stronie zagadnienia nie zadawala się abstrakcyjnem jego rozwiązaniem, lecz przechodzi konkretne szczegółowe wypadki. Statystyki, zaczerpnięte z różnych krajów, oraz olbrzymi eksperyment Rosji Sowieckiej, ilustrują te wywody, a pozytywny program walki z poronieniami zamyka całość.

Praca niniejsza, napisana ściśle rzeczowo, jasno i przystępnie, przyniesie wielką korzyść wszystkim pracownikom na niwie religijno-moralnej i społecznej. Poza tem nadaje się do rozszerzania wśród wszystkich osób dojrzalszych, owszem, może służyć jako przestroga dla tej dorastającej młodzieży żeńskiej, która z racji swych zajęć i otoczenia jest bardziej narażona na niebezpieczeństwo.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Rok VII **Wilno, dn. 25 kwietnia 1933 r.** **Nr. 8**

WIADOMOŚCI
ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE
DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA:
Rocznie 15 zł.
Półrocznie 8 zł.
Nr. pojed. 80 gr.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1
Konto P.K.O. № 80.883 lub 81.418
Chrześcijański Bank Spółdzielczy
na Antokolu w Wilnie.

OGŁOSZENIA
1/1 strona 48 zł.
1/2 strony 24 zł.
1/4 strony 12 zł.
1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

TREŚĆ ZESZYTU.

Rok VII Wilno, dn. 25 kwietnia 1933 r. Nr. 8

WIADOMOŚCI
ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE
DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA:	REDAKCJA I ADMINISTRACJA:	OGŁOSZENIA
Rocznie 15 zł.	Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1	1/1 strona 48 zł.
Półrocznie 8 zł.	Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418	1/2 strony 24 zł.
Nr. pojed. 80 gr.	Chrześcijański Bank Spółdzielczy na Antokolu w Wilnie.	1/4 strony 12 zł.
		1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

DZIAŁ URZĘDOWY.

ZARZĄDZENIA STOLICY APOSTOLSKIEJ.

Dekret o odpustach, przywiązanych do modłów „Anioł Pański" lub innej modlitwy jak podano niżej.

Listem Apostolskim *Iniunctae Nobis,* w formie breve dnia 14 miesiąca września MDCCXXIV wydanym, Najwyższy Kapłan, ś. p. Benedykt XIII, z nabożeństwa swego do Bogarodzicy Dziewicy, by serca śmiertelników jak wczesnym rankiem, tak w czasie południowym, lub wreszcie nad wieczór do niej się zwracały, łaskawie udzielił odpustów wszystkim tym, którzy w którąkolwiek z wyżej wymienionych godzin, na odgłos dzwonu, uklęknąwszy, odmówią modły *Anioł Pański* z dodaniem trzech *Zdrowaś Marya.*

Z biegiem czasu Najwyżsi Kapłani, ś. p. Benedykt XIV, Pius VI i Leon XIII to nadanie zmienili, jak co do samej modlitwy—podając zamiast niej na czas Wielkanocny antyfonę *Regina Coeli,* albo dla tych, którzy nie mogą lub nie umieją czytać, odmówienie pięciu pozdrowień anielskich *Zdrowaś Marya,* — jak również co do sposobu i czasu jej odmawiania.

Obecnie zaś Jego Świątobliwość Pius XI, z Opatrzności Bożej Papież, pobudzony taką samą, co i Jego Poprzednicy, pobożnością do Niepokalanej Dziewicy Maryi, powodowany tym względem, by ożywić większe zespolenie ludu chrześcijańskiego przez odmawianie tej modlitwy, która dlatego tak miłą jest najświętszemu Sercu Dziewicy, że tak ściśle się łączy z tajemnicami Boskiego Odkupienia, uroczyście wspominanemi w tym

przebłagalnym roku, na audjencji, w dniu III tego miesiąca niżej podpisanemu Kardynałowi Penitencjarjuszowi Wielkiemu udzielonej, raczył zwiększyć odpusty przywiązane do tej pobożnej praktyki, postanawiając, co następuje:

Aby wszyscy wierni Chrystusowi, którzy, czy to we właściwym momencie godziny, jak to było przepisane przez Najwyższego Kapłana, Benedykta XIII, czy też jak tylko to będą mogli uczynić, modły *Anioł Pański* z przepisaną oracją, albo, stosownie do czasu, antyfonę *Regina Coeli,* również z używaną oracją, lub wreszcie pięć pozdrowień anielskich *Zdrowaś Marya,* pobożnie odmówili, mogli pozyskać za każdym razem odpust *cząstkowy* dziesięciu lat, ilekroć tę pobożną praktykę przynajmniej ze skruchą serca wykonają, i *zupełny* odpust przy zwykłych warunkach, jeżeliby to czynili przez cały miesiąc.

Niniejsze ma znaczenie wieczyste, bez ogłoszenia Listu Apostolskiego, bez względu na przeciwne jakiekolwiekbądź zarządzenia.

Dan w Rzymie w siedzibie świętej Penitencjarji, dnia XX miesiąca lutego roku MDCCCCXXXIII.

(L. S.) W. Kard. Lauri, *Penit. Wielki.*
J. Teodori, *Sekretarz.*

(*Acta Apostolicae Sedis,* t. 25, str. 71).

ZARZĄDZENIA ORDYNARJATU ARCYBISKUPIEGO.

W sprawie walki z alkoholizmem.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, dn. 22. XII 1932 r. № 10.530.

W celu ożywienia działalności istniejących po parafjach Bractw trzeźwości i kół abstynenckich na terenie archidiecezji, jak również przyczynienia się do walki z alkoholizmem, Kurja, za zgodą J. E. Najprzewielebniejszego Księdza Arcybiskupa-Metropolity, poleca P. W. Duchowieństwu archidiecezji: 1-o zainteresować się wydawnictwem i drukami Zarządu Głównego „Katolickiego Związku Abstynentów“ w Poznaniu *(Al. Marcinkowskiego 26),* 2-o poprzeć, w miarę możności, katolicką ogólnopolską centralę przeciwalkoholową w Poznaniu, przez dobrowolną składkę własną, jak również tych osób, które zdają sobie sprawę z potrzeby zwalczania alkoholizmu. Ofiary można przesyłać wprost do Zarządu Głównego Kat. Zw. Abstyn. (*Poznań, Al. Marcinkowskiego 26*).

Ks. J. Ostreyko
w/z Kancl. Kurji.

Legalizacja wyciągów metrykalnych.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA.

Wilno, dn. 6. IV. 1933 r. Nr. 4945.

Kurja niniejszem podaje do wiadomości pismo Min. Spraw Wewnętrznych z dn. 4.IX. 1930 r. Nr. AC. 7482/3 do P. Wojewody Białostockiego, nast. treści:

„Na tle spraw o wydobycia przez obywateli polskich spadków, premij asekuracyjnych, sum odszkodowawczych i t. p. ze Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej w praktyce wyłaniały częstokroć wątpliwości n. t., jaka władza naczelna kompetentna jest do legalizowania metryk, wystawianych w wymienionych wyżej celach przez duchownych wyznań chrześcijańskich, pełniących w woj. wschodnich funkcje urzędników stanu cywilnego.

Na podstawie porozumienia zainteresowanych czynników międzyministerjalnych ustalono ostatnio, że władzą tą jest nie jak dotąd Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, lecz Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, przyczem legalizacja dokonywana będzie jak dotychczas w toku instancyj administracyjnych.

O powyższem zechce Pan Wojewoda powiadomić właściwe Konsystorze celem należytego pouczenia zgłaszających się petentów.

Ks. J. Ostreyko — *(—) Pilecki,*
w/z. Kancl. Kurji. — Naczelnik Wydziału".

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

Rok jubileuszowy a pielgrzymki do Kalwarji.

Dnia 3 maja, w uroczystość Znalezienia św. Krzyża, otwiera się urzędowo Kalwarja pod Wilnem, czyli raczej od tego dnia rozpoczyna się obchodzenie Drogi Krzyżowej według ustalonej tradycji.

Od tego dnia dawniej i dziś napływają liczne pielgrzymki z całego kraju, by rozpamiętywać Mękę Pańską, idąc po „Dróżkach Pańskich", uświęconych ustanowieniem Kościoła i pobożnością szeregu pokoleń wiernych.

Najliczniej zazwyczaj przybywali pielgrzymi w okresie Zielonych Świątek.

W tym roku, jako w roku Wielkiego Jubileuszu Powszechnego 1900-lecia Zbawienia rodzaju ludzkiego, w wielką rocznicę Męki i Śmierci Zbawiciela naszego Jezusa Chrystusa, powinny wyruszyć do Kalwarji pod Wilnem pielgrzymki ze wszystkich,

chociażby najmniejszych i najbardziej oddalonych, parafij archidiecezji naszej. Będzie to uczczenie Wielkiego Jubileuszu i odpowiedź na wezwanie Ojca św., który powołuje wszystkich wiernych do rozważania Męki Pańskiej i związanych z nią wypadków i tajemnic. „Pragniemy, mówi Ojciec św., aby te miejsca, gdzie się przechowują osobliwe pamiątki Męki Pańskiej, w okresie roku jubileuszowego otoczone były szczególnem nabożeństwem“ [1]).

Nie posiadamy na terenie archidiecezji cennych relikwij, związanych z Męką Zbawiciela; ale posiadamy natomiast wyjątkowe miejsce, na którem cześć tej Męki przenajdroższej kwitnie od dawna. Tem miejscem jest *Kalwarja*.

Idźmyż tedy sami i prowadźmy wiernych do Kalwarji.

Na głos Arcypasterza naszego w noc z Wielkiego Czwartku na Wielki Piątek wyruszyła z Wilna, z pod Ostrej Bramy, bardzo liczna, bo licząca około 20.000 osób, kompanja do Kalwarji.

Teraz czas na prowincję. Zawczasu należy przygotować lud do pielgrzymki, należycie wyjaśnić jej cel, obrać najodpowiedniejszą porę i z pobożnym śpiewem wyruszyć do Kalwarji i do Ostrej Bramy, w której króluje Ta, którą Syn Boży 1900 lat dał nam za Matkę.

W sprawie „Apostolstwa Modlitwy“ i „Krucjaty Eucharystycznej“.

W tym roku, na mocy wielce znamiennego a tak bardzo słodkiego nakazu Ojca św. Papieża Piusa XI-go i naszego Czcinajdostojniejszego Arcypasterza Wileńskiego, obchodzimy 1900-lecie ustanowienia Przenajświętszego Sakramentu i Sakramentu Kapłaństwa.

Już więc oto 1900 lat, jak Najsłodsze Serce Jezusowe przeszytem zostało włócznią żelazną na Krzyżu!...

Już oto 1900 lat, jak Pan Jezus sub Sacramento mirabili passionis Suae memoriam reliquit i wciąż przypomina ludzkości o miłości Swej całopalnej: „Oto Serce, które tak bardzo ukochało ludzi, iż całkiem dla nich się wyniszczyło“.

Już oto 1900 lat, jak to Najsłodsze Serce woła wciąż na ludzkość całą: *pragnę!...* pragnę zbawienia każdej duszy, gdyż *nie chcę śmierci grzesznika, ale żeby się nawrócił i żył...*

Już oto 1900 lat, jak z tabernakulum w każdym kościele i po całym świecie woła Pan Jezus: *Pójdźcie do Mnie wszyscy... a Ja was ochłodzę...* ukoję... uszczęśliwię!...

---

[1]) Konst. *Quod nuper*, z dn. 6. I. 1933 r.

Któż dzisiaj bardziej natężyć winien swego ucha na ten głos Zbawiciela, kto żywszem sercem i duszą wczuć się winien w przepaść nigdy niezgłębioną tajemnic Jego miłości i nieustanne Jego przez 1900 lat wołanie, jeśli nie serca, Panu Jezusowi oddane i dobrowolnie Jego miłości poświęcone, jeśli więc nie serca z Apostolstwa Modlitwy i Krucjaty Eucharystycznej?...

Zastępy Świętych Pańskich, co niegdyś na ziemskim żyły padole, i co od początku istnienia Kościoła św. korzystały z cudownych dobrodziejstw Męki i miłości Pana Jezusa, wszyscy następnie, co w ciągu 1900 lat po wędrówce ziemskiej odeszli zasileni chlebem anielskim do wieczności, jak również co w dalszym ciągu dziś na ziemi tej zostając, z tego źródła miłości pożytki zbawienne dla duszy swej czerpią, czy świeccy czy duchowni, czy dusze kapłańskie czy zakonne, wszyscy dziś, niebo i ziemia, w jeden olbrzymi akord uwielbienia i dziękczynienia serca swe jednoczą i ponad wszechświaty wołają: *Te Deum laudamus... Chwała i uwielbienie, miłości i dziękczynienie bądź w każdym momencie Sercu Jezusowemu w Najświętszym Boskim Sakramencie..*

Apostolstwo Modlitwy i Krucjata Eucharystyczna w odwiecznym tym koncercie chwały i dziękczynienia pierwsze skrzypce dzierżyć winny.

Ale Serce Jezusowe i zadośćuczynienia i wynagrodzenia od nas wygląda. Użala się Ono wciąż: „A od ludzi tylko bluźnierstwa, niewdzięczność i oziębłość odbiera“ (słowa do św. Małgorzaty Alacoque).

1900 lat... Ile przez ten czas komunij świętokradzkich... Ile komunikantów i hostyj pokonsekrowanych wykradziono i sprofanowano... Ile bluźnierstw czy słowem, czy drukiem w prasie wyrzeczono... Ile zdrad, ile herezyj, ile schyzm powstawało... Ile buntu, ile nienawiści, ile rewolucyj względem Boga, względem Chrystusa Pana powstawało!.. Wieki płyną, a wciąż się powtarza, i za naszych czasów to się zdarza, co król Dawid w psalmie ze zdumieniem podnosił: *Czemu się wzburzyli poganie, a ludzie myśleli o marności? Stanęli wespół królowie i książęta zeszli się gromadnie przeciw Panu i przeciw Chrystusowi Jego: potargajmy związki ich, i zrzućmy z siebie jarzmo ich* (Ps. 2. 1—3). Kto wszystko to zmierzy, kto wszystko to zgłębi?

1900 lat, jak Serce Jezusowe, naszemi nieprawościami zranione, wciąż woła: *Azali jest boleść, jako boleść moja?*

Do każdej dobrej woli, jak niegdyś do św. Małgorzaty Alacoque, błagalnie przemawia Pan Jezus: „Ty przynajmniej za nich Mnie wynagradzaj“.

Do wielbienia więc, do wdzięczności, jak również do zadośćczynienia i żywego wynagradzania Apostolstwo Modlitwy pobudzać się winno. Szczególniej trzeci stopień Apostolstwa, Wynagradzającej Komunji, mocno do tego świętego obowiązku poczuwać się winien. Rok jubileuszowy — to żarliwa praca w tym kierunku.

Uwzględnić trzeba piękne wezwanie *Posłańca Serca Jezusowego* w numerze kwietniowym na str. 134: „W tym roku jubileuszowym niech ks. Dyrektorowie, Zelatorzy i Zelatorki zbadają, jaki jest stan Apostolstwa Modlitwy przy ich kościołach? Co należy uczynić, by temu Stowarzyszeniu, tak umiłowanemu przez Najśw. Serce, a tak bardzo polecanemu przez Namiestników Chrystusowych, zapewnić większą jeszcze żywotność i silniejszy rozwój; w tym roku jubileuszowym powinni wszyscy członkowie Apostolstwa wytężyć swoje starania, by jak największa liczba rodzin i innych społeczności poświęciła się publicznie Najśw. Sercu Jezusa".

Do tej pracy należałoby dołączyć akcję charytatywną. Pan Jezus po pierwszej Komunji św., udzielonej Apostołom, ogłosił nowe przykazanie: „Przykazanie nowe daję wam, abyście się społem miłowali; jakom was umiłował, abyście się i wy społem miłowali" (Jan 13.34). Więc nasamprzód członkowie Apost. Modlitwy i Krucjaty Eucharystycznej odtąd ze sobą winni goręciej się kochać, a dalej, na swych zebraniach omawiać sprawy świadczenia miłości swym bliźnim, jakie i komu uczynki miłosierdzia świadczyć należy, jakim sierotom, jakim ubogim, jakim chorym, jakim kalekom i t. d., czem ich wesprzeć, czem pocieszyć, a najbardziej, by do poznania Pana Jezusa i pojednania się z Nim kogo doprowadzić.

Tego wszystkiego najbardziej i Serce Jezusowe i Ojciec Święty, i nasz Czcinajgodniejszy Arcypasterz dziś od Apostolstwa Modlitwy, zdaje się, wyglądają. W tem się kryje tajemnica ratowania dusz, budowa Królestwa Bożego na ziemi, a nawet wszelka pomyślność doczesna: *Naprzód szukajcie Królestwa Bożego, a wszystko inne będzie wam przydane.*

Ks. Karol Lubianiec,

Dyrektor Archidiecezjalny Apostolstwa Modlitwy
i Krucjaty Eucharystycznej.

Na nowych szlakach duszpasterstwa wiejskiego.

(c. d.) (3)

II. *Święcenie pól.* — Wskrzeszajmy wszędzie poświęcanie pól, poprzedzane rannem nabożeństwem w intencji danej wsi. Jak je czynić, pouczy *Rytuał* nowy. Po poświęceniu — kolenda choć 10 domów „najpilniejszych“, to znaczy najbardziej potrzebujących. Uzasadnienie: trzeba dziś na wsi wybijać z głów twierdzenie, przeciwne psalmowi „Nisi Dominus aedificaverit domum“ tak, jak i to, że nie pomogą piorunochrony, jeśli inna będzie wola Boża.

III. *Poświęcanie domów.* — Pilnujmy pilnie, czy domy są poświęcone. Czekać na to do styczniowej kolendy, to kręcić wodę na młyn obojętności religijnej. Uzasadnienie: człowiek religijny nie zamieszka w domu nie poświęconym, nie zawiesi obrazu nie poświęconego.

IV. *Przedszkola.* — Zakładajmy po wioskach przedszkola — na razie niedzielne. Jak to urządzić? Gdzie jest Stowarzyszenie Katolickie Polek, sprawa łatwa. Gdzie niema S. K. P., zorganizować do tego zelatorki Unji Żywego Różańca. Możnaby robić tak: W niedzielę o 9 rano wszystkie matki wiodą swój drobiazg do jednej chaty upatrzonej. Same idą do kościoła. Z dziatwą zostają dwie niewiasty. Tu pacierz, pieśń, łatwa czytanka, zabawa i znów pacierz. — Co druga niedziela można o to poprosić nauczycielkę.

V. *Duszpasterstwo stanowe.* — Walnym środkiem docierania wszędy ze słowem Bożem i z penetracją wpływów dobroczynnych Kościoła to praca nad różnemi warstwami przez *zainteresowanie stanowe*:

a) „Dzieło Dziecięctwa Jezusowego“ dla wieku przedszkolnego, aby oddać dziatwę, „lactentes et infantes“, pod działanie łaski Bożej w odpustach misyjnych. Jest jeden dzień w roku, który specjalnie możnaby wyzyskać w tym kierunku, aby snopy obfite łaski Bożej spuścić na serduszka tego milusińskiego drobiazgu i na ich żywicielki. Mam na myśli dzień Adoracji Wieczystej tam zwłaszcza, gdzie nie w lutą zimę ona wypada. A to, co podaję, piszę z doświadczenia kilkuletniego. Znam parafję, gdzie proboszcz na godzinę 3 po południu zaprosił do kościoła matki ze swemi pociechami—z takiemi „od piersi“ do lat sześciu. Niedzieli poprzedzającej wołał z ambony: „Przyjdźcie z waszą dziatwą, niech Jezus zobaczy wasze pociechy i pobłogosławi im i wam“... W samym Dniu Adoracji przy obiedzie proboszczów

powiadomił o tem swoich gości-kapłanów. Sporo było śmiechu i wesołości i niedowierzania, co też to „z tej nowej komedji” urośnie.

Trzeba, nota bene, mieć wiele zdrowia i nerwy, jak liny okrętowe, aby spokojnie wysłuchiwać drwin ze strony tej, z której możnaby niekiedy czegoś innego się spodziewać. Czego niema u medyków, fizyków, inżynierów wobec nowych prób, u nas multitudo copiosa nimis, że nieraz ciśnie się do serca jakiś żal: „Zimnem dołu wieje strój — ty nie mój, ty nie mój“ [1]).

O trzeciej zaproszony z nabożeństwem zakonnik stanął u ołtarza, odmówił z matkami Litanję. Odśpiewano „Pod Twoją obronę“ i „Gwiazdo morza“, a proboszcz wszedł na ambonę. Pomówił z maleństwem, odezwał się do matek, wykorzystał nawet taki moment, że to i owo niemowlę kwilić głośno poczęło, a gdy przygotowane przez ambonę matki i dzieci z rąk zakonnika brały błogosławieństwo Sanctissimi, z piersi matek wyszedł głęboki szloch. Czuło się, że Bóg bierze dziatwę pod skrzydła hojnego swego Serca. A po uciszeniu się proboszcz poprosił matki, by tu Panu Jezusowi przyrzekły, że po powrocie do domu nie będą gorszyły dzieci w domu, nie będą klęły, nigdy nie dopuszczą się czegoś nieobyczajnego pod pretekstem: „Dziecko jeszcze głupie, nie rozumie“; wreszcie podziękował matkom i puścił je do ognisk domowych. Rezultat taki, że na cmentarzu kobiety wprost chwytały się sukni kapłańskiej i rąk proboszcza, dziękując za „taki dzień dla nas kobiet“.

Po nabożeństwie już nikt z sąsiadów się nie śmiał i komedją takiej adoracji nie nazywał. Ergo: „sinite parvulos venire ad fontes aquae vivae“.

Najłatwiej duszpasterz wkradnie się do serc, ogarniętych nawet sklerozą duchową i zwapnieniem nauki bożej, jeżeli rozpoczyna swe wpływy od dzieci.

b) Pod tym kątem widzenia należy ze specjalną starannością urządzać *Dzień I komunji.* Nic lepszego nie wymyślimy w kościołach naszych ponadto, co podaje „Ceremonjał parafjalny“ arcybiskupa Nowowiejskiego na ten dzień, i lepiej nie zorganizujemy obchodów tego dnia poza instrukcją naprawdę świętej pamięci Strażnika Lwowa — Ks. Arcybiskupa Bilczewskiego [2]). Myślę, że nie pożałuje żaden z nas trudu, gdy według myśli tu cytowanych urządzać będzie ten epokowy dzień w życiu najmłodszych swych parafjan.

[1]) Wyspiański. *Wesele.*

[2]) *Mowy i listy pasterskie*, t. I.

c) Z tej samej strony serca wychodzi inna uroczystość doroczna: *choinka w święto Młodzianków* dla dzieci z całej parafji. Zgromadzić dziatwę szkolną (ferje świąteczne) i drobniejszą w kościele, opowiedzieć im o Bożem Narodzeniu,[1]) zaśpiewać kolendę i przygotować je do Mszy św., tuż odprawionej przy śpiewie kolend. Nota bene: przyuczać od maleńka, aby śpiewano pieśń z przestankami minutowemi po każdej strofie. To budzi *uwagę* i pozwala śpiewać *równo*. — *Psalite sapienter.* Potem zaimprowizować procesję do żłobka przy śpiewie: „Pójdźmy wszyscy do stajenki". Adorowali pastuszkowie, adorowali uczeni (Mędrcy świata — Monarchowie) adorować powinny dzieci. — Tam, gdzie jest sala, uroczystość kończy się tam na rozdaniu dzieciom broszur (analfabetom łakoci). Gdy niema sali, rozdać przy żłobku. Znam parafję, gdzie na 5.000 ludności przybywa do 700 dzieci na święto Młodzianków. Uciechy wiele, pamiątka duża. Psychologiczne nastawienie: „Ksiądz proboszcz nam mówił, ksiądz proboszcz dał" i i. d.

d) Przez zorganizowanie *Krucjaty Eucharystycznej* w szkołach dochodzimy do — e) *Unji Żywego Różańca* dla panien i kawalerów. By jednak były one rezerwoarem, stąd jedynie czerpać należy kandydatów do S.M.P., trzeba je prowadzić systematycznie i organizacyjnie. Z Unji Żywego Różańca, gdzie chłopiec lub dziewczę jest *obiectum* naszej pracy, bierze on soki i warunki rozwoju o modlitwę oparte, a gdy przyjdzie do S.M.P. stanie się już *subjectem*, poddaje się naszym wpływom, ale i sam już współpracuje, a poniekąd tworzy.

f) *Rodzina.* — Omówiwszy pracę nad młodym lasem w przyrodzie katolickiej, przejść musimy do bardzo ważnej komórki życia religijnego i społecznego — rodziny. Tu pod dwoma kątami patrzeć należy na naszą pracę zbawczą: 1) umoralnienie życia małżeńskiego, 2) pielęgnowanie zmysłu rodzinnego.

Tak, jak apostoł świecki nie specjalnie agituje we wtorki czy piątki, ale stale ma roztaczać wpływ, i duszpasterz *pierwszy cel* osiąga przez stałe refreny na ambonie, przy każdej okazji mówiąc o statystyce urodzin, o świętości i nierozerwalności węzła, o przysiędze, o częstej Komunji małżonków, o świętości pożycia małżeńskiego, przez wskazywanie mężom i żonom, co robić z wieczorami, gdzie bywać, czem się zajmować. Niech nie będzie ślubu *bez* wypełnienia rubryki: „admoneat sermone gravi de matrimonio...".

---

[1]) Cf. X. Młynarczyk, *Pogadanki religijne*, X. Roztworowski, *Obrazki z życia Zbawiciela.*

Dla wypełnienia *drugiego celu* (pielęgnacja zmysłu rodzinnego), zwrócę najbaczniej uwagę na *dwa* pozornie drobne *objawy*... To nie moje zdanie, z góry się zastrzegam, bo czuję ich wagę, więc nie chciałbym, aby je poddawano krytyce, jako pozbawione autorytetu. Jest to zdanie pisarza kościelnego tej miary i pasterza tych zasług dla Kościoła, co zmarły u schyłku zeszłego wieku Biskup Michał Nowodworski, polski Veuillot. Jego zdaniem najsilniej cementują zmysł rodzinny: 1) wspólny pacierz całej rodziny, 2) dziecko, idące z ojcem do kościoła.

Ks. Ignacy Cyraski.

(C. d. n.)

Ś. p. ks. Antoni Jabłoński.

Dn. 10 kwietnia rb. zmarł w Porozowie, pow. wołkowyskiego, ks. Antoni Jabłoński, zamieszkały tam jako mansjonarjusz przy miejscowym kościele parafjalnym. Przewlekła choroba psychiczna wycofała go już dawno z szeregów czynniejszych duchowieństwa; w chwilach jednak pełniejszej świadomości spełniał on funkcje kapłańskie, służąc, jak mógł, wiernym.

Ś. p. ks. Jabłoński urodził się w Grodnie 13 czerwca 1868 roku; pochodził z rodziny mieszczańskiej, od dawna osiadłej w tem mieście; nauki gimnazjalne pobierał również w Grodnie, a w r. 1887 wstąpił do Seminarjum duchownego w Wilnie. Po ukończeniu studjów teologicznych w roku 1891 otrzymał święcenia kapłańskie z rąk ówczesnego Biskupa wileńskiego, Antoniego-Franciszka Audziewicza.

Wkrótce po otrzymaniu święceń ś. p. ks. Jabłoński został naznaczony na wikarjat do Białegostoku, skąd dn. 6 października 1892 roku przeniesiony na zastępcę proboszcza do Hoży pod Grodnem, gdzie też wkrótce został proboszczem. Dnia 28 października 1899 roku ś. p. ks. Jabłoński zostaje przeniesiony na proboszcza do Murowanej - Oszmianki. Tu poraz pierwszy zaczęły się okazywać objawy groźnej choroby psychicznej, która go już nie opuściła aż do śmierci, pomimo usilnej kuracji, zwłaszcza za życia młodszego brata, ś. p. ks. Romualda Jabłońskiego. W roku 1916 ks. Antoni Jabłoński zamieszkał na stałe w Porozowie, gdzie i zakończył życie.

Requiescat in pace!

KRONIKA KOŚCIELNA I RELIGIJNA.

I. Kronika archidiecezjalna.

Święta wielkanocne w Wilnie. — Większe miasta, pomimo pozornie bez zmian płynącego życia, większe święta, jak Boże Narodzenie i Wielkanoc, przeżywają q wiele intensywniej, niż wieś lub nawet pomniejsze miasteczka i miasta. Zwłaszcza stolice biskupie pod tym względem więcej się·wyróżniają przez uroczyste celebry pontyfikalne w katedrach, śpiewy liturgiczne, specjalny dobór kaznodziejów i t. p. Wilno, wskutek zamknięcia na czas robót ratowniczych Bazyliki, wiele straciło na tradycyjnym nastroju świątecznym: nie było okazałych nabożeństw wielkotygodniowych z Ciemnemi Jutrzniami, które ongiś, gdy zwłaszcza śpiewy liturgiczne stały na wysokim poziomie, ściągały liczne rzesze wiernych do Bazyliki, nie było Rezurekcji katedralnej ze śpiewem prześlicznym Jutrzni paschalnej, ani tych niedziel wielkanocnych z procesjami i śpiewem *Cum Rex gloriae Christus* ze stacjami. Nabożeństwo wielkoczwartkowe z poświęcaniem olejów J. E. Ksiądz Arcybiskup - Metropolita odprawił w kośc. św. Jana, Rezurekcję zaś z procesją wieczorem w Wielką Sobotę — w kość. św. Kazimierza. We wszystkich innych kościołach nabożeństwa wielkotygodniowe i wielkanocne odbyły się w zwykłym porządku.

Życzenia świąteczne u Arcypasterza. — Tradycyjnym zwyczajem w południu, w Wielką Sobotę, Duchowieństwo m. Wilna składało życzenia świąteczne JE. Księdzu Arcybiskupowi-Metropolicie w pałacu arcybiskupim. W imieniu Duchowieństwa przemawiali ks. prałat Adam Sawicki i ks. kan. Jan Adamowicz, dziekan wileński.

Choroba JE. Księdza Biskupa Sufragana. — Od dłuższego czasu JE. Ksiądz Biskup-Sufragan, Kazimierz Michalkiewicz, przechodzi ciężką chorobę nerkową, połączoną z licznemi komplikacjami. Zdaniem powag lekarskich, operacja chirurgiczna jest nieunikniona, chodzi tylko o to, by Dostojny Pacjent nabrał sił i stał się zdolnym do zniesienia przykrej i uciążliwej operacji. W tym też kierunku idzie obecnie kuracja z dość pomyślnym wynikiem.

„Unitas". — Na kilku ostatnich posiedzeniach Zarząd omawiał trudną sytuację finansową jak Zw. Kapł. „Unitas", tak i najgłówniejszej jego agendy — Kasy Zapomogowej. Sytuacja ta powstała wskutek większych wydatków, połączonych z utrzymaniem chorych księży emerytów, jak np. ś. p. ks. Szymkunasa i in., wydatkami na „Betanję", a nadewszystko wskutek nieregularnego wnoszenia składek przez niektórych ks. Dziekanów. Zgodnie z uchwałą ostatniego Walnego Zgromadzenia, potrącania na Kasę Zapomogową mają się dokonywać w Kurji Metropolitalnej. Dla ułatwienia tego potrącania, pożądanem jest, by ks. Dziekani na początku każdego miesiąca, już od czerwca, nadsyłali do Zarządu „Unitasu" wykaz księży, od których należy potrącić składki na kasę zapomogową. Ten sposób przyjmowania składek zaoszczędzi kilkadziesiąt złotych, które idą obecnie na wydatki porta. Dla poprawienia stanu finansowego i ożywienia akcji „Unitasu", pożądanem jest, by wszyscy członkowie uregulowali niezwłocznie zaległe składki członkowskie za rok 1932 i poprzednie. Po otrzymaniu tych składek Zarząd poda do wiadomości zasady reorganizacji Związku „Unitas".

Ofiara J. Em. Ks. Kard. Aleksandra Kakowskiego na ratowanie Bazyliki Wileńskiej. — J. Em. Ks. Kardynał Kakowski ofiarował tysiąc

złotych na ratowanie Bazyliki wileńskiej, przesyłając je na ręce J. E. Ks. Arcybiskupa-Metropolity Wileńskiego.

Zjazd Związku Zakładów Teologicznych w Polsce. — W dd. 19—21 kwietnia w Wilnie odbył się VII zjazd profesorów Seminarjów Duchownych i wydziałów teologicznych w Polsce. Na zjazd przybyło z całej Polski 65 prof. Zjazd rozpoczął się nabożeństwem w Ostrej Bramie, odprawionem przez J. E. Arcybiskupa-Metropolitę Wileń., poczem rektor seminarjum duchownego w Łomży ks. Prał. H. Betto, wygłosił przemówienie. Obrady odbywały się w sali bibljotecznej Seminarjum Metropolitalnego. Zjazd otworzył i powitał Ks. Arcybiskup. Do prezydjum powołano ks. prof. Żukowskiego z Przemyśla i in. Prace były prowadzone na posiedzeniach plenarnych i sekcyjnych. Zebrania plenarne omawiały zagadnienia ogólne, związane z całokształtem wychowania duchowieństwa. Obradowały nadto sekcje: filozoficzna, biblijna, pedagogiczno-katechetyczna, liturgiczna, ascetyczna, dogmatyczno-apologetyczna, prawno-kanoniczna, homiletyczna, nauk społecznych, teologiczno - moralna, historji Kościoła i pasterska. Pod koniec obrad odbyło się sprawozdanie z prac sekcyjnych i rezolucyj powziętych, które przedstawiono na plenum do aprobaty. Po przyjęciu rezolucyj i uchwał przystępiono do dokonania wyboru nowego Zarządu. Dotychczasowy Zarząd kompletował się z profesorów seminarjum kieleckiego, z ks. prof. Pilchem, jako prezesem, na czele i sprawował swe funkcje przez 6 lat. Nowy Zarząd stanowią: Prezes ks. prof. Puciata z Wilna, viceprezes ks. prof. Żukowski z Przemyśla, sekretarz ks. prof. Sopoćko, skarbnik ks. prof. Suszyński z Wilna i członek Związku ks. Pilch z Kielc.

Bratnia Pomoc Alumnów Seminarjum Metropolitalnego. — Dnia 17 lutego b. r. na dorocznem walnem zebraniu członków Bratniej Pomocy, po udzieleniu absolutorjum ustępującemu Zarządowi, dokonano wyborów nowego Zarządu. Do nowego Zarządu zostali wybrani następujący alumni: Jan Trochim jako Prezes, Edward Klejno jako Viceprezes, Adam Masiulanis jako Skarbnik, Stanisław Soroko jako Sekretarz i Kazimierz Sołowiej jako gospodarz. — Nowoobrany Zarząd składa najserdeczniejsze „Bóg zapłać" Przewielebnym Księżom i Dobrodziejom za nadesłane składki członkowskie: ks. Prefektowi Janowi Alferowiczowi, ks. Pref. Antoniemu Aktanarowiczowi, ks. Michałowi Aronowiczowi, ks. Proboszczowi Pawłowi Bagieńskiemu, ks. Pref. Stanisławowi Baranowskiemu, ks. Pref. Stanisławowi Budnikowi, ks. Prob. Józefowi Chlewińskiemu, ks. Bolesławowi Gramzowi, ks. Dyrektorowi Stanisławowi Hałce, ks. Prob. Leonowi Hryniewskiemu, ks. Pref. Wiktorowi Judyckiemu, ks. Pref. Stanisławowi Kozłowskiemu, ks. Prob. Antoniemu Lewoszowi, ks. Prob. Edwardowi Murończykowi, ks. Prob. Stefanowi Ostaniewiczowi, ks. Dziekanowi Mieczysławowi Radziszewskiemu, ks. Kanonikowi Józefowi Songinowi i Wielmożnej Pani Marji Szydłowskiej. — Jednocześnie nowoobrany Zarząd usilnie prosi PT. Księży, wyświęconych w ostatnich kilku latach, o zwrot długów, zaciągniętych w Br. Pomocy w czasie Ich pobytu w Seminarjum, gdyż Bratnia Pomoc nie może spełnić należycie swego zadania w tych trudnych czasach kryzysowych, mając liczne zapotrzebowania — a braki w kasie.

Zarząd.

II. Stolica Apostolska.

Ojciec Św. w stuleciu konferencji św. Wincentego. — Z okazji stuletniej rocznicy powstania konfe-

rencji św. Wincentego, Ojciec św. wystosował na ręce prezesa generalnego konferencji, p. Henryka de Verges, pismo, w którym daje wyraz swej radości z postępu prac konferencji, tej, „wielkiej i szczytnej Wyprawy Krzyżowej” na polu miłosierdzia, zachęca „wszystkich ludzi dobrej woli, aby z zapałem i radością służyli biednym na większą chwałę Jezusa Chrystusa i Jego Kościoła św.“, i w końcu udziela błogosławieństwa apostolskiego.

Pielgrzymka polska u Ojca św. — Dn. 18 kwietnia rb. Ojciec św. przyjął na audjencji pielgrzymkę polską, złożoną z 500 osób. Ojciec św. łaskawie obszedł wszystkich, z wieloma osobami rozmawiał, zatrzymując się zwłaszcza dłużej przy dzieciach. W przemówieniu swem Ojciec św. wyraził serdeczną radość z oglądania tak licznych przedstawicieli całej Polski. Podobnie jak na życzenie Chrystusa Pana Apostołowie stawili się, by wspólnie z Nim święcić Paschę, tak polscy pielgrzymi przybyli do Rzymu, by z Ojcem Chrześcijaństwa wspólnie wziąć udział w uroczystościach Wielkiejnocy i rozpamiętywać tak szacowne dla ludzkości owoce Odkupienia. Raduje się Ojciec św. ze stanowiska zajętego przez Polskę od początku ogłoszenia Roku Świętego, co całkowicie odpowiada jej przeszłości i taraźniejszości. Podkreślił też Ojciec św. te specjalne węzły, które Go łączą z Polską i, choć dla całej wielkiej rodziny chrześcijańskiej ma On szeroko otwarte serce, szczególnie czułym wzrokiem spogląda na ten kraj, z którym Opatrzność związała Go w sposób tak wyjątkowy. Obecność pielgrzymów polskich przypomina Ojcu św. lata, spędzone na ich ziemi, gdy dzielił z nimi chwile nie powszedniej ważności. Przedłożony Ojcu św. adres polskiej młodzieży akademickiej pełen jest uczuć wiary odziedziczonej po sławnych ojcach i stwierdza, że młodzież, będąca nadzieją Polski i Kościoła, strzeże wiary ojców; czyniąc ją coraz bardziej promienną i silną. Polskę krzepiło to od wieków, i z całą świadomością zachowała ona w dziejach miano ludu chrześcijańskiego i katolickiego.

III. Kronika krajowa.

Prymas Polski u Ojca św. — Ojciec św. przyjął na audencji prywatnej JEm. Ks. Kardynała Prymasa Dr. Augusta Hlonda, rozmawiając z nim całą gndzinę o ważnych zagadnieniach, dotyczących życia kościelnego w Polsce. Papież okazał przy tem niezwykle żywe zainteresowanie dla spraw Rzeczypospolitej Polskiej i jej pomyślności oraz udzielił błogosławieństwa całemu narodowi polskiemu.

Obrady Komisji XX. Biskupów w Warszawie. — W dniu 20 kwietnia w pałacu arcybiskupim w Warszawie obradowała Komisja prawna Episkopatu Polski pod przewodnictwem J. Em. Ks. Kardynała Dr. Aleksandra Kakowskiego, Arcybiskupa-Metropolity Warszawskiego.

List pasterski Ks. Biskupa Chomyszyna.—J E. Ks. Grzegorz Chomyszyn, Biskup Stanisławowski greko-katolicki, wydał ostatnio list pasterski p. t. „O groźbie ruiny duchowej“. J. E. Ks. Biskup zwraca uwagę na wielkie spustoszenia, jakie czynią wśród ludności greko-katolickiej wysłannicy różnych sekt i organizacyj bezbożniczych, oraz wzywa społeczeństwo do przeciwdziałania ich zgubnym wpływom. Najlepszemi środkami do zwalczania sekciarstwa jest większe uświadomienie religijne i moralne.

IV. Kronika zagraniczna.

Wezwanie Biskupów niemieckich do modłów za kraj.—Kardynał Kolonji, metropolita z Paderborn i arcybiskup z Osnabrück obradowali w Kolonji w sprawie doniosłych zagad-

nień, wobec których znalazł się obecnie Kościół katolicki w Niemczech. Te problemy będą również przedmiotem obrad w czasie zwykłej dorocznej konferencji Episkopatu w Fuldzie. Zebrani w Kolonji arcybiskupi zwrócili się za pośrednictwem prasy do duchowieństwa swych diecezyj, by w czasie świętych dni Wielkiego Tygodnia i podczas uroczystości wielkanocnych nawoływali wiernych do szczególnie usilnych modłów na intencję tak bardzo doświadczonego kraju.

Wyrzucenie sekty badaczy Pisma św. z Bawarji. — Władze bawarskie wzbroniły działalności związku międzynarodowych badaczy Pisma św. („poważnych badaczy biblijnych"). Stwierdzono, że organizacja ta pod pozorem chrześcijaństwa wspierała destrukcyjną robotę komunistów. Komisaryczny minister wyznań Schemm zwrócił się do komisarycznego ministra spraw wewnętrznych Wagnera z prośbą, by agitacja tego związku na terenie Bawarji została całkowicie wzbroniona, t. zn., by członkom jego nie wolno było odbywać żadnych zebrań i by nie dopuszczano do kraju żadnych pism tej sekty.

Uroczystości ku czci św. Alberta w Paryżu. — Niedawno odbyły się w Paryżu uroczystości ku czci św. Alberta Wielkiego. Zaczęły się od uroczystego nabożeństwa w katedrze Notre Dame, gdzie obecni byli dwaj kardynałowie oraz liczni dostojnicy duchowni i świeccy. Wieczorem pierwszego dnia ambasada niemiecka urządziła przyjęcie, na które zaproszeni zostali nuncjusz apostolski, francuski minister oświaty, przedstawiciele Sorbony. Następnego dnia w Sorbonie zorganizowana została uroczysta akademja, której przewodniczył minister oświaty de Monzie. Przemawiali: słynny uczony Etienne Dilson, profesor College de France, oraz Hildebrandt, profesor uniwersytetu w Monachjum, który mówił o duchowej jedności Europy. Na zakończenie zabrał głos minister de Monzie, który określił znaczenie św. Alberta Wielkiego, jako badacza, nauczyciela i filozofa, i dodał, że we wspomnieniu o tym myślicielu katolicy badacze naukowi zarówno we Francji, jak w Niemczech, mogą i powinni znajdować ideę braterstwa i porozumienia.

Katolicki „Uniwersytet radjowy". — Przy uniwersytecie katolickim w St. - Louis (St. Zjedn.) powstaje „Uniwersytet Radjowy" lub też, jak go nazywają w Ameryce, „Uniwersytet Powietrzny" (University of the Air). Projekt ten wywołał wielkie zainteresowanie u szerszego ogółu katolickiego. Impreza „Uniwersytetu Powietrznego" polega na tem, że specjalna stacja nadawcza przy uniwersytecie w St. - Louis będzie rozpowszechniać drogą radjową cykle i całe kursy wykładów ze wszystkich dziedzin, objętych programem tej uczelni.

Katolicki dziennik w Japonji. — W Kojimachi, w pobliżu stolicy Japonji, otworzona została wielka drukarnia katolicka. Uroczystości poświęcenia jej dokonał osobiście arcybiskup z Tokjo. Powstanie tej nowej ważnej placówki umożliwi katolikom Japonji wydawanie własnego dziennika katolickiego.

Chrześcijańskie związki zawodowe w Niemczech. — Organ chrześcijańskich Związków zawodowych w Niemczech, *Der Deutsche*, stwierdza, że przy ostatnich wyborach do rad załogowych związki te wszędzie utrzymywały swoje pozycje a w wielu miejscowościach nawet poprawiły swą sytuację. I tak n. p. w reńsko-westfalskim rewirze węglowym wybory dały następujący wynik: chrześcijański związek zawodowy górników 50 miejsc, tak zw. wolny związek zawodowy — 43 miejsca, organizacja narodowo-socjalistyczna 9 i komuniści 4.

LISTA SKŁADEK NA RATUNEK BAZYLIKI WILEŃSKIEJ.

(7).

Urząd Pocztowo-Telegraficzny, Suwałki 44.85. Balcerowicz Czesław, Brodnica 2.00. Deja Franciszek, Brodnica 5.00. Elektrownia Miejska, Brodnica 6.90. Koczwara Stefan, Brodnica 10.00. Sąd Grodzki, Brodnica 4.00. Agencja Celna, Tczew 9.15. Droste M., Tczew 6.50. Ks. Antoni Cichoński, Wilno 30.60. Inspektorat IV Straży Granicznej, Tczew 56.50. Kazanowski Stanisław, Tczew 1.00. Komenda Garnizonu, Tczew 62.00. Maciejewski Wadysław, Tczew 3.00. Ks. Młyński, Tczew 0.50. Morawski Leonard, Tczew 13,46. Państw. Urząd Budown. Meljoracyjnego, Tczew 11.50. Państwowy Urząd Pośrednictwa Pracy, Tczew 5.00. Państwowy Zarząd Dróg Wodnych, Tczew 4.40. Sąd Powiatowy, Tczew 2.00. Urząd Celny, Tczew 3.00. Zakład św. Wincentego à Paulo, Tczew 5.00. Zjednoczone Warszaw. T-wo Transp. i Żeg. Pol., Tczew 13.00. Bogudzki Bolesław, Zamość 3.00. Drukarnia Sejmikowa, Zamość 6.50. Urząd Gminy Skierbieszów, Zamość 1.00. Hierowski Jan, Zamość 5.00. Inspektor Pracy, Zamość 30.00. Kasa Chorych, Zamość 1.50. Bajankiewicz Bolesław, Zamość 9.00. Elektrownia Miejska, Zamość 9.20. Przegaliński Józef, Zamość 5.00. Sejmikowa Lecznica Weterynaryjna, Zamość 5.50. Seminarjum Naucz. Żeńskie, Zamość 10.70. Bank Polski, Kalisz 12.50. Urząd Ziemski, Zamość 3.70. Bzowski Stanisław, Kalisz 60.00. Cichocki Mieczysław, Kalisz 5.00. Gimnazjum im. T. Kościuszki, Kalisz 37.75. Inspektor Szkolny, Kalisz 6.50. Raczkowski J., Kalisz 2.00. Rybacki, Kalisz 5.00. Słowadzki Juljusz, Kalisz 3.00. Spółka Ziemno-Betonowa, Kalisz 20.00. Urząd Gminy Pamięcin, Kalisz 2.50. Jaźwiński Zygmunt, Kalisz 14.00. Mleczarnia Kaliska 14.00. Piotrowski S., Kalisz 5.00. Urząd Skarbowy Pod. i Opłat Skar., Kalisz 9.30. Urząd Miar i Wag, Kalisz 4.00. Zgromadzenie SS. N. Rodziny z Nazaretu, Kalisz 8.65. Straburzyński Michał, Opalenica 2.00. Cukrownia Opalenica 7.50. Burmistrz m. Opalenica 25.00. Inspektor Szkolny, Odolanów 1.00. Ośrodek Zdrowia im. Piłsudskiego, Odolanów 3.50. Powiatowa Kasa Chorych, Odolanów 22.50. Wojtowstwo, Odolanów 6.00. Medyński Stanisław, Bug 6.50. Sobiech Ignacy, Bug 20.00. Główny Zarząd Majątku Zalesie, Borek 20.30. Sobański E., Borek 1.00. Państwowe Nadleśnictwo Wanda, Ostrzeszów 5.20. Państwowe Nadleśnictwo, Bralin 11.00. Mleczarnia w Chełmcach 5.00. Stacja Sanitarna, Chełmce 19.50. Trzciński Juljusz, Chełmce 5.00. Kalina Józef, Czempin 100. Sąd Powiatowy, NowyTomyśl 5.00. Zgoda Aleksander, Nowy Tomyśl 1.00. Sąd Powiatowy. Czersk 6.00. Państwowe Nadleśnictwo, Gliśnica, Poczta Daniszyn 8.00. Dąbrowski Leon, Dopiewo 2.00. Ks. Kasprzak, Doruchów 1.00. Woźniak Kazimierz, Gniewkowo 11,50. Cukrownia, Gostynin 30.00. Inspektor Szkolny, Gostyn 39.10. Kochowicz Stanisław. Gostyn 2.00. Nadleśnictwo Księży Oratorjanów, Gostyn 2.00. Portalski Jan, Gostyn 3.00. Sąd Powiatowy, Gostyn 6.20. Wójtowstwo Obwodu, Grodzisk 35.00. Ks. Bątkiewicz Józef, Janikowo 5.00. Maciejewski Wacław, Janikowo 5.00. Administracja majątku Lubinja 23.50. Ziemniewicz, Jarocin 10.00. Inspektor Szkolny, Jarocin 7.10. Jarocińska Kolejka Powiatowa 13.00. Burmistrz m. Jutrosina 5.00. Bąk Stefan, Kościan 10.00. Komunalna Kasa Oszczędności, Kościan 7.30. Powiatowa Kolej Kościańska 10.00. Krawczyk Franciszek, Kościan 2.00. Makowski Feliks, Kościan 4.10. Państwowa Fabryka Wyrob. Tytoń., Kościan 18.00. Starosta Powiatowy, Kościan 8.85, Wójtowstwo Kościańskie 12.55. Bolt Jan, Koźmin 3.00. Pilarczyk Teofil, Koźmin 3.00. Pow. Dom Zdrowia, Koźmin 4.00. Urz.-Poczt. Telegraficzny, Koźmin 210. Wójtowstwo Koźmińskie 5.95. Graczyk Jan, Krobia 14·00. Jankowski Czesław, Kruszwica 2.00. Kaczyński Jan, Leszno 1.50. Mirecki Piotr, Leszno 5.00. Państw. Semin. Naucz. Męskie, Leszno 10.00. Państw. Szk. Bud. i Handl. Męska, Leszno 10.50. Pow. Kasa

Chorych, Leszno 8.60. Sąd Powiatowy, Leszno 3.00. Sobiecki Feliks, Leszno 5.00. Nadleśnictwo Państwowe, Margonin 2.00. Cukrownia Dyrekcja, Miejska Górka 30.00. Rubiński Konstanty, Miejska Górka 3.00. Inspektor Szkolny, Międzychód 13.70. Komisarjat Straży Granicz., Międzychód 13.05. Wójtowstwo Obwodu Międzychód 4.50. Stawicki St., Miłosław 3.00. Jankowski S., Mogilno 4.30. Starostwo Powiatowe, Mogilno 18.50. Urz. Poczt. Telegraficzny, Mogilno 8.90. Wójtowstwo Obw. Mogilno 3.50. Nadleśnictwo Państw. w Ludwikowie, Mosina 7.00. Proboszcz Parafji, Mosina 2.00. Andrzejewski Franciszek, Ostrów Pozn. 3.00. Idzio Michał, Ostrów Pozn. 1.50. Insp. Straży Granicznej, Ostrów Pozn. 72.85. Insp. Szkolny, Ostrów Poz. 1.50. Kalina Aleksy, Ostrów Pozn. 5.00. Karliński J., Ostrów Pozn. 5.00. Gazownia Miejska, Ostrów Pozn. 500. Stow. Dozoru kotłów, Ostrów Pozn. 8.00. Urząd Akcyzowy, Ostrów Pozn, 2.60. Urząd Poczt. Telegr., Ostrów Pozn. 10.80. Warsztaty Wagonowe P. K. P., Ostrów Pozn. 71.45. Woziwodzki Jerzy, Ostrów Pozn. 2.00. Urząd Poczt. Telegraficzny, Pakość 4.10. Ks. Bajerowicz Kazimierz, Pniewy 30.00. Bukszewicz Ludwik, Pniewy 5.00. Mizera Franciszek, Pniewy 2.00. Urząd Poczt. Telegraficzny, Pniewo 6,500. Magistrat m. Pobiedziska 8.75. Ks. Czerwiński Wł.. Pogorzela 8.00. Komisarjat Str. Granicznej, Piłka 12.35. Chłapowska Ludwika, Puszczykowo 12.00 Kałamajski S., Puszczykowo 10.00. Pomorski J., Puszczykowo 5.00. Bank Ludowy, Rawicz 6.00. Insp. Szkolny, Rawicz 1.00. Lanowski Roman, Rawicz 10.00. Semin. Nauczycielskie, Rawicz 10.00. Cholewiński S., Warszawa 3.00. Babiński Witold, Warszawa 5.00, Badior Marek, Warszawa 1.30. Balcerski Ludwik, Warszawa 10.90. Balcerzak Władysław, Warszawa 2.00. Bałabuszyński Adam, Warszawa 14.00. Banasikowski Józaf, Warszawa 5.00. Bank Komunalny Polski, Warszawa 8.00. Bank Polski, Warszawa 50.00. Bank Ziemiański Zjednoczony, Warszawa 37.50. Bańkowski Hieronim, Warszawa 2.70. Bar „Pod Setką", Warszawa 5.00. Bar „Pod Wiechą", Warszawa 50.00. Barański i Barcikowski i Sp., Warszawa 26.00. Barański Rajmund, 5.00. Bareja Sylwester, Warszawa 16.00. Beeger Jan, Warszawa 1.00. Bereza Aniela, Warszawa 27.30. Berkiewicz Jan, Warszawa 5.00. Bernhardt Stanisław, Warszawa 23.00. B.B.W.R., Warszawa 15.00. B.B.W.R., Warszawa 5.00. Biegeleisen L. W., Warszawa 22.00. Bielawska Marja, Warszawa 5.00. Bielawski Bolesław, Warszawa 5.00. Bielecki Henryk, Warszawa 16.00. Bielska Stefanja, Warszawa 3.00. Bieniecki Władysław, Warszawa 2.00. Bieliński Tadeusz, Warszawa 2.00. Biłowicki Eugenjusz, Warszawa 5.00. Biuro Sprzedaży Stali Huty Bism., Warszawa 57.80. Bizański Kazimierz, Warszawa 23.00. „Block-Brun", Warszawa 10.00, Błeszczyńska Modesta, Warszawa 6.00. Błoński Antoni, Warszawa 1.00. Błoszyk Michał, Warszawa 5.80. Böbr Wacław, Warszawa 9.50. Boguski Józef, Warszawa 3.00. Bojanowska Józefa, Warszawa 4.00. Bokszczanin Włodzimierz, Warszawa 15.50. Borkiewicz Ludwika, Warszawa 5.00. Borkowska Kornelja, Warszawa 4.25. Borkowski Bolesław, Warszawa 20.00, „Elibor", Warszawa 11.00. Borkowski Stanisław, Warszawa 5.00. Borman B., Warszawa 5.00. Borowy Wacław, Warszawa 5.00. Borsukówna Zofja, Warszawa 10.00. Bortkowski Józef, Warszawa 5.00. Bożym Wacław, Warszawa 2.00. Pęcherscy Bracia, Warszawa 2.25. Branicki Hr. Adam, 200.00. „Braterstwo", Warszawa 8.70 „Braterstwo", Warszawa 10.00. Bratkowski Edmund, Warszawa 5.00. Bratnia Pomoc St. Uniw. Warszawskiego 34.95. Breyerowie Marja i Mieczysław, Warszawa 16.15. Brodzińska Marja, Warszawa 10.00. Broniewski Aleksy, 1.50. Broniewski Kazimierz, Warszawa 164.70. Broszkiewicz Karol, Warszawa 9.00.

Drukowano za zezwoleniem J. E. Księdza Arcybiskupa - Metropolity.

Redaktor i Wydawca KS. LEON ŻEBROWSKI, Kan. Kapit. Metropol.

DRUKARNIA ARCHIDIECEZJALNA W WILNIE.

Dzień 3-go Maja.

Dzień 3-go Maja jest czczony w Polsce jako Święto całego narodu, wszystkich warstw i stanów, jako dumne wspomnienie nieśmiertelnego czynu wielkich praojców.

W dniu tym cała Polska składa ofiary na cele powszechnej oświaty, składa hojną i życzliwą dłonią.

Tu, na Kresach, więcej jest do zbudowania, niżeli gdzieindziej w Polsce, tu bardziej potrzeba światłego słowa, tu tysiące dzieci czeka na szkołę polską, na nauczyciela Polaka.

Obowiązkiem naszym jest zatem zakładanie licznych szkół ludowych, czytelni i wypożyczalni książek. Uruchomianie bibljotek, burs, ochron i Domów Ludowych, by stanęły one jako słupy granitowe i sztandary kultury chrześcijańsko-polskiej, rozniecające ogniska państwowej myśli, służące za kuźnicę dla serc i umysłów szerokich warstw naszego ludu.

Społeczeństwo polskie, które dotąd popierało wydatnie prace Towarzystwa Macierzy, zechce, ufamy, i w tym roku bieżącym dać nam wyraz swej życzliwości, przez hojne składanie ofiar na „Dar Narodowy 3-go Maja".

Niech każdy dom polski w dniu 3-go Maja przyozdobi swe okna nalepką „Daru Narodowego".

Niech nikt nie odmówi kwestarkom Macierzy skromnego datku.

Wszyscy solidarnie popierajmy dochodowe imprezy, urządzane przez Macierz w czasie 3—9 maja włącznie.

Ofiarnym groszem utrwalajmy fundamenty Państwa Polskiego.

(—) Dr. F. Świeżyński. Prezes Kom. Wyk

(—) Józef Korolec Prezes C. Z. P. M. Szk.

Ubezpieczenia życiowe P. T. Księży.

Niewątpliwie nasuwa się każdemu, szczególnie w dzisiejszych czasach, myśl o konieczności zabezpieczania tak swego własnego bytu na starość, jakoteż bytu swej najbliższej rodziny.

Najlepszą i najpewniejszą formą takiego zabezpieczenia jest zawarcie ubezpieczenia życiowego w instytucji, dającej pełne gwarancje należytego wywiązania się ze swych zobowiązań.

Rodzaje ubezpieczeń życiowych są rożne, zależnie od tego, czy ubezpieczonemu zależy jedynie na wypłacie kapitału osobie trzeciej na wypadek jego śmierci, czy też chce, by pozatem, po pewnym określonym z góry terminie, kapitał jemu samemu za życia wypłacony został, zapewniając sobie byt na starość.

Stosownie do tego istnieje:

I. **Ubezpieczenie na przeżycie.** Składki opłacane są przez całe życie ubezpieczonego, najdalej do 84 roku życia, lub przez krótszy okres czasu, a kapitał wypłacony zostaje natychmiast w razie śmierci ubezpieczonego, lub w razie dożycia 85 roku życia.

II. **Ubezpieczenie mieszane,** które zawiera się na pewien z góry określony okres czasu (np. na lat 15, 20, 25), a kapitał wypłacony zostaje po upływie tego czasokresu w razie dożycia go przez ubezpieczonego, zaś w razie wcześniejszej śmierci natychmiast.

III. **Ubezpieczenie t. zw. posagowe,** które zawiera się również na pewien z góry określony termin, a kapitał wypłacony zostaje wskazanej osobie w razie dożycia tego terminu przez ubezpieczonego, w razie zaś jego wcześniej-

szej śmierci, również dopiero w tym terminie, jednakże opłata składek ustaje z chwilą śmierci ubezpieczającego.

Wszystkie te ubezpieczeuia są zawarunkowane badaniem lekarskiem, które przeprowadza lekarz na koszt Towarzystwa, a ubezpieczenie obowiązuje od chwili wykupna polisy, t. j. zapłacenia pierwszej składki, która może być płatną rocznie, półrocznie, kwartalnie lub miesięcznie.

Ubezpieczenia zawierane mogą być w złotych w złocie, w dolarach lub frankach szwajcarskich efektywnych lub złotych.

Pragnąc P. T. Księżom pójść na rękę w zawieraniu ubezpieczeń życiowych, i uchronić ich przed plasowaniem ubezpieczeń w instytucjach nieodpowiednich, zawarł Związek „UNITAS", podobnie jak „Unitas" w Poznaniu, umowę z Bankiem Wzajemnych Ubezpieczeń w Poznaniu „VESTA", Oddział Główny w Warszawie, ul. Chmielna Nr. 2, w zakresie ubezpieczeń Księży naszej archidiecezji, przedewszystkiem ubezpieczeń życiowych, bez względu na to, czy są oni członkami Związku, czy nie.

Bank Ubezpieczeń „VESTA" jest jedyną w Polsce czysto chrześcijańską Instytucją asekuracyjną w dziale ubezpieczeń życiowych, a olbrzymi majątek „VESTY", znajdujący się w całości w granicach Państwa Polskiego i jej 60-letnia, ogólnie znana działalność, dają pełną gwarancję należytego wywiązania się tej Instytucji ze swych zobowiązań wobec ubezpieczonych.

Zawiadamiając P. T. Księży o powyższej umowie, prosimy, aby wszyscy, zawierali ubezpieczenia **jedynie za pośrednictwem Związku „Unitas" lub Redakcji „Wiad. Archid. Wil."**, która też udzieli chętnie wszelkich żądanych informacyj w tym kierunku. Zgłoszenia P. T. Księży, pragnących ubezpieczyć się, przyjmuje Redakcja „Wiadomości Archidiecezjalnych Wil." i Sekratarjat Związku Kapłanów „UNITAS" w Wilnie, zaułek Beruardyński № 6.

Zaznaczamy w końcu, że „VESTA" prowadzi również działy: ogniowy, kradzieżowy i wypadkowy, zawierane być więc mogą również ubezpieczenia mienia kościelnego i prywatnego P. T. Księży od ognia i kradzieży, co zdaje się nam być ważnem ze względu na mnożące się wypadki kradzieży świętokradczych.

X Tydzień L. O. P. P.

Wzorem ubiegłych lat Liga Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej organizuje w roku bieżącym „X Tydzień L. O. P. P," w dniach **od 14 do 21 maja włącznie.**

Z tegorocznym obchodem „Tygodnia" zbiega się jubileusz X-lecia istnienia naszej organizacji, to też Liga zamierza bieżący „Tydzień" urządzić na większą skalę, szczególnie pod względem imprez lotniczo-gazowych, celem wykazania społeczeństwu wyników prac L. O. P. P. w dziedzinie przygotowania ludności cywilnej do obrony przeciwlotniczo-gazowej i zachęcenia jej do dalszej akcji L. O. P. P.

Liga ufa, że ponad wszelkie apele dopomoże jej żywe słowo i poparcie Wielebnego Duchowieństwa.

J. E. Arcypasterz usilnie tę akcję poleca PW. Duchowieństwu.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Rok VII | Wilno, dn. 10 maja 1933 r. | Nr. 9

WIADOMOŚCI
ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE
DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA:
Rocznie 15 zł.
Półrocznie 8 zł.
Nr. pojed. 80 gr.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1
Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418
Chrześcijański Bank Spółdzielczy
na Antokolu w Wilnie.

OGŁOSZENIA:
1/1 strona 48 zł.
1/2 strony 24 zł.
1/4 strony 12 zł.
1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

TREŚĆ ZESZYTU.

Ku uczczeniu ś. p. ks. Napoleona Dyakowskiego.

Komuż ze starszej generacji Konfratrów nie była znana świetlana postać ś. p. ks. Napoleona Dyakowskiego. Gorliwy ten kapłan, przejęty duchem błog. Jana Bosco, od chwili rozpoczęcia pracy duszpasterskiej starał się otaczać szczególną opieką biedną i opuszczoną dziatwę. Nie szczędził na ten cel ani trudów, ani osobistej ofiarności. By zakres pracy przez się umiłowanej rozszerzyć, zorganizował Towarzystwo „Powściągliwość i Praca", pod egidą ktorego wzniósł duży i okazały gmach przy kościele św. Stefana, gdzie i obecnie mieszczą się na wielką skalę postawione warsztaty, uczące rzemiósł dorastającą dziatwę, oraz schronisko, przytulające 250 ubogich dzieci.

Ś. p. ks. Dyakowski prowadził przez siedmnaście lat wytężoną i ofiarną pracę ku dobru opuszczonej dziatwy wileńskiej. Niestety, pożoga bolszewicka nietylko oderwała go od tak pięknych i pożytecznych zabiegów, lecz przecięła nić jego życia. Został zamordowany przez bolszewików w lipcu 1920 roku w okolicach Grodna.

Grono przyjaciół i kolegów ś. p. ks. Dyakowskiego powzięło myśl uczczenia jego pamięci przez wmurowanie tablicy na domu przy zbiegu ul. Wielko-Stefańskiej i Ponarskiej, który wzniósł dla ubogiej i opuszczonej dziatwy. Ponieważ wykonanie tego projektu pociągnęłoby za sobą koszta, sięgające przeszło 200 złotych, inicjatorzy uczczenia pamięci kapłana-męczennika zwracają się do Czcigodnych Konfratrów, w szczególności zaś do tych, co go znali, z prośbą o łaskawe złożenie chociaż drobnej na ten cel ofiary, by tak popularny niegdyś w Wilnie miłośnik i opiekun opuszczonych dziatek został chociaż w tak skromny sposób uczczony.

Za Komitet uczczenia pamięci ś. p. ks. Dyakowskiego
Przewodniczący *ks. Franciszek Wołodźko*
Prałat Kapituły Metropolitalnej.

Rok VII | Wilno, dn. 10 maja 1933 r. | Nr. 9

WIADOMOŚCI
ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE
DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA:
Rocznie 15 zł.
Półrocznie 8 zł.
Nr. pojed. 80 gr.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1
Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418
Chrześcijański Bank Spółdzielczy
na Antokolu w Wilnie.

OGŁOSZENIA
1/1 strona 48 zł.
1/2 strony 24 zł.
1/4 strony 12 zł.
1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

DZIAŁ URZĘDOWY.

ZARZĄDZENIA STOLICY APOSTOLSKIEJ.

Dekret o rozszerzeniu odpustów, przywiązanych do pobożnej praktyki, odprawianej w piątek, na odgłos dzwonu, na pamiątkę Śmierci Chrystusa Pana.

Najwyższy Kapłan, ś. p. Benedykt XIV, Listem Apostolskim w formie breve „Ad Passionis" dn. 13 miesiąca grudnia 1730 roku wydanym, nakazał, aby wszyscy rządcy kościołów całego świata katolickiego zatroszczyli się o to, by o godzinie trzeciej każdego piątku dzwoniono na pamiątkę Śmierci Pana naszego Jezusa Chrystusa, jednocześnie łaskawie udzielił odpustu cząstkowego stu dni wiernym, którzyby o tej godzinie odmówili pięć *Ojcze nasz* i *Zdrowaś* z modlitwą według intencji Jego Świątobliwości.

W dniu zaś 20 tegoż miesiąca Jego Świątobliwość Pius XI z Bożej Opatrzności papież, na audjencji, niżej podpisanemu Kardynałowi Penitencjarjuszowi Wielkiemu udzielonej, korzystając ze szczęśliwej okoliczności niedawno zapowiedzianego przez się wielkiego Jubileuszu nadzwyczajnego i powodując się pragnieniem podniesienia pobożności wiernych do Męki Pańskiej i pobudzenia ich do jej przypominania i rozmyślania zwłaszcza w tym dniu, gdy Zbawca rodzaju ludzkiego, zawieszony na krzyżu, samego Siebie złożył Ojcu Przedwiecznemu w ofierze przebłagalnej, zezwolić łaskawie raczył, by mianowicie każdy, kto na odgłos dzwonów, w piątek o jakiejkolwiekbądź godzinie, stosownie do zwyczaju miejscowego (jak to udzielił ś. p. Leon XIII w dniu 15 miesiąca maja 1886 roku), klęcząc, jeżeli to łatwo uczynić będzie można,

odmówi pięć razy *Ojcze nasz* i *Zdrowaś*, dodając nadto w intencji Najwyższego Kapłana modlitewkę: „Uwielbiamy Cię, Chryste, i błogosławimy Tobie i t. d.“, albo inną do tej podobną, mógł pozyskać następujące odpusty: a) cząstkowy dziesięciu lat w każdy piątek, gdy wykona pobożną praktykę, o której mówiliśmy, przynajmniej ze skruchą serca; b) zupełny, przy zachowaniu zwykłych warunków, jeżeli przez cały miesiąc w każdy piątek tę praktykę należycie wykona.

Powyższe ma znaczenie wieczyste, bez wydania Listu Apostolskiego w formie breve, bez względu na jakiekolwiekbądź przeciwne zarządzenia.

Dan w Rzymie, w pałacu św. Penitencjarji, dnia 30 miesiąca stycznia 1933 r. W. Kard. Lauri, *Penit. Wielki.*

(L. S.) J. Teodori, *Sekretarz.*

(*Acta Ap. Sedis,* t. 25, str. 70).

Wyjaśnienie Dekretu o odpustach, do „Stacyj“ przywiązanych.

Po ogłoszeniu Dekretu świętej Penitencjarji Apostolskiej z dnia 12 kwietnia 1932 roku (*Acta Apostolicae Sedis,* t. XXIV, str. 248), którym się bez różnicy postanawia, iż *odpusty*, zwane *Stacjonalnemi,* można pozyskiwać tylko odwiedzając w dni i według formy przepisowej *kościoły stacjonalne*, powstała kwestja, czy i w jaki sposób pozostają nadal w swej mocy nadania wyjątkowe, w zbiorach odpustów pewnych stowarzyszeń pobożnych i szkaplerzy odpustowych podane, co do pozyskiwania odpustów w kościołach także nie stacjonalnych przy zachowaniu innych warunków. Po przedstawieniu sprawy Ojcu św. przez niżej podpisanego kardynała Penitencjarjusza Wielkiego, w celu usunięcia wszelkiej wątpliwości, Jego Świątobliwość na audjencji, w dniu 20 stycznia roku bieżącego temuż udzielonej, polecił wyjaśnić, iż wyjątkowe tego rodzaju nadania na przyszłość należy tak rozumieć, że wpisani mogą pozyskiwać odpusty stacjonalne w kościołach także nie stacjonalnych, przy ścisłem zachowaniu klauzul i przepisów, o ile na miejscu niema kościołów stacjonalnych. Bez względu na jakiekolwiekbądź przeciwne zarządzenia.

Dan w Rzymie, w pałacu św. Penitencjarji, dnia 25 lutego 1933 r. W. Kard. Lauri, *Penit. Wielki.*

(L. S.) J. Teodori, *Sekretarz.*

Acta Ap. Sedis, t. 25, str. 72).

---

[1]) Na mocy tego Dekretu za odwiedzenie kościoła stacjonalnego po spowiedzi i komunji św. pozyskuje się *odpust zupełny:* 1-o w czasie nabożeństw porannych lub wieczornych, 2-o poza nabożeństwami przy odmówieniu *5 Ojcze*

ZARZĄDZENIA ORDYNARJATU ARCYBISKUPIEGO.

W sprawie kolonji letnich.

.KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA.
Wilno, dn. 1. V. 1933 r. Nr. 12103/2.

Kurja podaje do wiadomości PW. Duchowieństwa i usilnie popiera odezwę Komitetu Wileńskiego kolonij letnich nast. treści:

„Dajmy Dzieciom więcej powietrza i słońca. — Pod tem hasłem odbędzie się w całej Polsce, więc i na Wileńszczyźnie, tak zwany *tydzień dziecka* w czasie *od 22 do 28 maja r. b.* Celem akcji Wojewódzkiego Komitetu Wileńskiego będzie zapewnienie jak najliczniejszej rzeszy zabiedzonej naszej dziatwy możności pobytu na wiejskich kolonjach letnich na słońcu i wolnem powietrzu. Samodzielnie działają wszystkie komitety, tak wojewódzkie jak i powiatowe, dla swych własnych kolonij letnich. W czasie *tygodnia dziecka* odbędą się zbiórki i różnego rodzaju imprezy na cel tak aktualny, jakim jest zdrowie naszych przyszłych pokoleń. Uprasza się Czcigodnych Proboszczów o poinformowanie wiernych o zbiórkach i imprezach w odpowiednim czasie i polecenie ich ofiarności Wiernych. — Komit. Wojw.“.

Ks. J. Ostreyko
w/z. Kancl. Kurji.

W sprawie zapisywania metryk chrztów, ślubów i zgonów, zaszłych poza terytorjum archidiecezji.

SĄD ARCYBISKUPI I METROPOLITALNY WILEŃSKI
Wilno, dnia 6 maja 1933 r., Nr. 1334.

Ostatniemi czasy zdarzają się coraz częstsze wypadki zwracania się do Sądu Arcybiskupiego z prośbą o zapisanie metryk chrztów, ślubów i zgonów, zaszłych poza terytorjum archidiecezji wileńskiej, zwłaszcza zaś poza terytorjum Rzeczypospolitej Polskiej, jak np. w Rosji lub Litwie. Stosownie do istniejących na naszem terytorjum ustaw, niewolno sporządzać aktów tego rodzaju, o ile one zostały sporządzone we właściwym czasie i miejscu ich dokonania, chybaże księgi tych aktów zaginęły, lub akty nie zostały sporządzone, na co należy złożyć dowody. Wobec tego Sąd prosi PWKs. Proboszczów pouczać zwracające się do nich osoby, aby w podobnych wypadkach zwracały się drogą dyplomatyczną (przez Depart. Konsularny M. Spraw Zagranicznych) do odpowiednich parafij lub urzędów poza Polską o nadesłanie odpisów odnośnych

nasz, Zdrowaś i *Chwała Ojcu* przed Najśw. Sakram., 3-o *Ojcze nasz, Zdrowaś* i *Chwała Ojcu* przed wystawionemi św. Relikwjami; odpust *dziesięciu lat* po odmówieniu z sercem skruszonem wyżej wskazanych modłów (*Przyp. Red.*).

metryk. Tylko wrazie otrzymania dowodu, że odnośne księgi zaginęły lub zostały zniszczone albo akt nie został zapisany, osoby zainteresowane będą mogły zwracać się do Sądu Arcybiskupiego z prośbą o ustalenie i zapisanie żądanego aktu metrycznego. W tym wypadku Sąd Arcybiskupi zarządza odpowiednie dochodzenie i ustala oraz spisuje akt, nie zaś ks. Proboszcz (Por. wyjaśnie Prokuratorji Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej — oddział w Wilnie — z dn. 3. XI. 1930 r. Nr. 11622/30. F. 70/417. — Do Depr. Okr. Kol. Państw. w Wilnie).

Viceoficjał *Ks. Kan. L. Chalecki.*
Notarjusz *Ks. Dr. J. Ellert.*

„Dzień Uniwersytecki".

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Referat Szkolny.
Wilno, dn. 10. V. 1933 r. № 119.

Kurja przypomina PW. Księżom Proboszczom i Rektorom kościołów, że *dn. 5 czerwca rb.*, t. j. w drugi dzień Świąt Zesłania Ducha Świętego, przypada „Dzień Uniwersytecki" i, na mocy zarządzenia JE. Księdza Arcybiskupa - Metropolity, który gorąco popiera tę sprawę, poleca propagandę dzieła popierania Katolickiego Uniwersytetu w Lublinie. Dnia tego należy pouczyć Wiernych z ambony o potrzebie i wielkiem znaczeniu dla Kościoła i społeczeństwa wyższej Uczelni Katolickiej w Kraju i urządzić tego dnia zbiórkę w kościele na cele tego Uniwersytetu. Uzbierane pieniądze należy natychmiast przesłać do Kurji Metropolitalnej z podaniem ich przeznaczenia.

Ks. L. Żebrowski
Radca Kurji do spraw szkolnych.

RUCH PERSONALNY.

Na mocy zarządzenia JE. Księdza Arcybiskupa-Metropolity Wileńskiego w składzie osobistym Duchowieństa zaszły nast. zmiany:

Ks. Władysław Brzozowski, prob. w Konwaliszkach, na własną prośbę zwolniony ze stanowiska, dn. 1. IV. 1933 r. Nr. 12.185.

Ks. Wacław Maciulewicz, wik. z Korycina, na wik. do Kuźnicy, dn. 26. IV. 1933 r. Nr. 12.446.

Ks. Jan Mianowski, wik. w Kuźnicy, na prob. do Jazna, dn. 2. V. 33 r. Nr. 12.542.

Ks. Aleksander Łukaszewicz, prob. w Jaźnie, na prob. do Konwaliszek, dn. 2. V. 33 r. Nr. 12.541.

Ks. Bolesław Hermanowicz, prob. w Brzostowicy Wielkiej, na prob. do Jęczmieniszek, dn. 2.V.33 r. Nr 12.542.

Ks. Jan Tomaszewicz, prob. w Jęczmieniszkach, na prob. do Brzostowicy Wielkiej, dn. 2. V. 1933 roku. Nr. 12.544.

X. A. Sawicki,
Kancl. Kurji.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

UWAGI DO ARTYKUŁU „WSPÓLNOTA CHRYSTUSOWA“ [1]).

Opatrznościowa myśl zaświtała autorowi, gdy pisał o wspólnocie Chrystusowej. Doprawdy, czasy przeżywane nie są zwyczajnemi, i dlatego wymagają nadzwyczajnych sposobów działania. Widzimy, iż dotychczasowe metody zawodzą, bo w społeczeństwach idą wielkie przemiany. Stary świat się wali, czyli ustrój dotychczasowy się przeżył, a nowy jeszcze się nie skonkretyzował. Wszystko się przekształca, szuka nowych dróg ku lepszej przyszłości. Bolszewizm wstrząsa podwalinami ustroju kapitalistycznego, na śmiałe, graniczące z szaleństwem, próby się puszcza i często z pomyślnym wynikiem.

A czyż tylko jedni my, kapłani, będziemy uporczywie obstawali przy starych formach, metodach, głusi i ślepi na wszystko, co wkoło nas, czy poza nami się dzieje? Czyż mamy dobrowolnie usuwać się od udziału w budowaniu przyszłości? Gdy nie pójdziemy z prądem — wzwyż i dalej, czyż nie będziemy pominięci, a idea, przez nas reprezentowana, zamiast być siłą twórczą lepszej przyszłości, nie zostanie wyrzuconą poza nawias życia, my zaś staniemy się zbyteczni i niepotrzebni w nowym ustroju przyszłości?

Caveant sacerdotes ne quid detrimenti Ecclesia capiat!

Najwyższy już czas przystąpić do dyskusji, a następnie i realizacji, nowych myśli, nowych czynów, nowych dzieł ku chwale Bożej.

Po tym wstępie, przystępuję do uwag nad samym projektem „Wspólnoty Chrystusowej“.

Artykuł X. M. S. uważam tylko za szkic w najgrubszych zarysach ustroju wspólnoty. Należałoby opracować projekt Statutu tego zrzeszenia i rozesłać kapłanom, choćby tylko interesującym się tą sprawą, do zaopinjowania. Poza ustrojem zewnętrznym, projekt powinien zawierać to, co stanowi życie wewnętrzne i siłę zrzeszonych.

Przechodząc do zarysu, podanego we wspomnianym artykule, chciałbym, aby dokładnie było określone, na czem ma polegać próbacja roczna i czyby nie mogła być ona skróconą, bo doprawdy, szkoda czasu, kiedy trzeba działać, a kiedy próbanci nie będą zakonnikami i w każdym czasie mogą ze zrzeszenia ustąpić.

Dalej— życie wspólne powinno być dokładnie określone, co do warunków mieszkania, pożywienia i t. d. Należałoby każdemu

[1]) *Wiadomości A. W.* 1932 r. Nr. 23.

z członków zapewnić po 2 pokoiki; pożywienie powinno być głównie zdrowe, więcej jarskie, posty przestrzegane nietylko co do jakości, lecz i ilości, przy zachowaniu wszelkich wigilij i feryj postnych, wskazanych w brewjarzu. Życie wspólne na próbacji powinno wdrożyć członka do abstynencji, najszerzej pojętej, bo bez tego to szkoda sprawy i rozpoczynać. Kto nie opanuje pożądań cielesnych i zachcianek, nie uczyni siebie zdolnym do znoszenia wszelkich braków i niedostatków; taki do budowania lepszej przyszłości i przewodnictwa społeczeństwu nie będzie zdolnym. Zajęcia próbantów powinny mieć na celu wykształcenie członków liturgiczne i społeczne. Idą czasy walk. Nie jednego ze „wspólniaków“ może palma męczeństwa czeka; a wobec tego sięgajmy wzrokiem w czasy pierwszych wieków chrześcijaństwa, gdzie siłą wyznawców i męczenników było życie liturgiczne, a ostoją gmin chrześcijańskich — miłosierdzie.

Na próbacji więc należy nauczyć się śpiewu gregorjańskiego, poznać wszechstronnie liturgję, oraz zaznajomić się z teorją spraw społecznych i charytatywnych. Brewjarz, wedle możności, powinien być śpiewany.

To są moje uwagi co do projektu „Wspólnoty“. Jeżeli te trzy rzeczy — abstynencja, ruch liturgiczny, socjologja — będą uwzględnione w działalności zrzeszenia, można wróżyć mu powodzenie, a piszący te słowa zgłasza akces na kandydata i ewentualnie próbanta Wspólnoty.

X. J. M.

Na nowych szlakach duszpasterstwa wiejskiego.

(c. d.) (4)

Proboszcz, który w parafji swojej nauczy wiernych, że nie ma tak być, aby każdy mówił swój pacierz wtedy, kiedy chce, a najczęściej, gdy oczy sen skleja, i że karykaturą pacierza jest odmówienie go, stojąc przy „plicie“ lub szyjąc „gałganki”, ale przeciwnie musi być tak, że gdy wieczorem lampka się rozpala, wtedy w jej kręgu klęka cała rodzina, a jedna osoba z książki czyta pacierz. (Nota bene, poprawiony przez Episkopat nasz. Bez wtrętów: „wołów i osłów” i bez przekręcań rażących: „przechmocnego“, „cudzołuj“, „żony bliźniego, jak siebie samego“ i t. d.).

Kurenda z czasów biskupa ś. p. Jerzego Matulewicza nakazuje uczyć poprawionego pacierza... „Vox in deserto“, bo jeden ogląda się na drugiego, kto zacznie?

Taki wspólny pacierz. systematycznie „uprawiany“, działa w rodzinie. Niedziw że Biskupi niemieccy, w Fuldzie się zbierający, gorąco tę praktykę zalecają. A cóż mówić o tak widocznem uzmysłowieniu rodziny, jak syn, czy córka z ojcem, idący do kościoła razem i wracający razem?

Drobny objaw, ale życie nasze przeciętnie nie składa się z budowy piramid lub zwycięstw pod Wiedniem. „Serve bone... in pauco fuisti fidelis“... Mądry to był misjonarz, który w pewnej parafji przy wielkopostnych rekolekcjach wziął od rekolektantów po Komunji Generalnej tylko jedno przyrzeczenie, takie zdaje się drobne: „Po uderzeniu w sygnaturkę na nabożeństwo wejdę zaraz do kościoła“. Ustało, jakby ręką odjął wystawanie pod murem w czasie Mszy św. i Nieszporów.

Tyle o pracy dla stanów. Z umysłu tu pominąłem pracę w stowarzyszeniach i bractwach, bo to zbytnio rozszerzyłoby ramy artykułu, choć piszący te słowa bardzo wysoko ceni pracę w Unji Żywego Różańca, Bractwie Trzeźwości, Papieskich Dziełach Rozkrzewiania Wiary, i — oby jak najlicznej powstawało — w bractwie Najświętszego Sakramentu. Co do tego ostatniego uwaga na marginesie: Archidiecezja nasza jest pierwszą w Polsce, gdzie ksiądz Piotr Skarga to Bractwo stworzył przy kościele św. Jana w Wilnie.

Z kolei ambona, dom parafjalny, bibljoteka, prasa.

IV. *Ambona.* — winna mieć na oku dwa zadania: umacnianie bastjonów wiary i wzmożenie życia religijnego.

Aby to się stać mogło trzeba przy pomocy ambony wznieść tron dla ojca i matki w rodzinie, trzeba odważnie a po katolicku, w myśl encykliki Piusa XI „Quadragesimo anno“ z 15.V. 1931 r. ustosunkować pracobiorców do pracodawców i odwrotnie, trzeba uczyć katolika cnót obywatelskich przez podkreślanie autorytetu państwa, trzeba bez najmniejszych ogródek czy żenady podnosić na wszelki sposób autorytet Kościoła i swój własny nawet.

Do tego wrócimy jeszcze pod koniec naszych rozważań.

Pozatem duży nacisk na ambonie winno się kłaść na *piąty* warunek Sakramentu Pokuty: *zadośćuczynienie.* Oprócz restytucji, wypływającej z VII przykazania, o czem już wie i stary i dziecko, wdrażać w świadomość katolika, że restytucji domaga się i każde inne przykazanie Boże.

I jeszcze na jedno pragnę zwrócić uwagę ze swej praktyki. Ani tańcom, ani zabawom z pijatyką i bijatyką ambona kresu nie położy. Szkoda przez daremne wysiłki obniżać wpływ i powagę ambony. Więc co w tej mierze czynić?

Środki pozytywne. — Z uwagi na znaną psychologiczną wymogę, że młody z wichrem halnym rad pójść w zawody, stąd wykoszlawione i nadużywane powiedzenie, że młode piwo musi się wyszumieć, niewolno zabraniać się bawić, bo to *ad nihilum valet.* Mądrzej już będzie i bardziej po pastersku celowo urządzić jedną i drugą zabawę w roku. Dobrze ją przygotować, aby dać wzór, jak się należy bawić. Urządzić na 3 Maja dla wszystkich, a w dniu 11 sierpnia, w dniu św. Filomeny — dla Kół Żywego Różańca festyn ludowy. „Experto, credite Roberto". Sowicie się to wynagrodzi w różnych innych posunięciach.

Środki negatywne. — Jeśli gdzieś są nagminne zabawy z wykroczeniami ciężkiemi, jeśli gdzieś zagnieździ się wyraźna rozpusta, nie zainteresowany tylko proboszcz, ale konferencja dekanalna niech ułoży protest zbiorowy w dwu egzemplarzach — do Kurji z prośbą o poparcie i do Starostwa. Atak szlachetny przypuszczony na Starostwo bardzo może ograniczyć zabawy szkodliwe dla zdrowia moralnego młodzieży. Takim protestem wyrabia się opinję, że z duchowieństwem liczyć się trzeba.

Wreszcie ostatnia uwaga co do ambony. — Niewolno nigdy z ambony grozić, straszyć, gdy z góry wiemy, że nie mamy na coś sankcji. To jasne. Praktyka odmienna naraża kapłana na śmieszność (śmierć cywilna), a ambonie szwank wyraźny przynosi. Kapłan to nie histeryczka, która w kłótni przy studni o 7 rano mówi do sąsiadki: „Boga biorę na świadków, że moja noga u ciebie, póki życia, nie postanie", a już o 10 rano spokojnie przyszła „pożyczyć soli."

Nasza mównica z żadną inną porównać się nie da, zresztą sancta sancte tractare musimy; ale to już wychodzi poza ramy tego artykułu.

W dzisiejszych czasach najbardziej celowo będzie przenieść z ambony do sali parafjalnej odpieranie ataków na wiarę i moralność. Tu bowiem wysuwa się na czoło walka — 1) z agitacją antyreligijną przez naświetlanie komunałów socjalistycznych i haseł zmaterjalizowanego świata i 2) walka z agitacją sekciarską. W obydwu jednak razach bardzo pożądana jest dyskusja, bo nigdy nie wiadomo, co w danej okolicy uderza głównie ludzi i co im się najbardziej podoba w agitacji wywrotowej. Celowo więc czyni duszpasterz, który idzie z taką nauką do sali i umożliwi ludziskom wygadanie się, a wtedy nietrudno sprostować błędny pogląd.

O czytelni i prasie tu mówić — rzeczą jest chyba zbędną. Wpływ ich znamy.

Jak powinna wyglądać współczesna ambona? Jeśli prawdą jest, że obraz dla analfabety jest książką, jeśli to pewne, że Różaniec dla człowieka inteligentnego — to skrócona Ewangelja, to niemniej pewnem jest, że ambona dzisiaj musi być lunetą, zbliżającą parafjan do życia całego katolickiego świata.

Osobiście wszystkie przytaczane tu zasady współczesnej ambony stosuję siedm już lat w praktyce duszpasterskiej.

Po *Asperges* i procesji a przed Sumą ogłaszam z ambony zapowiedzi przedślubne, wypominki zaduszne, porządek nabożeństw w tygodniu, by przejść do „spraw naszych i nam bliskich". Kongresy, kongregacje, zjazdy, nowi dostojnicy, nekrologi, allokucje, encykliki i uroczystości papieskie, biskupie rocznice, cudowne wypadki, głośne nawrócenia, statystyki misyjne, życie parafjalne zarówno, jak i res adversae Ecclesiae — to przedmiot półgodzinnej rozmowy niedzielnej, zakończonej pieśnią „Padnijmy na twarz". Poczem Suma, a przed „Credo" nauka katechizmowa poprzedzona lekcją i ewangelją. — Po Nieszporach, już nie z ambony, ale w pośrodku nawy, otoczony gromadą wiernych, opowiadam żywoty świętych z tygodnia przyszłego, podając je systemem koncentracyjnym, w rekapitulacji przepytując słuchaczy z tego, co słyszeli przed chwilą i przed Sumą.

V. *Cykl świąt, uroczystości i obchodów.*

1. W ostatnią niedzielę Adwentu czas ponieszporny przeznaczam na historyczno-obyczajowy wykład o podłożu liturgicznem: „Boże Narodzenie w obrzędach i zwyczajach" [1]).

2. Na dzień Wigilji zapraszam na uroczystą wotywę — wiernych, po której krótka nauka po odczytaniu Ewangelji. „Genealogja Pana Jezusa" kończy nabożeństwo wigilijne [2]).

3. Po nabożeństwie wszyscy obecni przełamują opłatek ze swym ojcem duchownym. Na Nieszpory o trzeciej przybywa druga partja pragnących się podzielić opłatkiem. Opłatek jest magnesem, który przyciąga w dniu Wigilijnym do pół tysiąca wiernych, gdy bez niego nie byłoby w kościele i 10 osób.

(C. d. n.) *Ks. Ignacy Cyraski.*

KRONIKA KOŚCIELNA I RELIGIJNA.

I. Kronika archidiecejzlana.

Kapłańska adoracja Najśw. Sakramentu. — D. 4 maja rb. odbyła się kapłańska adoracja Najśw. Sakramentu w kościele św. Jerzego od g. 7 do 8 wiecz. Przedmiotem rozmyślania adoracyjnego była 1900-letnia

[1]) „Rok Polski", Gloger; „Album uroczystości", x. Charszewski; „Chrześcijanizm", Zolner; „Bóg jest miłość", x. Arcyb. Jałbrzykowski.

[2]) „Rok liturgiczny", Gueranger'a, — tłom. x. Świetlickiego.

rocznica ustanowienia Najśw. Sakramentu. Następna adoracja odbędzie się dn. 20 czerwca.

Zdrowie J. E. Księdza Biskupa-Sufragana. — Po przejściu uciążliwej operacji J. E. Ksiądz Biskup K.-M. Michalkiewicz powoli powraca do zdrowia, za kilkanaście dni zamierza opuścić lecznicę św. Józefa na Nowym Świecie w Wilnie, gdzie odbywał kurację.

Ferje Sądu Arcybiskupiego i Metropolitalnego. — Sąd Arcybiskupi i Metropolitalny będzie nieczynny, z powodu feryj letnich, od 20 czerwca do 20 sierpnia.

Zjazd przedstawicieli Sodalicji Maryańskiej w Wilnie. — W dd. 4—5 czerwca rb. odbędzie się w Wilnie zjazd przedstawicieli Sodalicji Maryańskiej panów z całej Polski. Zjazd rozpocznie się 4 czerwca o g. 9 m. 30 Mszą św. w kaplicy Ostrobramskiej.

Uroczysty obchód ku czci Królowej Jadwigi w Wilnie. — W d. 30. IV. odbył się w Wilnie uroczysty obchód ku czci Królowej Jadwigi, zorganizowany przez miejscowy Inst. Akcji Katolickiej. O godz. 10 min. 30 nabożeństwo pontyfikalne w Ostrej Bramie odprawił J. E. Ks. Arcybiskup-Metropolita Wileński. W czasie nabożeństwa kazanie okolicznościowe wypowiedział ks. kan. L. Żebrowski. O godz. 13-ej odbyła się w teatrze miejskim na Pohulance uroczysta akademja, na której byli obecni J. E. Ks. Arcybiskup-Metropolita, Pan Wojewoda oraz przedstawiciele wszelkich władz. Zagaił uroczystą akademję p. dyr. dr. Kazimierz Niżyński, prezes Archidiecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej w Wilnie, następnie chór „Hasło", pod batutą p. Jana Żebrowskiego, wykonał „Gaude Mater Polonia" Grzegorza Gorczyckiego i „Bogurodzica" (tekst Juljusza Słowackiego z muzyką) ks. Józefa Surzyńskiego. W czasie akademji zostały wygłoszone dwa odczyty, pierwszy przez p. dra Ryszarda Mienickiego, prof. U. S. B., n. t. *Królowa Jadwiga*, drugi zaś n. t. *Posłannictwo Królowej Jadwigi* wygłosił p. dr. Mieczysław Limanowski, prof. U. S. B. Część muzykalna akademji została wypełniona grą na skrzypcach p. hr. Halka-Ledóchowskiej przy akompanjamencie p. Ireny Jasieńskiej - Niemczewskiej. — W akademji brało udział całe polskie i katolickie Wilno. Wszystkie niemal organizacje społeczne reprezentowane przez delegacje z pocztami sztandarowemi brały udział w tej podniosłej uroczystości, która z Wilna była transmitowana przez radjo na całą Polskę.

Chrześcijański Uniwersytet Robotniczy w Wilnie. — Dn. 26 kwietnia rb. odbyło się walne zebranie Chrześcijańskiego Uniwersytetu Robotniczego. Sprawozdanie złożone wykazało ożywioną pracę, która się wyraziła w powiększeniu bibljoteki, zwiekszonej frekwencji w czytelni, w zorganizowaniu odczytów na tematy społeczno-gospodarcze i zawodowe z uwzględnieniem znanych dyrektyw Stolicy św. Nowy zarząd stanowi pp. dr. K. Niżyński, Józef Zmitrowicz, ks. Aleksander Mościcki, Paprocki i mjr. Stanisław Pilczewski.

Zjazd Młodzieży Katolickiej w Wilnie. — W dn. 7 maja obradował w Wilnie ósmy Zjazd delegowanych Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej Żeńskiej archidiecezji wileńskiej. Na zjeździe było obecnych 185 delegatek, reprezentujących 163 Stowarzyszenia Żeńskie. Jak wynika ze sprawozdań, wzrosła znacznie w roku 1932 liczba członków Stowarzyszeń. S.M.P. archidiecezji wileńskiej liczyły w r. 1932 — 12.143 członków, z czego 257 oddziałów żeńskich liczyły 6.735 członkiń. W porównaniu z rokiem 1931 wzrost jest znaczny, gdyż w r. 1931 S. M. P. liczyły tylko 9.376 członków, z czego na S. M. P. żeńskie przypadało 5.019. Również zaznaczyć należy dalszy

silny rozwój wychowawczo-religijny, oświatowy i przysposobienia rolniczego. W niektórych dziedzinach wzrost ten jest wprost znaczny i tak naprz. ilość tomów w bibljotekach stowarzyszeniowych w roku sprawozdawczym wzrosła z 42.011 tomów na 60.416 tomów, co przy niezwykle trudnych warunkach, panujących na wsi kresowej, jest godne podziwu.

Seminarjum Metropolitalne. — Od początku kwietnia r. b. odbywają się w Seminarjum na VI kursie rygoroza, na których bierze udział b. często J. E. Ks. Arcybiskup - Metropolita; na innych kursach egzamina zaczęły się 22 maja Święcenia kapłańskie odbędą się dnia 4 czerwca w kościele św. Jana. Na kapłanów zostanie wyświęconych 16 diakonów· Ferje rozpoczną się dn. 16 czerwca i będą trwały do początku września.

Koło Alumnów Abstynentów w Seminar. Metrop. — Od roku 1928 istnieje w Sem. Duch. Koło Abstynentów. Powstało ono z chwilą przybycia do Sem. ks. prof. M. Sopoćki, który pierwszy podsunął tę myśl i po zrealizowaniu jej został kuratorem Koła. Obecnie nowa ta organizacja stoi już na równi z innemi organizacjami w Seminarjum. Przeciętna liczba członków w Kole była i jest od 15 do 20. Koło urządza od 4 do 5 zebrań ogólnych rocznie, na ktorych koledzy wygłaszają odpowiednie referaty. Na *Tydzień trzeźwości* Koło zaprasza prelegentów z poza Seminarjum. Koło ma swoją bibljoteczkę, składającą się ze 150 tomików. W dniu 10 kwietnia b. r. dokonano wyborów. Do zarządu weszli koledzy: diak. Kazimierz Cyganek — prezes, Jan Bohdanowicz — sekretarz i skarbnik .i Konstanty Trojanowski — bibljotekarz.

Koło Księży Abstynentów. — Sprawozdanie kasowe za rok 1932 przedstawia się następująco: *Przychód:* składki członków zł. 167,00, zapomoga z Kurji zł. 352,37, razem zł. 519,37. — *Rozchód:* druki propagandowe zł. 232,77, papier i poczta zł. 23,60, pisma perj. dla członków zł. 201,00, składka do Centrali zł. 62,00, razem zł. 519,37. — Koło umieszcza stałe komunikaty dla Kółek Abstynenckich w „Wiadomościach Akcji Katolickiej", oraz jest w żywym kontakcie z Akademickiem Kołem Walki z Alkoholizmem, którego członkowie, przy poparciu Koła Księży Abstynentów, prowadzą akcję odczytową. W roku obecnym liczy Koło członków 31. — Za Zarząd *Ks. J. Matulewicz,* sekretarz Koła.

II. Stolica Apostolska.

Konsystorz Papieski. — Dnia 2 maja, odbył się Konsystorz Papieski w sprawie zamierzonej kanonizacji błog. Andrzeja Fournet. Zwołani zostali biskupi, rezydujący w promieniu tysiąca mil od Rzymu. Wśród 23 kardynałów, którzy wzięli udział w posiedzeniu, obecny był JE. Ks. dr. August Kard. Hlond, Prymas Polski, a wśród 53 biskupów — JE. Ks. Arcybiskup Nowowiejski, oraz księża biskupi Tymieniecki, Jełowicki i wizytator obrządku wschodniego JE. Ks. Biskup Czarnecki. Po krótkiem przemówieniu Ojca św., obrazującem postać błog. Andrzeja Fournet'a, każdy z kardynałów odczytał swą opinję, zgłaszając ją jednocześnie na piśmie. Opinję swoją osobistą wypowiedziało również 15 patrjarchów i arcybiskupów.

Zgon Kard. Cerretti'ego. — Dnia 8 maja rb. zmarł w Rzymie po krótkiej chorobie ś. p. kardynał Bonawentura Cerretti, prefekt Sygnatury Apostolskiej i Archiprezbiter bazyliki N. Maryi Panny Większej, b. nuncjusz w Paryżu. Podczas aktu obejmowania przed tygodniem diecezji podmiejskiej Velletri zmarły kardynał nabawił się grypy, która odrazu przybrała przebieg bardzo ostry; w niedzielę ubiegłą przyjął Komunję św.

i Ostatnie Namaszczenie, poczem wkrótce stracił przytomność. — Ś. p. kard. Cerretti urodził się w Orvieto 17 czerwca 1872 roku, purpurę kardynalską otrzymał na Konsystorzu w dniu 14 grudnia 1925 r. Był członkiem św. Kongregacyj Konsystorza, Kościoła Wschodniego, Sakramentów, Soboru, Propagandy, Obrzędów, Nadzwyczajnych Spraw Kościelnych i Seminarjów i Uniwersytetów. Przed otrzymaniem kapelusza kardynalskiego był pierwszym, po odnowieniu stosunków Stolicy św. z Francją, nuncjuszem w Paryżu.

III. Kronika krajowa.

500-lecie erekcji Kolegjaty i Kapituły Łowickiej. — W dniu 25 maja Kapituła Łowicka obchodziła 500-lecie swej kolegjaty i erekcji dziękczynnem nabożeństwem. Po nabożeństwie zebrani wysłali depeszę hołdowniczą do Ojca św. Piusa XI i drugą do JE. Ks. Kardynała A. Kakowskiego, Arcybiskupa Warszawskiego.

Rekolekcje dla kapłanów na Jasnej Górze. — W roku bieżącym odbędą się na Jasnej Górze dwie serje rekolekcyj dla kapłanów pod przewodnictwem Księży Biskupów. Pierwsza serja rozpocznie się 18 lipca rano, a skończy się 21 lipca. Prowadzić ją będzie JE. Ks. Biskup Komar. Drugiej serji rekolekcyj, od 8 sierpnia rano do 11 sierpnia, przewodniczyć będzie JE. Ks. Biskup Jasiński. Zgłoszenia kierować należy do O. Przeora Klasztoru Jasnogórskiego.

Katolicka Młodzież Ukraińska. — Niedawno w dzień niedzielny, odbyła się wielka manifestacja uczuć religijnych ze strony młodzieży grecko-katolickiej Małopolski Wschodniej pod hasłem: „Młodzież ukraińska Chrystusowi". Na uroczystość tę przybyło do Lwowa z całej Małopolski Wschodniej 14 nadzwyczajnych pociągów oraz około 70 tysięcy uczestników. Po odprawieniu Mszy św. polowej na boisku „Sokoła" nastąpiło ślubowanie młodzieży na wierność Chrystusowi Panu. Następnie wyruszył pochód ze sztandarami i chorągwiami kościelnemi, który przeszedł przez główne ulice miasta do katedry św. Jura, gdzie JE. Ks. Metropolita Szeptycki udzielił zgromadzonym swego arcypasterskiego błogosławieństwa

Pielgrzymka dziennikarzy katolickich do Rzymu. — Wespół z międzynarodową pielgrzymką prasy katolickiej, dnia 29 maja wyrusza do Rzymu pielgrzymka polskich dziennikarzy katolickich, którzy wezmą udział w obradach Międzynarodowego Kongresu Prasy Katolickiej w Rzymie w dniach 3—7 czerwca r. b. Protektorat nad pielgrzymką objął J. E. Ksiądz Biskup Stanisław Adamski.

Koło studjów katolickich w par. zakopiańskiej. — W czerwcu 1932 roku na zebraniu Zarządu Parafjalnej Ligi Katolickiej w Zakopanem zostało uchwalone zorganizowanie Koła Studjów Katolickich dla inteligencji. Zebrania Koła mają charakter zebrań dyskusyjnych i odbywają się co tydzień. Rozpoczynane oraz kończone modlitwą, składają się z dwóch części. W pierwszej rozważa się teksty z Ewangelji, w drugiej wygłasza referat dyskusyjny, względnie czyta się wybitnych autorów katolickich. W referatach poruszone są kwestje dogmatyczne, etyczne, liturgiczne.

IV. Kronika zagraniczna.

Korpus dyplomatyczny w Hadze odprawia rekolekcje. — W ciągu Wielkiego Tygodnia odbyły się w Hadze dorocznym zwyczajem, praktykowanym od lat paru, specjalne rekolekcje wielkanocne dla członków korpusu dyplomatycznego, należących

do Kościoła katolickiego, oraz dla wyższych urzędników trybunału, również katolików. Rekolekcje miały miejsce w kaplicy gimnazjum OO. Jezuitów. Tym razem nauki, głoszone w języku francuskim przez znakomitego kaznodzieję O. Lhande, zostały wysłuchane przez cały korpus dyplomatyczny in corpore; byli obecni nietylko katolicy ze swemi rodzinami, ale również i kilku dyplomatów protestantów. Ogółem przeszło 800 osób, z internuncjuszem Mgr. Schioppa na czele, było obecnych na rekolekcjach.

Echo protestu Episkopatu Polskiego zagranicą. — Na paszkwil pisma socjalistycznego *La Republique*, w którym ten organ dopuścił się niecnej kalumunji przeciw Ojcu św. w związku z Jego pobytem w Polsce, jako nuncjusza, Episkopat Polski ogłosił w pismach protest. Ten protest umieściły wszystkie niemal pisma katolickie, jak np. *La Croix, Reichspost* i in.

Międzynarodowy kongres katolickiego wykształcenia średniego. — W dniach 31 lipca do 5-go sierpnia rb. w Hadze odbędzie się 2-gi Międzynarodowy Kongres katolickiego wykształcenia średniego. W programie Kongresu przewiduje się m. in. omówienie obecnej sytuacji rozwoju umysłowego na terenie międzynarodowym, zasadniczych postulatów współczesnego wychowania, sprawy egzaminów oraz zagadnienia międzynarodowego porozumienia na tle związanych z tem problemów narodowych i międzynarodowych.

Pielgrzymka bezrobotnych angielskich do Rzymu. — Oryginalną myśl powzięło poczytne pismo katolickie *The Univers*, wychodzące w Londynie, mianowicie—otworzyło ono listę składek na rzecz specjalnego funduszu, któryby umożliwił w czasie Roku Świętego wysłanie do Rzymu większej pielgrzymki, składającej się z bezrobotnych. Projekt dziennika angielskiego przyjęty został w całej Anglji z ogromnym entuzjazmem: świadczy o tem najlepiej fakt, że w przeciągu zaledwie 2 tygodni zebrano przeszło 570 funtów ang. (około 21.660 zł.). Stolica Apostolska jest bardzo przychylnie usposobiona do pielgrzymki bezrobotnych z Anglji, a *Osservatore Romano*, w następujący sposób odzywa się o niej: „Piękna ta inicjatywa nie potrzebuje żadnych komentarzy. Jesteśmy pewni, że znajdzie ona całkowite uznanie w całym świecie katolickim“.

Stosunki dyplomatyczne Estonji z Watykanem. — Rząd estoński postanowił mianować w najbliższym czasie swego posła w Paryżu, Strandmana, ministrem pełnomocnym przy Watykanie. Dotychczas Estonja nie miała swego przedstawiciela dyplomatycznego przy Stolicy Apostolskiej. W związku z tem do Tallina wyznaczony zostanie nuncjusz apostolski. Minister Strandmann będzie nadal reprezentował Estonję w Paryżu.

Odrodzenie katolickie wśród inteligencji francuskiej. — Więcej niż 15.000 studentów francuskich, uczęszczających do różnych wyższych szkół państwowych, jak politechnika, akademja sztuki, akademja górnicza, szkoła oficerska St. - Cyr. i in., odbyło rekolekcje i przystąpiło do wielkanocnej Komunji św. Jest to nowy dowód, jak wielkie postępy poczyniło odrodzenie katolickie wśród inteligencji francuskiej. Głównie dzięki metodzie apostolatu indywidualnego, doszło do tego, że dziś politechnika liczy 68%, Wyższa Szkoła Centralna 69% i inne wyższe zakłady naukowe mniejwięcej ten sam procent katolików praktykujących. Dla zilustrowania rozmiarów tego ruchu odrodzeńczego wystarczy wspomnieć, że jedno tylko towarzystwo „Union sociale d'ingenieurs catholiques“ w Paryżu i w 45 oddziałach regionalnych po-

siada 7.000 inżynierów katolickich i przeszło 800 kandydatów oraz praktykantów.

Międzynarodowy kongres pielęgniarek katolickich w Lourdes. — Ogłoszono oficjalny program międzynarodowego zjazdu pielęgniarek katolickich, mającego się odbyć w dn. 18 do 21 lipca br. w Lourdes. Zjazd będzie miał jako główny temat: „Co zawdzięcza pielęgniarka katolicka Chrześcijaństwu i jakie ma obowiązki względem swego zawodu oraz Akcji Katolickiej". Kongres rozpocznie się uroczystą Mszą św. w grocie, odprawioną przez Biskupa Tarbes i Lourdes. Kazanie po nabożeństwie wygłosi kardynał Verdier. W drugim dniu mają być omawiane sprawy, związane z kontrolą narodzin i ustosunkowaniem się do niej Kościoła. W programie figuruje cały szereg interesujących odczytów. Na zakończenie kongresu odbędzie się uroczysta procesja z Najśw. Sakramentem.

Katolicki Kongres Lekarski w Niemczech. — W dniach 13 i 14 maja r.b. odbędzie się w Kolonji kongres niemieckich katolickich lekarzy i przyrodników którego głównym tematem będzie omówienie medycznych i przyrodniczych skutków przeżywanego obecnie kryzysu. Między innemi wygłoszone zostaną referaty: „Rozwój poglądów medycznych i przyrodniczych w ciągu ostatnich lat", „Dusza i ciało", „Ocena filozofji ze stanowiska medycyny i nauk przyrodniczych", „Etyka katolickiego lekarza", „Propaganda komunizmu w naukowym świecie lekarskim". Kongres zakończy akademja ku czci św. Alberta Wielkiego, genjalnego przyrodnika Średniowiecza.

Stan Papieskich Dzieł Misyjnych. — Ze sprawozdań, złożonych dorocznemu zebraniu delegatów Papieskich Dzieł Misyjnych przez przewodniczących krajowych Dzieł dowiadujemy się, że wpływy na rzecz tych Dzieł naogół zmniejszyły się nieznacznie. Mniejsze sumy na Misje zebrano w Stanach Zjednoczonych, Irlandji, Belgji, Polsce, na Malcie, na Węgrzech, w Jugosławji, Argentynie, Kanadzie, Kolumbji, Indjach Zachodnich i Peru; bez zmian pozostały ofiary w Niemczech, Austrji, Szkocji i Luksemburgu, natomiast wzrosły we Włoszech, Anglji, Francji, Holandji, Portugalji, Szwajcarji, Australji, Nowej Zelandji, Chilji, Kostaryce, Panamie, Wenezueli i, co bardzo znamienne, *w Hiszpanji i Meksyku.* Stosunkowo znaczny wzrost ofiar na rzecz Dzieł Misyjnych obserwuje się poza tem w misjach Azji, Afryki i Oceanji. Ze sprawozdania Papieskiego Dzieła św. Piotra Apostoła dla duchowieństwa krajowego widać, że obecnie Dzieło to poszczycić się może 3 tysiącami kleryków na kursach wyższych, 10 tysiącami na kursie średnim i 5 tysiącami na kursie niższym w seminarjach krajowych, a ponadto dwustoma seminarjami niższemi i 1355 bursami. Suma legatów na rzecz duchowieństwa krajowego wynosi 7 miljonów.

Komunja św. dzieci szwajcarskich na intencję dzieci rosyjskich. — W niedzielę 7 bm., jako w wigilję rocznicy pierwszej Komunji św. Teresy od Dzieciątka Jezus, Patronki misyj katolickich, odbyła się w Genewie wspólna Komunja św. dzieci szwajcarskich na intencję pozbawionych wszelkiej opieki religijnej i moralnej dzieci rosyjskich.

Protest przeciwko założeniu centrali bezbożniczej w Bazylei. — *Oservatore Romano* donosi z Luzerny, że kongres nauczycieli katolickich Szwajcarji, który obradował w tych dniach w Einsiedeln, uchwalił protest przeciwko otworzeniu centrali ateistycznej w Bazylei i wezwał społeczeństwo szwajcarskie do walki z tą placówką bezbożniczą.

LISTA SKŁADEK NA RATUNEK BAZYLIKI WILEŃSKIEJ.

(8).

Brudnicki K., Warszawa 10.00. Brun Wacław, Warszawa 5.00. Brykner i Fibich, Warszawa 5.00. Bryndza-Nacki Ludwik, Warszawa 10.00. Brzęczek Edmund, Warszawa 9.00. Buchner Władysław, Warszawa 1.00. Buczwiński Zdzisław, Warszawa 26.65. Bakaty B. A. 2.50. Bukowiński Michał, 7.00. Bulkiewicz Daniel, Warszawa 2.00. Bulski Wincenty, Warszawa 17.10. Buszkowski Leon, Warszawa 3.00. Butkiewicz Tadeusz, Warszawa 20.00. Butwiłowska Olga, Warszawa 10,00. Bykowski-Jaxa Ksawery, Warszawa 3.00. Bylewski T., Warszawa 10.00. Bylina Aleks,, Warszawa 10.00. Byrski Michał, Warszawa 4.70. Byszewskl Edward, Warszawa 3.00. Bzowski Henryk, Warszawa 5.00. Bzowski Stanisław, Warszawa 2.00. Cebrzyński Kazimierz, Warszawa 10.00. Cech Szewców Warszawskich, Warszawa 20.00. Cejzik Andrzej, Warszawa 50.00. Celiński Bolesław, Warszawa 2.00. Celiński Hipolit, Warszawa 20.00. Centrala Chrz. Zw. Zaw. Doz. Domowych, Warszawa 36.27. Centrala Dostaw Aparat. dla Labor., Warszawa 2.00. Centr. Gosp. Przem. Budowlanego, Warszawa 35.00. Centrala Handlowa Sp. Polsk., Warszawa 20.00. Centr. Sp. Stow. Rolniczo Handlowych, Warszawa 38.65. Centralne Biuro Konstr. Wag., Warszawa 39.00. „Centroprzewód", Warszawa 12.50. Chełmoński Stefan, Warszawa 10.00. Chemiczny Inst. Badawczy, Warszawa 11.50. Chimkowski Wacław, Warszawa 10.30. Chmaj Jan, Warszawa 27.00. Chmieliński Jan, Warszawa 5.00. Chmielewska Halina, Warszawa 2.00. Chmielewski Stefan, Warszawa 1,30. Chodaczyński Zygmunt, Warszawa 5.00. Chodakowski Stefan, Warszawa 2.00. Chojko Marjan, Warszawa 5.00. Chojnacki Stanisław, Warszawa 59.70. Chojnicki Marjan, Warszawa 5.00. Cholewicki Kazimierz, Warszawa 5.00. Ks. Choromański Zygmunt, Warszawa 5.00. Chrzanowska Helena, Warszawa 6.50. Chrzanowski Zygmunt, Warszawa 8.00. Ciąglińska Aniela, Warszawa 5.00. Ciepichałł Henryk, Warszawa 52.00. Cierpisz Edward, Warszawa 4.00. Cieszyński, Warszawa 16.00. „Cukropol", Warszawa 11.50. Warsz. T-wo Fabryk Cukru, Warszawa 8.50. Warsz. T-wo Fabr. Cukru, Warszawa 10.00. Ćwierkniak Józef, Warszawa 21.50. Cybulski F., Warszawa 1.00. Cybulski Stefan, Warszawa 13.00. Czajkowski Wacław, Warszawa 10.00. Czarnocki Józef, Warszawa 20.00. Czarnocki Kamil, Warszawa 3.00. Czeredo Franciszek, Warszawa 5.00. Czempiński Klemens, Warszawa 10.00. Czerniakiewicz Zofja, Warszawa 21.75. Czerny-Szwarcenberg, Warszawa 7.00. Polski Czerwony Krzyż, Warszawa 5.50. Polski Czerwony Krzyż, Warszawa 4.30. Polski Czerwony Krzyż, Warszawa 20.50. Czuruk Edward, Warszawa 15.00. Czuru Otton, Warszawa 28.00. Czyżewski L., Warszawa 5.00. Czyżewski St., Warszawa 12.00. Daab Adolf, Warszawa 10. Dajkowski Kazimierz, Warszawa 9. Dangel Janina, Warszawa 2. Dembowski Józef, Warszawa 6.50. Derwicz Franciszek, Warszawa 7. Dembowski Mikołaj, Warszawa 76. Dehl Kazimierz, Warszawa 3. Dietrich Marjan, Warszawa 2. Długołęcki Antoni, Warszawa 25. Dobiecka Melanja, Warszawa 3. Dobrzyński Władysław, Warszawa 20. Domiczek Gustaw, Warszawa 7. Warsz. T-wo Dobroczynności, Warszawa 23.70. Dobrowolski-Drzwica St., Warszawa 32.70. Droste Edmund, Warszawa 10.75. Drzażdrzyńska Celina, Warszawa 25. Drzewiecki Franciszek, Warszawa 25. Dubieński Aleksander, Warszawa 2. Dunin Juljusz, Warszawa 12. Główny Zarz. Zjedn. Kol. Polskich, Warszawa 300. Dygas Ignacy, Warszawa 15. Wierzbicka Józefa, Warszawa 1. Dzierżawski Wacław, Warszawa 3. Dzierżyński Jan, Warszawa 10. Dziewulska Aniela, Warszawa 5. Dziewulski Stefan, Warszawa 20. Gajewski Stanisław, Warszawa 5. Gajkowicz Aleksander, Warszawa 50.24. Gajło Grzegorz, Warszawa 1. Galbarz Bronisław, Warszawa 6. Garbiński Andrzej, Warszawa 5. Garbusiński Tadeusz, Warszawa 5.

Garlicka Zofja, Warszawa 5. Gawłowicz Czesław, Warszawa 10.50. Gabrjel Roman, Warszawa 10. Gawroński Michał, Warszawa 113. Gąsiorowski Janusz, Warszawa 10. Gąsowski Antoni, Warszawa 20. Gąsowski Jan, Warszawa 6. Gebetchner Józefa, Warszawa 1, Gebetchner Tadeusz, Warszawa 10. Gembalski Wiktor, Warszawa 14.60. Gedroyć Franciszek, Warszawa 50. Główny Zw. Straży Pożarnej R. P., Warszawa 14. Głuchowski Leh, Warszawa 2. Godlewski Mścisław, Warszawa 41.70. Godlewski Stanisław, Warszawa 2. Godlewski T., Warszawa 20, Godycki Karol, Warszawa 2. Mjr. Dmuszewicz 86 p. piech. Mołodeczno 25.76 K. Pankiewicz, Białystok 100. Pow. Urząd Ziemski w Postawach 6.50, Dyr. P. Akc. Spółki Telef., Białystok 2. Ks. W. Baranowski, M. Soleczniki 44.46. Urząd Gm. Opeskiej pow. Brasławskiego 3.35. Pracown. gm. Zabłudów, pow. Białost. 3.50 Rtm. J. Liszko, Grodno 3. Kpt. S. Bojanowski, Wilno 20.10. Rtm. M. Korczak, Białystok 13.65. Kpt. S. Narkowicz, Grodno 13. Por. S. Miodoński, Grodno 3. Ofic. 81 p. p. 15. Por. K. Kubisz, Wilno 6.50. Kpt. Z. Brodowski, Grodno 10. M. Bohdanowicz, Wilno 12. Kpt. H. Nossowicz, Wilno 6. Ppłk. C. Chmielewski, N-Wilejka 3. D-ca plut. Żandarm, Grodno 8.70. J. Wołkowicz, Gudohaje 1. Kpt. B. Gronczyński, Mołodeczno 2. Kpt. C. Kamieński, Słonim 5. G. p. piech. Słonim 6.37. Kpt. J. Matlakiewicz, Mołodeczno 10.80. Kpt. F. Bohdanowicz, Porubanek 6 50. Stow. Urzędu Skarb., Wołożyn 2.20. Gen. F. Kleeberg, Grodno 10. Sąd Okr. w Grodnie 4. Szefostwo fortyfikacji, Grodno 8,79. Mjr. Rausz Stanisław, Wilno 3,50. Dębowski Franciszek, Białystok 9. Rot. Edw. Rembarz, Grodno 2. Płk. Wincenty Kowalski, Wilno 3. Kpt. R. Górski, Lida 57.75. Por. K. Ruzdowicz, Grodno 26.21. 3 R. C. R. M. 81 p. p., Grodno 11. Stanisław Błaszczyński, Zabłocie 5.80. Komitet Woj. L.O.P.P., Wilno 30. Kom. Rat. Baz. Wil., Wilno 8.12. Urząd Poczt. Tel., Lida 2 3. Ks. B, Hryniewicki, Werejki 138.96. Ks. A. Śnieżko, Wilejka 388. Ks. H. Bojaruniec, Lida 66.75. Ks. P. Szepecki, dziek. Turgielski 512.48. Ks. W Nurkowski, Boruny 80. R. Guzdon, Wołożyn 1. Ks. J. Chomski, Wiszniew k-Święc. 45. Ks. B. Krasodomski, Skrzyb. Iszczołn. 50. Kpt. S. Szczygieł, Grodno 10.53. F. Sańko, Grodno 15. R. Pląskowski, Grodno 17. Pracowińcy U. P. T., Lida 3. Ks. Leon Mossakowski, Oszmiana 10. Naczeln. Więzienia w Święcianach 8.50. Kpt. S. Pawluć, Porubanek 66.55. Dr. J. Kryska, Słonim 4.60. Szereg. 6-tej komp. 6 p. p. Leg., Wilno 6.70. P. K. U., Białystok 14.50. Dow. 14-tej. Dyw. Konnej, Białystok 1. Urząd Akcyjny, Słonim 9.50. Urząd Gminy w Różance, Ps. Sobolew, N-Wilejka 10. Dr. St. Garniewicz, Wilno 5. Kpt, Tadeusz Zelo, Słonim 3.20. Kpt. Wł. Lempke, Grodno 4.50. J. Sleszyński, Grodno 9.45. Br. P. Borkowscy, Grodno 3.50. J. Dąbrowski, Wilno 9.50 Gimn. Państw. im. A. Mickiewicza w Wilnie 10, Dyr. R. K. O. Rohatycz, Wilno 2, N-ctwo Jeziorskie, Jeziory 15. Kpt. Antoni Gai, Grodno 21. Por. W. Małecki, Słonim 30. Ks. A. Jakowanis, N. Święciany 2.50. Kpt. Hamerski, Grodno 3.70. B. Bojarczyk, Lida 3. B. Dziakowski, Ostrowiec k-Wilna 7. Kpt. T. Gorecki, Wilno 6.95. Ks. kan. A. Cichoński, Wilno 40. Ks. Miecz. Akrejć, Knyszyn 200. A. Jeżowska, Wilno 3. Urząd Poczt. Wilno I 5.10. Ks. P. Szepecki, Turgiele 268.92. Kpt. I. Riecll. Białystok 10.97. Prob. w Szemetowszczyźnie 161.46. F. Ganko, Grodno 10. Ks. H. Bojaruniec, Lida 104.80. Ks. P. Szepecki, Turgiele 213.80. Ks. I. Ingielewicz, Jody 100. Ks. Cichoński, Wilno 11.94. Urząd Poczt Werenów —.50. Ks. Chomski, Wiszniew k-Świra 22. Ks. Śnieżko, Wilejka 111.65. K. Jocz, Wilno 10. Skład materjał. Intend., Grodno 18.70. Of. płatnik 19 pap. N-Wilejka 5.

Drukowano za zezwoleniem J. E. Księdza Arcybiskupa - Metropolity.

Redaktor i Wydawca KS. LEON ŻEBROWSKI, Kan. Kapit. Metropol.

DRUKARNIA ARCHIDIECEZJALNA W WILNIE.

Z pismiennictwa.

Księżniczka Anastazja Gruzińska. **Moje nawrócenie.** Przełożył z niemieckiego *ks. Adam Kuleszo.* Ze słowem wstępnem ks. dr. Ignacego Świrskiego, profesora Uniwersytetu Wileńskiego. Skład główny: *Księgarnia Św. Wojciecha.* Wilno, 1933 r. Str. 61.

Dzieje prawdziwych nawróceń, nie ze względów matrymonjalnych lub praktycznych, nawróceń, w których dusza poszukuje prawdy i Boga oraz spełnienia Jego woli, to historja głębokich, a nieraz naprawdę tragicznych przeżyć, których areną jest wewnętrzny świat człowieka, zawierający tak wiele niezbadanych tajemnic. Historja tych prawdziwych nawróceń zawsze ma wiele wspólnego z drogą Pawłową do Damaszku, gdzie z jednej strony Bóg mówi *vanum est tibi contra stimulum calcitrare*, z drugiej — człowiek, chce, czy nie chce, czuje się zmuszonym odpowiedzieć: *Domine, quid me vis facere?* Tak silnem jest działanie łaski. To, właśnie, działanie łaski na duszę, pragnącą szczerze prawdy i Boga, jaskrawo występuje we wspomnieniach księżniczki Gruzińskiej, zebranych w małej broszurce pod tytułem *Moje nawrócenie.* Bo cóż mogło tak przekształcić młodą damę dworu, pełną sceptycyzmu, osobę inteligentną, wykształconą, o wyrafinowanej kulturze, z pewnemi cechami wschodniej zaciętości, rozumną, która pisze o sobie: „Przybyłam do Wilna, ze wszystkiemi uprzedzeniami do Kościoła katolickiego, jakie spotyka się u tak zwanych inteligentnych innowierców“, która stwierdza: „Katolicyzm uważałam już zgóry za niemożliwy do przyjęcia”, że po pewnym czasie, jeszcze nie należąc oficjalnie do Kościoła, mówi o sobie: „Jakże się cieszyłam, że mogłam występować nazewnątrz jako katoliczka, żegnać się krzyżem łacińskim, skrapiać się wodą święconą, klęczeć — ba, nawet całować ziemię, według wileńskiego zwyczaju, w czasie codziennego wystawienia“? Co ją doprowadziło do odsunięcia się od wszystkiego, co kochała, do czego była przywiązana, do zerwania z rodziną, gdy „szlochając wyrwała się z objęć matki“, nie umiejącej zrozumieć jej kroku, jeżeli nie przepotężny wpływ łaski? Może ją olśnił katolicyzm okazałością swej liturgji, głośnemi nazwiskami uczonych, wymową i argumentacją kaznodziejów? Nie. Prowadzi ją do Kościoła skromny katechizm, popularna książeczka do nabożeństwa i pokorne staruszki Benedyktynki, zdaje się nikomu już w Wilnie niepotrzebne, „bez żadnych innych widoków oprócz wymierania jednej za drugą, nim pozostaną tylko dwie, tylko jedna...“ Prawda, następują potem głębokie studja nad katolicyzmem, ale to tylko w tym celu, by jeszcze więcej poznać Kościół i i głębiej go pokochać, by zapłonąć żądzą nawracania innych, jak słusznie mówi w słowie wstępnem ks. prof. Świrski: „Głębokie wżycie się w ducha katolicyzmu, wdzięczność dla Boga za łaskę nawrócenia, pociągały ją do pracy misyjnej“, więcej — pobyt w więzieniu bolszewickiem w Wilnie, ciężkie warunki życia na Łotwie odsłaniają aż takie głębie duszy, gdy się mówi: „O tak, rozumiem, jak trzeba cenić wielką łaskę cierpienia... jestem naprawdę niegodną *Christo confixam esse cruci*“.

Przeczytać te kartki winien każdy. Dają one tyle pięknych myśli, bo odsłaniają najpiękniejsze tajniki życia ludzkiego — wzlot do Boga.

Przekład, jak zwykle ks. A. Kuleszy, wierny i staranny, szata zewnętrzna sympatyczna.

Kim jesteśmy i czego chcemy? Rzecz o Sodalicjach Maryańskich. Kraków, 1933 (wyd. xx. Jezuitów). Str. 67.

Książeczka wielce pożyteczna, a

nawet konieczna dla moderatorów Sodalicyj Maryańskich.

Sprawozdanie Związku Sodalicyj Maryańskich inteligencji męskiej w Polsce za okres od 1 lipca 1931 r. do 30 grudnia 1932 r. Kraków 1932 r. Str. 36.

K. Berkanówna. **Co robić?** Wezwanie do pracy społecznej. Poznań, 1933 r. Str. 107.

Ks. Dr. St. Trzeciak. **Żyd jako obrońca ślubów cywilnych dla katolików.** Warszawa 1932. Str. 95.

Pusillum. — Zwięzłe rozmyślania dla kapłanów ułożył *o. Atanazy Bierbaum* O. F. M. Mikołów 1933 r. (Sp. wyd. K. Miarka).

Cztery małe tomiki od 200 do 300 str. zawierają naprawdę zwięzłe, pełne treści i głębi rozmyślania dla kapłanów.

Szkoła czynu. Wydawnictwo perjodyczne dla Stowarzyszeń katolickich. Poznań, Al. Marcinkowskiego 22.

Naczelny Instytut Akcji Katolickiej, rozumiejąc doniosłość akcji oświatowej i uświadamiającej oraz potrzebę praktycznych pomocy organizacyjnych dla stowarzyszeń katolickich, rozpoczął wydawanie popularnych i gotowych do wygłaszania wykładów i pogadanek z dziedziny Akcji Katolickiej pod nazwą: *Szkoła czynu.*

Wydawnictwo to odda wielkie usługi zarządom i członkom stowarzyszeń katolickich i przyczyni się niewątpliwie do większego uświadomienia oraz zrozumienia roli apostolskiej, jaka została powierzona katolikom świeckim w Akcji Katolickiej.

Szkoła czynu ze względu na możliwie nisko wykalkulowaną cenę dotrzeć może wszędzie, nawet do najuboższej wioski i do najbiedniejszego stowarzyszenia, oraz nadaje się do masowego rozdawania w czasie manifestacyj, wieców i zebrań katolickich.

Naczelny Instytut Akcji Katolickiej wydał już nastepujące cztery numery *Szkoły czynu:*

Nr. 1. „Łączmy siły parafji".

Nr. 2. „Zadania Akcji Katolickiej w parafji".

Nr. 3. „O ofenzywę katolicką".

Nr. 4. „Kobieta w Akcji Katolickiej".

Cena sprzedaży tych wydawnictw wynosi za egzemplarz 10 groszy, a przy zakupie conajmniej 100 egz. 7 groszy za egzemplarz.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Rok VII Wilno, dn. 25 maja i 10 czerwca 1933 r. Nr. 10—11

WIADOMOŚCI
ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA:
Rocznie 15 zł.
Półrocznie 8 zł.
Nr. pojed. 80 gr.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1
Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418
Chrześcijański Bank Spółdzielczy
na Antokolu w Wilnie.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

TREŚĆ ZESZYTU.

ZBIÓRKI uliczne w „Dzień Morza", przeznaczone zostaną na Fundusz Obrony Morskiej i Fundusz Akcji Kolonjalnej, zbiórki zaś w kościołach oraz przed świątyniami przeznaczone zostały na Budowę Bazyliki Morskiej w Gdyni.

Rok VII Wilno, dn. 25 maja i 10 czerwca 1933 r. Nr. 10—11

WIADOMOŚCI
ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA:	REDAKCJA I ADMINISTRACJA:	OGŁOSZENIA:
Rocznie 15 zł.	Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1	1/1 strona 48 zł.
Półrocznie 8 zł.	Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418	1/2 strony 24 zł.
Nr. pojed. 80 gr.	Chrześcijański Bank Spółdzielczy	1/4 strony 12 zł.
	na Antokolu w Wilnie.	1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

DZIAŁ URZĘDOWY.

ZARZĄDZENIA STOLICY APOSTOLSKIEJ.

Kasata zakonu św. Hieronima.

Pismem Apostolskiem z dn. 12 stycznia 1933 r. Ojciec św. Pius XI zniósł zakon św. Hieronima Kongr. św. Piotra, jako nie odpowiadający swemu zadaniu.

(*Acta Ap. Sedis,* t. 25, str. 147).

Nadanie tytułu „Papieskiego" Instytutowi Międzynarodowemu św. Anzelma w Rzymie.

Dekretem św. Kongr. Semin. i Uniwersyt. z dn. 15 stycznia 1933 r. Ojciec św. nadał tytuł „Papieskiego" Międzynarodowemu Instytutowi św. Anzelma w Rzymie, mającemu wydziały: teologiczny, prawny i filozoficzny.

(*Acta Ap. Sedis,* t. 25, str. 169).

Dekret św. Penitencjarji apostolskiej w sprawie nadawania odpustów.

Wypełniając w ciągu dalszym swój zamiar uporządkowania sprawy odpustów, zgodnie z wydanemi w te ostatnie czasy podobnemi przepisami, św. Penitencjarja Apostolska, w celu lepszego uporządkowania przywilejów do nadawania odpustów pewnym pobożnym dziełom lub nakładania ich na przedmioty dewocyjne oraz tym podobnych uprawnień, o które często proszą różni ka-

płani, na mocy specjalnego polecenia Ojca św., podaje następujące przepisy:

Niniejszym Dekretem zostają zmienione i cofnięte wszystkie i poszczególne przywileje, w jakimkolwiekbądź czasie, lub w jakikolwiekbądź sposób lub pod jakim tytułem dotąd udzielone pobożnym stowarzyszeniom wiernych, jakiejkolwiekbądź nazwy lub charakteru, chociażby tylko z samych kapłanów złożonym nadane, udzielania poszczególnym kapłanom następujących przywilejów i uprawnień, mianowicie: poświęcania przedmiotów dewocyjnych i nakładania na nie odpustów apostolskich lub tak zwanych św. Brygidy, poświęcania koronek i wzbogacania ich (chociażby na swój sposób) odpustami, poświęcania krucyfiksów dla pozyskania odpustów Drogi Krzyżowej przez tych, którzy mają słuszne przeszkody do obchodzenia stacyj, oraz do pozyskania odpustu zupełnego na godzinę śmierci, udzielania błogosławieństwa papieskiego na końcu kazań, udzielania indultu osobistego ołtarza uprzywilejowanego, od dnia ogłoszenia niniejszego Dekretu pozbawione są wszelkiej mocy i skuteczności.

Jeżeli więc ci kapłani któryś z wyżej wymienionych przywilejów albo jakieś uprawnienie tego rodzaju na przyszłość będą chcieli posiadać, tylko wprost i bezpośrednio od św. Penitencjarji pożądaną łaskę otrzymać będą mogli, po złożeniu, za każdym razem, w tym celu specjalnego listu z poleceniem swego Ordynarjusza.

Co zaś dotyczy przywilejów, udzielonych niektórym Zakonom lub Zgromadzeniom zakonnym do poświęcania koronek i nakładania na nie odpustów, do nakładania odpustów Drogi Krzyża na krucyfiksy — do pozyskania w pewnych warunkach nawet bez obchodzenia stacyj, do erygowania stacyj Drogi Krzyża, te pozostają przy nich, pod tym jednak zastrzeżeniem, że nadal członkowie tych Zakonów i Zgromadzeń korzystać z nich będą mogli tylko osobiście, nie zaś tak, by mogli ich udzielać innym kapłanom, nie należącym do tych Zakonów lub Zgromadzeń; ci bowiem wszyscy władze, do korzystania z tych przewilejów konieczne, będą mogli uzyskiwać tylko od św. Penitencjarji w sposób wyżej wskazany.

Bez względu na jakiekolwiekbądź, nawet na wyjątkową i poszczególną wzmiankę zasługujące, zarządzenia.

Dan w Rzymie w siedzibie św. Penitencjarji, dn. 20 marca 1933 roku. W. Kard. Lauri, *Penit. Wielki.*

(L. S.) J. Teodori, *Sekretarz.*

(Acta Ap. Sedis, t. 25, str. 170).

ZARZĄDZENIA ORDYNARJATU ARCYBISKUPIEGO.

W sprawie miejsca zapisywania aktów metrycznych.

SĄD ARCYBISKUPI I METROPOLITALNY WILEŃSKI
Wilno, dnia 15 maja 1933 r., Nr. 1429.

Wobec skierowywanych do Sądu Arcyb. i Metropolitalnego zapytań, gdzie należy zapisać akt metryczny w wypadkach dokonania czynności świętej poza właściwą parafją, niniejszem podaje się do wiadomości PW. Księży Proboszczów, do ścisłego nadal przestrzegania, nast. wyjaśnienie:

Zgodnie z prawem kanonicznem (kan. 94; 470; 777 § 1; 1103), oraz działającemi na terytorjum archid. wileńskiej ustawami (Zbiór pr. Imp. Ros., t. IX, art. 864—867), akt metryki chrzestnej, ślubnej lub pogrzebowej winien być zapisywany w księgach tego kościoła parafjalnego, na terytorjum parafjalnem którego został dokonany obrzęd święty (udzielenie chrztu, pobłogosławienie małżeństwa, pogrzeb) i, o ile można, przez tego kapłana, który tego obrzędu dokonał (kan. 1238). Jednocześnie proboszcz, który zapisał w księgach akt metryczny obcego parafjanina, ma obowiązek niezwłocznie powiadomić pisemnie proboszcza właściwego o zaszłym wypadku chrztu, ślubu lub pogrzebu (Cf. kan. 778; 1103 KPK.), z zaznaczeniem imienia i nazwiska kapłana, który dopełnił obrzędu świętego. Zawiadomienie to powinno być przechowane w aktach parafjalnych.

Viceoficjał *Ks. kan. L. Chalecki.*
Notarjusz *Ks. Dr. Jan Ellert.*

Ostrzeżenie.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA.
Wilno, dn. 13. V. 1933 r. Nr. 12722.

Na mocy raportu WKs. Proboszcza w Szumsku, z dn. 11 maja 1933 r. Nr. 85, Kurja ostrzega, by nie dawano wiary kobiecie wyznania mojżeszowego, mającej około 60, używającej imienia Zofja (Birgiełowa Sora, c. Mojżesza i Racheli z Rapoportów), która, pod pozorem przygotowania się do Chrztu św., nadużywa gościnności osób dobrej woli.

Ks. J. Ostreyko
Kancl. Kurji.

Metryki dla władz zagranicznych.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, dn. 21. V. 1933 r. № 12881.

Kurja niniejszem podaje do wiadomości WW. IMXX. Proboszczów pismo Urzędu Wojewódzkiego Wileńskiego do Kurji Metropolitalnej Wileńskiej z dn. 20 maja 1933 r. AP.-II-1395/30, nast. treści, z poleceniem ścisłego przestrzegania:

„W dotychczasowej praktyce Urzędu Wojewódzkiego dało się stwierdzić, że poszczególni proboszczowie parafjalni w wielu wypadkach przetrzymują bez uzasadnionych powodów sprawy związane z wydobyciem metryk, żądanych przez władze państw zagranicznych.

„Przewlekłe załatwianie tego rodzaju spraw wyrabia niekorzystne mniemanie zagranicą o naszych urzędach. Zniecierpliwieni długiem wyczekiwaniem interesanci naglą organa swoich władz, w rezultacie czego władze te zmuszone są upominać się przed władzami polskiemi o załatwienie wniosków, skierowanych w swoim czasie w przedmiocie wydobycia metryki.

„O ile się zważy, że sporządzenie metryki jest związane z czynnością stosunkowo nieskomplikowaną, dochodzi się do wniosku, że niema właściwie poważnych powodów, któreby stały na przeszkodzie do szybkiego załatwiania czynności, związanych z wystawieniem przez proboszczów parafjalnych wspomnianych metryk.

„To też celem podniesienia sprawności urzędów parafjalnych w zakresie sporządzania i wysyłania żądanych przez władze zagraniczne metryk — Urząd Wojewódzki Wileński prosi Kurję o wydanie stosownych zarządzeń w tym przedmiocie podległym Jej urzędom parafjalnym (proboszczom).

„Zarazem uprasza się o zarządzenie, by jednocześnie z wysłaniem sporządzonej metryki — urzędy parafjalne wskazywały wysokość należnych opłat w gotówce, jak stemplowych, tak też parafjalnych i ewentualnie innych.

Za Wojewodę

Ks. J. Ostreyko
w/z. Kancl. Kurji.

M. Pawlikowski
Naczelnik Wydziału".

Ogłoszenie suspensy.

ARCHIEPISCOPUS - METROPOLITA VILNENSIS
Vilnae, die 8 Iunii 1933 an., Nr. 13.274.

Reverendo Domino Antonio Czechowicz,
Archidioecesis Mohylowensis Presbytero, in pago Maiewo commoranti.

Cum parochiam Maiewensem, spretis mandatis Nostris et monitionibus, relinquere renueris et litteras Nostras suspensionis paenam comminantes recipere recusaveris, praesentibus litteris declaramus Te, Reverende Domine, suspensum esse ab omnibus, vigore Can. 2401, donec resipueris et absolutionem ab hac censura a Nobis personaliter impetraveris et obtinueris.

X. A. Sawicki,
Cancellarius.

(L. S.)

† R. Jałbrzykowski
Archiepiscopus-Metropolita

„Dzień Morza".

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, dn. 10. VI. 1933 r. № 13.460.

W dniu 29 czerwca r. b. na całym terenie Rzeczypospolitej obchodzony będzie „Dzień Morza" dla uświadomienia i podkreślenia znaczenia morza dla Polski. W tym dniu w kościołach m. Wilna mają bić dzwony o g. 10 przez kwadrans. O g. 10¼ odbędzie się nabożeństwo w kościele św. Jana w Wilnie, gdzie wezmą udział Przedstawiciele Władz oraz Delegacje Stowarzyszeń ze sztandarami.

We wszystkich zaś kościołach parafjalnych odbędzie się nabożeństwo (suma) w godzinach ustalonych.

Ponieważ chodzi tu o rzecz ważną, przeto PPW. XX. Proboszczowie w przemówieniach podkreślą obowiązek miłości Ojczyzny jako terenu, na którem Opatrzność Boża powierzyła Narodowi Polskiemu spełnienie jego posłannictwa.

X. A. Sawicki,
Kancl. Kurji.

RUCH PERSONALNY.

Na mocy zarządzenia JE. Księdza Arcybiskupa-Metropolity, w składzie osobistym Duchowieństwa zaszły następujące zmiany:

Ks. Władysław Mączka, prob. w Dziembrowie i admin. w Ostrynie, na prob. do Sielawicz, dn. 13.V. 33 r. Nr. 12.730.

Ks. Adolf Grodis, prob. w Sielawiczach, na prob. do Dziembrowa, dn. 10. V. 33 r. Nr. 12.731, i adm. w Ostrynie, dn. 13. V. 33 r. Nr. 12.742.

Ks. Stefan-Kazimierz Mitka, wik. z Kalwarji, na wik. do kośc. WW. Świętych w Wilnie, dn. 6. VI. 33 r. Nr. 13.207.

Ks. Bolesław Gramz, wik. kośc. WW. Świętych, na wik. do kośc. św. Teresy w Wilnie, dn 6. VI. 33 r. Nr. 13.209.

Ks. Edward Mirowski, wik. w Naczy, na wik. do Święcian, dn. 7. VI. Nr. 13.225.

Ks. Wojciech Jawnaszan, wik. w Wołkowysku, na wł. prośbę zwolniony ze stanowiska, dn. 7. VI. 33 r. Nr. 13.226.

Ks. Stanisław Budnik, wik. w Lipniszkach, na wik. do Wołkowyska, dn. 7. VI. 33 r. Nr. 13.227.

Ks. Tadeusz Sieczka, rektor kośc. w Jaszunach, na rek. kość. Plebanja-Kraśne n-Uszą, dn. 7.VI.33 r. Nr. 13.228.

Ks. Jan Alferowicz, wik. w Iwju, na prob. do Jaszun, dn. 7. VI. 33 r. Nr. 13.229.

Nowowyświęceni kapłani otrzymali nominacje na wikarjaty: ks. Kazimierz Baniewicz do Naczy, dn. 7. VI. 33 r. Nr. 13.230, ks. Jan Chrabąszcz do Porozowa, dn. 7. VI 33 r. Nr. 13.231, ks. Wacław Juchniewicz do Łazdun, dn. 7. VI. 33 r. Nr. 13.232, ks. Leoncjusz Kacperek do Nowej-Wilejki, dn. 7. VI. 33 r. Nr. 13.233, ks. Józef Król do Lipniszek, dn. 7. VI. 33 r. Nr. 13.234, ks. Czesław Kulikowski do Ejszyszek, dn. 7. VI. 33 r. Nr. 13.235, ks. Józef Milinowski (tymczas.) do Żeladzi, dn. 7. VI. 33 r. Nr. 13.236, ks. Henryk Opiatowski do Lacka, dn. 7. VI. 33 r. Nr. 13.237, ks. Kazimierz Radziszewski do Iwja, dn. 7. VI. 33 r. Nr. 13.238, ks. Jan Szydłowski (tymczasowo) do kośc. Pobernardyńskiego w Grodnie, ks. Stanisław Wysiadłowski do Słonima, dn. 7. VI. 33 r. Nr. 13.240, ks. Antoni Zabielski do Zelwy dn. 7. VI. 33 r. Nr. 13.241, ks. Bolesław Zabłudowski do Wołożyna, dn. 7. VI. 33 r. Nr. 13.251.

J. Ostreyko
w/z Kanclerz Kurji.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

KATOLICKI UNIWERSYTET LUBELSKI.

Z woli Najd. Episkopatu Polski, jako opiekuna i właściciela Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, drugie święto Zesłania Ducha Świętego zostało naznaczone, jako *Dzień Uniwersytecki.*

Od trzech lat Uniwersytet rozwija przed tym dniem propagandę, aby uświadomić jaknajszerszy ogół społeczeństwa w Polsce o znaczeniu i potrzebie Katolickiego Uniwersytetu.

We wszystkich krajach, które posiadają uniwersytety katolickie, istnieje *Dzień Uniwersytecki*, wyznaczany również przez Episkopat miejscowy i w tym *Dniu* zbierane są składki na utrzymanie uczelni. Zbiórka publiczna z *Dnia Uniwersyteckiego* daje w niektórych krajach tak poważne wyniki, że nietylko na cały rok są zapewnione konieczne potrzeby uniwersytetu, ale Uczelnia posiada odpowiednie fundusze na rozwój pracy naukowej, uskutecznianie licznych i bogatych wydawnictw i t. d. Pierwszeństwo w tym względzie zdobyły Włochy ze swoją ofiarnością dla Uniwersytetu katolickiego w Medjolanie.

Wyniki zbiórki na Katolicki Uniwersytet Lubelski z ubiegłych lat są bardzo nikłe, nie wyrównały nawet kosztów utrzymania na okres jednego miesiąca. Apelowaliśmy w ubiegłych latach tylko o dwa grosze od osoby w stosunku rocznym. Niestety, nie otrzymaliśmy nawet jednej piątej grosza. W roku obecnym dla ożywienia zbiórki Uniwersytet wystarał się u Władz państwowych o zbiórkę publiczną w całym kraju. Niezależnie więc od tacki kościelnej z dnia 5 czerwca, czyli drugiego święta Zesłania Ducha Św., która zostaje przeznaczona na Uniwersytet, będzie urządzona zbiórka publiczna w niedzielę, dnia 18 czerwca. Pomóc w tej zbiórce przyrzekły Stowarzyszenia Młodzieży Polskiej (SMP.). Do Sekretarjatów Gen. SMP. zostaną wysłane ulotki z dość obszernym tekstem o znaczeniu Uniwersytetu Katolickiego do rozdawania P. T. Publiczności.

Z okazji tych zbiórek pragniemy poświęcić słów kilka Katolickiemu Uniwersytetowi Lubelskiemu. Wiel. Duchowieństwo zna Uniwersytet Lubelski, zna go również znaczna część Inteligencji katolickiej w Polsce; tysiące osób brało udział w zjazdach, w różnych zebraniach, odczytach i t. p., urządzanych przez Uniwersytet. Nie mamy więc potrzeby powtarzania ciągle dat, historji i t. d. Wypada tylko nadmienić, że od końca 1918 r., to jest od założenia, Uniwersytet ciągle się rozwija tak w zakresie

uzyskiwania praw, zarówno jak i w materjalnym. Obydwa Wydziały kościelne, t. j. Teologiczny i Prawa Kanonicznego, posiadają pełne prawa z nadawaniem stopni aż do doktoratu włącznie. Dwa wydziały świeckie, t. j. Prawa i nauk ekon.-społecznych, oraz Humanistyczny (tylko te dwa Uniwersytet posiada), otrzymał dalsze rozszerzenie praw. Dzięki tym uprawnieniom liczba młodzieży, tylko na Wydziałach świeckich, już w roku ubiegłym przekroczyła 800. W obecnym, pomimo spadku liczby na innych Uniwersytetach, u nas się nieco powiększyła.

Gdy chodzi o rozwój naukowy, Uniwersytet może się wykazać bardzo pięknemi zdobyczami. Bibljoteka np., która miała bardzo skromne początki, dzisiaj liczy około 120.000 tomów. W budowę nowych gmachów, oraz inwestycje włożono zgórą miljon zł. Obok gmachu, w którym się mieści, posiada piękny i obszerny dwupiętrowy dom w mieście, tudzież utworzona jest wielka na rzecz Uniwersytetu Fundacja Potulicka w powiecie bydgoskim. Ta ostatnia, wskutek wielkiego kryzysu w rolnictwie i spłaty legatów, pozostawionych przez ś. p. Fundatorkę, hr. Anielę Potulicką, obecnie nie może okazać takiej pomocy materjalnej, którąby zaspokoiła potrzeby Uniwersytetu.

Uniwersytet opiera swój byt nieomal wyłącznie na dotacjach miesięcznych, udzielanych łaskawie przez Najd. Księży Biskupów. Dotacje, które miały wynosić $1^1/_3$ grosza w stosunku rocznym od liczby mieszkańców katolików w danej diecezji, od kilku lat nie wpływają od wszystkich diecezyj. Kilka diecezyj (w tej chwili cztery całkowicie, a dwie częściowo) wstrzymało się od płacenia składek miesięcznych. Ze Skarbu państwa Uniwersytet otrzymywał blisko $10^0/_0$ budżetu rocznego w postaci zapomogi. Od roku 1930 ta zapomoga, wskutek zmniejszenia wydatków przewidzianych budżetem, została wstrzymana. Uniwersytet znalazł się przeto w bardzo ciężkiem położeniu.

Pomimo to, nie możemy przerwać rozpoczętej i tak pięknie rozwijającej się pracy. Kościół katolicki w Polsce musi się troszczyć o inteligencję, musi ją urabiać, kształcić, formować, musi jej dać do ręki broń, środki, aby nietylko sama była prawdziwie katolicką, ale by tą katolickością promieniowała, oddziaływała na środowisko, na otoczenie, wśród którego przebywa, rozwija swą działalność. „Jest wprost nie do pomyślenia, mówi prof. Foerster, żeby Kościół wobec warstw inteligencji nie rozwinął swej propagandy, żeby miał zrozumiały, przystępny język dla jednego syna — dla ludu, którym potrafi doń przemówić, a nie mógł znaleźć języka zrozumiałego dla drugiego syna — dla

inteligencji. Ten język może znaleźć na uniwersytetach katolickich przez kształcenie w duchu katolickim".

Dopomóżmy Katol. Uniwersytetowi Lubelskiemu (Konto P. K. O. Uniwersytet Lubelski 39.712).

Ks. J. Kruszyński
Rektor Uniwers. Lubelskiego.

Na nowych szlakach duszpasterstwa wiejskiego.

(C. d.) (5)

4. Specjalny nacisk kłaść należy na zakończenie roku. „Sylwester" daje nietylko po większych miastach okazję do ciężkiej obrazy Boga.

Przywilej z Rzymu, uzyskany z inicjatywy naszego Arcypasterza na nabożeństwo nocne z wystawieniem, psuje szyki mocom piekielnym. Trzeba tylko ludowi *dać coś,* co ich zmusi do czuwania nocnego w kościele. JE. Ksiądz Biskup Dr. Teodor Kubina[1]) daje cztery kazania, miane właśnie czasu „Sylwestra" w latach 1927—1930 w katedrze częstochowskiej. Aurifodina myśli bożych dla umysłów współczesnych. Jak tę noc Sylwestrową urządzimy?.. W rzęsiście oświetlonym i „nabitym" kościele ludzie z niezwykłym zainteresowaniem słuchają z natężeniem najpierw rzeczy bolesnych z życia Kościoła na świecie szerokim i zaścianku własnym, a po przerwie wypełnionej pieśnią pokutną „Przed oczy Twoje Panie", lud słucha, co stało się dobrego i recytuje polskie „Te Deum". W tej noworocznej biesiadzie duchownej usłyszą parafjanie, ile było chrztów (dygresja do zbrodni zabójstw płodu i oddanie hołdu rodzicielkom), zgonów, ślubów, chorych i wnioski z tych cyfr; dowiedzą się, ilu parafjan siedzi „w ulu", ile było zbrodni podpaleń, kradzieży, spraw sądowych; pochwaleni zostaną za dzieła miłosierdzia, ofiarność na Msze, cele społeczne, kościół własny.

Wyrabia to wśród elementu najbardziej nawet zacofanego poczucie *opinji* i przygotowuje człowieka, by zaczął w sobie odczuwać *szmery* sumienia.

5. *Czas karnawałowy.* — Idźmy za myślą Kościoła. — Zaraz po Trzech Królach — święto Bożej Rodziny; — druga niedziela: „Gody w Kanie". Tu przypomnijmy sobie prześliczny, mądry list zbiorowy Episkopatu: „O małżeństwie", pobierzmujmy go Encykliką Piusa XI w tymże przedmiocie. — Po Nieszporach, zamiast

---

[1]) „W podniosłych chwilach i doniosłych sprawach", tom pierwszy.

żywotów, wykorzystajmy bajeczną przeróbkę dzieła x. Stolza przez xx. Pallotynów p. t. „Gawędy Misjonarza“. Warszawa 1926. Starczy materjału z nawiązką na 6 tygodni.

6. *Czas Wielkiego Postu.* — „Rozmyślajmy dziś, wierni Chrześcijanie“. — Tak. — Wartoby wszystko uczynić, by przez poznanie Męki Pańskiej, tem bardziej zrozumieć cenę duszy. „Zaorany“ w pracy duszupasterz musi coś mieć i dla siebie w Wielkim Poście.

Niedziela zbyt absorbuje. Spowiedź, Suma, kazanie, Gorzkie Żale, nauka. Satis!

a) Dobrze uczyni ksiądz, który zwoła lud w piątek na trzecią po południu (godzina Męki i Śmierci Zbawiciela Pana) do kościoła, by się z kapłanem pomodlił.

Ponieważ to nabożeństwo jest zupełnie dodatkowem, wolno nam je tak lub inaczej odprawiać.

Moja propozycja: W komży, stule i kapie fioletowej wychodzę do Wielkiego Ołtarza. W głównej nawie przed balustradą stoi krucyfer w komży. Od ołtarza czytam Lekcję i Ewangelję z dnia. Daję kilka myśli postnych [1]).

Idziemy teraz śladami Zbawiciela w drodze krzyżowej.

Tak czynił, co piątek i sekretarz osobisty wielkiego Rampolli, ks. Jakub della Chiesa — Benedykt XV.

Po odmówieniu odpustowych pacierzy, prywatna benedykcja, zakończona pieśnią „Ogrodzie oliwny“, albo „Dobranoc Ci, Głowo święta“.

Tego nikt mi nie przepisuje, to z własnej woli i chęci modlę się ja i modlą się ci, którzy to nabożeństwo rozumieją. W pierwszy piątek będzie 30 osób, ale w trzeci już przyjdzie 500, bo lud kocha Jezusa Frasobliwego.

b) *Spowiedź wielkanocna.* — Jako wikary, zetknąłem się z takim ogłoszeniem z ambony w I niedzielę Postu: „W poniedziałek i wtorek i środę mają się stawić do spowiedzi wioski południowe, a we czwartek... sobotę — wioski z zimowego zachodu“. Autentyczne! Do spowiedzi w I tygodniu przyszło 11 osób, reszta z 600 spodziewanych przeżywała w chatach wątpliwości geograficzno-astronomiczne.

Już jeżeli się coś ogłasza, to wartoby rzecz przemyśleć.

Mam spis parafjalny. Robię sobie wykaz wiosek z podaniem ilości dorosłych, dzieci szkolnych i dzieci od lat 8 et infra. Znam

---

[1]) *„Ojcze nasz“* — X. Szlagowskiego, biskupa; *„Rozważania o Męce Pańskiej“* — Arcybiskupa Jałbrzykowskiego; *„Na Golgotę“* — X. Kalinki.

odległości, stan dróg. Wiem, ile mogę sam w ciągu dnia wyspowiadać. Robię więc sobie w styczniu *plan* spowiedzi wielkanocnej. Graficznie i czytelnie wypisany z pieczęcią kościelną i podpisem własnym, rozsyłam ten plan do sołtysów, do gminy, do szkół, wywieszam go w kancelarji parafjalnej i przybijam na drzwi kościelne. Podchodzi do planu panna z Poręby i widzi, że dla niej i jej koleżanek spowiedź we wtorek, 9 marca. Sołtys widzi, że żonaci mężczyźni z jego wsi mają spowiedź w sobotę, 13 marca. Kalkuluje sobie pan sołtys, że na ten dzień ani do lasu nie pojedzie, ani do żadnych robót nikogo wyznaczyć nie może i t. p. rozważania. A z planu widać, że poniedziałki są dla kobiet, wtorki dla panien, piątki dla kawalerów, soboty dla żonatych. Środy dla często się spowiadających, czwartki wolne od spowiedzi. Szkoły spowiadają się po Wielkiejnocy. Dla głuchych osobno dwa dni.

Dla chorych nie obłożnie — specjalny dzień już pod Zielone Świątki, gdy w przyrodzie ciepło i wonnie. Chorzy jadą do kościoła, różne kaleki dążą, nie zbraknie ślepców. Zaproszony sąsiad pomoże spowiadać, powie kazanie piękne, chorzy się popłaczą, dostaną benedykcję. Kapłan inaczej spowiada, bo już ma psychologiczne nastawienie na „łagodność".

Zarzuty: „U nas lud nie nawykł do takich porządków; przyjdzie, jak zechce; nikt i nic go nie zmusi. Zawołasz ich, a tu do chorych zwali ci się pięć furmanek". Odpowiedź: Istotnie, trudno „nawyknąć" do tego, czego niema. W parafji sześciotysięcznej takich amatorów: „pójdę kiedy mi się podoba" znalazłem tak znikomą garstkę, że *przeciwnicy takiego planu* bardzoby się czuli nieswojo na swym tradycjonalnym koniku. Za poważnie rzecz traktuję, aby Konfratrów bawić bajkami, więc powiem, — w pierwszym tygodniu w 4 dniach było 17, w drugim 9, w trzecim zero i tak do końca już.

Do chorych muszą przyjeżdżać z wolą, czy bez woli naszej.— Ale i na to jest lekarstwo. Do chorych wyjazd o 12 w południe, po śniadaniu, a do 12 wszystko skończone.

Punktum 7 msza św. — po Mszy Ewangelja i krótka nauka o warunkach do Pokuty. — Herbata. — W tym czasie organista sprawdza według spisu parafjalnego, kto z wezwanych stawił się do spowiedzi. Wezwanych 50 osób. (Obliczenie na jednego księdza). O godzinie 8 m. 20 idę do kościoła. Przed konfesjonałem robię rachunek sumienia pół godziny. Od dziewiątej mam tych 50 penitentów. Przed Komunją akty, po Komunji gratiarum actio. Ludzie idą do domów. Z kożuchów nie idzie para. Nikt się nie zmęczył, ksiądz również. I spokój!

A proszę policzyć swoje nerwy przy starych porządkach: 11 marca dwie osoby, 16 kwietnia 400 osób i też do chorych! Prawda? Połajanki, krzyki, emocja. I... wstręt do samego siebie i takiej... orki! Spowiedź wielkanocna przy moim planie przechodzi „śpiewająco“. A od południa we środę, do piątku (wyłącznie) mogę pomóc sąsiadom i na „tłokę“ pojechać!

O „tłoce“ nic tu nie wspomnę, ani upustu złośliwości nie dam, ale że nie lubię „tłoki“, to prawda. Dlaczego?—Dlatego, że w ciągu lat kilku prowadzę planowo spowiedź wielkanocną.

Kilka uwag praktycznych. — Trzeba ten plan odpowiednio z ambony spopularyzować i od niego ani na jotę nie odstąpić nawet w razie choroby. Zachorowałem — posłać na wieś wiadomość, a potem z ambony zawołać daną partję na najbliższą środę, bo ona w planie chodzi luzem i jest zawsze w rezerwie. Jeśli ktoś chciałby się nie w swoim czasie przeszwarcować, odmówić. Najwięcej tych prób będzie w trzecim tygodniu. Odmowa zrobi dla planu tylko dobrą atmosferę. Przewidzieć, aby na roztopy (spodziewane zawsze prawie ściśle z praktyki wioskowej) nie wyznaczyć wiosek, idących groblami i wogóle dalszych.

(Dok. nast.) *X. Ign. Cyraski.*

KRONIKA KOŚCIELNA I RELIGIJNA.

I. Kronika archidiecezjlana.

Rekolekcje kapłańskie. — Rekolekcje kapłańskie odbędą się w tym roku w Wilnie, w gmachu Seminarjum Metropolitalnego, pod przewodnictwem XX. Misjonarzy, w trzech serjach: *I-a serja*: od 3 lipca (godz. 19, m. 30) do 6 lipca (godz. 17, m. 30), *II-a serja*: od 10 lipca (godz. 19, m. 30) do 13 lipca (godz. 17, m. 30) i *III-a serja*: od 19 lipca (godz. 19, m. 30) do 20 lipca (godz. 17, m. 30). Księża Dziekani mają zatroszczyć się, by wszyscy księża kondekanalni mogli wziąć udział w rekolekcjach, a jednocześnie, by wierni nie zostali pozbawieni posług duchownych. Jak daty tak i godziny będą przestrzegane ściśle; dlatego rekolektanci tak powinni rozłożyć sobie zajęcia, by nie opuścić nic z ćwiczeń duchownych.

Księża Misjonarze w Wilnie. — W Seminarjum Wewnętrznem XX. Misjonarzy w Wilnie jest obecnie 59 kleryków zakonnych, którzy tu odbywają nowicjat i jednocześnie przechodzą V i VI klasę gimnazjalną. Nowicjat trwa 2 lata, z tych jeden rok przeznacza się na tak zwany scisły nowicjat. Po ukończeniu nowicjatu na dalsze kształcenie klerycy udają się do Krakowa (na Kleparz), gdzie kończą klasy gimnazjalne i odbywają studja teologiczne (na Stradomiu). Seminarjum wileńskie obsługuje całą prowincję polską i zależne od tej prowincji domy i placówki.

Walne Zgromadzenie Komitetu Ratowania Bazyliki Wileńskiej. — Dnia 8 maja w sali konferencyjnej wileńskiego Urzędu Wojewódzkiego odbyło się Walne Zebranie członków Komitetu Ratowania Bazyliki Wileń-

skiej pod przewodnictwem JE. Ks. Arcybiskupa-Metropolity. Szczegółowe sprawozdanie komisji technicznej złożył p. inż. Zubielewicz, dyrektor Dyrekcji Robót Publicznych w Wilnie, w którem zobrazował całokształt prac, dokonanych przez kierownictwo robót przy ratowaniu Bazyliki. Sprawozdanie finansowe wykazuje, iż od chwili rozpoczęcia akcji zbiórki na rzecz ratowania Bazyliki do dnia 15. V. 33 r. wpłynęło ogółem 394.665 zł. 75 gr. W związku z robotami konstrukcyjnemi wydano 286.746 zł. 62 gr. Z sumy pozostałej winien komitet wypłacić firmie „Łempicki“ 9.354 zł. 06 gr., jako resztę należności za wykonane roboty. Wobec powyższego komitet rozporządza czystem saldem dodatniem w kwocie 98.565 zł. 11 gr. Na wniosek Przewodniczącego Komisji Rewizyjnej Zgromadzenie udzieliło absolutorjum Komitetowi; ponownie wybrano Komitet w poprzednim składzie osobowym.

Doroczne zebranie Sodalicji Maryańskiej Pań. — Dnia 9 maja r. b. odbyło się w lokalu sodalicyjnym doroczne zebranie Sodalicji Maryańskiej Pań. Zebranie zaszczycili swą obecnością J. E. Ksiądz Arcybiskup-Metropolita, przedstawiciele poszczególnych sodalicyj oraz liczni goście. W pracach Sodalicji uwzględniono, oprócz działalności religijnej, działalność charytatywną. Istniejąca przy Sodalicji Sekcja Miłosierdzia w roku sprawozdawczym miała pod swą opieką 50 osób. Starano się pomagać szczególnie niezamożnej inteligencji. Rozdano ubrań, bielizny i obuwia 288 sztuk, żywności 2.056 kg., obiadów 1193, drzewa 208 wiązek, gotówki 633 zł. 56 gr., pościeli 9 sztuk, pism religijnych 126 egzemplarzy.

Zjazd Młodzieży Katolickiej. — W dniu 14 maja b. r. odbył się w Wilnie Zjazd delegowanych SMP. męskich archidiecezji wileńskiej. Na zjazd przybyło przeszło 200 osób członków SMP. z najodleglejszych zakątków archidiecezji. Zjazd został rozpoczęty przez wysłuchanie Mszy św., celebrowanej przez JE. Ks. Arcybiskupa-Metropolitę na intencję Ojca św. Piusa XI. Otwarcie posiedzenia zjazdowego zaszczycił swą obecnością Dostojny Protektor Stowarzyszeń SMP., J. E. Ksiądz Arcybiskup, który przemówił do zebranej młodzieży, zachęcając ją do dalszej owocnej pracy i błogosławiąc jej poczynaniom. Zasadniczy referat, n. t. „Chcemy Boga oglądać“, wygłosił p. Kazimierz Jędrychowski, delegat SMP. na woj. białostockie. Sprawozdanie ogólne z działalności Zarządu jak również sprawozdanie finansowe złożył sekretarz generalny SMP. ks. Bolesław Maciejowski. Budżet na rok 1933 34 zreferował p. Henryk L. Chmielewski. Po sprawozdaniach i referatach nastąpiła dyskusja i uchwalenie złożonych do zatwierdzenia wniosków, dotyczących pogłębienia wiedzy religijnej, wychowania państwowego, pracy oświatowej, przysposobienia wojskowego i wychowania fizycznego, przysposobienia rolniczego i wiele innych. W dniu 15 maja wszyscy przybyli na zjazd udali się z pielgrzymką do Kalwarji wileńskiej.

II. Stolica Apostolska.

Beatyfikacja Gemmy Galgani. — Dn. 14 maja rb. odbyło się uroczyste ogłoszenie beatyfikacji Gemmy Galgani. Zrana w obecności kapituły watykańskiej i św. Kongregacji Obrzędów odczytano dekret beatyfikacyjny i odsłoniono wizerunek Błogosławionej wraz z relikwjami, poczem ks. arcybiskup Palica odprawił Mszę św. Po południu Ojciec św. zeszedł do bazyliki w otoczeniu 16 kardynałów, by w obecności wielkich tłumów wiernych złożyć pierwszy hołd nowej Błogosławionej.

Sprawa kanonizacji błog. Jana Bosco i błog. Luizy Marillac. — Dn. 9 maja rb., w św. Kongregacji Obrzędów odbyło się pierwsze posiedzenie, poświęcone rozpatrzeniu cudów, przedstawionych dla uzasadnienia wniosku o kanonizację błog. Jana Bosco i błog. Luizy Marillac, współzałożycielki Zgromadzenia Córek Miłosierdzia. Z przebiegu dyskusji sądzić można, że obie kanonizacje nastąpią jeszcze w ciągu Roku Świętego.

Konkordat Stolicy Świętej z Austrją. — Konkordat Stolicy Świętej z Austrją został już parafowany i oficjalnie przyjęty. Jest to fakt wielkiej doniosłości i mówi o dalszem zacieśnieniu stosunków pomiędzy Stolicą Świętą a Austrją. Pertraktacje w sprawie konkordatu zainicjowane zostały już przed kilku laty, w ostateczne stadjum weszły jednak dopiero przed kilku tygodniami, z chwilą przybycia do Rzymu kanclerza Dollfussa. Austrja posiadała wprawdzie już przedtem różne umowy ze Stolicą św. o charakterze dyplomatycznym, zawierane jednak zależnie od konieczności, nie mogły zadowolnić żadnej ze stron. Zawarto więc nowy konkordat, odpowiadający warunkom obecnym.

Ojciec św. odprawia Mszę św. w bazylice Lateraneńskiej.—W uroczystość Wniebowstąpienia Pańskiego Ojciec św. odprawił uroczystą Mszę w bazylice na Lateranie, oraz udzielił z balkonu bazylikowego błogosławieństwa *Urbi et orbi.*

III. Kronika krajowa.

Objęcie rządów diecezji tarnowskiej przez nowego Biskupa. — Dn. 25 maja rb. odbył swój uroczysty ingres JE. Ks. Dr. Franciszek Lisowski, Biskup Tarnowski, jednocześnie ogłosił dwa listy pasterskie: jeden do duchowieństwa, drugi do wiernych. List do duchowieństwa oparty jest na słowach św. Bernarda, skierowanych do opata Baldwina: „Si pascas verbo, pascas exemplo, pascas et sanctarum fructu orationum!“ (Ep. 201). Poświęciwszy serdeczne wspomnienie swemu poprzednikowi, ś. p. Ks. Arcybiskupowi Wałędze, rozprowadza Dostojny Arcypasterz motto ze św. Bernarda w zastosowaniu do współczesnej pracy kapłańskiej. Z ogromnym naciskiem podkreśla potrzebę miłości w pasterzowaniu nowoczesnem. Woła: „Miłością, a nie gromami i karaniem prowadźmy owieczki do nieba! Kochajmy je tak, jak św. Vianney kochał swe owieczki, który powiedział te dziwne słowa: —Nigdym się nie gniewał na swoich parafjan, nie pamiętam nawet, czym im kiedy wyrzuty czynił“. W drugim liście, do wiernych, przedstawia Czcigodny Arcypasterz ciężkie warunki, w jakich dziś znajduje się ludzkość, podkreślając zwłaszcza kryzys moralny, duchowy, jaki przeżywają obecnie narody. Skutki tego stanu są straszliwe i im trzeba przeciwdziałać, zwłaszcza w dziedzinie moralnego kryzysu. Szukając środków na rany moralne i duchowe ludzkości, wzywa Ks. Biskup do pracy w Akcji Katolickiej, od której nikt nie może się wymawiać. Do każdego więc z wiernych woła Dostojny Arcypasterz, aby był apostołem zasad Chrystusowych, a przedewszystkiem by miał Chrystusa w sobie. Od aktu intronizacji obrazu Serca Jezusa w domach katolickich chce Ks. Biskup rozpocząć swą pracę w diecezji. Uroczystość intronizacji wyznaczył Ks. Biskup na dzień 25 czerwca rb.

Jubileusz cudownego obrazu Matki Boskiej w Leśnej. — JE. Ks. Biskup Podlaski wydał list pasterski w sprawie obchodu jubileuszu obrazu Matki Boskiej w Leśnej, w roku bieżącym bowiem przypada droga dla diecezji pamiątka jubileuszowa:

250 lat upływa w dniu 26 września br. od chwili cudownego zjawienia się Obrazu Matki Boskiej w Leśnej. Czas jubileuszowy trwać będzie od dnia 29 czerwca do 26 września rb. Arcypasterz wzywa wiernych, aby, z duchowieństwem na czele, urządzali pielgrzymki do Leśnej i zapowiada swoje tam przybycie.

Przyznanie uprawnień Uniwersytetowi Lubelskiemu. — Minister W. R. i O. P. rozporządzeniem z dnia 9 maja rb. prawnemu wydziałowi Uniwersytetu Lubelskiego przyznał prawo udzielania stopni magistra praw i magistra nauk społeczno-ekonomicznych, a wydziałowi humanistycznemu prawo udzielania stopnia magistra filozofji w zakresie nauk filozoficznych, filologji polskiej, filologji klasycznej, filologji francuskiej, historji i pedagogiki. Rozporządzeniem zaś z dnia 10 maja br. p. Minister zatwierdził Komisje egzaminacyjne, złożone wyłącznie z profesorów, wykładających na obu wydziałach.

XIII Zjazd Katolicki.—Dd 24 i 25 czerwca rb. odbędzie się w Wągrowcu, w mieście ks. Jakóba Wujka, znakomitego biblisty i tłumacza całego Pisma św. na język polski, trzynasty Wielkopolski Zjazd Katolicki, organizowany przez Ligę Katolicką w Poznaniu.

Kongres eucharystyczny archidiecezji krakowskiej. — Dd 24—25 czerwca rb. odbędzie się w Krakowie Kongres Eucharystyczny, zapowiedziany w orędziu JE. Księcia-Metropolity Krakowskiego z dn. 2 kwietnia roku bieżącego.

Zjazd duchowieństwa Akcji Katolickiej. — Naczelny Instytut Akcji Katolickiej w Polsce z siedzibą w Poznaniu zwołał w dniu 18 maja br. do Warszawy Zjazd Delegatów Diecezjalnych Instytutów Akcji Katolickiej z całej Polski. Zjazd obradował nad organizacją święta Chrystusa-Króla w roku bieżącym, które, jak wiadomo, jest dorocznem świętem Akcji Katolickiej. Przyjęto również do wiadomości sprawozdanie z całokształtu poczynań i rozwoju Akcji Katolickiej w Polsce, przedłożone przez ks. dr. Stanisława Brossa, dyrektora Naczelnego Instytutu Akcji Katolickiej.

IV. Kronika zagraniczna.

Obchód stulecia Konferencji św. Wincentego à Paulo. — Obchody w związku ze stuleciem Konferencji św. Wincentego à Paulo rozpoczęły się w Paryżu dnia 19 maja odczytaniem w kościele św. Suplicjusza pisma papieskiego o mianowaniu legatem na te uroczystości kardynała Verdier, arcybiskupa Paryża. Tegoż dnia w sali recepcyjnej św. Stanisława odbyło się pierwsze zebranie zjazdowe. W sobotę w bazylice N. Serca Jezusowego na Montmartre odbyła się wspólna Komunja św. członków Konferencji. Popołudniu uczestnicy uroczystości złożyli hołd pamięci twórcy Konferencji, Fryderyka Ozanama, przy jego grobowcu w kościele Karmelickim, przy ul. de Vaugirard a następnie w ogrodach Instytutu Katolickiego, wysłuchali przemówienia rektora Instytutu, biskupa Baudrillart. Wieczorem tegoż dnia odbyło się zebranie plenarne. W niedzielę JEm. Ks. kardynał Verdier odprawił pontyfikalną Mszę św. w kościele Notre Dame. Kazanie w dniu tym wygłosił popołudniu w bazylice metropolitalnej słynny kaznodzieja o. Gillet, dominikanin. W poniedziałek, ostatni dzień uroczystości, po wspólnej Komunji św. w kościele St. Etienne du Mont, nastąpił akt oficjalnego przemianowania przez władze miejskie Paryża placyku przy kościele Notre Dame des Champs na „place Ozanam".

Złagodnienie zatargu kośc.-polit. w Jugosławji.—Kierownictwo „Sokoła" jugosłowiańskiego wycofało z sądu

skargę, z jaką wystąpiło w swoim czasie przeciwko znanemu listowi pasterskiemu biskupów ze stycznia rb. Fakt ten uważany jest za dowód, że konflikt kościelno - polityczny, jaki wynikł na tem tle, został złagodzony. Zwraca się tu uwagę na oświadczenie arcybiskupa zagrzebskiego, ks. dr. Bauera, przewodniczącego konferencji Episkopatu, oświadczenie, według którego obecnie po mowie prezesa rady ministrów w skupczynie w sprawie znaczenia dobrych stosunków pomiędzy Kościołem i państwem wszelka dyskusja na ten temat byłaby bezpożyteczna.

Stan religijności w Hiszpanji. — Hiszpanja pomimo wszystko pozostaje katolicką. Jeden z polityków hiszpańskich oświadczył niedawno w kortezach, że Hiszpanja przestała już być katolicką. Życie jednak coraz wyraźniej przeczy temu oświadczeniu. Opierając się tylko na notatkach, zamieszczanych w prasie hiszpańskiej w ciągu kilku ostatnich miesięcy można stwierdzić, że uczucia katolickie ludności nie słabną, lecz przeciwnie potęgują się. Kościoły w ciągu Wielkiego Tygodnia przepełnione były wiernymi w ilościach od kilku lat nie obserwowanych. Na ulicach miast znów ukazały się tradycyjne procesje. Teatry i kinematografy madryckie w Wielki Czwartek i Piątek, oprócz jednego rządowego, były zamknięte, niektóre zaś urządziły specjalne przedstawienia treści wybitnie religijnej. Duże wrażenie wywarło zwrócenie się rannego w wypadku automobilowym gubernatora prowincji Vizcaya, do kapłana o Sakramenty św., choć niedawno jeszcze prześladował i zamykał szkoły katolickie. Podobny wypadek zaszedł w Madrycie z dyrektorem jednego z dzienników antyreligijnych. W Leonie radny socjalistyczny Coque wystąpił na posiedzeniu rady miejskiej z protestem przeciw nie udekorowaniu magistratu na czas procesji wielkopiątkowej. Charakterystyczny wypadek zdarzył się w miejscowości Cuevas de Binroma, gdzie podczas nabożeństwa w Wielki Piątek miejscowy lekarz weterynarji po bezbożniczem przemówieniu rzucił petardę pod wrota Kościoła, sam jednak został ranny i publicznie nawrócił się, błagając o Sakramenty św.

Gubernator amerykański o szkole wyznaniowej. — Gubernator stanu Oklahoma podkreślił niedawno w publicznem przemówieniu znaczenie nauki religji w szkołach. Mówca, którego audytorjum składało się z około 600 wybitnych przedstawicieli wszelkich sfer społecznych i wszelkich zawodów, z najwyższem uznaniem wspomniał o zasługach biskupa katolickiego z Oklahoma, C. Kelleya, popierającego niestrudzenie sprawę rozwoju szkolnictwa katolickiego. „Musimy mieć szkoły wyznaniowe, mówił gubernator, bo wiara jest fundamentem wielkości narodowej. Jest ona źródłem miłości Ojczyzny, uczciwości i moralności. Historja dowodzi, że naród nie może istnieć bez wiary, a my stale dostrzegamy, że najgłębszą przyczyną upadku wielkiego narodu jest bezbożność. Nie potrzebowalibyśmy zupełnie obawiać się obecnego kryzysu światowego, gdybyśmy byli wierzącymi. Jeżeli będziemy mieli tylko szkoły państwowe, to lud nasz bezapelacyjnie wydany zostanie na łup ateizmu".

LISTA SKŁADEK NA RATUNEK BAZYLIKI WILEŃSKIEJ. (9)

Ks. B. Krasodomski, Iszczołna 50. Z. Smidowmowa, Białystok 42 pp. I, Komenda PKU., Wilno 9.20. Kpt. Marciniak P., Grodno 4.42. Kpt. Szczerba I., Grodno 28. Z. Sprinz, Wołkowysk 3.98. Dr. Pruski Piotr, Chorzów 2. Urząd gm. Piaskowskiej, Piaski Stare 3.50. Komitet Paraf. w Mejszagole 150. Urząd Pocztowy

Orany 1.60. J. Kalicki, Grodno 3. Kpt. I. Szyszko, Wilno 11.38. Ks. E. Szapel. prob. w Dolistowie, Goniądz 210,70. Ks. H. Bojaruniec, Lida 65. Ks. F. Hajkowicz, Roś 275. Urząd gm. Kołtyniańskiej, Kołtyn. 1.90. Siemanczuk, Wołpa 1. A. Butkiewicz, N. Wilejka 20. Urz. Gm. Głębokie 50. Ks. W. Drabb, Kraśne 250. Inż. Burczyński, Wilno 5. Nadlesn. Dóbr Sakowszczyzna, Wołożyn 10. Ks. Czerniak, Smorgonie 53.05. Ks. P. Szepecki, Turgiele 278.60. Urząd gm. Tereszkowskiej, Werejki 10. Dr. M. Lenartowicz, Grodno 10. B. Kuc, Traby 5.50. Ks. Jan Dmochowski, Miory 75. Wyd. „Dziennik Wileński", Wilno 103. S. Romaniecki, N.-Święciany 2.50. Urząd Gmin. Sidra 1. S. Nowicki, Podbrodzie 4.24. Ks. W. Borkowski, Boruny 475. Ks. L. Bałoban, Hermanowicze 300. F. Skonieczny, Podbrodzie 5.96. Ks. M. Radziszewski, Łunna 17.30. Mjr. F. Stachowicz, Białystok 13. S. Ganacki Wilno 1. Urz. Poczt. Telegr., Bieniakonie 15.0. T. Zarowa, Wiszniew k/Bohdanowa 1.50. Sz. Zara. Wiszniew k/Bohdanowa 1. Tartak Państw., Jeziory 17.80. Agen. P. T. W.-Soleczniki 0,50. Chrześc. Zw. Nar. Piekarzy, Wilno 12. Mrozowski, Białystok 10. Fr. Sławecki, Wiszniówka p. Krewo 1.50 Nadl. Smorgońskie 8.50. Por. Bak P. 76 pp., Grodno 4. Kpt. F. Downarowicz, Wilno 10.10. A. Pietkiewicz, Łużki 1. Ks. R. Liksza, Bystrzyca k/Wilna 57. M. Zbyszewska, Wilno 4.40. Ks. Chomski, Wiszniew k/Swira 29.65. Ks. Staszelis, Wilejka 50. J. Szołomski, Wilno 14.99. S. Stajniak, Iwje k/Lidy 1. Urząd gm. Wołpa 9.50. St. Zielińska, Wilejka 2.30. A. Malinowska, Wilno 4.20. Meczyt Piotr, Wilno 2. Prob. Szemetowszczyzny 17.85. Kurja Metr. Wil., Wilno 10.000. Wydz. Pow. w Wilejce 25. Ks. Miecz. Akrejć, Knyszyn 100. S. Bohdanowiczówna, Wilno 5. S. Witut, Raduń 2.10. Kier. Szkoły, Raduń 2. Por. R. Fleury, Mołodeczno 3.32. Ks. Kuźmicki, Zabłudów 182.45. Ks. L. Chomski, Dąbrowa k/Grodna 140. L. Loś, Wilno 10. Zw. Młodz. im. P. Skargi, Wilno 6. Zjedn. Kolej. Polsk., Wilno 25. H. Sperska, M. Soleczniki 10. D. Miłoszówna, Podbrodzie 6.70. Ks. J. Bobicz, Iwje k/Lidy 100. Szk. Pow. w Żarnówce, Izabelin 2.06. Z. Iwaszkiewicz, Lida 23.50. Ks. H. Wojniusz, Kiemieliszki 57.41. J. Chrebtowicz, Mołodeczno 3.20. F. Malec, Duniłowicze 3. Ppłk. Filipowicz Wilno 5.90. L. Jakubowiczowa, Wojstom 1.50. M. Jakubowicz, Wojstom 1.50. B. Turski, Międzyrzecz 1.33. Kpt. L. Scepelski, Lida 13. K. Daszkiewiczowa Krynki 2. W. Dowgiałło, Wilno 0.50. M. Dowgiałłówna, Wilno 1.70. M. Dowgiałłowa, Wilno 0.50. Kpt. Narkowicz, Wilno 13.80. K. Ch., Wilno 3.95. Ks. M. Sarosiek, Suchowola 143. Ks. M. Aronowicz, k/Grodna 2.80. S. Chocianowicz, Grodno 2. A. Trościanko, Wołożyn 2. Omieciński, Szczarnkowo k/Grodna 6. Por. Ilgiewicz, Wilno 11.50. F. Kołpakowska, Wilno 6. Z. Jatkowski, Wilno 6.10. Ks. E. Pietkiewicz, W. Eysymonty 3.81. N. Dawidziak, Białystok 1. K. Suchocki, Białystok 1. S. Warter, Białystok 1. S. Rajchert, Białystok 1. Ks. F. Piotrowicz, Wilejka 200. R. Urbanek, Wilno 20. Inż. I. Szadzewicz, Wilno 1. A. Kwedło, Wilno 1.50. M. Maciejewski, Wilno 16.25. I. Andruszkiewicz, Wilno 3. Chiluta, Wołkowysk 10.50. Pałoczański, Konstantynów 1.25. Ppr. K. Dokurno, Słonim 1.50. F. Wiśniewski Wilno 1. A. Sylwanowicz, Wilno 1.50. K. Marciszewski, Wilno 5. E. Zalisz, Białystok 13.50. II Komp. 76 pp., Grodno 4. Inż. T. Pieślak, Wilno 28.10. Martanus, Wilno 9.30. III Oddz. A. Szk. Pow. 29 w Wilnie 4.40. E. Masiejewska, Wilno 3. H. Zych, Wilno 1. J. Stanżański, Białystok 1. E. Smoleński, Wołkowysk 3. A. Wojtulewicz, Wołkowysk 7. M. Czapliński, Wołkowysk 12.40. A. Gryszkiewicz, Dukszty 12.70. T. Małyszko, Wilno 6.70. B. Kaliniewicz, Wilno 14.35.

Drukowano za zezwoleniem J. E. Księdza Arcybiskupa - Metropolity.

Redaktor i Wydawca KS. LEON ŻEBROWSKI, Kan. Kapit. Metropol.

DRUKARNIA ARCHIDIECEZJALNA W WILNIE.

Z pismiennictwa.

Encyklika Leona XIII o kwestji robotniczej „Rerum novarum“ Przetłumaczył, wstępem i objaśnieniami opatrzył *ks. Jan Piwowarczyk.* Wydanie II uzupełnione. Stronic 97. Kraków 1933 r. Nakład „Księgarni Krakowskiej“ w Krakowie ul. św. Krzyża Nr. 13. Cena zł. 2.50.

Pojawiło się świeżo w ostatnich dniach drugie, zmienione wydanie encykliki Leona XIII z r. 1891. „Rerum novarum“ w opracowaniu ks. J. Piwowarczyka. Już to samo, że pierwszy parotysięczny nakład rozszedł się w roku wydania 1931., i że „Księgarnia Krakowska“ zdecydowała się przystąpić do ponownego wydania na panawiane z wielu stron prośby, świadczy o zaletach książki. Wartość drugiego wydania podnoszą jeszcze dokonane świeżo przez tłómacza zmiany, które sprawiają, że to nowe wydanie uwzględnia obecny stan katolickiej wiedzy społecznej i warunki pogłębiającego się kryzysu społeczno-gospodarczego.

Przedewszystkiem więc dodał autor do I wydania dwa nowe rozdziały wstępu; w jednym z nich omawia treść i znaczenie encykliki Piusa XI „Quadragesimo anno“, w drugim zaś w sposób jasny i zwięzły przedstawia stosunek tych dwóch encyklik do siebie i rolę, jaką, mimo zmienionych warunków, ma do odegrania encyklika „Rerum novarum“. Nadto odpowiednio do obecnego stanu kwestji społecznej zmodyfikował w paru miejscach komentarz. Wreszcie całość zaopatrzył w nową przedmowę, w której omawia zadania ruchu chrześcijańsko-społecznego na tle obecnego kryzysu społeczno - gospodarczego w Polsce i świecie.

Nowe wydanie encykliki Leona XIII pojawia się bardzo na czasie. Przeżywamy jeden z tych okresów historji, kiedy to zacierają się najjaśniejsze pojęcia, a umysły obejmuje chaos. Cóż n. p. za zamieszanie pojęć panuje u nas w sprawie takich zasadniczych elementów ustroju jak: własność, praca, państwo, wolność stowarzyszeń i t. p.? Encyklika Leona XIII „Rerum novarum“ dała w tych sprawach jasne i trafne, jak życie pokazało, pojęcie, a komentator, znany z szeregu prac na polu katolickiej socjologji, ks. Piwowarczyk, rozwinął je w instruktywnych wyjaśnieniach tekstu tak, że — jak zauważył ks. Red. Urban w „Przeglądzie Powszechnym“ — wydanie to encykliki „Rerum novarum“ stanowi zwykły wykład katolickiej nauki społecznej.

Nauki Leona XIII nic nie straciły na wartości z upływem czasu. A wreszcie rozstrój powszechny i chaos pojęć, który idzie wraz z postępem kryzysu społeczno - gospodarczego, sprawiają, że coraz więcej ludzi myślących, tak w Polsce, jak zagranicą, zaczyna nawracać do Leona XIII i z jego encyklik społecznych — w pierwszym rzędzie z enc. „Rerum novarum“ — uczyć się nauki o prawdziwym ustroju społecznym. To, co Papież powiedział o kapitalizmie i o socjalizmie w r. 1891 — obowiązki, które postawił Kościołowi, państwu i organizacjom społecznym. to wszystko szczególnej aktualności nabiera dopiero dzisiaj, w momencie powszechnego rozstroju i niepewności. Dlatego trzeba wydanej książce życzyć, by także i to drugie wydanie encykliki Leona XIII takie dobre znalazło przyjęcie, jakie znalazło pierwsze wydanie. *A. B.*

X. Gracjan Tretkowski. **Krótkie homilje na niedziele całego roku.** Część druga. Pelplin 1933 r. st. 250.

Krótkie naprawdę, lecz treściwe, te homilje na 52 niedziele roku zawierają wiele cennych, całkiem aktualnych myśli, które z powodzeniem mogą być spożytkowane w kazaniach niedzielnych.

Karol Irzykowski. **Benjaminek.** Rzecz o Boyu-Żeleńskim. Warszawa 1933 r. Str. 189.

Książka zasługuje na przeczytanie i zalecenie zwolennikom świadomego i psotnego demoralizatora.

Ks. Jan Kapica. **Kazania—Mowy—Odezwy,** wydane przez Kółko homiletyczne kapłanów diecezji katowickiej pod redakcją *Ks. Dr. Emila Szramka.* Katowice 1933 r. Str. 378.

Ks. Kopica żył i działał w czasach niedawnych, w momentach walk socjalnych i narodowych, pracował na placówce duszpasterskiej, jako proboszcz w Tychach, pow. pszczyńskiego, jego bardzo cenione przemówienia cechuje wielkie umiłowanie bronionych spraw i niezwykła aktualność.

Stefan Błocki ppłk. **Nasze psy.** Vademecum miłośnika psa. (130 rys.) Wilno, 1933 r. Str. 237.

Na treść książki składają się następujące działy: I. Wiadomości ogólne, II. Rasy, III. Choroby.

Książka, napisana ze znajomością rzeczy, w sposób naukowy i z umiłowaniem przedmiotu, zasługuje na pilne przeczytanie.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Rok VII Wilno, dn. 25 czerwca 1933 r. Nr. 12

WIADOMOŚCI
ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA:	REDAKCJA I ADMINISTRACJA:	OGŁOSZENIA:
Rocznie 15 zł.	Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1	1/1 strona 48 zł.
Półrocznie 8 zł.	Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418	1/2 strony 24 zł.
Nr. pojed. 80 gr.	Chrześcijański Bank Spółdzielczy na Antokolu w Wilnie.	1/4 strony 12 zł.
		1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

TREŚĆ ZESZYTU.

Rok VII Wilno, dn. 25 czerwca 1933 r. Nr. 12

WIADOMOŚCI ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA:
Rocznie 15 zł.
Półrocznie 8 zł.
Nr. pojed. 80 gr.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1
Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418
Chrześcijański Bank Spółdzielczy
na Antokolu w Wilnie.

OGŁOSZENIA:
1/1 strona 48 zł.
1/2 strony 24 zł.
1/4 strony 12 zł.
1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

DZIAŁ URZĘDOWY.

ZARZĄDZENIA STOLICY APOSTOLSKIEJ.

Lekcja IX o św. Gabrjelu od Matki Boskiej Bolesnej.

DIE 27 FEBRUARII

S. GABRIELIS A VIRGINE PERDOLENTE CONFESSORIS.

Lectio IX legenda iuxta Rubricas.

Gabriel, Assisii in Umbria natus, et Franciscus ob Seraphici civis memoriam vocatus, egregiam animi indolem ostendit. Adolescens, quum miserentis Dei munere, eum ad perfectiorem vitam iamdudum invitantis, in morbum incidisset, saeculi vanitatem fastidire cepit. Institutum Clericorum a Passione amplectens, Gabriel a Virgine Perdolente maluit appelari ad eiusdem gaudiorum et dolorum memoriam perpetuo recolendam. Ipsam omni obsequii genere percolere, praesertim confectam afflictamque Jesu cruciatibus tam dolenter contemplari solebat, ut vim lacrimarum profunderet. Illibatum virginitatis florem retinuit, et suae sodalitatis asperitate usus, plane mundo crucifixus, unice Deo vixit. Ita brevem vitae cursum omnium virtutum exercitatione conficiens, caritatis incendio verius quam vi morbi consumptus, divinaeque Matris ope recreatus, ad Superos evolavit anno millesimo octingentesimo sexagesimo secundo. Eum deinceps Pius Papa Decimus beatorum, Benedictus vero Decimusquintus Sanctorum numero accensuit, et Pius Undecimus eius Officium et Missam ad universam Ecclesiam extendere dignatus est.

URBIS et ORBIS

Sanctissimus Dominus Noster Pius Papa XI, referente infrascripto Domino Cardinali, Sacrae Rituum Congregationi Praefecto, suprascriptam lectionem contractam, in festi S. Gabrielis a Virgine Perdolente commemoratione recitandam, rite revisam approbavit et benigne concessit: servatis de cetero rubricis. Contrariis non obstantibus quibuscumque. — Die 8 Martii 1933.

(L. S.) C. Card. Laurenti, *Praefectus.*

A. Carinci, *Secretarius.*

(*Acta Ap. Sedis*, t. 25, str. 168).

Dekret, nadający odpusty pobożnej praktyce „Godziny Świętej".

Już oddawna wprowadzony został i znacznie rozszerzony wśród ludu chrześcijańskiego pobożny rodzaj modłów, który pospolicie się nazywa „Godziną Świętą", a który przedewszystkiem zmierza do tego, aby obudzić w pamięci wiernych Mękę i Śmierć Jezusa Chrystusa i tak ich zachęcić do rozważania i uczczenia najgorętszej jego miłości, którą powodowany ustanowił Boską Eucharystję, jako pamiątkę swej Męki, aby jak za własne tak i innych ludzi grzechy pokutowali i przepraszali.

Dlatego Jego Świątobliwość Ojciec św. Pius XI, z Bożej Opatrzności Papież, gdy niedawno zapowiedziany Rok Święty dziewiętnastego stulecia odkupienia rodzaju ludzkiego nie w inny sposób chciał rozpocząć, jak biorąc udział w tego rodzaju uroczystem nabożeństwie i modłach w Bazylice Watykańskiej, korzystając z tej okazji, na audjencji, udzielonej niżej podpisanemu Kardynałowi Penitencjarzowi Wielkiemu w dniu 18 marca 1933 roku, tę przebłagalną praktykę wzbogacić raczył następującemi odpustami:

1. Zupełnym wszystkim wiernym, którzy po dobrej Spowiedzi i Komunji św. wezmą udział przez całą Godzinę w tej pobożnej praktyce w jakimś kościele albo w kaplicy publicznej lub półpublicznej, o ile prawnie z niej korzystać mogą.

2. Cząstkowym zaś dziesięciu lat tym, którzy przynajmniej z sercem skruszonem publicznie lub prywatnie to uczynią.

Niniejsze ma znaczenie wieczyste, bez ogłoszenia Listów Apostolskich oraz bez względu na jakiekolwiekbądź przeciwne zarządzenia.

Dan w Rzymie w siedzibie św. Penitencjarji, dn. 21 marca 1933 roku.

(L. S.) W. Kard. Lauri *Penitenc. Wielki.*

I. Teodori *Sekretarz.*

(*Acta Ap. Sedis*, t. 25, str. 171).

Dekret, nadający odpust wezwaniu do Najśw. Zbawiciela.

Dnia 23 marca 1933 r.

Jego Świątobliwość Ojciec św. Pius XI, z Bożej Opatrzności Papież, na audjencji niżej podpisanemu Kardynałowi Penitencjarjuszowi Wielkiemu udzielonej, łaskawie nadać raczył odpust cząstkowy trzystu dni do uzyskania wiernym, ilekroć odmówią przynajmniej ze skruszonem sercem wezwanie: „Te ergo quaesumus, tuis famulis subveni, quos pretioso Sanguine redemisti". Powyższe ma znaczenie wieczyste bez ogłoszenia Breve. Bez względu na jakiekolwiekbądź przeciwne zarządzenia.

(L. S.) W. Kard. Lauri, *Penitenc. Wielki.*

I. Teodori, *Sekretarz.*

(*Acta Ap. Sedis*, t. 25, str. 172).

ZARZĄDZENIA ORDYNARJATU ARCYBISKUPIEGO.

W sprawie tłumaczenia wypisów z ksiąg metrykalnych na obszarze b. zaboru austrjackiego.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA.

Wilno, dn. 24. V. 1933 r. Nr. 12.942.

Kurja Metropolitalna Wileńska podaje do wiadomości PWW. Księży Proboszczów pismo p. Ministra Sprawiedliwości do JE. Sekretarza Episkopatu Polski z dn. 6 kwietnia 1933 r. Nr. I. U. 2322/33, wywołane sprawą, wynikłą na terytorjum diecezji przemyskiej w sprawie przekładu na język polski odpisów metrycznych z języka łacińskiego, nast. treści:

„W odpowiedzi na pismo z dn. 13 marca b. r. Nr. 247/33, mam zaszczyt oznajmić, że nadzór nad prowadzącymi księgi aktów stanu cywilnego na obszarze b. zaboru austrjackiego należy do władzy administracyjnej, wobec tego Ministerstwo Sprawiedliwości nie upatruje podstawy prawnej do wydania zarządzenia, by księża przy wydawaniu wypisów z ksiąg metrykalnych, prowadzonych w języku nie polskim, sporządzali obok wypisu tekstu oryginalnego tłumaczenie na język polski oraz poświadczali zgodność z oryginałem; zarządzenie co do pomieszczania obok tekstu oryginalnego tłumaczenia na język polski, zdaniem Ministerstwa Sprawiedliwości, mogłoby wyjść w każdej poszczególnej diecezji od Biskupa Ordynarjusza, któremu kano-

nicznie podlega duchowieństwo diecezji; co się zaś tyczy zarządzenia, by sądy przyjmowały sporządzane przez księży tłumaczenia wypisów z akt metrykalnych za dowód, to wydanie takiego zarządzenia Ministerstwo Sprawiedliwości uważa za zbędne, nie można bowiem przesądzać, że sądy nie będą nie uznawały tłumaczeń, dokonanych przez księży, a to z uwagi, że tłumaczenia sporządzone zostały przez osoby, które z urzędu obowiązane są znać język, w którym prowadzą księgi metrykalne. *(—) Sieczkowski* Podsekretarz Stanu".

Ks. J. Ostreyko
w/z Kancl. Kurji.

Dekret o zmianie granic parafij: Kobylnik i Szemetowszczyzna.

ROMUALDUS JAŁBRZYKOWSKI
Dei et Sanctae Sedis Apostolicae gratia
ARCHIEPISCOPUS - METROPOLITA VILNENSIS
S. Th. M.

In perpetuam rei memoriam.

Gregis Nobis commissi saluti instantes eiusque animarum malis mederi cupientes, attenta locorum conditione, auditis, quorum interest, col. *Mokrzyca* et *Czarnieniec,* hucusque pertinentes ad parochiam in *Kobylnik,* cum suis incolis et familiis a praedicta parochia auctoritate Nostra ordinaria, ad tramitem Codicis J. C. (c. 1427), separamus et ad ecclesiam parochialem in *Szemetowszczyzna* adscripta esse declaramus et statuimus.

In quorum etc.

Datum ex aedibus Curiae Metropolitanae Vilnensis. Vilno, die 29 m. Maii 1933 a. N. 13.000.

X. A. Sawicki, Cancellarius. (L. S.) *† R. Jałbrzykowski* Archiepiscopus-Metropolita.

W sprawie urzędowej korespondencji władz i zarządów kościelnych.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, dn. 1.IV. 1933 r. № 13.116.

Kurja niniejszem podaje do wiadomości odpis pisma, nadesłanego do Kurji Arcybiskupiej Gnieźnieńskiej przez Min. W. R. i O. P. dn. 11 czerwca 1930 r. Nr. VI. R. K. 5180/29 do Ministerstwa Poczt i Telegrafów w Warszawie (odpowiedź na pismo 11. IX. 1929 r. Nr. V. 3322/V.) nast. treści:

„W odpowiedzi na pismo Ministerstwo oznajmia, że uważa, iż: a) urzędom i agencjom pocztowym przysługuje prawo kontroli nadawanych w stanie otwartym, zwolnionych od opłat pocztowych przesyłek pod względem treści; b) władze i urzędy kościelne mogą wysyłać jako przesyłki, zwolnione od uiszczania opłat pocztowych, wszystkie sprawy, leżące w ich zakresie działania na zasadzie ustaw państwowych, a w szczególności Konkordatu. O ile zatem chodzi o wyszczególnione w załączniku powyższego pisma Ministerstwa Poczt i Telegrafów konkretne wypadki, to zawiadomienia o nauce religji, o zebraniach rady kościelnej czy parafjalnej, o godzinach nabożeństw, winny być niewątpliwie wolne od opłaty; natomiast korespondencja w sprawie stowarzyszeń, któremi dany duchowny się zajmuje, nie może z tego przywileju korzystać. (—) Dyrektor Departamentu *Fr. Potocki*".

Ks. J. Ostreyko
w/z. Kancl. Kurji.

W sprawie przesyłek w wyłącznym interesie adresatów.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, dn. 19. VI. 1933 r. № 13.078.

Stosownie do p. *d*, ust. 2, art. 23 ustawy o poczcie, telegrafie i telefonie (Dz. U. R. P. N. 12, 1931 r. poz. 57), urzędowe przesyłki pocztowe w wyłącznym interesie adresatów, niezwolnionych od opłat pocztowych, podlegają pojedyńczej zwykłej opłacie pocztowej, ustanowionej dla danego rodzaju przesyłek pocztowych, opłatę tę uiszcza adresat przy odbiorze przesyłki. — Stosownie do Rozporządzenia Ministra Poczt i Telegrafów z dn. 21. V. 1931 r. (Dz. U. R. P. N. 56 z 1931 r. poz. 452) przerzucenie opłaty na adresata ks. ks. Proboszczowie uskuteczniają pieczątką na kopercie: „Sprawa urzędowa w wykonaniu poruczonego zakresu działania — opłatę uiści adresat".

Ks. J. Ostreyko
w/z Kancl. Kurji.

Adnotacje w wojskowych dokumentach osobistych o zawieraniu małżeństw.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, dn. 19 czerwca 1933 r. № 13.442.

Kurja Metropolitalna Wileńska podaje do wiadomości i zastosowania pismo Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z d. 18.V. 1933 r. Nr. Wojsk. E. 4/1/1, skierowane przez Starostwo Grodzkie Wileńskie 12. VI. 1933 r. L. D. A. I-o, następującej treści:

„Do Panów Wojewodów (wszystkich) i Pana Komisarza Rządu m. st. Warszawy. — Ministerstwo Spraw Wewnętrznych komunikuje, że niektóre urzędy stanu cywilnego w dalszym ciągu umieszczają w wojskowych dokumentach osobistych podoficerów i szeregowych rezerwy (posp. rusz.) wpisy o zawarciu związku małżeńskiego przez wymienione osoby. — Ponieważ w kwestji tej wydane już zostało zarządzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dn. 8. IV. 1930 r. Nr. Wojsk. 665/1 (zb. Zarz. M. S. Wewn. str. 640), przeto Ministerstwo Spraw Wewnętrznych raz jeszcze prosi o wyjaśnienie urzędnikom stanu cywilnego, że w celu utrzymania właściwego charakteru wojskowych dokumentów osobistych, w dokumentach tych nie należy uskuteczniać żadnych adnotacyj, czy też wpisów, dotyczących zawarcia związków małżeńskich podoficerów i szeregowych rezerwy bądź też pospolitego ruszenia. — *Wyszyński mjr.* Szef Biura Wojsk.“

Ks. J. Ostreyko
w/z. Kancl. Kurji.

RUCH PERSONALNY.

Na mocy zarządzenia JE. Księdza Arcybiskupa-Metropolity Wileńskiego w składzie osobistym Duchowieństwa zaszły nast. zmiany:

Ks. Norbertowi Budziłasowi, prob. w Konstantynowie (Baryły), zlecono organizację parafji w Woropajewie dn. 1. IV. 1933 r. N. 12.176.

Ks. Stanisław Huniewicz na wł. prośbę zwolniony ze stan. prob. w Wasilkowie dn. 28. IV. 1933 roku N. 12.487.

Ks. Witold Szyksznel na własną prośbę przeniesiony z prob. w Olkienikach na prob. do Oran, dn. 29. V. 33 r. N. 13.004.

Ks. kan. Klemens Malukiewicz, dziekan trocki, przenies. na probostwo do Olkienik z pozostawieniem na urzędzie dziekana, dn. 29. V. 32 r. N. 13.004.

Ks. Stanisław-Samuel Tracewski, prob. w Landwarowie, na prob. do Trok, dn. 29. V. 33 r. N. 13.005.

Ks. Stefan Dobrowolski, wikarjusz w Ostrej Bramie, na prob. do Konstantynowa (Baryły), dn. 29. V. 33 r. N. 13.006.

Ks. Bolesław Korń, wik.-adjutor w Wasilkowie, na prob. do Mikielowszczyzny, dn. 1. VI. 33 r. N. 13.128.

Ks. Antoni Gajlewicz, prob. w Mikielowszczyźnie, na prob. do Wasilkowa, dn. 1. VI. 33 r. N. 13.129.

Ks. Antoni Szymelun, prob. w Rotnicy, mianowany kanonikiem honorowym Bazyliki Metr. Wileń., dn. 13. VI. 33 r. N. 13.348.

Ks. Tadeusz Sieczka, rektor kość. w Jaszunach, na rektora kosc. Plebanja (dek. wilejski), dn. 20. VI. 33 r. N. 13.228.

Ks. Apolinary Alexandrowicz, mian. wik. w Wiszniewie, dekanatu wiszniewskiego, dn. 20. VI. 1933 r. N. 13.458.

Ks. J. Ostreyko
w/z Kancl. Kurji.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

O WSPÓLNOCIE CHRYSTUSOWEJ.

Cieszyć się należy, że oddawna niepokojąca umysł i serce niejednego kapłana myśl o tem, jak wyjść z coraz trudniejszej w obecnych czasach, zarówno pod względem moralnym, jak i materjalnym, sytuacji wielu naszych współbraci, znalazła swój wyraz w dążeniu do jej rozwiązania przez przyszczepienie i na nasz grunt t. zw. wspólnoty kapłańskiej. Otóż, jeśli prawdą jest że idea życia wspólnego kapłanów świeckich już oddawna i z wielkim pożytkiem mogłaby i u nas być stosowaną, to jednak wspólnota w pełnem słowa znaczeniu, zważywszy warunki pracy parafjalnej w naszej archidiecezji, na szerszą skalę nie da się na razie zrealizować. Powyższą trudność przewidują zresztą reguły zrzeszeń kapłanów świeckich w krajach, gdzie już one istnieją. We Francji np. zaznacza się wprawdzie silna tendencja do zrzeszania się kapłanów, należących do wspólnoty, nawet pod jednym dachem, niemniej jednak reguła życia wspólnego księży diecezji Aix, na pierwszych stronicach umieszcza następującą znamienną uwagę: „To, co stanowi istotę życia wspólnego, mówi Gaduel — autor żywotu czcigodnego Bartłomieja Holzhausera — założyciela wspólnoty kapłanów świeckich, to nie jest być zebranymi w wielkiej liczbie pod jednym dachem; mogłoby to bowiem stanowić tylko materjalne skupienie osobników, nie tworzących prawdziwej wspólnoty. Istotą i zasadą życia wspólnego, czyli to, co je tworzy i utrzymuje, to jest posiadanie i stosowanie się do wspólnej reguły, to jest — mieć ducha, cel i interesy wspólne; to jest, jednem słowem — tworzyć rodzinę, w której się ma ojca, braci, serca kochające, gdzie się jest pewnym, że się znajdzie zawsze oparcie i pomoc. Wówczas, choćby się było zmuszonym żyć samotnie nawet przez lat kilka, nie jest się dlatego osobą prywatną, odosobnioną i bez oparcia; jest się częścią pewnej całości, członkiem wspólnoty. Czy św. Franciszek Ksawery, nawet kiedy był samotny na oceanie, nie był pomimo to członkiem swojego zakonu?“ [1]).

Z powyższych słów wynika, że w zrzeszeniach kapłanów francuskich największy nacisk kładzie się na jednakowy sposób życia, na wspólną regułę, czyli na to, co stanowi duszę wspólnoty; materjalne zaś skupienie uzależnia się od warunków pracy, w których kapłani zrzeszeni się znajdują.

---

[1]) Abbés Mazel et Chalve, *La vie commune dans le clergé diocésain*, s. 25. Patrz również ss. 44—50.

W Niemczech, gdzie wspólnota kapłańska, pod nazwą: *Unio apostolica sacerdotum saecularium,* szeroko jest rozgałęziona, bo w piętnastu diecezjach aż 4.000 członków obecnie licząca, życie kapłanów zrzeszonych samotne uważa się za równie normalny stan jak i wspólne [1]). To też i u nas wspólnotę kapłańską, czy, jak kto chce, wspólnotę Chrystusową, należy pojmować w znaczeniu szerszem. Nie wyklucza to wcale potrzeby stworzenia pewnej liczby domów, czy parafij, gdzieby pragnący należeć do wspólnoty kapłani, czy alumni, mogli się do przyszłej pracy zrzeszonej zaprawiać, lub już do niej należący — w niej duchowo i praktycznie się podtrzymywać. Stworzenie natomiast podobnych warunków bytowania dla wszystkich zrzeszonych kapłanów, z wielu i niepoślednich względów, graniczy z utopją.

Ale jak w takim razie utrzymać samą istotę wspólnoty? Dotychczas zarówno w naszym kraju, jak i zagranicą znane zrzeszenia kapłanów świeckich urzeczywistniają tę jedność duchową przez skrupulatne prowadzenie t. zw. *ratio mensis,* która kładzie nacisk przedewszystkiem na życie wewnętrzne zrzeszonego, nie pomija atoli i jego spraw materjalnych. Odnotowuje się w niej codzień wieczorem, o ile się było wiernym obranej regule; na początku zaś następnego miesiąca wysyła się ją do właściwego przełożonego, który, poczyniwszy w miarę potrzeby uwagi lub wskazówki, odsyła z powrotem. I to już wszystko? — Nie, w ten sposób urabia się tylko wartość moralną poszczególnych kapłanów; rozmach zaś w pracy apostolskiej, jej rodzaj oraz sposób zabierania się do niej określa reguła, dostosowana do potrzeb i ducha czasu.

Dla zorjentowania się w rzeczy będzie tu podana w tłumaczeniu reguła wspólnoty kapłanów francuskich w diecezji Aix.

X. W.

Na nowych szlakach duszpasterstwa wiejskiego.

(Dok.) (6)

Wreszcie uwaga: przeciwnicy planowej spowiedzi nie uznają prawdy bardzo widocznej, że lud choć jest konserwatywny, niezwykle szybko zorjentować się potrafi, czy reforma jest dla niego korzystna, czy nie.

Jeśli gdzie są dwory, a zwłaszcza niechętne kościołowi,

---

[1]) *Regula generalis unionis apostolicae saecularium sacerdotum,* Glogau 1906, s. 3—4; 26—38. P. ulotkę *Unio apostolica* przez M. Jüttnera, Glogau 1933 r.

służbę folwarczną spowiadam w niedzielę. Innych penitentów nie.—W niedzielę o 9 trzeba ludzi przygotować do Komunji św. i pomodlić się z nimi po Komunji. — A przyjdą do Komunji prawie wszyscy wyspowiadani w ubiegłym tygodniu, bo mi to po spowiedzi przyrzekli.

A rekolekcyj nie robić? — W duszpasterstwie wiejskiem — nie! Przy planowej spowiedzi każdy miał jednodniowe rekolekcje. A gdy się urządza 3-dniówki, i tak każdy przychodzi tylko na jeden dzień. — Prawda?

7. *Z cyklu uroczystości okolicznościowych.* — Aby papież nie mieszkał w wyobraźni prostaczej w chmurach, a Biskup—za górami i Proboszcz, iżby się nie stał zwykłym „obszarnikiem“, czy „egzekutorem“, skutecznie zaradzą — *Dnie:* a) Papieskie, b) Biskupie, c) Proboszczowskie. a) Imieniny, koronacja, dzień 29 czerwca — ipsa die (bo, że w niedzielę święto „wie dziad i baba“), z udziałem obowiązkowym Stowarzyszeń, Władz, Bractw na nabożeństwie pełnem światła i dzwonów. b) Imieniny, prekonizacje biskupie — „ditto“. c) Imieniny Proboszcza. — Uzasadnienie: Lokalny reprezentant Hierarchji. Szafarz łask. Asystent świeckiego apostolatu. Lud powinien go znać, szanować, cenić, wspierać modlitwą. Bez żenady trzeba o tem mówić, tak, jak to często robi największy nasz prasowy przyjaciel: „*Przewodnik Katolicki*“.

8. *Dnie Stowarzyszeń.* — Z niezwykłą solennością celebrować i mówić należy 6 stycznia (Misje), 2 lutego („Trzeźwość“), 11 sierpnia (patronka główna Unji Żywego Różańca — św. Filomena) i znowu w październiku Dzień Misyjny i święto Chrystusa-Króla oraz święta dla SMP. Tu mamy wyraźne regulaminy i pomoce. Na listopad dzień św. Józafata wykorzystywam dla Misyj Wewnętrznych — na terenie parafji, tak jak 3 grudnia — doroczne zebranie Papieskiego Dzieła Rozkrzewiania Wiary — w parafji.

9. *Dnie katolickie.* — Z uwagi na to, że lud kresowy za „święte i bezrobotne“ uważa dnie całej Oktawy Bożego Naro dzenia, doskonale nadają się one na *dnie katolickie* w parafji. Warto o tem pomyśleć.

Dzień 27 grudnia. — „Iste est Joannes, qui supra pectus Domini in coena recubuit... qui cum mulieribus non est coinquinatus... virgo est enim“. Atmosfera tego dnia — św. Jana — bardzo sprzyja, aby zwołać dorosłą młódź żeńską i męską w masie — do kościoła.

Dzień 29 grudnia — przeznaczyć dla kobiet. Urobiona mło-

dzież i niewiasty zniewolą mężczyzn, zazwyczaj ociężałych, że na *30 grudnia* ruszą i oni do apelu...

Porządek kazdego dnia: o 9 rano dzwony, *Kiedy ranne* i *Bóg się z Panny narodził*. Ambona: „Choć w dniu wigilijnym dzieliłem się Opłatkiem z częścią parafjan, dziś w duchu pragnę się i z Wami podzielić“... Życzenia stanowe. To „wyjście“. Stąd asumpt do omówienia łączności danego stanu z proboszczem. Jakie były punkty styczności? Co nas dzieliło? Zakończenie: ofiarujmy to wszystko we Mszy Bogu przez Jezusa — Ofiarnika naszego. Cicha Msza św. Śpiew całego kościoła. Przerwa 20-minutowa. Po przerwie: kazanie stanowe. Po kazaniu rozdawnictwo *broszur i ulotek*. We drzwiach dwa stoliki „ofiarne“ i rozdający prasę. Proboszcz dziękuje za przybycie — raz jeszcze życzy wesołych świąt i przez „N. b. pochwalony“ kończy ten *Dzień*, z którego sam ma radość, a lud — zadowolenie i odnowienie ducha.

10. *Unje Kół Żywego Różańca*. — Kto osobiście bywa obecny przy zmianie „tajemniczek“ w *trzecią* (nie, jak mylnie czynimy: w pierwszą!) niedzielę (stosownie do regulaminu *Ustawy Unji K. Ż. R.)*, ten po modlitwie i zebraniu musi sobie szczerze powiedzieć mniej więcej tak: „Modliłem się z nimi, przemawiałem, ale cui bono? Ja nie wiem, czy choć połowa sióstr była obecna. One i oni rozeszli się znowu do siebie. Niema między nami kleju i cementu“.

Można temu dość łatwo zaradzić, tylko nieco cierpliwości, ładu i reguł organizacyjnych. Każde zarejestrowane w księdze Koło winno otrzymać swój numer i patrona, czy patronkę stanowych. Dla panien święta panna i t. d. W dniu patrona Koło ma Mszę św., jest u spowiedzi i omawia z proboszczem swoje sprawy. W ten sposób już raz do roku mam wszystkich u siebie w swojej kancelarji i z każdym się zetknąłem osobiście. Drugi raz widzę wszystkich w dniu 11 sierpnia, a trzeci raz? Cały październik — to codzienna rewja sił. Różaniec na Mszy św. Występ z chorągwią i ze światłem tych Kół, które na dziś są zawołane. Ilość Kół rozdzielam na ilość dni powszednich w październiku. Wszystkie „dyżurne“ Koła są wyspowiadane i mają zebrania po Mszy św. na plebanji.

Wytwarza to bardzo miły nastrój i kontakt, nie mówiąc już o wyrabianiu organizacyjnem. Sprobujmy! Nawiasem dodam: każde Koło otrzymuje pisemko *Kółko Różańcowe* — kobiety, *Rycerza* — panny, chłopcy i mężczyzni — *Przewodnik Katolicki*. Nie dokładam swego grosza!

W ten sposób Różaniec wyrabia mi kadry katolickie dla przyszłego prosperowania Akcji Katolickiej.

11. Współczesny duszpasterz pilnie czuwa, by „gratia Dei in paroecia vacua“ nie była.

Tedy: *Wielki Tydzień.* — Przypomnijmy sobie (czynię to często!) młode chłopięce lata „W kościele zimno. Strasznie długo coś ksiądz czytał ze Mszału. Końca niema. O, jej!“ Cała bieda, że lud stale *słucha* nabożeństw, ale nie *współcelebruje.* Poświęćmy pół godziny czasu przed celebrą w Wielki Czwartek, Piątek i Sobotę [1]).

Zbliżmy lud do ołtarza.

W Wielką Sobotę niema ludzi w kościele z rana tam, gdzie lud nie zna nabożeństw i gdy go nie zmusić... A jak zmusić? Bardzo grzecznie! W Palmową Niedzielę ogłaszam, że 1) idąc za starą tradycją Kościoła po poświęceniu wody chrzestnej, ochrzczę wszystkie dzieci z nowej wody, które umyśliliście sobie ochrzcić we Święta. — W I i II dzień Wielkiejnocy chrztów nie będzie. I 2) zaraz po Mszy św. w Wielką Sobotę święcić będę dary wielkanocne i powinszuję Wam, Bracia, Wesołych Świąt. Rezurekcja to za wielkie święto, żebyście nosili koszyki do kościoła. Przynieście je rano w Wielką Sobotę!

W ciągu siedmiu lat takiej praktyki miałem 6 wypadków przyniesienia koszyka do poświęcenia po południu i dwa wypadki na rezurekcję. — Dosłowne i sumienne! Kościół w Wielką Sobotę przepełniony. Quod erat demonstrandum!

Poświęcenie jedno ogólne tworzy cudny Tetmajerowski obrazek, gdy kapłan z ambonki na cmentarzu przemawia, a potem z kropidłem poważnie kroczy, obchodząc szeregi długie i święcąc te z trudem zdobywane dary boże! Robi to dobrą atmosferę dla duszpasterza i jego owczarni...

X. *Życie eucharystyczne parafji.* — 1. *Wielki Czwartek.* — W dniu istotnej rocznicy Najświętszego Sakramentu zmobilizować (poza „urzędową“ adoracją parami) na 3 godzinę panny, a na piątą wieczorem kawalerów i odbyć z nimi z ambony „Godzinę Świętą“ z uzmysłowieniem historji *Dnia.* Na 8-mą wieczorem skrzyknąć dosłownie kościelną wieś czy miasteczko. Przeżyć z nimi Wieczernik i Ogród Oliwny. Chrystus pragnie, abyśmy choć *unam horam vigilare* zechcieli... Ile stąd dobrego! Nagrodą będzie obfitą ten rozełkany śpiew: *Dobranoc, Głowo Święta.*

---

[1]) *Wielki Tydzień.* — XX. Archutowski i Tomczak. *Chrześcijanizm.* — X. Zolnera. *Piękności Kościoła.* — X. Bierońskiego.

2. A znowu — na *dzień Bożego Ciała* spójrzmy, jak na rewję sił katolickich, jak na mały, parafjalny kongres Eucharystyczny. Wciągnijmy w krąg naszego zainteresowania szerokie koła parafjan. Budujmy cztery stanowe ołtarze. Wystawmy piąty ołtarz „Błogosławieństwa“ na placu przed kościołem. U mnie ten piąty ołtarz wystawiło w roku zeszłym grono urzędników państwowych i samorządowych. Róbmy to jak najefektowniej — zwłaszcza piąty. Niech dominuje. Po 15 stopniach wszedłem na ten piąty ołtarz i z wysokości drugiego piętra Chrystus błogosławił tłumom. — Procesję zorganizować tak, by wszystko, co zrzeszone szło korporacyjnie pod własnemi znakami. Zaprosić całą sąsiednią parafję z proboszczem na czele i kilka dni później odwzajemnić się.

Po *Te Deum* i błogosławieństwie odnieść N. Sakrament do kościoła, a wróciwszy na plac, od ołtarza przeczytać Ewangelję z dnia, podziękować organizacjom, fundatorom ołtarzy, uczestnikom, wznieść okrzyk na cześć Kościoła i Papieża. A wreszcie *Boże, coś Polskę.* Długo ludziska stoją na placu i gwarzą. To dobry znak! Żyją podniosłemi wrażeniami. Soli Deo gloria!

3. *Wielki Piątek.* Na godzinę 3 po południu (tradycyjna Godzina Konania) zwołać na adorację Sanctissimi mężczyzn. Odprawić z nimi „Godzinę Świętą“[1]). Na 4.30 wieczorem, czy 5 — wszystkie dzieci szkolne z parafji — w wieku szkolnym mają swoją Adorację. O 6-ej *Gorzkie Żale.*

4. Kobietom najdogodniej jest przyjść na adorację o 4-ej wieczorem w *Wielką Sobotę.* — Po Adoracji dobrze jest ze dwie, trzy godziny pospowiadać. — Najlepsza to zachęta do adoracji, która znowu najlepiej przysposobi duszę do Pokuty.

5. *Czterdziestogodzinne i dzień Adoracji Wieczystej.* — W kazaniach adoracyjnych trzeba przeprowadzać jakiś jeden temat. Mieć jeden cel na myśli. — Przykry to nieraz objaw, gdy dzień za dniem kaznodzieje jeden za drugim prowadzą ludzi nad jezioro Genezaret i do Wieczernika. Prowadzą i nie doprowadzą, bo wierzą w natchnienie. — W 40-godzinne przystroić trzeba ołtarz w specjalny tron, obraz zasłonić białą zasłoną i wogóle zachować przepisy[2]). Proboszcz niech mniej siada do konfesjonału, a więcej czuwa nad adoracją i konfesjonałami. Prześpiewać raz w raz coś z ludem. Odmówić tę, czy inną litanję publiczną. Odśpiewać

---

[1]) *Podręcznik Adoracyjny* — biskupa Pelczara. *Misyjny modlitewnik* — o.o. Redemptorystów. *Kazania pasyjne* — x. Młodzianowski-Syski.

[2]) *Ceremonjał* X. arcyb. Nowowiejski.

suplikacje. Segregować ludzi przy konfesjonałach. Niech wiedzą, że nie są zdani na los szczęścia, które szturmem biorą.

Sam Proboszcz niech rozdaje co godzina Komunję św. Ma to swoje znaczenie! Z każdą partją odmówić praeparatio i gratiarum actio. Wytworzy to taki nastrój, że każdy zrozumie, iż „Dominus prope est"...

Przed wieczornem zamknięciem N. Sakramentu niech dzwony dzwonią. A sam proboszcz niech odprawi z ludem półgodzinne rozmyślanie [1]), zakończone pacierzem i benedykcją, udzieloną przez innego kapłana.

Po *Te Deum* w ostatnim dniu z ambony podziękować raz jeszcze Bogu za otrzymane łaski, kapłanom za pracę, ludowi za taki piękny udział. Poświęcić dewocjonalja i wreszcie na *Dobranoc, o Jezu* zakończyć to przecudne nabożeństwo.

6. *Adoracje miesięczne.* —Najpiękniejszą myśl można łacno popsować. Niżej podpisany był jednym z tych, których zaprzągał i zagrzał do pracy eucharystycznej dzisiejszy nasz Biskup — Pomocny JE. Kazimierz Michalkiewicz. Pamiętajmy wszyscy Jego piękny list pasterski, ustanawiający Adorację miesięczną w diecezji (luty 1910 r.). Po dwudziestu dwu latach tu i ówdzie stygnie zapał. Szkoda!

Revertimini ad fontes Salvatoris nostri!

Przyjadł się jeden podręcznik, bierzmy drugi (Płock, Poznań, Lwów, Przemyśl). Jest specjalne pismo eucharystyczne. Znamy je wszyscy. Ale o adoracji w brzaskach każdego miesiąca nie zapominajmy.

7. *Stałe podsycanie ognia Eucharystycznego.* — Jednym z przyczynków niech będzie prowadzenie codziennej statystyki eucharystycznej. W niedzielę eucharystycznej Adoracji zawsze podaję liczbę komunikujących w ubiegłym miesiącu i wyspowiadanych. Zainteresowanie rośnie! Proboszcz ma miarę, czy linja gorliwości opada, czy się podnosi, może czynić słuszne i rzetelne wnioski. Liczenie komunikantów na sposób: „W mojej puszce mieści się około 1000", daje w rezultacie statystykę, odcyfrowywaną na suficie, alias z łaskawej wyobraźni. Drugim: mówienie częste o wizytacji, czy nawiedzinach Sanctissimi.

Oto program, dorywczo szkicowany pracy duszpasterza w parafji wiejskiej. Pragnieniem mojem było podzielić się

---

[1]) *„Boski Przyjaciel"* — o. Józefa Schryversa, redemptorysty, *„Chrystus życiem duszy"* lub *„Chrystus w swoich tajemnicach"* — obydwa dzieła o. Marmiona — benedyktyna.

z Czcigodnymi Konfratrami doświadczeniem mego proboszczowania, ciężko zdobywanem i nieraz mocno atakowanem. Uważam te swoje usiłowania w sumieniu własnem za „dobre". A że bonum est diffusivum sui, więc niech myśli te idą od serca do serc i niech tak czy inaczej obrócą się na chwałę Kościoła.

Ciężka jest praca nasza dla zbawienia dusz podjęta, aleśmy nie gorsi od tych, którzy w Polsce dawnej śpiewali:

„Nie straszny nam głód, ni żaden frasunek,
Ni nas zhołdują żadne świata hołdy,
Bo na Chrystusa my poszli werbunek,
Na Jego żołdy".

Ks. Ignacy Cyraski.

KRONIKA KOŚCIELNA I RELIGIJNA.

I. Kronika archidiecejzlana.

Kurs duszpasterski w Wilnie.— W m. listopadzie rb. odbędzie się w Wilnie kurs duszpasterski, poświęcony sprawie Akcji Katolickiej w praktyce parafjalnej. Kurs urzadza Zarząd „Unitasu". Szczegóły będą podane później.

Ożywienie się ruchu pątniczego do Wilna.—Ostra Brama i Kalwarja pod Wilnem od dawien dawna ściągały liczne rzesze pątników z całego kraju. Bardzo liczne partje przybywały z Kowieńszczyzny, obecnie zamkniętej dla ruchu pątniczego. W okresie wojny, okupacyj i w czasie powojennym ruch ten znacznie się zmniejszył. W tym roku dało się spostrzec znaczne ożywienie: zaczęły przybywać liczne kompanje z byłej Kongresówki i z zachodniej Polski. W pierwszej pielgrzymce z Górnego Śląska wzięło udział około 800 osób. Do ożywienia ruchu pątniczego znacznie się przyczyniło obniżenie taryfy kolejowej dla wszelkiego rodzaju wycieczek.

Zjazd Delegatów ogólno-polskiego Związku Sodalicyj Maryańskich. — Od 4—6 czerwca rb. odbył się w Wilnie Zjazd Delegatów ogólnopolskiego Związku Sodalicyj Maryańskich inteligencji męskiej. Przed otwarciem zjazdu została odprawiona uroczysta Msza św. w Ostrej Bramie. Licznie zebrani sodalisi przystąpili do Komunji św. Kazanie wygłosił Moderator Sodalicji ks. kan. Leon Żebrowski. Uroczystą inaugurację w sali Uniwersytetu zaszczycił swą obecnością J. E. Ks. Arcybiskup-Metropolita Wileński. Zjazd w imieniu Sodalicji wileńskiej powitał baron Waldemar Weyssenhoff, poczem p. Aleksander hr. Bossak-Hauke otworzył Zjazd. Ks. Arcybiskup Metropolita w przemówieniu swem zachęcał Sodalisów do dalszej wytrwałej pracy w szeregach rycerzy Maryi, poczem udzielił błogosławieństwa pasterskiego. Po powitaniach, del. Krakowa p. dr. Stanisław Salkowski wygłosił odczyt n. t.: „Jakiemi drogami wciska się do Polski bezbożnictwo". Podczas posiedzenia plenarnego w dniu drugim Zjazdu zostały wygłoszone referaty: d-ra Bossowskiego, prof. U.S.B. p. t.: „O potrzebie odwagi cywilnej w życiu prywatnem i publicznem", oraz ks. Fr. Kwiatkowskiego p. t.: „O stosunku Sodalicji do Akcji Katolickiej". W dyskusji i wnioskach poruszono wiele spraw wielkiego znaczenia dla pogłębienia i ugruntowania życia katolickiego. Organiza-

cyjną część prac Zjazdu, poza przyjęciem sprawozdania Zarządu, wypełniły wybory nowych władz Związku. Do Zarządu weszli: Aleksander hr. Bossak-Hauke jako prezes Związku. p. Józef Piasecki z Krakowa jako wiceprezes, p. dr. Dymiński z Krakowa jako skarbnik, p. dr. Siess z Krakowa — sekretarz, oraz assesorowie: baron Weyssenhoff z Wilna, p. Piellich z Katowic, p. Tulecki z Rzeszowa, p. inż. Zaworski z Bochni. Po zakończeniu obrad J. E. Ks. Arcybiskup - Metropolita przyjmował uczestników Zjazdu w swoich apartamentach. Wieczorem zaś ostatniego dnia Zjazdu odbyło się towarzyskie zebranie w Domu Sodalicyjnym.

Misje parafjalne. — Dd. 8 — 11 czerwca r. b. odbyły się misje parafjalne w Dziśnie, prowadzone przez grupę misyjną świeckich kapłanów. Frekwencja była bardzo liczna, do Komunji św. przystąpiło w jedną tylko niedzielę przeszło 3.000 osób.

Dalsze prace ratownicze w Bazylice Wileńskiej.—Dn. 19 czerwca odbyło się posiedzenie Komitetu Wykonawczego Ratowania Bazyliki Wileńskiej. Przewodnictwo objął p. prezes Malecki w zastępstwie J. E. Ks. Biskupa Michalkiewicza, którego stan zdrowia nie pozwala na wzięcie czynnego udziału w naradach Komitetu. W wyniku narad postanowiono dalsze prowadzenie robót w Bazylice powierzyć firmie „Łempicki i S-ka", która w ubiegłym roku wykonała całokształt prac przy umocnieniu fundamentów portyku Bazyliki. W ciągu najbliższych dni zostanie spisana umowa na wykonanie całości prac, związanych z wzmocnieniem fundamentów pod ścianami Bazyliki i filarami. Roboty rozpoczną się niebawem. W pierwszym okresie będą one zmierzały do zabezpieczenia frontowej ściany Bazyliki i dwóch kaplic, do niej przylegających.

Akademja ku czci Fryderyka Ozanama.—D. 11 czerwca rb. odbyła się w Wilnie akademja ku czci Fryderyka Ozanama, twórcy Konferencyj św. Wincentego à Paulo, zorganizowana przez XX. Misjonarzy. Akademję zaszczycił swą obecnością JE. ks. Arcybiskup-Metropolita wileński. Na całość programu złożyły się: wykład o Ozanamie, oraz produkcje chóru i orkiestry kleryków Seminarjum Duchownego XX. Misjonarzy.

II. Stolica Apostolska.

Konsekracja biskupów wschodnio-azjatyckich. — W bazylice św. Piotra odbyła się konsekracja nowych biskupów chińskich, anamickiego i indyjskiego. Konsekratorem był osobiście Ojciec św., współkonsekratorami zaś Arcybiskup Constantini, delegat apostolski na Chiny i arcybiskup Salotti, sekretarz Propagandy. Sakrę biskupią otrzymało 6-ciu nominatów.

Boże Ciało na Watykanie. — W roku bieżącym w uroczystość Bożego Ciała odbyła się wspaniała procesja z Najśw. Sakramentem. Ojciec św. osobiscie niósł Najśw. Sakrament w procesji i udzielił błogosławieństwa na placu św. Piotra.

III. Kronika krajowa.

Nominacja Biskupa - Sufragana w Pińsku. — Ojciec św. zamianował Ks. dr. Karola Niemirę, proboszcza parafji św. Augustyna w Warszawie, biskupem tytularnym Tavii i sufraganem diecezji pińskiej. JE. Ks. Biskup-Nominat ur. 28. X. 1882 r. w Warszawie, nauki teologiczne pobierał w Seminarjum duch. warszawskiem i na Uniwersytecie Gregorjańskim w Rzymie, gdzie też otrzymał doktorat prawa, a w roku 1911 został wyświęcony na kapłana; od 1929 r. jest proboszczem kośc. św. Augustyna w Warszawie.

Konferencja unijna w Pińsku.— W dd. 7—9 września rb. odbędzie się

IV-ta zrzędu Konferencja kapłańska w sprawie Unji Kościelnej. Zgłoszenia skierowywać należy do Seminarjum duchownego w Pińsku.

Jubileusz JE. Ks. Biskupa płockiego. — D. 12 czerwca rb. odbyły się w Płocku wspaniałe uroczystości z powodu 25-lecia sakry biskupiej JE. Ks. Arcybiskupa Antoniego-Juljana Nowowiejskiego, Biskupa płockiego. W uroczystościach wzięły udział organizacje religijne, oświatowe i społeczne i liczni przedstawiciele społeczeństwa katolickiego.

Kongres eucharystyczny w Krakowie. — Dd. 25—26 czerwca odbył się wspaniały Kongres eucharystyczny archidiecezji krakowskiej.

200-lecie beatyfikacji bł. Jana z Dukli. — Rok jubileuszowy ku czci bł. Jana z Dukli ropoczął się dnia 17 stycznia w rocznicę beatyfikacji. Główne uroczystości odbędą się we Lwowie w dn. 8 — 9 lipca rb.

Zjazd Katolicki w Wągrowcu i odsłonięcie pomnika ks. J. Wujka T. J. — Wągrowiec obchodził w dn. 24 i 25 czerwca rb. niezwykłe w swych dziejach uroczystości, tu się bowiem odbył trzynasty z rzędu Zjazd Katolicki Wielkopolski, podczas którego został odsłonięty wzniesiony ofiarnością miejscowego społeczeństwa pomnik ks. Jakóba Wujka, tutaj urodzonego, pierwszego tłumacza Pisma św. na język polski. Zjazd zaszczycili swą obecnością J. Em. Ks. Kardynał-Prymas Dr. August Hlond, II. EE. Księża Biskupi: Radoński, Laubitz i Dymek, reprezentanci władz świeckich, około 60 księży i 15.000 wiernych.

Piąty Krajowy Kurs Duszpasterski. -- W Krakowie w dniach 19 — 22 września b. r. odbędzie się krajowy kurs duszpasterski. Kurs rozpatrywać będzie następujący temat: „Wychowanie chrześcijańskie jako problem duszpasterski".

IV. Kronika zagraniczna.

Statystyka Zgrom. OO. Redemptorystów. — Zgromadzenie OO. Redemptorystów, które 9 listopada 1932 roku święciło dwusetą rocznicę swego założenia, tak się przedstawia liczbowo: Zgromadzenie dzieli się administracyjnie na 21 prowincyj, 18 wiceprowincyj, dom kurji Generała Zakonu i misję chińską. Domów zakonnych liczy Zgromadzenie 364, prócz tego 4 oddzielne domy rekolekcyjne dla świeckich i 15 stacyj misyjnych. Członków wszystkich było w dniu jubileuszowym 6.240, z tego 3.230 kapłanów, 966 kleryków-profesów, 265 kleryków-nowicjuszów, 1.629 braci-profesów i 150 braci-nowicjuszów. Godność arcybiskupią, względnie biskupią, piastuje obecnie 13 Redemptorystów.

Katolicki kongres lekarzy i przyrodników niemieckich. — W dniach 13 i 14 maja odbył się w Kolonji pierwszy kongres niemieckich lekarzy i przyrodników katolickich, zorganizowany staraniem Katolickiego Związku osób z wykształceniem akademickiem. Podczas obrad Kongresu, którym przewodniczył profesor uniwersytetu dr. von Haberer, wygłoszono szereg interesujących referatów. Na zakończenie Kongresu odbyła się uroczysta akademja ku czci św. Alberta Wielkiego, genjalnego przyrodnika Średniowiecza.

OD ADMINISTRACJI.

Najuprzejmiej prosimy o regulowanie zaległości i wpłacanie prenumeraty za rok bieżący. PPWWXX. Dziekanów prosimy o łaskawą pomoc w regulowaniu należności.

Drukowano za zezwoleniem J. E. Księdza Arcybiskupa - Metropolity.

Redaktor i Wydawca KS. LEON ŻEBROWSKI, Kan. Kapit. Metropol.
DRUKARNIA ARCHIDIECEZJALNA W WILNIE.

UBEZPIECZENIA ŻYCIOWE P. T. KSIĘŻY.

Niewątpliwie nasuwa się każdemu, szczególnie w dzisiejszych czasach, myśl o konieczności zabezpieczania tak swego własnego bytu na starość, jako też bytu swej najbliższej rodziny.

Najlepszą i najpewniejszą formą takiego zabezpieczenia jest zawarcie ubezpieczenia życiowego w instytucji, dającej pełne gwarancje należytego wywiązania się ze swych zobowiązań.

Rodzaje ubezpieczeń życiowych są różne, zależnie od tego, czy ubezpieczonemu zależy jedynie na wypłacie kapitału osobie trzeciej na wypadek jego śmierci, czy też chce, by pozatem, po pewnym określonym zgóry terminie, kapitał jemu samemu za życia wypłacony został, zapewniając sobie byt na starość.

Stosownie do tego istnieje:

I. **Ubezpieczenie na przeżycie.** Składki opłacane są przez całe życie ubezpieczonego, najdalej do 84 roku życia, lub przez krótszy okres czasu, a kapitał wypłacony zostaje natychmiast w razie śmierci ubezpieczonego, lub w razie dożycia 85 roku życia.

II. **Ubezpieczenie mieszane,** które zawiera się na pewien zgóry określony okres czasu (np. na lat 15, 20, 25), a kapitał wypłacony zostaje po upływie tego czasokresu w razie dożycia go przez ubezpieczonego, zaś w razie śmierci wcześniejszej natychmiast.

III. **Ubezpieczenie t. zw. posagowe,** które zawiera się również na pewien zgóry określony termin, a kapitał wypłacony zostaje wskazanej osobie w razie dożycia tego terminu przez ubezpieczonego, w razie zaś jego wcześniejszej śmierci, również dopiero w tym terminie, jednakże opłata składek ustaje z chwilą śmierci ubezpieczającego.

Wszystkie te ubezpieczenia są zawarunkowane badaniem lekarskiem, które przeprowadza lekarz na koszt Towarzystwa, a ubezpieczenie obowiązuje od chwili wykupna polisy, t. j. zapłacenia pierwszej składki, która może być płatną rocznie, półrocznie, kwartalnie lub miesięcznie.

Ubezpieczenia zawierane mogą być w złotych w złocie, w dolarach lub frankach szwajcarskich efektywnych lub złotych.

Pragnąc P. T. Księżom pójść na rękę w zawieraniu ubezpieczeń życiowych, i uchronić ich przed plasowaniem ubepieczeń w instytucjach nieodpowiednich, zawarł Związek „UNITAS“, podobnie jak „Unitas“ w Poznaniu, umowę z Bankiem Wzajemnych Ubezpieczeń w Poznaniu „VESTA“, Oddział Główny w Warszawie, ul. Chmielna Nr. 2, w zakresie ubezpieczeń Księży naszej archi-

diecezji, przedewszystkiem ubezpieczeń życiowych, bez względu na to, czy są oni członkami Związku czy nie.

Bank Ubezpieczeń „VESTA" jest jedyną w Polsce czysto chrześcijańską instytucją asekuracyjną w dziale ubezpieczeń życiowych, a olbrzymi majątek „VESTY", znajdujący się w całości w granicach Państwa Palskiego i jej 60-letnia ogólnie znana działalność, dają pełną gwarancję należytego wywiązania się tej Instytucji ze swych zobowiązań wobec ubezpieczonych.

Zawiadamiając P. T. Księży o powyższej umowie, prosimy, aby wszyscy zawierali ubezpieczenia **jedynie za pośrednictwem Związku „Unitas" lub Redakcji „Wiad. Archid. Wil."**, która też udzieli chętnie wszelkich żądanych informacyj w tym kierunku. Zgłoszenia P. T. Księży, pragnących ubezpieczyć się, przyjmuje Redakcja „Wiadomości Archidiec. Wil." i Sekretarjat Związku Kapłanów „UNITAS" w Wilnie, zaułek Bernardyński Nr. 6.

Zaznaczamy w końcu, że „VESTA" prowadzi również działy: ogniowy, kradzieżowy i wypadkowy, zawierane być więc mogą również ubezpieczenia mienia kościelnego i prywatnego P. T. Księży od ognia i kradzieży, co zdaje się nam być ważnem ze względu na mnożące się wypadki kradzieży świętokradczych.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Rok VII Wilno, dn. 10 i 25 lipca 1933 r. Nr. 13—14

WIADOMOŚCI ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA: Rocznie 15 zł. Półrocznie 8 zł. Nr. pojed. 80 gr.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1. Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418 Chrześcijański Bank Spółdzielczy na Antokolu w Wilnie.

OGŁOSZENIA: 1/1 strona 48 zł. 1/2 strony 24 zł. 1/4 strony 12 zł. 1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

TREŚĆ ZESZYTU.

Ankieta w sprawie półek lub szafek z książkami treści religijnej w naszych kościołach.

Praca duszpasterska, w której główne i doniosłe miejsce zajmuje nauczanie i ugruntowywanie w duszach wiernych nauki i zasad Chrystusowych, z natury swojej ściśle się łączy z kolportażem pism i książek treści religijnej. Konieczność intensywnego szerzenia katolickich pism i książek to aksjomat, którego uzasadniać nie trzeba. Jeśli więc może być w tej dziedzinie dyskusja, dotyczy ona przedewszystkiem środków i sposobów najbardziej skutecznych w kolportażu.

Jednym z nader skutecznych sposobów kolportowania książki religijnej są t. zw. półki lub szafki z książkami, umieszczane w kościele. Doświadczenie stwierdziło, iż zastosowanie tego sposobu przyczyniło się do rozszerzenia wśród ludu nie setek tysięcy, lecz już miljonów książek treści religijnej (Anglja, Niemcy). Został on również u nas wprowadzony i spotkał się z gorącem poparciem i zaleceniem Władzy Duchownej. Niestety, nie znajduje u nas dotychczas tak szerokiego zastosowania, na jakie zasługuje. A wielka szkoda. Tego rodzaju brak zainteresowania opóźnia uświadomienie religijne szerokich mas, na które tyle wrogich i niebezpiecznych sideł zastawiają słudzy Antychrysta.

Chcąc bardziej zainteresować ogół PW. Duchowieństwo sprawą kolportowania książki religijnej przez umieszczanie półek i szafek z książkami w swych kościołach, rozpisujemy niniejszą ankietę i prosimy o łaskawe nadesłanie odpowiedzi na następujące pytania:

1-o. Czy jest w kościele półka lub szafka z książkami treści religijnej?

2-o. Jeśli jest, ile mniej więcej książek z niej się rozchodzi kwartalnie, półrocznie lub w ciągu roku?

3-o. Jakie książki ustawione na półkach cieszą się największem powodzeniem?

4-o. Jakie sposoby zachęty są stosowane, by z półki lub szafki mogła się rozejść możliwie największa ilość książek?

5-o. Czy półkę lub szafkę zaopatruje PW. Ksiądz osobiście, czy też czyni to inna osoba lub organizacja parafjalna?

6-o. Jakie inne sposoby kolportażu uważa za najbardziej skuteczne i wiodące do celu?

Odpowiedź na powyższą ankietę uprzejmie prosimy nadesłać do Sekretarjatu prasowego w Kurji Metropolitalnej (ul. Zamkowa 6). Uprzejmie prosimy wszystkich PW. Księży Proboszczów, Rektorów kościołów, Kapelanów i innych o nadesłanie odpowiedzi na ankietę do 1 paźdz. 1938 r.

Wynik ankiety zostanie możliwie szczegółowo podany w „Wiadomościach Archid. Wil". po jej zakończeniu.

Sekretarjat Prasowy K. M. Wil.

Rok VII Wilno, dn. 10 i 25 lipca 1933 r. Nr. 13—14

WIADOMOŚCI
ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA:	REDAKCJA I ADMINISTRACJA:	OGŁOSZENIA:
Rocznie 15 zł.	Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1	1/1 strona 48 zł.
Półrocznie 8 zł.	Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418	1/2 strony 24 zł.
Nr. pojed. 80 gr.	Chrześcijański Bank Spółdzielczy na Antokolu w Wilnie.	1/4 strony 12 zł.
		1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

DZIAŁ URZĘDOWY.

ZARZĄDZENIA STOLICY APOSTOLSKIEJ.

Odpusty, przywiązane do odmawiania sześciu „Ojcze nasz“, „Zdrowaś“ i „Chwała Ojcu“.

Dekretem św. Penitencjarji z dn. 22 kwietnia 1933 r. Ojciec św. zredukował odpusty, przywiązane do odmawiania w intencjach Kościoła sześciu „Ojcze nasz“, „Zdrowaś“ i „Chwała Ojcu“ w nast. sposób, że każdy, odmawiający przynajmniej ze skruchą serca owe modły, pozyskuje za każdym razem *dziesięć lat* odpustu, jeden raz zaś na miesiąc *odpust zupełny* po spowiedzi i komunji św., o ile odmawia przez cały miesiąc. Jednocześnie znoszą się wszelkie inne odpusty, przywiązane do powyższych modłów.

(*Acta Ap. Sedis,* t. 25, str. 255).

Kanonizacja św. Andrzeja-Huberta Fournet'a.

W święto Zesłania Ducha Świętego, dnia 4 czerwca 1933 r., w Bazylice Watykańskiej Ojciec św. Pius XI dokonał uroczystej kanonizacji św. Andrzeja-Huberta Fournet'a, kapłana świeckiego, wyznaczając na obchód jego uroczystości w całym Kościele dzień 13 maja, jako wyznawcy. W czasie Mszy św. po Ewangelji Ojciec św. przy tej okazji wygłosił homilję w języku łacińskim.

(*Acta Ap. Sedis*, t. 25, str. 288).

Odpust za odmawianie Oficjum przed Najśw. Sakramentem.

Dekretem św. Penitencjarji Ap. z dnia 18 maja 1933 r. Ojciec św. Pius XI, zachowując w mocy wszystkie poprzednie w tej mierze nadania, udzielił odpustu *pięćdziesięciu dni* za każdą godzinę kanoniczną, odmówioną przez tych, którzy do odmawiania Oficjum są obowiązani, przed Najśw. Sakramentem, wystawionym czy też zamkniętym w tabernakulum.

(*Acta Ap. Sedis,* t. 25, str. 322).

ZARZĄDZENIA ORDYNARJATU ARCYBISKUPIEGO.

Rekolekcje w Dziedzicach.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, dn. 12. V. 1933 r. № 12.166/L.

Kurja niniejszem powiadamia Duchowieństwo archidiecezji wileńskiej, że księża, którzy odprawiać będą rekolekcje w domu rekolekcyjnym oo. Jezuitów w Dziedzicach, korzystać mogą w drodze powrotnej z 50% zniżki kolejowej.

Ks. J. Ostreyko
w/z Kancl. Kurji.

RUCH PERSONALNY.

Na mocy zarządzenia JE. Księdza Arcybiskupa-Metropolity wileńskiego w składzie osobistym Duchowieństwa zaszły nast. zmiany.

Ks. Stanisław Majewski, inkardynowany z diec. pińskiej dn. 20-go czerwca rb. Nr. 13.286, nazn. na wik. do kośc. św.św. Filipa i Jakóba App. w Wilnie, dn. 22. VI. 33 r. Nr. 13.487.

Ks. Paweł Matulewicz, wik. w Zelwie, na wik. do Dąbrowy, dnia 1. VII. 33 r. Nr. 13.625.

Ks. dr. Kazimierz Kułak mian. prob. w Landwarowie. dn. 12. VII. 33 r. Nr. 13.802.

Ks. Czesław Sztejn, wik. w Święcianach, na prob. do Werenowa, dn. 13. VII. 33 r. Nr. 13.818.

Ks. Antoni Bachurzewski na wł. prośbę zwoln. z prob. w Mieżanach (z dn. 1 sierpnia rb.), dn. 21. VII. 33 r. Nr. 13.920, nazn. na wik. kośc. Niepokalanego Poczęcia N.M.P. w Wilnie, dn 21. VII. 33 r Nr. 13.921.

Ks. Mieczysław Kmita z diec. mohylowskiej, wik. kośc. WW. Świętych w Wilnie, na administratora par. w Mieżanach, dnia 21. VII. 1933 roku Nr. 13.922.

Ks. J. Ostreyko
w/z Kancl. Kurji.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

WYDZIAŁ DLA BRACTW PRZY KURJI METROPOLITALNEJ WILEŃSKIEJ.

Wśród postanowień Synodu archidiecezji wileńskiej, pod względem praktyczności, wielkiego znaczenia jest stat. 156 (na str. 45), przewidujący przy Kurji Metropolitalnej specjalny Wydział dla bractw i zrzeszeń religijnych. Rola, jaką spełniają w życiu parafjalnem bractwa lub trzecie zakony, powszechnie jest znana. Każdy duszpasterz wie dobrze, do kogo ma się zwrócić, gdy trzeba tu i tam kogoś nauczyć prawd wiary, a niema na to czasu; albo kiedy zachodzi potrzeba obrony przed sekciarstwem, o zorganizowanie pomocy dla niezamożnych i t. p.

W dzisiejszym stanie rzeczy również trudno sobie wyobrazić należyty rozwój Akcji Katolickiej, Akcji Charytatywnej lub Misyj Wewnętrznych tam, gdzieby organizacja bractw i trzecich zakonów szwankowała.

To prawda, że ani bractwa ani tercjarstwo, jako organizacje, do Akcji Katolickiej nie należą, lecz zato mogą dać i faktycznie dają dobrze wyrobionych członków.

Otóż z faktu, że Statuty Synodalne przewidują istnienie przy Kurji specjalnego Wydziału, można wnioskować, że działalność bractw i innych zrzeszeń religijnych będzie należycie uzgodniona z potrzebami Akcji Katolickiej, Akcji Charytatywnej i Misyj Wewnętrznych.

X. J. M.

Ks. Dr. Ildefons Bobicz.

KAZANIE NA „DZIEŃ PRASY KATOLICKIEJ".

Obowiązki katolika względem prasy.

> „Dobry człowiek z dobrego skarbca wydobywa rzeczy dobre, a człowiek zły ze złego skarbca złe rzeczy wydaje. Ale powiadam wam: z każdego słowa próżnego, jakie wymówią ludzie, zdadzą rachunek w dzień sądu". *Mt. 12. 35—36.*

Mowa jest wielkim darem Boga, udzielonym tylko istocie rozumnej — człowiekowi. Nie wolno jej nadużywać, nie wolno nią się posługiwać w celach nie już niegodziwych, grzesznych, ale nawet mniej właściwych, jak o tem mówi Pan: *„Z każdego słowa próżnego, jakie wymówią ludzie, zdadzą rachunek w dzień sądu"*.

Prócz mowy ust jest mowa pióra, mowa druku. Ta mowa sięga dalej i bywa wchłaniana przez znacznie większą liczbę ludzi, niż zwykłe słowo, usty wygłoszone, i dlatego należy się z nią obchodzić bardzo ostrożnie. Wszystko, co ludzie mówią przez druk, to znaczy: książki, pisma, broszury, gazety, ulotki, obrazki, nosi nazwę prasy. Z prasą, ze słowem drukowanem, spotykamy się dziś na każdym kroku. Ale prasa, niestety, bywa częstokroć zła. Przecież powiedział Pan Jezus, że *dobry człowiek z dobrego skarbca,* czyli z czystego serca, *wydobywa rzeczy dobre* pożyteczne, człowiek zaś *zły ze złego skarbca,* z serca zepsutego, bezbożnego, wydaje rzeczy złe, szkodliwe, trujące.

Z zarządzenia naszej Władzy duchownej obchodzimy dzisiaj „Dzień Prasy Katolickiej“, dzień poświęcony szerzeniu i popieraniu owych dobrych, drukowanych rzeczy, które ze skarbca swego wydobywają ludzie dobrzy, ożywieni miłością Boga i Kościoła. Razem z tem dzień dzisiejszy ma na celu zachętę katolików do walki z prasą złą, bezbożną, grzeszną. Jest to zatem dzień, w którym każdy katolik powinien sobie dobrze uświadomić swe obowiązki względem prasy: I. złej, II. dobrej. I o tem w dalszym ciągu.

I. Prasa zła.

„Człowiek zły ze złego skarbca złe rzeczy wydaje“. Złych ludzi nigdy nie brakło na świecie; tem bardziej nie brakuje ich dzisiaj. Są oni apostołami szatana i trzeba przyznać, że pracują dla niego bardzo dzielnie, nie cofając się nieraz przed największemi ofiarami. Używają wszelkich sposobów, godziwych i niegodziwych, byleby sprawę złą pchać naprzód, byleby sprawie bożej szkodzić jak najwięcej. Na swe usługi biorą wszystkie wynalazki i wykorzystują każdą sposobność do szerzenia zgubnych zasad i poglądów.

W tym celu przedewszystkiem posługują się prasą. Nikt nigdy nie zliczy ile ksiąg, ile gazet, pism i ulotek o treści złej, bezbożnej, nieobyczajnej wyszło z maszyn drukarskich całego świata, a choćby tylko jednego, jedynego kraju, choćby tylko naszej Polski, która pod względem liczby druków zajmuje jedno z pośledniejszych miejsc w świecie. Wrogom Kościoła chodzi głównie o zawładnięcie prasą codzienną, ponieważ przez nią najłatwiej wpływać mogą na opinję tłumów i urabiać według swych zachcianek poglądy ludzkie. Trzeba przyznać, że to udało im się w zupełności.

Jak dalece wrogi nam obóz opanował piśmiennictwo, widać choćby z tego, że gdy on puszcza w świat setki tysięcy rozmaitych wydawnictw, nieprzyjaznych sprawie bożej; katolicy mają swych pism tylko coś około półpiąta tysiąca. W Berlinie istnieje pismo codzienne, liczące samo jedno trzy razy więcej odbiorców, niż wszystkie pisma niemieckie, przeznaczone dla rodzin katolickich. O Polsce nawet niema co mówić; ta bowiem nie posiada dotychczas literalnie ani jednego dziennika wyraźnie katolickiego, któryby pracował nad pogłębieniem uświadomienia religijnego czytelników. Są wprawdzie pisma tygodniowe, miesięczne i inne o wyraźnem zabarwieniu katolickiem, są nawet w naszej diecezji, ale poczytność ich, niestety, w porównaniu do pism niekatolickich, jest bardzo mała, a to dlatego, że katolicy nie doceniają znaczenia piśmiennictwa i nie są skorzy do łożenia na nie ofiar.

Jednakże zawstydzają nas pod tym względem nasi wrogowie! Bezmała siedmdziesiąt lat temu pewien mason francuski, a więc lubo ukryty, ale nieprzejednany wróg Kościoła, z narodowości żyd (Cremieux), powiedział na kongresie wolnomularzy te pamiętne słowa: „Miejcie sobie wszystko za nic — za nic pieniądze, za nic szacunek. Prasa jest wszystkiem. Mając prasę, będziemy mieli wszystko". Ten zrozumiał, jak doniosłe znaczenie ma prasa! Zrozumieli też to samo i jego współplemieńcy — żydzi, skoro, tak z natury wyrachowani i oszczędni, nie żałują miljonowych wydatków, by skupić w swych rękach najpoczytniejsze wydawnictwa. Jakoż rzeczywiście istnieje w Berlinie pewne żydowskie przedsiębiorstwo wydawnicze, które rzuca w świat więcej druków, niż wszyscy katoliccy wydawcy Niemiec i Austrji razem wzięci!

A jaki jest wpływ prasy złej na czytelników? Niech nam na to odpowiedzą przykłady, wzięte z życia. — 17 lipca 1907 roku sądzono w Wiedniu pewnego kowala za zabójstwo żony ciężkim młotem z kuźni. Na rozprawie sądowej wyszło na jaw, że kowal w przededniu zbrodni kupił sobie dwie gazety, socjalistyczną i żydowską, w której znalazł szczegółowe opisy mordów; opisami temi zaczytywał się do późna w noc, a nazajutrz, jak sam wyznaje, pod wpływem gwałtownego wzruszenia, wywołanego temi opisami, zabił własną żonę. — W październiku 1908 r. w tymże Wiedniu otruła się jakaś kobieta na cmentarzu. Znaleziono przy niej, wraz z flaszką po truciźnie, całą kupę wycinków z gazet, gdzie się mieściły opisy samobójstw. Trudno się nie dopatrzeć związku między temi wycinkami a gwałtowną śmiercią

owej kobiety. A nasze Czerwoniaki i „Detektywy“, nasze pornograficzne, brudem ociekające, i bezbożne piśmidła czyż mogą pozostać bez wpływu na umysły i uczucia czytających, zwłaszcza młodzieży? Można śmiało powiedzieć, że większość zbrodni, że rozpustę i zdziczenie obyczajów należy przypisać złej, obliczonej na budzenie w ludziach najniższych, zwierzęcych popędów, prasie.

Każdy już chyba rozumie, że najpierwszym obowiązkiem katolika jest przeciwdziałać wszemi siłami szerzeniu się złej prasy. Nie wolno kupować, ani tem bardziej prenumerować, ani wogóle brać do ręki piśmideł, ociekających brudem, wnoszących zgorszenie i zepsucie do umysłów i serc ludzkich. Kto tego obowiązku nie spełnia, ten przestaje niejako być katolikiem, bo sprawie bożej wyrządza wielką szkodę.

II. Prasa dobra.

„Synowie tego świata są przebieglejsi, gdy chodzi o im podobnych, niż synowie światłości“ [1]). Może nigdzie tak widocznie nie sprawdzają się te słowa Zbawiciela, jak, właśnie, tam, gdzie rozchodzi się o prasę. Katolicy nawet i wówczas, gdy są w większości, nie umieją jakoś opanować prasy i dobrowolnie ten wielki atut oddają w ręce przeciwników.

A przecież nie brak nam wskazówek ze strony najbardziej miarodajnej, co mamy sądzić o znaczeniu prasy i jak powinniśmy ją popierać. Oto ś. p. Papież Pius X mówił: „Dzisiaj lud chrześcijański bałamuci się, truje i niszczy przez bezbożne gazety“. A kiedyindziej: „Napróżno będziecie budować kościoły, odprawiać misje, zakładać szkoły, wykonywać dobre uczynki wszelkiego rodzaju; wszystkie wasze zabiegi będą daremne, jeżeli nie będziecie używać broni odpornej i zaczepnej, jaką jest katolicka, rzetelna prasa“. W tym samym duchu niejednokrotnie przemawiał i obecny Ojciec św. Pius XI. Tak mu droga, a tak potrzebna Akcja Katolicka wprost nie da się pomyśleć bez usług dobrej prasy. Nie będzie nigdy dobrym pracownikiem Akcji Katolickiej, co więcej — nie będzie nawet dobrym synem Kościoła ten, kto nie interesuje się wydawnictwami katolickiemi, kto żałuje na nie grosza i czasu.

A czy naprawdę trzeba popierać piśmiennictwo katolickie? Są ludzie, którzy i dziś jeszcze nie wstydzą się mówić: „Mój

---

[1]) Łk. 16. 8.

ojciec obchodził się bez książek i gazety, obejdę się i ja i moje dzieci“. Życie nie stoi na miejscu. Zmieniają się czasy i ludzie, zmieniają się też potrzeby ludzkie. Bez czego można było obchodzić się wczoraj, to dziś staje się potrzebnem, jutro będzie wprost niezbędnem. Inne były warunki dawniej, inne są dzisiaj. Dziś, właśnie, prasa wysunęła się na pierwszy plan i stała się codzienną karmią naszego ducha. Często zupełnie nieświadomie, tem niemniej wszakże rzeczywiście, ulegamy wpływom słowa drukowanego: myślimy, czujemy i mówimy tak, jak tego chce to lub owo pismo. Możeśmy tego pisma nie oglądali na oczy, ale oglądali i czytali je inni, a ci inni jego zasady przekazali nam, i otośmy przesiąkli mimo swej wiedzy i woli narzuconemi nam poglądami pewnego odłamu prasy.

Chodzi więc o to, byśmy się znaleźli pod wpływem prasy dobrej, katolickiej. Ta nas pouczy o naszych obowiązkach, pogłębi znajomość wiary św., tak, niestety, nikłą, urobi nasze zapatrywania na najważniejsze zagadnienia życia, zachęci do dobrych, pięknych czynów, przywiąże do Kościoła i Ojczyzny. Same kazania i nauki kościelne dziś już tak wielkich zadań spełnić nie mogą, jak to każdy z łatwością zrozumie.

Co może dobra prasa, poznamy z następującego przykładu. Przed kilkudziesięciu laty francuski biskup Dupanloup napisał niedużą książeczkę: „O prawdziwej pobożności“. Ówczesny zwierzchnik, czyli t. zw. namiestnik, Kaukazu, prawosławny, prosił swego przyjaciela w Paryżu, by mu przysłał kilka francuskich książek do czytania. W przesyłce z Paryża obok wielu romansów znalazła się owa książeczka o pobożności. Przyjaciel namiestnika zapakował ją dla żartu, a wynikło z tego to, że wkrótce rosyjski dygnitarz z Kaukazu pojechał do Paryża, odszukał biskupa Dupanloup'a, odbył pod jego kierownictwem 8-mio dniowe rekolekcje i został katolickim mnichem w bardzo surowym zakonie. A kto nie słyszał o cudownych nawróceniach pod wpływem dobrej książki św. Augustyna i św. Ignacego z Loyoli? Podobne nawrócenia dzieją się i dzisiaj, choć nie tak głośno o nich w świecie. Obyż dobra, katolicka książka i gazeta znalazła łatwy dostęp do rąk i serc ludzkich, a wnet tych nawróceń będzie więcej!

Jakież są zatem nasze obowiązki względem dobrej prasy? Nasamprzód powinniśmy nabrać mocnego przekonania, że katolickie piśmiennictwo spełnia dziś w świecie rolę apostolską, że bez niego sprawy bożej nie pchniemy naprzód, że jak ciału potrzebna jest zdrowa strawa i czyste powietrze, tak dusza,

by żyć, musi się zasilać czytaniem dobrej książki, dobrego pisma. Ale pokarm ciała nie przychodzi darmo. I za strawę duchową też trzeba płacić. Ponieważ jednak chodzi o rzecz nader ważną, katolik dobry, uświadomiony nie pożałuje trochę grosza na kupno książki lub na prenumeratę pisma katolickiego. I w naszym obozie rozwinął się ostatniemi czasy ruch księgarski i poczynione zostały wszelkie ułatwienia w nabyciu dzieł pożytecznych. Wspomnę tu tylko o znanych wszystkim szafkach i półkach z książkami w naszych kościołach. Trzeba z nich korzystać, trzeba dążyć do tego, by w każdej rodzinie katolickiej było coś dobrego do czytania. Smutne to świadectwo dla parafji, jeżeli przez czas dłuższy książki na półkach stoją nie rozkupione, jeżeli wogóle nie wzbudzają żywego zainteresowania Należy też, choćby odmawiając sobie rzeczy mniej potrzebnych, zdobyć się na prenumeratę taniego pisemka katolickiego. Niedobrze postępują ci, którzy po przeczytaniu dobrego dziełka niszczą je lub ukrywają. Byłoby lepiej puścić je w obieg po całej wsi lub choćby wśród najbliższych sąsiadów, aby jak najwięcej ludzi korzystało *z dobrego skarbu*. Wogóle trzeba mieć zrozumienie dla sprawy i dobre chęci, a sposoby się znajdą.

* * *

Dr. br! Pierwsza książka, jaka wogóle wyszła z pod prasy drukarskiej, była Biblja łacińska. Wynalazca druku, pobożny Gutenberg, chciał niejako w ten sposób okazać, że swój wynalazek oddaje wyłącznie na służbę Panu Bogu. Coby to było za szczęście dla ludzkości, gdyby rzeczywiście druk służył tylko sprawie dobrej!... Ale wróg duszy ludzkiej, szatan, nie omieszkał wykorzystać wielkiego wynalazku dla siebie i do pszenicy tak obficie nasiał kąkolu, że dziś dobra książka poprostu ginie w wybujałem zielsku szatańskiem. O tem powinniśmy pamiętać i temu powinniśmy przeciwdziałać. Katolicy mają obowiązek uczynić wszystko, co jest w ich mocy, by umniejszać wpływy prasy złej, a szerzyć prasę dobrą. Jest to najbardziej palącym nakazem chwili. Spełniajmyż go wiernie, a przysporzymy chwały Bogu i pożytku duszom własnym. Amen.

Ś. p. ks. Antoni Bokszczanin,

M. św. T., dziekan sokólski.

W dniu 3 lipca r. b., przed rozpoczęciem 1-szej serji rekolekcyj kapłańskich zostaliśmy poruszeni smutną wiadomością o zgonie ś. p. ks. Ant. Bokszczanina, dziek. sokólskiego.

Ś. p. ks. A. Bokszczanin ur. dn. 11 czerwca 1885 r. w folw. Syryca w Mohylowszczyźnie.

Do Seminarjum Duchownego wstępuje w roku 1906, a na kapłana zostaje wyświęcony w roku 1910 i w tymże roku zostaje wikarjuszem przy Ostrej Bramie w Wilnie.

Po roku pobytu na wikarjacie wyjeżdża do Petersburga na dalsze studja w Akademji Duchownej, którą ukończył ze stopniem M. św. T. w roku 1915-tym.

W czasie pobytu swego w Seminarjum, a zwłaszcza w Akademji, ś. p. ks. A. Bokszczanin w gronie koleżeńskiem zaznaczył się swym charakterem pełnym żywości i temperamentu. Zdradzał już wówczas skłonność do pracy społecznej szerzej ujętej. A ponieważ posiadał dar łatwego obcowania towarzyskiego i umiał ujmować sobie ludzi, ta skłonność wróżyła mu w przyszłości świetne rezultaty w pracy społecznej.

Po studjach w Petersburgu ś. p. ks. A. Bokszczanin wraca do Wilna, gdzie z nastaniem okupacji niemieckiej bierze żywy udział w organizowaniu szkolnictwa polskiego. Od roku 1915 do roku 1923 pracuje na polu szkolnictwa jako prefekt i wychowawca w gimn. im. J. Lelewela w Wilnie.

W roku 1923 ś. p. ks. A. Bokszczanin opuszcza gimnazjum i zostaje przeniesiony na proboszcza kośc. Serca Jezusowego w Wilnie.

Gimnazjum im. J. Lelewela ze smutkiem żegnało pierwszego swego prefekta, którego pracę w szkole i ojcowskie rady wychowankowie we wdzięcznej chowają pamięci.

Od roku 1923-go ś. p. ks. A. Bokszczanin zajął się gorliwie doprowadzeniem do porządku i dostosowaniem do potrzeb parafjalnych monumentalnej, choć jeszcze nie ukończonej świątyni, N. Serca Jezusowego. Zrobił dużo i ile mógł. J.E. Ks. Arcypasterz, wizytując po raz 1-szy parafję N. Serca Jezusowego, wyraził się z uznaniem o tej pracy, podkreślając w swej przemowie do parafjan, „że w ciągu trzech lat wraz ze swym proboszczem doprowadzili świątynię do porządku“. Istotnie — okna, część dachu, urządzenie wewnętrzne, choć tymczasowe, były owocem ruchliwości i zmysłu gospodarczego ś. p. ks. A. Bokszczanina.

Dodać też trzeba, że ś. p. ks. A. Bokszczanin, zbierając ofiary i to znaczne na urządzenie świątyni, czynił to z wielkim taktem. Nietylko nie zraził do siebie parafjan, jak w podobnych wypadkach nieraz się zdarza, lecz z prawdziwym żalem żegnano go, gdy wyjeżdżał na nową placówkę pracy kapłańskiej w roku 1927, do Sokółki.

Praca w Sokółce, jako proboszcza i dziekana, była ostatnim okresem w życiu ś. p. ks. A. Bokszczanina. Swój zmysł gospodarczy tu ś. p. ks. A. Bokszczanin rozwinął w pełni. Porządkuje więc beneficjum kościelne, wznosi nowe zabudowania gospodarcze, zasadza wspaniały ogród owocowy, buduje wreszcie piękną plebanję.

Nietylko jednak dbał ś. p. zmarły ks. A. Bokszczanin o zorganizowanie materjalnej strony swego probostwa. Starał się skonsolidować parafję i pod względem duchowym. Zabiega usilnie, aby w życiu społecznem katolicy uświadomieni brali jak najżywszy udział. Jego staraniem do Rady Miejskiej w Sokółce wybraną zostaje większość polska, co w naszych „powiatówkach" tak trudno uskutecznić. Wreszcie dokłada wszelkich starań, aby dzieło Akcji Katolickiej na terenie swej parafji i całego dekanatu postawić na wysokim poziomie.

Energiczny charakter ś. p. ks. A. Bokszczanina w śmiałych poczynaniach nie bał się trudów, nie zważał na przeszkody. Rokował jeszcze wiele ś. p. zmarłemu śmiałych i chwalebnych czynów. Śmierć jednak przecięła życie jego przedwcześnie, w sile wieku.

Od 14 stycznia r. b. ś. p. ks. A. Bokszczanin nie opuszczał już łóżka. Cierpiał wiele. Choroba — powiększenia mięśnia sercowego przy silnem osłabieniu płuc nie pozwoliła ś. p. zmarłemu wrócić do zdrowia, chociaż w czasie choroby żył ustawicznie nadzieją, że jeszcze będzie zdrów. Nadzieję swoją ś. p. zmarły opierał na gorących modłach i ufności w opiekę M. B. Ostrobramskiej, przy której ołtarzu tyle razy sprawował Najśw. Ofiarę jako młody kapłan.

Zakończył życie dnia 3 lipca r. b. W pogrzebie ś. p. ks. A. Bokszczanina wzięło udział liczne duchowieństwo i rzesze wiernych.

Trudno było opanować wzruszenie, gdy nad trumną zmarłego przemawiał jego przyjaciel i kolega ks. B. Oleszczuk, proboszcz krypniański.

Łzami żegnała parafja sokólska swego duszpasterza i dziękowała mu za pracę.

Pogrzeb kapłana, zwłaszcza kończącego swe życie na placówce pracy, do której przykuwają go trwałe czyny, jest zjawiskiem głęboko wzruszającem...

W szeregach naszych zabrakło znowu jednego.

W gronie najbliższych kolegów powstała głęboka wyrwa...

Requiescat in pace!

X. P. P.

KRONIKA KOŚCIELNA I RELIGIJNA.

I. Kronika archidiecezjalna.

Prace ratownicze w Bazylice Wileńskiej. — Prace ratownicze w Bazylice Wileńskiej wstąpiły w nową fazę. Firma „Łempicki i S-ka", po zawarciu umowy na roboty, zmierzające do zabezpieczenia fundamentów ściany frontowej i przyległych do niej kaplic, sprowadziła odpowiednie maszyny i przystąpiła do wykonania projektowanych robót. Preliminowane koszta pozostałych do wykonania robót ratowniczych przewyższają 400.000 zł. Na pokrycie tych kosztów Komitet Ratowania Bazyliki posiada tylko około 130.000 zł. Suma ta wpłynęła z kolekty, przeprowadzonej w całej Polsce.

Misje parafjalne. — Dd. 5—10 lipca rb. odbyły się misje parafjalne w Tylży, dek. brasławskiego. Misje prowadzili xx. Bekisz i Zawistowski z misyjnej grupy księży archidiecezji wileńskiej. Frekwencja, jak na małą, będącą w stanie organizacyjnym, parafję, była bardzo liczna; do Komunji św. przystapiło 1.100 osób; 5 osób prawosławnych przyłączyło się do Kościoła katolickiego.

Srebrne gody kapłańskie. — Dn. 11 czerwca rb. obchodził 25-lecie kapłaństwa ks. Wojciech Kuczewski, Dyrektor Domu xx. Salezjanów przy kośc. Opatrzności Bożej w Wilnie. Uroczystość zaczęła się nieszporami, po których nastąpiło poświęcenie ołtarza bł. Jana Bosko. W tym dniu o godz. 11 zrana uroczystą Sumę odprawił sam ks. Jubilat, o godz. zaś 4 po południu odbyła się akademja, urządzona staraniem współbraci i wychowanków Zakładu xx. Salezjanów.

Koło Księży Abstynentów. — Dnia 13 lipca rb. Koło Księży Abstynentów archid. wil. odbyło swe Walne Zebranie przy obecności 14 członków, co stanowi 48% należących do Koła. Przewodniczył ks. prof. Michał Sopoćko, pióro trzymał ks. prob. Matulewicz. — Sprawozdanie Zarządu, obejmujące okres czasu od ostatniego Walnego Zebrania z dn. 6 listopada 1930 r., wykazało, iż praca Koła była skierowaną przedewszystkiem ku propagandzie trzeźwości i abstynencji przez żywe słowo w postaci odczytów i pogadanek radjowych, przez artykuły w czasopismach i przez rozszerzanie literatury przeciwalkoholowej, na co wydano 2082.69 zł. Koło było w kontakcie ze Związkiem Młodzieży Polskiej i z Akademickiem Kołem Walki z Alkoholem.—Wybory do nowego Zarządu dały wynik następujący: na prezesa wybrany został ks. prof. Michał Sopoćko, na skarbnika ks. kan. Adam Kuleszo, na sekretarza ks. prob. Jan Matulewicz i na członka Zarządu ks. prefekt Stanisław Sieluk. — Ponadto uchwalono: 1) zredukowanie składki do 6 zł. rocznie, 2) wydanie kazań przeciwalkoholowych, 3) zwrócenie się do czynników miarodajnych z prośbą o zorganizowanie kursu duszpasterskiego z uwzględnieniem walki o trzeźwość społeczeństwa.

Zjazd koleżeński. — Dn. 19—20 lipca rb. na plebanji w Iwju odbył się zjazd koleżeński księży, którzy ukończyli Seminarjum Duchowne Wileńskie w roku 1912. Na zjazd przybyli księża: Alchimowicz Józef, Bobicz Ildefons, Godlewski Wincenty, Krasodomski Bolesław, Małynicz Mieczysław, Michajło Aleksander, Olszewski Ludwik, Puciłowski Józef, Sławiński Jan, Mikulski Stanisław, Udalski Antoni, Zacharzewski Kazimierz. Pięciu nie stawiło się, lecz przysłali depesze gratulacyjne i listy. Zjazd się rozpoczął 19.VII. — o godz. 9.30 uroczystem nabożeństwem, celebrowanem przez ks. pref. Józefa Alchimowicza. Podczas nabożeństwa ka-

zanie do zebranych księży i wiernych wygłosił ks. proboszcz Mieczysław Małynicz, który wskazał na współczesne trudności w życiu Kościoła, jak: ogólny upadek moralności, wskutek słabej wiary, zła prasa, masonerja z coraz czynniejszą postawą i inne.— Przy wspólnym obiedzie odczytano depesze gratulacyjne od J.E. Ks. Arcybiskupa - Metropolity i ks. prałata rektora Seminarjum Duchownego, Jana Uszyłły, do których uprzednio zjazd wysłał depesze, oraz wygłoszono szereg mów, przepojonych serdecznemi uczuciami koleżeńskiemi, które umieją wznieść się ponad rozmaite przeciwieństwa poglądów. Reszta pierwszego dnia zjazdu zeszła na swobodnej pogawędce kolegów. — Drugi dzień zjazdu rozpoczął się żałobnem nabożeństwem za zmarłych kolegów, celebrowanem przez ks. prob. Kazimierza Zacharzewskiego w obecności wszystkich kolegów.

Z liczby kolegow zmarli: xx. Autuchiewicz Augustyn, Chodkowski Jan, Krzeczkowski Paweł, Bobel Stanisław, Radziuk Antoni, Szymkowicz Bronisław i alumn Kuncewicz Konstanty; wymienieni księża wszyscy zmarli na posterunku duszpasterskim, pełniąc swoje obowiązki do ostatniej chwili. Śp. ks. Antoni Radziuk, proboszcz w Swisłoczy, został zamordowany przez bolszewików.—Kazanie żałobne wygłosił ks. pref. Wincenty Godlewski, wskazując, że „dobry pasterz duszę kładzie za owce swoje". Zmarli kapłani spełnili boski nakaz i ofiarnie życie swoje oddali w służbie Chrystusa Pana. — Po nabożeństwie żałobnem odbyło się posiedzenie, na którem wygłosił referat ks. prob. St. Mikulski, który podniósł znaczenie takiego zjazdu koleżeńskiego i uwypuklił momenty psychologiczne jego ze strony dodatniej. Szereg księży zabierało głos, czyto obrazując sylwetki zmarłych kolegów, czyto rozwijając pozytywną stronę zjazdu. W końcu zebrania uchwalono odbywać częściej podobne zjazdy i obrano permanentny komitet. w skład którego weszli: kss. Ildefons Bobicz, Wincenty Godlewski i Mieczysław Małynicz. Najbliższy zjazd ma się odbyć za cztery lata w 1937 r. — w roku jubileuszowym 25-lecia kapłaństwa. — Należy tutaj podnieść wielką zasługę w zorganizowaniu zjazdu i przyjęciu kolegów przez gościnnego gospodarza ks. dziekana Ildefonsa Bobicza, który tak wspaniale i ofiarnie otworzył podwoje swojej plebanji, gdzie uczestnikom zjazdu na niczem nie zbywało.—Zjazd odbyty przekonał wszystkich kolegów o wielkim pożytku duchowym i moralnym, a czas i trud stokroć został wynagrodzony.

X. J. A.

Zgon. Dn. 25 lipca rb. zmarł ks. Franciszek Hrynkiewicz, długoletni prefekt w Grodnie.

II. Stolica Apostolska.

Pielgrzymki jubileuszowe. — Chociaż celem pielgrzymek tegorocznych jest, właściwie, sam Rzym, to jednak wszystkie one w rezultacie opierają się o Watykan, gdzie je przyjmuje na audjencjach Ojciec Chrześcijaństwa, Najwyższy Pasterz całego Kościoła. O wielkim napływie pobożnych pątników świadczyć może chociażby to, że samych pieszych pielgrzymów dotąd przybyło do Rzymu przeszło 200.000; większość pątników pochodziła z Włoch, byli jednak z Hiszpanji, Portugalji, Niemiec, Belgji, Holandji i Węgier. — 30 czerwca Ojciec św. przyjął na audjencji pielgrzymkę łotewską, w której znajdował się także powrócony z niewoli bolszewickiej Ks. Biskup Bolesław Słoskan. — Tegoż samego dnia Ojciec św. przyjął na audjencji przeszło 1.000 pielgrzymów z Niemiec, Austrji i Hiszpanji.

Konkordat z Rzeszą Niemiecką. — Dn. 10 lipca rb. został dokonany akt parafowania Konkordatu z Rzeszą Niemiecką. Obszerne streszczenie umowy konkordatowej podały pisma; z tego streszczenia widać, że Konkordat nowy nietylko reguluje stosunek Kościoła do państwa w całej Rzeszy, lecz zapewnia Kościołowi dość mocne podstawy do działalności, a o ile będzie lojalnie zachowywany ze strony czynników państwowych, przyczyni się bardzo do uregulowania życia wewnętrznego w państwie.

Protektor Międzynarodowego Związku Kobiet Katolickich. — Ojciec św. zamianował Ks. Kardynała Dolci protektorem Międzynarodowego Związku Kobiet Katolickich. Stanowisko to zajmował do swej śmierci ś. p. kardynał Cerretti.

III. Kronika krajowa.

Kongresy Eucharystyczne w diecezji łomżyńskiej. — Dn. 28 i 29 czerwca odbyły się Okręgowe Kongresy Eucharystyczne w Łapach na Podlasiu i 1 i 2 lipca w Ostrołęce. W Kongresie w Łapach brało udział około 12 tysięcy wiernych, w Ostrołęce około 30 tysięcy osób.

Zjazd Sodalicyj Maryańskich Nauczycielek. — W dniach od 21 do 27 czerwca br. odbył się w Nowym Sączu zjazd Sodalicyj Maryańskich Nauczycielek z całej Polski. Przed rozpoczęciem obrad odbyły się rekolekcje zamknięte w klasztorze SS. Niepokalanek w t. zw. „Białym Klasztorze". Dnia 25 po skończeniu rekolekcyj i wspólnej Komunji św. rozpoczął się zjazd Związku.

Nabożeństwa dla chorych. — Już we wszystkich niemal diecezjach polskich odbywają się nabożeństwa dla chorych, które dodają chorym otuchy w znoszeniu swego losu, a zdrowych pobudzają do serdeczniejszego zajęcia się sprawami duchowemi chorych. Ostatnio takie nabożeństwa odbyły się w Warszawie (u św. Krzyża), w Kutnie, w Brześciu n/Bugiem; a w Krakowie, w kośc. św. Florjana, odbyło się dn. 29.VI. rb. pierwsze nabożeństwo Eucharystyczne dla chorych chronicznie, leżących w prywatnych domach. Nabożeństwo zostało urządzone staraniem Sodalicji Maryańskiej Akademików przy współudziale Towarzystwa św. Wincentego à Paulo.

Tydzień Społeczny „Odrodzenia". — W dniach od 9 do 15 sierpnia br. odbędzie się dwunasty zrzędu „Tydzień Społeczny Odrodzenia". Naczelnym zadaniem tegorocznego „Tygodnia" będzie zwrócenie uwagi na zagadnienie stosunku człowieka do realizacji wielkich ideałów, zakreślonych przez deklarację ideową; potrzeba bowiem ludzi naprawdę odrodzonych w Chrystusie. Sprawie człowieka poświęcona będzie cała pierwsza część kursu, kulminacyjnym zaś punktem referat: „Jakich ludzi nam potrzeba?" Drugiem zadaniem „Tygodnia" jest pobudzenie uczestników do zajmowania się konkretnemi przejawami życia. Punktem wyjścia będzie hitleryzm, wzięty jednak tylko jako tło do rozważania idących przez świat prądów statolatrji i rasyzmu. Następnie będzie poruszona kwestja żydowska i różne zagadnienia z niej płynące, np. czy element żydowski jest w społeczeństwie chrześcijańskiem elementem rozkładowym i t. p. Oprócz tego będą referaty, omawiające różne przejawy życia w Polsce. — W „Tygodniu" mogą brać—jak zwykle—udział członkowie Odrodzenia i zaproszeni goście.—Koszta pobytu wraz z utrzymaniem wynoszą 20 zł. Bliższych informacyj udziela Komitet Organizacyjny „Tygodnia", Lublin — Uniwersytet, tel. 11-29.

Katolicki Kongres wszechsłowiański. — Dn. 23—26 lipca rb. odbywa się w Poznaniu V-ty kongres

katolickich organizacyj słowiańskich studentów i senjorów. Na zjazd przybyli przedstawiciele Chorwatów, Czechów, Słowaków, Słoweńców i Ukraińców. Obrady odbywają się w gmachu Uniwersytetu.

Katolicka Szkoła Społeczna w Poznaniu. — Katolicka Szkoła Społeczna w Poznaniu rozpoczyna szósty rok swej działalności. Szczegółów w sprawie przyjęcia i studjów udziela Sekretarjat Katol. Szk. Społ. (Poznań, Podgórna 12-b) za nadesłaniem 1.15 zł.

Roczne zebranie Papieskiego Dzieła Rozkrzewiania Wiary. — Dnia 26.VI. rb. odbyło się roczne zebranie Rad Krajowych i Dyrektorów diecezjalnych P. D. R. W. i P. D. św. Piotra Apostoła. Zebranie wysłało do Ojca św. Piusa XI hołdowniczy telegram, na który nadeszła odpowiedź następująca: „Ojciec św. raduje się, składając serdeczne życzenia czynnościom Dzieł Papieskich Rozkrzewiania Wiary i św. Piotra Apostoła, i dziękuje za synowski hołd oraz z serca miłościwego przesyła jako zadatek łask Bożych apostolskie błogosławieństwo. *Kardynał Pacelli*". — Po sprawozdaniu z posiedzenia Wyższej Rady Generalnej P. D. R. W. i P. Dz. św. Piotra Apostoła, odbytego od 26 do 28 kwietnia rb. w Rzymie, jakie dał uczestnik tegoż posiedzenia, ks prałat Kazimierz Bajerowicz, prezydent krajowy wspomnianych Papieskich Dzieł w Polsce, oraz po daniu poglądu na rozwój Papieskich Dzieł misyjnych w Polsce za rok 1932, co przedstawił ks. Fr. Lewandowski, Sekretarz generalny P. D. R. W., wygłosił konferencję o ogólnem rozwoju Dzieł misyjnych w Polsce o. Teodor Drapiewski. O rozwoju misji w Nagasaki mówił o. Maksymiljan Kolbe, franciszkanin z Nagasaki, oświetlając swe wywody przeźroczami.

Katolicki Instytut Wychowawczy. — Dekretem JEm. Ks. Kardynała Prymasa A. Hlonda został powołany do życia instytut kościelny pod nazwą: „Katolicki Instytut Wychowawczy" z siedzibą w Poznaniu. — Celem i zadaniem Katolickiego Instytutu Wychowawczego jest zakładanie i prowadzenie zakładów naukowych i wychowawczych, urządzanie zjazdów i kursów dokształcających dla katolików wychowawców i nauczycieli, szerzenie i pogłębianie katolickich zasad wychowawczych i metod nauczania, wydawanie czasopism i innych wydawnictw z dziedziny wychowawstwa.

IV. Kronika zagraniczna.

Walka z bezbożnictwem w Szwajcarji. — W Bernie utworzyła się komisja, złożona z przedstawicieli różnych wyznań, posłów do parlamentu różnych kierunków politycznych i wybitnych prawników, w celu opracowania programu walki z bezbożnictwem. Komisja postanowiła założyć specjalną organizację międzywyznaniową, by tem energiczniej poprzeć sprawę zwalczania przy pomocy środków duchowych propagandy ateistycznej, zasilanej pieniędzmi z Moskwy.

Biskup w pruskiej Radzie Państwa. — Jako przedstawiciel Kościoła do pruskiej Rady Państwa, do której należą reprezentanci religji, nauki, przemysłu, rolnictwa, rzemiosła i t. d., wszedł ks. dr. Wilhelm Berning, biskup z Osnabrück.

„Kościół na kołach". — Na światowej wystawie w Chicago wielkie zainteresowanie licznie zwiedzających wywołuje m. in. „Kościół na kołach". Jest to kaplica-samochód, należąca do stowarzyszenia misyjnego „Catholic Church Extension Society", która przebyła w krajach misyjnych już przeszło 100 000 mil. ang. Ten jedyny w swoim rodzaju kościół został poświęcony przez kardynała Gibbonsa w r. 1915. Na-

tychmiast po wystawie w Chicago powróci z powrotem do misyj, do których należy. Samochód ten składa się z kaplicy, posiadającej ołtarz, 70 miejsc siedzących, konfesjonał, stacje Męki Pańskiej oraz mieszkanko dla kapłana, w skład którego wchodzi pokój sypialny, bawialny oraz miniaturowa kuchenka.

Postęp katolicyzmu w Afryce. — Stosownie do ostatniego sprawozdania Delegatury Apostolskiej w Mombasa, postępy katolicyzmu w kolonjach brytyjskich w Afryce Wschodniej są bardzo znaczne, wyrażają się bowiem za ten rok ostatni cyfrą 50.000. Obecnie powyższa część Afryki liczy ogółem 1.086.385 katolików. Charakterystycznem jest zjawisko, podkreślone przez Delegaturę Apostolską, iż podczas, gdy w okolicach, zamieszkałych przez wyznawców Mahometa, zwłaszcza zaś w Sudanie i na wybrzeżach, postępy są bardzo nieznaczne, w krajach, położonych w samem sercu Afryki, przedewszystkiem zaś w Ugandzie, rozwój katolicyzmu wykazuje ogromny rozkwit.

Organizacja szkolnictwa katolickiego w Austrji. — W czasie Zielonych Świątek w Wiedniu odbył się zjazd przedstawicieli wszystkich katolickich zakładów naukowo-wychowawczych w Austrji. Reprezentowanych było przeszło 800 szkół wszelkiego rodzaju, utrzymywanych przez zgromadzenia zakonne i różne instytucje oraz stowarzyszenia katolickie. W wyniku obrad utworzono „Związek katolickich zakładów naukowo-wychowawczych“. Cała organizacja podzielona została na cztery sekcje: 1) szkoły biskupie, 2) szkoły prowadzone przez zakony męskie, 3) szkoły prowadzone przez zakony żeńskie, 4) szkoły utrzymywane przez instytucje katolickie. Poszczególne sekcje będą miały swoich przedstawicieli w ogólnem kierownictwie związku, przy którym założony został sekretarjat generalny. Przewodniczącym związku wybrany został dr. Jan K. Zessner-Spitzenberg. Zespolenie organizacyjne szkół katolickich w Austrji jest wydarzeniem, które z pewnością będzie miało wielki wpływ na dalszy rozwój stosunków społeczno-kulturalnych w tym kraju.

Protesty przeciwko barbarzyństwu w Hiszpanji.—Madrycki *El Debate* ogłosił tekst, podpisanej przez 38 posłów do kortezów, odezwy do narodu hiszpańskiego, zawierającej protest przeciwko prawu o kongregacjach religijnych. W proteście posłowie zwracają przedewszystkiem uwagę, że prawem tem pogwałcono cały szereg gwarancyj konstytucji republikańskiej. Katoliccy posłowie do kortezów odwołują się do swych wyborców, a także do wszystkich bezstronnych obywateli, którzy głoszą wolność sumienia, jednem słowem, do wszystkich ludzi dobrej woli, rozumiejących niebezpieczeństwo, grożące ojczyźnie ze strony nieodpowiedzialnych tajnych zagranicznych wpływów masonerji i socjalistycznej międzynarodówki. — Związek katolickich lekarzy hiszpańskich złożył do prezydenta Republiki protest przeciw ostatniemu prawu o kongregacjach, motywując swe wystąpienie względami czysto humanitarnemi, albowiem wskutek tego prawa 350 tysięcy chorych, 18 tysięcy umysłowo chorych i 15 tysięcy kalek, pozbawionych zostało hojnie im przez zakony udzielanej opieki.

Echa Konkordatu z Rzeszą Niemiecką. — *Journal des Debats,* omawiając w obszernym artykule Konkordat Stolicy św. z Rzeszą Niemiecką, stwierdza, że przez akt ten rząd Rzeszy zyskuje wielkie oparcie moralne, jakiego mu wiele rządów pozazdrościć może. Pozozumienie się z Kościołem wpływa na utrwalenie nowych rządów, a jednocześnie zapewnia współpracę ludności katolic-

kiej, będącej zasadniczo elementem ładu i dyscypliny.—W związku z podpisaniem Konkordatu Rzeszy ze Stolicą Świętą, kardynał Bertram, arcybiskup wrocławski, jako przewodniczący konferencji biskupów niemieckich w Fuldzie, wystosował do kanclerza Hitlera pismo, w którem wyraża podziękowanie episkopatu za udokumentowaną gotowość strzeżenia wychowania chrześcijańskiego, zwalczania bezbożnictwa i niemoralności oraz obrony praw Kościoła. W zakończeniu pisma kardynał Bertram wyraża życzenie, aby przy wykonywaniu postanowień Konkordatu panowała całkowita zgoda między Kosciołem a rządem Rzeszy ku pożytkowi narodu.

W obronie szkolnictwa katolickiego w Hiszpanji. — Z inicjatywy posłów ze stronnictwa agrarnego, w ciągu kilku dni zaledwie utworzyło się towarzystwo akcyjne z kapitałem 15 miljonów pesetów, którego celem jest zakładanie we wszystkich prowincjach Hiszpanji katolickich szkół początkowych i średnich. Szkoły te mają przejąć funkcje zakładów wychowawczych, kierowanych przez członków zgromadzeń religijnych, którym uchwalona niedawno ustawa zabrania pracy w szkolnictwie od października rb. Niezwykle szybkie ukonstytuowanie się wspomnianego towarzystwa jest nowym dowodem wzrostu społecznych sił katolickich w Hiszpanji.

Nawrócenie duchownego aglikańskiego. — W Kalipong w Indjach przeszedł na katolicyzm duchowny anglikański, R. Sittling, Szkot z pochodzenia. Sittling, będący już w podeszłym wieku, wyrzekł się wszelkich roszczeń do emerytury i poszedł w ślady swego syna Franciszka, który również był duchownym anglikańskim, a przed kilku miesiącami został katolikiem. Nawrócenie się obu niezwykle poważanych i lubianych pastorów wywarło w Kalipong i okolicy wielkie wrażenie i sprawiło, że w krótkim okresie czasu około dwustu osób złożyło prośbę o przyjęcie do Kościoła katolickiego, w tem 31 Hindusów.

Narodowy Kongres Euchar. we Francji. — Dn. 2 lipca rb. zakończono w Angres IX-ty narodowy kongr. eucharystyczny, który był zarazem wspaniałą manifestacją uczuć religijnych katolickiej Francji. Na końcowe uroczystości przybyło z różnych stron Francji około 300 tysięcy osób. Imponujące szczególnie były pochody młodzieży i dzieci, zorganizowanych w „Krucjatach Eucharystycznych“. Około 50 tysięcy młodzieży wzięło udział w końcowej procesji. Na kongres przybyło około trzydziestu arcybiskupów i biskupów, w tem pięciu nowokonsekrowanych biskupów azjatyckich.

Kardynał Bourne o konferencji gospodarczej w Londynie. — Arcybiskup Westminsteru, kardynał Bourne, ogłosił niedawno list pasterski, w którym nawołuje wiernych do modłów o pomyślne wyniki konferencji gospodarczej, która się odbywa w stolicy Anglji. Zagadnienia, rozpatrywane na konferencji, są, zdaniem kardynała, do tego stopnia powikłane i trudne, że nawet najmądrzejsi i najbardziej doświadczeni ekonomiści zmuszeni są szukać ratunku jedynie w natchnieniu, idącem od Boga. W liście swym kardynał zwraca specjalną uwagę na problem, zdaniem jego, bardzo aktualny, mianowicie na sprawę mieszkaniową tych wszystkich, którzy żyją w warunkach, stojących w całkowitej sprzeczności zarówno z pojęciem miłosierdzia chrześcijańskiego, jak i wielce okrzyczaną cywilizacją XX wieku.

Drukowano za zezwoleniem J. E. Księdza Arcybiskupa - Metropolity.

Redaktor i Wydawca KS. LEON ŻEBROWSKI, Kan. Kapit. Metropol.

DRUKARNIA ARCHIDIECEZJALNA W WILNIE.

Z piśmiennictwa.

Ks. Jan Kapica. **Kazania, mowy, odezwy.** Katowice 1933 r. str. 387.

Książka zasługuje na poznanie nietylko dlatego, że to dzieło wybitnego działacza, lecz jednocześnie, jako taka, która niejednokrotnie może dać punkt wyjścia do rozmaitego rodzaju przygodnych przemówień, odezw i t. p.

Ks. dr. Antoni Wiskont. **Konkordat Litewski w zestawieniu z Konstytucją państwową litewską i Konkordatem Polskim.** Wilno, 1932 r. str. 61.

Praca daje dokładne pojęcie stanowiska Kościoła w państwie, jego uprawnień i podstaw do działania.

Ks. E. Kosibowicz, T. J. **Państwo a szkoła.** Kraków 1932 r. str. 23.

Ks. Józef Bok, T. J. **Przewodnik Krucjaty eucharystycznej czyli Rycerstwa Jezusowego.** Kraków 1933 r. str. 154.

Ks. St. Podoleński. **O życie nienarodzonych.** Kraków 1933, str. 128.

Książka zasługuje na poznanie i zalecenie ze względu na nadużycia w pożyciu małżeńskiem.

Ks. Karol Pękala. **Rekolekcje zamknięte szkołą ducha apostolskiego w SMP.** Poznań 1933, str. 69.

Arcyb. Józef Pizzardo. **Dyrektywy dla akcji katolickiej.** Poznań 1933, str. 15.

Ks. Władysław Staich. **Budzenie Świętej.** Dzieje kultu Królowej Jadwigi. Kraków 1933, str. 69.

Ks. dr. Remig. Dąbrowski. **Tradycja według nauki prawosławnych teologów rosyjskich.** Warszawa 1931, str. 144.

Ks. prof. Bernard Bartmann. **Stworzenie Bóg — Świat — Człowiek.** Kraków 1933. str. 149.

O. Matev Crawley SS. CC. **Konferencje rekolekcyjne.** Warszawa 1932, str. 79.

Niech żyje Chrystus-Król. Rekolekcje radości. Wilno 1933, str. 61.

Niezwykle miłe ujęcie myśli rekolekcyjnych, nadające się jak do szerszego rozwinięcia w naukach rekolekcyjnych, tak również do odprawiania ćwiczeń duchownych w samotności.

Ks. Jan Paplatek. T. J. **Błogosławiony Melchjor Grodziecki T. J.** Kraków 1933, str. 66.

Wobec wprowadzenia do Brewjarza Oficjum o bł. Melchjorze, broszurka ta odda znaczne usługi dla zaznajomienia się z życiem naszego Patrona.

Żydostwo i Chrześcijaństwo, czyli słowo prawdy do braci w Izraelu. Wilno, wyd. Misyj Wewnętrznych archid. wil. 1933, str. 70.

Kłosy z Bożej roli. Warszawa 1933 r.

Są to krótkie monografijki na rozmaite tematy, jak np. „św. Antoni Padewski", „Dzieje Jasnej Góry" itp.

Echo miast. — Tygodnik, poświęcony sprawom polskiego mieszczaństwa, jest czasopismem, opartem o ideologję chrześcijańską i narodową. Kraków, ul. Szpitalna (Cena 1 zł. miesięcznie).

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Rok VII Wilno, dn. 10 i 25 sierpnia 1933 r. Nr. 15—16

WIADOMOŚCI
ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA:
Rocznie 15 zł.
Półrocznie 8 zł.
Nr. pojed. 80 gr.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1
Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418
Chrześcijański Bank Spółdzielczy
na Antokolu w Wilnie.

OGŁOSZENIA:
1/1 strona 48 zł.
1/2 strony 24 zł.
1/4 strony 12 zł.
1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

TREŚĆ ZESZYTU.

Rok VII Wilno, dn. 10 i 25 sierpnia 1933 r. Nr. 15—16

WIADOMOŚCI
ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE
DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA: Rocznie 15 zł. Półrocznie 8 zł. Nr. pojed. 80 gr.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1
Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418 Chrześcijański Bank Spółdzielczy na Antokolu w Wilnie.

OGŁOSZENIA: 1/1 strona 48 zł. 1/2 strony 24 zł. 1/4 strony 12 zł. 1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

DZIAŁ URZĘDOWY.

ZARZĄDZENIA STOLICY APOSTOLSKIEJ.

Wniesienie na Index ksiąg zakazanych.

Dekretem z dn. 17 czerwca 1933 r. Najwyższa Św. Kongregacja Św. Oficjum powiadamia, iż na posiedzeniu dn. 14 czerwca rb. została wniesiona na Index ksiąg zakazanych książka: P. Alfaric, Paul-Louis Couchoud, Albert Bayet, *Le problème de Jésus et les origines de christianisme.* Paris, Les Oevres Rerpresentatives. Uchwałę powyższą Ojciec św. zatwierdził dnia 15 czerwca rb. i ogłosić nakazał.

(*Acta Ap. Sedis,* t. 25, str. 313).

Nadanie odpustu za modlitewkę, odmawianą przy sporządzaniu lub odnawianiu sprzętów lub szat liturgicznych.

Ojciec św., z Bożej Opatrzności Papież Pius XI, na audjencji, udzielonej w dniu 19 maja rb. niżej podpisanemu Kardynałowi Ponitencjarzowi Wielkiemu, łaskawie zezwolił, aby ci wszyscy, którzy przy sporządzaniu lub odnawianiu sprzętów kościelnych i szat liturgicznych, jak pojedyńczo tak i w instytucjach, w tym celu założonych, niosą swą pomoc bezpłatnie, jak również ci, którzy dla poparcia celów misyjnych ofiarowują pomoc własnych rąk, mogli uzyskać *odpust cząstkowy 300 lat,* za każdym razem, gdy się temu dziełu poświęcają i, by je święciej wykonać, odmówią przynajmniej z sercem skruszonem modlitewkę:

Jesu, via et vita nostra, miserere nobis. Niniejsze ma znaczenie wieczyste bez wydania Breve. Bez względu na jakiekolwiekbądź przeciwne zarządzenia.

Dan w Rzymie, w siedzibie Św, Penitencjarji, dn. 2 czerwca 1933 roku.

(L. S.) W. Kard. Lauri, *Penit. Wielki.*

J. Teodori, *Sekretarz.*

ZARZĄDZENIA ORDYNARJATU ARCYBISKUPIEGO.

Zarządzanie w rejestrach stanu cywilnego adnotacyj o zmianie nazwisk.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, dn. 3. VIII. 1933 r. № 14.105.

Zgodnie z zarządzeniem J. E. Ks. Arcybiskupa-Metropolity, niniejszem podaje się do wiadomości i stosowania pismo Ministerstwa spraw wewnętrznych do p. Wojewody w Nowogródku z dn. 25 kwietnia 1933 r. № AC. 27-a, nast. treści:

„Ze sprawozdania Pana Wojewody z dnia 25 lutego 1933 r. № AO. A. I. 16/5 wynika, że urzędnicy stanu cywilnego dla wyznań chrześcijańskich odmawiają wykonania zarządzeń wojewódzkich władz administracji ogólnej, mających za przedmiot adnotację we właściwych rejestrach stanu cywilnego wzmianek o zmianie nazwiska.—Odmowa ta uzasadniana bywa okolicznością, że w sprawach *o sprostowanie* aktu stanu cywilnego właściwe są konsystorze (Sądy Biskupie i Arcybiskupie). Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wyjaśnia, że zarządzenie wzmianek marginesowych o zmianie nazwiska nie może być żadną miarą utożsamiane ze sprostowaniem aktu stanu cywilnego.—Pod sprostowaniem aktu stanu cywilnego rozumieć należy wyłącznie tylko sprostowanie ujawnionych w akcie omyłek lub niedokładności.—Natomiast adnotacja o zmianie nazwiska bez względu na to, czy zezwolenie na zmianę nastąpiło w wykonaniu ustawy z dnia 24. X. 1919 r. o zmianie nazwiska (Dz. U. R. P. Nr. 88, poz. 478), czy też na podstawie ustawy z dnia 22 marca 1929 r. o zmianie nazwisk hańbiących, ośmieszających i nielicujących z godnością człowieka (Dz. U. R. P. Nr. 3, poz. 16 z 1930 r.), żadną miarą nie może być podciągana pod pojęcie sprostowania omyłki lub niedokładności, przyczem jest rzeczą obojętną, czy dopiero zapis do rejestrów stanu cywilnego nadaje zezwoleniu na zmianę na-

zwiska charakter prawotwórczy (art. 6 ustawy z 24. X. 1919 r.), czy też charakter ten posiada sam przez się akt zezwolenia, z chwilą doręczenia go stronie (art. 8 ustawy z dnia 22. III. 1929 r.). — Zarówno w pierwszym jak drugim wypadku podstawą prawną zarządzenia przez wojewódzkie władze administracji ogólnej, zapisu o udzielonem zezwoleniu na zmianę nazwiska jest specjalny, w obowiązującym prawie cywilnem nieprzewidziany, przepis wyżej powołanych ustaw, upoważniający władze administracji ogólnej do wydawania wiążących zleceń urzędnikom stanu cywilnego. — O powyższem należy pouczyć urzędników stanu cywilnego, przyczem w razie trwającego ich oporu, Ministerstwo nie omieszka wkroczyć w drodze nadzoru na podstawie sprawozdania Pana Wojewody, podającego konkretne wypadki odmowy wykonania wydanych w dziedzinie tej zarządzeń. *(—) Żymirski*, Naczelnik Wydziału".

Wobec tego, że w archidiecezji wileńskiej, zgodnie ze stat. 174 Synod. archid. wil., odpisy ksiąg metrycznych co roku winny być przesyłane do Kurji Metropolitalnej, ile razy zajdzie potrzeba zastosowania powyższego zarządzenia ministerjalnego w księgach autentycznych w poszczególnych parafjach, księża Proboszczowie mają obowiązek przesyłać do Kurji Metropolitalnej zawiadomienie o dokonanej adnotacji wraz z odpisem odnośnego zarządzenia władz administracyjnych, jeżeli adnotacja została dokonana w księdze, której odpis został już we właściwym czasie przesłany do Kurji.

Ks. J. Ostreyko
w/z Kancl. Kurji.

W sprawie sprzętów kościelnych i liturgicznych.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, dn. 12. VIII. 1933 r. № 14.191/L.

Kurja poleca uwadze W. Duchowieństwa ogłoszony drukiem w roku 1933 przez Księgarnię Św. Wojciecha (Poznań, Al. Marcinkowskiego 22) *Katalog sprzętów kościelnych i dewocjonaljów*, wskazujący najodpowiedniejsze, bo krajowe, źródło nabycia sprzętów liturgicznych, urządzeń i ozdób kościelnych oraz dewocjonaljów, wykonywanych solidnie i sumiennie przez krajowych fachowców.

Ks. J. Ostreyko
w/z. Kancl. Kurji.

Nowe rozgraniczenie parafij Mosty—Pieski (Piaski).

ROMUALDUS JAŁBRZYKOWSKI
Dei et Sanctae Sedis Apostolicae gratia
ARCHIEPISCOPUS - METROPOLITA VILNENSIS
S. Th. M.

In perpetuam rei memoriam.

Gregis Nobis commissi saluti instantes eiusque animarum malis mederi cupientes, attenta locorum conditione, auditis, quorum interest, coloniam fabrilem Mosty hucusque pertinentem ad parochiam in Mosty cum suis incolis et familiis a praedicta parochia auctoritate Nostra ordinaria, ad tramitem Codicis J. C. (c. 1427), separamus et ad ecclesiam parochialem in Piaski decanatus Wołkowyscensis adscriptam esse declaramus et statuimus.

In quorum etc.

Datum ex aedibus Curiae Metropolitanae Vilnensis.

Vilno, die 21 mensis Augusti 1933 a. № 7618.

X. J. Poniatowski (L. S.) *† R. Jałbrzykowski*
pro Cancellar. Curiae Archiepiscopus-Metropolita.

RUCH PERSONALNY.

Na mocy zarządzenia J. E. Księdza Arcybiskupa-Metropolity Wileńskiego, w składzie osobistym Duchowieństwa zaszły następujące zmiany:

Ks. Maksymiljan Sarosiek M. T., prob. w Żołudku, na prob. do Goniądza, dn. 26. VII. 33 r. N. 13990.

Ks. Jerzy Andrukonis, prob. w Goniądzu, na prob. do Niemenczyna, dn. 26. VII. 33 r. N. 13991.

Ks. Michał Michnowicz M.T., prob. w Niemenczynie, na prob. do Żołudka, dn. 26. VII. 33 r. N. 13392.

Ks. Alfons Rotkiewicz, pref. w Landwarowie, na pref. do Borodzienicz, dn. 28.VII. 33 r. N. 187.

Ks. Jan Rudziński, pref. z Żupran, na pref. do Landwarowa, dn. 28.VII. 33 r. N. 188.

Ks. Aleksander Bebko, pref. w Mikołajewie, na pref. do Żupran, dn. 28.VII. 33 r. N. 189.

Ks. Hieronim Olszewski, wik. kość. św. Jana w Wilnie, na pref. do Mikołajewa, dn. 28.VII. 33 r. N. 190.

Ks. Hieronim Olszewski, wikarjusz par. św. Jana w Wilnie, na rektora kość. w Mikołajewie, dn. 8. VIII. 33 r. N. 14161.

Ks. Jan Szydłowski, neoprezb., na wik. kość. Znalezienia św. Krzyża (pobernard.) w Grodnie, dn. 12. VIII. 33 r. N. 14223.

Ks. Jan Goj, wik. w Janowie, na wik. do Korycina, dn. 19.VIII. 33 r. N. 14285.

Ks. Jan Siemaszkiewicz, prob. w Dukształach Pijarskich, na wł. prośbę przeniesiony na wik. do Janowa, dn. 19.VIII. 33 r. N. 14286.

Ks. Lucjan Pereświet-Sołtan, neoprezbiter, na wik. do kość. św. Jana w Wilnie, dn. 19.VIII. 33 r. N. 14287.

Ks. Stanisław Nacewicz, neoprezbiter, na wik. do Wornian, dn. 21.VIII. 33 r. N 14313.

Ks. prof. dr. Jan Ellert, notarjusz Sądu Arcyb. i Metropol., na kapelana Seminarjum Metropolitalnego i obrońcę W. M., dn. 21.VIII. 33 r. N. 1413

Ks. J. Ostreyko
w/z Kancl. Kurji.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

CENTRUM I PERYFERJA.

Pseudo-Dionizy Areopagita w pismach swoich „O hierarchji niebiańskiej“ i „O hierarchji kościelnej“ (Migne Gr. t. 3—4) przedstawia Boga, jako punkt środkowy kręgów rzeczy stworzonych, które stają się coraz niedoskonalsze, im więcej się oddalają od wspólnego środka. Kościół na ziemi jest odbiciem świata duchowego; w nim punktem środkowym jest Chrystus — Bóg wcielony. Każdy członek Kościoła czerpie doskonałość swoją od Niego i tem mniej jest doskonałym, im dalej od niego Chrystus. Pomijając filozoficzne wywody autora, myśli rzucone przez niego zostały przyjęte w wiekach późniejszych, a dzisiaj wielu pisarzy czerpie stamtąd porównania, szczególniej co do znaczenia centrum środka dla peryferji.

Czem dla Kościoła Chrystus i Jego zastępca, Papież, tem dla diecezji jest Ordynarjusz, a dla parafji — proboszcz. Chodzi tylko o to, by każdy z nich nosił w sobie Chrystusa i rozdawał Go swoim owieczkom, gdyż On istotnie jest ośrodkiem życia nadprzyrodzonego, które się z konieczności zmniejsza i zanika przy oddaleniu się od ożywczego centrum. *„Jam jest szczep winny, a Ojciec mój jest oraczem. Wszelką latorośl, we mnie nie przynoszącą owocu, odetnie ją: a wszelką, która przynosi owoc, oczyści ją, aby więcej owocu przynosiła“* (Jan 15. 1—2).

Ożywieni tą myślą świątobliwi rządcy kościelni i świeccy starali się mnożyć fizyczne centra (diecezje, parafje) życia duchowego, wznosząc coraz gęściej świątynie, przez które wierni mogli się przybliżać do Ośrodka Duchowego i łączyć się z Nim w Sakramentach św. W krajach, gdzie katolicyzm nie miał przeszkód w swym rozwoju ekspansywnym (co do szerzenia się nazewnątrz) i intensywnym (co do pogłębiania życia wewnętrznego), spotykamy diecezje w każdym powiecie, a parafje w każdej wiosce (np. Włochy), które i dzisiaj się mnożą w miarę naturalnego wzrostu liczby wiernych. Miljonowe diecezje, albo kilkunastutysięczne parafje uważane są tam za wielkie curiosum, gdyż najgorliwsi duszpasterze nie potrafią wszystkich należycie obsłużyć.

Tem się powodowali dawniej i nasi rządcy kościelni i świeccy, starając się o pomnożenie fizycznych ośrodków życia duchowego (diecezyj i parafij). Wszak pod koniec wieku XVIII, w czasach przedrozbiorowych, w Polsce było znacznie więcej

parafij (filji i kaplic), tych fizycznych ośrodków życia duchowego, niż to mamy dzisiaj, kiedy ludność naturalnie wzrosła prawie pięciokroć, a w niektórych miejscach znacznie więcej. Wystarczy przejrzeć choćby *Biskupstwo Wileńskie* ks. Kurczewskiego, albo rubrycelę starą, by się przekonać o prawdziwości powyższego na terenie choćby diecezji wileńskiej.

Nie dziw tedy, że uświadomienie religijne wiernych nie postąpiło, albo nawet się zmniejszyło, że w wyborach do ciał ustawodawczych rzekomi wierni głosują na listy partyj antyreligijnych, że w Warszawie np. liczący się urzędowo katolikami wybierają 2—3 posłów komunistycznych, a w rzekomo katolickiem Wilnie mamy w Radzie Miejskiej zaledwie kilku rajców, broniących otwarcie Kościoła. My się tylko łudzimy, patrząc na przepełnione nasze świątynie, które również były przepełnione przed stu laty, kiedy wiernych było o wiele mniej, niż teraz, a świątyń prawie tyleż, jeżeli nie więcej.

Może mnie spotkać zarzut, że sama liczba świątyń jeszcze nie wpływa na podniesienie religijności, a nadmierna ilość może działać wręcz przeciwnie; na dowód zaś może kto przytoczyć wszystkim znany fakt, że w wielu miejscach odległość od kościoła pozostaje w odwrotno-proporcjonalnym stosunku religijności parafjan. Niestety, tak jest, ale tylko tam, gdzie świątynia nie jest ogniskiem, promieniejącem na paryferje, ogniskiem prawdziwej żarliwości i miłości, ale tylko miejscem urzędowego z musu administrowania sakramentów i urzędniczego załatwiania spraw parafjalnych. Tam się więcej nieraz daje siebie, niż Chrystusa — szuka się chwały lub korzyści własnej, nie zaś Tego, który nas posłał. Tam nic nie grzeje, ale ziębi i dlatego zimnymi czyni tych, którzy mieszkają bliżej. Na szczęście te objawy należą już do wyjątków, a wyjątki nie mogą wpływać na regułę.

„Bóg, w pośrodku jego nie będzie poruszone“ woła psalmista, gdyż *„On jest ucieczką naszą i mocą: pomocnikiem w uciskach, które nalazły nas bardzo“* (Ps. 45). Wprawdzie Bóg jest wszędzie, ale dla nas ludzi zmysłowych Bóg się objawił w sposób zmysłowy: *„Słowo ciałem się stało i mieszkało między nami“*, zamieszkało w naszych świątyniach, w pośrodku nas i chce z nami pozostać *„aż do skończenia świata“*, chce udostępnić codzienne obcowanie z sobą dla szerszych mas, a szczególniej ułatwić udział w niekrwawej Ofierze w dnie świąteczne i niedzielne tym, którzy po ciężkiej pracy w dnie powszednie nie mają sił i możności udać się do dalekiego kościoła za kilka-

naście kilometrów, a w mieście, choćby za dwa kilometry. Musimy im w tem ułatwić, a poniekąd ułatwić i Bogu-Człowiekowi stanąć w pośrodku tych, którzy Go jeszcze nie znają.

Nie znają — tak jest — to nie przesada. W wojsku często spotykałem rekrutujących się z miast żołnierzy, którzy poraz pierwszy przystępowali do spowiedzi i nie mieli jeszcze pojęcia o czterech głównych prawdach wiary, a w Warszawie w pewnej kilkadziesiąt tysięcy liczącej parafji spotkałem nawet nie chrzczonych młodzieńców, pomimo że świątynia była zawsze przepełniona. Dziś tam powstały jeszcze cztery parafje z tyluż świątyniami i wszystkie są przepełnione.

Nie lepiej jest na peryferjach i w naszych miastach. Aby się o tem przekonać naocznie, wystarczy wyjść w godzinach przedpołudniowych w święta na t. zw. Łosiówkę, albo Kominy i zbadać w przybliżeniu, jaki odsetek wiernych śpieszy do kościoła na nabożeństwo, oraz przyjrzeć się, jak spędzają dnie świąteczne.

Zmierzam do tego, by rozchwiać bezpodstawne uprzedzenie do pomnażania fizycznych ośrodków życia duchowego, gdyż tego się domaga naturalny przyrost ludności, a w miastach ich rozbudowa, nadto tego się domaga mnożenie się ośrodków antykatolickiej działalności, szczególniej tam, gdzie niema należytego przeciwdziałania. Tu nie chodzi o wznoszenie wielkich, kapiących złotem świątyń o niebotycznych wieżach, które w naszych czasach słusznie mogą być uważane za luksus i dawać przeciwnikom oręż przeciwko nam, lecz o świątynie mniejsze i skromne, lubiane i uczęszczane wszędzie przez wiernych.

Zrozumiano to doskonale w Paryżu, gdzie po wojnie w ciągu paru lat powstało na paryferjach miasta kilkadziesiąt nowych skromnych kościołów, obsługiwanych przez gorliwych, pełnych poświęcenia kapłanów „wspólnoty", osiadłych na miejscu, albo nawet dojeżdżających z centrum głównego. Ilość tam nawróceń najzawziętszych do niedawna wrogów Kościoła przechodzi wszelkie pojęcie, jak to widać z dziełka *Le Christ dans la banlieue*, z którem warto się zapoznać. Wpływa to na zmianę stosunku do Kościoła członków rządu nieraz radykalnego, który, wbrew istniejącemu prawu, pozwolił już wszystkim zakonom powrócić do Francji, a biskupom udziela obfitych zasiłków pieniężnych, pomimo iż one nie figurują w budżecie. Niewątpliwie wpłynie to i na zmianę ustawodawstwa francuskiego.

Prawda, że tam są lepsze warunki pod względem komunikacji, niż u nas, co ułatwia nieraz jednemu kapłanowi obsłużyć dwa lub trzy kościoły; ale ta okoliczność winna jeszcze bardziej

pobudzić nas do działalności w tym kierunku, gdyż przy gorszej komunikacji łatwiej jednemu kapłanowi dostać się do mniej lub więcej odległego punktu, niż setkom wiernych — do także odległej świątyni.

Pisząc to, bynajmniej nie jestem zwolennikiem mnożenia parafij tam, gdzie tego nie zachodzi potrzeba i niema odpowiednich warunków materjalnych, zapewniających byt duszpasterzowi i owocność jego pracy, ale mam na względzie pomnożenie fizycznych ośrodków życia duchowego tam, gdzie centrum jest za odległe i nie może w sposób należyty promieniować na peryferje, które dzięki temu powoli się oziębiają i ulegają wpływom obcym. Z własnej praktyki mogę powiedzieć, że na wsi 8 kilometrów, a w mieście — dwa, stanowią poważną przeszkodę do spełnienia pod ciężkim grzechem nakazanego obowiązku wysłuchania Mszy św. w dnie świąteczne. Moraliści zaś (Lehmkuhl, Noldin, Genicot) posuwają się jeszcze dalej i uważają, że odległość na wsi 6 kilometrów a w mieście $1^1/_2$ zwalnia od obowiązku słuchania Mszy św., ale natomiast zobowiązuje duszpasterzy do umożliwiania wiernym spełnienia tego obowiązku w inny sposób. *X. M. S.*

Szkoła Bożych Podchorążych.

W Potulicach, w pałacu, darowanym przez ś. p. hr. Anielę Potulicką Seminarjum Zagranicznemu, mieści się od 1 września 1932 r. dom nowicjacki tej instytucji, którą J.Em. Ks. Kardynał Prymas, Dostojny Protektor naszego wychodźtwa, nazwał *żywym pomnikiem chrześcijańskiej miłości bliźniego i polskiego patrjotyzmu.*

Seminarjum Zagraniczne ma przygotować duszpasterzy i pomocników misjonarskich dla naszego wychodźtwa. Bo naprawdę jest źle! *Na wychodźtwie polskie dusze giną!*

Czyż możemy być obojętni, wiedząc, że 8 miljonów Polaków żyje poza granicami Polski, że poza Ameryką Półn. na każde 20.000 Polaków przypada zaledwie jeden polski ksiądz, że w Argentynie Centr., w Paragwaju i Urugwaju dziesiątki tysięcy rodaków nie widziały jeszcze polskiego księdza, że polski kapłan i polski pacierz jest najsilniejszą twierdzą polskości na wychodźtwie?

Narazie przyjęto do Seminarjum 37 kandydatów, 20 z nich, mając maturę gimnazjalną lub semestry uniwersyteckie, kieruje się na misjonarzy dla wychodźtwa. Ich przygotowanie obejmuje

jeden rok nowicjatu w Potulicach oraz 5 lat studjów filozoficzno-teologicznych. 17 wykształconych w pracach zawodowych (elektrotechnicy, organiści, monterzy, ogrodnicy, stolarze, graficy, obuwnicy, krawcy) zaofiarowało się na pomocników misjonarskich.

W dniu 15 października 1932 r. rozpoczął się w Potulicach *kanoniczny nowicjat kandydatów na przyszłych duszpasterzy wśród rodaków na wychodźtwie.*

Oto wrażenia naocznego świadka:

„Słoneczny dzień październikowy. Radością grają drzewa parku potulickiego — tysiącem krasnych barw. Czerwone liście dywanem. *Kto się w opiekę* — śpiewa chór rozentuzjazmowanych młodzieńców, przyszłych kapłanów Bożych. Z płonącemi świecami postępuje ten niezwyczajny pochód.

Rozkołysany dzwon. Przepiękna świątynia potulicka powoli do nas podchodzi. Podwoje rozwarte, zapraszające wszystkich. Schody umajone aż po wyścielone dywanami tafle. Zapachem pól nagrzane powietrze wypełnia świątynię. W kwiatach ołtarz. Palmy chwiejące długiemi, zielonemi liśćmi, siostrzyce tych egzotycznych, dalekich. *Veni Creator* — wzbija się pod „niebiosa. Mowa księdza Posadzego, jako oliwa w rozpalone Chrystusa miłością serca. *Bóg i Ojczyzna* — zawołaniem Seminarjum. W trudzie i wyrzeczeniu, od lodów Północy aż po prerje dalekiej Argentyny, nieść Boga najmilszym rodakom. Wybrańcy Boży krzyżem leżą.

Omnes Sancti et Sanctae Dei, intercedite pro nobis. — Wszyscy Święci i Święte Boże, przyczyńcie się za nami! Każdy klęka u stopni ołtarza, ofiarując całego siebie Temu, który jest Pasterzem dusz.

Chwila najpiękniejsza. W niejednych oczach perły błyszczą. Biją upojnie serca. Płaczą mieszkańcy wioski. Należałoby to spisać na stronach wielu, ale te stronnice nigdy na ziemi czytane nie będą".

Alea iacta est! Początek zrobiono. Rzecz zrozumiała jednak, że w dzisiejszych nadzwyczaj trudnych warunkach finansowych nowopowstające Seminarjum walczy z trudnościami natury finansowej. „Mimo wszystko — mówi Dostojny Założyciel Seminarjum — *wierzę w ofiarność tak naszego wychodźtwa*, jak również społeczeństwa polskiego. Zresztą czekać dłużej nie wolno, zbyt wielka ciąży na mnie odpowiedzialność przed Bogiem i Narodem".

Niech się więc rozwija jak najwspanialej to wiekopomne dzieło misyjne. Niech się rozrasta instytucja, która w dziejach

naszego wychodźtwa tak wybitną ma odegrać rolę. Da Bóg, będzie to prawdziwa *Szkoła Bożych podchorążych*, z której wyjdą młodzi kapłani o sercach gorących, buchających płomieniem miłości Boga i bliźniego. Oni to w świat szeroki pójdą z hasłem szczytnem na ustach: *Wszystko dla Boga i Polski i ukochanej naszej rzeszy wychodźczej.*

Przyjmuje się zgłoszenia maturzystów i studentów uniwers., jako kandydatów do kapłaństwa. Na pomocników misjonarskich przyjmuje się narazie jeszcze tylko ogrodników kwalifikowanych lub przyuczonych.

Ofiary przesłyać przez P. K. O. na konto Seminarjum Zagranicznego Nr. 202.454.

Ś. p. ks. Franciszek Hrynkiewicz.

W dniu 25 lipca rb. w Kosowie, po krótkiej, lecz ciężkiej chorobie, zmarł b. prefekt szkół średnich w Grodnie i kapelan SS. Nazaretanek, ks. Franciszek Hrynkiewicz. Zawsze był wątłego zdrowia; nic jednak nie zapowiadało tak rychłej katastrofy. Ostatniemi czasy, po wyjściu na emeryturę, zdrowie jego o tyle się poprawiło, że się zdawało, iż przy zmianie warunków będzie jeszcze mógł długo pracować dla chwały Bożej. A tak potrzebną była jego praca w Grodnie!

Trzeba znać stosunki grodzieńskie, żeby należycie ocenić, jak wielką stratę poniosło Grodno przez śmierć tego skromnego, cichego kapłana; to też opłakiwało zgon jego z wielkim i niekłamanym żalem, a pogrzeb dn. 31 lipca stał się wprost żywiołową manifestacją grodnian na cześć przedwcześnie zgasłego kapłana.

Ś. p. ks. Fr. Hrynkiewicz ur. w Nowym Dworze, pow. sokólskiego, dn. 5 października 1884 r., nauki gimnazjalne pobierał w Grodnie, do Seminarjum Duch. w Wilnie wstąpił 8 paźdz. 1901 r., ukończył zaś dn. 16 czerwca 1905 r.; po dwuletnim pobycie w Akademji Duch. w Petersburgu, dn. 24 czerwca 1907 r., przyjął święcenia kapłańskie, poczem udał się jeszcze na studja teologiczne zagranicę i przebywał częściowo w Innsbrucku, częściowo zaś w Monachjum, poświęcając się studjom Teologji Moralnej i nauk pedagogicznych. Po powrocie z zagranicy pracuje kolejno, jako wikarjusz, przy Farze grodzieńskiej i przy kościele po-bernardyńskim, a jednocześnie jest prefektem prywatnych szkół średnich w Grodnie. Dn. 20 lipca 1911 r. został naznaczony na kapelana przy kośc. PP. Brygidek, który niedawno objęły SS. Nazaretanki, i był na tem stanowisku aż do 1920 r.,

czyli do czasu, gdy zostało zorganizowane państwowe gimnazjum im. Ad. Mickiewicza. Będąc kapelanem, był jednocześnie prefektem szkół średnich.

Najwybitniej zaznaczyła się działalność ś. p. ks. Hrynkiewicza za okupacji niemieckiej, w czasie organizowania się szkolnictwa polskiego w Grodnie. Jego to przeważniej zabiegom i wpływom zawdzięczać należy zaczątek męskiego i żeńskiego gimnazjów w Grodnie, a poniekąd i seminarjów nauczycielskich, w których początkowo pracował sam, jako prefekt; z początkiem 1921 r. został tylko przy państwowem gimnazjum męskiem im. Ad. Mickiewicza, przy którem też założył kaplicę i tam na stałe zamieszkał, zrzekając się kapelanji przy kośc. klasztornym. Wiosną 1930 r., czując się niezdrowym, zrezygnował z prefektury i dn. 12 kwietnia 1930 r. otrzymał nominację na probostwo w Hoży; zrozumiał jednak, że duszpasterstwo na wsi nie da mu warunków, któreby zapewniły możność wzmocnienia się na siłach, i dlatego już w czerwcu tegoż roku prosi Arcypasterza o zwolnienie z probostwa i osiada na pewien czas w rodzinnym Nowym Dworze, od kwietnia zaś 1932 r. zostaje ponownie kapelanem SS. Nazaretanek w Grodnie i na tem stanowisku śmierć go zastała.

Dn. 24 czerwca 1932 r., w dzień św. Jana, ś. p. ks. Hrynkiewicz obchodził 25-lecie swego kapłaństwa. Wtedy to można było ocenić jego prawdziwie kapłańską działalność; szereg wypowiedzianych przy tej okazji mów wiernie i dobitnie ją zobrazował; podnoszono wówczas jego zalety wychowawcze, pracę w organizacjach religijnych szkolnych i pozaszkolnych, jak również na polu akcji społecznej i charytatywnej. Kto się przyglądał tej pracy zbliska, może stwierdzić, że nie było w tem przesady, że w wielu gałęziach tego rodzaju pracy ś. p. ks. Fr. Hrynkiewicz był nietylko działaczem, lecz i organizatorem.

W pracy wychowawczej ś. p. ks. Hrynkiewicz może się poszczycić tem, że niejednego młodzieńca z pośród swych uczniów skierował na drogę powołania kapłańskiego.

Na szczególniejsze podkreślenie zasługuje gorliwość w pracy kapłańskiej. Pomimo uciążliwej pracy szkolnej, długie nieraz godziny poświęcał na słuchanie spowiedzi, a konfesjonał jego był stale oblężony; widać, umiał go wykorzystać dla rzetelnego dobra dusz. Chętnie też mawiał nauki, które się wyróżniały zazwyczaj głęboką wiarą i pełnią uczucia.

Skromny, cichy, uczynny, pogodny, prawdziwie „kapłański“ zjednywał sobie serca wszystkich, przedewszystkiem zaś mło-

dzieży szkolnej. Te jego zalety zjednywały mu sympatję wszystkich, nawet niekatolików; okazało się to przy pogrzebie, dn. 31 lipca, gdy nietylko katolicy, lecz i innowiercy wzięli liczny udział w oddaniu mu ostatniej posługi.

Spoczął w Grodnie na cmentarzu parafjalnym, dokąd odprowadziło go liczne grono kapłanów.

Requiescat in pace! *X. A. N.*

Ś. p. ks. Antoni Szymelun

kan. hon. wileń., prob. w Rotnicy.

Dn. 28 lipca rb. zmarł w Rotnicy, dek. grodzieńskiego, proboszcz miejscowy ks. Antoni Szymelun.

Ś. p. ks. A. Szymelun ur. 10 września 1859 roku we wsi Borwojny, pow. poniewieskiego (Litwa). Początkowe nauki pobierał w szkole realnej w Mitawie i w progimnazjum lipawskiem. Do Seminarjum Duch. w Wilnie wstąpił w roku 1880, dnia zaś 9 lipca 1883 roku został wyświęcony na kapłana przez Biskupa Karola Hryniewickiego.

Wkrótce po wyświęceniu ś. p. ks. A. Szymelun został naznaczony na wikarjat w Żoślach, a stamtąd przeniesiony na takież stanowisko do Bociek, dnia zaś 14 października 1885 r. otrzymuje pierwsze probostwo w Topczewie, i potem kolejno był proboszczem w Nowym Dworze (sokólskim), Narwi, Giełwanach, Głębokiem; najdłużej zaś, bo od 1911 roku do 1925, proboszczował w Porzeczu, skąd przeniesiony został do Rotnicy, gdzie i zakończył życie, wkrótce po odprawieniu złotych godów kapłańskich. Śmierć nastąpiła nieoczekiwanie; ś. p. ks. Szymelun bowiem aż do ostatniej chwili cieszył się najlepszem zdrowiem. Dn. 13 czerwca rb. JE. Ks. Arcybiskup Metropolita mianował go kanonikiem honorowym.

W czasie 50-letniej służby kapłańskiej ś. p. ks. Szymelun zaznaczył się jako wytrwały pracownik w winnicy Pańskiej; najbardziej wydatną była jego praca w Giełwanach (Litwa) i Porzeczu (dek. grodzieński), gdzie zabiegliwością i staraniem doprowadził do porządku kościoły parafjalne: w Giełwanach przeprowadził gruntowny remont, w Porzeczu zaś znacznie rozszerzył prowizoryczną kaplicę i zaopatrzył ją w niezbędne aparaty i sprzęty kościelne. Znacznie również przyczynił się do powstania parafji w Nowej Rudzie i budowy obecnego kościoła w tej nowej parafji. Pogrzebany został 1 sierpnia rb. na cmentarzu w Rotnicy.

Requiescat in pace!

KRONIKA KOŚCIELNA I RELIGIJNA.

I. Kronika archidiecezjalna.

Księża Biskupi w Wilnie. — W końcu lipca i w sierpniu Wilno odwiedzili I. I. E. E. Księża Biskupi Łukomski, Dembek, Dr. Przeździecki, Szelążek i Łosiński. Arcypasterz wileński podejmował Dostojnych Gości w Trynopolu.

Święcenia kapłańskie. — Dn. 20 sierpnia rb. JE. Ks. Arcybiskup-Metropolita udzielił święceń kapłańskich diakonowi Stanisławowi Nacewiczowi.

„Dzień Prasy". — Zgodnie z zarządzeniem JE. Ks. Arcybiskupa-Metropolity, we wszystkich parafjach archid. wileńskiej odbywają się *Dnie Prasy*. Zainteresowanie sprawą prasy w szerokich masach wzrasta. Najbardziej bodaj dodatnim skutkiem tych *Dni* jest uświadomienie, że nie każde słowo drukowane może przynieść pożytek czytającemu — są książki i gazety, których trzeba się strzec jak ognia. W wielu parafjach dał się zauważyć ruch ku prenumerowaniu pism perjodycznych. Niestety, kryzys ten ruch bardzo tamuje.

Dzwonica świętojańska. — W ciągu miesięcy letnich remont dzwonicy świętojańskiej został doprowadzony niemal do końca. Należy z całą pewnością oczekiwać, że w pierwszych dniach września zostaną zdjęte rusztowania i dzwonica znowu się ukaże w całej swej okazałości. Szybki postęp prac należy zawdzięczać zabiegom i staraniom obecnego proboszcza, ks. Tadeusza Makarewicza.

Odsłonięcie tablicy pamiątkowej ku czci powstańca, ś. p. ks. Ziemackiego — Dnia 23-go lipca r. b. odbyło się wobec licznie zgromadzonych wiernych, przedstawicieli władz administracyjnych, samorządowych i wojska, odsłonięcie tablicy pamiątkowej ś. p. ks. Rajmunda Ziemackiego, rozstrzelanego dnia 5 czerwca 1863 roku na placu Łukiskim w Wilnie z wyroku sądu polowego, za generał-gubernatora Murawjewa-Wieszatiela. Ks. Ziemacki, jeszcze jako 18 letni chłopiec, brał udział w powstaniu 1831 r. Skłuty pikami kozackiemi w potyczce pod Oszmianą po pamiętnej rzezi oszmiańskiej długo musiał się ukrywać przed władzami zaborczemi, aż wreszcie znalazł pewne schronienie w Seminarjum diecezjalnem wileńskiem, jeszcze podówczas niezbyt obserwowanem przez Moskali. W roku 1838 wyświęcony na kapłana, przez lat 11 był wikarjuszem przy kościele św. Rafała w Wilnie, a później proboszczem w Wawiorce, pow. lidzkiego, gdzie go zastało powstanie 1863 roku. Za odczytanie manifestu Rządu Narodowego w dniu 27 stycznia 1863 roku został skazany na śmierć i rozstrzelany. Uroczystość odsłonięcia tablicy w kościele św. Rafała zgromadziła liczne zastępy publiczności. Sumę uroczystą odprawił ks. prałat Adam Sawicki, kazanie okolicznościowe wygłosił ks. kan. Leon Żebrowski. Biorąc za motto słowa Ewangelji: „Strzeżcie się fałszywych proroków", kaznodzieja mówił, iż powstania były protestem przeciw pogwałceniu świętych praw narodu i obroną czystości jego ducha przed deprawacją ze strony zaborców. Ta obrona przygotowała zmartwychwstanie niepodległości, bo ona pielęgnowała moc tego ducha i dowodziła, iż Polska nie zginęła. Jednym z bojowników tych walk protestacyjnych był ś. p. ks. Ziemacki, podwójny uczestnik powstań narodowych, i dlatego zasługuje na uczczenie, a uroczystość ta zachęca nas, byśmy i teraz czuwali nad tem, by fałszywi prorocy nie deprawowali ducha narodu. Po sumie jeden z urzędników Starostwa grodzkiego,

jako przedstawiciel władz administracyjnych, odsłonił tablicę, wmurowaną we frontowej ścianie kościoła św. Rafała, zebrani zaś odśpiewali „Anioł Pański“ i „Boże, coś Polskę“.

II. Stolica Apostolska.

Pielgrzymi jubileuszowi. — Pomimo upałów, przez cały sierpień do Rzymu napływały bardzo liczne pielgrzymki z Włoch i z innych krajów dla pozyskania odpustu jubileuszowego, a Ojciec św. z podziwu godną wytrwałością codziennie przyjmował liczne rzesze pielgrzymów, udzielając pojedyńczych i zbiorowych audjencyj, na których wygłaszał pełne głębokiej treści przemówienia. Poza licznemi pielgrzymkami włoskiemi, Ojciec św. przyjął na audjencji grupy pielgrzymów z Armenji, Hiszpanji, Francji, Czechosłowacji, Egiptu, Litwy, Niemiec, Anglji, Malty, Irlandji, Jugosławji, Kanady, Stanów Zjednoczonych i in. 20 sierpnia r. b. Ojciec św. przyjął 400 pielgrzymów głuchoniemych.

Wyjazdy Ojca św. poza Rzym.— W lipcu i sierpniu Ojciec św. dwa razy udawał się do Castelgandolfo dla zwiedzenia robót, dokonywanych przy remoncie willi papieskiej, jak również malowideł w kaplicy, które są wykonywane, według projektów Ojca św. przez polskiego malarza Rosena, a treścią ich są reminiscencje z najazdu bolszewickiego na Polskę w 1920 r.

Kodyfikacja wschodniego prawa kanonicznego. — D. 13 lipca r. b. komisja kodyfikacji prawa kanonicznego katolickiego Wschodu, z kard. P. Gasparrim, złożyła Ojcu św. opracowaną trzecią księgę prawa, czyli prawo rzeczowe — *De Rebus*. Z tego widać, że już została dokonana połowa pracy kodyfikacyjnej. Niezwykłej wartości jest zbiór źródeł tego prawa; dotąd wyszło już 10 tomów tego zbioru, a 3 tomy są w druku. Stanowi on cenny materjał do nauk orjentalistycznych.

Nowe relikwjarze „Sancta Sanctorum“.— Z okazji jubileuszu Zbawienia Rodzaju Ludzkiego, Ojciec św. zarządził sporządzenie nowych cennych relikwjarzy na najcenniejsze relikwje, jak np. drzewa krzyża, które też Ojciec św. osobiście przeniósł w uroczystość Wniebowstąpienia Pańskiego.

III. Kronika krajowa.

Katolicy - Francuzi w Polsce. — D. 9 sierpnia r. b. przybyła do Polski wycieczka Francuzów pod nazwą „Podróż Przyjaźni Katolików Francuskich do Polski“ pod kierunkiem jezuity O. Dassonville. W wycieczce tej wzięła udział elita społeczeństwa katolickiego Francji w liczbie 70 osób. Wycieczka zwiedziła Górny Śląsk, Kraków, Zakopane, Częstochowę, Warszawę, Gniezno, Toruń i Poznań. Pobyt Francuzów w Polsce trwał około 10 dni.

Międzynarodowy Kongres historyków. — Dd. 21 - 29 sierpnia r. b. odbył się w Warszawie VII Międzynarodowy Kongres historyków. W Kongresie wzięli udział przedstawiciele 30 państw w liczbie 400 z górą osób. Delegatem Ojca św. na Kongres był J.E. Ks. Dr.Michał Godlewski, który też wygłosił pełne znaczenia przemówienie powitalne, podkreślając zasługi Stolicy Apostolskiej dla nauk historycznych.

Zlot młodzieży w Piekarach. — W drugiej połowie sierpnia r. b. dwa razy Piekary na Śląsku zgromadziły u stóp cudownego obrazu Maryi kilkadziesiąt tysięcy młodzieży żeńskiej i męskiej, skupionej pod sztandarami Stowarzyszeń Młodzieży Polskiej. Była to jakby rewja karnych szeregów zrzeszonej pod sztandarem krzyża młodzieży polskiej w 250-letnią

rocznicę odsieczy Wiednia. Kulminacyjnym punktem zlotu była Msza św. w dniu 20 sierpnia, odprawiona przez J. E. Ks. Biskupa Adamskiego z Katowic, w czasie której kazanie wygłosił J. E. Ks. Biskup Polowy W. P. W uroczystościach wzięło udział przeszło 100.000 ludzi. Na program zlotu złożyły się praktyki religijne, nabożeństwa, ogólne i sekcyjne zebrania z referatami, pokazy gimnastyczne, pochody, gry i zabawy.

Kurs Akcji Katolickiej w diec. łomżyńskiej. — Niedawno w Łomży odbył się jednodniowy kurs Akcji Katolickiej dla dekanatów: łomżyńskiego i jedwabińskiego. W kursie oprócz duchowieństwa z tych dekanatów, wzięły udział zarządy Par. Akcji Kat. oraz delegaci. Wygłoszone zostały trzy referaty: 1) Co to jest Akcja Katol.? 2) Jak pracować w Parafjalnej Akcji Katolickiej i 3) Wyrobienie duchowe członków A. K. Po każdym wygłoszonym referacie odbyła się ożywiona dyskusja. Projektuje się w diecezji łomżyńskiej urządzenie w tym roku jeszcze pięciu podobnych kursów w poszczególnych ośrodkach diecezji.

Zjazd teologiczny. — Dd. 18 - 21 sierpnia rb. odbył się w Warszawie drugi polski zjazd teologiczny. W zjeździe wzięli udział przedstawiciele wszystkich uczelni teologicznych w Polsce; powiadomiono też o zjeździe i jego pracach katolickie uczelnie teologiczne zagranicą. Na zjeździe wygłoszono 36 referatów z różnych dziedzin nauk teologicznych, a specjalnie omawiany był rozwój nauk teologicznych w Polsce w ostatniem dziesięcioleciu — od chwili powstania Polskiego Towarzystwa Teologicznego.

Studjum Społeczne Katolickiej Szkoły Społecznej w Poznaniu. — Studjum Społeczne Katolickiej Szkoły Społecznej w Poznaniu rozpoczyna z nowym rokiem szkolnym 6-ty rok swej działalności. Ma ono za zadanie dostarczyć przedewszystkiem dla przeróżnych dzieł Akcji Katolickiej należycie, duchowo, umysłowo i praktycznie przygotowanych pracowników. Wytknęło ono zaś sobie ten ogólny cel, by wysyłać w życie młodzież zapatrzoną w katolickie ideały społeczne, zwłaszcza tę, która będzie zapełniała różnego rodzaju instytucje i organizacje społeczne.— Na Studjum Społeczne przyjmuje się młodzież, posiadającą ukończone wykształcenie średnie i odznaczającą się zamiłowaniem do pracy społecznej oraz wybitniejszemi kwalifikacjami moralnemi. — Otwarcie roku szkolnego nastąpi we wtorek, dnia 9 października r. b. Bliższych informacyj udziela Sekretarjat Katolickiej Szkoły Społecznej w Poznaniu, Podgórna 12 b. za nadesłaniem zł. 1.15.

IV. Kronika zagraniczna.

Episkopat hiszpański wobec prześladowania Kościoła. — Ucisk, jakiemu podlega Kościół w Hiszpanji, opanowanej przez masonerję, nie budzi takiego oddźwięku w opinji publicznej, jak np. hitlerowskie wyczyny w stosunku do Żydów, zostających pod czułą opieką tejże masonerji. Ogłoszone bezprawie „o wyznaniach i zrzeszeniach religijnych“, noszące niesłusznie miano prawa, wywołało zbiorowy protest Episkopatu hiszpańskiego, wykazujący bezsensowność owego prawa, a przedewszystkiem jego sprzeczność z Konstytucją, zapewniającą wolność religijną, i prawami sprawiedliwości i słuszności. Katolicy takiego „prawa“ przyjąć nie mogą, i na to, właśnie, w końcowym ustępie protestu zwracają uwagę Biskupi.

Gen. Balbo na Mszy dziękczynnej. — Słynny lotnik włoski, gen. Balbo, w towarzystwie wszystkich członków wyprawy, dnia 16

lipca r. b. był obecny w katedrze w Chicago na Mszy św., odprawionej przez kard. Mundelein'a na podziękowanie Bogu za pomyślnie odbytą pierwszą część lotu. Jednocześnie kard. Mundelein, ze specjalnego polecenia Ojca św., udzielił gen. Balbo i całemu gronu lotników, błogosławieństwa apostolskiego.

Stosunek przezyd. Roosevelt'a do katolików. — Prezydent Roosevelt otwarcie zaznacza swój przyjazny stosunek do katolików, już to powołując ich na wyższe stanowiska w urzędach, już to okazując pomoc w wielu poczynaniach świata katolickiego w Stanach Zjednoczonych. W swem przemówieniu na zakończeniu roku akademickiego w katolickim uniwersytecie w Waszyngtonie wyraźnie podkreślił swój przyjazny stosunek do duchowieństwa katolickiego jak i świeckich katolików; przemówienie to było nadawane przez radjo. Nowy prezydent podkreśla otwarcie swą religijność. Jego mowę inauguracyjną można bez wahania nazwać modlitwą do Boga o pomoc w obecnym kryzysie. Przed złożeniem urzędowego ślubowania prezydent, w towarzystwie wszystkich ministrów, udał się na modlitwę do świątyni. Przykład prezydenta wpływa dobroczynnie na opinję publiczną i na całe społeczeństwo, które coraz więcej zaczyna się interesować kwestjami religijnemi.

Apostolstwo świeckich w Japonji. — Za przykładem angielskiego *„Catholic Evidence Guild"*, które — jak wiadomo — zajęło się przygotowaniem kadr apostolstwa świeckich przy pomocy specjalnie organizowanych kilkoletnich kursów naukowych, zorganizowano ostatnio w Tokio w miejscowym uniwersytecie katolickim kursy trzyletnie dla przyszłych kierowników Akcji Katolickiej. Na kursach szereg wybitnych specjalistów prowadzić będzie wykłady z dziedziny teologji, filozofji i Pisma św. Seczególną uwagę zwróci się na omówienie koncepcyj filozoficznych Kanta i Hegla, które w Japonji niezwykle silnie są rozpowszechnione. Oczekiwać należy, że podjęta inicjatywa znakomicie wpłynie na rozwój ruchu katolickiego w Japonji.

Katolicy w Chinach. — Ojcowie jezuici w Shanghaju wydali w czerwcu rb. sprawozdanie o katolickiej działalności misyjnej w Chinach za rok 1933, które wykazuje, iż ogólna liczba katolików w Chinach przekroczyła w roku bieżącym 2.500.000. W ciągu dekady 1902 — 1912 ilość katolików wzrosła o 731.302, w ciągu dekady 1912 — 1922 o 711.214, za lata zaś od 1922 do 1932 r. zaledwie o 420.226. W tym samym jednak czasie liczba placówek misyjnych, która w r. 1902 wynosiła 41, w 1912 — 42, a w roku 1922 — 55, za ostatnie 10 lat wzrosła bardzo znacznie, z 55 bowiem wzrosła do 117. Zjawisko to, jak również coraz większą ilość nowopowstałych seminarjów duchownych, przypisać należy w pierwszym rzędzie nowemu napływowi duchowieństwa tubylczego, ktorego za okres od 1922 r. do 1932 r. przybyło 536 osób.

Od Administracji.

Najusilniej prosimy o nadsyłanie prenumeraty zaległej i za rok bieżący.

Drukowano za zezwoleniem J. E. Księdza Arcybiskupa - Metropolity.

Redaktor i Wydawca KS. LEON ŻEBROWSKI, Kan. Kapit. Metropol.

DRUKARNIA ARCHIDIECEZJALNA W WILNIE.

Wydawnictwa, dotyczące Ostrej Bramy

w opracowaniu ks. Tadeusza Sieczki.

1. **Godzinki ku czci Najśw. Maryi Panny — Matki Miłosierdzia na Ostrej Bramie w Wilnie z dodaniem litanji, pieśni, modlitw i in.** Wydanie nowe przejrzane i poprawione przez *ks. Tadeusza Sieczkę M. T.*, wik. par. ostrobramskiej. Wilno, 1930. Druk. Archid. w Wilnie. Str. 26. Cena 50 gr.

Godzinki Ostrobramskie są opisem i rozważaniem w pieśni cudów Matki Boskiej na Ostrej Bramie. Poraz pierwszy ukazały się w druku w książeczce O. Hilarjona *Relacja* w r. 1761. Zostały one ułożone najprawdopodobniej przez O. Hilarjona.

2. **Kazanie ostrobramskie,** wygłoszone przez radjo w Ostrej Bramie dnia 5.IV. 1930 r. przez *ks. Tadeusza Sieczkę M. T.*, wik. par. ostrobramskiej. Wilno 1930. Druk. Archid., str. 16. Cena 30 gr.

Kazanie to mówi o kulcie N. Maryi Panny Ostrobramskiej, o szacunku, jaki odbiera od wiernych cudowny obraz oraz kaplica i ulica Ostrobramska. Całość oryginalna. Jest to dokument chwili.

3. **Dzieje Święta Opieki Najśw. Maryi Panny Ostrobramskiej.** Wilno 1930. Druk. Archid., str. 32. Cena 50 groszy.

Autor opisuje genezę jednego z największych świąt ostrobramskich, święta Opieki, i ustala datę jego powstania na r. 1736. Pozatem opisuje sposób jego obchodzenia w w. XVIII i XIX. Wiadomości swoje czerpie z archiwów; stąd one są zupełnie pewne. Broszura ta zawiera 3 klisze: jedna przedstawia wizerunek obrazu N. M. P. Ostrobramskiej, druga — fotografję karty tytułowej pierwszego wydania *Relacji*, trzecia — fotografję karty tytułowej pierwszego wydania *Uczestnictwa*. Z fotografji karty tytułowej *Uczestnictwa* widać, iż autorem *Uczestnictwa* był O. Dominik od Jezusa Maryi, iż drukowane było w r. 1761 razem z *Relacją* w drukarni xx. Bazyljanów. — Przy końcu książeczki załączone są śpiewy i modły przy codziennem nabożeństwie w kaplicy Ostrobramskiej.

4. **O łaskach N. M. P. Ostrobramskiej.** Studjum historyczne. Wilno 1933. Skład Gł. Księg. św. Wojciecha. Druk. M. Latour'a. Str. 42. Cena 1 zł.

Książeczka ta opisuje cuda i łaski N. M. P. Ostrobramskiej z punktu krytycznego i archiwalnego.

5. **O wotach N. M. P. Ostrobramskiej.** — Studjum historyczne. Wilno 1934. Druk. M. Latour'a, str. 96. Cena 1 zł. 50 gr.

Książeczka ta zawiera dzieje wotów ostrobramskich do r. 1927. Podaje genezę szaty i koron obrazu ostrobramskiego, genezę przestrzału szaty obrazu ostrobramskiego oraz wykaz wotów ostrobramskich.

Książeczka ta jest i będzie jedyną w swoim rodzaju o wotach ostrobramskich, ponieważ autor skorzystał z remontów kaplicy i przejrzał starannie wszystkie wota, które obecnie zostały poprzybijane do boazerji, okrywającej ściany kaplicy, wskutek czego trudną będzie rzeczą prowadzenie studjów nad wotami.

Wykaz wotów ostrobramskich wskazuje, jak różnorakie zanoszone były w ciągu wieków wezwania, prośby, dziękczynienia i t. p., jak wielka wiara ożywiała tych, którzy wota składali.

6. *W opracowaniu.*

Dzieje kultu N. M. P. Ostrobramskiej. — Jak się dowiadujemy, monografja ta ma być wydana w *Studjach Teologicznych* i zakwalifikowana została przez Wydział Teologiczny U. S. B. jako praca doktorska.

Powyższe wydawnictwa można nabyć u autora.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Rok VII Wilno, dn. 10 i 25 września 1933 r. Nr. 17—18

WIADOMOŚCI ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA:
Rocznie 15 zł.
Półrocznie 8 zł.
Nr. pojed. 80 gr.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1
Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418
Chrześcijański Bank Spółdzielczy
na Antokolu w Wilnie.

OGŁOSZENIA:
1/1 strona 48 zł.
1/2 strony 24 zł.
1/4 strony 12 zł.
1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

TREŚĆ ZESZYTU.

Rok VII Wilno, dn. 10 i 25 września 1933 r. Nr. 17—18

WIADOMOŚCI ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA: Rocznie 15 zł. Półrocznie 8 zł. Nr. pojed. 80 gr.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1
Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418 Chrześcijański Bank Spółdzielczy na Antokolu w Wilnie.

OGŁOSZENIA: 1/1 strona 48 zł. 1/2 strony 24 zł. 1/4 strony 12 zł. 1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

DZIAŁ URZĘDOWY.

ZARZĄDZENIA STOLICY APOSTOLSKIEJ.

Prezbiterjum w kościołach.

Św. Kongregacja Obrzędowa Nr. L. 39/933. Łomżyńska.

Obecny Mistrz Ceremonij kościoła katedralnego w Łomży przedłożył uniżenie Św. Kongregacji Obrzędowej, iż jak widać z licznych dekretów tejże Św. Kongregacji, nie wolno nikomu ze świeckich, nie wyjmując osób urzędowych, mieć siedzenia w prezbiterjum kościelnem, gdy są obecni na nabożeństwach. Wobec powstałej wątpliwości co do rozciągłości wyrazu prezbiterjum, czy pod tą nazwą należy rozumieć tylko wyższą część, w której się znajduje ołtarz i tron Biskupi, czy też się rozciąga i do dalszej części, zajmowanej przez chór kanoników i kleru katedralnego, oddzielonej kratą od innych części kościoła tak, by osobom urzędowym można było wyznaczyć odpowiednie miejsce w czasie uroczystosci, proszący ceremonjarz zapytuje tę Św. Kongregację Obrzędową:

1. Czy ograniczenie nazwy prezbiterjum stosuje się tylko do części ołtarza, gdzie się odprawia Msza i gdzie ma miejsce celebrans z asystą, czy też pod nazwą prezbiterjum należy rozumieć całą przestrzeń, gdzie ma miejsce kapituła i kler aż do balustrady.

2. I o ile twierdząco co do drugiej części, czy w drugiej części prezbiterjum może być wyznaczane odpowiednie miejsce dla osób urzędowych z okazji uroczystości.

Św. Kongregacja Obrzędowa, po wysłuchaniu zdania specjalnej komisji i należytem rozważeniu, na postawione wątpliwości uważała za słuszne odpowiedzieć:

Na 1. przecząco co do pierwszej części, twierdząco co do drugiej.

Na 2. przecząco.

I w ten sposób odpowiedziała i wyjaśniła.

Dnia 17 czerwca 1933 r.

A. Carinci SKO. Sekretarz.

Henryk Dante, Substyt.

(*Rozp. Urzęd. Łomżyń. Kurji Diec.,* 1933 r. № 9, str. 140).

Beatyfikacje.

Listem Apostolskim „Bonus Pastor“ z dnia 30 kwietnia rb. została ogłoszona beatyfikacja sługi Bożej *Marji,* od św. Eufrozyny, *Pelletier,* założycielki Zgromadzenia Sióstr Dobrego Pasterza, zmarłej 24 kwietnia 1868 roku.

Listem Apostolskim „Mirabilis Deus“ z dnia 7 maja rb. została ogłoszona beatyfikacja sługi Bożej *Wincenty Gerosa,* drugiej założycielki Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia od Maryi Niemowlęcia, zmarłej 1 lipca 1847 roku.

Listem Apostolskim „Ardore inexplebili” z dnia 21 maja rb. została ogłoszona beatyfikacja sługi Bożego *ks. Józefa Pignatelli* T. J., zmarłego dnia 15 listopada 1811 roku.

(*Acta Ap. Sedis,* t. 25, str. 295—308).

ZARZĄDZENIA ORDYNARJATU ARCYBISKUPIEGO.

Wydawnictwo watykańskie „L'Ilillustrazione Vaticana“.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, dn. 14. VIII. 1933 r. № 14.201/L.

Kurja niniejszem zwraca uwagę WDuchowieństwa archidiecezji wileńskiej na wydawnictwo watykańskie pod tytułem *L'Illustrazione Vaticana,* wydawane w 3-ch językach: włoskim, francuskim i niemieckim, a rozchodzące się po całym świecie w setkach tysięcy egzemplarzy. Cena: rocznie 54 zł., półrocznie 28 zł., kwartalnie 14 zł. 40 gr. Przedstawicielstwo na Polskę otrzymała księgarnia Gebethnera i Wolffa (*Warszawa, Krak, Przedmieście 15),* która też wysyła numery okazowe.

O ile znajdzie się dostateczna liczba prenumeratorów, Redakcja zobowiązuje się wydawać pismo to i w języku polskim.

Ks. J. Ostreyko
w.z. Kancl. Kurji.

Sprawozdanie z zebrania Rad Krajowych i Dyrektorów Diecezjalnych Pap. Dzieła Rozkrzew. Wiary i Pap. Dzieła św. Piotra Apostoła.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, dn. 10. VII. 1933 r. № 13.654/L.

Podaje się do wiadomości Członków P. D. R. W. i P. D. św. Piotra, iż w dniu 26 czerwca r. b. odbyło się w Poznaniu doroczne zebranie Rad Krajowych i Dyrektorów Diecezjalnych wyżej wskazanych Dzieł misyjnych.

Na zebraniu tem wysłuchano sprawozdania z posiedzenia Wyższej Rady Generalnej P. D. R. W. i P. D. św. Piotra w Rzymie dn. 26—28 kwietnia rb. Z tego sprawozdania wynika, iż w 456 seminarjach czeka obecnie 18.000 kleryków w krajach misyjnych na święcenia kapłańskie. W roku obrachunkowym 1932 P. D. R. W. zebrało na całym świecie 47.000.000 lir włoskich. Prace Polski w dziele misyjnem objawiają się w tem, że prócz prefektury Apostolskiej księży Jezuitów z siedzibą w Brokenhill (Rodezja—Afryka), św. Kongr. Propagandy erygowała drugą prefekturę z siedzibą Shuntehfu (Hopeh — Chiny), gdzie pracują księża Misjonarze. Ze sprawozdania P. D. św. Piotra wynika, że w Chinach istnieje już 12 misyj, powierzonych duchowieństwu krajowemu. W Polsce Dzieło to doznaje wielkiego poparcia ze strony duchowieństwa. O działalności misyjnej i Dzieł pomocniczych daje wyczerpujące informacje energicznie prowadzona Agencja *Fides.*

Ze sprawozdania o stanie powyższych Dzieł misyjnych w Polsce wynika, że w roku sprawozdawczym P. D. R. W. do Rzymu wysłało 556.775 zł. i 15 gr., P. D. św. Piotra zaś — 42.436 zł. 78 gr., nadto Polska utrzymuje Małe Seminarjum w Henghow w Chinach.

Po wysłuchaniu sprawozdania wygłosili odczyty: O. T. Drapiewski S. V. D. *O rozwoju Papieskich Dzieł misyjnych w Polsce* i O. Maksymiljan Kolbe, Franciszkanin z Nagasaki w Japonji, *O wydawnictwie w języku japońskim pisma „Rycerz Niepokalanej“*.

Zebranie zwraca uwagę księży Dyrektorów na wydawnictwa Centrali Dzieł Misyjnych w Poznaniu i prosi o zalecenie ich bibljotekom szkolnym i katolickich organizacyj *(Poznań, Al. Marcinkowskiego 22).*

Ks. J. Ostreyko
w/z Kancl. Kurji.

Filmy i przezrocza naukowe, propagandowe i t. p.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, dn. 11 września 1933 r. № 14.277/L.

Kurja poleca instytucjom katolickim filmy i przezrocza Biura filmowego „P. M. S. — Film" *(Częstochowa, Al. Wolności 38)*, przeznaczone wyłącznie dla placówek chrześcijańskich.

Ks. J. Poniatowski
w/z Kancl. Kurji.

L. O. P. P. i Dzień oszczędności.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA.
Referat Szkolny.
Wilno, dn. 24. IX. 1933 r. Nr. 423.

Za przykładem lat ubiegłych, na mocy zarządzenia JE. Ks. Arcybiskupa-Metropolity, Kurja poleca uwadze i poparciu WDuchowieństwa *Tydzień L. O. P. P.*, który się odbędzie od 1 do 8 października rb., oraz *Dzień oszczędności*, mający się odbyć dnia *31 października* rb. WKsięża Kaznodzieje zechcą w odpowiedni sposób zalecić z ambon wiernym jedną i drugą akcję.

Ks. L. Żebrowski
Radca Kurji do spraw szkolnych.

RUCH PERSONALNY.

Na mocy zarządzenia J. E. Księdza Arcybiskupa-Metropolity Wileńskiego, w składzie osobistym Duchowieństwa zaszły następujące zmiany:

Ks. Piotr Rogiński nazn. na prefekta i kapelana w Wielucianach, dn. 26. VIII. 33. Nr. 14377.

Ks. Jan Orzełowski z Instyt. Misyjnego w Lublinie nazn. na wik. do Trok, dn. 28. VIII. 32 r. Nr. 14393.

Ks. Paweł Matulewicz, wik. z Dąbrowy, na wik. przy kośc. św. Rafała w Wilnie, dn. 28. VIII. 33 r. Nr. 14398.

Ks. Józef Król, wik. z Lipniszek, na wik. do Dąbrowy, dn. 28. VIII. 33 r. Nr. 14399.

Ks. Piotr Toczyłowski, wik. z Parafjanowa, na wik. do Lipniszek, dn. 28. VIII. 33 r. Nr. 14400.

Ks. Józef Dziemian, pref. z Borodzienicz, na wik. do Parafjanowa, dn. 28. VIII. 33 r. Nr. 14401.

Ks. Wiktor Gogoliński, wik. ze Zdzięcioła, na adm. w Skrundziach i Rędzinowszczyźnie dn. 1. IX. 33 r. Nr. 14439.

Ks. Wacław Rabczyński, wik. z Porozowa, na wik. do Zdzięcioła, dn. 1. IX. 33 r. Nr. 14440.

Ks. Antoni Skalski z diec. żytomierskiej na administr. w Rohoźnicy, dn. 1. IX. 33 r. Nr. 14441.

Ks. Bronisław Smarzewski z Instyt. Mis. w Lublinie na wik. do Dąbrowy, dn. 5. IX. 33 r. Nr. 14645.

Ks. Wincenty Taszkun, mag. teol., na profesora języka litewskiego w Seminarjum Metropolitalnem, dn. 9. IX 33 r. Nr. 14503.

Ks. Stanisław Żabicki, wik. kośc. św. Rafała w Wilnie, na administr. w Pieskach, dn. 9. IX. 33 r. Nr. 14507.

Ks. Jan Mokrzecki, prob. w Pieskach, na wik. kośc. N. Serca Jezusowego w Wilnie, dn. 9. IX. 33 r. Nr. 14508.

Ks. Juljan Eydziatowicz, prob. w N.-Wilejce, na wł. prośbę na wik. do kośc. WW. Świętych w Wilnie, dn. 11. IX. 33 r. Nr. 14525.

Ks. Stanisław Szyroki, mag. teol., prob. w Janowie na prob. do Krynek, dn. 25.IX. 33 r. Nr. 14691. i dziekana Brzostowickiego Nr. 14704.

Ks. Kazimierz Walentynowicz, wikary w Dąbrowie, na prob. do Łyskowa, dn. 25. IX. 33 r. Nr. 14692.

Ks. Stanisław Mikulski, proboszcz w Rędzinowszczyźnie, na prob. do Trzciannego, dn. 25. IX. 33 r. N. 14643.

Ks. dr. Antoni Skorko, prob. w Trzciannem, zwolniony na własną prośbę ze stanowiska dn. 25.VII. 33 r. N. 13946.

Ks. Adam Ostrowski, prob. w Niewodnicy, na prob. do Janowa dnia 25. IX. 33 r. N. 14694.

Ks. Józef Marcinkiewicz, prob. w Krynkach i dziekan brzostowicki, na prob. i dziekana sokólskiego, dn. 25. IX. 33 r. N. 19696 i 14697.

Ks. Jan Przybiński, prob. w Mostach, na prob. do Suraża, dn. 25. IX. 33 r. N. 14698.

Ks. Marjan Wądołowski, prob. w Rohoźnicy, na prob. do Mostów, dn. 25. IX. 33 r. N. 14699.

Ks. Jerzy Januszewicz, adm. kośc. pobernard. w Grodnie, na prob. do Rotnicy, dn. 25. IX. 33 r. N. 14700.

Ks. Władysław Sadowski, prob. w Łuczaju, na prob. do N. Wilejki, dn. 25. IX. 33 r. N. 14701.

Ks. Florjan Niewiero na prob. do Mieżan, dn. 25. IX. 33 r. N. 14702.

X. A. Sawicki,
Kancl. Kurji.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

KAPŁAŃSKI DAR JUBILEUSZOWY DLA OJCA ŚW.

Uprzejmie i gorąco proszę dobrze się wczytać w artykuł *Skarbiec Jubileuszowy dla Ojca św.* w *Posłańcu Serca Jezusowego* za miesiąc sierpień na str. 281-284.

Apostolstwo archidiecezji wileńskiej winno rozwinąć czynną i wielce ożywioną w tym kierunku akcję. Chodzi tu o to, by w myśl Ojca św. w tym roku jubileuszowym jak najwięcej Mszy św. nadobowiązkowych było wysłuchanych na intencje Ojca św. i by, w miarę możności, również jaknajwięcej Mszy św. było zapewnionych, t. j. zamówionych, tak przez jednostki, jak i przez grona osób zbiorowe też na intencje Ojca św. Z tych właśnie Mszy św., i zamówionych i wysłuchanych, tworzy się ów wielce znamienny i mocno pożądany *Skarbiec Jubileuszowy*, który pod koniec roku jubileuszowego zostanie ofiarowany Ojcu Świętemu.

Sub magno secreto gorąca prośba do Wielebnych Konfratrów, by zachęcając swych wiernych do zamawiania Mszy św., ośmielali ich do poufnego i otwartego zwracania się do siebie, żeby się nie krępowali oni brakiem grosza, że chętnie księża odprawią na ich prośbę całkiem nawet gratis lub za małe stypendjum Mszę św., byle ze zrozumieniem doniosłości takiej prośby doń się zwracali i by z czystą intencją ów *Skarbiec Jubileuszowy* wzbogacali.

Posłaniec Serca Jezusowego na sierpień załączył ulotki do notowania ilości Mszy św. wysłuchanych i zamówionych pojedyńczo lub zbiorowo, za następujące miesiące do końca roku. Gdyby kto z Wielebnych Księży potrzebował więcej takich ulotek, może zażądać pocztówką *(Kraków, Kopernika 26. Dyrekcja Apostolstwa Modlitwy)*, a przyślą natychmiast bezpłatnie. Ulotki zapełnione trzeba odesłać przed 15-ym listopada. Można skierować je bezpośrednio według adresu: *Kraków, Kopernika 26*, albo do niżej podpisanego jako dyrektora archidiecezjalnego (*Lida. XX. Pijarzy*), bym wszystkie ulotki zebrał i odesłał do Krakowa w imieniu archidiecezji wileńskiej.

Gorąco też proszę Wielebnych Księży Dyrektorów Miejscowych zachęcić do tej zbożnej pracy — gromadzenia skarbów duchownych na intencje Ojca św. — nietylko członków Apostolstwa, ale też wszelkie inne organizacje parafjalne, jak Straż Honorową, Żywy Różaniec, Sodalicje Maryańskie, Tercjarstwo, Koła Eucharystyczne, Związki św. Wincentego à Paulo i t. p.

Oby niebo i ziemia świadkami były ognistej żarliwości o chwałę Bożą w archidiecezji naszej i by praca w tym kierunku wymownym stała się dowodem, że na terenie naszym krzewi się prawdziwie Królestwo Chrystusowe.

Ks. Karol Lubianiec
Dyrektor Archidiecezjalny Apostolstwa
Modlitwy i Krucjaty Eucharystycznej.

„ECCE EGO, QUIA VOCASTI ME..."

1 Król 3. 9.

Kto się wgłębia w suche napozór cyfry statystyki, nie jedną zbożną myśl z niej wysnuje. Przerażające liczby zbrodni, dokonanych pod wpływem alkoholu, nie mogą nie poruszyć serca i umysłu szlachetniejszych jednostek do walki z tą plagą naszych czasów. Podobnież stwierdzony przez statystykę wielki wpływ czytania pism pornograficznych i kryminalistycznych na dokonywanie zbrodni, prawie wedle tych pism skopjowanych, skłania zdrowsze elementy w społeczeństwie do energicznej walki z groźnym polipem dusz naszej młodzieży.

Stosunkowo nie tak dawo czytałem statystykę osób, poświęconych służbie bożej, t. j. zostających w stanie kapłańskim i zakonnym wśród rozmaitych narodów katolickich w Europie; z niej się okazuje, że Polska pod tym względem zostaje na „szarym końcu".

Czyżby Niebiosa były mniej szczodre dla tej „semper fidelis" Polski? Czyżby ten głos Boży: *„Veni, sequere me"*, rzadziej się

odzywał w wiośnianej dobie naszych dusz, gdy się klarują ich dalsze koleje?

Nie przeczę, że na większej przestrzeni Polski (bo zabór rosyjski a w części pruski) młodzież nasza prawie nie miała sposobności stykania się np. z osobami, poświęconemi Bogu w zakonnem życiu; tysiące jej nigdy nie widziały zakonnika lub zakonnicy, a tembardziej nigdy nie słyszały — nawet na wykładach religji w szkołach — na czem to życie polega. To też nic dziwnego, że nie zapalają się lub gasną w niej iskry powołań, gdyż „ignoti nulla cupido". A przeciwnie — iluż to czytało piśmidła, szkalujące świętą suknię sług Bożych!

Dalej — *„Inimici hominis domestici eius"*. W naszych zmaterjalizowanych czasach — czyż rodzice chociaż krzyczą: „U kogoż pieniądze, jeśli nie u księdza", jednak sami przed sobą w kalkulacji domowej przychodzą do wniosku, że niema *rachunku* kierować syna lub córkę do służby Bożej. Wiedzą doskonale, że wrogowie Kościoła i Ojczyzny naszej doszczętnie obrabowali Kościół ze wszelkiej majętności, zostawiając jedne strzępy dawnego uposażenia. A wyliczyć łatwo: 7 lat szkoły powszechnej, 5 lat gimnazjum i 6 lat seminarjum, a potem — licha parafijka z „zapewnionem" uposażeniem 80 zł. miesięcznie — kiepski interes; zwłaszcza, gdy wiemy, że w nowych warunkach kapłan katolicki ponownie doczekał się tego, że jest obywatelem bez przywilejów, urzędnikiem bez poborów, osądzonym bez wyroku, inwigilowanym więcej od wywrotowca, gdy nawet towarzystwo jego u pewnych sfer nadaje malam notam. My — kapłani temu się nie dziwimy, bośmy się nie odzwyczaili jeszcze od tego, co było. Ale nie jeden ojciec, nie jedna matka zawczasu postarają się, by głos Boży stał się *„Vox clamantis in deserto"* względem ich dzieci.

Prawda to, że *„Non vos me elegistis, sed ego elegi vos"* (Jan 15. 16), prawda i to, że powołanie nie jest dziełem *„volentis neque currentis — sed miserentis Dei"* (Rzym. 9. 16), lecz też wielką i głośną jest prawdą: *„Messis quidem multa, operarii autem pauci. Rogate ergo Dominum messis ut mittat operarios in messem suam* (Mat. 9. 38).

Poraz pierwszy myśl dalej rozwijana mię zaatakowała, gdym był w Zaleszczykach ze Mszą św. u SS. Szarytak w 1928 roku i po Mszy czytanej podano mi modlitwę, nakazaną przez Ordynarjat Lwowski, o liczne i dobre powołania do stanu kapłańskiego, bo wielki brak tego odczuwała diecezja owa. A w 1930 r. posłyszałem o cudownych skutkach tej modlitwy.

Tak często słyszymy ostatniemi czasy o nadprodukcji inteli-

gencji w rozmaitych działach jej pracy; nigdzie jednak nie słychać o jej nadmiarze w służbie Bożej. Jakże często nasi Biskupi są w kłopocie z obsadzeniem ważnych placówek, gdyż *„messis mulata quidem, operarii autem pauci“.* A cóż mówić o zgromadzeniach zakonnych, w których ojcowie, bracia i siostry są wprost przepracowani z nadmiaru trudów, bo *„messis multa“*, a *„operarii pauci“.*

Teraz w modzie są rozmaite *dnie*, nie właściwie zwane *świętem* — pracy, lotnictwa, prasy i t. p., słusznie urządzane w celu zwrócenia powszechnej uwagi na jakąś lukę w pracy społecznej lub jakieś ukryte niebezpieczeństwo. Być może, Seminarja mają dostatecznie kandydatów, ale co do powołań do życia zakonnego — dokoła słyszę ogólne utyskiwania przełożonych na brak sił, potrzebnych do rozwijającej się wszędzie pracy w odrodzonej Polsce.

Sercu, żyjącemu życiem wiary, cisną się same słowa Chrystusa Pana: *„Levate oculos vestros“* (Jan 4. 35), *„Rogate Dominum messis“, „ut convertat corda patrum in filios“* (Łuk. 1. 17), by zostały zapoczątkowane we wszystkich diecezjach co roku specjalne *dnie* z uroczystem nabożeństwem pod nazwą *Dzień powołania na służbę Bożą.*

Ileżby to dusz pod wpływem odpowiednich nauk o powołaniu nie zgasiło w sobie tej iskry delikatnej, owszem zagrzane słyszanemi naukmi, wsparte łaską zdobytą u ołtarzy przez wspólną modlitwę, rozpaliło ją do potęgi gwiazdy Betleemskiej, którąby zawiodła je do stóp Jezusa i tam usłyszałyby cichy a potężny głos *„Veni, sequere me“*, a potem całem życiem odpowiedziały Mu *„Ecce ego, quia vocasti me“*, i powiedziały sobie: „O beata anima, quae Dominum in se loquentem audit et de ore Eius verbum accipit“ *(Naśl.* I, 3).

Wielu rodziców marzy o szczęściu swych dzieci, ale jak mało rodziców rozumie, że pierwszym warunkiem do szczęścia ich dzieci jest to, by one stanęły na właściwej drodze, przez Opatrzność im wytkniętej. Biada im, jeśli się będą starali z tej drogi je odciągnąć. Tacy często widzieć będą jeszcze za swego życia w dziecku prawdziwego „wykolejeńca”.

Jakże cudną, acz krótką, staje nam w pamięci modlitwa młodociannego Kościoła, gdy zanosił pierwszą swą prośbę o powołanie do służby Bożej: *„Tu, Domine, qui corda nosti omnium, ostende, quem elegeris ex his — accipere locum ministerii“* (Dz. Ap. 1. 24—25).

X. Rogala.

Ś. p. ks. Piotr Kraujalis,

Kand. św. Teolog.,

Profesor Seminarjum Metropolitalnego.

Po długiej i ciężkiej chorobie, którą zdawało się silny organizm pacjenta szczęśliwie przezwyciężył, wbrew oczekiwaniom dnia 14 sierpnia 1933 r. zmarł znany i ceniony w Wilnie profesor Seminarjum Metropolitalnego, ks. Piotr Kraujalis, kandydat św. Teologji Akademji Petersburskiej.

Urodził się ś. p. ks. Kraujalis dn. 8 lipca 1882 r. we wsi Żagary, par. łabonarskiej (Litwa), w roku 1902 ukończył I gimnazjum w Wilnie i w jesieni tegoż roku wstąpił do Seminarjum duchownego w Wilnie, a w roku 1904 przeszedł na wyższe studja do Akademji Duch. w Petersburgu. Dnia 13 czerwca 1907 roku otrzymał święcenia kapłańskie z rąk Arcyb. Jerzego-Elizeusza-Józefa Szembeka w Petersburgu.

Po powrocie do diecezji 1 września 1908 r. został naznaczony na wikarjat do kościoła Wszystkich Świętych w Wilnie, skąd 26 lipca 1910 r. został przeniesiony na takież stanowisko przy kościele pobernardyńskim w Grodnie i jednocześnie prefekta szkół; stąd, z powodu zajścia z władzami wojskowemi przy odbieraniu przysięgi rekrutów, na kategoryczne żądanie władz administracyjnych zostaje przeniesiony na wikarjat do Trok, wkrótce zaś objął stanowisko kapelana przy kośc. św. Mikołaja w Wilnie a od dnia 23 sierpnia 1911 zostaje profesorem języka litewskiego w Seminarjum Duchownem, spełniając też przez pewien czas obowiązki prokuratora tegoż Seminarjum.

W czasie wojny i w pierwszej okupacji niemieckiej ś. p. ks. Kraujalis, wydelegowany przez władze duchowne z aktami i dokumentami kościelnemi, przebywa przez pewien czas w Moskwie a później w Mohylowie, biorąc czynny udział w komitetach pomocy uchodźcom jak również w szkolnictwie, zostającem pod kierunkiem tychże komitetów.

Po powrocie do Wilna ś. p. ks. Kraujalis objął ponownie stanowisko profesora Seminarjum i jednocześnie Sędziego prosynodalnego i radcy w zreorganizowanej Kurji diecezjalnej, a dn. 27 lutego 1931 r. został powołany na lektorat języka litewskiego na wydziale humanistycznym Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie.

Ś. p. ks. Kraujalis wyróżniał się wybitnemi zdolnościami kaznodziejskimi, wysoką erudycją i zamiłowaniem do pracy naukowej, brał też wybitny udział w życiu naukowem i społecznem litewskiem na terenie Wilna. *Requiescat in pace!*

Ś. p. ks. Władysław Brzozowski.

Rok obecny zaznaczył się wyjątkową śmiertelnością w szeregach duchowieństwa archidiecezji naszej, zmarło kilku kapłanów, którzy jeszcze mogliby pracować długo dla dobra dusz, niektórzy bowiem jeszcze nie zdążyli nawet piędziesiątki lat przekroczyć; do takich należy też i ś. p. ks. Władysław Brzozowski, zmarły 31 sierpnia r.b.

Ś. p. ks. Brzozowski urodził się w Muśnikach (Litwa) w 1892 r., do Seminarjum Duchownego w Wilnie wstąpił w 1910 r., na kapłana zaś wyświęcony został w r. 1915.

Pierwszem stanowiskiem ś. p. ks. Brzozowskiego w duszpasterstwie był wikarjat w Głębokiem; po krótkim pobycie na takiemż stanowisku w Miorach, w 1917 r. zostaje naznaczony na probostwo w Wojstomiu, kolejno pełni takież obowiązki w Krzywiczach, Bystrzycy, Sużanach i Podbrzeziu. Najwydatniej praca jego zaznaczyła się w Bystrzycy przy organizowaniu restytuowanej w roku 1918 dawnej parafji; jego wysiłkom i energji zawdzięczać należy stosunkowo prędkie doprowadzenie do porządku kościoła, zabranego w 1865 r. na cerkiew, zabudowań plebanjalnych i normalnego życia parafjalnego.

Ś. p. ks. Brzozowski kilka lat był kapelanem wojskowym i był dekorowany krzyżem walecznych.

Na ostatniem probostwie w Konwaliszkach ś. p. ks. Brzozowski ciężko się rozchorował, pomimo dokonanej operacji już nie powrócił do zdrowia i w młodym wieku, bo mając zaledwo 41 rok, przeszedł do wieczności. Pogrzeb odbył się w Bystrzycy, dla której poświęcił wiele trudu.

Requiescat in pace!

Ś. p. ks. Michał Rudzis,

prob. koleśnicki.

Dnia 14 września rb. zmarł w Koleśnikach ks. Michał Rudzis, długoletni proboszcz miejscowy.

Ś. p. ks. Michał Rudzis urodził się dn. 28 listopada 1871 r. w osadzie Siekany, par. twereckiej, jako syn drobnych rolników. Nauki początkowe pobierał w sześcioklasowej szkole typu średniego w Święcianach, do Seminarjum Duchownego w Wilnie wstąpił dn. 1 września 1897 r., święcenia kapłańskie otrzymał w Wilnie dn. 24 czerwca 1901 roku.

We wrześniu 1901 r. ś. p. ks. Rudzis został naznaczony na wikarjat do Fary Grodzieńskiej i przebył na tem stanowisku do 1904 roku. Pracę jego w Grodnie bardzo ceniono; pamiętają tam dotąd jego usłużność, pracowitość i łatwość w obejściu.

Dnia 4 lutego 1904 roku ś. p. ks. Rudzis został naznaczony do nowopowstałej parafji w Koleśnikach. Tu rozpoczął budowę nowego kościoła na gruzach dawnej Karmelitów Trzewiczkowych świątyni, zamkniętej przez rząd moskiewski w 1832 r., i doprowadził budowę niemal do końca, pomimo niezwykle ciężkich warunków budowy tak przed wojną, a jeszcze cięższych w czasie wojny i okupacji niemieckiej.

Przez całe swoje życie pracując na jednem miejscu, ś. p. ks. Rudzis niemało się zasłużył jak budową z gruntu kościoła i probostwa, tak również organizacją życia parafjalnego. W stosunkowo młodym wieku zachorował na gruźlicę, pomimo to do ostatniej niemal chwili niezmordowanie pracował na wyznaczonym sobie posterunku.

Requiescat in pace!

Ś. p. ks. Jan Karwelis-Korwel,

prob. dworzecki.

Dn. 25 września rb. zmarł w Dworcu proboszcz miejscowy, ks. Jan Karwelis-Korwel.

Ś. p. ks. Korwel urodził się 9 marca 1874 r. w par. Owanty, pow. wiłkomierskiego (Litwa), do Seminarjum Duchownego w Wilnie wstąpił w 1896 roku, na kapłana został wyświęcony dnia 24 czerwca 1901 r. w Wilnie.

Wkrótce po wyświęceniu ś. p. ks. Korwel został naznaczony na wikarjat do Święcian i przebył tam do 1904 roku. Pierwsze probostwo otrzymał w Birsztanach (Litwa), skąd w 1918 roku przeniesiony został na probostwo do Olkienik, a w roku 1928 otrzymał probostwo w Łazdunach.

Dnia 28 sierpnia 1931 roku ś. p. ks. Korwel został przeniesiony na stanowisko proboszcza do Dworca, gdzie też i zakończył życie — *morte sacerdotum,* w czasie wizytacji dziekańskiej, która się odbywała u niego na plebanji; ostatniemi czasy zapadał wprawdzie na zdrowiu, lecz zdawało się nic nie zapowiada rychłej katastrofy. Bóg zrządził inaczej.

Requiescat in pace!

KRONIKA KOŚCIELNA I RELIGIJNA.

I. Kronika archidiecezjalna.

Kurs duszpasterski.—Dd. 21—23 listopada odbędzie się w Wilnie Kurs Duszpasterski. Program będzie podany w nast. numerze *Wiad. Archid.*

Kompanje i pątnicy w Ostrej Bramie. — W ciągu ubiegłego lata odwiedziło Ostrą Bramę 104 kompanje i wycieczki, które się zapisały w sporządzonej na ten cel i znajdującej się zawsze w zakrystji księdze. Według podanych przez kierowników tych wycieczek wiadomości, odwiedziło w tym czasie przeszło 30.000 osób. Najliczniejsze kompanje przybyły w początku czerwca i w święto Zesłania Ducha Świętego.

Seminarjum Metropolitalne. — Po odprawieniu rekolekcyj powakacyjnych pod kierunkiem nowomianowanego kapelana alumnów, czyli ojca duchownego, ks. d-ra Jana Ellerta, normalne wykłady w Seminarjum Metropol. rozpoczęły się dnia 11 września. Nowych kandydatów przybyło do Seminarjum 65, którzy po odprawieniu rekolekcyj wstępnych otrzymali strój duchowny i zaliczeni zostali do liczby alumnów seminarjum duchownego.

Nabożeństwo dla chorych w Wilnie. — W dd. 5 — 7 września rb. odbyło się w kośc. św. Teresy Triduum Eucharystyczne dla chorych m. Wilna. Zapisała się na nabożeństwo wielka liczba chorych; ze względu jednak na szczupłość miejsca, ograniczono ilość miejsc do 200. Inicjatorem tego nabożeństwa był Związek Towarzystw Dobroczynności „Caritas" wileński. Główne kierownictwo spoczywało w ręku sekretarza generalnego Apostolstwa Chorych w Polsce, ks. kan. Michała Rękasa. W przeprowadzeniu nabożeństwa wzięli udział XX. Proboszczowie m. Wilna na czele z JE. Księdzem Arcybiskupem-Metropolitą, który osobiście odprawił Mszę św., wygłosił podniosłe przemówienie do chorych i udzielił błogosławieństwa oraz rozdał wszystkim uczestnikom obrazki pamiątkowe z modlitwą. Nabożeństwo wywarło niezatarte wrażenie jak na chorych, tak również na obecnych zdrowych.

Misje nad granicą bolszewicką.— Księża, należący do grupy misyjnej St. Misyj Wewnętrznych, odprawili misje w par. — kurzenieckiej, baturyńskiej i wilejskiej, parafjach nadgranicznych z Bolszewją. Misje trwały od dnia 3 do 16 września. W czasie misyj była liczna frekwencja wiernych. Z prawosławja nawróciło się 6 osób, ze starowierstwa 1 i 1 rodzina baptystów. Szczególnie podniosła była chwila przy poświęceniu krzyża misyjnego w Baturynie. Kościół w tej parafji położony o 600 metrów od granicy. Od wielkiego ołtarza widoczne są już pola położone po drugiej stronie granicy, na których jeszcze obecnie stoją zgniłe kopy żyta, należące do gospodarki w kołchozach. Kiedy kaznodzieja zwrócił się do obecnych, mówiąc, że każdy kapłan, odprawiający Mszę św., mówiąc *„Dominus vobiscum"*, podnosi na duchu nietylko wiernych obecnych w kościele, lecz i tych, co są po tamtej stronie, w kościele powstał, rzewny płacz. Ufamy, że krzyż misyjny, postawiony na granicy bolszewickiej, oblany łzami wiernych, doczeka się upadku panowania antychrysta, oraz tego, że doń przyjdą, by się modlić i nasi bracia z tamtej strony, którym teraz barbarzyńskie rządy każą wyrzekać się nietylko Boga, lecz własnej woli i rozumu.

Kongres Różańcowy w Wasiliszkach. — Dnia 8 września w uroczystość Narodzenia N. Maryi Panny w Wasiliszkach, pow. szczuczyński, odbył się pierwszy kongres maryański

Unij Żywego Różańca. Na tę uroczystrść przybył JE. Ks. Arcybiskup Metropolita Wileński, witany przez duchowieństwo, przedstawicieli władz i tłumy wiernych. Po krótkiej inauguracji odbyło się uroczyste nabożeństwo w kościele, poczem wierni tłumnie przystępowali do spowiedzi św. tak, że w przeciągu dwu dni do Komunji św. przystąpiło ponad 6000 osób. Nazajutrz w godzinach rannych rozpoczęły się obrady kongresu, którym przewodniczył ks. kan. Lubianiec. W imieniu Archidiecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej kongres powitał prezes dr. Kazimierz Niżyński. Zostały wygłoszone następujące referaty: *O organizacji Żywego Różańca*—ks. prob. Wacław Rodźko i *Apostolstwo przez Żywy Różaniec* — p. dr. Kazimierz Niżyński. Kongres uchwalił szereg rezolucyj. Uroczyste zakończenie kongresu nastąpiło w kościele, gdzie okolicznościowe kazanie na temat stanu Akcji Katolickiej w Polsce i zagranicą wygłosił ks. Maciejowski z Wilna. W Kongresie brało udział ponad 10.000 osób.

Nowy kościół w Raduniu. — Dnia 8 września w Raduniu został poświęcony nowozbudowany kościół. Z rana tłumy wiernych z raduńskiej i okolicznych parafij z licznem duchowieństwem na czele oczekiwały przybycia J. E. Ks. Arcybiskupa-Metropolity, który o godz. 10 rano przyjechał z Wilna. Najdostojniejszego Arcypasterza uroczyście przywitano przy bramach, w tym celu wzniesionych, poczem odbył się procesjonalnie ingres i uroczystość poświęcenia domu Bożego. Nowy kościół murowany został wzniesiony z głazów kamiennych i cegły staraniem miejscowego proboszcza, ks. Stanisława Szczemirskiego, i parafjan, którzy, mimo obecnego przesilenia gospodarczego, nie szczędzili trudów i ofiar.

Nowa placówka katolicka. — W dniu 16 września rb. J. E. Ksiądz Arcybiskup-Metropolita dokonał poświęcenia kościoła w Rudzie Zaczepickiej w powiecie szczuczyńskim. Świątynia w Rudzie została wzniesiona kosztem księstwa Czetwertyńskich i staraniem proboszcza, księdza Pawła Czapłowskiego. Miejscowi katolicy, a nawet wielu prawosławnych, nie szczędzili pracy, zdając sobie sprawę z doniosłości dźwignięcia świątyni w miejscowości, odległej o kilkanaście kilometrów od parafji w Żołudku.

Uroczystości w Turośni. — D. 29 sierpnia rb. Najdostojniejszy Arcypasterz Wileński dokonał poświęcenia Domu katolickiego, wzniesionego przez organizacje Akcji Katolickiej pod przewodnictwem proboszcza, ks. Józefa Wołejki. Jednocześnie JE. Ks. Arcybiskup-Metropolita dokonał poświęcenia dwu sztandarów SMP. z Tryczówki i Turośni. Dn. 30 sierpnia rb. JE. Ks. Arcybiskup-Metropolita dokonał ceremonij konsekracji kościoła parafjalnego. Należy podkreślić, że nowowybudowany Dom katolicki może służyć wzorem dla wszystkich parafij nietylko archidiecezji wileńskiej, ale daleko także poza jej granice. Parafja Turośń jest cała świetnie zorganizowana pod względem religijnym i charytatywnym. Zawdzięcza się to wszystko pracy duszpasterskiej ks. proboszcza Wołejki, uświadomieniu świeckich katolików, ich energji i sprężystości, dzięki czemu potrafili pokonać liczne trudności mimo, że nie tak dawno rozpoczęli pracę na polu Akcji Katolickiej.

II. Stolica Apostolska.

Przed konsystorzem papieskim. — Ojciec św. wyznaczył na dzień 16 października r. b. termin konsystorza tajnego, 17 zaś paźdz. konsystorz jawny w sprawie nominacji biskupów i kanonizacji bł. Bernadetty Soubirous i bł. Thouret. Sama uroczystość kanonizacji odbę-

dzie się albo w dniu 8 grudnia r. b., albo 1 stycznia roku przyszłego.

Ojciec św. w bazylice S. Maria Maggiore. — W dniu 11 października, jako w uroczystość odnowionego święta Boskiego Macierzyństwa NMP., Ojciec św. uda się do bazyliki NMP. Większej, gdzie odprawi pontyfikalne nabożeństwo i z loggji zewnętrznej udzieli błogosławieństwa wiernym.

Ojciec św. wobec wieści o głodzie w Rosji. — Specjalny wysłannik papieski po powrocie z Rosji złożył Ojcu św. sprawozdanie z pobytu w tym kraju. Wysłannik papieski stwierdził między innemi, że oczekiwać można, iż nadchodzącej zimy postrada z głodu życie około 12 miljonów ludzi. Słysząc to, Ojciec św. nie mógł ukryć swego bólu, i łzy ukazały Mu się w oczach. „Musimy, powiedział, niech co chce kosztuje, znaleść jakąś drogę, aby temu zapobiec". Przypuszczają powszechnie, że Papież wyśle do Rosji żywnościową ekspedycję ratunkową na podobieństwo ekspedycji, podjętej przed kilku laty, o ile zezwolą na to władze sowieckie.

Praca i płaca w państwie papieskiem. — Ojciec św. zarządził, by w Jego państwie ściśle stosowano dyrektywy zawarte w encyklikach „Quadragesimo anno" i „Rerum novarum". Dotyczy to w pierwszym rzędzie pracy i płacy. — Przed objęciem obowiązków składa każdy pracownik (robotnik) przyrzeczenie sumiennego spełniania obowiązków. Dzień pracy jest siedmiogodzinny, tak że — wliczając święta i dni wolne — „tydzień roboczy" liczy przeciętnie 40 godzin pracy. Stosownie do lat służby, otrzymują pracownicy państwa papieskiego 20—30 dni urlopu wypoczynkowego. Urzędnicy pobierają płacę miesięczną w wysokości od 1000 do 1750 lir. Do tej płacy zasadniczej dolicza się za każde pięciolecie 100 lir, a nadto 30 lir miesięcznie na każde dziecko poniżej 18-tego roku życia. — Dodać należy, że w miarę jak starczy mieszkań w pałacach papieskich, każdy pracownik otrzymuje nadto mieszkanie w naturze.

Pielgrzymka hiszpańska u Ojca św. — 24 września rb. Ojciec św. przyjął na audjencji około 3.000 pielgrzymów hiszpańskich, przybyłych z różnych okolic Hiszpanji wraz z księżmi i zakonnikami. Witając pielgrzymkę, Ojciec św. życzył, by Rok Święty, prócz ogólnych korzyści, przyniósł dla narodu hiszpańskiego także owoce specjalne. Najważniejszą dla wszystkich katolików rzeczą jest wzrost życia chrześcijańskiego, co szczególnie ważne jest dla Hiszpanji w jej obecnych ciężkich chwilach. Ten rozrost życia chrześcijańskiego powinien pójść w trzech kierunkach: modlitwy, albowiem bez niej nic nie możemy, wychowania religijnego, gdyż aby modlić się skutecznie, należy znać prawdy wiary św., nieznajomość bowiem nauki chrześcijańskiej prowadzi do błędów, wreszcie Akcji katolickiej, ponieważ życie samo jest czynem, a bez czynu nie można stworzyć nic dobrego, a czyn jest miarą życia. Rozwój przeto Akcji katolickiej jest pierwszym warunkiem odrodzenia Hiszpanji.

Pielgrzymka meksykańska u Ojca św. — Przyjmując pielgrzymów meksykańskich, Ojciec św. podkreślił, że Meksyk wraz z Hiszpanją i opuszczoną Rosją, jako kraje najbardziej uciemiężone przez wrogów ludzkości, szczególniej są drogie Jego sercu, przeto specjalnie im błogosławi.

III. Kronika krajowa.

Kongres Eucharystyczny w diecezji łomżyńskiej. — J. E. Ks. Biskup łomżyński, pragnąc ułatwić wiernym korzystanie z przepięknych uroczystości eucharystycznych. zorgani-

zował w swej diecezji trzy eucharystyczne kongresy, z których dwa: w Łapach i Ostrołęce, odbyły się w czerwcu i lipcu br., trzeci zaś, w Augustowie, zakończył się 3 września. Kongres w Augustowie wypadł niemniej wspaniale od poprzednich. Na zew Pasterza przybyli wierni z dekanatu augustowskiego oraz sąsiednich w liczbie około 50.000 ze stu blisko księżmi. Prócz Pasterza diecezji i Sufragana, JE. Ks. Biskupa Dembka. w kongresie wziął również udział J.E. Ks. Metropolita Wileński.

JE. Ks. Prymas Węgierski w Polsce. — Dn 1 września rb. przybyli z Krakowa do Warszawy J.Em. Ks. Kardynał Prymas Seredi, minister Kalaty, prałat Ernszt, wiceprezydent parlamentu węgierskiego i inni uczestnicy wycieczki z Węgier do Polski na uroczystości, związane z obchodem 400-nej rocznicy urodzin króla Stefana Batorego. Ks. Kardynał, ze swem otoczeniem zabawił w Polsce kilka dni, odwiedzając znaczniejsze miasta w kraju.

Sprawa kanonizacji bł. Bronisławy. — SS. Norbertanki dokładają usilnych starań, by w setną rocznicę beatyfikacji bł. Bronisławy uzyskać jej kanonizację. W związku z temi staraniami wystosowały SS. Norbertanki z konwetu Zwierzynieckiego w Krakowie odpowiedni memorjał do Episkopatu Polski na ręce JEm. Ks. Kardynała Prymasa Augusta Hlonda.

Zgon o. Bernarda Łubieńskiego, redemptorysty. — W nocy z 10 na 11 września zmarł w klasztorze oo. Redemptorystów w Warszawie najstarszy w Polsce członek tego zakonu i jeden z najbardziej zasłużonych zakonników w Polsce, o. Bernard Łubieński, przeżywszy lat 87, w tem 69 w zakonie.

Rok istnienia Seminarjum Zagranicznego. — Seminarjum Zagraniczne w Potulicach obchodziło 1 września b. r. pierwszą rocznicę swego istnienia. Seminarjum to rozwija się dotąd bardzo dobrze. Obecnie liczy seminarjum przeszło 100 członków, z czego połowę stanowią bracia, przyszli pomocnicy duszpasterscy, oświatowcy i kierownicy polskich towarzystw na obczyźnie. 19 kleryków-nowicjuszów 16 października br. złoży śluby zakonne. W roku bieżącym zgłosiło się przeszło 90 maturzystów, studentów i podchorążych w charakterze kandydatów na kleryków. Przyjęto narazie 35. Kanoniczna nazwa Seminarjum Zagranicznego, nadana przez samego Ojca św., brzmi: *Societas Christi pro Emigrantibus* — (Towarzystwo Chrystusowe dla Wychodźców).

II Zjazd naukowy teologiczny w Warszawie. — W Warszawie odbył się II naukowy Zjazd Teologiczny. Na zjazd przybyło około 50 osób z całej Polski. Zjazd trwał od 18 do 22 sierpnia rb. Na posiedzeniach plenarnych i sekcyjnych były omawiane zagadnienia naukowe z rozmaitych dziedzin nauk teologicznych oraz przeprowadzono ożywioną dyskusję.

Konferencja Episkopatu w Częstochowie. — Na Jasnej Górze Częstochowskiej odbyła się w dniach 19—20 b. m. konferencja Księży Biskupów obrządku łacińskiego i greckiego. Treścią obrad były potrzeby duchowe chwili obecnej i coraz lepsze przygotowanie do nich duchowieństwa. To przygotowanie obejmuje pogłębianie nauki teologicznej i wzniesienie dnchowieństwa na jak najwyższe szczeble ascezy duchowej. Szereg aktualnych referatów omówił rolę i wytyczne dla duchowieństwa, które mają mu ułatwić jego działalność w trudnych warunkach, w jakich pracuje bądź w duszpasterstwie, bądź w szkolnictwie lub w akcji społeczno-oświatowej. W samej działalności duchowieństwo napotyka na

przeszkody z różnych stron, zazwyczaj od czynników, nie rozumiejących znaczenia pozytywnej pomocy duchowieństwa dla potrzeb nietylko religijnych, lecz także oświatowych i państwowych. W szeregu kwestyj administracyjnych uzgodniono sposoby postępowania mianowicie w rzeczach, tyczących się moralności publicznej, zagrożonej czy od jednostek, czy od zrzeszeń, szerzących demoralizację. Po rozpatrzeniu spraw, programem zjazdu objętych, Episkopat zwrócił swoją uwagę także na rozpisaną pożyczkę narodową. Uznając doniosłość tej pożyczki wobec gospodarczych potrzeb kraju, Episkopat zajął do niej stanowisko życzliwe i Ks. Ks. Ordynarjusze zwrócą się do duchowieństwa z odpowiedniemi wskazówkami.

Nakrycie głowy w kościele. — Kurja Biskupia katowicka wydała zarządzenie wyjaśniające, że zakaz przebywania w kościele z głową nakrytą obowiązuje również organizacje wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego.

Piąty krajowy zjazd duszpasterski. — W dniach 19—22 września rb. odbył się w Krakowie piąty krajowy zjazd duszpasterski, na którym omawiane były tematy, wschodzące w zakres wychowania chrześcijańskiego, jako problemu duszpasterskiego wielkiej aktualności i doniosłości. Zjazd był bardzo liczny.

IV. Kronika zagraniczna.

Odezwa J. E. Ks. Arcybiskupa Salottiego na Dzień Misyjny. — JE. Ks. Arcyb. Karol Salotti, sekretarz św. Kongregacji Propagandy i Prezydent Papieskiego Dzieła Rozkrzewiania Wiary, ogłosił gorącą odezwę dla zorganizowania *Dnia Misyjnego,* przypadającego w tym roku na 22 października. W odezwie tej Ks. Arcybiskup wyraża pragnienie, aby we wszystkich krajach, we wszystkich diecezjach i we wszystkich parafjach świata *Dzień Misyjny* urządzono z największą starannością. „Wszyscy wierni dla wszystkich niewiernych“ oto hasło, jakie na wspomniany dzień rzuca Prezydent Rozkrzewiania Wiary. Odezwa doskonale przedstawia powody przyrodzone i nadprzyrodzone wskazujące chrześcijanom, aby poprzez cały świat szerzyli i pomagali szerzyć Ewangelję świętą.

Powrót do Kościoła. — Wskutek bezbożniczej propagandy socjaldemokracji austryjackiej za występowaniem z Kościoła, kilka tysięcy osób zgłosiło swe wystąpienie w latach poprzednich. Obecnie daje się zauważyć liczny powrót tych osób do Kościoła. W ciągu ostatnich dwóch miesięcy zgłosiło się z powrotem do władz kościelnych o przyjęcie w samym Wiedniu zgórą dwa tys. osób.

Od Administracji.

Większość PW. Księży zalega z prenumeratą za rok bieżący, wielu zaś jeszcze za rok 1932 a nawet i poprzedni.

Administracja musi zakończyć rachunki do końca października; wobec projektowanej zniżki prenumeraty na przyszły rok, niezbędne jest natychmiastowe uregulowanie prenumeraty. Zresztą prowadzenie wydawnictwa jest b. utrudnione.

Drukowano za zezwoleniem J. E. Księdza Arcybiskupa - Metropolity.

Redaktor i Wydawca KS. LEON ŻEBROWSKI, Kan. Kapit. Metropol.

DRUKARNIA ARCHIDIECEZJALNA W WILNIE.

Z piśmiennictwa.

Encyklopedja Kościelna, wydana przez *ks. Michała Nowodworskiego*. Tom XXXIII. Załęski — Żywoty Świętych, pod redakcją *ks. dr. Stefana Biskupskiego* (Włocławek 1933), str. 490.

Jest to ostatni tom *Encyklopedji Kościelnej*, którą w r. 1873 zainicjował i rozpoczął wydawać ks. M. Nowodworski, późniejszy biskup płocki, przy udziale ks. A. Zaremby, ks. A. Pęskiego i wielu innych. Wydawnictwo, prowadzone z wielkim nakładem i wysiłkiem, zostało u końca przerwane wskutek wojny światowej i zgonu redaktorów. Ks. dr. St. Biskupski oddał wielką usługę katolickiemu społeczeństwu, wydając ostatni tom tej *Encyklopedji*, która zawiera całokształt wiedzy kościelnej, obejmującej Pismo św., teologję dogmatyczną, moralną, pasterską, historję, prawo kanoniczne, liturgikę, filozofję chrześcijańską, ascetykę, mistykę i t. p. Tom XXXIII swym rozmiarem i treścią odpowiada poprzednim, a nawet pod pewnym względem je przewyższa: zawiera artykuły napisane przez fachowców, z uwzględnieniem najnowszych wiadomości o kwestjach i osobach (nawet współczesnych) na literę „Z" i „Ż".

X. M. S-ko.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Rok VII Wilno, dn. 10 i 25 października 1933 r. Nr. 19—20

WIADOMOŚCI ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA: Rocznie 15 zł. Półrocznie 8 zł. Nr. pojed. 80 gr.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1
Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418 Chrześcijański Bank Spółdzielczy na Antokolu w Wilnie.

OGŁOSZENIA: 1/1 strona 48 zł. 1/2 strony 24 zł. 1/4 strony 12 zł. 1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

Kurs duszpasterski w Wilnie dd. 22—24 listopada r. b.

TREŚĆ ZESZYTU.

Rok VII Wilno, dn. 10 i 25 października 1933 r. Nr. 19—20

WIADOMOŚCI
ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA:
Rocznie 15 zł.
Półrocznie 8 zł.
Nr. pojed. 80 gr.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1
Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418
Chrześcijański Bank Spółdzielczy
na Antokolu w Wilnie.

OGŁOSZENIA:
1/1 strona 48 zł.
1/2 strony 24 zł.
1/4 strony 12 zł.
1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

Statut 119 Synodu Wileńskiego wzywa kapłanów archidiecezji wileńskiej na Kurs duszpasterski dd. 22 — 24 listopada r. b., na którym będzie omawiana sprawa Akcji Katolickiej w stosunku do duszpasterstwa.

DZIAŁ URZĘDOWY.

ZARZĄDZENIA STOLICY APOSTOLSKIEJ.

Wniesienie na „Index" książek zakazanych.

Dekretami Św. Kongr. Św. Oficjum z dnia 14 lipca 1933 r. zostały wniesione na *Index* książek zakazanych nast. książki: *Congrès d'histoire du christianisme* (Jubilé Alfred Loisy), publié sous la direction de P. L. Couchoud, oraz *wszystkie dzieła* Karola Guignebert'a, profesora Sorbony.

(*Acta Ap. Sedis,* t. 25, str. 332).

Odpowiedzi Komisji Biblijnej o fałszywej interpratacji dwuch tekstów.

Propositis sequentibus dubiis Pontificia Commissio de Re Biblica ita respondendum decrevit:

I. Utrum viro catholico fas sit, maxime data interpretatione authentica Principum Apostolorum (Act. II, 24—33; XIII, 35—37), verba Psalmi XV, 10 — 11: „Non derelinques animam meam in inferno, nec dabis sanctum tuum videre cerruptionem. Notas mihi fecisti vias vitae", sic interpretari quasi auctor sacer non sit locutus de resurrectione Domini Nostri Jesu Christi?

Resp. Negative.

II. Utrum, asserere liceat verba Jesu Christi quae leguntur apud S. Matthaeum, XVI, 26: „Quid prodest homini, si mundum universum lucretur, animae vero suae detrimentum patiatur? Aut quam dabit homo commutationem pro anima sua?“ et pariter ea quae habentur apud S. Lucam, IX, 25: „Quid enim proficit homini si lucretur universum mundum, se autem ipsum perdat et detrimentum sui faciat?” sensu litterali non respicere aeternam salutem animae, sed solum vitam temporalem hominis, non obstantibus ipsorum verborum tenore eorumque contextu, necnon unanimi interpretatione catholica?

Resp. Negative.

Die autem 1 Julii 1933, in audientia infrascripto R-mo Consultori ab Actis benigne concessa, Ss-mus Dominus Noster Pius Pp. XI praedicta responsa rata habuit et publici iuris fieri mandavit.

Joannes Baptista Frey, C. S. Sp.
Consultor ab Actis.

(*Acta Ap. Sedis*, t. 25, str. 344).

Odpowiedzi Komisji Interpetacyjnej Kodeksu Prawa Kanonicznego.

E-mi Patres Pontificiae Commissionis ad Codicis canones authentice interpretandos, propositis in plenario coetu quae sequuntur dubiis, responderi mandarunt ut infra ad singula:

I. De Sacrarum reliquiarum authenticitate.

I. An Vicarius Generalis, ad normam canonis 1283 § 2, speciali mandato Episcopi indigeat ad authenticandam partem sacrae reliquiae ex authentica extractam.

II. An Vicarius Generalis, vi canonis 1285 § 1, sine speciali mandato Episcopi novum authenticitatis documentum tradere vel sacrae reliquiae novum sigillum apponere possit.

R. Ad I. *Affirmative.*
Ad II. *Negative.*

II. De matrimonii accusatione.

I. An, ad normam canonis 1971 § 1 n. 1, habilis sit ad accusandum matrimonium coniux, qui metum aut coactionem passus sit.

II. An, ad normam eiusdem canonis 1971 § 1 n. 1, habilis sit ad accusandum matrimonium etiam coniux, qui fuerit causa culpabilis sive impedimenti sive nullitatis matrimonii.

III. An causa impedimenti honesta et licita a coniuge apposita obstet quominus coniux ipse habilis sit ad accusandum matrimonium, ad normam canonis 1971 § 1, n. 1.

IV. An, vi canonis 1971 § 2, promotor iustitiae vi muneris sui agat in iudicio.

Ad I. *Affirmative.*

Ad II. *Negative.*

Ad III. *Negative.*

Ad IV. *Affirmative.*

Datum Romae, e Civitate Vaticana, die 17 mensis Julii anno 1933.

(L. S.) P. Card. Gasparri, *Praeses*

I. Bruno, *Secretarius.*

(*Acta Ap. Sedis,* t. 25, str. 345).

ZARZĄDZENIA ORDYNARJATU ARCYBISKUPIEGO.

Konferencja XX. Dziekanów.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA

Wilno, dn. 26. X. 1933 r., Nr. 15039.

Do PPWWXX. Dziekanów archid. wileńskiej.

Kurja niniejszem uprzejmie powiadamia, że J. E. Najprzewielebniejszy Ksiądz Arcybiskup-Metropolita wzywa wszystkich PPWWXX. Dziekanów *na dzień 21 listopada r. b.*, o godz. 11.30 na konferencję dziekańską.

Ks. J. Poniatowski

w/z Kancl. Kurji.

Przesyłanie zbiórek na rozmaite cele.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA.

Wilno, dn. 3. X. 1933 r. Nr. 14795.

Do PPWWXX. Dziekanów, Proboszczów
i Rektorów kościołów archidiecezji wileńskiej.

Kurja przypomina, że należy ściśle trzymać się sposobu przesyłania kolekt, mianowicie.

1. Wszelkie kolekty należy odsyłać tylko przez XX. Dziekanów, którzy zaraz po otrzymaniu od wszystkich kolektorów przesyłają je do miejsca przeznaczenia, dołączając osobne wykazy na każdy rodzaj kolekty (wykaz kościołów i kwot poszcze-

gólnych). Na odcinkach przekazowych XX. Dziekani zaznaczą rodzaj kolekty, względnie sumy poszczególnych rodzajów oraz powołają się na nr. nr. i daty odnoszących się pism.

2. Kolekty i wykazy:

a) Na Seminarjum przesyłać należy na ręce X. Prokuratora lub właściwe P. K. O.

b) Na Misje Wewnętrzne — na ręce X. D-ra Stanisława Czyżewskiego lub właściwe P. K. O.

c) Na Misje Zewnętrzne — na ręce Ks. Prokuratora Seminarjum lub właściwe P. K. O.

d) Wszelkie zaś inne kolekty — do Kurji lub na P. K. O. nr. 50.694 „Kurja Metropolitalna Wileńska — Wilno".

Ks. J. Poniatowski
w/z Kancl. Kurji.

Ustawy Synodalne.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, dn. 4 października 1933 r. № 14803.

Na mocy zarządzenia JE. Księdza Arcybiskupa-Metropolity, egzemplarz Ustaw Synodalnych winien znajdować się w archiwum każdego kościoła parafjalnego i rektorskiego. Ponadto każdy ksiądz, pracujący w archidiecezji wileńskiej, powinien mieć jeden egzemplarz Ustaw Synodalnych.

W myśl tego zarządzenia Kurja przesłała egzemplarze Synodu PPWWXX. Dziekanom dla doręczenia oraz pobrania opłaty w kwocie 25 zł. za egzemplarz od każdego księdza, pracującego na terenie dekanatu.

Ks. Poniatowski
w/z Kancl. Kurji.

Forma sporządzenia aktu urodzenia i chrztu dziecka nieznanych rodziców.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, dn. 6. X. 1933 r. № 14822.

Kurja niniejszem podaje do wiadomości pismo, skierowane do Kurji przez Wydział Administracyjny Urzędu Wojewódzkiego Wileńskiego dn. 5 października 1933 r. LAP. II. 9 — 61/33, w sprawie formy sporządzenia aktu urodzenia i chrztu dziecka nieznanych rodziców, nast. treści:

„Jak wykazała dotychczasowa praktyka, księża proboszczowie poszczególnych parafij sporządzali akt urodzenia i chrztu dzieci nieznanych rodziców w formie niejednolitej.

„Mając na względzie przepis art. 4 Ustawy z 1. VII. 1926 r. o aktach (metrykach) urodzenia dzieci nieznanych rodziców na obszarze byłego zaboru rosyjskiego (Dz. Ust. R. P. 72 poz. 413), oraz idąc za wskazaniami, wyrażonemi w pismie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z 29. IX. 1933 r. AC. 26-f-447 I, w celu ujednostajnienia formy sporządzenia aktu urodzenia i chrztu tych dzieci, Urząd Wojewódzki uprasza Kurję Metropolitalną o wydanie właściwych zarządzeń księżom proboszczom, aby *forma aktu urodzenia dzieci nieznanych rodziców posiadała charakter protokularny* w szczególności zaś—w myśl powołanej ustawy — aby akt urodzenia zawierał:

a) wzmiankę o okolicznościach znalezienia lub przyjęcia w pieczę dziecka,

b) powołanie się na orzeczenie władzy administracyjnej,

c) określenia domniemanego wieku i

d) datę zgłoszenia.

„Za Wojewodę (—) *M. Pawlikowski* — Naczelnik Wydziału".

Niniejsze podaje się do wiadomości i stosowania przy zachodzących wypadkach.

Ks. J. Poniatowski
w/z. Kancl. Kurji.

RUCH PERSONALNY.

Na mocy zarządzenia JE. Księdza Arcybiskupa - Metropolity Wileńskiego, w składzie osobistym Duchowieństwa zaszły nast. zmiany:

Ks. Edward Wojciechowski, prob. z Klimówki, na prob. do Dzierkowszczyzny, dn. 5. X. 33 r. № 14805.

Ks. Izydor Krawel, prob. z Dzierkowszczyzny, na prob., do Klimówki, dn. 5. X. 33 r. № 14806.

Ks. Mieczysław Kmita, wik. kośc. WW. Świętych w Wilnie, na wik. do Widz, dn. 16. X. 33 r. № 14914.

Ks. Józef Hurko z diec. pińskiej na wik. do Budsławia, dn. 23. X. 33 r. № 14997.

X. A. Sawicki,
Kancl. Kurji.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

DUSZPASTERZ A STOWARZYSZENIE ŻYWEGO RÓŻAŃCA.

(1)

Po odzyskaniu niepodległości, gdy nowe wiewy powiały w naszej ojczyźnie, duchowieństwo katolickie i wierni odrazu zerwali się do nowego życia i chcąc naprawić szkody, powstałe skutkiem przymusowej stagnacji, zwłaszcza tu w zaborze rosyjskim, zaczęli się na gwałt organizować. Poruszyło się

i zakipiało wszystko zarówno na polu twórczości państwowej i społecznej, jak też i w dziedzinie ściśle kościelnej.

U nas, na Kresach, było rozmaicie. Jedni, nie czekając na bodźce zewnętrzne, zabrali się odrazu do dzieła, i ci naogół mogą pochwalić się najlepszym dorobkiem w pracy duszpasterskiej; inni byli powściągliwsi, mniej zapalni i nie bardzo się śpieszyli z reformą. Niekiedy aż wdania się władzy było potrzeba, by usunąć zastój w parafji i wpuścić do niej nieco świeżego powietrza.

Tak było doniedawna. Dziś już jednak, naogół biorąc, w każdej parafji wiele, bardzo wiele zmieniło się na lepsze, a to właśnie dzięki nowym metodom pracy i nowym organizacjom.

Wir organizacyjny porwał dziś już wszystkich. Nawet najbardziei wśród nas konserwatywni, żeby nie powiedzieć — zacofani i leniwi, zrozumieli, że trzeba zrobić pewne ustępstwa duchowi czasu i zabrać się na serjo do organizacyj katolickich.

Organizacje nowe, o których dziś tyle się pisze i mówi, wyłaniają się dopiero z mgławic i są częstokroć za mało uchwytne. Dlatego tyle nam nastręczają trudności i wywołują nieraz nieufne kiwanie głowami, szczególnie u starszych.

Ale organizacje być muszą mimo wszystko, na to niema rady. Z wielu proponowanych wybieramy te, które nam osobiście najwięcej trafiają do przekonania i dla których znajdujemy najodpowiedniejszy grunt w parafji, bo tylko te mogą się udać.

Jedna wszakże organizacja wszystkim się podoba, wszędzie znajduje warunki do rozwoju i wszędzie się udaje—to Bractwo Żywego Różańca.

I. Historja i zalety żywego Różańca.

1. Wzmianka historyczna.

1. Najprzód krótka wzmianka historyczna.

Żywy Różaniec jest stowarzyszeniem kościelnem, nie bractwem, powstałem w Lyonie w r. 1826. Powołała je do życia świątobliwa Marja-Paulina Jaricot, papież zaś Pius IX w roku 1877 osobnem brewem *Quod jure* poddał je w celu jednolitego kierownictwa pod zarząd generała zakonu dominikańskiego. Wikarjusz Generalny tego zakonu, O. Józef M. Sanvito, nadał Żywemu Różańcowi nową ustawę i organizację.

Żywy Różaniec rychło przyjął się w różnych krajach, przedostał się też wcześnie i do Polski, wiernej i gorliwej czcicielki Najśw. Maryi Panny. Pomimo, że w czasach niewoli trudno było o jednolity kierunek tego stowarzyszenia, to jednak Żywy Ró-

żaniec oddawał i wówczas Kościołowi znaczne usługi, ponieważ na współkę z Trzecim Zakonem torował drogę Akcji Katolickiej; owszem, członkowie Żywego Różańca pełnili w wielu wypadkach rolę świeckich apostołów.

W ostatnich latach rozpoczął się ruch, zmierzający do ożywienia tego stowarzyszenia, do nadania mu cech większej aktualności. W tym celu wiele diecezyj polskich otrzymało osobnych dyrektorów Żywego Różańca, którzy, będąc ze sobą w kontakcie, wytwarzają jednolity kierunek i powołują do życia osobną o tym przedmiocie literaturę. Najruchliwszym, zdaje się, jest Dyrektor diecezjalny włocławski, Ks. Franciszek Nowakowski. W r. 1931 wydał on piękną książeczkę informacyjną p. t. *Unja Żywego Różańca* (Włocławek. Str. 96, cena 1 zł. 80 gr.), z którą każdy zapoznać się musi.

2. Zalety Stow. Ż. R.

2. Wspomniałem wyżej, że co jak co, ale Stowarzyszenie Żywego Różańca powinno istnieć w każdej parafji, a to dla swych naprawdę wielkich zalet.

a) Organizacja stara.

a) Jest to organizacja stara, mająca przeszło 100 lat za sobą, i przeszła już przez ogień doświadczenia; dobrze wszystkim znana, bo naprawdę trudno dziś spotkać katolika, któryby nie słyszał o tajemniczkach i zelatorach, a przeto nietrudno ją spopularyzować w parafji.

b) łatwa.

b) Jest łatwa do zmontowania i nietrudna do prowadzenia. W każdej, choćby najmniejszej, parafji zawsze się znajdą osoby, szczerze miłujące Najśw. Maryę Pannę, którym dość jednego słówka zachęty, by do stowarzyszenia się wpisały. Prowadzenie organizacji też nie wymaga specjalnych zachodów. Wystarczy dobra wola i odrobina pracy ze strony proboszcza lub jego pomocnika, a stowarzyszenie należycie spełni swe zadanie.

c) apolityczna.

c) Dalszą zaletą Żywego Różańca jest jego całkowita apolityczność. Żywy Różaniec w nikim nie może wzbudzić jakiejś nieufności, bo to przecież tylko modlitwa, a modlić się wolno każdemu bez względu na przekonania polityczne i społeczne dążenia.

d) pożyteczna.

d) Jak każda modlitwa, Żywy Różaniec jest naprawdę niezmiernie pożyteczny. Wiadomo, jak bardzo ceni Kościół nabożeństwo różańcowe, jak gorąco wzywa swe dzieci do jego odprawiania. Żywy Różaniec jest tylko pewną jego odmianą. Dopiero na strasznym sądzie się dowiemy, ile dzięki temu nabożeństwu spłynęło łask przez ręce Maryi. Oprócz tego, do Żywego Różańca przywiązane zostały liczne odpusty tak zupełne, jak i cząstkowe. Nadał je papież Grzegorz XVI w r. 1832.

e) na czasie.

e) Wreszcie, Stowarzyszenie Żywego Różańca jest w naszych czasach bardzo aktualne. Wiemy z dziejów Kościoła, że głównie dzięki różańcowi zostały w XIII w. pokonane wielce niebezpieczne herezje waldensów i albigensów. Z natchnienia Bożego św. Dominik rozpowszechniał nabożeństwo różańcowe w świecie, i pod jego wpływem chrześcijaństwo niejako się odrodziło, błędnowierstwo zaś i rozlew krwi ustały.

Czasy nasze z wielu względów przypominają wiek XIII. Małoż to dziś mamy przeróżnych sekt i herezyj? Małoż to dziś leje się krwi chrześcijańskiej za wiarę w Bolszewji, Meksyku, Hiszpanji? Małoż to knowań przeciwko Kościołowi w naszej własnej ojczyźnie? Jakżeż tu nie chwycić się różańca, który już nieraz był ratunkiem dla Kościoła i świata!

Człowiek dzisiejszy, unoszony zawrotnym wirem życia, pędzący wciąż przed siebie, nie ma czasu ani chęci na dłuższą modliwę. Ale mu tej modlitwy potrzeba więcej, niż kiedykolwiek przedtem. I potrzeba choć chwilki zastanowienia nad prawdami wiecznemi i nad własnym stanem. To wszystko da mu tajemniczka Żywego Różańca. Przypomni mu ona, że jest nad nim Ojciec i Matka w niebie, i zmusi go do krótkiego rozmyślania nad jedną choćby prawdą wiary, ale to rozmyślanie może mu być bardzo pożyteczne, ponieważ trwa przez cały miesiąc, więc mimowoli pozostawi jakiś ślad w duszy.

Zważywszy to wszystko, przyznamy, że Stowarzyszeniu Żywego Różańca warto naprawdę baczną poświęcić uwagę, że ks. Nowakowski ma słuszność, kiedy pisze w cytowanem dziełku: „Różańcem świętym trzeba się niejako opasać, powiązać, skrępować, żeby się nie rozpadło całe społeczeństwo, nie runął cały gmach społeczny"*).

*) Str. 21.

II. Organizacja stow. Żywego Różańca.

Istota Stow. Ż. R.

Wiadomo wszystkim, na czem polega Żywy Różaniec. Zbiera się 15 osób jednego stanu, (w wyjątkowych wypadkach mogą się połączyć osoby stanu innego), rozbierają pomiędzy siebie 15 tajemnic różańca do codziennego w ciągu miesiąca odmawiania tak, iż codziennie całe grono odmawia cały różaniec i każdy członek tego grona, czyli *róży*, ma taką samą zasługę, jakby odmówił całą koronkę.

Na czele każdej róży stoi zelator, względnie zelatorka. Obowiązkiem zelatorów jest pilnowanie zmiany tajemnic, zbieranie składki miesięcznej, pośredniczenie między członkami róży a dyrektorem i czuwanie, by członkowie prowadzili się wzorowo.

Duch regulaminu Ż. R., a nawet jego litera, wymaga, by członkowie stowarzyszenia nietylko nad sobą pracowali, ale też w miarę możności odwodzili innych od złego. Jest więc to naprawdę apostolstwo świeckich i wielka pomoc w Akcji Katolickiej.

Unja Ż. R.

11 kółek Ż. R. tworzy 1 Unję Ż. R. Na czele Unji stoi Nadzelator(ka), inaczej Opiekunem(ką) zwany(a). Nadzelatora się wybiera z pośród 11 zelatorów tychże róż.

Podstawą Unji jest zwykła arytmetyka: 11 kół daje w sumie 165 członków, czyli tyle właśnie, ile cały różaniec liczy *Ojcze nasz* (15) i *Zdrowaś Marya* (150) razem.

Takich Unij może być w parafji kilka. Na ich czele stoi Rada Unji Ż. R., składająca się z dyrektora, którym niekoniecznie ma być proboszcz, i wszystkich Nadzelatorów. Rada roztacza opiekę nad wszystkiemi Unjami w parafji.

Ponieważ Ż. R. jest stowarzyszeniem ściśle religijnem, przeto, rzecz prosta, członkowie jego przedewszystkiem dbać powinni o zaskarbienie sobie jak najwięcej łask duchownych przez ręce Najśw. Maryi Panny i dlatego zaleca się częste przystępowanie do sakramentów św., oraz pożądana jest spowiedź i Komunja św. wspólna, przynajmniej raz do roku. Ponadto obowiązkiem członków jest zamawiać od czasu do czasu Mszę św. za żywych lub umarłych.

Składka.

W tym celu przewidziana jest składka miesięczna. Nie jest wszakże składka taka obowiązkową; należy jej nadawać

raczej charakter dobrowolnej ofiary, niż jakiegoś przymusowego podatku, a już w żadnym razie nieuiszczenie składki, choćby nawet uchwalonej przez zarządy, nie powinno pociągać za sobą wydalenia członka z róży lub Unji.

Pożądaną wielce rzeczą jest prenumerata specjalnego pisemka, np. *Kółka Różańcowego*, i stopniowe tworzenie bibljoteczki różańcowej. Gdzieby na to pozwoliły warunki, należałoby pomyśleć o sprawieniu sztandaru stowarzyszenia Ż. R.

(Dok. n.) *Ks. dr. Ildefons Bobicz.*

JAK ORGANIZUJĄ SWOJĄ PRASĘ SOWIETY.

Według ostatnich wiadomości, Sowiety wydają 6700 pism z dziennym nakładem 36 miljonów egzemplarzy. Między niemi jest 1580 pism robotniczych a 1300 rolniczych. Nakład najwyższy sięga 3.500.000 egzemplarzy. Prócz tego są jeszcze pomniejsze pisma, wchodzące w zakres specjalności techniki i gospodarstw kolektywnych. Szczególnie ciekawą jest instytucja korespondentów robotników i chłopów. Oni to zbierają wiadomości codziennego życia i przekazują je redakcjom.

Wszelkie przejawy życia w nowym ustroju są skrzętnie zbierane i odrazu przekazywane ogółowi czytelników, co zwiększa poczytność pisma. W ten sposób Sowiety osiągają najsilniejszy łącznik między prasą a społeczeństwem, zbliżając je do życia, a życie codzienne do szarej masy.

Specjalne zastępy tak zwanych brygad prasowych pracują w fabrykach, kolektywach, kancelarjach, klubach i t. d. nad rozszerzaniem pism i pozyskiwaniem abonentów. Główny organ Sowietów *Prawda* liczy 3 milj. korespondentów rolników i robotników a 50 tys. członków brygad prasowych.

Istnieją wyższe szkoły dziennikarskie, wśród nich dwie z wykładowym językiem niemieckim, kursy dla korespondentów prasowych fabrycznych i rolnych. Zastępy te ułatwiają pracę czerwonej prasie i dzięki niej wzrost jej jest w ten sposób możliwy.

Na wzór Sowietów rozbudowali komuniści swoją prasę w Niemczech: 37 dzienników i wielką ilość tygodników roznosiły hasła bolszewickie, werbując potężną armję komunistów w Niemczech. Poszczególne pisma, jak: „Berlin am Morgen“, „Der Mahnruf“, „Rothe Aufbau“ i inne, biły kilkaset tysięcy egzemplarzy dziennie. Dzisiaj oczywiście prasa ta już nie istnieje.

Z powyższych danych najdokładniej widzimy, jak straszną i potężną jest prasa sowiecka, zalewająca już cały świat. Rezultaty tej akcji najbardziej szkodzą Polsce, sąsiadującej o miedzę z Sowietami. Jedna jest tylko potęga, którąby mogła prasie sowieckiej, tej królowej kłamstwa i uwodzicielce ludów, skutecznie stawić czoło; tą potęgą jest prasa dobra — słowu kłamstwa przeciwstawione słowo prawdy, sprawiedliwości, porządku społecznego, ożywione i przejęte duchem polskim i katolickim, pouczające dobrze, uświadamiające zdrowo i korzystnie a czyste i nieskalane w swej treści.

Niestety, społeczeństwo nasze nie docenia wielkiej ważności tej sprawy, niema jasnego pojęcia, że jego współdziałanie do podniesienia znaczenia i rozwoju prasy jest koniecznie potrzebne, to też wobec prasy katolickiej zachowuje się zupełnie obojętnie, nie śpieszy jej z pomocą — żałuje na nią grosza.

Najwyższy czas na zastanowienie się poważniejsze nad tą sprawą i naprawianie tego, cośmy w tym względzie zaniedbali. To dziś największy i najważniejszy obowiązek, od którego żaden Polak katolik wymówić się nie może. Jeżeli nie chcemy zginąć, wszyscy musimy stać się żarliwymi współpracownikami na niwie Pańskiej w szerzeniu prasy katolickiej. Nastały bowiem czasy, że nauczać można nie tyle słowem, ile drukiem.

T. B.

Ś. p. ks. Józef Lipiński.

Dnia 25 października r. b. zmarł w Dąbrowie, pow. sokólskiego, ks. Józef Lipiński, długoletni proboszcz nowodworski w pow. sokólskim.

Ś. p. ks. J. Lipiński ur. w Słonimie dnia 4 listopada 1886 r. z ojca Wincentego i matki Marji z Bielskich, stałych mieszkańców Słonima. Nauki początkowe pobierał w powiatowej szkole słonimskiej, po ukończeniu której, dnia 9 października 1907 r. wstąpił do Seminarjum Duch. w Wilnie i dnia 13 czerwca 1911 r. został wyświęcony na kapłana.

Dn. 5 sierpnia 1911 r. ks. Lipiński został naznaczony na wikarjat do Suchowoli, a dnia 22 lutego 1912 r. przeniesiony na takież stanowisko do Dąbrowy. Na tem stanowisku ś. p. ks. J. L. wiele się przyczynił do ostatecznego wykończenia i ozdobienia kościoła parafjalnego; jego pracy i staraniom zawdzięcza się zbudowanie w kościele dąbrowskim organu, dwuch ołtarzy i w znacznej mierze budowę nowej plebanji.

Dn. 2 września 1915 r. ś. p. ks. Lipiński został naznaczony na wakujące probostwo do Nowego Dworu, pow. sokólskiego, i przebył tam do 1931 r. Za pobytu swego na tem probostwie przeprowadził gruntowny remont kościoła parafjalnego, dając nowy dach z blachy ocynkowanej, posadzkę terakotową w całym kościele, wznosząc nowe ołtarze i dobudowując nową zakrystję; nadto zakupił do kościoła 6 nowych obrazów, stacje Drogi Krzyżowej, baldachim, 5 chorągwi, 4 kapy i 4 ornaty; jego również staraniem zostały zakupione 4 dzwony.

Należy stwierdzić, że wszystkie te roboty i nabytki zostały dokonane w znacznej mierze nietylko staraniem, lecz i kosztem ś. p. ks. Lipińskiego.

Obok prac duszpasterskich, w których wyróżniał się sumiennością i wytrwałością, ś. p. ks. Lipiński w Nowym Dworze zwracał wielką uwagę na gospodarkę rolną na ziemi beneficjalnej oraz prowadził warsztaty tkackie, zatrudniając przy tem po kilkanaście osób. Niestety, te ostatnie prace i związane z niemi interesy były przyczyną wielu przykrości, które dowiodły, jak potrzebnym jest kan. 142 Kod. Prawa Kanonicznego, co będąc już złamanym na zdrowiu, przyznawał sam nieboszczyk, zwłaszcza gdy jego skądinąd dobre zamiary parafjanie zaczęli tłumaczyć opacznie.

Zmarł ś. p. ks. Lipiński, jako emeryt, po długiej, bo prawie 4 lata trwającej chorobie.

Requiescat in pace!

Kurs duszpasterski w Wilnie dd. 22—24 listopada r. b.

KRONIKA KOŚCIELNA I RELIGIJNA.

I. Kronika archidiecezjalna.

J. E. Ksiądz Arcybiskup-Metropolita w Rzymie.—Do najwybitniejszych wypadków w życiu archidiecezji naszej z ostatnich tygodni bezwątpienia należy pobyt naszego Arcypasterza w Rzymie. Pobyt ten nie był ani zwykłą wycieczką do Wiecznego Miasta, ani nawet pobożną pielgrzymką w roku Jubileuszu Nadzwyczajnego; była to podróż *ad limina Apostolorum*, dla uczczenia we własnej osobie i w imieniu całej archidiecezji Głowy Kościoła Chrystusowego, złożenia hołdu Najwyższemu Pasterzowi i przedstawienia sprawozdań o stanie archidiecezji. Katolickie Wilno, żegnając w sposób uroczysty Arcypasterza, złożyło tem dowody swego przywiązania do Stolicy Apostolskiej. Wyjazd Arcypasterza z Wilna nastąpił rano o godz. 8. O godz. 7 rano zebrały się organizacje reli-

gijne i społeczne ze sztandarami przed Ostrą Bramą, gdzie ks. kan. Lucjan Chalecki odprawił Mszę św., okolicznościowe zaś przemówienie wygłosił ks. kan. Adam Sawicki, dając wyraz głębokich uczuć, żywionych przez ludność wileńską do Ojca św. i Arcypasterza. Na dworcu żegnali Ks. Arcybiskupa przedstawiciele władz, Kapituła metropolitalna, liczny zastęp duchowieństwa, przedstawiciele organizacyj społecznych i grono wybitnych osobistości miasta Wilna. Podróż JE. Arcybiskupa-Metropolity obfitowała w szereg podobnych momentów w Grodnie, Sokółce i Białymstoku, gdzie na peronach dworców gromadzili się przedstawiciele władz, duchowieństwa i organizacyj społecznych, entuzjastycznie manifestując na cześć Ojca św. i Arcypasterza.—Po przybyciu do Rzymu JE. Ks. Arcybiskup, w d. 4 października, został przyjęty przez Ojca św. na dłuższej wyjątkowo serdecznej audjencji prywatnej. Ojciec św. z zainteresowaniem przyjął sprawozdanie o stanie archidiecezji, wykazując specjalną troskę o wychowanie dziatwy i młodzieży i podkreślając w szczególniejszy sposób znaczenie pracy księży prefektów w szkołach wszelkiego typu.—Jego Świątobliwość upoważnił Księdza Arcybiskupa-Metropolitę do udzielenia wiernym Wilna i archidiecezji specjalnego błogosławieństwa papieskiego. Błogosławieństwo Papieskie zostanie udzielone przez Księdza Arcybiskupa w dniu Święta Chrystusa-Króla, w niedzielę, 29 października, na placu przed kościołem N. Serca Jezusowego na zakończenie uroczystej procesji, która w tym dniu przejdzie od Ostrej Bramy do kościoła N. Serca Jezusowego. —D. 15 października, po dwutygodniowym pobycie w Rzymie, J. E. Ksiądz Arcybiskup-Metropolita powrócił do Wilna, witany na dworcu przez Kapitułę Metropolitalną, na czele z JE. Ks. Biskupem Michalkiewiczem, duchowieństwo, oraz przedstawicieli Archidiecezjalnego Instytutu Akcji Katolickiej.

Remont Bazyliki. — Prace przy remoncie Bazyliki w dalszym ciągu posuwają się bez przerwy. Największe niebezpieczeństwo, zagrażające świątyni, zostało zażegnane. Sytuacja jednak w dalszym ciągu pozostaje ciężka. Ukończenie najniezbędniejszych prac ratowniczych przewidzieć się nie daje, brak bowiem potrzebnych funduszów przewlec je może na czas nieokreślony, a tem samem i otwarcie Bazyliki, zapowiadane na przyszłe lato, może się odwlec na kilka lat. Zapowiadane oddawna prace nad mauzoleum królewskiem, których się podjął Rząd Rzeczypospolitej, nie przekroczyły jeszcze stadjum projektów, pomimo że koszta tych prac nie przewyższają paru dziesiątków tysięcy złotych.

Kurs duszpasterski.—Kurs duszpasterski archid. wil. odbędzie się dd. 22—24 listopada rb. Szczegółowy program został podany w osobnych odbitkach i rozesłany wszystkim Księżom bezpośrednio. Przewodnią myślą kursu będzie—*duszpasterstwo parafjalne a Akcja Katolicka.* Do tego celu zmierzają wszystkie referaty. Kurs zostanie poprzedzony konferencją XX. Dziekanów, zwołaną przez Arcypasterza na dzień 21 listopada rb. na godz. 11.30. Uczestnicy Kursu w drodze powrotnej będą korzystali z ulgi taryfowej w wysokości 50%. Za udział w Kursie płaci się 5 zł.

II. Stolica Apostolska.

Konsystorz papieski. — Dn. 16 października rb. odbył się tajny konsystorz, w celu zasięgnięcia opinji kardynałów w sprawie kanonizacji bł. Bernadetty Soubirous i bł. Joanny-Antidy Thouret. Jednocześnie podano do wiadomości ostatnie mianowania biskupów i arcybiskupów. Dn. 19

października rb. odbył się konsystorz publiczny.

Stolica Ap. a Estonja.—30 września rb. pierwszy minister pełnomocny Estonji przy Stolicy św., dr. Otto Strandman, przedstawił Ojcu św. na specjalnej audjencji listy uwierzytelniające. Przyjmując je, Papież wspomniał, że zna pograniczne miejscowości Estonji, a nadto niegdyś, będąc bibljotekarzem, miał stosunki z uniwersytetem w Tallinie. — Ostatnio Ojciec św. erygował nuncjaturę apostolską w Estonji. Tymczasowo do nuncjatury tej wyznaczony został w charakterze chargé d'affaires ks. prał. Antoni Arata, który poprzednio spełniał podobną funkcję w nuncjaturze w Kownie.

Pielgrzymka polska u Ojca św.—Dn. 18 października rb. popołudniu Ojciec św. przyjął na uroczystej audjencji pielgrzymkę polską, do której wygłosił pełne znaczenia przemówienie, pomiędzy innemi mówiąc: „Nigdy ludzkość nie potrzebowała tak bardzo pomocy Boskiej, jak w chwili obecnej, albowiem pomoc ludzka aż do ostatniej godziny właśnie okazała się niedostateczną do uleczenia wielkiej choroby, na którą świat cierpi. Koniecznem jest więc podwoić modły, a modły, jakie w Roku Świętym w sławnych bazylikach rzymskich pielgrzymi polscy dołączają do wspólnych modłów pielgrzymów wszystkich stron świata i wszystkich języków, podnoszą ich skuteczność. Z modłów tych rodzi się nadzieja i ufność w przyszłość. Niema obietnicy Bożej nie uwarunkowanej modlitwą: *Proście, a będzie wam dano.* Apostolstwo modlitwy winno się poprzeć coraz większem apostolstwem życia chrześcijańskiego“. Tem życzeniem zakończył Ojciec św. swe przemówienie, błogosławiąc pielgrzymce, wraz z rodzinami, a zwłaszcza młodzieży — nadziei przyszłości, jednocześnie błogosławiąc domom, miastom, wsiom i całej Polsce.

III. Kronika krajowa.

Kurs pracy diecezjalnej w Śląskiem Seminarjum Duchownem.—Nowy rok studjów w Śląskiem Seminarjum Duchownem rozpoczęto rekolekcjami. Po rekolekcjach, od 7 października br. włącznie, odbył się dla alumnów tydzień pracy diecezjalny, prowadzony przez JE. Ks. Biskupa Adamskiego. Wygłoszono następujące referaty: ks. Biskup Adamski: *Kapłan jest apostołem* (Dwutorowość organizacyjnego życia katolickiego w diecezji śląskiej), ks. infułat Kasperlik: *Wskazówki dla działalności kapłana w stowarzyszeniach*, ks. prał. Maśliński: *Stowarzyszenia parafjalne i związki diecezjalne na Śląsku*, ks. prał. Milik: *Zasady duszpasterstwa dzieci szkolnych*, ks. prał. Lewek: *Duszpasterstwo kobiet*, ks. Biskup Adamski: *Źródła ducha apostolskiego*, dyr. Sniechota: *Towarzystwa Mężów katolickich*, ks. red. Woźnica: *Duszpasterstwo młodzieży pozaszkolnej;* ks. dr. Wojtas: *„Caritas“*, ks. not. Nowak: *Kongregacje i sodalicja*, o. Franciszkanin: *Trzecie Zakony w diecezji śląskiej*, ks. prał. Skupin: *Praca dla misyj zagranicznych w diecezji naszej*, ks. dr. Kominek: *Literatura.*

Zjazd księży moderatorów Sodalicyj Maryańskich z całej Polski.—Z początkiem stycznia 1934 roku odbędzie się w Warszawie dwudniowy zjazd księży moderatorów. Program zjazdu obejmie najaktualniejsze zagadnienia życia sodalicyjnego i jego stosunku do obecnych potrzeb polskiego i katolickiego społeczeństwa. W zjeździe mogą wziąć udział wszyscy kapłani, którzy pragną zaznajomić się bliżej z ideą sodalicyjną. Zgłoszenia na zjazd można kierować pod adresem: Ks. dr. W. Rostkowski, Warszawa, Dziekanja 4, albo ks. R. Moskała T. J. Kraków, M. Rynek 8.

„Front pracy“.—Chrześcijańskie Związki Zawodowe w Lublinie do-

czekały się własnego pisma. Jest nim *Front Pracy*. Wydawcą pisma jest Towarzystwo Wiedzy Chrześcijańskiej przy Uniwersytecie w Lublinie, redaktorem zaś p. E. Krawczyk. Pismo prowadzone jest w duchu katolickim i ma za cel szerzyć chrześcijańską naukę społeczną wśród warstw robotniczych. Adres miesięcznika: *Lublin, Uniwersytet*. Prenumerata roczna — 1,80 gr. Egzemplarz pojedynczy 15 groszy.

IV. Kronika zagraniczna.

Dzienniki katolickie we Włoszech. — Rezultatem zalecanej z całą usilnością przez Ojca św. akcji prasowej na rzecz rozbudowy dzienników katolickich będzie pojawienie się z dniem 1 października rb. czterech nowych dzienników katolickich. Początkowo będą one wydawane w Wenecji i Genui.

Msza św. na intencję Rosji w katedrze Notre Dame w Paryżu.— Oddawna istnieje zwyczaj, że arcybiskup Paryża w uroczystość Wniebowzięcia Najświętszej Marji Panny odprawia w katedrze Notre Dame pontyfikalną Mszę św. W tym roku kardynał Verdier sprawił, że to uroczyste nabożeństwo celebrował były więzień wysp Sołowieckich, ks. biskup Słoskan, ofiarując je na intencję prześladowanego Chrześcijaństwa w Rosji.

Organizacja katolicka „Ad Lucem".—Dr. Zacharias, który zasłużył się na polu rozwoju prasy katolickiej w Indjach, zainicjował na uniwersytecie katolickim w Lille (Francja) zrzeszenie świeckich katolików w duchu Akcji Katolickiej pod nazwą „Ad Lucem". Nazwa ta jest skrótem hasła, zawierającego ideologję zrzeszenia: *Ad lucem per caritatem!* Działalność zrzeszenia ma być akcją, opartą na zasadniczych wskazaniach, zawartych w encyklikach społecznych Papieży. Grupa akademicka, ktora rozpoczęła tę akcję, postanowiła praktycznie nieść między ludzi współczesnych realizację chrześcijańskiego programu ekonomicznego i społecznego. W liczbie członków założycieli są Polacy, Chińczycy, Japończycy i in.

Cudowne uzdrowienie dziecka w Lourdes.— W Lourdes odnotowano nowy wypadek cudownego uzdrowienia. W ciągu trzech dni wyleczone zostało całkowicie pewne trzyletnie dziecko, chore ciężko na gruźlicę płuc, co do którego lekarze po zastosowaniu odmy sztucznej i innych zabiegów stracili wszelką nadzieję. Dziecko było już w takim stanie, że nie przyjmowało żadnych pokarmów i zwracało wszelkie płyny, nawet zupełnie oziębione. Jeden z lekarzy postanowił dać mu wody z cudownego źródła w Lourdes. Po wypiciu połowy butelki tej wody gorączka znikła i dziecko zapadło w głęboki sen. Gdy następnego dnia lekarz szedł do małego pacjenta, znalazł go bawiącego się na ulicy. Lekarskie biuro sprawdzeń w Lourdes umieściło ten fakt w rzędzie uzdrowień o charakterze nadnaturalnym.

Uroczystości wiedeńskie. — Punktem kulminacyjnym uroczystości 350-lecia odsieczy Wiednia był dzień 12 września r. b. W rocznicę zwycięstwa, odniesionego przez króla Jana III Sobieskiego uroczyste nabożeństwo na Kahlenbergu odprawił JEm. Ks. Kard. Hlond, prymas Polski wobec najwyższych władz państwowych i licznej rzeszy uczestników. Wieczorem odbyła się uroczysta akademja, na której przemawiali Ks. Kard. Hlond i prof. dr. Oskar Halecki.

Milicja prasowa we Włoszech.— W archidiecezji medjolańskiej powstało stowarzyszenie pod nazwą „Milicja Prasowa", które wzięło sobie za zadanie zwiększyć w dwójnasób do końca bieżącego roku, w drodze sy-

stematycznej „kampanji“, liczbę prenumeratorów i czytelników katolickiego czasopisma *Italia.* Podobne stowarzyszenia powstały również w północnych i środkowych Włoszech. Wszytkie one rozwijają swoją działalność w ramach Akcji Katolickiej.

Przybycie księży, więzionych w Sowietach, do Litwy. — Dn. 19. X. na granicy Łotwy nastąpiła między Litwą a sowiecką Rosją wymiana więźniów, w wyniku której do Litwy powróciło 11 księży. Na graniczną łotewską stację Indra przybył ks. biskup Rancan, by w imieniu arcybiskupa ryskiego powitać przybywających kapłanów. Nazwiska ich: Bugienis Michał, Wieliczko Kazimierz, Dejnis Wincenty, Ilgin Wincenty, Ladyga Jan, Biskup Matulonis Teofil, Pawłowicz Jan, Paszkiewicz Witold, Pronckietis Augustyn, Czegis Władysław i Jurszan Kazimierz.

Międzynarodowy związek „Caritas“. — W Bazylei odbyło się posiedzenie Zarządu międzynarodowego związku „Caritas Catholica“. Po złożeniu sprawozdań przez delegatów poszczególnych organizacyj krajowych i omówieniu zadań oczekujących Związek w czasie najbliższym, obrano nowy Zarząd, w skład którego weszli: jako przewodniczący ks. prałat dr. Józef Tongelen z Wiednia, jako wiceprzewodniczący profesor F. Hebrard z Paryża, ks. Stefan Janiak z Poznania itd.

Angielski minister oświaty o religijnem wychowaniu nauczycieli. — Przemawiając na uroczystości otwarcia seminarjum nauczycielskiego w Omskirk, angielski minister oświaty, lord Irwin, oświadczył: „Wszelki zakład kształcenia nauczycieli, jeżeli chce osiągnąć swój cel, powinien, mojem zdaniem, oprzeć się na podstawie religijnej. Jest rzeczą coraz bardziej widoczną, że o istocie i cechach charakteru decyduje religja. W naszych czasach daje się bez wahania wyraz przekonaniu, że żaden państwowy system szkolny nie może zapoznawać tego ważnego pod względem życiowym elementu. W całej Anglji widzę zmianę w ocenie tej kwestji; zmiana ta płynie z przeświadczenia, że nadeszły czasy, kiedy chrześcijanie wszystkich wyznań muszą skupić swe siły, jeżeli chcą obronić kraj i świat przed strasznem niebezpieczeństwem“.

Przeobrażenia w życiu religijnem Portugalji. — Istnieje cały szereg oznak, świadczących, że Portugalja wkracza w okres doniosłego rozkwitu życia religijnego. Mówią o tem takie fakty, jak nienotowana oddawna frekwencja w kościołach, wielki wzrost liczby osób, przystępujących do sakramentów świętych, coraz przyjaźniejsza postawa prasy wobec Kościoła itd. Nawet w teatrach i kinach daje się zauważyć ten nowy prąd, który przeniknął serca i umysły najszerszych warstw społeczeństwa portugalskiego. Ostatnio zamożniejsze sfery katolickie postanowiły zbudować radjostację, by posiąść nowoczesny, do dzisiejszych warunków przystosowany, środek utwierdzenia wiary w katolikach kraju ojczystego i kolonij. W zwiazku z pielgrzymką do Fatimy, grupa lekarzy rzuciła myśl założenia katolickiej organizacji lekarskiej. W zebraniu inauguracyjnem nowego Związku wziął udział patrjarcha Lizbony, kardynał Cereira, który w przemówieniu swem wskazał na wielką rolę, jaką lekarze katoliccy mogą odegrać w społeczeństwie. W Cavilha otworzono kolegjum dla robotników, poświęcających się katolickiej akcji społecznej.

Drukowano za zezwoleniem J. E. Księdza Arcybiskupa - Metropolity.

Redaktor i Wydawca KS. LEON ŻEBROWSKI, Kan. Kapit. Metropol.

DRUKARNIA ARCHIDIECEZJALNA W WILNIE.

KURS DUSZPASTERSKI

Dd. 22, 23 i 24 listopada 1933 roku

za zezwoleniem i pod łaskawym protektoratem

JEGO EKSCELENCJI NAJPRZEWIELEBNIEJSZEGO KSIĘDZA ARCYBISKUPA-METROPOLITY WILEŃSKIEGO

odbędzie się *Kurs Duszpasterski,* którego myślą przewodnią będzie:

Duszpasterstwo parafjalne a Akcja Katolicka

PROGRAM

D. 22 listopada (środa)

Godz. 10. — Otwarcie Kursu.

Godz. 10.15. — Ref.: *Duszpasterz i Akcja Katolicka.* Ks. Kan. Leon Żebrowski.

Godz. 11.15—12. — Ref.: *Akcja Katolicka na ambonie.* Ks. Prof. Dr. Leon Puciata.

Dyskusja i przerwa obiadowa.

Godz. 3—4. — Ref.: *Akcja Katolicka zagranicą.* Ks. Prof. Dr. Stefan Wyszyński.

Godz. 4.15—5. — Ref.: *Oddziaływanie duszpasterza na sfery inteligentne.* Ks. Prof. Dr. Henryk Hlebowicz.

Dyskusja.

O godz. 7 wiecz. zebranie towarzyskie.

D. 23 listopada (czwartek)

Godz. 10—11. — Ref.: *Podstawy ideowe Akcji Katolickiej.* Ks. Prof. Dr. Aleksander Wóycicki.

Godz. 11.15—12. — Ref.: *Rola Stowarzyszeń młodzieży w duszpasterstwie.* Ks. Prałat Dr. Ludwik Biłko.

Dyskusja i przerwa obiadowa.

Godz. 3—4. — Ref.: *Rola Stowarzyszeń osób starszych w duszpasterstwie.* Ks. Prałat Dr. Ludwik Biłko.

Godz. 4.15—5. — Ref.: *Książka w duszpasterstwie.* Ks. Kan. Adam Kuleszo.

Dyskusja.

O g. 7 w. *Koncert — Oratorjum Haydna „Cztery pory roku".*

D. 24 listopada (piątek)

Godz. 10—11. — Ref.: *Bractwa i Stowarzyszenia religijne w Akcji Katolickiej.* Ks. Prof. Dr. Michał Sopoćko.

Godz. 11.15 – 12. — Ref.: *Rola śpiewu liturgicznego i pozaliturgicznego w duszpasterstwie.* Ks. Prof. Dr. Walenty Urmanowicz.

Dyskusja i przerwa obiadowa.

Godz. 3 — 4. — Ref.: *Odczyty i referaty w stowarzyszeniach z zastosowaniem poglądowości.* Ks. Kan. Adam Kuleszo.

Godz. 4.15 — 5. — *Odczyt pokazowy o Akcji Katolickiej.* Ks. Dyr. Franciszek Kafarski.

Dyskusja i zamknięcie Kursu.

MIESZKANIA:

Hotel „Georges", *ul. Mickiewicza 20.*
Pokoje jednoosobowe od 3 zł. 50 gr. do 7 zł.
Pokoje dwuosobowe od 6 zł. za pokój.
(Ceny za jedną dobę).

Hotel-Pensjonat p. Cywińskiej, *ul. Mickiewicza 19.*
Pokoje bez utrzymania od 3 do 5 zł. (za dobę).
W pokoju mogą zamieszkać dwie osoby.
Pokoje z całodziennem utrzymaniem od 7 do 10 zł. (za dobę).

UTRZYMANIE:

Zakład św. Józefa, *ul. Biskupia 11.*
Śniadania od 50 gr. do 80 gr.
Obiad z 3 dań od 1 zł. 20 gr. do 1 zł. 50 gr.
Kolacje od 80 gr. do 1 zł. 20 gr.
Całodzienne dobre utrzymanie (bez pokoju) 3 zł. 60 gr. od osoby.

Zarząd Związku Kapłanów archidiecezji wileńskiej „Unitas" otrzymał ulgi taryfowe na kolejach w drodze powrotnej w wysokości 50% dla uczestników zjazdu.

Prosimy o nadsyłanie zgłoszeń zawczasu, zwłaszcza na mieszkanie i utrzymanie, pod adresem: Instytut Akcji Katolickiej (Kurs Duszpasterski), *Wilno, ul. Metropolitalna 1.*

Wszelkich informacyj udziela Instytut Akcji Katolickiej.

Zarząd Związku Kapłanów „Unitas".

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Rok VII | Wilno, dn. 10 i 25 listopada 1933 r. | Nr. 21—22

WIADOMOŚCI
ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA:
Rocznie 15 zł.
Półrocznie 8 zł.
Nr. pojed. 80 gr.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1
Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418
Chrześcijański Bank Spółdzielczy
na Antokolu w Wilnie.

OGŁOSZENIA:
1/1 strona 48 zł.
1/2 strony 24 zł.
1/4 strony 12 zł.
1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

TREŚĆ ZESZYTU.

Rok VII Wilno, dn. 10 i 25 listopada 1933 r. Nr. 21—22

WIADOMOŚCI ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA:	REDAKCJA I ADMINISTRACJA:	OGŁOSZENIA:
Rocznie 15 zł.	Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1	1/1 strona 48 zł.
Półrocznie 8 zł.	Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418	1/2 strony 24 zł.
Nr. pojed. 80 gr.	Chrześcijański Bank Spółdzielczy na Antokolu w Wilnie.	1/4 strony 12 zł.
		1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

DZIAŁ URZĘDOWY.

ZARZĄDZENIA STOLICY APOSTOLSKIEJ.

Dekret św. Penitencjarji Apostolskiej o nowych odpustach, nadanych biorącym udział w czterdziestogodzinnem nabożeństwie.

Nie da się wyrazić słowami, jak liczne i wielkie dary niebieskie spłynęły na cały lud chrześcijański z tak wzniosłego wyrazu kultu Bożego — szczęśliwie zaprowadzonej na początku XVI wieku publicznej adoracji w sposób niezwykle pobożny Najświętszej Eucharystji, na wyniosłym tronie przez trzy dni w przeciągu XL prawie godzin wystawionej. I nie dziw; nie można bowiem wątpić, że tak blizko przystępujący do źródeł Zbawiciela obficie czerpać będą z nich zbawienne wody.

Głęboko się nad tem zastanawiając, Jego Świątobliwość Ojciec św., z Bożej Opatrzności Papież Pius XI, tak wybitnie zasłużony w sprawie kultu Przenajdostojniejszego Sakramentu Bożej miłości (jak pięknie świadczą o tem licznie ogłoszone w tym celu zarządzenia) oraz zapalony niezwykle silnem pragnieniem, by to nabożeństwo XL-godzinne przedewszystkiem skierowane zostało do wynagradzania, o ile możności, krzywd temu Czcigodnemu Sakramentowi przez zepsutych ludzi, postanowił zwiększyć i rozszerzyć odpusty, przywiązane przez swoich poprzedników do tej wielce pobożnej praktyki; i to nietylko do wystawienia XL-godzinnego we właściwem znaczeniu według zasad Klementyńskiej w tej sprawie wydanej Instrukcji, lecz

także i do wystawienia, które się nazywa *ad instar*, według przepisów dekretu św. Kongregacji św. Oficjum *Augetur* z dnia 22 stycznia 1914 r.

Zwiększając odpusty, Jego Świątobliwość to przedewszystkiem miał na względzie, by wzrosła liczba odwiedzających, którzyby, pomnąc na tak wielką miłość, Najświętszemu Sercu Jezusowemu, zranionemu niezliczonemi grzechami, przynosili tak pożądaną pociechę i usiłowali składać dowody godnego zadośćczynienia.

W wykonaniu więc tego swego zamiaru tenże Ojciec św. na audjencji, niżej podpisanemu Kardynałowi Penitencjarjuszowi Wielkiemu dnia 16 czerwca roku bieżącego udzielonej, potwierdziwszy wszystkie i poszczególne w tej mierze nadania z odpowiedniemi przepisami, zastosowaniami i wyjaśnieniami, nie będącemi z tym Dekretem w sprzeczności, udzielone dawniej odpusty raczył rozszerzyć i powiększyć tak, aby ci, którzy po spowiedzi i zasileni Komunją św., w przyszłości Boską Eucharystję do publicznej adoracji na sposób, jak wyżej, czy we właściwej formie XL-godzinnego nabożeństwa, czy też w tak zwanej *ad instar*, uroczyście wystawioną, nawiedzać będą według normy Breve Ap. *Litteris Nostris,* to znaczy odmawiając pięć *Ojcze, Zdrowaś* i *Chwała* z dodaniem jednego *Ojcze, Zdrowaś* i *Chwała* na intencję Najwyższego Kapłana, mogli otrzymać *odpust zupełny* raz na dzień każdego dnia wystawienia; ci zaś którzy przynajmniej ze skruchą serca tego nawiedzenia dokonają *odpust cząstkowy pięćdziesięciu lat* każdorazowo mogli pozyskać w czasie trwania wystawienia. Powyższe ma znaczenie wieczyste bez ogłoszenia Brewe i bez względu na jakiekolwiekbądź przeciwne zarządzenia.

Dan w Rzymie, z pałacu św. Penitencjarji, dnia 24 lipca 1933 roku.

(M. P.)

W. Kard. Lauri, *Penit. Wielki.*
J. Teodori, *Sekretarz.*

(*Acta Ap. Sedis,* t. 25, str. 381).

Wyjaśnienie Św. Penitencjarji Ap. (Sekcja odpustowa) w sprawie klauzul: „visitandi ecclesiam vel oratorium“ i „precandi ad mentem Summi Pontificis“.

Wskutek dyskusji i różnicy zdań pomiędzy uczonymi co do znaczenia i mocy klauzul: „nawiedzenie kościoła lub kaplicy publicznej albo (dla prawnie korzystających) półpublicznej“ i „modlitwa na intencję Ojca św.“, które często się dodają do

nadań odpustowych, Ojciec św., z Bożej Opatrzności Papież Pius XI, na prośbę niżej podpisanego Kardynała Penitencjarjusza Wielkiego, na audjencjach, dnia 16 czerwca i dnia 8 lipca r. b. temuż udzielonych, dla usunięcia na przyszłość wszelkiej wątpliwości i trudności, łaskawie wyjaśnić raczył, iż przez nawiedzenie kościoła albo (jak wyżej) kaplicy rozumie się „przyjście do tego lub do tej przynajmniej z intencją ogólną czyli domyślną uczczenia Boga w samym sobie lub w Jego świętych przez jakąkolwiek modlitwę i to modlitwę przepisaną, jeżeli jaka była nałożona przez udzielającego odpustu, albo jakąkolwiekbądź czy to ustną czy też myślną według każdego pobożności i ofiary"; klauzuli zaś „modlitwy na intencję Ojca św." całkiem czyni się zadość, dodając do innych uczynków przepisanych odmówienie na tę intencję jednego *Ojcze, Zdrowaś* i *Chwała*, z pozostawieniem każdemu wiernemu swobody, według kan. 934 § 1, odmówienia jakiejkolwiekbądź innej modlitwy stosownie do przywiązania i oddania się względem Papieża Rzymskiego.

Dan w Rzymie z św. Penitencjarji Apostolskiej, dnia 20 września 1933 r.

(M. P.)

W. Kard. Lauri, *Penit. Wielki.*
J. Teodori, *Sekretarz*.

(*Acta Ap. Sedis*, t. 25, str. 446).

ZARZĄDZENIA ORDYNARJATU ARCYBISKUPIEGO.

W sprawie wydobywania dokumentów od władz sowieckich.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA.
Wilno, dn. 12. X. 1933 r.

W tym przedmiocie na podstawie komunikatu, ogłoszonego w *Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Sprawiedliwości* N. 11, str. 171, Kurja podaje następujące wyjaśnienia:

1) Podania o wydanie dokumentu dla celów prywatnych winny być przesyłane listem poleconym bezpośrednio do właściwego Konsulatu R. P. w Z. S. R. R. — Tytułem zaliczki na koszty petent winien oddzielnym listem wartościowym przesłać do tegoż Konsulatu na wydobycie: a) dokumentu stanu cywilnego lub wykazu stanu służby—3 dol. amer., b) świadectwa szkolnego lub uniwersyteckiego oraz dokumentu o charakterze majątkowym — 7 dol. amer. w efektywnej walucie U. S. A. W razie, gdyby kwota nadesłana zaliczkowo nie wystarczyła na pokrycie powstałych kosztów (opłat należnych władzom sowieckim oraz opłat konsularnych), Konsulaty prześlą wydobyty dokument

właściwej polskiej władzy administracyjnej I istancji, celem doręczenia go petentowi za pobraniem reszty opłaty. — W razie niemożności wydobycia dokumentu, opłata zostanie petentowi zwrócona przez Konsulat po potrąceniu opłat konsularnych. W wypadkach ubóstwa należy do podania dołączyć zaświadczenie właściwej władzy administracyjnej o stanie majątkowym petenta.

2) Podania o wydanie dokumentu, potrzebnego urzędnikowi państwowemu lub samorządowemu dla celów służbowych, winny być skierowywane również bezpośrednio do właściwego Konsulatu; przytem winny być zaopatrzone w dopisek władzy przełożonej danego urzędnika, stwierdzający, że żądany dokument jest rzeczywiście potrzebny w celach służbowych. Podania te są załatwiane bezpłatnie.

3) Wnioski władz i urzędów państwowych i samorządowych o dostarczenie dokumentu z Z. S. R. R. dla celów urzędowych, nie podlegające żadnym opłatom, winny być również skierowywane bezpośrednio do właściwego Konsulatu R. P. z pominięciem Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Wszelką korespondencję, dotyczącą wniosków o wydobycie dokumentów, prowadzą Konsulaty R. P. bezpośrednio ze stronami, z pominięciem Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Na terenie Z. S. R. R. urzędują następujące Konsulaty Rzeczypospolitej Polskiej:

a) *Moskwa:* Wydział Konsularny Poselstwa R. P. w Moskwie, ul. 3-cia Mieszczańska 32/34. Okręg Wydziału Konsularnego obejmuje terytorjum Z. S. R. R. z wyjątkiem gubernij czerepowickiej, leningradzkiej, murmańskiej, nowogródzkiej, pskowskiej oraz terytorjów U. S. R. R. i B. S. R. R. Do Wydziału Konsularnego należy kierować wszelkie podania, dotyczące wydobycia wykazów stanu służby wojskowej oraz dokumentów szpitalnych z czasów służby w b. wojsku rosyjskiem.

b) *Charków:* Konsulat Generalny, ul. Rakowskiego 15. Okręg Konsulatu Generalnego obejmuje terytorjum U. S. R. R. z wyjątkiem okręgu Konsulatu w Kijowie.

c) *Kijów:* Konsulat, ul. Liebknechta 1. Okręg białocerkiewski, berdyczowski, chersoński, czerkaski, czernihowski, humański, kamieniecki, kijowski, konotopski, korosteński, nikołajewski, mohylowski, nieżyński, nowgorodsiewierski, odeski, płoskirowski, pierwomajski, priłucki, szepietowski, tulczyński, winnicki, wołyński, zinowjewski oraz terytorjum autonomicznej Mołdawskiej Republiki Rad.

d) *Leningrad:* Konsulat, ul. Nabierażnaja Krasnawo Fłota 14. Okręg gub. czerepowiecki, murmański, leningradzki, nowogorodzki i pskowski.

e) *Mińsk*: Konsulat Generalny, ul. Sowieckaja 84. Okręg obejmuje terytorjum B. S. R. R. pow. homelski i rzeczycki.

f) *Tyflis*: Konsulat Generalny, ul. Korganowska 24. Okręg obejmuje terytorjum Zakaukaskiej Republiki Rad.

Ks. J. Poniatowski
w/z Kancl. Kurji.

Nowe rozgraniczenie parafij Świr-Wiszniew.

ARCHIEPISCOPUS METROPOLITA VILNENSIS
Vilnae, die 4 XI. 1933 an., Nr. 14.998.

In perpetuam rei memoriam.

Gregis Nobis commissi saluti instantes eiusque animarum malis mederi cupientes, attenta locorum conditione, auditis quorum interest, locum Wolkowszczyzna, hucusque pertinentem ad parochiam in Świr, cum suis incolis et familiis a praedicta parochia auctoritate Nostra ordinaria, ad tramitem can. 1427 Cod. Iur. Can., separamus et ad ecclesiam parochialem in Wiszniew, Decanatus Swirensis, adscriptum esse declaramus et statuimus.

Quorum in fidem te.

(L. S.)

Ks. J. Ostreyko
pro Cancellar. Curiae

† R. Jałbrzykowski
Archiepiscopus-Metropolita.

W sprawie załatwiania poleceń Sądu Arcybiskupiego i Metropolitalnego.

SĄD ARCYBISKUPI I METROPOLITALNY WILEŃSKI
Wilno, dn. 8. XI. 1933 r. № 816-sm.

Sąd Arcybiskupi poleca wszystkim Wielebnym Księżom Proboszczom, mającym sądowe zlecenia, załatwić te sprawy i odesłać do Sądu najpóźniej do dn. 15 grudnia b. r. W razie nieusprawiedliwionej zwłoki w wykonaniu niniejszego zarządzenia koszta sprawy będą włożone na winnych Księży Proboszczów.

V. Oficjał *Ks. L. Chalecki*
Notarjusz *Ks. St. Czyżewski.*

Wezwanie sądowe.

SĄD ARCYBISKUPI I METROPOLITALNY WILEŃSKI
Wilno, dn. 8. XI. Nr. S/2472.

Sąd Arcybiskupi i Metropolitaly Wileński poleca WW. Księżom Proboszczom, aby w najbliższą niedzielę po otrzymaniu niniejszego powiadomienia ogłosili z ambon, że tenże Sąd Arcybiskupi i Metropolitalny Wileński wzywa Bazylego Gonczarowa, z pobytu niewiadomego, aby w terminie do dnia 5 grudnia 1933 r. stawił się w tymże Sądzie w charakterze pozwanego w sprawie unieważnienia swego małżeństwa, zawartego w 1921 roku dnia 20 listopada w cerkwi prawosławnej zasiuńskiej, powiatu romeńskiego, w Rosji, z Marją-Magdaleną Gabryłowiczówną.

Sąd uprzedza wezwanego, że wrazie niestawienia się jego we wskazanym terminie, sprawa będzie rozpoznana i zdecydowana w jego nieobecności.

Sędzia Synodalny *Ks. L. Żebrowski.*
Notarjusz *Ks. St. Czyżewski.*

Wezwanie sądowe.

SAD ARCYBISKUPI I METROPOLITALNY WILEŃSKI
Wilno, dn. 8. XI. 1933 r. Nr. S/2543.

Sąd Arcybiskupi i Metropolitalny Wileński poleca WW. Księżom Proboszczom, aby w najbliższą niedzielę po otrzymaniu niniejszego powiadomienia ogłosili z ambon, że tenże Sąd Arcybiskupi i Metropolitalny Wileński wzywa Annę z Wołujewiczów Zakrzewską, z pobytu niewiadomą, a pochodzącą ze wsi Mikołajewa, pow. wołożyńskiego, aby w terminie do dn. 5 grudnia r.b. stawiła się w tymże Sądzie w charakterze pozwanej w sprawie unieważnienia jej małżeństwa z Andrzejem Zakrzewskim.

Sąd uprzedza wezwaną, że w razie niestawienia się jej we wskazanym terminie, sprawa będzie rozpoznana i zdecydowana w jej nieobecności.

Sędzia Synodalny *Ks. L. Żebrowski.*
Notarjusz *Ks. St. Czyżewski.*

Opłata pocztowa przesyłek listowych.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, dn. 8. XI. 1933 r. № 15176.

Od 1-go października b. r. weszła w życie nowa ustawa o taryfie pocztowej z dn. 23.III. 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 275) wraz z Rozporządzeniem Ministrów: Poczt i Telegrafów, Skarbu i Spraw Wewnętrznych z dn. 22.VII. 1933 r. (Dz. U. R. P. Nr. 59, poz. 448), wprowadzającem nowe przepisy o nadawaniu korespon-

dencji pocztowej przez duchowieństwo w zakresie urzędowej korespondencji. Według tych przepisów, nadawanie korespondencji pocztowej przez duchowieństwo winno się odbywać podług następujących zasad:

1. Zasadniczo wszelka nadawana korespondencja pocztowa przez duchowieństwo, czy to będzie korospondencja urzędowa, czy też prywatna (osobista), czy będzie skierowana do urzędów państwowych lub samorządowych, czy władz kościelnych albo też do osób prywatnych, podlega opłacie normalnej znaczkami pocztowemi według ogólnej taryfy pocztowej.

2. Korespondencja tegoż duchowieństwa, czy też władz lub urzędów kościelnych, nadawana do urzędów państwowych lub samorządowych w poruczonym zakresie działania w sprawach, załatwianych na ich wezwanie lub w wykonaniu ustawowego obowiązku (będzie to oczywiście odpowiedź na jakieś pismo urzędu państwowego lub samorządowego, żądające odpowiedzi), wolna jest od opłaty pocztowej (§ 2, pkt. 1, b, Rozp. Min. P. i T., Skarbu i Spraw Wewn.). Należy jednak wówczas podać nazwisko nadawcy, jego adres oraz umieścić następujący napis: „Na wezwanie urzędowe“ (§ 5, ustęp 2 Rozp. Min. P. i T., Skarbu i Spr. Wewn.). Oczywiście dana korespondencja dotyczyć winna wyłącznie tylko sprawy urzędowej, wynikającej z treści pisma urzędu państwowego lub samorządowego, wymagającego odpowiedzi. W przeciwnym bowiem razie nadający korespondencję, nie odpowiadającą powyższym przepisom, będzie podlegał w następstwie karze pieniężnej w wysokości podwójnej opłaty pocztowej za przesłaną niewłaściwie korespondencję.

3. Duchowni, prowadzący księgi metryczne, a więc proboszczowie, przy nadawaniu korespondencji swojej, dotyczącej ściśle ich urzędu, do władz państwowych lub samorządowych w poruczonym zakresie działania w sprawach, załatwianych na wezwanie tych władz lub na skutek wykonania ustawowego obowiązku, jak np. przesyłanie stałych wykazów do Głównego Urzędu Statystycznego, do starostwa, do urzędów skarbowych, do urzędów gminnych i t. p., bądź na wezwanie tychże władz państwowych lub samorządowych (będzie to korespondencja jako odpowiedź na pismo tych urzędów), nie opłacają normalnej opłaty pocztowej, lecz wysyłają ją za osobnemi znaczkami pocztowemi. Po znaczki te, w ilości odpowiadającej potrzebie, należy się zwrócić do właściwego starostwa miejsca zamieszkania danego proboszcza (okólnik Min. Spraw Wewn. z dn. 14.VII. 1933 r. Nr. GB. 48/19-18 Dz. U. Min. Spr. Wewn. Nr. 12, str. 352/48).

Przy nadawaniu tego rodzaju korespondencji należy podać na stronie zewnętrznej nazwisko nadawcy, jego adres oraz umieścić następujący napis: „Sprawa urzędowa, dotycząca aktów stanu cywilnego“.

Sposób nadawania korespondencji, wskazany w powyższym punkcie, stosuje się do nadawania korespondencji tylko w sprawie aktów stanu cywilnego i tylko do urzędów państwowych i samorządowych. Nie można z tego sposobu nadawania korespondencji korzystać ani do władz kościelnych, ani też do osób prywatnych, choćby to dotyczyło spraw aktów stanu cywilnego.

Ks. J. Ostreyko.
w/z. Kancl. Kurji

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

W SPRAWIE PRZYWILEJÓW DLA CZŁONKÓW DZIEŁ MISYJNYCH.

Dekret Sekcji Odpustowej przy św. Penitencjarji Ap. z dnia 20 marca 1933 r., podany w *Acta Ap. Sedis* (t. 25, str. 170), zaczynający się od słów *Consilium suum*[1]), wprowadził pewne ograniczenia co do przywilejów i władz, posiadanych na mocy wpisania się do stowarzyszeń, bractw i dzieł religijnych; ograniczenia te objęły też i dzieła misyjne, do których należą liczne szeregi duchowieństwa. Prezes Papieskiego Dzieła Rozkrzewiania Wiary, uproszony przez członków Najwyższej Rady Głównej, po porozumieniu się ze św. Penitencjarją, dn. 30 sierpnia r. b. pod Nr. 1972/33 wydał następującej treści wyjaśnienie:

Dekret *Consilium suum* nie obowiązuje co do przeszłości, a więc nie stosuje się do tych członków, którzy się zapisali do Związku przed 1 kwietnia 1933 r.; a więc kapłani, którzy należeli do stowarzyszeń misyjnych (t. j. do Zw. Misyjnego Kleru oraz do Dzieł: Rozkrzewiania Wiary, św. Piotra Ap. i św. Dziecięctwa) przed 1 kwietnia 1933 r., mogą korzystać z wszystkich przywilejów i władz w dekrecie wymienionych, byleby spełniali obowiązki przyjęte w stowarzyszeniu.

Nie wszystkie przywileje zostały odwołane, ale tylko pięć, a mianowicie: a) władza poświęcania i nadawania odpustów św. Brygidy, oraz papieskich na t. zw. dewocjonalja (devotionis obiecta), b) władza poświęcania i nadawania odpustów (jakichkolwiek) na koronki, c) władza poświęcania krzyżyków i nada-

---

[1]) Patrz *Wiad. Archid. Wil.* r. 1933, str. 129.

wania odpustów, Drogi Krzyżowej i odpustu zupełnego na godzinę śmierci, d) władza udzielania odpustu papieskiego na końcu misyj i rekolekcyj, e) przywilej osobisty altaris privilegiati.

Pozostają więc nawet dla tych członków, którzy przystąpili lub przystąpią do Związku po 1 kwietnia 1933 r., następujące odpusty i przywileje:

Odpust zupułny w uroczystości i święta: 1) Trzech Króli, 2) św. Apostołów, 3) św. Michała, 4) św. Franciszka Ksaw., 5) raz w miesiącu w dzień dowolnie przez siebie obrany, 6) w godzinę śmierci oraz *sto dni odpustu* za każdy czyn na korzyść misyj.

Pozostają również władze: 1) poświęcenia i nakładania odpustów na szkaplerze Męki Pańskiej Niepok. Poczęcia NMP., Trójcy Przenajśw., M. Boskiej Bolesnej i Karmelatański; można poświęcać i nakładać wymienione szkaplerze przy użyciu jednej tylko formuły, oraz nakładać wymienione szkaplerze bez obowiązku wpisywania do księgi członkowskiej; 2) antycypowania Brewjarza już w południe, jeżeli oficjum bieżącego dnia odmówiono.

Kapłani, którzy do stowarzyszeń misyjnych będą sie zapisywali, przywileje powyższe będą mogli otrzymywać z św. Penitencjarji Ap. przez Dyrektora Krajowego.

Zdaniem o. Creusen'a T. J.[1]), wszystkie inne przywileje, otrzymane od przełożonych różnych zakonów przed 1 kwietnia r. b., również zostają w swej mocy.

TYDZIEŃ MIŁOSIERDZIA.

W dniach od 3 do 8 grudnia b. r. Archidiecezjalny Związek Towarzystw Dobroczynności „Caritas" organizuje „Tydzień Miłosierdzia". Zadaniem Tygodnia jest zmobilizowanie wszystkich sił katolickich na terenie naszej archidiecezji dla dzieła miłosierdzia — do masowego zebrania ofiar na rzecz ubogich, bezdomnych, bezrobotnych i sierot.

Wysoki protektorat nad akcją „Tygodnia" objął łaskawie nasz Najdostojniejszy Arcypasterz, J. E. Ksiądz Arcybiskup Romuald Jałbrzykowski, Metropolita Wileński.

Ponieważ nędza, głód i choroby potęgują się w zastraszający sposób, a coraz większe rzesze ubogich wołają o ratunek, akcja ta nie może być dla nikogo obojętną, sięga ona bowiem do najgłębszych uczuć ludzkich i chrześcijańskich. Jest więc rzeczą

[1]) Cf. *Nouvelle Revue Théologique*. Zeszyt czerwcowy 1933 r., str. 542.

konieczną, aby w organizacji i pracach „Tygodnia Miłosierdzia“ całe społeczeństwo katolickie przyjęło jak najczynniejszy udział.

W tym celu Związek zwraca się z usilną prośbą do PWielebnych XX. Proboszczów, do Zarządów Wydziałów Parafjalnych „Caritas“, do organizacyj św. Wincentego à Paulo, oraz wszystkich Stowarzyszeń religijnych i społecznych o zorganizowanie miejscowych Komitetów „Tygodnia“, któreby zajęły sie pracami, związanemi z wykonaniem jego programu na terenie każdej parafji, i nawiązały kontakt z Centralą Związku w Wilnie, ul. Metropolitalna 1, dla współpracy z nią.

Szczególniejszą rolę w „Tygodniu Miłosierdzia“ winny odegrać w tym roku wszystkie Stowarzyszenia Młodzieży, Kongregacje, III Zakony, Sodalicje Maryańskie, „Tydzień“ bowiem organizowany jest pod wezwaniem Niepokalanej Bogarodzicy Maryi, Patronki Stowarzyszeń, Kongregacyj i Sodalicyj.

Przeżywamy ciężki kryzys. Tysiące wyciągają ręce o wsparcie. Potrzebna jest powszechna mobilizacja miłosierdzia chrześcijańskiego i jej nowoczesna organizacja, która potrafiłaby dotrzeć do wszystkich, którzy miłosierdzia tego potrzebują. To też winniśmy poddać gruntownej rewizji, zarówno nasz stosunek do dzieł miłosierdzia jak i nasze możliwości czynnej pracy na tem polu. Trzeba wszystkim stanąć w szeregach Chrystusowej „Caritas“ a nadewszystko ograniczyć potrzeby życiowe, by mieć z czego wspierać braci naszych ubogich i czynami miłosierdzia utwierdzać w nich wiarę w Opatrzność Bożą, która w cudowny sposób przyjdzie nam z pomocą w twórczej pracy nad budową społecznego Królestwa Chrystusowego w naszej Ojczyźnie.

Błogosławieni miłosierni.

Wilno, w uroczystość św. Stanisława Kostki 1933 r.

Archidiecezjalny Związek Towarzystw Dobroczynności „Caritas“.

(—) *Ks. Jan Rzymełka* C. M.

w z Prezes.

Akcję „Tygodnia Miłosierdzia“ J. E. Ks. Arcybiskup poleca WW. Duchowieństwu, a kolektę, zebraną w święto Niepokalanego Poczęcia N. M. P. (8. XII. 1933 r.), przeznacza na cele „Tygodnia“ 90% dla parafji, zaś 10% dla Centrali Związku „Caritas“ w Wilnie. Zebrane składki należy odsyłać pod adresem: *Archidiecezjalny Związek „Caritas“, Wilno, Metropolitalna 1.*

Wilno, 24. XII. 1933 r.

Ks. J. Ostreyko

Notarjusz Kurji Metropolitalnej Wileńskiej.

REZOLUCJE

II-go Kursu Duszpasterskiego archidiecezji wileńskiej

Zebrani na II Kursie Duszpasterskim archidiecezji wileńskiej w dd. 22—24 listopada 1933 r. kapłani, po wysłuchaniu referatów i przeprowadzeniu dyskusji, powzięli następujące rezolucje:

1. Idąc z wdzięcznością za wezwaniem Ojca św. do organizowania po parafjach Akcji Katolickiej, której zadaniem jest powołanie i przygotowanie osób świeckich do „udziału w apostolstwie hierarchicznem Kościoła katolickiego dla obrony zasad religji i moralności oraz dla rozwoju zdrowej i pożytecznej akcji społecznej pod przewodnictwem hierarchji kościelnej, ponad wszystkiemi partjami politycznemi i niezależnie od nich, dla odnowienia życia katolickiego w rodzinie i społeczeństwie“, stwierdzamy, że prowadzenie Akcji Katolickiej w parafjach, w myśl wskazówek Stolicy Apostolskiej i zarządzeń Naszego Arcypasterza, jest jedną z najważniejszych czynności duszpasterskich w naszych czasach.

2. Dla celowego wprowadzenia Akcji Katolickiej w czyn i jednolitego w całej archidiecezji jej prowadzenia uważamy za wskazane jak głębsze poznanie jej zasad i praktyki wśród duchowieństwa, tak również obszerniejsze pouczanie wiernych o jej potrzebie, zasadach, celach i sposobie prowadzenia.

3. Wobec tego, iż w większości parafij naszych istnieją i są znane wiernym liczne zrzeszenia kościelne, uważamy, iż należy je, gdzie trzeba, uporządkować i ożywić i Akcję Katolicką na parafji oprzeć, zgodnie z jej zasadami, o te przedewszystkiem zrzeszenia, jako jej przedszkola, dążąc jednocześnie do organizowania stowarzyszeń mężczyzn i niewiast, oraz młodzieży męskiej i żeńskiej, jako podstawowych członków budowy Akcji Katolickiej, w celu przygotowania elity do apostolstwa świeckich przez kształcenie odpowiednie ich członków pod względem umysłowym i moralnym.

4. Ponieważ Akcja Katolicka, według orzeczenia Ojca św., zmierza do szerzenia znajomości i miłości Chrystusa Pana w życiu publicznem i prywatnem wiernych, należy wszelkiemi sposobami dążyć do podniesienia poziomu znajomości zasad wiary wśród wiernych oraz gorliwie popierać akcję Stowarzyszeń i Dzieł Misyjnych w archidiecezji.

5. Dla przeciwdziałania rozkładowej akcji czynników wywrotowych, sekciarstwa, demoralizacji, bezbożnictwa i szkodliwej prasy, krzewić czytelnictwo dobrych książek wśród wszystkich warstw naszego społeczeństwa, używając do tego wszelkich sposobów kolportażu drukowanego słowa i wciągnąć do pracy w tym kierunku Bractwa kościelne.

6. Uważając zorganizowane czyny miłosierdzia chrześcijańskiego za jeden z koniecznych czynników Akcji Katolickiej, dążyć do tworzenia po parafjach oddziałów Stowarzyszenia „Caritas“, Konferencyj św. Wincentego à Paulo i t. p.

7. Uczestnicy Kursu Duszpasterskiego, uznając za rzecz bardzo pożądaną powołanie do życia w archidiecezji instytucji kierowniczo-informacyjnej dla Bractw i Stowarzyszeń religijnych, istniejących na terenie naszej archidiecezji, proszą JE. Najprzewielebniejszego Księdza Arcybiskupa - Metropolitę o wydanie w tym kierunku stosownych zarządzeń.

8. Zgromadzeni na Kursie kapłani proszą J.E. Ks. Arcybiskupa-Metropolitę Wileńskiego o wydanie odpowiednich zarządzeń, by w Seminarjum

Metropolitalnem przez dłuższy czas pouczano przyszłych kapłanów o prowadzeniu Akcji Katolickiej i pracach w organizacjach kościelnych.

Prezydjum { *Ks. Józef Sawicki,* *Ks. Adolf Śnieżko,* *Ks. Marek Burak.*

KRONIKA KOŚCIELNA I RELIGIJNA.

I. Kronika archidiecezjalna.

Święto Chrystusa-Króla.—W roku bieżącym święto Chrystusa-Króla w całej archidiecezji wypadło imponująco jak pod względem organizacji tak i frekwencji wiernych. Najuroczyściej to święto było obchodzone w Wilnie. Zwłaszcza procesja po ulicach miasta była tak imponująca, że Wilno jeszcze takiej nie widziało. Znawcy oceniają na przeszło 50.000 uczestników. Przebieg uroczystości w Wilnie był następujący: Wstępem do święta był odczyt, nadawany przez radjo, na temat *Idea święta Chrystusa-Króla*, wygłoszony przez p. dr. Kazimierza Niżyńskiego, prezesa Instytutu Akcji Kat. w Wilnie. W sam dzień we wszystkich kościołach odbyły się nabożeństwa z kazaniami a w niektórych parafjach—akademje; wieczorem zaś — procesja z pod Ostrej Bramy do kośc. N. Serca Jezusowego. Na zakończenie procesji J. E. Ks. Arcybiskup-Metropolita wygłosił naukę i udzielił błogosławieństwa papieskiego Wilnu i archidiecezji wileńskiej.

Odznaczenie. — Ks. dr. Józef Herget, jeden z pierwszych kapelanów wojskowych a ostatnio proboszcz garnizonowy w Wilnie, został odznaczony godnością Tajnego Szambelana Ojca św. Trzeba przyznać, że w tym wypadku ta godność została nadana prawdziwie zasłużonemu. Ks. dr. Herget na każdem stanowisku, gdzie tylko pracował, wnosił prawdziwie ducha kapłańskiego, gruntowną pobożność, wiedzę, pracowitość a nadewszystko należyte pojmowanie i głęboką znajomość obowiązków kapłańskich. Ostatniemi czasy otrzymał dymisję z wojska i zamieszkał w Warszawie.

Poświęcenie Domu Katolickiego w Czarnej Wsi.—Dnia 5-go listopada b. r. odbyło się poświęcenie Domu Katolickiego imienia J. E. Ks. Arc. R. Jałbrzykowskiego w Czarnej Wsi, dek. białostockiego. Na uroczystość tę przybyły tłumy ludu z okolicznych wsi, jak również przedstawiciele robotniczych zrzeszeń chrześcijańskich ze sztandarami z Białegostoku i Zabłudowa, oraz stu zgórą członków Stowarzyszenia młodzieży z 8-u sztandarami; tego samego również dnia odbyło się poświęcenie sztandarów Stow. Młodz. oraz chorągwi Akcji Katolickiej. Arcypasterz przybył z Wilna zrana. Po Mszy św. poświęcił sztandary i chorągwie i wygłosił przemówienie, w którem wyraził uznanie dla miejscowego proboszcza i parafji za zorganizowaną akcję katolików i za postawienie Domu Katolickiego, przestrzegał wiernych, by nie dali się uwieść podszeptom ludzi złej woli, dążących do rozbicia jedności Kościoła. Po nabożeństwie Arcypasterz poświęcił Dom Katolicki, zbudowany staraniem miejscowego proboszcza, ks. Benedykta Borkowskiego, i był obecny na uroczystem zgromadzeniu, na którem ks. prob. Borkowski zdał sprawę z pracy katolickiej w parafji i przekazał Dom Zarządowi Akcji Katolickiej. Przewodniczący Zarządu Ruchu Katolickiego, p. J. Szuchnicki, podzię-

kował Najdostojniejszemu Arcypasterzowi za łaskawe przybycie i poświecenie Domu. *(M. S.)*

Seminarjum Metropolitalne. — Dnia 12 listopada rb. w Seminarjum Metropolitalnem odbyła się uroczysta akademja ku czci św. Stanisława Kostki, urządzona staraniem Sodalicji Maryańskiej alumnów Seminarjum.— Odczyt wygłosił ks. prof. dr. Hlebowicz, chór zaś seminaryjny wykonał szereg kompozycyj chórowych.

Organizacje katolickie na terenie Uniwersytetu w Wilnie. — Rozwój organizacyj katolickich na terenie Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie z roku na rok czyni coraz większe postępy. W chwili obecnej na terenie wszechnicy pracują: Akademicka Sodalicja Maryańska męska i żeńska, S. K. M. A. „Odrodzenie“ „Juventus Christiana“, „Organizacja Akademickiego Czynu Społecznego“. Organizacje te skupiają w swoich szeregach coraz większe rzesze młodzieży akademickiej, pracują na wszystkich polach życia, na pierwszem miejscu stawiając jednak wyrobienie religijno-moralne swych członków.

100-letnia rocznica Konferencyj św. Wincentego w Wilnie. — 19-go listopada rb. katolickie Wilno obchodziło setną rocznicę założenia pierwszej Konferencji św. Wincentego à Paulo przez Fryderyka Ozanama w Paryżu. Obchód rozpoczął się uroczystem nabożeństwem w kościele św. Jana, celebrowanem przez J.E. Ks. Arcybiskupa-Metropolitę. Okolicznościowe kazanie wygłosił ks. prof. dr. Ignacy Świrski. W południe o godz. 12.30 w sali Śniadeckich Uniwersytetu Stefana Batorego odbyła się akademja obchodowa w obecności Ks. Arcybiskupa, przedstawicieli Władz administracyjnych i społeczeństwa. Salę wypełniły liczne rzesze publiczności. Wieczorem o godz. 5 odbyła się w „Domu Chrześcijańskim“ wieczornica dla ubogich m. Wilna, urozmaicona śpiewami i deklamacjami kleryków Księży Misjonarzy oraz przemówieniami ks. Superjora J. Rzymełki C. M. i pp. Sawickiego i Z. Hryniewicza. Ubodzy w miłym nastroju przepędzili wieczór, przyczem na pożegnanie zostali obdarowani paczkami z produktami żywnościowemi. Obdarowano w ten sposób około 300 rodzin.

Zjazd XX. Dziekanów. — D. 21 listopada rb. odbył się jednodniowy Zjazd XX. Dziekanów pod przewodnictwem Arcypasterza.

Kurs duszpasterski. — Zapowiedziany Kurs duszpasterski odbył się dd. 22—24 listopada rb. W Kursie brało udział około 150 księży. Szczegółowe sprawozdanie podamy później.

II. Stolica Apostolska.

Pielgrzymki jubileuszowe w październiku. — O napływie pielgrzymów jubileuszowych do Rzymu świadczy ostatnie sprawozdanie, podane w prasie. Według tego sprawozdanie. w samym tylko październiku przybyło ogółem do Rzymu 45.000 osób w pielgrzymkach zorganizowanych, z tego na pielgrzymki zagraniczne przypada 20.000. Do tej liczby należy dodać prawie taką samą liczbę pielgrzymów niezorganizowanych.

Ojciec św. o roli prasy katolickiej.—Ojciec św. niedawno przyjął na specjalnej audjencji prezesa katolickiego związku dziennikarzy w Stanach Zjednoczonych Am. Płn., Ryszarda Reid'a. Papież żywo się interesował stanem prasy katolickiej w Ameryce w rozmowie zaś powiedział: „Niema innego środka, za pomocą którego możnaby zdziałać tak wiele dla Kościoła, jak za pośrednictwem prasy katolickiej, zwłaszcza w dzisiejszych czasach“.

Sprawa kanonizacji bł. Jana Bosco. — Dnia 14 listopada, w obec-

ności Ojca św. odbyło się posiedzenie św. Kongr. Obrzędowej, poświęcone rozpatrzeniu cudów, przedstawionych do kanonizacji bł. Jana Bosco. Badanie sprawy wypadło pomyślnie; wkrótce więc nastąpi w tej sprawie ogłozenie dekretu papieskiego.

Interwencja Stolicy Świętej w sprawie zatargu pomiędzy Boliwją i Paragwajem. — Z nuncjatury w Buenos-Aires donoszą, że wskutek interwencji Stolicy Apostolskiej w sprawie zatargu o Chaco między Boliwją i Paragwajem doszło do zawarcia umowy wzajemnej wymiany jeńców. Jednocześnie rząd argentyński obiecał swój współudział przy wykonaniu tej umowy.

Anglikańska pielgrzymka do Rzymu.—Prasa katolicka donosi, że powróciła z Rzymu delegacja ośmiu duchownych anglikańskich i tyluż wybitnych przedstawicieli świeckich ruchu propagandy jedności katolickiej, którzy pojechali do Wiecznego Miasta, jak oświadczył kierownik wycieczki, Fynes-Glinton, aby „pomodlić się u grobu św. Apostołów o powrót Kościoła anglikańskiego do jedności z Rzymem“. W czasie pobytu w Rzymie delegacja przyjęta była na prywatnej audjencji u Ojca ś.

III. Kronika krajowa.

Rrelikwje św. Stanisława Kostki we Włocławku. — Jak wiadomo, znaczne relikwje św. Stanisława Kostki przechowują się w Rzymie. JE. Ks. Biskup Włocławski przywiózł niedawno z Rzymu cząstkę tych relikwij, przeznaczając ją dla młodzieży katolickiej, zrzeszonej w Stowarzyszeniach Młodzieży Polskiej. Ksiądz Biskup ufundował dla przechowywania tych relikwij piękny relikwjarz. Relikwje zostały przeniesione dnia 5 listopada b. r., o godzinie 4-ej popołudniu, w uroczystej procesji do Katedry.

Listy pasterskie po wizycie ad limina Apostolorum. — JE. Biskup Ordynarjusz Lubelski, po powrocie z Rzymu, ogłosił list pasterski do wiernych diecezji lubelskiej, podkreślając powagę i znaczenie Stolicy Piotrowej dla całego świata chrześcijańskiego. „Z Rzymu, pisze Ks Biskup, przez dziewiętnaście wieków rozchodzi się wiara i cywilizacja chrześcijańska do wszystkich narodów. Do Rzymu też dążyli nieprzeliczeni pielgrzymi zewsząd po mądrość Bożą, po wiarę świętą, po żar gorliwości apostolskiej. Mnogie węzły miłości zadzierzgały się między najwyższym Pasterzem chrześcijaństwa a miljonami ludzi wszystkich wieków. Promienie Bożego słońca, to jest Chrystusa, ciż biskupi rzymscy rozdzielali i przesyłali na cały świat“. Podając szczegóły rozmowy z Ojcem św., Ks. Biskup przypomina zainteresowanie się Uniwersytetem Lubelskim i tak pisze: „Wielce Ojciec św. zaciekawił się Katolickim Uniwersytetem w Lublinie... i polecił oświadczyć biskupom, duchowieństwu i całemu społeczeństwu katolickiemu, iż szczególniej błogosławi tym, co swym groszem i życzliwością podtrzymują tę wyższą uczelnię katolicką, los bowiem tego uniwersytetu bardzo mu leży na sercu“. — JE. Ks. Biskup Łucki również ogłosił z tejże okazji list pasterski do duchowieństwa i wiernych diecezji. opowiadając o swej audjencji u Ojca św. i wzywając wszystkich do modlitwy za Papieża.

Jubileusz grecko - katolickiego Seminarjum Duchownego we Lwowie. — W początku listopada r. b. grecko - katolickie Seminarjum Duchowne obchodziło 150-lecie swego istnienia. Na uroczystości złożyły się nabożeństwa oraz obchody poza kościołem. Podczas Liturgji w dniu 5 listopada J. E. Ks. Biskup Budka odczytał jubileuszowe kazanie J. E. Ks. Metropolity Szeptyckiego, który z powodu stanu zdrowia nie mógł

osobiście wziąć udziału w uroczystościach.

„Dzień żałoby i protestu“. — Dnia 29 października r. b. w diecezjach obrządku grecko-katolickiego w Małopolsce Wschodniej odbył się „Dzień żałoby i protestu“ przeciwko srogościom władzy bolszewickiej na Ukrainie. W dniu tym we wszystkich kościołach grecko-katolickich odbyły się nabożeństwa przebłagalne. Z racji „Dnia żałoby i protestu" JEE. Księża Biskupi grecko-katoliccy wydali (po raz drugi) wspólny list pasterski, w którym ponownie przedstawiają rozpaczliwe położenie ludności na Ukrainie. „Zwracamy się wspólnem Orędziem do wszystkich, piszą Księża Biskupi, by wszystkich zjednoczyć w miłości dla naszych braci, którzy cierpią. Chodzi o ratowanie naszego narodu, musimy być złączeni miłością Chrystusową do tego ludu“.

Katolicka młodzież czeska na Wołyniu. — W dd. 21 i 22 listopada r. b. w Łucku na Wołyniu odbył się III zlot czeskiej młodzieży katolickiej, której stowarzyszenia tworzą oddział Łuckiego Związku Stow. Młodz. Pol. Na zlot przybyło przeszło 200 delegatów.

Dom księży emerytów w Łodzi. — W tych dniach specjalna komisja odbiorcza sprawdzała stan robót we wznoszonym przy kościele Przemienienia Pańskiego w Łodzi domu księży emerytów. Obecnie wykończane są urządzenia wewnętrzne, tak że, o ile nie zabraknie funduszów, jeszcze w roku bieżącym dom będzie oddany do użytku. Dom, urządzony według nowoczesnych wymagań higjeny, wygodny, zawierać będzie szereg mieszkań trzy i dwupokojowych, a ponadto pokoje gościnne, kaplicę, sale rekreacyjne i taras.

IV. Kronika zagraniczna.

Hitleryzm a Kościół katolicki. — Proklamowane w Niemczech ubóstwienie państwa i rasy musiało się zetknąć z ideologją katolicką, a widząc w niej potępienie dla siebie, musiało stanąć na wrogiem stanowisku. Stan katolicyzmu pod rządami Hitlera jest ciężki. Zwrócił na to uwagę Ojciec św. w przemówieniu do delegacji katolickich stowarzyszeń młodzieży męskiej z Düsseldorfu, nazywając ten stan „bardzo ciężką godziną“ dla Kościoła w Niemczech, budzącą słuszną „bojaźń o religję“. W czasie święta Chrystusa Króla podczas wielkiego zebrania religijnego we Wrocławiu J. Em. kardynał Bertram wygłosił znamienne przemówienie, pełne troski o przyszłość narodu niemieckiego. „Królestwo Chrystusowe—mówił kardynał—przenikać powinno wszelkie dziedziny życia ziemskiego. Myślą o nim rządzić się winna zarówno rodzina jak i państwo. Jest to prawda niezmienna i wieczysta, którą szczególnie tym trzeba przypominać, którzy dziś marzą o wprowadzeniu jakiejś nordyjsko-germańskiej religji. Podstawą życia musi jednak być prawda Chrystusowa“. Do czujności wzywa przeto kardynał szczególnie katolickich wychowawców i pisarzy. Tenże kardynał Bertram w liście pasterskim wyraźnie podkreśla, że wierni chrześcijanie-katolicy, ktorzy dawniej należeli do ugrupowań społecznych i politycznych, z całą lojalnością do państwa i narodu, obecnie narażeni są na ciężkie represje. Co więcej, żywsze objawy działalności katolickiej przez rząd hitlerowski są tłumione, a ostatniemi czasy rozpoczęła się kampanja przeciw księżom. Prasa jednak nie robi z tej racji tyle hałasu, co robiła, gdy chodziło o represje przeciw żydom.

Kongres ku czci Chrystusa-Króla. — W dniach 25—29 października obradował w Moguncji III Kongres Międzynarodowy na cześć Chrystusa-Króla. W kongresie brali udział

przedstawiciele Polski, Francji, Belgji, Holandji, Jugosławji i katolików Rosjan-emigrantów. Zjazdowi przewodniczył ks. biskup Kaller z Warmji. Kongres zakończył się wielką i wspaniałą procesją, po której biskup moguncji, dr. Hugo, wygłosił płomienne kazanie na cześć Chrystusa-Króla. Główną myślą kongresu była Akcja Katolicka.

Kapłani katoliccy w Rosji. — Na podstawie ostatnich wiadomości, daje się skonstatować, że obecnie na terenie Rosji znajduje się 110 kapłanów katolickich. Wszyscy oni są w niezwykle opłakanych warunkach życiowych, nie mówiąc już o katuszach moralnych, na które są wystawieni ze strony G.P.U. W tej sprawie jednak nie zabiera głosu ani dyplomacja, ani też prasa — niewolno, bo tak każe „postęp" z pod czerwonej gwiazdy masońskiej.

1900-a rocznica ustanowienia kapłaństwa katolickiego. — W katedrze w Lodi odbyła się podniosła uroczystość, celem uczczenia 1900-ej rocznicy ustanowienia kapłaństwa katolickiego. Kardynał Schuster wygłosił wspaniałą mowę o znaczeniu kapłaństwa w Kościele katolickim, wzywając wiernych do pogłębienia zrozumienia zadań kapłańskich.

Młodzież katolicka w Hiszpanji. — W końcu października rb. odbył się w Toledo wielki kongres katolickiej młodzieży hiszpańskiej przy udziale zgórą pięciuset delegatów ze wszystkich prowincyj Hiszpanji. Ze sprawozdania, złożonego w czasie kongresu, widać, że ruch katolicki wśród młodzieży hiszpańskiej stale wzrasta a cyfry, podane w sprawozdaniu, wykazują prawie 100-procentowy przyrost członków w okresie od ostetniego kongresu w Santander. Jak wielkie zaniepokojenie fakt ten wywołuje wśród wolnomyślicieli i masonów, świadczy to, że na czas kongresu ogłoszono w Toledo strajk generalny.

Rząd austryjacki a religja. — Obecny minister wyznań religijnych i ośw. publ., dr. Schuschnigg, przemawiając na zebraniu związku katechetów w Wiedniu, poruszył szereg zarządzeń, znoszących zarządzenia socjalistycznych władz, ograniczające naukę religji w szkołach. Na prośbę t. zw. bezwyznaniowców, by ich dzieci miały naukę religji, obecnie istnieje zarządzenie, zezwalające na to z góry. W dalszym ciągu minister zajął się kwestją ochrony społeczeństwa przed propagandą pornograficzną i stwierdził, że od chwili, gdy rząd zastososował surowe środki zaradcze, stosunki w tej dziedzinie uległy znacznej poprawie. Konieczna jest jednak czujność i współpraca ze strony ludności, by uniemożliwić „rentowność" literatury pornograficznej, która prawie w całości sprowadzana jest z zagranicy.

OD ADMINISTRACJI.

Na szereg próśb i odezw wielu PW. Księży dotąd nie uregulowało należności za rok bieżący a nawet i poprzednie. Postawiło to wydawnictwo w sytuacji bez wyjścia.

Jeszcze raz prosimy o rychlejsze nadsyłanie zaległej prenumeraty, jak również o prenumeratę na rok przyszły z zaznaczeniem, za jaki czas się płaci.

Drukowano za zezwoleniem J. E. Księdza Arcybiskupa - Metropolity.

Redaktor i Wydawca KS. LEON ŻEBROWSKI, Kan. Kapit. Metropol.

DRUKARNIA ARCHIDIECEZJALNA W WILNIE.

Z piśmiennictwa.

Leopold Caro. **Solidaryzm.** Lwów, 1931 r., str. 423.

Polskie Towarzystwo Ekonomiczne we Lwowie wydało dzieło prof. Leopolda Caro o solidaryzmie. Dzieło to przedstawia wyczerpująco ten kierunek myśli ekonomicznej, który, jako oparty na etyce, jedynie odpowiada światopoglądowi katolickiemu i wskazaniom encyklik *Rerum novarum* i *Quadragesimo anno.* O książce tej nietylko w prasie naukowej, ale szczególnie w prasie katolickiej, jak np. w *Przeglądzie Powszechnym*, w *Ateneum Kapłańskiem*, w *Dzienniku Bydgoskim* i t. d., pojawiły się nader pochlebne recenzje, a w seminarjach duchownych profesorowie zalecają tę książkę swoim słuchaczom.

Cena książki wynosi w księgarniach 20 zł. Polskie Towarzystwo Ekonomiczne we Lwowie sprzedaje ją, póki zapas starczy, po cenie 16 zł. 20 gr. (w czem 1 zł. 20 gr. za porto polecone). Najwygodniej złożyć należytość na czek PKO. № 154.820, lub wysłać przekazem pod adresem: „Polskie Towarzystwo Ekonomiczne", Lwów, ul. Akademicka l. 21, III p.

Mikołaj Gomółka. **10 Psalmów na trzygłosowy chór dziewczęcy lub chłopięcy.** Opracował *Feliks Nowowiejski.* Poznań 1933 r. str. 22.

Jest to opracowanie *10 Psalmów* Mikołaja Gomółki (1534 — 1609) na 3-głosowy chór dziewczęcy lub chłopięcy (słowa Jana Kochanowskiego). Utwory te w naszych chórach i szkołach nieznane, są klejnotami staropolskiej muzyki kościelnej XVI w. Znany muzykolog p. Dr. Józef Reiss wyraża się o *Psalmach* Gomółki w sposób następujący: „Cała skala uczuć znajduje oddźwięk w muzyce psalmów. Jest to muzyka o głębokim wyrazie religijnym, o zabarwieniu mistycznem, wionie z niej cudowna poezja i miękki liryzm... Kilka wieków minęło już od chwili, gdy *Melodje* Gomółki ukazały się w druku poraz pierwszy. Z piękna swego nic dotąd nie straciły. Dzisiaj wskrzeszone niechaj idą pomiędzy najdalsze warstwy narodu i niechaj krzepią serca swą natchnioną muzyką!"

Opracowanie niniejsze godne jest polecenia w chórze kościelnym, kongregacjom, towarzystwom żeńskim, chórom młodzieży, a także w szkołach powszechnych i średnich.

Ks. Bronisław Bojułka T. J. **Czy Go znasz?** Nauki o Bogu. Kraków 1933 r. Wyd. XX. Jezuitów. Str. 223.

Autor tak mówi o celu tej książeczki: „Przyczynić się nieco do lepszego poznania Boga, oto cel niniejszego dziełka". Prowadzi więc czytelnika do tego celu drogą prostą, jasną i zdaje się najkrótszą, bo i pouczeniem i jakgdyby zachętą do poznania. Warto tę książeczkę przeczytać i mieć w swoim zbiorze.

Charlotte Kellog. **Jadwiga.** Przełożyła z angielskiego *Róża Potocka.* Kraków 1933. Wyd. XX. Jezuitów. Str. 239.

Pisarka amerykańska z wielkiem umiłowaniem przedmiotu i talentem skreśliła dzieje królowej Jadwigi dla inteligentnych czytelników swego kraju. Przekład dorównywa oryginałowi i jest na czasie w chwili „badania Jadwigi".

Ks. A. Syski. **Krótkie nauki na niedziele i święta całego roku z dodaniem nauk przygodnych.** Warszawa 1933 r. Tomy trzy. Skład główny w księgarni św. Wojciecha. Wilno.

Ks. A. Syski. **Ascetyka katolicka w krótkich naukach dla osób świeckich.** Tamże.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Rok VII | Wilno, dn. 10 grudnia 1933 r. | Nr. 23

WIADOMOŚCI ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA:
Rocznie 15 zł.
Półrocznie 8 zł.
Nr. pojed. 80 gr.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1
Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418
Chrześcijański Bank Spółdzielczy na Antokolu w Wilnie.

OGŁOSZENIA:
1/1 strona 48 zł.
1/2 strony 24 zł.
1/4 strony 12 zł.
1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

TREŚĆ ZESZYTU.

ZJAZD KSIĘŻY MODERATORÓW Z CAŁEJ POLSKI

W dniach 11 i 12 stycznia 1934 r. odbędzie się w Warszawie, pod protektoratem J. Em. Ks. Kardynała Kakowskiego, Zjazd Księży Moderatorów z całej Polski. Poza nabożeństwem inauguracyjnem i konkluzyjnem program przewiduje: 1) dwa zebrania plenarne, z następującemi referatami: ks. Sopuch T. J. *Metodyka pracy sodalicyjnej*, Ks. Dr. St. Bross *Sodalicje a Akcja Katolicka*, ks. Dr. W. Rostworowski *Sodalicje młodych*, ks. R. Moskała T. J. *Sodalicje wobec ruchu rekolekcyj zamkniętych*. 2) Zebrania czterech sekcyj: sekcja Sodalicji męskiej z referatami: J. E. ks. Biskupa W. Dymka *Kształcenie sodasów do współżycia z aktualnem życiem Kościoła*, ks. Franciszka Kwiatkowskiego T. J. *Niebezpieczeństwa grożące Sodalicjom i sodalisom z zewnątrz*, Sekcja Sodalicyj Pań z referatem ks. J. Rostworowskiego T. J. (temat podamy później) i ks. D-ra Wł. Lewandowicza na temat: *Nowe prądy w życiu kobiecem a Sodalicje*, Sekcja Sodalicji uczniów z referatem ks. J. Winkowskiego *Metodyka pracy w Sodalicjach młodzieży męskiej*, ks. dr. K. Thulie *Problem sportów i rozrywek a Sodalicje*, Sekcja Sodalicji uczennic z referatem ks. J. Kruppika *Praca Sodalicyjna wobec nowych prądów wychowawczych młodzieży żeńskiej*, ks. J. Chrząszcza *Metodyka pracy sodalicyjnej nad młodzieżą żeńską*. Prócz tego odbędzie się ewentualne zebranie ogólne, celem ustalenia wniosków i rezolucyj.

Program i czas obrad będzie tak rozłożony, że uczestnicy będą mogli brać udział we wszystkich obradach i ewentualnie wysłuchać wszystkich referatów.

Komitet stara się o zabezpieczenie dla przyjezdnych Księży odpowiedniego mieszkania i utrzymania. Koszta utrzymania wraz z mieszkaniem wynosić będą około 20 zł., samo mieszkanie bez utrzymania około 10 zł. Komitet stara się również o uzyskanie możliwie największych zniżek kolejowych.

Zgłoszenia na Zjazd należy kierować pod adresem: *Ks. Dr. W. Rostowski, Warszawa Dziekanja 4*, albo *ks. R. Moskała T. J. Kraków Mały Rynek 8*.

Komitet będzie służył swą pomocą w sprawie mieszkania i utrzymania tylko tym Przew. Księżom, którzy zgłoszą swe uczestnictwo do 15 grudnia br.

Rok VII Wilno, dn. 10 grudnia 1933 r. Nr. 23

WIADOMOŚCI
ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE
DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA:
Rocznie 15 zł.
Półrocznie 8 zł.
Nr. pojed. 80 gr.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1
Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418
Chrześcijański Bank Spółdzielczy
na Antokolu w Wilnie.

OGŁOSZENIA:
1/1 strona 48 zł.
1/2 strony 24 zł.
1/4 strony 12 zł.
1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

DZIAŁ URZĘDOWY.

ZARZĄDZENIA STOLICY APOSTOLSKIEJ.

Erekcja instytutu Misyjnego przy Pap. Akademji Rzymskiej.

Dekretem św. Kongr. Seminar. i Uniwersyt. z d. 1 września 1933 r. Ojciec św. Pius XI, na prośbę prefekta św. Kongr. Propag., erygował Papieski Instytut Misyjny przy Papieskiej Akademji Rzymskiej z prawem nadawania stopni akademickich. Celem tego Instytutu będzie przygotowywanie naukowe tych, „których Pan Bóg powoła do opowiadania Ewangelji między poganami, we wszystkich naukach, tak duchownych jak i świeckich, potrzebnych misjonarzom".

(*Acta Ap. Sedis,* t. 25, str. 445).

Odpusty, nadane za wezwanie do Najśw. Maryi Panny.

Ojciec św., z Boskiej Opatrzności Papież Pius XI, na audjencji, niżej podpisanemu Kardynałowi Penitencjarzowi Wielkiemu dnia 21 lipca r. b. udzielonej, wszystkim wiernym łaskawie raczył udzielić *odpustu cząstkowego trzystu dni* za każdorazowe, przynajmniej ze skruchą serca, odmówienie wezwania *Maria, Mater gratiae, Mater misericordiae, Tu nos ab hoste protege et mortis hora suscipe* i *zupełnego* raz na miesiąc przy zachowaniu zwykłych warunków, o ile przez cały miesiąc będą je odmawiali. Powyższe ma wieczyste znaczenie bez wysyłania breve i bez względu na jakiekolwiekbądź przeciwne zarządzenia.

Dan w Rzymie, w siedzibie św. Penitencjarji, dnia 25 września 1933 roku.

(*Acta. Ap. Sedis,* t. 25, str. 447).

W. Kard. Lauri, *Penit. Wielki.*

(M. P.)

J. Teodori, *Sekretarz.*

Erekcja Akademji Franciszkańskiej św. Antoniego w Rzymie.

Dekretem św. Kongregacji Seminarjów i Uniwersytetów z dnia 17 maja 1933 r. Ojciec św. Pius XI, na prośbę O. Bonaw. Marrani, Generała Zak. Braci Mniejszych, erygował w Rzymie przy rezydencji tegoż Generała, zgodnie z Konstyt. Apost. *Deus scientiarum Dominus* z dn. 24 maja 1931 r., Akademję pod nazwą *Athenaeum Antonianum,* z trzema wydziałami: teologicznym, prawa kan. i filozoficznym, z prawem nadawania stopni naukowych: bakałarza, licencjata i doktora. Akademja ta przeznaczona jest dla studentów z Zakonu Braci Mniejszych św. Franciszka.

(*Acta Ap. Sedis,* t. 25, str. 476).

Dekret św. Penitencjarji Ap., nadający odpust zupełny tym, którzy pobożnie biorą udział w uroczystych procesjach eucharystycznych.

Do obrzędów świętych, wielce przyczyniających się do ożywienia wiary katolickiej, słusznie zaliczają się uroczyste pochody, które pospolicie nazywane są „procesjami", o ile one się odbywają nietylko według zasad liturgicznych, lecz także ze skupieniem i w duchu pobożności.

Nad inne „procesje" te bez wątpienia górują, w których już nie Świętych, albo Bogarodzicy Dziewicy lub Pana naszego Jezusa Chrystusa relikwje lub obrazy wystawiane są ku publicznemu uczczeniu, lecz sam Król chwały, prawdziwie, rzeczywiście i istotnie w niewypowiedziany sposób ukryty pod zasłoną eucharystyczną, czy to się odbywają w murach kościelnych, czy też publicznie na ulicach, by rzesze wiernych, pobożnem pragnieniem zapalone, mogły zanosić swe hołdy i prośby, czy to wreszcie uroczyście zanosi się do domów chorych, by im nieść pokarm niebieski i ulgę w cierpieniu, którem dotknięci, jak również w niebezpieczeństwie ich życia.

Owoż tedy Jego Świątobliwość, Ojciec św. Papież Pius XI, dnia 8 lipca r. b. na audjencji, niżej podpisanemu Kardynałowi Penitencjarzowi Wielkiemu udzielonej, zwrócił swą uwagę i troskę do tego rodzaju „procesyj" zwłaszcza zaś uroczystszych, które łatwiej mogą obudzić w wiernych uczucia wiary i miłości, tak miłe Najświętszemu Sercu Jezusowemu, i jak niedawno wszystkim tym, którzy przy zachowaniu wszystkich warunków biorą udział w XL-godzinnem nabożeństwie, nowych udzielił odpustów [1]),

[1]) Cf. *Acta Ap. Sedis*, t. 25, str. 381, por. *Wiad. Archid. Wil.*, 1933, str. 260.

tak obecnie, by jeszcze więcej się ożywiła pobożność wiernych do Najdostojniejszego Sakramentu, niesionego w uroczystym pochodzie zgodnie z przepisami liturgicznemi, i cześć jego coraz więcej wzrastała, tenże Najwyższy Kapłan udzielić raczył, co następuje: ci, którzy, po spowiedzi i zasileni Pokarmem Świętym, wezmą udział w „procesjach eucharystycznych", czy to wewnątrz kościołów czy też publicznie odbywanych, i pomodlą się jak zwykle na intencję Jego, będą mogli pozyskać odpust zupełny. Bez względu na jakiekolwiekbądź przeciwne zarządzenia.

Dan w Rzymie, w siedzibie tejże św. Penitencjarji, dnia 25 września 1933 r.

(L. S.)

W. Kard. Lauri, *Penit. Wielki.*
J. Teodori, *Sekretarz.*

(*Acta Ap. Sedis*, t. 25, str. 478).

Nominacje Biskupów.

Ojciec św. Pius XI zamianował J. E. Księdza Biskupa Dr. Franciszka Bardę, wikarjusza kapitulnego i sufragana diecezji przemyskiej, biskupem - ordynarjuszem tejże diecezji, oraz J. E. Księdza Dr. Wojciecha Tomakę, prałata Jego Świątobliwości, i kanonika kapituły, biskupem tyt. Helenopolis w Bitynji i sufraganem przemyskim. (*Osserv. Rom.* z d. 4. XII. 33.).

ZARZĄDZENIA ORDYNARJATU ARCYBISKUPIEGO.

„Dni Przeciwgruźliczne".

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, dn. 7. XII. 1933 r. № 15587.

Wzorem lat ubiegłych, dnia 1 grudnia r. b. rozpoczynają się *Dni Przeciwgruźliczne,* które trwać będą do 10 stycznia 1934 r. Polski Związek Przeciwgruźliczny, organizując co rok tę akcję, ma na celu walkę z tak straszną klęską społeczną, jaką jest gruźlica, a dąży do tego przez uświadamianie społeczeństwa i gromadzenie funduszu na walkę z gruźlicą za pomocą sprzedaży 10-groszowych nalepek przeciwgruźliczych.

J. E. Ksiądz Arcybiskup-Metropolita, doceniając doniosłość akcji Związku, najusilniej poleca PWDuchowieństwu poparcie wśród wiernych tak humanitarnego dzieła, jakiem jest walka z gruźlicą.

Ks. J. Ostreyko
w/z. Kancl. Kurji.

W sprawie Kas Chorych i Zakładów Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, 1933 r., dn. 9. XII. Nr. 15654.

Chociaż służba kościelna nie jest osobistą służbą XX. Proboszczów, jednak całkowicie od nich zależy i na XX. Proboszczach ciąży troska akuratnego wpłacania kwot, przypadających na Kasę Chorych i Zakład Ubezpieczeń Pracowników Umysłowych.

Przeto XX. Proboszczowie, poczynając od stycznia 1934 r., będą wpłacali wyżej omawiane ubezpieczenia i zawczasu obmyślą, przy pomocy parafjalnych rad kościelnych, sposoby zebrania odpowiedniej kwoty.

Zaległe opłaty będą rozłożone na raty i odnośne instytucje już otrzymały wskazówki od swoich władz, by się wstrzymały od egzekucyj. O ileby gdzie był nałożony sekwestr na majątek osobisty XX. Proboszczów, należy zwrócić się do odpowiednich urzędów o zniesienie sekwestru. W razie konfliktów należy prędko powiadomić Kurję.

X. A. Sawicki,
Kancl. Kurji.

Powiadamianie o objęciu nowego stanowiska.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, dn. 9. XII. 1933 r. № 15662.

Kurja niniejszem przypomina, aby Przewielebni Księża przy translokatach natychmiast po objęciu nowego stanowiska powiadamiali Kurję o dniu jego objęcia.

Ks. J. Ostreyko.
w/z. Kancl. Kurji

Liga Obrony Przeciwlotniczej i Przeciwgaz. a Duchowieństwo.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, dn. 30. XI. 1933 r. Nr. 15220.

Kurja podaje do wiadomości odezwę Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej nast. treści:

Ćwiczenia z obrony przeciwlotniczo-gazowej, jakie ostatnio odbyły się na terenie Wilna i innych miast, potwierdziły i uplastyczniły mieszkańcom konieczność zainteresowania się akcją obronną nietylko jednostek, lecz całej bez wyjątku ludności. Akcja ta bowiem ogarnia nietylko osoby powołane do pełnienia pewnej określonej funkcji w obronie miasta, lecz w pełnem tego słowa znaczeniu każdego mieszkańca; każdy bowiem musi poznać grożące mu niebezpieczeństwo, oraz umieć się przed niem

zabezpieczyć. Nie czas będzie przystępować do tej pracy, gdy wojna stanie się już faktem dokonanym.

Konieczności te musi się uznać za pewniki niezbite i co rychlej przystąpić do ich realizacji, polegającej na jak najintensywniejszem gromadzeniu funduszów na rzecz obrony przeciwlotniczo-gazowej oraz na masowem przeszkalaniu społeczeństwa w sposobach obrony.

Duchowieństwo winno doceniać konieczność zabezpieczenia ludności i znaczenie tej pracy dla Państwa, a jako duchowym przewodnikom i opiekunom wiernych, dobro ich winno mu leżeć na sercu i być przedmiotem stałej troski, skłaniającej do ścisłej współpracy z Ligą.

Współpraca ta objawić się może następującemi sposobami:

1) przez zachęcanie społeczeństwa do współdziałania z L. O. P. P., w stosunkach z wiernymi przy spełnianiu obowiązków pasterskich na zebraniach parafjalnych i t. p.;

2) przez organizowanie parafjalnych zebrań, na których prelegenci L. O. P. P. omawiać będą aktualne tematy, wyświetlając odpowiednie przeźrocza;

3) przez organizowanie kursów informacyjnych obrony przeciwlotniczo-gazowej, na których, już nawet w ciągu 5-ciu godzin, rozłożonych na kilku- lub kilkunastu-dniowy okres, fachowcy L. O. P. P. pouczyć mogą o niebezpieczeństwie i sposobach obrony;

4) przez przyjmowanie na rzecz L. O. P. P. dorywczych ofiar, przy sposobności wydawania metryk, aktów, przy załatwianiu funkcyj i posług duchownych, oraz przez wciągnięcie do Ligi, w charakterze członków, tak siebie jak i osób pozostających z parafją w bliskim kontakcie, tworząc zaczątek Kół parafjalnych L. O. P. P. Do kwitowania ofiar służą mareczki 5-cio do 50-cio groszowe.

Wszelkich informacyj oraz potrzebnych materjałów i pomocy, udzielą na każde żądanie powiatowe Komitety L. O. P. P., w Wilnie zaś Komitet Wojewódzki L. O. P. P. przy ul. Wielkiej 51, telef. 169, który zaopatrzy wszystkie parafje w listy członków i mareczki.

Pamiętajmy, że tylko wspólna akcja całego społeczeństwa, niewielki nakład pracy i kosztów ze strony każdego — nie zaś wielki wysiłek poszczególnych ofiarnych jednostek, da możność osiągnięcia celu, t. j. przygotowania osób i Państwa do przetrwania niebezpieczeństwa.

Opierając się na danych, uzyskiwanych z parafij, Komitet Wojewódzki L. O. P. P. będzie składał na 1 stycznia i 1 lipca sprawozdanie o przebiegu pracy dla Kurji.

Podając powyższe do wiadomości, Kurja, z zarządzenia J. E. Księdza Arcybiskupa-Metropolity, usilnie poleca akcję L. O. P. P. uwadze i poparciu W-go Duchowieństwa, którego współpraca nad zabezpieczeniem społeczeństwa jest nieodzowna. Wysiłki w tym kierunku całego społeczeństwa przyczynią się do bezpieczeństwa Ojczyzny i pokoju na całym świecie.

Ks. J. Ostreyko
w/z Kancl. Kurji.

Msza św. o północy na Nowy Rok.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, dn. 9. XII. 1933 r. № 14971.

Kurja niniejszem powiadamia, że Ś. Kongregacja o Sakramentach pismem z dn. 7. X. 1933 r. № 5335 udzieliła prawa na

przeciąg trzech lat na odprawianie w kościołach archidiecezji wileńskiej o północy z dn. 31. XII. na 1. I. Mszy św. na warunkach[1]), wymienionych w reskrypcie № 6728/28 (*Wiadomości Archidiecezjalne* 1928 r. № 24).

Ks. J. Poniatowski
w/z Kancl. Kurji.

RUCH PERSONALNY.

Na mocy zarządzenia J. E. Księdza Arcybiskupa-Metropolity Wileńskiego w składzie osobistym Duchowieństwa zaszły następujące zmiany.

Ks. Jan Rudziński, pref. z Landwarowa, na wik. do Lacka, dn. 31. X. 33 r. № 15093.

Ks. Henryk Opiatowski, wik. z Lacka, na prefekta do Landwarowa. dn. 31. X. 33 r. № 15094.

Ks. Hilary Daniłłowicz nazn. na wik. do Podbrzezia, dn. 5. XII. 33 r. № 15536.

Ks. A. Sawicki
Kancl. Kurji.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

DUSZPASTERZ A STOWARZYSZENIE ŻYWEGO RÓŻAŃCA.

(Dok.) (2)

Książkowość.

Książkowość Stowarzyszenia winna być jak najprostsza. Na skomplikowaną formalistykę biurową nie mamy ani czasu, ani pieniędzy. Dwie książki wystarczą: członkowska i kasowa. Członkowska powstaje ze spisów, dostarczonych przez zelatorów(ki), i wymaga częstych poprawek, zależnie od ruchu personalnego członków poszczególnych róż; poradniejszą byłoby rzeczą miast księgi członkowskiej, prowadzić osobną kartoteką. Księgę Kasową prowadzi się na ogólnych zasadach, z zastosowaniem zwykłych kwitarjuszów. Za obie księgi odpowiedzialność spada na dyrektora.

Strona dekoracyjna Stowarzyszenia Ż. R. — to osobny sztandar, z którym się występuje na nabożeństwach, procesjach, uroczystych akademjach, spotkaniu Biskupa i t. p., oraz specjalne żetony do noszenia przy ubraniu.

Reorganizacja Stowarzyszenia Ż. R. poszła u nas ostatniemi czasy w kierunku zmiany dotychczasowych luźnych kartek, t. zw. „tajemniczek“, na stałą książeczkę z tajemnicami różańcowemi, jednakową dla wszystkich stanów.

[1]) Msza św. nie powinna się zacząć przed wpół do pierwszej w nocy, nabożeństwo nie powinno trwać dłużej nad 3 godziny, przy tem zapobiec należy wszelkim nieuszanowaniom, *(Przyp. Red.)*.

Tę reformę należy powitać z uznaniem. Ułatwia ona zmianę tajemnic. Dawniej trzeba było czekać, aż wszyscy członkowie zwrócą swe tajemniczki; jeżeli kogoś brakowało, tworzyła się luka i mitręga. Przy nowym systemie tego niema; każdy ma swoją własną książeczkę, a w niej wszystkie tajemnice i nieobecność tego lub owego członka na miesięcznem zebraniu nie wprowadza żadnej dezorganizacji. Najlepiej przytem trzymać się porządku kolejnego. Kto, powiedzmy, w styczniu miał tajemnicę pierwszą, ten w lutym będzie miał drugą i t. d.

Dalszą zaletą nowego systemu jest jego higjeniczność. Tajemniczki, chodząc po różnych rękach, trafiają nieraz do ludzi chorych i roznoszą zarazki; niejeden przeto czuje do nich odrazę. Niema tego w róży, gdzie każdy posiada własną książeczkę.

Dwa te ważne względy stanowczo przemawiają za zarzuceniem dawnego systemu, kartkowego, a wprowadzeniem nowego— książeczkowego. Jedyną jego wadą jest to, że książeczka kosztuje kilkadziesiąt groszy, co w dzisiejszych czasach dla niejednego już jest przeszkodą do jej nabycia. W rezultacie jednak wszyscy się przekonają, że książeczka obchodzi się taniej, niż tajemniczka, bo mniej się niszczy.

Tyle o stronie organizacyjnej kół różańcowych.

III. Praca w Stowarzyszeniu Ż. R.

1. Założenie.

1. Założenie. Stowarzyszenie Ż. R. założyć może każdy kapłan i praca w niem wyda zawsze zbawienne owoce. Ale założyć takie Stowarzyszenie, któreby korzystało ze wszystkich odpustów, może tylko ten, kto uzyskał odpowiednie upoważnienie od OO. Dominikanów. Dziś Biskupi tych upoważnień już nie dają; trzeba się po nie zwracać bezpośrednio do Prowincjalatu OO. Dominikanów we Lwowie, albo do Diecezjalnego Dyrektora U. Ż. R.

Władza, otrzymana od O. Prowincjała Zakonu Kaznodziejskiego, jest zarazem personalną i lokalną. Kiedy więc dyrektor opuszcza parafję, władza jego wygasa, a jego zastępca powinien się zwrócić do tegoż Prowincjalatu po nowe upoważnienie.

Po otrzymaniu władzy należy zakrzątnąć się około założenia Stow. Żywego Różańca.

Więc naprzód propaganda: dwa — trzy kazania z ambony, gorące polecenie przy każdem zetknięciu się z parafjanami, w maju i październiku zachęta codzienna.

Upatrzeni zelatorowie(ki) formują poszczególne róże, mając w ręku każdy po 15 książeczek, zwracając uwagę na wartość moralną kandydata. Dobór członków należy przeprowadzić roztropnie, żeby uniknąć w przyszłości wydalania nieodpowiednich jednostek, co zawsze jest przykre. Zelatorowie dostarczają spisów, dyrektor przegląda i aprobuje, względnie kogoś odrzuca, i listę natychmiast wciąga do księgi członkowskiej. To cała formalność. Karty wpisowe uważałbym za zbędne, ponieważ nie dają nic, a coś kosztują i komplikują robotę.

W ten sposób powstają wszystkie róże. Najwięcej będzie kół niewieścich; najmniej zazwyczaj garną się do Stowarzyszenia młodzieńcy.

Kiedy już się ma w parafji 11 kół, tworzy się Unja Ż. R. Każde nowe koło należy wcielać do Unji z pewną uroczystością, najlepiej w niedzielę lub święto Matki B., po uprzedniem zapowiedzeniu z ambony.

Trzeba tylko rozkołysać parafję, a Koła i Unje będą powstawały same przez się, bo wszak żywie w naszym ludzie głęboka cześć dla Najśw. Panny!

2. Prowadzenie.

2. Nie trudno powołać do życia pożyteczną organizację, — daleko trudniej należycie ją prowadzić.

Kierownictwo Unji Ż. R. nie wymaga wprawdzie ani wielkich talentów, ani wielkiego nakładu czasu i fatygi; wszakże i tu potrzeba pewnych danych, bez których stowarzyszenia będą utykały, a w końcu ulegną skostnieniu i obumarciu.

Przymioty ks. dyrektora.

Od dyrektora U. Ż. R. należy żądać dwóch przymiotów: gorliwości i planowości.

Gorliwość nie pozwoli mu zdać Stowarzyszenie na łaskę i niełaskę zelatorów lub opiekunów, lecz każe wglądać samemu we wszystkie sprawy organizacji i podtrzymywać w niej ciągle ducha pobożności i apostolstwa.

Planowość znowuż sprawi to, że praca w Unji nie będzie uzależniona od chwilowego nastroju lub kaprysu, ale pójdzie systematycznie, konsekwentnie, z zachowaniem ciągłości. Kto pracuje planowo, ten zawczasu obmyśla cel pracy oraz środki do celu i nieugięcie zmierza naprzód drogą wytkniętą.

Cel pracy w Stowarzysz. Ż. R. znany jest wszystkim: cześć Maryi i uświęcenie się zapomocą nabożeństwa różańcowego. Środkiem do tego celu jest modlitwa i cnota, do czego koniecznie potrzeba uświadomienia religijnego. Nie czynimy dobrze tego, czego nie znamy należycie. A zatem, żeby dobrze się modlić i żyć cnotliwie, a przez to dać Najśw. Pannie należną cześć, własnej zaś duszy uświęcenie, trzeba być odpowiednio pouczonym.

Wynika stąd dla dyrektora Stowarzyszenia Ż. R. konieczność pouczania jego członków o tem, jak mają się modlić i jak mają żyć, żeby mogli dojść do celu. Pouczanie to winno być oparte na tajemnicach różańcowych i na życiu Najśw. Maryi Panny, inaczej bowiem łatwo można zgubić z oczu cel, któremu się służy i rozpłynąć się w ogólnikach.

Za ideał pracy kapłana w Stowarzyszeniu Ż. R. uważałbym takie postępowanie.

Kapłan, przewodniczący osobiście każdorazowej zmianie tajemnic w kościele, wygłasza konferencję stanową, co niedzielę do innego stanu, raz na miesiąc, może w każdy pierwszy piątek, zgromadza zelatorów (kl), względnie opiekunów(ki), omawia z nimi sprawy bieżące Stowarzyszenia, wtajemnicza w dalsze plany pracy, daje wskazówki i zlecenia co do apostolstwa na miesiąc następny, wyjaśnia ewentualne wątpliwości, przyjmuje ofiary, rozdaje pisemka i t. p.

Do tego ideału najbardziej zbliżyło się u nas Poznańskie, gdzie rzeczywiście oddawna praktykują się zebrania kół stanowe tak, iż dyrektor jest w każdą niedzielę zajęty pracą w Stowarzyszeniu Ż. R., ale też w Poznańskiem prawie każdy parafjanin należy do U. Ż. R., co, oczywiście, ogromnie do pracy zachęca.

Rozumiem, że w naszych warunkach, zwłaszcza na wsi, przy tylu nowych organizacjach parafjalnych, obsłużyć Stowarzyszenia Ż. R. w ten idealny sposób nie można. To też nie będę się upierał przy naukach stanowych, ale uważam, że chcąc mieć zadawalające rezultaty z Kół różańcowych, powinniśmy znaleźć dla nich jedną niedzielę w miesiącu, najlepiej po nowiu, i wygłosić do wszystkich róż jedną krótką naukę, byle w pewnym systemie. Robiłem to u siebie i wyniki były pomyślne. Przemęczenia nie odczuwałem.

Gdyby i to było dla kogoś za trudne, niechby już poprzestał na samem zebraniu zelatorów poza kościołem, ale to już wydaje się rzeczą konieczną, — minimum pracy i zainteresowa-

nia Unją Ż. R. Zelatorowie mają obowiązek następnie wskazówki dyrektora gorliwie w czyn wcielać.

Natomiast stanowczo zasługuje na przyganę ten proboszcz, który wogóle nie uważa za potrzebne wglądać w stan Stowarzyszenia Ż. R., a nawet nie wie, czy w parafji takie Stowarzyszenie istnieje. Tu już parafjanie okazują się gorliwszymi od swego proboszcza: *„Parvuli petierunt panem, et non erat, qui frangeret eis**)“. No, ale takich chyba wśród nas dziś już niema!...

O czem mówić? Najlepiej odpowie celowi ten, kto będzie brał za przedmiot swych przemówień poszczególne tajemnice różańca, w prostych i serdecznych słowach rozwijał ich treść przebogatą i nigdy nie wyczerpaną, oraz podawał zastosowania życiowe, odpowiednie do naszych czasów. To nastawienie na współczesne nam potrzeby i bolączki jest konieczne w każdem wogóle kazaniu, a tem bardziej w przemówieniu różańcowem, które winno mocniej się wrzynać w życie i być poniekąd uzupełnieniem kazania niedzielnego. Przemównienie nie powinno być długie; kwadrans czasu — to norma, inaczej bowiem łatwo można zmęczonych już słuchaczów zniechęcić.

Każde zebranie winno się kończyć odśpiewaniem paru zwrotek jakiejś pieśni do Matki B. Same te pieśni maryjne jak wogóle wszystko, co ma jakąś łączność z różańcem, możnaby wziąć za temat do przemówień miesięcznych.

Gdyby czas i warunki pozwalały, dobrzeby było udzielić zebranym prywatnego błogosławieństwa Najśw. Sakramentem.

Na rok obecny przypada, jak wiadomo, 250-letnia rocznica odsieczy Wiednia. Z dziejów tej sławnej wyprawy „przedmurza chrześcijaństwa“ przeciwko nawale tureckiej, przypomnijmy tylko jeden szczegół: kiedy wojsko polskie szło do ataku, król Jan Sobieski, stojąc na górze Kahlenbergu, błogosławił je krzyżem i różańcem, więcej, niż w skuteczność oręża, ufając w pomoc „Zwycięskiej Matki Boskiej Różańcowej“. Wojsko chrześcijańskie poszło w krwawy bój i odniosło walne zwycięstwo nad dziczą pogańską. Mówiono potem w obozie, że wrogów pokonały nietyle kule karabinów, ile raczej ziarna różańcowe.

Polska katolicka rok niniejszy przeżywa pod hasłem: Walka z nowoczesnym poganizmem. O ileż odrodzone pogaństwo w naszej własnej Ojczyźnie straszniejsze jest od nawały tureckiej!... Walczmyż z niem! Bezwzględnie potrzebny jest i nam oręż przyrodzony: nauka, dzielność, męstwo, jedność i miecz

*) Tr. 4, 4.

sieczny, ale ponad wszystkiem winien górować krzyż i różaniec!

Wróg zewsząd naciera na nasz kraj; opaszmyż go zewsząd różańcem, a będziemy się czuli bezpieczniej, niż za ogrodzeniem kolczastem. Twórzmy koła różańcowe! Niech cała Polska stanie się jednem zwartem „kołem“, a wówczas żaden wróg nie będzie nam straszny: wielkie Koło Zwycięskiej Matki Bożej Różańcowej zmiażdży choćby najstraszniejszą nawałę pogańską i zapewni nam zwycięstwo.

Ks. Dr. Ildefons Bobicz.

KSIĄŻKA W PRACY DUSZPASTERSKIEJ. (1).

(Odczyt, wygłoszony na Kursie Duszpasterskim w Wilnie 1933 r.).

Zamierzam rozwinąć temat, który w życie wcielony, stanowi bezsprzecznie przedniejszą część składową Akcji Katolickiej. Będę mówił o książce w pracy duszpasterskiej.

Książka — to zaprawdę wielkie i doniosłe słowo. Czy znajdziemy inne, które tak często towarzyszy człowiekowi, od jego dziecięctwa aż do grobu? Książka, jako elementarz, jako pierwszy podarek świąteczny, jako pierwsza nagroda szkolna, jako pamiątka pierwszej Komunji świętej, jako dzieło klasyczne, historyczne, naukowe, beletrystyczne, wreszcie książka do nabożeństwa, stała pośredniczka naszego obcowania z Bogiem, która nas wita w zaraniu życia i żegna w swych podniosłych modłach za konających. Zaprawdę, książka — to nieodstępny towarzysz człowieka w jego całej pielgrzymce doczesnej.

Nam, jako duszpasterzom, leżeć przedewszystkiem powinno na sercu troska, by wśród powodzi książek, jaka zalewa życie ludzkie, utorowała sobie drogę i zajęła pierwsze miejsce w sercach i umysłach księga nad księgami — *Ewangelja*, która jest miarą wartości wszystkich innych książek; każda bowiem książka zyskuje i zachowuje swoją większą lub mniejszą wartość w zależności od zawartego w niej odblasku lub echa, chociaż najbardziej oddalonego, tej Księgi nad księgami. Dla nas przeto nie może być rzeczą obojętną, jakie książki pod względem ich stosunku do Ewangelji znajdują się w ręku dusz naszej pieczy powierzonych: czy książki, które naukę, w Ewangelji zawartą, czczą i rozwijają, czy też tę naukę zwalczają i obalają; czy książki, które oświecają umysł i uszlachetniają serca, czy książki, które ogłupiają umysł, a serce deprawują; czy też książki, które

kryją w swych cichych kartkach skuteczne lekarstwo dla chorej i cierpiącej duszy, czy natomiast zastrzykują śmiertelną truciznę.

Nie możemy przejść do porządku dziennego nad sprawą, co ogół czyta, tembardziej jeśli się zważy, jak głęboki wpływ książka wywiera i pozostawia. Ilu to zbrodniarzy zaczerpnęło pomysł do występku ze złej książki? Ale zarazem, ile wzniosłych cnót zrodziła książka dobra, gdy w odpowiedniej chwili zlała na duszę człowieka światło, które, raz w niej zapalone, długo i bardzo długo ku chwale Bożej świeciło. Książka, którą Ewangelją zowiemy, dała światło i zbawienie miljonom dusz i będzie je dawała do końca świata. Książka, nosząca tytuł *Kapitał,* tysiące, może i setki tysięcy, dusz oderwała od Chrystusa i często powiodła na potępienie wieczne.

Mimowoli rodzi się pytanie, czy my, jako duszpasterze, posiadamy wpływ na ruch wydawniczy książek i czytelnictwo wogóle, a naszej inteligencji, która najczęściej z książką obcuje i jej wpływom ulega, w szczególności? Muszę odpowiedzieć na to przecząco. Kompletując naszą własną bibljotekę, nasze czytelnie parafjalne i stowarzyszeniowe, a mając przez to samo do czynienia z książką dobrą, być może ulegamy sugestji, jakoby literatura katolicka była u nas dosyć bogatą i dosyć poczytną. Tak w rzeczywistości nie jest. Nie można wprawdzie zaprzeczyć, że katolicki ruch wydawniczy poczynił w ostatnich czasach znaczne postępy, że obecnie, chcąc dać dobrą katolicką książkę do rąk inteligentnego czytelnika, rozporządzamy znacznie większym zasobem, niż dawniej. Trzeba jednak podkreślić, że w stosunku do ogólnego ruchu wydawniczego — wydawnictwa katolickie są jakby kroplą w morzu i nie wywierają prawie żadnego poważniejszego wpływu na szeroki ogół inteligencji czytającej, której lekturą jest książka, nic wspólnego nie mająca z katolickim poglądem na świat. Należy również ze smutkiem podkreślić, że ruch wydawniczy polski w dobie powojennej, pozostający poza nawiasem naszych wpływów, wzrósł rzeczywiście do olbrzymich rozmiarów. Nie mam tu na myśli kilku lub kilkunastu firm wydawniczych, powszechnie znanych w Polsce, które, rachując się z pewną opinją publiczną, aczkolwiek nieraz puszczają w świat książki dla nas niepożądane, a nawet szkodliwe, nie żerują jednak ex professo na najniższych instynktach ludzkich, byle handel szedł. Wielu z nas być może nie uprzytamnia sobie, że nie te jednak firmy nadają charakter naszemu księgarskiemu rynkowi, że nie ich wydawnictwa skupiają dookoła siebie gros czytającej inteligencji polskiej.

Są inne firmy, których imię legjon, firmy, ukryte pod różnemi anonimowemi nazwami, firmy, żądne zysku, które nie przebierają w sposobach i środkach, byle tylko czytelnika pociągnąć i swój towar sprzedać. A żeby nie być gołosłownym, wymieniam szereg takich firm, których właścicielami są wyłącznie żydzi: „Rój“, Warszawa, właściciel A. Kister; „Renaissance“, Stanisławów — Warszawa, bracia Erdtradt; Jakób Przeworski, Warszawa; Mojżesz Fruchtman, Warszawa; Jakób Rozenwejn, Warszawa; Dr. Seiden, Kraków; „Księgarnia Lwowska“, Lwów; „Hoesik“ — Warszawa, właśc. Steinberg; Powszechna spółka wydawnicza „Płomień“ — Warszawa; Stanisław Cukrowski, Warszawa; Wydawnictwa: „Universum“, Warszawa, „Crime-Club“, Lwów; „Sigma“, Lwów; „Pisarze współcześni“, Warszawa; „Współczesne“, Warszawa; Księgarnia „Nowości“, Warszawa; Wydawnictwo „Maska“; Towarzystwo przyjacjół książki, Stanisławów; Wydawnictwa: „Lumen“, Warszawa; „Metropolis“, Warszawa; „Univers“, Wilno; „Panteon“, Kraków.

Wyżej wymienione firmy są to wyłącznie przedsiębiorstwa żydowskie; one to, właśnie, zalały swojemi książkami cały nasz rynek wydawniczy, przyczyniając się w bardzo znacznym stopniu do depravacji chrześcijańskiego społeczeństwa. Książki, przez nie wydawane, stanowią główny, a czasem wyłączny, kontyngens naszych czytelni i wypożyczalni, reklamując się z posiadania i kompletowania ciekawych i sensacyjnych nowości.

(Dok. nast..) *Ks. A. Kuleszo.*

Ś. P. KS. MATEUSZ SZYDAGIS
prob. surwiliski.

D. 3 grudnia zmarł w Surwiliszkach, dek. wiszniewskiego, proboszcz miejscowy, ks. Mateusz Szydagis.

Ks. M. Szydagis ur. dnia 1 września 1865 r. we wsi Pobarwałki, pow. poniewieskiego (Litwa), nauki gimnazjalne pobierał w gimnazjum w Połądze, a d. 15 listopada 1891 roku wstąpił do Seminarjum Duchownego w Wilnie. Po ukończeniu studjów teologicznych, dnia 26 lutego 1895 r. został wyświęcony na kapłana. D. 19 września tegoż roku ś. p. ks. Szydagis został mianowany na stanowisko wikarego do Knyszyna, gdzie przebył do 29 kwietnia 1897 r. Po krótkim pobycie na probostwie w Dworcu, dnia 23 września 1897 r. zostaje przeniesiony na probostwo do Kiwatycz (obecnie diec. pińskiej), dnia zaś 26 maja 1901 r. do Hanuszyszek (Litwa) i tu przebył 10 lat, zaznaczając

swój pobyt wytężoną pracą duszpasterską i staraniem o doprowadzenie do porządku kościoła parafjalnego i plebanji. Po dziesięcioletnim pobycie w Hanuszyszkach ś. p. ks. Szydagis dnia 12 lutego 1911 roku zostaje przeniesiony na probostwo do Hermaniszek, a dnia 27 marca 1922 r. — do Surwiliszek, gdzie przebył aż do śmierci.

Ś. p. ks. M. Szydagisa cechowały wyjątkowa uprzejmość i życzliwość w stosunkach z ludźmi, wytrwałość w pracy duszpasterskiej i łagodność charakteru.

Requiem aeternam dona ei, Domine!

KRONIKA KOŚCIELNA I RELIGIJNA.

I. Kronika archidiecezjalna.

Rocznica sakry biskupiej Arcypasterza. — D. 30 listopada rb. odbyły się uroczystości z powodu 15-letniej rocznicy konsekracji J. E. Księdza Arcybiskupa-Metropolity. W wigilję rocznicy Duchowieństwo m. Wilna składało swe życzenia Arcypasterzowi, w sam zaś dzień o godz. 9.30 odbyła się uroczysta Msza św. w kośc. św. Jana, celebrowana przez JE. Księdza Biskupa Michalkiewicza w obecności Arcypasterza, któremu po Mszy św. JE. Ksiądz Biskup złożył życzenia.

II-gi Kurs Duszpasterski archid. wileńskiej (według protokółu prezydjum). — Dd. 22, 23 i 24 listopada r. b. staraniem Zw. Kapł. „Unitas" odbył się Kurs Duszpasterski archid. wil., którego myślą przewodnią była *Akcja Katolicka w pracy parafjalnej*. Uczęstników zapisanych było 116. ogółem uczęszczało do 140 kapłanów, Dnia 22. XI. o godz. 10 Kurs zagaił prezes Zw. „Unitas", ks. kan. Adam Kuleszo, witając JE. Ks. Arcybiskupa-Metropolitę, JE. Ks. Biskupa Sufragana Wileńskiego i JE. Ks. Biskupa Sufragana Pińskiego, którzy swą obecnością zaszczycili Kurs Duszpasterski. Do prezydjum powołano ks. Dziekana Józefa Sawickiego, jako przewodniczącego, a ks. kan. Marka Buraka i ks. Dziekana A. Śnieżko-Błockiego jako asesorów, oraz ks. Dziekana Romualda Świrkowskiego jako sekretarza. W serdecznych słowach powitali obecnych i życzyli owocnej pracy JE. Ksiądz Arcybiskup - Metropolita i JE. Ksiądz Biskup Sufragan Piński Niemira. Pierwszy referat pod tytułem *„Duszpasterz i Akcja Katolicka"* wygłosił ks. kan. L. Żebrowski. Po krótkiej przerwie referat na temat *„Akcja Katolicka na ambonie"* wypowiedział ks. prof. dr. Leon Puciata. W dyskusji na temat powyższych referatów zabierali głos: ks. Fr. Pieściuk, który uważa, że teoretyczne rzeczy są znane i chciałby w referatach widzieć praktyczne wskazania do prowadzenia A. K. Ks. dziekan I. Cyraski wyraża uznanie dla wypowiedzianego referatu ks. kan. L. Żebrowskiego, prosi o uzupełnienie referatów bibliografją. Dalej zabierali głos: ks. Pachałko o bibljografji, ks. dziekan J. Szyroki prosi o wydrukowanie referatu ks. kan. Żebrowskiego; ks. Mościcki mówił o Żywym Różańcu i o tem, że A. K. należy łączyć z pracą społeczną; ks. kan. Kuleszo mówił o fałszywej reklamie parafjalnej A. K.; ks. W. Łaban mówił o bractwach, ułatwiających pracę w A. K.; ks. dyr. F. Kafarski wyjaśnia stosunek A. K.

do organizacyj religijnych; ks. kan. Burak o politycznych tematach na ambonie. Referenci: ks. kan. Żebrowski i ks. prof. Puciata dali stosowne wyjaśnienia. — O g. 15 tegoż dnia ks. prof. dr. Stefan Wyszyński z Włocławka referuje o *Akcji Kat. za granicą*, przedstawiając typy główne organizacji A. K. we Włoszech, we Francji, w Belgji, Holandji i w Niemczech. Po krótkiej przerwie zamiast ks. prof. Hlebowicza, który zachorował, ks. prof. dr. Wyszyński wygłosił referat na temat *„Oddziaływanie duszpasterza na sfery inteligentne“*. W dyskusji zabierali głos: ks. Szyroki o A. K. u nas w zestawieniu z zagranicą; ks. Pieściuk potrąca o stosunek władz do A. K.; ks. Rodziewicz krytycznie przedstawia pracę A. K. po parafjach i wskazuje brak środków i przygotowania, zwraca uwagę na stare i wypróbowane metody pracy dla dobra dusz, jak np. dobre nauczanie zasad wiary, spowiedź, bractwa; ks. F. Markowski zapytuje o stosunki w Hiszpanji; ks. dyr. Kafarski podaje kilka uwag, dotyczących Akcji Katolickiej. Zabierali też głos ksks. Cyraski, Łaban, Piekarski, Szołkiewicz, Żełudziewicz.—D. 23.XI. o g. 11 ks. Prał. dr. Ludwik Biłko z Poznania wygłasza referat na temat *„Rola stowarzyszeń młodzieży w duszpasterstwie“* i tegoż dnia o godz. 15-ej mówi o *„Roli stowarzyszeń osób starszych w duszpasterstwie“*. — Do opracowania wniosków, na propozycję ks. kan. Żebrowskiego, została powołana komisja w skład której weszli, oprócz prezydjum, ks. kan. L. Żebrowski, ks. dyrektor Kafarski, ks. kan. L. Chomski i ks. dziekan Piekarski. — Ks. superjor XX. Misjonarzy Rzymełko zabiera głos w sprawie „Tygodnia Miłosierdzia“. Poczem ksiądz kan. A. Kuleszo wygłosił referat pod tytułem *„Książka w w duszpasterstwie“*. W dyskusji ks. Dronicz mówi o pracy kapłana oraz zapytuje Inst. A. K. jak często urządzać można wieczorki dla SMP. Ks. Kuleszo, dziękując ks. Prał. Biłce za referaty, prosi o praktyczne artykuły w *Ruchu Kat.* Ks. Łaban prosi o wskazówki w pracy w Stow. osób starszych. Ks. Prał. Biłko daje wyczerpujące wyjaśnienia. — Dn. 24. XI. o godz. 10, wygłosił ref. ks. prof. M. Sopoćko na temat *„Bractwa i Stow. religijne a A. K.“*, oraz koreferat ks. P. Bekisz *„O organizacjach religijnych na terenie szkolnym“*. Po krótkiej przerwie ks. prof. dr. W. Urmanowicz wygłosił referat na temat *„Rola śpiewu liturgicznego i pozaliturg. w duszpasterstwie“*. W dyskusji, która potem nastąpiła, zabierali głos ks. Prał. Biłko, mówiąc o śpiewie w poznańskiem i podając wskazówki do pozytywnej pracy w A. K.; ks. Szeroki mówi o bractwach po parafjach, zaznacza, że bractw zadużo prowadzi się w poszczególnych parafjach; ks. Józef Bielawski mówi o spółce wydawniczej księży; ks. W. Łaban podaje praktyczne uwagi o śpiewie Różańca.—Ponieważ Kurs miał się ku końcowi, ks. Kuleszo zapytuje zebranych, jak często należałoby urządzać kursy duszpasterskie, jaki mają one nosić charakter (lokalny, regjonalny, czy archidiecezjalny), czy dużo ma poruszać tematów, czy też jeden w szeregu referatów, i wygłosił referat na temat: *Odczyty i referaty w stowarzyszeniach z zastosowaniem poglądowości*, a ks. Dyr. Fr. Kafarski miał odczyt pokazowy. — Z polecenia J. E. Arcypasterza przewodniczący, ks. dziekan J. Sawicki, odczytał artykuł o A. K. ks. Muckermann'a, umieszczony w *Przeglądzie Katolickim*. — Ks. St. Glakowski zalecał miesięcznik *Pax*, wydawany przez katolicką młodzież akademicką, oraz *Nowiny Codzienne*, prosząc o poparcie.—Poczem ks. kan. L. Żebrowski odczytał rezolucje, które zgromadzeni jednogłośnie przyjęli,

oraz zgłoszono dezyderat, by kursy duszpasterskie urządzano raz na rok w Wilnie dla całej archid., o jednej myśli przewodniej. — Na zakończenie kursu zabrał głos J. E. Ks. Biskup-Sufragan K. Michalkiewicz, w zastępstwie nieobecnego J. E. Księdza Arcybiskupa-Metropolity i w Jego imieniu przemawiając do uczestników kursu, podziękował organizatorom kursu, referentom oraz słuchaczom kursów, podkreślił ważne znaczenie kursów, oraz zachęcał do gruntowniejszych studjów nad Akcją katol.— Ks. Kan. Adam Kuleszo w końcowem przemówieniu przypomniał obecnym o tem, że upłynęło 25 lat od chwili przybycia do nas JE. Ks. Biskupa-Sufragana, podkreślił Jego zespolenie się z archidiecezją, wspólność prac i przeżyć z duchowieństwem i złożył w imieniu zebranych życzenia Dostojnemu Solenizantowi. Przewodniczący w imieniu wszystkich złożył podziękowanie JE. Ks. Biskupowi za łaskawe przybycie i prosił dla uczestników kursu o pasterskie błogosławieństwo. Po udzieleniu pasterskiego błogosławieństwa kurs został zamknięty.

Sprawozdanie z działalności Koła Teologów za rok akadem. 1932/33. — Władze Koła. — Kuratorem Koła w ub. r. akad. był Ks. Prof. dr. Czesław Falkowski. W skład zarządu wchodzili: Prezes St. Eljasz, wiceprezes Br. Siepak, sekretarz A. Kujawa, skarbnik Wł. Filipek, bibljotekarz K. Trojanowski. — Działalność zewnętrzna Koła. — W okresie sprawozdawczym Koło Teologów należało do Zrzeszenia Kół Nauk. U. S. B. i Ogólno - Polskiego Z. W. Kół Nauk w Warszawie. Stosownie do rozporządzenia Min. W. R. i O. P. z dnia 30. V. r. b. i zarządzenia J. M. Pana Rektora, Koło Teologów zgłosiło swe wystąpienie z O. P. Z. A. K. N. w Warszawie. — Koło brało czynny udział w pracach Z. K. N. U. S. B., współdziałając między innemi w wydawnictwie *Alma Mater Vilnensis.* Staraniem Zarządu ukaże się w najbliższym numerze *A. M. V.* praca magistra Ks. L. Pukiańca p. t. *Kazania Jubileuszowe X. M. Fr. Karpowicza.* Udział Koła w akcji odczytowej, zaincjowanej przez Z. K. N., wyraża się cyfą 83 odczytów, wygłoszonych w różnych organizacjach na całym obszarze Rzeczypospolitej. Agenda Oświatowa Koła prowadziła w roku sprawozdawczym 6 bibljotek ruchomych w różnych punktach miasta, mających na celu zaznajomienie szerszego ogółu z literaturą katolicką. W roku sprawozdawczym otwarto nową bibljotekę w szpitalu żydowskim. — Z okazji dziesięciolecia Koła urządzono w dniu św. Tomasza, Patrona studjów teolog., uroczystą akademję, na którą między innem złożył się odczyt Ks. Prof. Suszyńskiego p. t. *Stosunek rozumu do wiary w/g. św. Tomasza z Akwinu* i szkic Kroniki Koła Teologów U.S.B. 1923/33. — Praca wewnątrz Koła.—Zarząd rozwijał pracę wewnątrz Koła za pośrednictwem 3 sekcyj i 3 agend, do których należały: Sekcja Wymowy Kościelnej, Sekcja Pedagogiczna, Sekcja Abstynencka oraz agendy: Oświatowa, Pomocy Nauk., Bibljograficzna. — Sekcja Wymowy Kościelnej pod kierownictwem M. Sucharewicza odbyła 4 zebrania, z tych jedno poświęcone pamięci ś. p. Ks. Bp. Bandurskiego, dokonała reformy regulaminu sekcji i przeprowadziła prace przygotowawcze do turnieju krasomówczego. W łonie sekcji pracuje obecnie agenda „Praktycznej pracy kaznodziejskiej", która zajmuje się korektą „Kazań Pasyjnych" ś. p. Ks. Pawłowskiego. — Sekcja Pedagogiczna odbyła w okresie sprawozdawczym 3 zebrania oraz 2 lekcje pokazowe w szkole powszechnej. Sekcja liczyła 20 członków. Bibljoteka sekcji powiększyła się w r. ub. o 35 t.

Prezesem sekcji był C. Trzeciak. — Sekcja Abstynencka Alumnów powstała w maju b. r. na skutek przystąpienia Koła Alumnów-Abstynentów do pracy w Kole Teologów. W okresie sprawozdawczym sekcja liczyła 16 członków. Bibljoteka sekcji liczy 115 tomów. Prezesem był K. Cyganek. — Agenda Oświatowa pod kierownictwem St. Bohatkiewicza prowadziła w murach Seminarjum Duch. wystawę i sprzedaż najnowszych wydawnictw religijnych. Działalność zewnętrzna Agendy przedstawiono w punkcie 2.— Agenda Pomocy Naukowych pod kierownictwem R. Werbela zajmowała się wydawnictwem skryptów i dostarczaniem podręczników naukowych dla kolegów. Wydano skrypta z następujących przedmiotów: Prawo Kan., Dogmatyka, Historja Kościoła, Pedagogika, Etyka, Kosmologja, J. hebrajski, J. grecki, oraz odbiła perjodyczne pismo *Dzwonek Seminaryjny.* — Agenda Bibljograficzna prowadziła porządkowanie zebranych notatek bibljograficznych. Ułożono w działy 5110 notatek. Kierownikiem był W. Bronicki. — Bibljoteka Koła Teologów wraz z sekcjami liczy obecnie 768 tomów (w roku ub. 505 t). W roku sprawozdawczym wypożyczano 846 tomów (wobec 130 tomów w roku ub.). — Członków w roku sprawozdawczym Koło liczyło 135.

Zarząd.

„Tydzień Miłosierdzia".—Trwający od dnia 3 do 8 grudnia „Tydzień Miłosierdzia" w całej archidiecezji wileńskiej bez wątpienia osiągnął dwie rzeczy: uświadomienie, że uczynki miłosierdzia należą do obowiązków każdego katolika i że czyny miłosierdzia większy wydadzą skutek, gdy akcja charytatywna będzie zorganizowana. Do tego podwójnego celu dążył pierwszy raz urządzany w naszej archidiecezji „Tydzień Miłosierdzia", nie mówiąc, oczywiście, o tem, że skromne ofiary przyczynią się również do ulżenia niedoli.

II. Stolica Apostolska.

Uroczysta kanonizacja św. Bernadetty Soubirous.—Dnia 8 grudnia rb. w okazałej bazylice św. Piotra na Watykanie odbyły się z całym przepychem ceremonjału uroczystości kanonizacyjne św. Bernadetty z Lourdes, pokornej sługi Maryi Niepokalanej, wybranej niejako do stwierdzenia wiary w przywilej Niepokalanego Poczęcia.

Data kanonizacji błog. Jana Bosco. — Ojciec św. wyznaczył uroczystość kanonizacji bł. Jana Bosco na niedzielę wielkanocną, 1 kwietnia przyszłego roku.

Delegat Stolicy św. do Zagłębia Saary. — Z polecenia Ojca św. do Zagłębia Saary wyjechał ks. prałat Gustaw Testa, radca nuncjatury Stolicy Świętej przy rządzie włoskim. Zadaniem ks. Testy, który w czasie okupacji wojskowej Zagłębia Saary, był przedstawicielem Stolicy Świętej w tym okręgu, będzie zbadanie sytuacji religijnej i złożenie odpowiedniego sprawozdania. Funkcja księdza Testy nie posiada uprawnień jurysdykcyjnych i władza biskupów, którym podlega Zagłębie Saary, w niczem nie zostaje zmieniona.

III. Kronika krajowa.

Komisje Episkopatu Polski. — Dnia 30-go listopada r. b. odbyły się w Warszawie obrady *Komisji szkolnej* Episkopatu; przedmiotem narad była sprawa programu nauczania religji i duszpasterstwa w szkołach. — *Komisja prawna* Episkopatu odbyła swe narady w Warszawie dnia 2 grudnia rb. w naradach wzięli udział obaj JJEmEm. Księża Kardynałowie Kakowski i Hlond, JJEE. Księża Metropolici Sapieha i Jałbrzykowski i Księża Biskupi Przeździecki, Łu-

komski, Jasiński, Adamski i Lisowski. Między innemi Komisja poświęciła swoją uwagę różnym zagadnieniom Akcji Katolickiej. Nadto zastanawiano się nad sprawą opłat za służbę kościelną do kas chorych i do Z.U.PU. Wobec coraz częstszych skarg, napływających do Księży Biskupów, na utrudnianie życia religijnego młodzieży szkolnej wskutek zwalczania przez szkoły Stowarzyszeń religijnych, Komisja powzięła odpowiednie postanowienia, w celu zachowania praw Kościoła i rodziny co do religijnego wychowania dzieci. Pozatem Komisja wyjaśniła kilka spraw, przedłożonych jej bądź przez Kurje biskupie, bądź przez organizacje katolickie.

Jubileusz „Przeglądu Powszechnego“. — Wielki miesięcznik religijny i naukowy, *Przegląd Powszechny*, obchodzi w tym roku 50-lecie swego istnienia. Założył go w roku 1883 ks. Marjan Morawski T. J., wybitny myśliciel i autor wielu dzieł z zakresu filozofji, przyrody, apologetyki i teologji.

Konferencje religijne dla inteligencji w Adwencie. — Krakowska Akcja Katolicka urządza tak zwany „Tydzień Adwentowy“ dla inteligencji, który będzie trwał od 9 do 15 grudnia rb. W ciągu tego „Tygodnia“ zostaną wygłoszone w kościele akademickim św. Anny konferencje religijne, mające na celu oświetlenie postaci i znaczenie Chrystusa w żywym stosunku do celów i zadań życia ludzkiego.

Wykłady społeczne Akcji Katolickiej dla młodzieży. — Dd. 4 — 7 grudnia r. b. odbył się w Warszawie cykl wykładów społecznych, zorganizowany przez Sekcję Młodych Akcji Katol. archid. warszawskiej. Cykl miał na względzie działalność społeczną w ramach Akcji Katolickiej.

100-letnia rocznica Konferencji św. Wincentego. — Ze wszystkich większych miast Polski nadchodzą wieści o uroczystych obchodach 100-letniej rocznicy Konferencji św. Wincentego. Z okazji obchodu Rada Główna w Warszawie na swój adres hołdowniczy otrzymała błogosławieństwo Ojca św. dla wszystkich prac Konferencji. — Ex re tego obchodu warto przypomnieć, że na całym świecie jest 14.000 konferencyj o 200.000 członków czynnych, ogólne wydatki roczne wynoszą 250.000.000 fr. W Polsce jest 145 konferencyj, 1.917 członków czynnych i 2.600 wspierających, wydatki za rok 1932 wynosiły około 250.000 zł.

Kurs misyj parafjalnych. — W Kielcach dd. 21 i 22 listopada rb. odbył się specjalny Kursk Związku Księży Rekolekcjonistów, poświęcony sprawie urządzania po parafjach misyj parafjalnych. Wygłoszono 9 referatów, omawiających wszechstronnie metody i praktykę prowadzenia misyj.

Nowy rektor Uniwersytetu Lubelskiego. — Wskutek rezygnacji dotychczasowego rektora, ks. d-ra Józefa Kruszyńskiego, Ojciec św. zamianował rektorem prof. ks. d-ra Antoniego Szymańskiego. Nowy rektor ur. w 1881 r., otrzymał doktorat filozofji w r. 1907 na Uniwersytecie w Louvain, od szeregu lat był profesorem Uniwersytetu Lubelskiego.

IV. Kronika zagraniczna.

Przegrana wywrotowców w Hiszpanji. — Niekorzystny dla wywrotowców w Hiszpanji wynik wyborów, zdaniem przywódcy Akcji Ludowej, Gil Robles'a, jest następstwem prześladowań religijnych i stanowiska marksistów wobec Kościoła. Ludność się przekonała, że wrogowie Kościoła są jednocześnie wrogami społeczeństwa, i zaczyna się od nich odwracać. Rzecz prosta, marksiści nie powstrzymali się od właściwych sobie metod przy wyborach—gwałtów i krętactw;

jednak to nie wiele pomogło: spokojna i uczciwa ludność nie zawsze daje się nastraszyć.

Katolicy w Bułgarji. — Czasopismo katolików bułgarskich p. n. *Istina* podaje w ostatnim numerze tekst memorandum, złożonego władzom przez katolicki Episkopat Bułgarji. Chodzi głównie o upośledzenie katolików w szkolnictwie zarówno powszechnem jak i średniem. Kierownicy szkół bułgarskich zmuszają młodzież katolicką do uczęszczania na nabożeństwa prawosławne. Daninę szkolną ściąga się i od tych rodziców, których dzieci nie korzystają ze szkół państwowych, lecz chodzą do prywatnych szkół katolickich. Bardzo charakterystyczny dla stosunków bułgarskich jest ten ustęp memorandum biskupiego, w którym tak dosłownie mówią: „Dajcie nam te same prawa, które przyznaliście Żydom, Ormianom, Grekom i Turkom"!

Kościół dla lotników. — Niedawno w pobliżu paryskiego lotniska Le Bourget ks. Roland Gosselin, biskup Wersalu, dokonał aktu poświęcenia i założenia kamienia węgielnego pod nowy kościół wznoszony dla lotników. W kościele tym, który poświęcony będzie N. Maryi Pannie (Notre Dame de l'air), codzień odprawiane będą nabożeństwa na intencję lotników.

Ruch unijny w Besarabji. — Od dłuższego już czasu daje się zauważyć na terenie Besarabji ruch, dążący do unji z Kościołem katolickim. Ruch ten stale się rozszerza i poczyna przybierać tak znaczne rozmiary, że należy się spodziewać bardzo pomyślnych rezultatów. Ruch ten pochodzi od samego duchowieństwa prawosławnego, które mimo szykan ze strony władz cerkiewnych jak i cywilnych, z godną podziwu wytrwałością krzewi ideę jedności Kościoła; do tego ruchu należy przeszło 300 duchownych.

Kościół katolicki w Japonji. — Oficjalne stosunki Japonji z Rzymem datują się dopiero od roku 1925, wówczas bowiem powstała stała delegatura Ap. w Tokio. Dziś posiada Japonja 12 prefektur apostolskich, wikarjatów i diecezyj. W pracy misyjnej w Japonji bierze udział 222 kapłanów cudzoziemców i 62 kapłanów tubylców, 59 braci świeckich cudzoziemców i 31 braci Japończyków, 314 sióstr cudzoziemek i 208 sióstr Japonek. Pozatem pracuje na polu misyjnem 683 katechistów i 501 nauczycieli i nauczycielek katolickich. Dla księży świeckich istnieje w Japonji 8 seminarjów, a dla zakonników — 12 nowicjatów. Jak widać z powyższego, działalność misyjna w stosunkowo krótkim okresie czasu, zaledwie bowiem od roku 1925, dała już rezultaty nadzwyczaj pomyślne.

Katolicy w Albanji. — W Albanji katolicy stanowią 10% ogółu ludzkości. Więcej niż połowa ludności wyznaje islam; drugie miejsce pod względem liczebności zajmują schizmatycy. Katolicy zamieszkują północną część kraju; stanowią oni tu zdrowy, wysoko wartościowy element i umieją dzielnie bronić swej wiary. Król Achmed Zogu, mahometanin, okazuje jawną niechęć do Kościoła katolickiego. W roku 1928 kazał pozamykać wszystkie szkoły katolickie. Obecnie rząd zapowiedział zamknięcie stowarzyszeń katolickich, a wielu katolików jest w więzieniu lub na emigracji.

Stan Kościoła w Meksyku. — Do Rzymu nadchodzą ostatnio wieści o wzmożonych prześladowaniach katolików w Meksyku, do czego pretekstem posłużyć miały meksykańskie jubileuszowe pielgrzymki do Rzymu. Ponownie ograniczono liczbę księży, uprawnionych do sprawowania duszpasterstwa i funkcyj religijnych, i to tak znacznie, że np. w stolicy Meksyku na $1\frac{1}{2}$ miljona mieszkań-

ców ma być tylko dziesięciu księży. Zamknięto słynne kolegjum Sióstr Słowa Bożego, gdzie pobierało naukę zgórą 600 dzieci, przyczem aresztowano wszystkie kierujące tą szkołą siostry, prócz przełożonej, która przebywa w Rzymie. Wydalono z granic państwa sufragana diecezji Morelia, ks. biskupa Martineza, a szerzą się pogłoski, że podobny los spotka wszystkich biskupów maksykańskich. Pomimo tak silnych represyj odporność katolików meksykańskich i ich niezłomna wola pozostania wiernymi Kościołowi w niczem, jak świadczą nadchodzące raporty, nie osłabła.

Nawrócenie wybitniejszych osób w Anglji. — Wśród wyznawców anglikanizmu, którzy w ciągu kilku ostatnich tygodni przeszli do Kościoła katolickiego, znajduje się znów szereg znanych i wybitnych osobistości. Jedną z nich jest 56-letni wiceadmirał Robert Artur Hornell, który służył we flocie brytyjskiej od 1894 do 1928 roku. Jego młodszy brat, Sir Willam Hornell, jest wice kanclerzem uniwersytetu w Hongkong, w Chinach. W Indjach przyjął wiarę katolicką P. A. Abraham, jeden z głośnych kryminologów Indyi Bryt.

Z terenów misyjnych.—Agencja *Fides* donosi, że w Birmie (na granicy Tybetu), dzięki akcji misyjnej działających w tych okolicach misjonarzy włoskich z Medjolanu, przeszło pięćset buddystów studjuje obecnie religję katolicką. Jest to grupa, stanowiąca część 4.518 tubylców, przygotowujących się do chrztu w kraju Kentung. W pewnej wiosce mieszkańcy ofiarowali samorzutnie misjonarzom starą pagodę, by na jej miejscu wybudować kościół. Misjonarze przybyli do Kentung z Medjolanu 10 lat temu. W pierwszym roku swej pracy misyjnej ochrzcili 11 osób, w roku bieżącym 537. Dodać należy, że buddyści stanowią element niezmiernie odporny i trudny do nawrócenia, wskutek tego rezultaty pracy misjonarzy w tych krajach tem bardziej zasługują na uwagę,

Młodzież akademicka Oxfordu a chrześcijaństwo. — Niedawno na ratuszu w Oxfordzie 1.500 studentów słynnej uczelni tego miasta odbyło zebranie, na którem siedmiu prelegentów z różnych punktów widzenia omawiało problem: ,,Czy Oxford może wierzyć w chrześcijaństwo"? Dyskusja, której przebieg wykazał, że jej uczestnicy apelowali raczej do rozumu, niż do uczucia, przeprowadzona była rzeczowo i sprawnie. Kwintesencję rozważań stanowiło przemówienie studenta Addisona, który oświadczył, że wyższość chrześcijaństwa nad faszyzmem, czy komunizmem, czy nad jakąkolwiek inną teorją socjalną polega na fakcie, iż chrześcijaństwo jest filozofją społeczną, płynącą z najpotężniejszej siły na świecie, t. j. z miłości Boga. Chrześcijanie mogą i dziś odnowić świat tak, jak odnowili go przed dwoma tysiącami lat.

Od Administracji.

Do tego zeszytu dołączamy przekazy na Bank Antokolski i prosimy o nadsyłanie opłaty za lata ubiegłe i na rok 1934. Na odwrotnej stronie blankietu należy wskazać, za jaki czas przesyła się prenumeratę.

Drukowano za zezwoleniem J. E. Księdza Arcybiskupa - Metropolity.

Redaktor i Wydawca KS. LEON ŻEBROWSKI, Kan. Kapit. Metropol.

DRUKARNIA ARCHIDIECEZJALNA W WILNIE.

REKOLEKCJE DLA KAPŁANÓW

W Domu rekolekcyjnym OO. Jezuitów w Dziedzicach na Śląsku odbędą się rekolekcje dla kapłanów. Początek dnia 19-go lutego 1934 roku o godz. 19-ej wieczorem, zakończenie nastąpi dnia 23-go lutego o godz. 7-ej rano.

Rekolektanci mogą korzystać z pięknego i rozległego parku; nadto przysługuje im w drodze powrotnej 50% zniżka kolejowa.

Zgłoszenia jak najwcześniejsze należy kierować pod adresem: OO. Jezuici, Dziedzice, Śląsk.

V KURS KWALIFIK. DLA WYCHOWAWCZYŃ KOŚCIELNYCH ZAKŁADÓW WYCHOWAWCZO-OPIEKUŃCZYCH

Wobec wielkiego zapotrzebowania wykwalifikowanych sił wychowawczych w kościelnych i katolickich zakładach wychowawczo-opiekuńczych przystępuje Katolicka Szkoła Społeczna w Poznaniu, na podstawie rozporządzenia Pana Ministra Opieki Społecznej z dnia 10 października 1927 r. o kwalifikacjach kierowników zakładów wychowawczo-opiekuńczych a z polecenia J. Em. Ks. Kardynała-Prymasa i za zgodą P. Ministra Opieki Społecznej, do uruchomienia z początkiem przyszłego roku **piątego trzymiesięcznego Kursu kwalifikacyjnego dla wychowawczyń,** pracujących w kościelnych względnie katolickich zakładach wychowawczych.

Kurs ten podzielony będzie na dwie serje sześciotygodniowych wykładów i ćwiczeń, przedzielonych kilkumiesięczną pracą wychowawczą w zakładach. Na zakończenie drugiej serji wykładów i ćwiczeń odbądzie się egzamin dyplomowy.

Warunkiem przyjęcia na Kurs jest:

1. albo ukończenie siedmioklasowej szkoły powszechnej i 2-letnia praktyka w zakładzie wychowawczo-opiekuńczym,
2. albo ukończenie czteroklasowej szkoły powszechnej i 3-letnia praktyka.

Dwu — wzgl. trzyletnia praktyka jest warunkiem ściśle obowiązującym.

Kurs rozpocznie się w dniu 16 stycznia 1934. Zgłoszenia na ten Kurs należy nadsyłać do dnia 4 stycznia 1934 r. do Dyrekcji Katolickiej Szkoły Społecznej w Poznaniu, ul. Podgórna 12 b. Zgłoszenia winny być zaopatrzone w: 1. wpisowe w wysokości 5 zł., których się nie zwraca w razie nieprzybycia na Kurs, 2. odpowiednie świadectwa szkolne, 3. poświadczenie przełożonych o odbytej przynajmniej dwu — lub trzyletniej praktyce w zakładzie opiekuńczo-wychowawczym (nie w ochronce), 4. polecenie przełożonych, 5. życiorys własnoręcznie napisany. Opłata za każdą serję wykładów i ćwiczeń wynosi po 100 zł., oprócz tego ponoszą kursistki koszty wydatków rzeczowych przy ćwiczeniach i koszty wizytacyj.

Liczba uczestniczek Kursu jest ograniczona. Wnioski o przyjęcie na Kurs będzie się uwzględniało według kolejności zgłoszeń.

DYREKCJA KATOLICKIEJ SZKOŁY SPOŁECZNEJ
Ks. Dr. E. Kozłowski.

Klemens Sierakowski (CHEŁMŻA — Pomorze, ul. Mickiewicza 9) poszukuje metryki chrztu swego dziadka Antoniego Sierakowskiego, syn Jana, ur. między 1803 a 1810 r. W razie odnalezienia prosi o nadesłanie według wskazanego adresu za stosowną opłatą.

Wydział Prasowy przy Kurji Metropolitalnej Wil. (Zamkowa 8) podaje do wiadomości, iż są do nabycia KARTKI DO SPOWIEDZI WIELKANOCNEJ w polskim i litewskim języku. 1000 egz. — 2.50 zł.

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Rok VII | Wilno, dn. 25 grudnia 1933 r. | Nr. 24

WIADOMOŚCI
ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA:
Rocznie 15 zł.
Półrocznie 8 zł.
Nr. pojed. 80 gr.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1
Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418
Chrześcijański Bank Spółdzielczy
na Antokolu w Wilnie.

OGŁOSZENIA:
1/1 strona 48 zł.
1/2 strony 24 zł.
1/4 strony 12 zł.
1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

TREŚĆ ZESZYTU.

Rok VII | Wilno, dn. 25 grudnia 1933 r. | Nr. 24

WIADOMOŚCI
ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE
DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI

PRENUMERATA:
Rocznie 15 zł.
Półrocznie 8 zł.
Nr. pojed. 80 gr.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Wilno, zaułek Bernardyński 6 m. 1
Konto P. K. O. № 80.883 lub 81.418
Chrześcijański Bank Spółdzielczy
na Antokolu w Wilnie.

OGŁOSZENIA:
1/1 strona 48 zł.
1/2 strony 24 zł.
1/4 strony 12 zł.
1/8 strony 8 zł.

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

DZIAŁ URZĘDOWY.

ZARZĄDZENIA STOLICY APOSTOLSKIEJ.

Dekret św. Penitencjarji Apostolskiej w sprawie odpustów, przywiązanych w pewnych okolicznościach do odmawiania Różańca i do Stacyj Drogi Krzyżowej.

Często zanoszono do tego świętego Trybunału prośby, by zechciał zwrócić uwagę Najwyższego Kapłana na trudności, na które nierzadko bywają narażeni wierni w trzymaniu w ręku koronki, jak tego wymaga ogólny przepis, dla pozyskania znacznej części odpustów, przywiązanych do odmawiania Różańca św., lub Krucyfiksu — dla pozyskania odpustów Drogi Krzyża, przywiązanych do odmówienia dwudziestu *Ojcze*, *Zdrowaś* i *Chwała*, które zostały udzielone na korzyść tych, którzy mają przeszkody do obejścia czternastu stacyj. Prośby powyższe zmierzały do tego, by ten Trybunał święty otrzymał od Ojca świętego zwolnienie od tego rodzaju przepisu, gdy te trudności zachodzą.

Niżej podpisany Kardynał, Penitencjarjusz Wielki, na audjencji w dniu dwudziestym niedawno ubiegłego października, stosownie do swego urzędu, doniósł o tych prośbach Ojcu św. Piusowi XI, który, gorąco pragnąc, by, o ile można, te zbawienne ćwiczenia stały się łatwiejszemi i przez to z dniem każdym coraz więcej się krzewiły, już to dlatego, że nabożeństwo różańcowe jest bardzo miłem Bogarodzicy Maryi i do uproszenia Jej macierzyńskiej opieki bardzo skutecznem, już też dlatego, że nabożeń-

stwo do Jezusa ukrzyżowanego najbardziej jest zdolnem do pobożnego serc wzruszenia i do rozważania tajemnic zbawienia, którego się kończącą dziewiętnastowiekową rocznicę chciał jak najuroczyściej obchodzić, po dojrzałej i należytej rozwadze i rozpoznaniu znaczenia wyżej wskazanych trudności, a nie chcąc, by one stawiały przeszkody dobrodziejstwom duchownym, z którychby wierni Chrystusowi korzystać mogli, łaskawie raczył się zgodzić, by, ilekroć czy to praca ręczna, czy też inna słuszna przyczyna staje na przeszkodzie do trzymania w ręku, zgodnie z przepisami, koronki lub krucyfiksu, obdarzonego odpustami Różańca św. lub Drogi Krzyżowej, mieli możność je pozyskiwać, byleby w czasie odmawiania, o którem mowa, w jakikolwiekbądź sposób Koronkę lub Krucyfiks przy sobie mieli.

Obecny dekret ma wieczyste znaczenie, bez ogłoszenia Pisma Apostolskiego, bez względu na jakiekolwiekbądź sprzeczne zarządzenia.

Dan w Rzymie, w siedzibie św. Penitencjarji, dnia 9 listopada 1933.

(M. P.)

W. Kard. Lauri, *Penit. Wielki.*
J. Teodori, *Sekretarz.*

(*Acta Ap. Sedis*, t. 25, str. 502).

ZARZĄDZENIA ORDYNARJATU ARCYBISKUPIEGO.

W sprawie statystyki parafjalnej.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, dn. 9. XII. 1933 r. № 15604.

Kurja z polecenia J. E. Księdza Arcybiskupa prosi PWKsKs. Dziekanów o nadesłanie do Kurji do dnia 1. II. 34 r. statystycznych danych za r. 1933 z parafij swoich dekanatów według poniższych wzorów (I).

Nadto kondekanalni Księża Proboszczowie powinni przedstawić imienny spis nawróconych ze wskazaniem, z jakiego wyznania, i imienny spis odpadłych od katolicyzmu ze wskazaniem, do jakiego wyznania lub sekty (II).

Ks. J. Ostreyko
w/z. Kancl. Kurji.

I. Statystyka za rok 1933

Dekanat	Ilość parafjan według narodowości						Ilość mieszkańców w parafji według wyznań						
	Polacy	Litwini	Białorusini	Łotysze	Rosjanie	Niemcy	Luteranie	Kalwini	Prawosł.	Żydzi	Mahomet.	Staroobrz.	Sekciarze

II. Statystyka za rok 1933

Dekanat	Urodzonych		Zmarłych		Ślubów	Ogółem parafjan na dz. 31. XII. 1932 r.	Nawróconych																				Odpadłych	
							z luteran.				z kalwin.				z prawosł.				z żydostw.				z inn. wyzn. i sekt					
	Ogółem	W tem nieślubnych	Ogółem	W tem samobójców			st. wolny	st. małż.	st. wdow.	ogółem	st. wolny	st. małż.	st. wdow.	ogółem	st. wolny	st. małż.	st. wdow.	ogółem	st. wolny	st. małż.	st. wdow.	ogółem	st. wolny	st. małż.	st. wdow.	ogółem	Ogółem	Do jakich wyznań lub sekt

Dekret o nowem rozgraniczeniu parafij Daugieliszki i Kozaczyzna.

ROMUALDUS JAŁBRZYKOWSKI
Dei et Sanctae Sedis Apostolicae gratia
ARCHIEPISCOPUS - METROPOLITA VILNENSIS
S. Th. M.

In perpetuam rei memoriam.

Gregis Nobis commissi saluti instantes eiusque animarum malis mederi cupientes, attenta locorum conditione, auditis quorum interest, pagum Grzybiany et coloniam Pogurbie, hucusque pertinentes ad parochiam in Daugieliszki, cum suis incolis et familiis a praedicta parochia auctoritate Nostra ordinaria, ad tramitem Codicis J. C. (can. 1427), separamus et ad ecclesiam parochialem in Kozaczyzna decanatus Brasławensis adscriptam esse declaramus et statuimus.

In quorum etc.

Datum ex aedibus Curiae Metropolitanae Vilnensis.
Vilno, die 11 mensis Decembris 1933 an. N. 15615.

(L. S.)

† R. Jałbrzykowski
Archiepiscopus-Metropolita.

J. Ostreyko
pro Cancellar. Curiae

Tydzień propagandy trzeźwości.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, dn. 16. XII. 1933 r. № 15698/L.

Zgodnie z zarządzeniem J. E. Księdza Arcybiskupa - Metropolity Kurja niniejszem poleca PWielebnym Rządcom kościołów:

1) Aby w święto Matki Boskiej Gromnicznej lub w niedzielę poprzednią wygłosili naukę o konieczności i błogich skutkach trzeźwości.

2) Aby tegoż dnia, o ile się da, urządzili kolektę na propagandę trzeźwości. Wobec trudności finansowych naszej centrali przeciwalkoholowej należy jej koniecznie udzielić tej pomocy. Sumy zebrane należy odesłać niezwłocznie na ręce ks. Dziekana, dopisując charakter i cel przesyłki. Księża Dziekani zechcą odesłać tę składkę do Kurji.

3) Aby w miarę możności postarali się w miesiącu lutym o wykłady o alkoholiźmie na zebraniach Żywego Różańca lub innych organizacyj parafjalnych.

4) Dnia 2 lutego przypada odpust zupełny dla członków Bractw Wstrzemięźliwości oraz Walne Zebranie Bractwa. Z okazji wspólnej Komunji św. odnowią członkowie doroczne przyrzeczenie brackie. W ten dzień też przyjąć należy nowych członków, co trzeba zapowiedzieć w poprzednią niedzielę.

Akcja przeciwalkoholowa jest obliczona na dalszą metę i stąd mimo kryzysu nie utraciła swej aktualności, zwłaszcza w stosunku do młodzieży oraz po miastach.

Materjałem propagandowym i przeźroczami służy Składnica Abstynencka w Poznaniu, ul. Podgórna 12-b.

Ks. J. Ostreyko
w/z. Kancl. Kurji.

Adnotacja w metrykach osób przysposobionych.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, dn. 19. XII 1933 r., Nr. 12878.

Do Przewielebnych Księży Proboszczów archidiecezji wileńskiej.

W związku z niejednolitem interpretowaniem art. 152 Prawa Cywilnego przez WW. Księży Proboszczów przy wydawaniu świadectw metrycznych, dotyczących chrztu i urodzenia przysposobionych osób, Kurja Metropolitalna Wileńska wyjaśnia, iż wydając świadectwa metryczne o chrzcie i urodzeniu osoby przysposobionej, należy bezwzględnie wskazać imiona i nazwiska rzeczywistych rodziców, dodając adnotację, iż w roku NN. została przysposobiona innym osobom względnie osobie.

Wzór takiego świadectwa:

„Roku .... dn. .... ochrzczono niemowlę imieniem .... urodzone roku tysiąc .... dn. .... syn, córka małżonków ślubnych .... w .... przysposobione, w roku .... małżonkom (ewentualnie jednej osobie) ....
(imię, imiona, nazwisko)

Powyższych rzeczy należy ściśle przestrzegać przy wydawaniu świadectw metrycznych chrztu i urodzenia; wydając zaś pełne wypisy, należy wciągać w całości adnotację o przysposobieniu.

X. A. Sawicki,
Kancl. Kurji.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

SE NASCENS DEDIT SOCIUM...

Wcielenie Syna Bożego — to prawda zasadnicza wiary naszej, to tajemnica, której rozum ludzki nigdy nie pojmie. w której jednak, gdy ją pozna, tak całem sercem się rozmiłuje, że dla niej nawet życie poświęci.

Syn Boży stał się człowiekiem — to jeden z kamieni fundamentalnych, na którym się wznosi gmach chrześcijańskiego poglądu na świat i budowa etyczna chrześcijaństwa.

Prawdziwy Bóg stał się prawdziwym człowiekiem, ani na chwilę nie przestając być Bogiem. Takie przeciwieństwa, jak wieczność i istnienie w czasie, wszechmoc i niedołęstwo niemowlęce, a chociażby i najbardziej mocarnego olbrzyma, bezmiar istnienia i ujęcie w granice jednej osoby, Władca wszechświata i Biedota przytulona w stajence, śmiertelny ten, który jest źródłem życia, Władcą wieków.

Bóg — się rodzi,
Moc — truchleje,
Ma granice — Nieskończony.

Taka antyteza jak w swej przyczynie jest niedościgła dla rozumu ludzkiego, tak w skutkach stwarza nieograniczone możliwości.

Wcielenie Syna Bożego jest następstwem nieskończonej miłości Bożej ku rodzajowi ludzkiemu; to jest jedno, co na niepojętą dla umysłu naszego tajemnicę rzuca snop światła. Sam Syn Boży nie inną podał rację: *Tak bowiem Bóg umiłował świat, że Syna swego jednorodzonego dał,* a ten Syn nam *Se nascens dedit socium,* przez swe narodziny stał się naszym *towarzyszem, sprzymierzeńcem,* jak to pięknie ujmuje św. Tomasz w znanym nam hymnie kościelnym — *Verbum supernum prodiens.*

Zaiste — *admirabile commercium: Creator generis humani, animatum corpus sumens, de Virgine nasci dignatus est: et... largitus est nobis suam Deitatem.* Oto, do czego prowadzą te Boże Narodziny — nam ludziom *dają Boskość.* W tem *się okazała dobroć i łaskawość Boga, Zbawiciela naszego,* jak mówi św. Paweł, *abyśmy usprawiedliwieni łaską Jego, stali się według nadziei dziedzicami żywota wiecznego* (Tyt. 3. 4—7).

Jeżeli kto, to my kapłani, obchodząc rocznicę tych narodzin, świętych, głosem Kościoła skrzyknąć się winniśmy:

Christus natus est nobis:
Venite, adoremus,

bo jeżeli komu, to przedewszystkiem nam przez swe narodziny Chrystus

Se nascens dedit socium,

stał się naszym *towarzyszem* i *sprzymierzeńcem,* bo te narodziny już nie w pamiątce historycznej, lecz w rzeczywistości będzie odtwarzał mocą słów konsekracyjnych codziennie na naszych ołtarzach, w naszych oczach, przy naszym współudziale.

Venite, adoremus, my kapłani, nietylko myślą do stajenki betlejemskiej, lecz do prawdziwie i rzeczywiście obecnego w stajence tabernakulum naszego *Towarzysza* i *Sprzymierzeńca.* Tam winniśmy się skupić zwłaszcza teraz, gdy coraz więcej osacza nas wróg, a sprzymierzeńców coraz to mniej.

Venite, adoremus, by w sobie odczuć i zatwierdzić głęboką wiarę w prawdę, głoszoną nam dziś — *Christus natus est nobis,* by serca nasze w zgodnym akordzie skupić w odpowiedzi na miłość Ojca Przedwiecznego, który *Syna swego jednorodzonego dał,* by wola nasza, wspierana łaską Tego, który *natus est nobis,* gotową była do bojowania o Królestwo Chrystusowe na ziemi, które jest jednocześnie bojowaniem o dobro powszechne ludzkości, bo przychodzą czasy, o których już się mówi otwarcie, że to będzie walka nie z klerem, lecz z Kościołem. Tu nam trzeba będzie mocy i wytrwałości.

Po tę moc idźmy do źródła eucharystycznego Pana, tej mocy życzmy sobie przy opłatku wigilijnym.

REDAKCJA.

KSIĄŻKA W PRACY DUSZPASTERSKIEJ.

(Odczyt, wygłoszony na Kursie Duszpasterskim w Wilnie 1933 r.).

(Dok.) (2)

Jeden ze świetnych znawców ruchu wydawniczego w Polsce, gdy go pytałem o charakter naszych wydawnictw w Polsce, stwierdził, że owe firmy anonimowe wydają rocznie od dwóch do trzech tysięcy książek, z których więcej niż połowa, to najbardziej wyuzdana pornografja, deprawująca czytelnika. Samo znane wydawnictwo „Rój" liczy przeszło kilkaset tytułów.

Jakże liczebnie ubogo przedstawia się nasz ruch wydawniczy w stosunku do tej strasznej i wielkiej powodzi żydowskiej pornografji książkowej!

Przewrót hitlerowski w Niemczech wykazał i stwierdził, że 90% wydawnictw niemieckich wychodziło z ksiegarskich firm

żydowskich. Nie wahałbym się twierdzić, że coś podobnego dzieje się i u nas.

Gdyby ktoś potrafił sporządzić statystykę tych „polskich“(?) wydawców i wydawnictw, znalazłby w niej potwierdzenie tego. Potwierdza to zresztą wykaz imienny autorów tak zwanych „szlagerów“ kabaretowych, podany niedawno w *Gazecie Warszawskiej*, z którego jasno wynika, że około 90% ich autorów to są żydzi [1]).

Wymienione firmy żydowskie, zalewające nasz rynek księgarski, szerzą nietylko pornografję, lecz starają się celowo, jakkolwiek narazie zrzadka, wydawać i reklamować książki o treści jasno i wyraźnie antyreligijnej i bezbożnej, inspirowane przez propagandę bezbożniczą z Bazylei, a przedewszystkiem z Moskwy, która ułożyła w roku 1932 szeroko zakreślony na cały świat zbrodniczy program likwidacji religji. Klasycznym tego przykładem jest wydana nakładem „Roju“ książka pod tytułem: *Przygody czarnej dziewczyny w poszukiwaniu Boga*. Przekład z oryginału znanego angielskiego bolszewika, pozostającego na żołdzie moskiewskim, Bernarda Shawa. Książka ta, zakazana w oryginale w Anglji, jest zupełnie swobodnie szerzona i reklamowana w polskim przekładzie, a żydowskie *Wiadomości Literackie*, z których znaczna część naszej inteligencji czerpie wskazówki, co ma czytać, polecają ją w każdym numerze, jako dzieło wprost rewelacyjne. Innem charakterystycznem pod tym względem dziełem jest książka Spasowskiego, która się ukazała na półkach księgarskich przed paru tygodniami, wydana przez firmę żydowską „Hoesika“ (właściciel Steinberg) pod tytułem *Wyzwolenie człowieka*. Jest to apoteoza szkoły bezwyznaniowej, bezbożnictwa i komunizmu, a dedykowana nauczycielstwu.

Co wobec takiego stanu rzeczy my, jako duszpasterze, mamy czynić? Ambona, z której ostrzegamy wiernych przed szkodliwym wpływem i zalewem złych książek, już obecnie nie wystarcza. Przeciwnika trzeba zwalczać jego własnym orężem, tylko bardziej udoskonalonym i liczebnie silniejszym. Zalewem książki dobrej polskiego rynku księgarskiego, możemy tylko uratować naszą inteligencję czytającą od zepsucia i zła, szerzonego przez potężną dzisiaj i prawie bezkonkurencyjną, przewrotną i niemoralną lekturę.

W jaki sposób potrafimy to osiągnąć, szczególnie w naszych

[1]) *Gazeta Warszawska* z dnia 24 września 1933 (№ 291).

kryzysowych czasach? Osiągniemy to niezawodnie, gdy uświadamiając sobie naszą liczebność, jako duchowieństwo, zsolidaryzujemy się ze sobą i przez małe, lecz stałe i wprost obowiązkowe ofiary zgromadzimy środki, które umożliwią nam wydawanie dużej ilości dzieł oryginalnych i tłumaczonych, a przez to samo postawią skuteczną tamę wrogiemu zalewowi wydawnictw żydowskich. Wszak, posiadając odpowiednie środki, można nietylko wydać znaczną ilość książek, lecz jeszcze zdobyć dla siebie i dla swoich celów wydawniczych autorów, którzy w poszukiwaniu chleba i zarobków, pracują z musu we wrogich nam obozach. Ten sam Boy-Żeleński, tłómacząc wykwit pornografji francuskiej Brantôme'a pod tytułem *Żywoty pań swawolnych*, w tym samym czasie dał niezrównany przekład tak pięknej i podniosłej książki, jak *Myśli Pascal'a*, gdy dobrze mu za to zapłaciła księgarnia Św. Wojciecha. Osławione *Wiadomości Literackie*, popierające bezbożnictwo i demoralizację, szkalujące Kościół kat., wśród swoich współpracowników mają takich pisarzy, jak Kornel Makuszyński, Adolf Nowaczyński, a nawet figuruje tam nazwisko księdza, *Kurjer Warszawski* zaś je reklamuje. Jak to jest wymowne?

Zdobycie środków materjalnych na wydawnictwa o szerokim rozmachu nietrudne nawet w tych kryzysowych czasach, bo chodziłoby w tym wypadku o bardzo drobne ofiary. Uprzytomnijmy tylko sobie: Jest nas, według ostatniej statystyki, w Polsce 9.156 kapłanów. Gdyby każdy z nas składał akuratnie miesięcznie dwa złote na katolickie cele wydawnicze, rocznie powstałaby suma 219.744 złotych. Rachujmy jednak dla ułatwienia zaokrągloną sumę zł. 200.000, któraby wpływała rok rocznie. Rachując, że co roku wydawane z tej sumy książki będą zwracały do kasy $^{1}/_{5}$ włożonego kapitału, w drugim roku istnienia w ten sposób pomyślanego wydawnictwa do kasy wpłynęłoby gotówki 200.000 plus 40.000, razem 240.000, w trzecim roku 288.000, w czwartym 345.000, w piątym 404.000. Przy koszcie druku i wydania jednego arkusza w sumie 200 złotych, wliczając w to honorarjum autorskie, w pierwszym roku wydrukowalibyśmy arkuszy 1.000, w drugim — 1.200, w trzecim — 1.440, w czwartym — 1.725, w piątym — 2.020. Liczba łączna 7.385 arkuszy druku stanowiłaby 738 książek 10-cio arkuszowych.

Gdyby po pięciu latach w dalszym ciągu z dwuzłotowych składek wpływała suma 200.000 złotych corocznie, doliczając w dalszym ciągu tylko $^{1}/_{5}$ dochodu z wydanych w danym roku książek, rozporządzalibyśmy w szóstym roku sumą 484.000 zł.,

w siódmym—581.760, w ósmym—698.112, w dziewiatym—837.734 a dziesiątym — 1.005.280.

W ten sposób po dziesięciu latach rozporządzalibyśmy gotówką 1.005.280 złotych, która to suma mogłaby być zużyta na założenie fundamentu pod dziennik katolicki, zakreślony na wielką skalę. Z zysków zaś, czerpanych ze sprzedaży wydawanych dotychczas książek, mogłyby być uskuteczniane nowe wydawnictwa książkowe, a dalsza ofiarność duchowieństwa na te cele byłaby już zbyteczna.

Tak pomyślaną i zakreśloną akcję wydawniczą z dumą możnaby było nazwać częścią składową Akcji Katolickiej. Przywróciłaby nam ona prawie całkowicie przez nas obecnie utracony wpływ na charakter księgarskiego rynku, wyrwałaby setki, a być może i tysiące naszej inteligencj czytającej ze zgubnych następstw pornograficznej lektury.

Czy uświadomimy sobie kiedykolwiek siłę naszej zsolidaryzowanej liczebności? Czy się złączymy naszemi małemi datkami, by stworzyć wielkie dzieło, mogące w sposób decydujący zaważyć na umysłowości ogółu naszej czytającej inteligencji, o tem przesądzać na tem miejscu nie będę. Jeśli jednak pozostanie taki stan rzeczy, jaki obecnie przeżywamy, boję się jednego, iż przychodzące po nas pokolenia mogą na nas słusznie wyrzekać i czuć głęboki żal, żeśmy się tak po macoszemu ustosunkowali do katolickiego ruchu wydawniczego. Gdy zaś zapanują, czego nie daj Boże, stosunki hiszpańskie, meksykańskie lub moskiewskie, wówczas nie będzie już czasu o tem myśleć.

Uprzytomnijmy sobie teraz, jak się przedstawia sprawa czytelnictwa naszego ludu.

Zawdzięczając zmniejszającemu się z roku na rok analfabetyzmowi, czytelnictwo wśród ludu naszego stale się podnosi. Dzieci, przyzwyczajone w szkole do wypożyczania i czytania książek z bibljoteki szkolnej, często zachowują to przyzwyczajenie i nadal po wyjściu ze szkoły, korzystając w dalszym ciągu z książek, znajdujących się w szkolnej bibljotece. Miałem sposobność w rozmowie z nauczycielstwem szkół powszechnych stwierdzić, że nieraz nie jest ono w stanie dostarczyć książek z bibljoteki szkolnej zgłaszającym się czytelnikom, gdyż ci w ciągu kilku lat zdołali przeczytać całą bibljotekę szkolną. Bawiąc w tym roku na wsi, poprosiłem jedną z kierowniczek szkoły powszechnej o wykaz czytelników, którzy w ciągu roku korzystali ze szkolnej wypożyczalni; było to, nota bene, w okolicy, mającej do 70% ludności prawosławnej, a więc

faktycznie rosyjskiej. Ku mojemu miłemu zdziwieniu, nauczycielka w dostarczonym mi wykazie stwierdziła, że wypożyczalnia szkolna miała w ciągu roku 72 stałych czytelników, którzy korzystali z bibljoteki szkolnej, składającej się z 86 tomów. Wśród tych książek jednak nie było, niestety, ani jednej książki treści religijnej.

Wobec rozwijającego się czytelnictwa u ludu, dla nas, jako duszpasterzy, staje się szczególnie aktualną sprawa dostarczania mu odpowiednich książek, w szczególności zaś książek treści religijnej. Jakich tedy sposobów należy użyć, by książka i druk mogłyby się dostać do jaknajszerszego ogółu naszych parafjan?

Wprawdzie w czasach obecnego kryzysu, gdy u wielu z nas osobiste dochody tak zmalały, iż często trudno nam opędzić najbardziej naglące potrzeby, nie może być mowy o osobistej ofiarności, przynajmniej na większą skalę. Pomimo to przy dobrej woli z naszej strony, powtarzam, przy dobrej woli, można znaleźć szereg środków, za pomocą których duszpasterz może rozszerzyć znaczną ilość druków i książek wśród swoich parafjan bez osobistych ofiar materjalnych. Z pośród tych środków na pierwszem miejscu postawiłbym półki z książkami, umieszczone w kościele. Wprawdzie wprowadzono je w wielu naszych kościołach, lecz noszą one częstokroć niestety, charakter tylko *wizytacyjny*. Książki ukazują się na nich *w czasie wizytacji pasterskiej*, po której nie odnawiane znikają, a półka okryta kurzem wisi pusta bez książek aż do czasu następnej wizytacji, gdy znowu na niej ukażą się książki.

Nie będę tutaj się rozwodził nad potrzebą, nad wielkiem znaczeniem i pożytkiem oraz nad tem, jak mamy prowadzić tego rodzaju kolportaż. Uczynił to już kto inny w książeczce p. t. *Apostolstwo książki, czyli rzecz o kolportażu książki religijnej w kościele.* Mówiąc o półkach, do tej książeczki szanownych słuchaczy odsyłam. Pragnąłbym tylko na tem miejscu podzielić się danemi statystycznemi pewnej parafji naszej archidiecezji, która od początku założenia u niej półek w kościele prowadzi dokładny wykaz sprzedawanych w ten sposób książek. Wykaz ten stwierdza, że w tej parafji od dnia 10 czerwca 1928 r., od daty wprowadzenia tam półek, do 1 listopada 1933 r. rozeszło się 9281 książek na sumę 2339 zł. i 46 gr. Parafja ta rachuje 5.283 parafjan. Gdyby w takim stosunku w innych parafjach nabywano książki z półek, to w całej Polsce, rachującej 20.565.073 katolików w/g ostatniego spisu ludności, rozeszłoby się w wyżej

wzmiankowanym okresie, lat 6-ciu — 36.121.652 książek na sumę 9.105.378 zł. i 37 gr. Ilość naprawdę nie do pogardzenia.

Taki popyt na książkę musiałby, rzecz jasna, wywołać odpowiednią reakcję na rynku podaży książek treści religijnej, uczyniłby ten rynek bardziej zasobnym i doskonalszym, a czytelnictwo religijne wśród ludu znacznieby się podniosło. Zaprawdę półki z książkami w kościele nie mogą być traktowane przez nas po macoszemu, zasługują one na szczególną naszą uwagę i opiekę.

Drugim środkiem szerzenia druków religijnych jest rozdawanie ulotek podczas każdej kwesty w kościele. Wszak ten sposób szerzenia druków nie przynosi żadnej straty rozdającemu, gdyż rozdawanie ulotek powoduje większą ofiarność, która z nadmiarem pokrywa wydatki, poniesione na druki. Wprawdzie ulotki, rozdawane w kościele, nie dadzą takiego uświadomienia religijnego, jakie może dać książka, z natury swojej bowiem zawierają treść zwięzłą i krótką; pomimo to nie można powiedzieć, że nie dają one wcale tego uświadomienia, wszak oświetlają one z katolickiego punktu widzenia różne aktualne zagadnienia, zaznajamiają z hagiografją, rozwijają i wyjaśniają poszczególne prawdy wiary. Skutki i owoce kolportażu ulotek na wielką skalę są niezawodne; twierdzenie to daje się oprzeć na tak zwanem prawie wielkich liczb w rachunku prawdopodobieństwa, i bogatem dotychczasowem doświadczeniu.

Innym jeszcze środkiem kolportażu książki religijnej mogą być kioski, ustawiane przy kościołach. Ten sposób kolportażu znajduje coraz szersze zastosowanie na naszych rynkach i jarmarkach. Pożal się, Boże, jaka tam jednak kolportuje się literatura! Obok senników, spotykamy tam różne skandaliczne opowiadania, a nieraz najbardziej ordynarną pornografję w rodzaju *Jak wyjść zamąż i być szczęśliwą* lub *W cztery oczy o miłości małżeńskiej, Higjena życia płciowego* i t. p. Dlatego ten rodzaj kolportażu, jako przeciwwaga szerzeniu złej książki, jest bardzo wskazany. Kiosk z książkami przy kościele, szczególniej parafjalnym, staje się w czasach dzisiejszych rzeczą w wysokim stopniu pożądaną.

Rozwija się jeszcze obecnie w czasie kryzysu, gdzie ludzie pozbawieni pracy, wykorzystują wszelkiego rodzaju źródła zarobkowe, tak zwany handel domokrążny książkami. Myśl zorganizowania tego rodzaju handlu dobremi religijnemi książkami była niedawno omawiana w naszym Instytucie Akcji Katolickiej, nawet powzięto zamiar utworzenia pewnego rodzaju

zakonu, któryby się zajął sprzedażą książek religijnych m. in. i po domach.

Oto kilka sposobów kolportażu książki dobrej, które w czyn wcielone mogłyby się przyczynić do rozszerzenia czytelnictwa religijnego wśród naszego ludu, tak mało jeszcze pod względem religijnym uświadomionego.

Do tych jednak środków i sposobów kolportażu musimy się ustosunkować życzliwie, sine praeconcepta opinione. Gdy bowiem gwoli uspokojenia sumienia naszego i wytłumaczenia naszej bezczynności w tej dziedzinie, będziemy wyszukiwali w nich słabe i ujemne strony, od których nie jest wolne żadne dzieło ludzkie, wówczas sprawa nie postąpi naprzód.

A jednak — periculum in mora. Słudzy antychrysta wykorzystują na tak szeroką skalę słowo drukowane dla szerzenia swoich przewrotnych poglądów i zasad. Dlaczego więc my, synowie światłości, nie mamy wykorzystać tego potężnego środka, jakim może być książka i druk religijny, w szerzeniu i ugruntowaniu Królestwa Bożego w duszy człowieka? Słynny biskup Keppler, w swojej przepięknej książce pod tytułem *Mehr Freude* (Więcej radości) przyrównywa dobrą książkę do uskrzydlonej torebki nasiennej, którą wiatr nosi hen, daleko w przestworza, by nie leżała pod drzewem, lecz znalazłszy dobrą glebę, zakiełkowała, wzrosła i wydała owoce.

Oby więc dobra katolicka książka, na podobieństwo owej torebki nasiennej, uskrzydlona błogosławieństwem zgóry i rozniesiona przez pomyślne wiatry energicznie prowadzonego kolportażu, mogła się rozejść wśród najszerszych warstw ludu naszego, wydając owoc stokrotny!

Od nas, jako duszpasterzy, to w znacznej mierze zależy, gdyż w dobrych poczynaniach naszych, szczególnie gdy mają one na względzie uświęcenie i zbawienie dusz, pieczy naszej powierzonych, pomoc łaski Bożej nas nie zawiedzie.

Ks. Adam Kuleszo.

Ś. P. KS. DR. ZYGMUNT LEWICKI
kan. hon. Bazyliki Wil.

D. 17 grudnia r. b. o godz. 6 zrana zmarł w szpitalu kolejowym ś. p. ks. dr. Zygmunt Lewicki, po kilku tygodniach ciężkiej choroby na zapalenie płuc. Nie pomogły zabiegi lekarskie, nie uratowało go wyjęcie za pomocą operacji dwu żeber, gdyż inaczej nie dawała się usunąć gromadząca się ropa; tyle

tylko sprawiło, że mniej cierpiał i ze spokojem oczekiwał końca, do którego przygotował się z całą świadomością i pogodą ducha.

Ś. p. ks. Z. Lewicki urodził się dnia 1 stycznia 1877 roku w Kiszyniewie (Rumunja) z ojca Karola i matki Ludwiki z Berezowskich. Ojciec jego, ziemianin z Podola, był znanym adwokatem w Kiszyniewie; w tem też mieście zeszły lata dziecięce i szkolne zmarłego.

Po ukończeniu miejscowego gimnazjum realnego, ś. p. ks. Z. L. wstąpił na politechnikę w Rydze i ukończył ją w 1903 r. ze stopniem inżyniera-technologa. Po roku pracy w swoim zawodzie wstąpił do Seminarjum duchownego w Wilnie i dnia 21 czerwca 1907 r. został wyświęcony na kapłana, a w grudniu tegoż roku udał się na wyższe studja teologiczne do Innsbrucka, które ukończył w 1912 r. ze stopniem doktora teologji.

Po powrocie do Wilna ks. Z. L. został naznaczony na wikarjat do Ostrej Bramy, a w marcu 1914 r. został przeniesiony na stanowisko profesora Seminarjum Duch. w Wilnie i przebył do 1 września 1925 roku, przez cały czas wykładając historję Kościoła.

Za okupacji niemieckiej w Wilnie ś. p. ks. Lewicki pracował w Kurji diecezjalnej i, jako znający dobrze język niemiecki, był wzywany przez władze diecezjalne do załatwiania różnych spraw z władzami okupacyjnemi, a w r. 1915 zarządzał organizującą się parafją N. Serca Jezusowego w Wilnie, aż do czasu gdy wespół z J. E. Księdzem Biskupem Michalkiewiczem, ówczesnym administratorem diecezji wileńskiej, został przez władze okupacyjne wywieziony do Niemiec.

W roku 1920, w czasie inwazji bolszewickiej ś. p. ks. Lewicki był kapelanem wojskowym, i przez dłuższy czas pracując w szpitalu Ujazdowskim w Warszawie, zjednał sobie powszechne uznanie władz i prawdziwe przywiązanie chorych, nad którymi pracował. Po powrocie do Wilna miał sobie zlecone duszpasterstwo w szeregach harcerskich, gdzie praca jego była bardzo wysoko ceniona.

Po opuszczeniu profesury w Seminarjum Duchownem, ś. p. ks. Lewicki otrzymał nominację na prefekta Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego Żeńskiego im. Królowej Jadwigi w Wilnie i na tem stanowisku przebył do końca życia.

W uznaniu wysokich zalet i niezmordowanej pracy ś. p. ks. Z. L. dnia 8 grudnia 1926 roku został zaliczony w poczet kanoników honorowych Bazyliki Metropolitalnej Wileńskiej.

Wierny głosowi powołania, ś. p. ks. Lewicki od lat gimna-

zjalnych marzył o życiu zakonnem, a będąc już kapłanem, ciągle jeszcze przemyśliwał o ukryciu się w jakimś klasztorze synów św. Benedykta, pozostawał jednak w szeregach kleru świeckiego, utrzymując z tym zakonem stały kontakt, będąc na politechnice przebudował wszystkich wzorowem życiem i pobożnością.

Ś. p. ks. Z. Lewickiego cechowała gruntowna pobożność, wysokie wyrobienie duchowe, wybitna szlachetność charakteru, głęboka wiedza jak świecka, tak i duchowna, a przedewszystkiem umiejętność bezpośredniego oddziaływania na otoczenie. To też wszyscy, którzy go znali, z prawdziwym żalem przyjęli wiadomość o przedwczesnym jego zgonie.

Nabożeństwo pogrzebowe odbyło się w kościele św. Jakóba, dnia 21 grudnia, eksportę do kościoła i Mszę św. odprawił J. E. Ks. Arcybiskup-Metropolita. Ks. Szambelan Jerzy Sienkiewicz pięknie zbudowaną i pełną głębokich myśli mową żałobną pożegnał zgasłego kolegę, a osobisty przyjaciel, ks. kan. Tadeusz Zawadzki, odprowadził zwłoki na cmentarz św. Piotra na Antokolu.

Requiescat in pace!

KRONIKA KOŚCIELNA I RELIGIJNA.

I. Kronika archidiecezjalna.

Ksiądz Biskup-Sufragan Sandomierski w Wilnie. — W początku grudnia rb. przybył do Wilna JE. Ksiądz Paweł Kubicki, Biskup-Sufragan Sandomierski, i ma tu zabawić kilka tygodni Celem pobytu Księdza Biskupa są poszukiwania w archiwach wileńskich źródeł do dzieła, które będzie poświęcone kapłanom, obrońcom Kościoła i Ojczyzny od 1860 do 1914 r. Nietylko wileńskie archiwa, lecz także i rozsiane po parafjach mogą zawierać cenne pod tym względem dokumenty lub przyczynki; pożądanem jest, żeby się i one dostały do rąk Dostojnego Autora. J. E. Ksiądz Biskup zamieszkał w pałacu arcybiskupim (Zamkowa 8). — Przed przyjazdem do Wilna JE. Ksiądz Biskup bawił kilka tygodni w Grodnie, a później po kilka dni w Rydze, Kownie i Poniewieżu.

Zjazd xx. prefektów. — D. 9 grudnia rb. odbył się w Wilnie Zjazd archid. Koła prefektów. Wygłoszono dwa referaty: *Stanowisko prefekta w Synodzie Wil.* (Ks. L. Żebrowski) i *Praca w Sodalicji Szkolnej* (Ks. Kucharski).

Opłatek Duchowieństwa miasta Wilna. — D. 24 grudnia rb. o godz. 1 po południu Duchowieństwo m. Wilna składało życzenia świąteczne JE. Ks. Arcybiskupowi-Metropolicie. Arcypasterz w krótkiem, lecz gorącem i treściwem, przemówieniu wskazał na potrzebę poświęcenia dla idei Chrystusowej i jedności w szeregach kapłańskich; potem nastąpiło tradycyjne przełamanie się opłatkiem. W uroczystości wzięli udział II. EE. XX. Biskupi Kubicki i Michalkiewicz.

Nabożeństwa przez radjo. — Od początku grudnia rb. z kościołów nadawane są tylko same nabożeństwa, kazania zaś, po uprzedniej cen-

zurze, odczytywane są ze studjum warszawsk., przy ogłaszaniu jednak stacja radjowa tego nie podkreśla. Kazanie do wygłoszenia winno być napisane w trzech egzemplarzach i przesłane do właściwej cenzury.

Powrót ks. prałata Jerzego Sienkiewicza do pracy w archidiecezji. — Przed paru miesiącami, po wyjściu w stan spoczynku, powrócił do pracy w archidiecezji ks. Jerzy Sienkiewicz, b. kanclerz Kurji i długoletni kapelan wojskowy, a przedtem proboszcz kościoła św. Jakóba w Wilnie. Opuszczając szeregi duszpasterstwa wojskowego ks. prałat J. Sienkiewicz otrzymał od J. E. Ks. Biskupa Polowego list nast. treści: „Biskup Polowy, Warszawa, dn. 6. X. 1933 r. Nr. 0510—2/33.—Do Przewielebnego Księdza Prałata Jerzego Sienkiewicza w miejscu.— Z okazji opuszczenia przez Przewielebnego Księdza Prałata szeregów duchowieństwa wojskowego przesyłam wyrazy mego szczerego uznania za dotychczasową pracę dla dobra Kościoła i dusz żołnierskich.— Pragnę podkreślić szczególne zasługi Czcigodnego Księdza Prałata przy organizacji duszpasterstwa wojskowego, kiedy to jako Dziekan rozległego frontu, zabiegał Przewielebny Ksiądz Prałat z niezwykłą gorliwością o zabezpieczenie posług religijnych dla walczącego za sprawę Ojczyzny naszego żołnierza. — Niemniej zasługują na wyróżnienie te prace, które wykonał Czcigodny Ksiądz Prałat nad zorganizowaniem służby duszpasterskiej w D. O. K. Nr. VIII Toruń. Zawdzięczając Jego inicjatywie i zabiegliwości kościół garnizonowy w Toruniu został odrestaurowany, pięknie przyozdobiony i zaopatrzony dla kultu Bożego.—Różnorodna praca społeczna, wychowawcza i pisarska również niemałe wydała owoce dla dobra żołnierza i Kościoła św. — Żegnając Czcigodnego Księdza Prałata, wyrażam Mu podziękowanie w imieniu służby i życzę owocnych wyników w dalszej pracy. — Przesyłam Przewielebnemu Księdzu Prałatowi moje błogosławieństwo pasterskie.— Biskup Polowy Wojsk Polskich † *Józef Gawlina*".

Kościół w Oranach.—D. 5 grudnia rb. J. E. Ksiądz Arcybiskup - Metropolita Wileński dokonał w Oranach poświęcenia nowego kościoła pod wezwaniem św. Kazimierza Króla. Nowy kościół zbudowany został z drzewa kosztem i wysiłkiem miejscowego społeczeństwa i kolejarzy przy wydatnej pomocy oddziału K. O. P., oraz staraniem obecnego proboszcza ks. Witolda Szykszneła.

„Dom Katolicki" w Wołkowysku Centralnym.—D. 19 grudnia rb. został otwarty w Wołkowysku Centralnym „Dom Katolicki", którego poświęcenia dokonał JE. Ksiądz Arcybiskup-Metropolita. Obszerny gmach drewniany, z dużą salą zebrań, powstał staraniem prob. miejscowego, ks. Henryka Oziewicza, kosztem zaś miejscowych parafjan, w znacznej części kolejarzy. Inicjatywę budowy podał Arcypasterz przy ostatniej wizytacji kanonicznej.

Misje parafjalne w Grodnie. — W parafji pobernardyńskiej w Grodnie odbyły się misje parafjalne od dnia 3 do 10 grudnia rb. Misje prowadzili xx. Misjonarze św. Wincentego z Wilna. Frekwencja była bardzo liczna. Pierwszy raz w tym kościele odbyły się misje przed 14-tu laty, trwały wówczas całe dwa tygodnie.

II. Stolica Apostolska.

Konsystorz tajny i publiczny.— W dniu 21 grudnia r. b. odbyły się konsystorze tajny i publiczny w sprawie kanonizacji błog. Pompiljusza Pirotti i Jana Bosco, oraz błog. Ludwiki de Marillac i Michaeli od N. Sakramentu.

Pielgrzymka senatorów i deputowanych francuskich. —Ojciec św. dnia 7 grudnia rb. przyjął na audjencji 18 senatorów i deputowanych francuskich, przybyłych do Rzymu pod wodzą deputowanego z Lourdes na uroczystości kanonizacji błog. Bernadety Soubirous. Witając tę pielgrzymkę, Papież wyraził szczególniejsze zadowolenie z oglądania u siebie przedstawicieli parlamentu francuskiego, którzy pośpieszyli do Rzymu dla uczczenia swej nowej Świętej i złożenia hołdu Ojcu Chrześcijaństwa.

Przemówienie wigilijne Ojca św. — D. 23 grudnia rb. Ojciec św. przyjmował życzenia świąteczne kolegjum kardynałów i prelatury rzymskiej. W dłuższej odpowiedzi na mowę Dziekana św. Kolegjum, kard. Granito Pignatelli di Belmonte, Ojciec św. zachęcał do modlitwy, by przetrwać obecne tak ciężkie czasy.

Wielka pielgrzymka francuska w Rzymie.—Na uroczystej audjencji publicznej Ojciec św. przyjął wielką, z przeszło 6 tysięcy osób złożoną, pielgrzymkę francuską, która pod wodzą 25 biskupów przybyła do Rzymu na uroczystość kanonizacyjną św. Bernadety z Lourdes. W przemówieniu, wygłoszonem do tej pielgrzymki, Ojciec św. dał wyraz radości z powodu tego objawu czci dla św. Bernadety i Niepokalanego Poczęcia NMP., szczególnym blaskiem jaśniejącej w obecnym Roku Świętym.

Stolica Ap. a Stany Zjednoczone. — Kat. Ag. Pr. podaje, iż w związku z przybyciem do Rzymu ministra poczt Stanów Zjednoczonych, p. Farley'a, mówią, że minister przybył w specjalnej misji od prezydenta Roosevelta w celu poinformowania Ojca św. o pakcie Stanów Zjednoczonych z Sowietami oraz o klauzulach, dotyczących zapewnienia tolerancji religijnej dla obywateli St. Zjednoczonych. Po audjencji u Ojca św. minister Farley odbył dłuższą rozmowę z kardynałem sekretarzem Pacellim.

„Osser. Rom." o uchwale Episkopatu austrjackiego. — W związku ze złożeniem mandatów politycznych przez duchowieństwo austrjackie pisze *Osservatore Romano*: „Biskupi austrjaccy w obecnym rządzie katolickim widzą najpewniejszą dla interesów religijnych gwarancję, odpadają przeto motywy, dla których duchowieństwo przyjmowało mandaty i stanowiska polityczne. Teraz właśnie jest wskazanem, by duchowieństwo zwolnione zostało od trosk partyjno - politycznych. Decyzją tą dano wyraz pięknego i pełnego zaufania Episkopatu wobec rządu katolickiego, który w duchowieństwie i wśród katolików Austrji zawsze znajdzie wybitne poparcie". Komentarz ten jest najlepszą odpowiedzią na odgłosy, jakie uchwała Episkopatu austrjackiego wywołała w pewnych organach prasy liberalnej.

III. Kronika krajowa.

Prymasowska Rada Społeczna.—Coraz więcej uwydatniająca się obecnie doniosłość problemów społecznych nasunęła JEm. Ks. Kardynałowi Prymasowi myśl stworzenia Rady Społecznej, któraby miała za zadanie oświetlać te problemy na podstawie wskazań papieskich. Myśl ta znalazła uznanie u Ojca św., który w osobistych rozmowach z Ks. Prymasem odniósł się do niej najbardziej przychylnie i wykreślił ogólny program prac przyszłej Rady Społecznej. W oparciu o ten autorytet przystąpił Ks. Prymas do stworzenia Rady Społecznej, powołując do niej szereg specjalistów, zarówno duchownych jak i świeckich, z dziedziny katolickich nauk społecznych. Do pierwszego składu Rady powołał JEm. Ks. Kardynał Prymas dekretem swym z dnia 30 listopada rb. ks.

Rektora Szymańskiego z Lublina, p. prof. dr. Caro ze Lwowa i w. in. Prezesem Rady został ks. Rektor Szymański. W myśl specjalnych życzeń Ojca św. zajmie się Rada Społeczna przedewszystkiem przygotowaniem i wydaniem publikacyj z dziedziny katolickich nauk społecznych, zarówno o charakterze naukowym jak i popularnym.

Związek Polskiej Inteligencji Katolickiej. — W dniu 8 grudnia rb. odbyło się w Warszawie posiedzenie Rady Naczelnej Związku Polskiej Inteligencji Katolickiej w Polsce, na które przybyli delegaci z Warszawy, Lublina, Kielc, Krakowa, Lwowa, Wilna, Katowic i Włocławka. Wieczorem tegoż dnia odbył się Walny Zjazd Związku, na którym dokonano wyboru członków nowej Rady Naczelnej.

W sprawie beatyfikacji o. Rafała Kalinowskiego. — W dniach najbiliższych ma się rozpocząć w książęco - metropolitalnej Kurji krakowskiej proces informacyjny o cnotach świątobliwego Karmelity Bosego, o. Rafała Kalinowskiego. Występuje w imieniu zakonu OO. Karmelitów, o. Benedykt karmelita Bosy. O. Rafał Kalinowski urodził się w Wilnie w r. 1835. Po skończeniu szkół wstąpił do wojska rosyjskiego. Gdy wybuchło powstanie w r. 1863, Kalinowski był już w randze kapitana saperów. Zrzucił jednak carski mundur i poszedł w szeregi powstańców. W marcu r. 1864 dostał się jednak w ręce Moskali i miał być rozstrzelany. Sąd wojenny atoli wniósł prośbę do Murawjewa o ułaskawienie ze względu na „świętość Kalinowskiego“ (sic!), żył bowiem już wówczas w opinji świętości. Został przeto skazany na bezterminowe ciężkie roboty; po sześciu jednak latach zwolniony, wkrótce wstąpił do klasztoru o. o. Karmelitów Bosych, umarł w Wadowicach pod Krakowem.

Jubileusz „Przeglądu Powszechnego“ (1883 — 1933). — D. 10 grudnia odbyła się w siedzibie księży Jezuitów w Krakowie uroczystość, poświęcona uczczeniu 50-lecia bardzo zasłużonego miesięcznika, *Przeglądu Powszechnego.* Z powodu uroczystości odbyła się akademja, której program wypełniły produkcje muzyczne i wokalne słuchaczy filozofji Kolegjum OO. Jezuitów.

25 rocznica konsekracji biskupiej. — Dnia 6 grudnia rb. J. E. Ks. Arcybiskup Nowowiejski obchodził 25 - lecie swych święceń biskupich. Z tego powodu w bazylice katedralnej płockiej odprawione zostało uroczyste nabożeństwo. Po nabożeństwie zaś duchowieństwo, przedstawiciele władz oraz delegacje organizacyj i instytucyj zebrały się w pałacu, aby Najdostojniejszemu Solenizantowi złożyć życzenia.

Akademja unijna w Uniwersytecie lubelskim.—W dniu 3 grudnia rb. staraniem Akademickiego Koła Badań Naukowych nad Kościołami Wschodniemi w Lublinie odbyła się uroczysta Akademja ku czci św. Józafata, Biskupa Męczennika. W programie były utwory religijne chóru Księży Studentów i orkiestry symfonicznej 8 p. p. Legjonów. Odczyt na temat *Dusza rosyjska i jej religijność według Bierdiajewa* wygłosił ks. Lic. J. Księżopolski.

Rada Naczelna Zjednoczenia Młodzieży Polskiej. — W dniach od 13 do 15 grudnia rb. odbył się w Poznaniu zjazd Rady Naczelnej Zjednoczenia Młodzieży Polskiej, które jest centralą SMP. z całej Polski. W zjeździe wzięli udział przedstawiciele władz państwowych, wojskowych, szkolnych i organizacyj społecznych oraz delegaci SMP. z całej Rzeczypospolitej. Zjazd uchwalił szereg rezolucyj, w których podkreślono, że jako organizacje Akcji Katolickiej, kładą SMP. najważniejszy nacisk na

wychowanie religijne, które jest najlepszą podstawą wychowania państwowego. narodowego i społecznego.

IV. Kronika zagraniczna.

Księża w Kortezach hiszpańskich. — Obecne Kortezy mają ośmiu księży; żaden z nich nie należy do grupy monarchistycznej.

Konferencja niesienia pomocy głodnym w Sowietach. — Dnia 16 grudnia rb. kardynał Innitzer, arcyb. wiedeński, uroczyście otworzył w pałacu arcybiskupim międzynarodową konferencję różnych wyznań dla niesienia pomocy głodnym w Sowietach, wygłaszając przytem dłuższe przemówienie, w którem po skreśleniu obrazu nędzy, jaka panuje obecnie w Rosji, zaznaczył, że podjęta przez zebranych na kongresie przedstawicieli różnych narodów i różnych wyznań piękna działalność ratowania ginących z głodu, stanowi prawdziwie chrześcijański obowiązek każdego człowieka. „Chcąc istotnie dopomóc nieszczęśliwym w Sowietach, mówił kardynał, należy nietylko dbać o to, by ludzie ci nie ginęli z głodu. ale również zwrócić baczną uwagę na stronę moralną ich życia, i w miarę możności nieść im również strawę duchową“. Konferencja postanowiła dołożyć wszelkich starań, by doprowadzić do skutku dzieło ratowania ginącej z głodu ludności w Rosji.

Księża a parlament w Austrji.— *Reichspost* donosi, że w związku z rezolucją konferencji Biskupów austryjackich, nakazującą duchowieństwu złożenie mandatów politycznych, wydane zostało dodatkowe zarządzenie, zezwalające w drodze wyjątku pewnym księżom na zachowanie przez pewien okres dotychczasowych stanowisk. Zresztą zakaz Episkopatu ma znaczenie tymczasowe. Jest rzeczą godną podkreślenia, że naogół decyzja ta spotkała się ze zrozumieniem. Nawet pisma, które nierzadko atakowały duchowieństwo katolickie za jego działalność publiczną, teraz znajdują wyrazy uznania dla jego zasług na polu politycznem. Życzliwość i przychylność jest tak powszechna i tak znamienna, że *Reichspost* nie waha się twierdzić, iż „wycofanie się kleru katolickiego z czynnej polityki przeradza się dla niego w prawdziwy pochód triumfalny“. Organy socjaldemokracji, jak *Arbeiter-Zeitung*. powstrzymują się od wszelkich ataków na duchowieństwo, ale wyzyskują wiadomość o postanowieniu konferencji Episkopatu dla swoich celów, twierdząc, że Kościół nie chce ponosić odpowiedzialności za politykę partji chrześcijańsko-społecznej, nie chce cierpieć za jej grzechy i nie ma zamiaru dzielić grożącego jej rzekomo upadku. W uchwale Biskupów socjaliści austrjaccy widzą ciężki cios dla stronnictwa chrześcijańsko - społecznego.

Zgon b. Biskupa Saratowskiego. — W schronisku św. Ottona Sióstr Maryi w Zinowitz zmarł w tych dniach arcybiskup tytularny Bosforu, ks. Józef Kessler M. T., były Ordynarjusz diecezji tyraspolskiej w Rosji z siedzibą w Saratowie. Ś. p. ks. Kessler urodził się pod Saratowem w r. 1862, studja teolog. odbył w Akad. Duch. w Petersburgu, konsekrowany na biskupa tyraspolskiego w r. 1904, po przewrocie w Rosji osiadł w Niemczech, gdzie w r. 1930 otrzymał godność arcybiskupa tytularnego Bosforu.

Uroczystości w Niemczech ku czci ks. Kolpinga.—W całych Niemczech obchodzono uroczyście 120-tą rocznicę urodzin wielkiego działacza katolickiego na polu społecznem, twórcy i organizatora zrzeszeń katolickiej młodzieży rzemieślniczej i robotniczej, ks. Adolfa Kolpinga. Szczególnie podniosły charakter miała

uroczystość u grobu Kolpinga w Kolonji, gdzie naczelne władze tak zwanej „Niemieckiej Rodziny Kolpinga", zachęcone przez kardynała Schulte, przystąpiły do zbierania podpisów pod petycją do Ojca św. w sprawie rozpoczęcia procesu beatyfikacyjnego świątobliwego kapłana.

Prasa katolicka w Austrji. — Rozrost czasopismiennictwa katolickiego w Austrji spowodował konieczność opracowania odpowiedniego przewodnika, któryby umożliwił szybką i sprawną orjentację wśród wielu dzienników i innych perjodyków. Chcąc zaspokoić tę potrzebę, towarzystwo wydawnicze „Albrecht Dürer" (*Das Kleine Volksblatt*) postanowiło wydać w początkach nadchodzącego roku niewielką podręczną publikację, która będzie zawierała alfabetyczny wykaz wszystkich dzienników, czasopism i kalendarzy katolickich. Każde z pism otrzyma rubrykę, która będzie posiadała dane, odnoszące się do wydawców, liczby egzemplarzy, treści i ceny prenumeraty, ceny ogłoszeń, nazwisko redaktora i t. d. Na końcu broszury, która będzie ilustracją siły prasy katolickiej w Austrji, umieszczony zostanie wykaz drukarń katolickich i zakładów wydawniczych.

Prasa katolicka w Hiszpanji. — Prasa katolicka nic nie straciła na przewrocie. W dniu ogłoszenia republiki wielki dziennik katolicki *El Debate* bił 80 000 egzemplarzy, dziś nakład jego wzrósł do 200.000. *La Gaceta del Norte* w Bilbao, *El Noticiero* w Saragossie, *La Verdad* i *El Ideal* w Granadzie są pod wpływem *El Debate* i stanowią po części jego prasowe filje. Również energji redaktorów pisma zawdzięcza swe istnienie agencja *Le Logos*. *Gracia et Justicia*, dziennik ilustrowany dla szerszych mas, należy również do koncernu *El Debate*. Nie zapomniano też o dzieciach. Mają one swój własny tygodnik *Jeromin*. Wydawanie tylu dzienników, utrzymanie personelu, walka z nieprzyjaznym rządem, to wszystko wymaga ogromnych pieniędzy. Skąd się one biorą? Po większej części z darowizn. Niedawno redaktor naczelny *El Debate*, otrzymał bezimiennie 300.000 pesetów na rozwój prasy katolickiej.

Niedziela we Włoszech. — Rada ministrów włoskich omawiała ostatnio ramowy szkic prawa o odpoczynku niedzielnym. Sprawę tę rząd włoski pojmuje, jako rzecz zasadniczą o szczególnej wartości pod względem moralnym i religijnym. Wyjątki, powodujące naruszenie odpoczynku niedzielnego wskutek siły wyższej, ograniczone są bardzo ściśle i szczegółowo w projekcie prawa zostaną uwzględnione.

Krucjata ofiary Mszy św.—Przychylając się do propozycji kapłana londyńskiego, ks. Johna Waterkeyn'a, Ojciec św. zalecił organizacji Apostolstwa modlitwy, którego centrala mieści się w Paryżu, podjęcie w całym świecie krucjaty ofiary Mszy św. Wytyczne tej krucjaty są: 1) jaknajczęstsze słuchanie Mszy św. w dnie, w których słuchanie jej nie jest obowiązujące, 2) zamawianie i odprawianie Mszy św., 3) słuchanie i odprawianie Mszy św. w intencji Ojca św., t. j. za spokój dusz, wolność Kościoła i zgodę między narodami.

Administracja prosi o nadsyłanie prenumeraty na rok 1934 i regulowanie zaległej.

Drukowano za zezwoleniem J. E. Księdza Arcybiskupa - Metropolity.

Redaktor i Wydawca KS. LEON ŻEBROWSKI, Kan. Kapit. Metropol.

DRUKARNIA ARCHIDIECEZJALNA W WILNIE

Z piśmiennictwa.

X. K. Karłowski i X. E. Nowicki: **Vademecum proboszcza i spowiednika.** Praktyczny przewodnik po najczęściej zachodzących przepisach kodeksu prawa kanonicznego. Poznań 1934. Księgarnia św. Wojciecha str. 143, cena 3,20 zł.

Jest to w języku polskim pierwsza tego rodzaju książeczka po ukazaniu się nowego Kodeksu prawa kościelnego. W małym, kieszonkowym formacie, przejrzystym drukiem i zwięźle a łatwo zrozumiale co do treści, zestawiono wszystkie w praktycznej pracy duszpasterkiej zachodzące przepisy prawa kan. oraz niektóre zasady moralne. Dla potrzeb proboszcza i spowiednika, by ułatwić pierwsze zorjentowanie się w załatwieniu sprawy, odda ta książeczka wielkie usługi. Prócz jasnego zestawienia przepisów kanonicznych dodano zestawienie w chronologicznym porządku tych czynności kapłana, których on dokonuje z okazji załatwienia niektórych kazusów praktycznych. Także dodano wzory wniosków do władzy duchownej w różnych sprawach n. p. rozgrzeszania od grzechów, cenzur, dyspens od przeszkód małż., dotyczących przyjmowania fundacji pobożnych i t. d. Znajduje się też dość obszerny szkic nauki przedślubnej treściwie i nowocześnie ujęty. Na końcu podano bardzo szczegółowy indeks.

Ks. Mateusz Jeż. **Egzorty do młodzieży szkolnej.** Rocznik III. Kraków, nakładem Autora. 1932, str. 417 + V, cena 6 zł. 50 gr. Skład główny w księgarni Gebetnera w Krakowie, lub u Autora, Kraków ul. św. Marka 10.

Obecny tom obejmuje w pierwszej części egzorty niedzielne, przyczem na niektóre niedziele jest po kilka nauk. Dość wspomnieć, że samych egzort niedzielnych jest 75. Oryginalne są niektóre tematy poruszane, a przytem bardzo aktualne n.p. o poczuciu obowiązku (str. 26), o stałość przekonań (str. 41), o zabawach (str. 67), trzy nauki o wadach charakteru, nieszczerości, samolubstwie, niewdzięczności (str. 112 — 120), o wartości życia (str. 260). Następują egzorty okolicznościowe (w liczbie 17) nadto Cykle „o korzyściach z religji katolickiej" (3 nauki), „o nieśmiertelności duszy" (5 nauk), „Wiara niewiara" (5 nauk), „przyczyny niedowiarstwa" (3 nauki), wreszcie dwie serje szkiców nauk rekolekcyjnych.

Z podanego wykazu, jaka jest treść nowego rocznika egzort, łatwo poznać, ile z nich mogą korzystać i księża parafjalni, czyto przemawiając do młodzieży, czy do starszych skoro znajdą w nowym tomie tak wiele tematów na czasie, o których i starszym mówić potrzeba.

Ks. Władysław Hozakowski **Dzieje Mszy świętej.** Z angielskiego („The Mass" by Adrian Fortescue) nowe opracowanie uzupełnione. Poznań 1933 r. str. 311.

Książka ks. Hozakowskiego zawiera nast. rozdziały: Liturgja eucharystyczna w pierwszych dwóch wiekach. Liturgja eucharystyczna w trzecim wieku, Liturgja euacharystyczna w dawnych Konstytucjach apostolskich, obrządki liturgiczne, początki rytu rzymskiego, kształty dawnej Mszy rzymskiej, Msza św. od czasów Grzegorza I, Liturgja eucharystyczna w średnich wiekach i urzędowe wydania mszału rzymskiego.

Wobec budzącego się ruchu liturgicznego, książkę tą powinien posiadać każdy kapłan. Bogata treść i staranne opracowanie bardzo ją polecają.

Ks. Fr. Flaczyński Mag. św. Teol. **Juxta crucem.** Kapłańska Droga Krzyżowa. Nakładem B-ci Detrychów w Płocku 1933 r. Str. 32, cena 50 gr.

Kapłańska Droga Krzyżowa zawiera krótkie rozważania Męki Pańskiej w poszczególnych jej stacjach, zastosowane do potrzeb kapłanów.

Książeczka ks. Flaczyńskiego jest b. aktualną zwłaszcza w roku bieżącym z powodu 1900-letniej rocznicy Męki Pana Jezusa, której serdecznemu rozważaniu w zastosowaniu do dusz kapłańskich jest poświęcona.

Prąd. Miesięcznik Związku Polskiej Inteligencji Katolickiej, Lublin Uniwersytet. Cena prenumeraty: rocznie 18 zł., półrocznie 9 zł., kwartalnie 4.50 zł., pojedyńczy zeszyt 2 zł.

Organ Polskiej Inteligencji Katolickiej, zrzeszonej w Związku, zasługuje ze wszechmiar na poparcie ze strony Duchowieństwa, tembardziej, że daje zawsze doborową i aktualną treść.

Oriens. Dwumiesięcznik, poświęcony sprawom religijnym Wschodu. Adres: Kraków, ul. Kopernika 26. Cena prenumeraty: rocznie zł. 8.

Praca nad zjednoczeniem kościołów powinna leżeć na sercu każdemu kapłanowi zwłaszcza w naszej archidiecezji, położonej w sąsiedztwie ze schyzmatyckim Wschodem. *Oriens* służy właśnie pomocą w tej pracy.